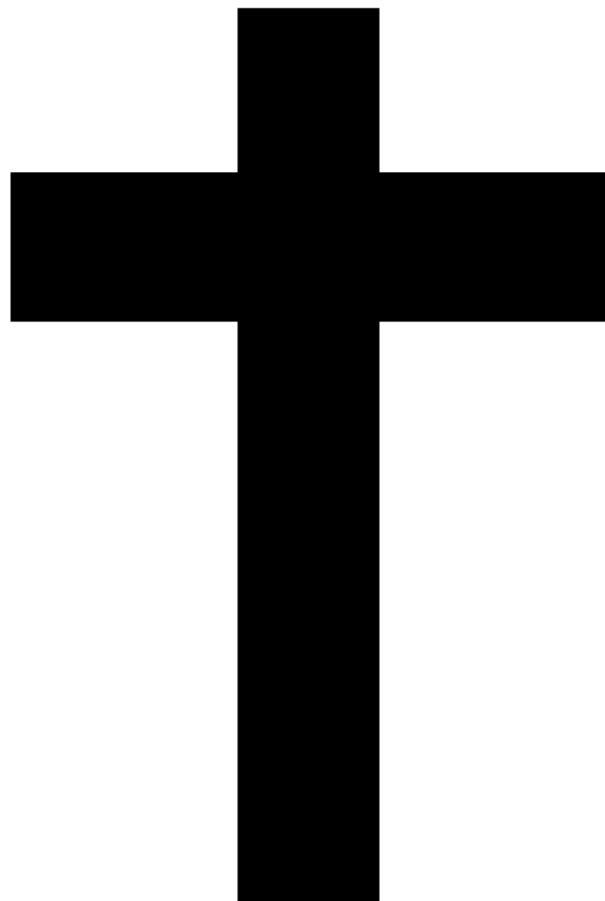

Deuxu Rybe Tyyriti

New Testament in Karajá (BR:kpj:Karajá)

**Deuxu Rybe Tyyriti
New Testament in Karajá (BR:kpj:Karajá)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karajá

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Karajá [kpj], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Karajá

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 22 Dec 2018

55ce0bcd-101e-52a3-984e-847027efe150

Contents

MATEU	1
MARKU	41
LUKA	62
JOAÓ	99
AÑHEBO ROTÝÑYRE	126
ROMA-Ò	164
1 ORITXI-Ò	181
2 ORITXI-Ò	195
ALATXIA-Ò	206
EFESU-Ò	211
FILIPI-Ò	216
ÒLÒSÒ-Ò	220
1 TESALONIA-Ò	224
2 TESALONIA-Ò	228
1 TXIMÒTXI-Ò	230
2 TXIMÒTXI-Ò	235
TXITU-Ò	238
FILEMO-Ò	240
HEBREU-Ò	241
Txieu	253
1 PEDRO	257
2 PEDRO	262
1 JUAÓ	265
2 JOAÓ	269
3 JUAÓ	270
JÚDAS	271
APOCALIPSE	273

Mateu

Deuxu Rybe Wihiky T̄myra, Mateu Tyyritid̄ydu

¹ Kaheka Jesuisi Kristu labiehek̄ rare. Juhuu tahe Abraō heka Davi labiehek̄ rare. Iribi tahe Davi heka Jesuisi Kristu labiehek̄ rare.

² Ibutumy ilabiebohonimy arelyykre. Juhuu tybynimy arelyykre idi iriòrenimy: Abraō, Ijai, Ijaō, ³Juda, Peresi, (Peresi seriòre tahe Zera inire. Isereny tahe Tamara inire.) Esraō, ⁴Araō, Aminadabe, Nasaō, Salmaō, ⁵Boasi, (Raabe, Boasise rare.) Obede, Rute, Ijese, Kie.

⁶ Davi hāwyy heka Uria hāwyy juhuu raremyh̄. Iribi Davi-wana roire. Salomaō iriòre rare. Tii heka Roaboaō tyby rare. ⁷Idi Abia reare. ⁸Idi Asa, Josafa, Joraō, ⁹Uzia, Jotaō, Aka, Ezekia, ¹⁰Ezekia, Manase, Amo, ¹¹Josia, Jekonia, taseriòre-wana.

¹² Babilonia-ribi rohonyreu tahe tiiboho reare, Jekonia riòre wahe: Salatieli (Tii Babilonia-ki reare.) Zorobabe, ¹³Abiude, Eliaki, Azo, ¹⁴Sadoki, Aki, Eliude, ¹⁵Eliaza, Maty, Ijaō, ¹⁶Ijaō tahe Jyje tyby rare, Jyje tahe Marie hābu. Jesuisi tahe Kristu Deuxu deòd̄yna rare.

¹⁷ Kia labiehek̄ sōwe tahe 14my rare, Abraō-ribi Davi-ò wahe. Tule labieboho 14my rasōwerenyre Davi-ribi Babilonia hāwā-ò ridyreny ixideewimy aõkõ ròte-ò. Ixyby 14my rasōwerenyre. Iribi tahe Jesuisi reare.

¹⁸ Kawese heka Jesuisi Kristu reare. Juhuu Marie Jyje-wana roikremy rare. Tii ijadòmaule tahe Deuxu Tyytybytyhy ribòtònyre. ¹⁹Jyje hābu òbiti rare. Tai tahe riixāwidid̄ykyemy rōhōtinyre. Kia õmo-ò rarybeõlere tuu. ²⁰Kiau ūju tamy rarybere tarasina-ki: —Jyje, Davi riòre riòre. Ahāwyy, Marie, biteõnyõke. Tuu bexihāwyynykre. Iriòre dori Deuxu Tyytybytyhy riòre rare. ²¹Jesuisimy raninykre. Kiani tahe irybereny rare: tarasadu. Ibutumy iny dori iòraruna-ribi ritakre.

²² Iwese Deuxu rybe ihetxiu rarybere wese tahe tii wiji riwinyre. Kia wese ihetxiu rybe rare:

²³ —Ijadòma rabòtònykre. Iriòreni heka Emanueli rarekre.

Kiani tahe irybe-ki kia rare:

Deuxu iny-wana ratxireri.

²⁴ Iribi tahe Jyje dexixade tarasina-ribi. Iwese Inynyr̄reny tuu tamy rarybere wesemy heka tii riwinyre. Tii-wana ratxiõre. Tii aõhe risñnyõre. ²⁵Uladu reare xiery tii aõhe rira. Tamy niõ riwahinyre, Jesuisi wahe.

2

¹ Belē hāwā-ki Jesuisi reare, Judeia bede-ki wahe. Iòlò Herodi iòlòmy raremyh̄. Iu reareu, Hābu Erytyhy mahādu taina t̄myramy robirenyre. Tai tahe iòlò mahādu doidenyde biura-ribi Jerusalē hāwā-ò. ²Tiiboho r̄ȳraxirenyre: —Iule judeu mahādu iòlò aõbo kaki reare. Jiar̄yboho itainamy rabirenyre tahe nadoidenyde riowy-dynyrenykemy. Kaiboho teerytenye aõbo titxibo ratxireri?

³ Tahe inyõ Herodiko relyyrenyre. Herodi kia roholareu sōwemy riòtiinyre. Tule ibutumy Jerusalē hāwā mahādu riòtiinyrenyre. ⁴Tahe Herodi ibutumy dinodu mahādu ributunyre: Xiwena wahid̄ydu dinodu, bede ywina tyrity erydu mahādu tule. Tahe tamyreny r̄ȳraxire: —Titxibo Kristu reakemy timybo tyrity-ki ròritid̄yymy roire? ⁵Tiiboho tamy rarybere: —Judeia bede-ki, Belē hāwā-ki wahe. Kia tahe ihetxiu rybedu ririntinyre.

⁶—Kai Belē hāwā mahādu. Judeia bede hāwāõ. Kai hāwā yja iny rōhōtinyre. Tahe inatyhy aõkõ rare. Kai hāwā nihikȳre. Aribi dori dinoduõ rōhōnykre. Wamahādu iòlòmy ronykre. Idinodumy rarekre, judeu mahādu dinodu wahe.

⁷ Tahe Herodi heka biura mahādu ributunyre ibutumy iny-ribi wasimy. Tamy rŷ̄raxire: —Tiutxubo taina ròhonyre? Tahe rirawyonyre. ⁸ Tamryeny rarybere: —Kaiboho boibenyeke Belē hāwā-ò. Idi tahe uladu-ki mahabenycré. Iu wadee manary-bebedenykre. Jiarŷ tule tamy arakre ariwowydynykremy. ⁹ Biura Hābu Erytyhy mahādu roholarenyre. Tahe roirenre. Ryki ixityre tainamy robirenre. Uladu tyrehékylé ritoosonyre. ¹⁰ Iu tahe sōwemy reysarenre. ¹¹ Heto-ò rehemynyre. Tahe ralorenre. Uladu rare Marie-wana. Tahe tatiowotimy reserenre riwowydynykemy. Isaurenry riraynyre tamy riwahinykremy: womati tŷrŷrhŷkŷ, hee aderònà, aderònatyhy wana. ¹² Idi tahe Biura Hābu Erytyhy mahādu rarasinyre. Deuxu tamy rarybere: —Kaiboho Herodi-ò bòdsebenyoke. Tai tahe rywitxira-di tasubedereny-ò ròseryre.

¹³ Biura mahādu tahe ròirenre rahudi tahe Inynyrŷ ŷju nade Jyje-ò rybemy, irasina-ki tamy rarybere: —Ariore, ise-wana bidyke Egito bede-ò. Herodi dori uladu rubudŷymy ratxireri. Adeo tiu ararybekreule kaò bòdòseke. ¹⁴ Tai Jyjeboho rumy rahenyrenre Egito bede-ò. ¹⁵ Herodi rubusŷtybymy tahe dòsedenye. Tii riwinyre iwese ihetxiu tyriti rarybere wese, Deuxu rybedu rybe wahe:

—Wariore Egito bede-ribi nadidyde.

¹⁶ Herodi reburere. Biura Hābu Erytyhy mahādu dori tii riitxenanyre. Tai ibutumy uladu rirubunyre Belē hāwā-ki, tule ijō iòhò hāwā-ki. Ibutumy howŷtòdu rirubunyre inataõ beòra ijôdikeki tahe rirubunyore. Tai Jesuisi rirubunykemy risŷnyre, iwese tii rareu Biura Hābu Erytyhy mahādu tamy rarybere. ¹⁷ Kiamy ta rŷire iwese Deuxu rybedu rarybere wese, Jeremia wahe:

¹⁸ —Rama hāwā-ribi ibru-ò iny roholamyhŷre. Rakeli rare. Tii robumyhŷre. Ibutumy iriòre ituere. Tai robumyhŷre. Inyõ riteysanyôtyhy iriòre rurureki.

¹⁹ Herodi tahe rurureu, Inynyrŷ ŷju heka Jyje rasina-ki tamy nade. ²⁰ Tamy rarybere: —Bòdsebenyke judeu bede-ò. Uladu ise-wana bidyke. Kia rirubunykemy risŷnymyhyré tahe, rurure.

²¹ Tahe Jyjeboho ròirenre judeu bede-ò. ²² Akelau tahe Herodi riòre ronyre iòlòmy, tyby derowymy. Tai kowa-ò Jyje ròirenre sŷmy. Rasina-ki rybeò rieryre Kalileia-ò ròirenkyemy. Tai tahe ròirenre kowa-ò. ²³ Nazare hāwā-ki rasŷnyrenre. Kia tahe riwinyre iwese Inynyrŷ rybedu ihetxiu rarybere wese: —Nazare ludu tii rarekre.

3

¹ Kiau Judeia bederahy-ki Joaõ Sebedŷydu heka iny-ò rarybemyhŷre: ² —Deuxu Iòlòna bededŷynana iòhòmy ratxireri. Àoraruna-ribi biixâwibenyke, bexirâhîke! ³ Joaõmy heka Isaia ihetxiu riritinyre kawese:

Inyõ bederahy-ki ryryreri: —Inynyrŷ dee ryòbiti biwinyke. Biywinyke ryõ tamy kanakemy. ⁴ Joaõ kamelo radetyy ityy rare. Iròdutyw iwereysanare. Seihikylé bidi-wana irŷsŷna rare. ⁵ Ibutumy iny tamy ròirenre irybe-ò roholakemy iòhò hāwā-ribi, Jerusalé, Judeia, Jordaõ bero-ribi wahe. ⁶ Tamy òrarunamy relyyrenre rabedewomy tamy relyyrenre. Tai tahe Joaõ heka bero Jordaõ-ki tii riratysebenyke. ⁷ Fariseu mahādu, saduseu mahādu doide tamy riratysebenyke. Kiau Joaõ tamyreny rarybere: —Hemylala mahādu! Deuxu aõhõkŷmydŷnana-ribi mahenybenyôtyhy. Aõhe inatyhy? ⁸ Juhuu aõwiwihiikŷ widŷyna biwinybeny. Tai tahe iny rieryre kaiboho àoraru-ribi inatyhymy texihutenyte. ⁹ Fariseu mahādu, kaiboho tahôtintytenye: Abraõ heka inylabiehekŷreny rare. Rikirâhîtyhy. Deuxu-ò kia aõ aõkõ rare. Tamy wikeki mana-ribi Deuxu heka Abraõ riòkoreò riwinykre. ¹⁰ Woma tahe òwòru-ribi iòhòmy rŷira. Òwòru bederaty wiwihiikŷ ihoõkeki, kedeskre. Rasõkre. Woma heka Deuxu aõhõkŷmydŷnana wese rare. ¹¹ Jiarŷ bedi araratisebedŷnyra àoraruna-ribi texirâhîteki. Jesuisi tahe Deuxu Tyytybythy-di ròratisebedŷkyre

heòty-wana riratysebenykre. Tii waratyre awityhymy ratxireri. Jiarý riwaixýrunymy watxireri iwa ariwykeki. ¹² Tii maixõmo risykre. Maixõmo ributunyre tahyna-ò. Irýnysi heòty-di riworonykre. Heòty itueõna heka rare.

¹³ Idi tahe Kalileia bede-ribi Jesuisi nade bero Jordaõ-ò. Tii Joaõ-ò nade riratysebenykre. ¹⁴ Joaõ aõkõmy rarybere: —Jiarý tahe aõ aõkõ rare. Kai biwaratysebenyke. ¹⁵ Jesuisi tahe tamy rarybere: —Deuxu deewina heka kia rare. Rikiwinskykre. Tahe Joaõ riratisebedýyre. ¹⁶ Röratisebenymy rahudi tahe Jesuisi ròtuòra. Biuwetyy rarayre Jesuisi tahe bòtòenimy robire, itxi dobehede, Deuxu Tyytybytyhy wahe. Rybeõ biu-ribi narybede: ¹⁷ —Kia heka Wariore rare. Jiarý heka sôwemy tukure. Idi wadeysareri.

4

¹ Idi tahe Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi ridyre bederahy-ò. Tai Satanasi riurihikemy tamy rehemynyre. ² Jesuisi heka 40 txumy, 40 rumy heka aõ rirýsýðhyy bede idi rýire. Sôwemy heka rama risamy tai raremyhý. ³ Taile Satanasi tamy nade. Tahe iurihiximy tamy rarybere:

—Kai inatyhy Deuxu Riore ahâte wana heka mana-di orotxumy biwitxiranymy biwinyke ahinamy.

⁴ Tahe Jesuisi dirawyonyde: Deuxu Ritidýyna-ki kiamy roire: —Iny heka orotxudile aõkõ irumy rýirakre. Ibutumy Deuxu rybedile iny irumy rýirakre. ⁵ Idi Satanasi heka Jesuisi ridyre Jerusalë hãwã-ò. Templo heto ratyre tahe ritidire.

⁶ Tahe tamy rarybere:

—Kai inatyhy Deuxu Riore ahâte wana heka katyre-ribi ixi-di behukre bede-ò. Buruôtyhy heka besekeki. Deuxu taýju kiditeónykre aramykemy. Bede-ò aõkõ beseke.

Ijõ tyyriti rarybere:

—Deuxu araywinskykre taýju-di. Tii ýju kiditeónykre tebò-di ariijekemy. Awa ritõmonyôtyhy manatyre-ki.

⁷ Jesuisi rirawyonyre: —Tyyriti tule rarybere:

—Deuxu uritere biurihiõke.

⁸ Iribi Diabo heka Jesuisi ridyre hãwâlõõ-ò. Tamy ibutumy bede iòlona riteòsinyre.

⁹ Tahe tamy Satanasi rarybere: —Beseke atiowotimy tahe biwawowydynykeki, adee kia ibutumy iòlona wiwihiñký ariwahinskykre. ¹⁰ —Make Satanasi, Jesuisi rarybere: —Tyyriti rarybere:

—Deuxu-ò sohojile deàlana, wowydyna biwahinskyke. Tiile bityhynykre. Deòdu tamy sohojile mabeke.

¹¹ Satanasi tahe Jesuisi-ribi rexitare. Ýju mahâdu rehemynyre iyrubudýymy.

¹² Joaõ òludu heka ròtenawo-ki ritidira. Kia Jesuisi roholareu, Kalileia bede-ò ròòsere.

¹³ Nazare-ribi rare Kafanaõ hãwã-ki rasýnykremy rare. Tii aho-ki iòhòre, Kalileia aho wahe. Zebulõ bede, Natali bede tahe inatxi hãwã ibiòwa rare. ¹⁴ Kia tahe Isaia Tyyriti rarybere wese:

¹⁵ —Zebulõ bede, Natali bede, Jordaõ bero kowawe-ribi ijà-ò. Ahohokýry-ki. Kai judeukõdu mahâdu bede rare, Kalileia wahe.

¹⁶ Iny kowasý mahâdu bede luru-ki rasýnomyhýre. Tahe tiiboho loosònahanakýmy robirenyre. Bede lurusý mahâdu-ki tahe Deuxu loosòna ritoosonyre.

¹⁷ Iribi tahe Jesuisi ritelenyre Deuxu rybe ritýnynykemy. Tii rarybere: —Aòraruna-ribi bexirâhíke. Deuxu Iòlona bededýñana dori iòhòmy ratxireri.

¹⁸ Kalileia aho ijàti-ki Jesuisi rariamy ratximyhý. Tahe inatxi waxidu seriòremy robire, Simaõ Pedro, tule Andre ijõre. Rià-di utura rimymyhýreny. ¹⁹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Bodoike wahemy. Iny wadée bimykre. Iwese araerynanykremy bimyké. ²⁰ Aõwesele tahe tarià ririrenyre. Jesuisi-wana roirenyre. ²¹ Roirenyre tahe inatxi ijõ seriòre-ki Jesuisi robire. Txiau ijõni rare. Joaõ ijõre. Tiiboho Zebedeu riore roire. Tiiboho talawo-ki ronyrenyre rià riywinyrenymy. Jesuisi tamyreny rarybere: —Wahemy bòdòike. ²² Tai tahe tybyreny ririrenyre. Jesuisi hemi ròirenyre.

²³ Ibutumy Kalileia bedey-ki Jesuisi rariamyhŷre. Tii judeu dohodŷyna heto-ki rarybemyhŷre. Deuxu Iòlònamy ritŷnynymyhŷre, Rybe Wihikŷ Tŷmyra wahe. Sôwemy webinadu mahâdu riteytenyre. ²⁴ Jesuisimy iny relyyre ibutumy hâwâ hâwâ-ki Siria bede ibutumy. Tai tahe sôwemy webinadu mahâdu didydenye tamy, iny tyytybybina-di, iny iumy imyremyrehékŷ wahe. Jesuisi ibutumy iny riteytenyre. ²⁵ Iny sôwehekŷ riheludunyre, Kalileia bede-ribi, Debòwiò hâwâ-ribi, Jerusalê-ribi, Judeia bede-ribi, tule Jordaõ bero kowa-ribi.

5

¹⁻² Jesuisi inymy sôwemy robireu, raòwonyre hâwâlò ratya-ò, Ierydŷyna mahâdu tamy doidenyde. Taile rierynadŷnyny ronymyhŷre. ³ Deuxuko-ki iny ibinamy rŷimyhŷre. Kia iny tuu rexierymhŷre, teysatyhy rare. Tii deysana sôwemy tai ratximyhŷre, Deuxu Iòlònâ heka ihôrörenymy rarekre.

⁴ Robumy rŷirakeki teysamy heka rŷirakre. Ibedewona wiòhedŷyna rybe-di heka tamy kanakre.

⁵ Kia inytyhy-di widee ratxireri, tii heka teysahyymy ratximyhŷre. Ibutumy heka iny ihôrôlehekŷle rŷirakre. Bede bede heka ihôrômmy rarekre teysamy rarekre.

⁶ Inyô-ò òbitinamy lobiximy rurukeki tahe teysamy rarekre. Deuxu tamy òbitina riwahinykre.

⁷ Inyô ruxetöena-di ratxireri. Deuxu heka tamy ruxetöena-di rarekre.

⁸ Inyô irayky òbitimy ratxikeki tii heka teysamy rarekre. Tii dori Deuxumy robikre.

⁹ Inyô ywina-di wiwana rŷirake teysamy rarekre. Ywinaõ-di rarekré, teysamy rarekre. Tii dori rarinikre: Deuxu riòremy.

¹⁰ Inyô aôhökŷmy dŷñana reuròkeki, tii dori òbitimy rurukeki, tii tulesŷ teysamy rarekre. Deuxu Iòlònâ dori ihôrômmy rarekre. ¹¹⁻¹² Inyô umyreny relyykeki uritere hekŷle. Ruirybe-di umyreny relyykeki, aôhökŷmydŷñana adee riwahinykre wana, tai tahe beysakre. Awimy mohôtinykre. Kai dori biu-ò mahenykre. Tai tahe beysakre kai awimy nohôtykre. Uritere nohôti rosarenyomy. Kia wese tule Deuxu rybemy rybedu aôhökŷmy rotŷñyre. ¹³ Kaiboho heka saawesemy atximahâtenyte, jyyra wesemy wahe bede mahâdu iny-ò, kai dori kiamy bede mahâdu tewiòhenanyte. Auri tahe urihimyò biônonykeki tahe aurihxina heka urihimyòlemy releke. Kaa jyyra urile idi adehu rŷikre iny ityre rariakremy. Awiòhedŷyna biônonykeki tahe aõma aõkõ beleke. ¹⁴⁻¹⁵ Kai loosôna wesemy atximahâte kabede mahâdu iny-ò. Hâwâõ hâwâlò ratyy-ki roikeki, tiu heka rexiwòôtyhy itŷnyhyy roimyhŷke. Loosônaõ iny ritoosonykeki, tule heka tiu heka hyna rawoõ-ki roiôtyhy roosòmy. Aõma roosònanimyhmŷre ibutu heto jurajuramy heka ibutu ritxuxanimyhmŷre. Aõma tamana-ki rŷimyhŷreki wahe. ¹⁶ Kaiboho tule amahâdureny awiwihihŷmy robikeki tahe Deuxu-ò wowydyna riwahinykre.

¹⁷ Jiarŷ heka anaõde bede ywina tuededŷymy. Anade aõ Deuxu dee rybedu tuededŷymy aõkõ heka anade. Anade ibutumy aõmybo rarybere widŷymy. Timybo rarybere wese heka ibutumy tuu rotŷñnymy rarekre. ¹⁸ Inatyhymy adeereny ararybekre bede ywina tyrritiy-ribi tiu ijõ iõõtyhy ijõ sohoji ritiwedena yreõ reseõhyykre. Ibutumy roikre aõhebo rotŷñnymyhmŷreò bede konanako-txi. ¹⁹ Inyô tõhõti urihimyò bede ywina rosakeki rexidelenymyhmŷre iny ribedeerynyõkemy iny ritohonyõmyhmŷkemy. Hâbu tahe iyjamy Deuxuko-ò rarekre, Deuxuko-txi. Inyô rityhynymyhmŷre irybe iny rybedeerynymyhmŷre. Tii tahe Deuxu Iòlònâ-ò nihikŷmy rarekre. ²⁰ Kaiboho aõma fariseu mahâdu-ribi awityhymy ixi-di mohôtinybenykeki. Tiu heka Deuxu Iòlònâ-ò arôterenyomy. Kaiboho heka awi toite aõma fariseu mahâdu judeu mahâdu wedu ratyre heka awi boibeke. Kia aõkõkeki tahe malòbenyõtyhy.

²¹ Ihetxiu bede ywina Tyrriti kawesemy rare:

—Kai inyô birubunykeki heka iòwynamy iny akanarubunyke. Kia heka bede ywina heka rare.

²² Tahe warybe urihimyò iwitxira bede ywina-ribi. Kai inyô-ò maraykynykeki. Tai tahe brebunahákŷ-ki tate. Abiòwa-ò bininikeki itxýtemy. Tamy kai marybekeki: —Kai

aõki awiõre. Tai tahe akñadykre heka aõma ywisidÿyduko-ò araòwynykre. Inyõ-ò kai makyaranynykeki kai borbuna-ki texildòròmy tate. Kai inyõ deramy mabekeki uriteremy nodu tamy marybekeki, tai borbuna-ki tate. Inyõ òsõny aradykre wisidÿydu mahädu-ò. Inydee ratyhymy mabeke wana aõkõ raremy marybekeki, heòty kõnana bede-ò make lau borbuna-ki tate. Iòhärure kai heòty bede-ò makemy. ²³ Kaki aõma nieru xiwena wahidÿyna-ò behemynykeki inyõ-wana aõhe widee botÿynykeki õhõti rosaõlemy ahâte wana. ²⁴ Deuxu heka axiwena tewahinyöhyymyhýte aõma xiwena bire-ki heka birike. Tahe bijeke aseriore juhuu. Aõma wana biòbitinybenyke widee marybebentyke. Iribi tahe tamy bedehemynyke xiwena wahidÿyna-ò wahe tadevenymy atximahâte wana hãbuõ-ò. ²⁵ Aõma tai tahe iòraru-ki aòludumy relera wana. Tamy behemynyke aõma timybo tii-wana widi biywinskykemy timybo adeve biòwinskykemy tamy heka bitobiny òrale heka aõma rieryke urenana. Aradyhemy aõma ywisidÿyna ube-ò, idi ywisidÿyna mahädu, idi soldado. Tai tahe bitobinyke bede rierykemy. ²⁶ Inatyhy heka adee ararybekre ròtenawo-ki malõkeki. Tiu heka aòlökòmy aõma iòwy mahumy adi rôhõtinykre. Idi mohõtinyke xiery heka bòhonyke.

²⁷ Juhuu ihetxiu heka kaweselemy Tyrriti-ki rarybere:

—Òtaõmy!

(Bede ywina tyrriti-ki wahe.) Kawesemy heka jiarõ rebedeerynywähäre. ²⁸ Òtam y rôhõtinykeki hâwyy-ò retehekeki òtam rexinohõtinykeki. Tai heka tii òta òraru riwinymyhýre. Iwese iwitxira hâwyy-wana roireri yrubule taheka òta òraru riwinymyhýre. ²⁹ Arueõ òraruna-txi araatykeki, bitake. Awityhymy biu-ki malõke kawesekile heka awire, Deuxusõ-ò malõke wahe. Arue wiòmy tahe awiõmy biu-txi arue yremy heòty bede-ò make tahe ibinatyhyre. ³⁰ Tule eraõ bitake iurelemy era-di make biu-txi. Aumy ibutuhukýlemy heòty bede-ò rakehârele tahe awiõre. ³¹ Bede ywina heka kawesemy rôhõnyre iny-ò juhuu wahe:

—Inyõ tahâwyy ixi-ribi riteònkykeki rixãwididÿyna-ò tamy tyrritiõ riritinymyhýre.

³² Iwitxira rybe-di jiarõ arukile tahe hâbu tahâwyy riatyra. Inyõ uritere òta òtana òraru-ki ixi-ribi tahâwyy riteònnymyhýre. Tai tahe hâwyy roimyhýre hâbu witxira hâbuõ-wana. Tai tahe òta òtadumy kia hâwyy rininire. Adÿýwe òraru-ò riteònnyre tahâwyy riteònnyre uritere òhyynaôle. Tai tahe tii adÿýwe òrarunaôle heka riteònnyre. Taile heka hâwyy hâbu witxiramy heka roimyhýre ahâbuõ tahâwyy uritere hyynaôle riteònnymyhýre mahädu hâbu heka. Tii heka tule òtadumy relemyhýre hâwyy òta òtaduõ heka roireki wahe.

³³ Juhuu heka ihetxiu kia wesemy Deuxu tamyreny kia rarybere:

—Taholatenyte kiamy Deuxu heka uritere ruiõmy atximahâbenyke Deuxu-ò biwinybenykemy marybemy bimykeki biwinybenyke.

³⁴ Tahe jiarõ heka kiamy adeereny ararybekre. Aõwidÿymy ixi-di nohõtirenyõmy ryberenyõmy iwidÿymy. Ixinohõtidÿymy ryberenyõmy ariwinskykre biwawiõhenanyke wana biu-ribi wawiõhenanykre wana. Uritere heka tuu ryberenyõmykre kia wesemy biubrò-ki aõkõ biu dori Deuxu rynana rare. ³⁵ Kiamy uritere rybeõmy bedebrò-ki aõkõ aõ biwinykemy aõmy mabekemy. Bede dori Deuxu idi ratximyhýre rare. Deuxu waa elehyna dori bede rare. Jerusalë hâwâbrò-ki tule aõkõ, tii dori Iòlõtyhy hâwâ rare. ³⁶ Tule arade-di widÿymy uritere dori rybeõmy kai dori awitxiranyôtyhy arade iura-ò ilyby-ò urile araykywydynakile tuu ratxike. ³⁷ Aõma araykywydynakile heka tuu riwitxiranykemy idi tahõtinymyhýte. Kiamy heka tarybemahâte iwidÿynamy teuremy tarybemyhýte: —Kohe, kiale ariwinskykremarybeke ada aõkõre, ariwinskyôtyhymy aõbo. Kiamy marybekeki iratylemy kohe, aõkõre myõ aõbo. Sõwemy marybekeki tahe aõbina binahakýle heka rôhõnykre.

³⁸ Ihetxiu bede ywina rôhõnyre.

Inyõ witxira rueõ ribinadÿynykeki, iny witxira tule iwesele riwinskyke. Kia widÿydu rue heka ribinadÿynyke. Rue heka wilemy raòwynyre rueõwilemy. Juhu tasõ ÿjuõlemy raòwynyre. Jiarõ tahe rebedeerynyre kawesemy.

³⁹ Inyō aõbinamy adee riwinykeki, aõ aõkõ tamy biwinyke. Inyō aõsõny rihetenykeki, tule iwyò-di beake rehetenykemy. ⁴⁰ Uritere aõludu-ò ixiòwydýõmy. Aõma ijõ atyy ritakeki heka tule tamy arahana biwahinyke. Inyō sohoji urixinamy adee ixidinymy reake wana. Inatximy heka tii-wana beake. ⁴¹ Inyō ixitòedýõmy aõ aribi riwykeki tamy biwahinyke tule inyō aribi aõ huòtemy riwyke wana. ⁴² Abròrò itue-di tamy òkeseõmyke iwòde-ki ihuòtemy biwahinyke.

⁴³ Ihetxiu heka taholatenyte kawesemy:

—Kai heka aõ hawā ludu mahādu luumy heka madònomyhŷke. Aõludumy aki ratxike wana tukumy atxike teramy atximahâke. ⁴⁴⁻⁴⁶ Tahe iwitxiramy ararybekre. Aõludu heka arabedeerynyke. Tukumy mabekemy inyō aõhõkõmydýñana rotýñyneri wana tamy rexitòenyke. Kia wese-ki heka inytyby riòremy mabeke, Deuxu riòremy wahe. Tii dori juu riolòdýñnymyhyre inybina tyre-ki wahe. Tule iny wiwihičy tule-ki aõma biu heka tule riteònymyhyre. Aõma iny òbitikõdu mahādu tule-ò. Tule òbiti mahādu tule riteònymyhyre. Aõma tukumy ahâte sohoji ratximyhyre sohojile kai itukukeki. Kia heka awi aõkõ rare ibutumy òraru mahādu heka tule riwinyremyhyre kia wese. Aõma urile rybedýõ azry mahādu, Aseriòre mahādu. ⁴⁷ Tulesõ kia aõma aõkõ rare aõma tule heka judeukõdu mahādu dori tule riwinyke, tii Deuxu rierykõre. ⁴⁸ Òbitityhymy kaiboho boibeke. Aõma jiärõ heka arabedeerynyrenyreri biu-ki inytybyreny ratximyhyre dori òbitityhy rare.

6

¹ Wahisidýyna wiwihičy kai hâburu-ki iwahisidýõmy iny-ò. Kai itxerenaõnamy biwahinymyhy. Aõkõkeki tiu inytybyreny-ribi bitaõtyhy aòwy awahisidýyna.

²⁻⁴ Kai biwahinykeu iny adee aõmybo rurumyhyreó. Uritere ibutumy iny itxerenamy iwahidýõmyhy. Iny-ò òbiti mahädumy riwisñnymyhyre mahādu, kia wesemy heka tii riwinymyhyre heka. Dohodýõmy heto-ki tuu riwinymyhyre kia wesemy tule ibutumy hawâhâkõ ruetyawetyamy tuu riwinyrerimy ihŷre. Inatyhy dori adee rarybereri: —Aõma wahisidýõnatyhy my heka adee rarybereri: —Wahisidýynaõ ixidee ritamyhyre. Aõbo Deuxu wahisidýõnaõ heka adee riwahinyötyhy. Tai heka Deuxu wahisidýõnatyhy riwahinyötyhy tamyreny. Iny-ò aõ biwahinykeki, abiõatyhy-ò belyyõke. Wasilemy tamyreny awiòhedýõna biwahinyke. Iny tybyreny dori ibutumy aõna aõna ròtena rieryre aõwahisidýyna adee kidiwahinykre.

⁵ Iwese budu mahādu riwinymyhyre wese uritere iwidýõmyke. Kia wesemy aõkõ heka bexitòenyke. Ibuturu-ò rexitòenymyhyre dohodýõna hetowo-ki heka lamamy rexitòenymyhyre. Hâwây-ki dori rexitòenymyhyre ibutu itxerenakemy. Inatyhy my heka adee rarybere: —Atarasana ibutumy ritare. ⁶ Inatyhy dori ritare.

—Bexitòenykeu malõke aheto jurawo-ò. Ixi-di bijjòtòbonyke. Ierykõnamy boo ratximyhyreò heka bexitòenymy myike. Ibutumy heka boo aõbo wasimy iny riwinyriwinymyhyremy robimyhyre. Tai-ki tahe bede ywina wihičy heka adee kidiwahinykre. ⁷ Tule rexitòenymyhyreu uritere irehemy idi lamaõmy uritere ixityre ixityremy tamy ixitòedýõmy wiwesewesehyyle. Judeukõdu mahādu dori kawesemy riwinymyhyre. Kiamy heka raraykywydynanymyhyre aõma rexitòenymy ehehekýkeki heka roholatyhykemy rohõtinymyhyrenyre uritere widýõmy iwese tii riwinymyhyre wesemy. ⁸ Inytybyreny dori rierymyhyre aõmybo iny raraykynymyhyré. Inyboho heka rexitòenymyhyreu rierymyhyre aõmybo inyboho rurumyhyrenyre. Iny sôwemy rarybemyhyrele aõkõ heka tii roholamyhyre. Aõmybo iny rurumyhyrenyre, heka bexitòenymybenyke. Kia wese:

⁹ Wahareny, biu-ki atximahâte. Anityhy iny ibutumy rityhynykemy idi rierykemy watxireri.

¹⁰ Aiòlona heka wymy kanake. Iny adeewile riwinykemy iwese biu-ki relemyhyre wese.

¹¹ Wadeereny txuõ txuõ rýsõna bidiwahinyke.

¹² Waòrarunarený õhõti-ribi bitosadýñyke. Iwese jiarý inyõ òraruna wanohõti iribi aritosadýñymyhyre wese.

¹³ Isiratyhy urihixina-ribi heka biwayrubunyke, òraruna-txi reseke lau. Aõna aõna bina-ò bidiwaijebenyke. Iòlòna, ruru, loosõna heka ahõrõhyy rare. Kie.

¹⁴⁻¹⁵ —Inyõ ariixãwidinykeki iaõbina-ribi. Tule inytybyreny riwaiixãwididýñyke. Deuxu iòraruna-ribi riixãwididýñyke. Beinareheke wana.

¹⁶ Uritere aõsñny bedeòtidýñomy iwese budu mahãdu rýira wesemy. Tai heka byreõmy iny-di txuu rýimyhýremy widi retehemyhýre. Wiji õhõtireny reake. Heka raðwynyra inarehena irarený. ¹⁷ Tai narehereheu tainarehenyteu. Atarina-di ahãtemy beake aõsñny bisuhòke. ¹⁸ Inywitxira heka anaeryötyhy kai tenarehemy atxiteri. Inytybyreny sohojile heka rierymyhyre. Inyõ tuu robiötyhy. Tii tahe ibutumy aõna aõnamy robimy wasimy rýiramy. Iribi tahe tii araðwynyrenyke.

¹⁹ Aõna aõna butudýñomy tyy, nieru, aõna aõna wihihiký butudýñomy kabede-ki. Txudòera dori ibutumy kabede-ki tuu riroxike aõna aõnamy. Aõma rararýñyke iaõmydýñna ibutumy rararýñyke rahuke. Wasidu tamy ralòke. Iaõmydýñna-ò sõweò wyremy rasinyke iaõmydýñna-di. ²⁰ Kaki ibutudýñlemy heka biu-ò bibutunyke. Tai heka txudòera aõ rirõõtyhy tule rararyötyhy. Tule wasidu aõkõ rare. ²¹ Titxibo aõmydýñnana ratxireri iwesele taheka arayky ratximyhýre. Biu-ki aõbo ada bede-ki aõbo. Aõma bede-ki araykywydyna ratxireri wana heka kakile taraykywydynanyte. Biu-ki araykywydyna ratxireri wana heka biu-ki heka arayky aõmydýñna butuna raykywydyna ratximyhýre. ²² Arue heka loosõna wesemy rare. Aumy dee itýnykeki heka aumy ibutumy loosõna-di týximy rarekre. ²³ Aumy ibinakeki tahe bede loro-ki matxike. Aumy bede lorohoký-ki ratxikeki ibinatyhymy matxike aõma butunale-di iny rôhõtinykeki heka tiu Deuxu iny riwiðhenyötyhy. Deòdumy heka releõtyhy. ²⁴ Inatxi wedu-ki dori inyõ rityynyötyhy. Tule heka tii roholamyhyre ijõ-ribi tahe tõhõti rosamyhyre. Inyõ Deuxu deòdumy releõtyhy tii aõna aõna butunadile rôhõtinymyhyreki. ²⁵ Tai heka tuu rarybereri adeereny. Uritere nohõtiyreõmy arýsñnamy tule atyymy, idi matykynkemy. Aumy dori rýsñna ratyre aõnityhymy ratximyhýre. Tule aumy tyky ratyre aõnimy ratximyhýre. ²⁶ Nawii-di inihe betehabenkye. Tiiboho heka aõòwororumy aõkõ ròbròmyhyrenyre. Aramyre heka aõma tarýsñna wydymy bederahymy tarýsñna riyrubunyõhyymyhyre heto nihiký-ò. Deuxu biu-ki ratximyhýré heka nawii riyrubunyhyre irýsñna tamy riwahinymyhyre. Kaiboho tahe iratyretyhy toite, Deuxu-ki wahe. ²⁷ Sõwetyhymy maraykywydynanykeki aõbohe, arumy aõbo arirarehemy mariake. Aõkõre. ²⁸ Uritere nohõtiyreõmyke atyymy. Betehemyhý inihe noijasa-di. Aõma tiiboho heka raaõmysdýñhykymyhyre. Tai tyky wihihiký-di rexitynyke. Tyy ixidee riwinyötyhy. Ihâre tahe Deuxu rityynywihihikýre heka tyy wihihiký tamy riwahinreri. ²⁹ Salomaõ heka itykynihikýra. Ihâre tahe ityky heka awityhy aõkõ rare. Noijasa heka iratyre ityky wityhyre. ³⁰ Deuxu heka noijasa ritykynymyhyre aõma noijasa heka wijilemy idi ihýre. Biurasõmy tahe ixãwilemy reamyhyre, risõra. Tii heka tyky adee kidiwahinskyre. Nohõtiyreõmy tahe. Tii dori adee kidiwahinskyre tykyõ. Aityhyna dori ibutetyhyre heka. ³¹ Tahe raykyõmy nohõtiõmy titxiribibo arýsñna bidiwykré, atyky amona. ³² Tyhydýñdukõdu mahãdu heka kiaõle heka ritõhõtidýñnymyhyre. Inytybyreny heka rierymyhyre aõmybo tarumahâte. Ibutumy heka araerymyhyre aõmybo taruterimahâte. ³³ Tii Deuxu aõma dýñnana sohojidile. Manaykynkeki heka tii ibutumy adee riwahinskyre. ³⁴ Uritere nohõtiyreõmy aõbo biurasò kia aõmydýñnana-ò. Rýire dori sõwemy wiji biaõmysdýñnanykremy biwinykré. Iwitxiramy bidiwinskyre iwitxira aõmydýñnanaõ.

rue-ribi bitakemy atxiteri. ⁴ Tai heka kai bobiōtyhy itarasa-ki wahe. Arue-ki dori òwòruere ijōdireki heka bobiōtyhy. Òwòru ere dori aòraruna sōwemy rŷire wesemy heka atximahäte. ⁵ Kai texibonyteri. Aòraruna-ribi juhuu bexiòbitinykre. Idi tahe aseriore òraruna-ki biwiòhenanykre. Aòraruny-di rierymy idi òbitimy betehekre iòraruna-ribi ixitarasadŷymy biwiòhenanykemy.

⁶ Inyō heka utura rati mana wiwihiikŷ-di rehuōtyhy aõma ixŷni herina-txi. Ixŷni dori ityre rariake tahe ričnonyke adee heka kanakemy wahe. Iwese tule heka ijòròsa-ò biwahinydŷymyke. Rybewihiikŷ hâbu òrarudutyhy-ò iwahisidŷymyke.

⁷⁻⁹ Rexitòenykeki tahe bitake kia. Biekeki tahe tai mahake. Bihetenykeki heka iny adee riraynyke ijòtòbôna. Inyō heka Tyby-ò rŷsŷnaõmy rexitòenykeki, mana heka tyby tamy riwahinyōtyhy. ¹⁰ Uturaõmy rexitòenykeki tahe hemylala binahakŷ tamy tiu riwahinyōtyhy. ¹¹ Kai aõna aõna wiwihiikŷ biwahinyke heka teerymyhŷte auladu-ò wahe, hâbu òrarudu hârele wahe. Aõbo heka tule Deuxu intybyreny inydeereny riwahinyke aõna aõna wihiikŷ. Rexitòenykeki tahe tamy ariwahinyke. Intybyreny heka tamy riwahinyke. Iwese iny witxira teyrubunymahäte wesele heka iny araywinymy ixi-di tahötinymahäte wese. ¹² Tule kai aõwiwi inyō ixidee aõhebo rotŷñymyhmŷkemy taruterí, kiaweselemy tamy botŷñymahâke. Kia heka Moisesi bede ywina tyrity-ki roire. Kiale Deuxumy rybedu mahâdu ribedeerynyre.

¹³ Biu bede wiwihiikŷ kia ryijohŷtŷdile malokre. Heòty ijò bederyijò heka nihikŷ rare. Iny kia ryhykŷ irumy rakre heka isirare iny ibute kowa ralore. ¹⁴ Irumy nonona ijò tahe ihŷtŷre. Ryy heka ihŷtŷre heka ibutere iny ryhŷtŷ-di ròtedu timy bede erydŷkôdu-ò.

¹⁵ Bexijebenyke kia mahâdu lau Deuxu rybe rybedu mahâdu tyhymy aõkõ lau wahe. Budoeni wese ratximyhŷre intyhy wesemy. Tawo-ki tahe inatyhy rare ahola debore wesemy heka ratximyhŷre. ¹⁶ Teeryte wesemy ibederaty-ò betehkek. Hede-ò heka uvamy figomy tule tiu iratyõna. Iaõmydŷyna-ò bierybenyke tibo roiré. ¹⁷⁻¹⁸ Tii heka bierybenyke aõhebo rotŷñyre wana teerytenye. Tii heka riitxenanyōtyhy kia aõma matyty matynimy heka tiu biitxenanyōtyhy. Tule betehkek, bierybenyke aõwesele heka òwòruõ bierybenyke. Aõma bederatyõ birŷsŷkeki tiu heka bederaty wihiikŷõ arŷsŷõna òwòru ratyy-ò, bederatybinahakŷ tule rierykre. ¹⁹ Òwòruõ bederaty wihiikŷmy raratomyõkeki heka hemy raòròròke rokoke. ²⁰⁻²¹ Kia weselemy heka iny teerytenye. Aõhebo iny rotŷñyke wahe. Tai tahe terytenye heka, tetehetenyterikile wahe. Òbiti mahâdu wesemy rarybemyhŷre. Tahe òbitimy aõkõre ihŷre. Sôwemy heka iny tawedumy riwaninire. Ihârele tahe biu-ò ralòôtyhy. Deuxu tyhydŷdule tahe ralokre. Ywisidŷnatxu heka kawesemy wadee rarybekre. ²² Sôwemy iny wahe: — Wanyrŷ, Wanyrŷ, jiarŷ hewa iny iwitxira sôwemy aijyy rarybemy rare wahe. Tule heka tytybybina reteõnymy rarewâhâ. Tule deytena wiwihiikŷ heka ani-di rewinymyhmŷre. ²³ Tai tahe jiarŷ tamy ararybekre heka: —Kõrehe, kaiboho aõ wamahâdumy aõkõ atximahäte. Umy reerykõre. Waribi bexitake. Aòraruna dori sôwere.

²⁴ Kawesemy heka iny bede eryna ratximyhŷre. Warybe-ò roholamyhŷreu heka aõwesele riywiny myrityhynymyhmŷre. Kia hâbu hetowidŷýdu wesemy heka rare. Iheto heka manatyre-ki riwinyre. Tii heka ibedeery sôwemy ihŷre. ²⁵ Biu heka beòra heka rariamyhŷre. Iu tahe biu rejuunymyhmŷre, yhy rebonyre. Tahe tiu reseõtyhy manatyre-ki dori riwinyre. ²⁶ Warybe ijohonadu tahe iwitxiramy ihŷre. Hâbu itxŷte tahe warybe-ribi aõwesele tõhõtireny rosamy reamyhŷre. Kaiboho aõbedeeryhykŷ aõkõre roire. Tii heka iwese hâbu ýnarakile heto riwinymyhmŷ wese rare. ²⁷ Biu risebenykeu, beòra rareareu, yhy rebonyre tahe iheto reseke, ibutumy iõre, rahura.

²⁸⁻²⁹ Ibutumy heka Jesuisi rybe erysydŷyna-ò bede riòtiinyre. Tii heka hâbu erysydŷýdu wesemy tii ribedeerymyhmŷre. Aõ judeu wedu wesemy aõkõ ribedeerynyre.

biwateytenyeke. Jesuisi dirawyònnyde: ³ —Wadee awire, arateytenykre. Tahe tamy tebò ritytere tamy reerimy. Ityybinana riteytenyre. ⁴ Tahe Jesuisi tamy rarybere: — Boholakre, iny-ò uritere rybeomy.

Kai tahe makre xiwena wahidŷdu-ò xiwenaõ biwahinskyre. Idi tahe Moisesi bede ywina raryberewesemy xiwenaõ biwahinskyre. Kai tahe iny rierykemy heka yteny ratximyhŷre.

⁵ Jesuisi Kafanaõ hâwâ-ò rehemynyreu heka hâbu soldado weduõ tamy rehemynyre. Tii tahe Jesuisi-ò rexitðenyre: ⁶ —Wadeòdu biteytenyeke raterenymy ratxireri waheto-ki. Sôwemy aõhôkômy rotŷñyreri. Ibinatyhymy roireri rexisiranymy raratykôhykylemy. ⁷ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: —Rakakre, tai ariteyteynyre. ⁸ Idi soldado wedu rariwyònnyre: —Aõkõre, Kai hâbu wiwihiķ tate. Jiarŷ tahe hâbu aõ aõkõmy jiarŷ watxi-wâhâre. Waheto-ò manalõdtyhy. Karibile marybekre tamy taile taile tahe wadeòdu reytekre. ⁹ Jiarŷ dori reyryre. Jiarŷ heka tule hâbu weduõmy watxiwâhâre. Soldado heka sôwemy riwatyhynymyhyre. Iny sohoji-ò aõma rakremy rarybemyhýré heka, ramymyhyre. Tule ijõ dee rarybemyhyre: —Manake, tai tahe namyhyde. Ijõ dee rarybemyhyre wana: —Kai biwinyke, idi riwinymyhyre. ¹⁰⁻¹¹ Tai tahe Jesuisi ribedeòtiidŷñyre irybe-ki wahe. Tahe rarybere erydŷña mahâdu-ò: —Judeu mahâduy-ki tai rahaõre ijõ-ki kahâbu wesemy inatyhynana sôwerek. Sôwemy heka judeukõdu mahâdu rityynykre kia weselemy. Ijõ txu aõ wiji aõkõ heka riroxirenkye: Abraõ, Ijai, Ijaõ-wana biu-ki heka riroxirenkye bede ludu iny mahâdu-wana. ¹² Judeu mahâduõ ròirenýokre tamy. Tule kaibohoõ tahe aõhetykrebo. Ijõ mahâdu dori bede lorohoký-txi resekre. Taiki tahe irynamy rurykre aõkõmydŷñana-ò. ¹³ Taita Jesuisi soldado dinodu-ò rarybere: — Makre, timybo wiji tahötinymy tetyhynyte wesemy heka rarekre. Iurele teòdu reytere.

¹⁴ Iribi tahe Jesuisi Pedro heto-ò ralòre. Iriore lahi heka aõma rubuna nihiký roimyhy. ¹⁵ Tahe Jesuisi rimyre tebò-di tamy rerire. Idi tahe irubuna iribi ròhonyre. Tai tahe tii ronyre. Ronymy tahe rýsña riwinymyhy tamyreny. ¹⁶ Txiorotyhymy inyõ didyde aõma tytybybina nihiký-di ratximyhy. Iu Jesuisi sohoji rybeõmy rarybereu tahe aõwesele iribi ròhonyre. Kia webinadu didyde, tule reytere. ¹⁷ Iwese ihetxiu Isaia ryberiti rarybere wesemy heka tule riwinyre:

Jesuisi riwinyre. Kiamy wahe. Wabinanareny waribireny riwyre. Inatyhyre.

¹⁸ Iny sôwemy ributunyreu. Tai tahe taerydŷña mahâdu-ò tii rarybere: — Rokoirenhye kanawe-ribi ijà-ò. ¹⁹ Tai judeu mahâdu, bede ywina bederydŷduõ tamy rarybere: —Awana arakre titxibo makreu heka ahekile anakre. ²⁰ Tahe Jesuisi dirawyònnyde tamy heka rarybereri: —Ijòrò heka ihâloo dire, ibýtý dire, nawii býtý isý dire. Tahe jiarŷ, Deuxu Riòre Hâbuthyhyhyký wahe, wahetoõre, waherinaõre. ²¹ Ka ijõ iheludu mahâduõ tamy rarybere: —Wanyrŷ, waha heka rurura. Tai heka juhuu arituunykre. ²² Tam y rarybere: —Manake, wijile biwaheludunyke. Rubuõmy rýira, rubu mahâdu heka rituunykemy idi ratxireri.

²³ Jesuisi hâworo-ki ronyre tahe reurore. Ieryredŷña mahâdu riheludunyrenyre kia lawokile. ²⁴ Ahobetya-ki tahe yhy debore nihiký tamyreny rehemynyre. Tahe òbò nihikýmy resemyhyre. Uritereribile yhyhyký bee riòbonyra hâwò rilýmynyke iòhòtihy. Jesuisi tahe rôrõmy roimyhy iu. ²⁵ Tai tahe ierydŷña mahâdu heka riix-ixadŷñyre. Tam y raryberenyre: —Biwayrubunyke, Wanyrŷ. Aõkõkeki, rukururenkyre. ²⁶ Jesuisi tamyreny rarybere: —Aõhererekibo kaiboho taberutenyteri? Aityhyna sôwe aõkõ atxitenyteri. Jesuisi tahe rýimy reare. Yhy debure-ò, òbò-ò rarybere: — Biyryke, bede binahaký. Tahe aõwesele ibutumy riyyryra. ²⁷ Ierydŷña mahâdu urile ribedeòtiinyre. Tiiboho raryberenyre: —Aõhâbubo tii ihýre. Òbò, tahe yhy-wana tamy roholare. Iwese tii rarybere wese rityhynyre. Irybemynale riwinyre.

²⁸ Kalileia aho ijõ weribi ijana-ò ritehemynyre. Kowa bede heka Kadara inire. Tule hâbu inatxi heka tytybybina-di tai rasŷnyrenyre wabedewo-ki. Kiary-ki tahe ibutumy iny ruberure. Iribi tahe ròhonymy reare. ²⁹ Aõwesele heka ryrymy roirenyre Jesuisi-ò rarybekremy: —Aõwe wadiren yate, Deuxu Riòre? Kai aõbina binahakýmy

wahōrōdŷŷōmykre. ³⁰ Tahe kowa-ki ixŷni juramy riroximy rŷimyhŷ. ³¹ Tyytybybina tahe Jesuisi-ò rexitōenyre: —Biwatōenybenykeki, ixŷni jurawomy aralorenykemy biwateonyke. ³² Tahe Jesuisi rarybere: —Bōibenyke hābuwo-ribi. Tahe rōrenyre ixŷniwo-ò. Ixŷni jura tahe ibutumy rejuxunyre ijōtira-ribi. Berawo-txi tahe rabōrōrōre. ³³ Ixŷni-di itxeredu mahādu tahe hāwā-ò roirenyre ijyymy. ³⁴ Kia hāwā ludu mahādu tahe roirenyre Jesuisi-ò itxeremy. Tai tahe tamy rarybere ibede-ribi rōhōnykemy.

9

¹ Ribererenyre aõma hāwò nihikŷro-ò reurōrerenykremy kanawe-ribi ijà-ò. Tai tahe Jesuisi tahāwā-ò rehemynyre. ² Tai tahe didydenye weryrybō byre-di idi betyky-di ramyremyrenymy roimyhŷre. Tahe hābu mahādu inatyhyna Jesuisi rieryreu heka hābu dee rarybere: —Waexi, beysake, aòraruna dori reixāwididŷnyra. ³ Tai tahe ritidŷna bederydŷdu mahādu retehereri. Ixideele heka rarybemahā: —Kia heka ibinamy Deuxumy rarybereri. ⁴ Iyky Jesuisi rieryre tahe tamyreny rarybere: —Kai aõbo ibinamy waki tahateri arayky-ki. ⁵ Timybo heka kaiboho tahōtinyteri. Aõma iòraruna ariixāwidinyke aõbo ada iumy ariteytenye aõbo? Aõbohe isiratyhyre wadee tahōtinyte wahe. ⁶ Deuxu-ribi waruru dire. Kabede-ki heka òraruna ariixāwididŷnyke jiarŷ heka Deuxu Riore Hābu tyhyhykŷ rareki wahe. Tamy rarybekre: —Myike, abyre bimykre ta mariakre asŷ-ò. ⁷ Tai tahe hābu aõwesele rŷimy reare. Tahe taheto-ò rare. ⁸ Tahe bede inysōwetyhy heka ribedeòtiidŷnyre. Deuxu heka wowydyna riwahinyre. Tii iny-ò ruru riwahinyreki wahe.

⁹ Jesuisi iribi rariamy rare. Tai tahe tii Mateu-wana heka witxi reare ryki: —Jiarŷ heka nieru butudŷna heto-ki ranymahā. Jiarŷ rebutunymahā aõma inyòwydŷna heka rebutunymyhŷre. Iu Jesuisi wadee rarybere: —Manake waerydŷnaõmy heka beleke. Tai tahe jiarŷ tii-wana heka rare aõwesele heka ihemy rare.

¹⁰ Tai jiarŷ retobinyre kanakemy waheto-ò. Waheto-ki riroxikemy taerydŷna mahādu-wana. Tai tahe sōwemy heka iny waery mahādu dòidenye, òrarudu nihikŷ mahādu wahe. ¹¹ Tule heka fariseu mahāduõ tai ratximyhŷ. Tahe Jesuisi erydŷna mahāduõ kiaõ-ò heka rarybere: —Aõhererekibo Jesuisi òrarudu nihikŷ mahādu-wana riroxireri? ¹²⁻¹³ Tai Jesuisi roholarehe tamy rarybere: —Aõma òhotibedu heka, webinadu mahādulemy aõnityhymy rarumahāre. Òhotibedu-ò kanakemy. Binadu mahādu-ò tahe tiu ararariòwyôtyhy aõma òbiti widŷdu mahāduôle heka anade. Warurumy rurumyhŷle mahādu ariwiòhenanykemy anade. Aõ awihikŷmy ixi-di rōhōtinyreriò aõkō wahe. Deuxu Ryberiti-ki tahe kaweselemy roire:

Ixiwe heka wadee awiõre aruxetðena wadee awire.
Kaiboho bierybenyke aõbo katyyriti rare.

¹⁴ Tahe Jesuisi-ò rarybere Joaõ eryna mahādu: —Aõhererekibo Joaõ Sebedeŷdu kia erydŷna mahādu renarehemyhŷre rexitōenykre. Fariseu mahādu erydŷna heka tule heka renarehemyhŷre. Ihârele taheka aõhererekibo abedeerydŷna mahādu heka tiu iwasemy riwinymyhŷre. Aõhererekibo ka. ¹⁵ Taita Jesuisi dirawyònyde: —Iu iny inyhâwyymy roimyhŷre heka iny reysamyhŷre. Aõma kia weryrybō hâwy kialina heka teysamy ratxirerimy ihŷre. Tiu rirubunyöhymyhŷre teti-ò. Tahe aõutxumy tahe weryrybō hâwy my heridu heka inyõ ritakremy ratximyhŷre. Iu tahe renarehekre heka. ¹⁶ Uritere inyõ deratyby ritòbonyôtyhy tyytŷmyra-di. Inyõ itòbôna tŷmyra-di ritòbonykeki, raykake heka iura ranikhikŷke. Aõma iwasely rare aõma vîi tŷmyra irò-dutyy tŷmyrahakŷle ritidikre. Aõma itŷmyra-ò heka irò-dutyy itŷmyrahakŷle raykake. ¹⁷ Aõhe tiu vîi tŷmyra irò-dutyy tyby-ò rihynyôtyhy. Inyõ kia wesemy riwinykeki taheka raykake heka rejuxunykre irube. Ihyna heka rabinake. Vîi wihihikŷ taheka aõma irò-dutyy tŷmyra hyynawo-ki ka awimy rŷike.

¹⁸ Iu dohodŷdu hetoõ bede erydŷduõ heka Jesuisi-ò nade tariore rurureki wahe. Tai ta Jesuisimy réalàre tamy heka rarybere: —Aõma wariore rarurura wahirari wahe. Kai waheto-ò manake wariore ruru-ribi biixixanykremy. ¹⁹ Tahe Jesuisi taerydŷna

mahādu-wana roirenyre tii wana wahe. ²⁰⁻²¹ Tahe hāwyy rōhōtinyre heka: —Jikarŷ heka ityky reroti-kò karirikrekule karekytekre.

Tii dori ihālubu rihyōhyy raremyhŷre waò inatxi reurò beoramay. Iòhomy iribi reare. Ireroti wereysanakile rimymy resere. ²² Taita Jesuisi rōòsemay reare. Tuu robire tamy rŷraxire: —Lerŷ, awi heka rare. Aityhyna heka arateyteynyre. Inatyhymy teyteta. Tai tahe hāwyy aōwesele reytemy reare. ²³ Idi tahe aōwesele rehemynymy reare. Judeu wiuna bedeerydŷdu heto-ò rehemynymy. Tai heka hāwyy sōwemy robumy rŷimyhŷ rubura-ki rawiunymy rŷimyhŷ. ²⁴ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybereri: —Bòibenyke hewahe. Hirarihikŷ heka ruruōhyky roireri. Urile heka rōrōmy roireri. Tahe iny rutxuenyre. ²⁵ Tai iny sōwemy rōhōnyre iribi. Tahe Jesuisi ralòre titxibo hirarihikŷ roireriò. Debò-ki rimyre tahe riteytenyre. Rexixare ixypy. ²⁶ Ibutu bede bedemyhe inina-ò roholare. Kia deytena riwinyraò.

²⁷ Tahe hābu ruetà inatxi Jesuisi riheludunyre heka. Kia hetoy-ribi wahe. Tamy heka raryberenyre: —Kai heka iòlò Davi riokore tate. Tai tahe ruxetòena-di biwawotdenyke.

²⁸ Idi tahe Jesuisi taheto-ò ralore tai rasŷnymy ratximyhŷò. Iny mahādu ihewomy rare tahe ralòre. Tamy rarybere: —Inatyhymy aōbo tetyhnytenyte, ixypy arāitx-eredŷnykeò. Tiiboho raryberenyre: —Kohe Wanry, retyhnyre. ²⁹ Jesuisi rarybere: —Ainytuhynadireki arue tabita. Aōwesele robirenyre. ³⁰⁻³¹ Jesuisi heka rarybere tarurumy tamyreny uritere ijyyōmykremy. Tai tahe aōma rōirenyre ibutuko relyyrenyre.

³² Idita tako-ò rexidorunymy reareki tasŷ kia hābuō-txi reare tyytybybina-di ratximyhŷò. ³³ Tahe Jesuisi-ò didydenye hābu irybeōna kia tyytybybina òraru-ki wahe. Jesuisi tuu òlòdŷnyre iribi. Iule tahe hābu aōwesele heka rarybere iroo-ki. Kia iny ibutumy ribedeòtiidŷnyre. Timy heka rarybeōhyyre iko-ki juhuu raremyhŷu. Tuu rabiōhe iwesedŷñadumy. ³⁴ Idi tahe fariseu mahādu rarybere: —Tyytybybina-di ratximyhŷre. Tai heka tyytybybinahakŷ reteònomyhŷre iny-ribi. Ihārele heka Satanasi-di ihŷre. Tyytybybinatyhy wedu heka ratximyhŷre.

³⁵⁻³⁶ Idi tahe ibutumy hāwā hāwā-di Jesuisi rariamy rare rōbedeerydŷny. Judeu mahādu dohodŷña heto-ki relyymyhŷre, Rybewihikŷmy. Tai Iòlona kia ritŷnynymy tuu relyymy. Ibutumy iny bina bina kia heka riteytenyre. Iny nade ihewo-ribi. Sōwemy heka iny aōna aōna bina binahakŷ riwinymyhŷre idi rŷimyhŷ. Titxibo rakre heka rieryōhykymyhŷre ta aōna aōna òraru-ki idinoduōreki wahe. Tai tahe Jesuisi riwotdenymyhŷre ibutumy tiiboho dori budoeni wese ratximyhŷre, itxeredu ihoōreki. ³⁷ Tai tahe taerydŷñana mahādu-ò Jesuisi rarybereri: —Iny heka maixōmo sōwehekŷ rŷira wese heka iny ratximyhŷre. Aōma ibutelemy heka arixidu rŷira. ³⁸ Bexitdenyke Deuxu-ò. Tii heka bederomy maixōmo rŷira wedu rare. Bexitdenyke tamy aōbo maixōmo arixidu-ò kiditeònonykemy. Irybe-di heka raaōmysdŷñkre ibedero-ki. Ibutu bedero-ki heka idi raaōmysdŷñkre.

10

¹ Ributunyre Jesuisi aōma tawa-ò inatxi reurò kia bede erydŷña mahādu. Tamy heka ruru riwahinyre. Aōma tyytybybina riteònonykemy. Tule tamy riwahinyre ibutu binana deytena heka riwahinyre tamy.

² Kia heka tadeòdŷñmahādurenynymy ararybekre. Juhuu heka Simaō Pedro. Juhuu heka Simaō inire, ihewomy tahe Pedromy naninide. Andre ijō. Tii heka Pedro seriore rare. Txiau, Joaō-wana heka Zebedeu riore rare: ³ Filipi tasŷ ijō rare. Idi tahe Bartolomeu ijōre. Tome ijōre. Mateu ijōre, jiarŷ wahe. Jiarŷ nieru tarasaduō rare, imposto tarasadu wahe. Ijō Txiau tasŷ Afeu riore rare. Tadeu ijōre. ⁴ Simaō ijōre. Tii Kana bede luduō rare. Judasi Isariò ijōre. Tii heka Jesuisi tyhedŷñdu rare.

⁵ Jesuisi taerydŷña mahādu waōinatxi reruōmy riteònonyre. Tamyreny rarybere: —Judeukōdu mahādu-ò aōkōkre reteònonyre. Aōma Samaria mahādu hāwā heka ralōōhyymyhŷre. ⁶ Kaiboho heka bòibenyke judeu mahādu-ò sohojile. Tiiboho Israeli riokore mahāduō ihŷre. Aōma budoeni reōsamyhŷre mahadu wesemy tiiboho

ratximyhŷrenyre. ⁷ Aõma tamy marybebenyke: —Deuxu Iòlõna biu-ki heka aõwesele kedehemynykemy ihŷre. ⁸ Webinadu mahâdu heka biteytenyke. Aõma iny rubu-wana witxi beakeki, biixiadŷnyke rubu-ribi. Tykybina yjy yjyhykŷ-ribi iny biteytenyke. Tyytybybina inywo-ribi biteònkyke. Iwese aõ tetate wese iòwykô heka ijõ-ò biwahinymahâke, iòwykô wahe. ⁹ Uritere nierz wydyõmy, womati tŷrŷrŷhŷkŷ nierz aõkô, prata womati nierz aõkô, cobre womati nierz aõkô wahe. ¹⁰ Aõma anieru hyna nihikŷ wydyõmy, awa ijõ wydyõmy, ijõ dera wydyõmy. Aõma òwòru arirana wiòhedŷyna wydyõmy. Aõmysŷdŷdu taòwy riwykre. Kia òbitire. ¹¹ Hetoõ malòke. Kia heka arayrubunykre. Adee riwahinykre ibutumy aõmybo rarumyhŷkre. Iu hâwâõ-ò malokreu, hâbu ityhydŷdu mahâduõ biijekre. Taihy bonykrehyy tahe iwitxira hâwâ-ò iribihyy my makre. ¹² Iu hetoõ-ò malòkeu Deuxu ywina tamy marybekre, Deuxu deysanamy wahe. ¹³ Kai awimy ityhydŷdu hetomy rŷike wana, biwahinyke aàlàn tamyreny. Kai òbitimy aõkô atxiteri wana tahe uritere tamy Deuxu deysanamy tamy wahidŷõmy. ¹⁴ Aõma tii arybe-ò roholaõkeki, kai hâwâ-ribi bexitake taheto-ribi wahe. Tahe iribi bòhonykeu tahe awabrybyxi biubŷtñymy bòhonyke. Tii tahe tamyreny rioimyhŷre. Aõma tamyreny ibinatyhykre. ¹⁵ Inatyhymy heka adee ararybekre. Sodoma hâwâ mahâdu, Komora hâwâ mahâdu inatyhymy heka ibinare tamyreny tahe isiraõkre aõhôkŷmy dŷñana wahe. Aõma kia hâwâ arybe-ò raholara heka kia ratyre heka tamy isiraõkre. Kia hâwâ tahe aõnityhymy aõhôkŷmy rotŷnykre. Ywisidŷyna txu heka rŷekreu wahe.

¹⁶ Iwese budoeni ijòrò aholay-ki rŷikre wese heka kaiboho boibekre. Hemylala erydŷña wesemy heka maraykynykre. Idi tahe sõwemy aõma ywina-di maraykynybenykre bòtòewesena-di. ¹⁷⁻¹⁸ Uritere inatyhy heka aramykre araròtenykre dohodŷña hetowo-ò adi ralokre. Waòraru-ki heka bede dinodu mahâdu heka araywisdŷñynakre. Judeukõdu mahâduko Rybewihikŷ Tŷmyra rarybekre. Tiiboho arahâtenykre. ¹⁹ Aõ heka belyyke ikoren ybutumy roholakemy. Aramykeu heka uritere nohõtiõmyke aõmybo marybekremy ywisidŷña-ki wahe. Bede heka ariwahinykre rybe ibededŷñananau. Rybeõmyke, urile rybeõmyke. ²⁰ Kai ixwanale aõkô marybeke. Aõma Deuxu Tyytybytyhy arâwiõhenanymyhyrenyre. ²¹ Inyõ heka taseriore rityhenykre. Tybyõ tule tariore rityhenykre. Aõma iriore tasŷ tyby-ò iky reakre idi rirubunykre. ²² Ihyy ibyrymy heka aluu aõkôkre waòraru-ki. Ibutumy iny deramy rarehyyke waòraru-ki: Inyõ tule òbitimy rarekreki, ikonanatxu-u, Deuxu Iòlõna-ò ralokre. ²³ Tahe anatakre. Aõma hâwâhâkŷ-ki atxikeki mahanymyke ijõ hâwâ-ò. Ihewoludu ikonana hâwâ hâwâhâkŷ-ribi behemyke-ribi tahe adòòsekre. Judeu hâwâhâkŷ-ò behemykrekõule tahe adòòsekre, jiarŷ Hâbutyhyhykŷ wahe.

²⁴⁻²⁵ Aõma bedeerydŷdu mahâdu tahe aõma ierydŷña mahâdu ratyre rare. Tule iwedu deòdu ratyre heka ihŷre. Iwesereny tahe boibebynykre. Tahe awedu tate. Inyõ tahe riwarinimyhŷre Satanasi, Belisibu wahe raremy. Tahe iwesele heka iny araninikre waweselemy, ibinatyhyre wahe. ²⁶⁻²⁸ Jiarŷ adee wiji relyreri. Biurasòmy heka tuu bedelyykre ibutu ijomahanamy adeereny relyreri. Wasimy wijirumy adeereny relyyre. Biurasòmy tahe ibutu ijomahanamy tuu belyybenykre. Uritere ilau brebuõmy. Aõbo wasimy rŷire heka ibutumy ratŷnykre. Uritere ilau brebuõmyke. Adeelekre rirubunykre atyytyby ta rirubunyötyhy. Iruruõre dori atyytyby rirubunyke. Deuxule tahe bityhynyke. Tii dorihe iruru-di heka rare. Tii bede luru-txi heka atyytyby bede luru heóty-txi heka adi rehuke. Bityhynyke idile maraykynyke. Hâbu lau brebuõmy hâbu aõbina bina riwinymyhyre lau brebuõmy. ²⁹ Nawiiõ iny riwymyhyre womati nierz iyja-di, iòwy riore iny heka riwymyhyre. Ibutumy heka Deuxu nawii rieryre sohoji sohjimy. Tiu heka Deuxu rieryõhyymyhyre nawii sõmo rurumyhŷreu heka tiu rieryrykõmy idi reteheótyhy. Kiawese aõbo tahõtinymahâte. Aõkõre, inatyhymy idi retehemyhŷre. Ijõ rurumyhŷreu heka tuu robimyhŷre. Aõma Deuxu heka anaerymyhyre nawii sõmo ratyre heka aumy rierymyhy. ³⁰ Ara erymy heka aõma arati-ki tiwesebo radeti rŷimyhŷre heka rierymyhyre. ³¹ Breburenkykõmykre, kaiboho dori nawii ratyre Deuxu-ò

toite. ³²⁻³³ Kai marybeke: —Jiarŷ retyhynyre dori tahe umy arelyyke. Jiarŷ heka umy ararybeke inynyrŷ dee biu-ki wahe. Iny sôwehekŷ-ki riwatxiönykeki tule aratxiönyke jiarŷ Wahako-ò. Jiarŷ heka suò anade.

³⁴ Aõ ywina wydymy aõkõre heka anade. Jiarŷ heka ywina aõkõre diwyde. Bedejei-jeidŷmy anade iribi wadee wou rŷikremy. Hâbu heka tybe òludumy rarekre.

³⁵ Tule hâwyy tadi òludumy arisynykre. Tule iriokorese tariòrelahi òludumy arisynykre. Aõma inyõ òludu heka tasŷ mahâdu òludumy rarekre.

³⁶ Boluu adireny boreny heka boibekre. Kia luumy heka boibekre. Tai tahe iratyremy boibekre aõkõkeki tahe waluuõkeki tahe wahõrõ mahâdumy aõkõ boibeke.

³⁷⁻³⁹ Kaweselemy boibeõkeki. Tai tahe kai wahõrõ mahâdumy aõkõhe mabekre. Aõma biyrurubunytyhykeki tahe kai ihârele aõkre. Aõma kai waõraru-ki aõhõkõmy botyñykeki wadee waaõmysdŷy òraru-ki inyõ anarubunykeki aõhe adee rutyñykeki. Tai tahe aumy röhonykre inyõ tasŷ-ò aradykeki iwese tii tasŷ-ò riwadyra wesele heka aradykre.

⁴⁰ Tii riwadyra wana Deuxu heka ridymyhŷre riwateònyreki wahe. ⁴¹ Deuxu rybeduõ bidybenykeki. Tii Deuxu-ò arâwahinykre. Deuxu adee uriiõno kidiwahinykre. Adeereny kidiwahinykre. Wahisidŷyna ritakre wese heka tule kai bitakre. Adeereny ararybekre. Deuxu hõrõ mahâdu heka bimymahâbenyke. Aheto-ò bidybenyke hâbuwi ihŷrenyre. Ti-iboho dori wese uriiõno ritarenykre wesele kaiboho bitabenkye. ⁴² Kai uladu-ò bemonaõ biwahinykeki bedi imonamy. Tai tahe kanakre inatyhymy adee aõ kidiwahinykre. Kai waõraru-ki ityhydŷydu-ò bee biwahinykeki, inatyhymy heka aòwy adee kanakre.

11

¹ Jesuisi heka rexihure aõma taerydŷyna mahâdu waõinatxi bedeerydŷyna-ribi. Kia bede ywina tamyreny riwahinyre. Rexihureu tahe rare röhonyre iribi hâwâ-di. Aõma rybe rityndŷmy rakremy hâwâ hâwâ-ò.

² Idi tahe ròtenywokile heka iu Joaõ roimyhŷ. Aõbo Jesuisi tahe iu aõna aõna wiwihiķ ritxienemyhŷreu heka Joaõ tamy roholare. Ròtenywo-ki roimyhŷ-ribi. Idi tahe Joaõ taerydŷyna mahâdu riteònyre Jesuisi-ò dŷraxyimy: ³ —Kohe, anaraõdenyde tate. Aõma Deuxu deòdŷyna wahe kanakre aõbo ihewo-ribi. Ariraõrenykre aõbo urihimy-ò.

⁴ Tai Jesuisi rirawonyre: —Aõma bòõsebenyke ixbyyle Joaõ-ò. Belybenykre ikò aõna aõna wiwihiķ rewinyre arurenkyi tule tabite wamyreny. ⁵ Aõma iruetâhiâkõ heka. Reruedŷnymy rare wahe. Itiere tasŷ retinywâhâre dinoduhukõ ityy reytemyhŷre. Aõma ijo Rybewihikŷ Tŷmyra roholaõhyymyhŷre tasŷ tule reijohonadŷnyre. Aõma rubu tule rubu-ribi reixixadŷnyre. Rybewihikŷ Tŷmyramy heka retyndŷnyre ibutu iny-ò wahe, iny aõkõ mahâdu-ò wahe. Tule Joaõ-ò marybebenyke kaweselemy wahe.

⁶ Maratyhybenykeki, beysabenyke.

⁷ Iribi röhonyreu tahe Jesuisi heka rarybere Joaõ bededŷnanamy. Aõmybo wahe Joaõ-di röhõtinyrenyre aõmy tuu bedi nohõtinyrenyre tamy itxereny bederahy ròirenyreki wahe. Otxirarade wese yhy-ki tahõtinyteri. ⁸⁻⁹ Ada aõma hâbu urimynodu-tyhymy aõbo idi röhõtinyrenyre. Aõma butõre wesemy idi röhõtinyrenyre. Ada iwitxiramky aõbo idi tahõtinytenyte hâbu tyywihiķdiremy idi rahõtinytenyte. Iòlò taheto wihiķ-ki ratximyhŷre. Aõkõre, kia iny heka aõ Deuxu rybeduõmybo tahõtinytenyte. Inatyhy tii kia rare. ¹⁰ Iratyre heka tii rare. Aõma dori Tyriti-ki rarybemyhŷre:

—Tii heka wako-ki kadehemynykrety ratximyhŷre, wamy relyykemy, wary riy-winymyhŷre.

¹¹⁻¹⁴ Inatyhy heka rare. Tii heka ibutu hâbu ratyre ratximyhŷre. Ihârele tahe heka Deuxu Iòlõna-ki heka ijo iny iratyre ratximyhŷre. Hâbu binahakõ heka Deuxu Iòlõna-ò raaõbinanymyhŷre. Joaõ rexidelenyre rybe ityndŷmy rexidelenyreuhylle heka ritelemy ralore. Tule wiji nalõmyhŷde sôwemy. Iu Joaõ rehemynykõle heka tuu rarybemyhŷre ibutu Deuxu rybedu mahâdu heka tuu rarybemy raremyhŷ. Tule Moisesi bede ywina kia rarybere. Tii Eliasi wesele ihŷre. Tetyhyntenyte aõbo. Iwese Deuxu rarybereri

wesemy heka tii nade. ¹⁵ Inyō ierysymy ruruukeki, roholake wiji. Aõmybo ararybekre kainymy tiwesebo rŷimyhŷremy. ¹⁶ Tiiboho heka iwese weryry uladu risinymy hŷre wesemy ihŷrenyre. Kiamy heka tiinamahâdu-ò rarybemy hŷre: ¹⁷ —Jiarŷboho heka aõma wiunawihikŷ-di rawinymy hŷrenyre. Idi tahe teysateny õhyymâhâtenyte. Tahe wiuna bederarysyna-di heka rawiunymy hŷrenyre. Ta bedewo õhyymahâtenyteri. ¹⁸ Joaõ Sebedŷýdu heka riroxiõre. Vîmy riõõre. Inywesereny tai tarybetenye: —Tii raitxŷtemy ihŷre. Tyytybybina-di ihŷre. ¹⁹ —Jiarŷ Deuxu Riõre heka rehemynyre Hâbutyhyhykŷ wahe. Jiarŷ reroximy hŷre. Reõmy hŷre tahe kiaboho heka waluu aõkõ heka toite. Urile heka wamy tarybemy hŷtenyte wabyre nihikŷremy wabemomohõkŷremy. Aõma òrarudu kia liinatyhy heka jiarŷ rare. Aõ ikõkõlemy heka taraykynymy hŷtenyte ihârele taheka òbitilemy ixi-di tanohõtimy hŷtenyte.

²⁰ Jesuisi heka sôwemy aõwiwhikŷmy riwinymy raremy. Ihârele heka imahâdu rityhyny õhyymy hŷre heka. Kia Jesuisi heka rarybere kia hâwâ mahâdumy. ²¹⁻²² Orasi hâwâ aõ heka adee binatyhymy kanakre amahâdu-ò wahe. Besaida hâwâ mahâdu, kaiboho aõna aõna wiwhikŷmy tabitenye ahâwâreny-ki. Tiu heka ixi-txi õhõtireny reaõhykymy hŷre. Jiarŷ aõma Tiro hâwâ-ki Sidõ hâwâ-ki aõna aõna wiwhikŷ ariwinyre wana inihe heka ixi-txi tõhõtireny reare iniheka saumy tyky rexitynyre tule brybysi ixityrereny heka rexihumy. Sidõ hâwâ Tiro hâwâ heka urihimy-ò adeereny isirakre. ²³⁻²⁴ Kafanaõ hâwâ mahâdu! Kaiboho heka tule ixitxiren y õhõtireny reaõhykyre. Aõma kaiboho heka awireny ixidiren y taho õtinymahâtenyte, awityhyremy. Kaiboho heka òhõtenamy bekoabenykre bedebina heòtyhykŷ-ò dori besebenykre. Sôwemy dori aõwiwhikŷmy kaiboho tabitenye. Deysana wiwhikŷ-di wahe. Tiu heka ixi-txi õhõtireny reaõhykymy aõrарurenny-txi. Aõ wiwhikŷ Sodoma hâwâ-ki rewinyre wana wahe. Tiu heka rabinaõhyre inihe heka wiji-ò. Aõkõ botõbenykre aõma Sodoma hâwâ ratyre heka aõhõkŷmy botõbenykre, Deuxu ywisdŷnatxu.

²⁵ Tahe Jesuisi rexitõenyre Deuxu-ò: —Waha, biu bede-wana iwedu atximahâte. Kai uladu-ò aõna aõna tetñnynte. Tewòmahâte heka kia ibedeeryhykŷ lau heka tewòmahâte. Kai ixi-di bedeeryhykŷmy rôhõtinymy hŷre lau wahe. ²⁶ Tii heka adeewinare. ²⁷ Ibutumy heka Waha wadee riwahinyre tii heka riwaeryre. Jiarŷ tule tii reeryre. Aõma ixidee wikeki inydee ariteòsinyke. Timybo Waha rare. ²⁸ Elehydŷymy buruke aõbo? Manake wadee. Jiarŷ heka araelehynykre. ²⁹ Walòtityreherina ixidee bitidibenyke. Tai tahe wawana maaõmys õdýbenyke. Arabederynykre heka ywina-di. Aritidiöthy heka aõ utxiehekŷ atyrereny. Elehyna adeereny ariwahinskyre awo araykyreny-ò. ³⁰ Aaõmys õdýyna adeereny rewahiny hŷre isiraõre heka. Iutxiemy aõkõ rare.

12

¹ Sabado txuu, judeu elehynatxu Jesuisi rariamy ròirenyre maixõmoni oworu-ki. Tahe rekoarenyre aõma maixõmoni oworuro-di heka irenyre. Kia heka tahe Jesuisi taerydŷyna mahâdu heka riarimy hŷre aõma riyrenykremy rama rahuraki. ² Iu-ki tahe fariseu mahâdu ò retehemy ratximy hŷre. Tiiboho tahe rarybere kia Jesuisi-ò rarybere: —Kia hewa brebuna rare aõma sabadotxu riwinymy hŷré: —Aõhererekibo aerydŷyna mahâdu iu riwinyrereri. ³ Tahe Jesuisi tamy rŷyraxire aõma ijyymy ikoren y relyyre iwese Davi riwinyre wesemy heka riwinyrerri ramy rahureu. ⁴ Davi riki heka ralõre Deuxu dohodŷyna hetowo-ò heka ralore. Tai tahe rirýsýmy hŷ kia aõma xiwena-ki heka riymy. Kia orotxu heka aõma xiwena-ò hidŷyna mahâdu òle rŷimy. Tahe ihârele heka riyrenyre heka. Taijoi mahâdu-ò riwahinyre. ⁵ Kia wesemy aõma tariakôte bede ywina tyrity-ki wahe. Aõma xiwena wahidŷýdu heka rityyny õhyymy hŷre. Aõma sabadotxu kia wahisidŷyna. Xiwena bede ywina wahe. Iu dohodŷyna hetowo-ki ratximy hŷu. Tii heka sabadotxu bede ywina rityhyny õhyymy hŷre. Tahe heka aõbina bina riwinyreny õhyymy hŷre. Kia tahe heka tule heka bede ywina tyrity heka ritidŷyna roire. Idi tariateny òte. ⁶ Inatyhy my heka adee ararybekre. Inyō kaki ratxikeki jiarŷ heka

kaki heka inyō ratximyhŷre aõma dohodŷñnahakŷ heto-ki wahe. Dohodŷdu mahādu ratyre heka watximahâre jiarŷ wahe. ⁷ Kiamy heka ritidŷña rŷimyhŷre. Jiarŷ heka xiwena luure ihâre tahe sôwemy heka iratyre ruxetõena luure. Jiarŷ aõma xiwena luure ihâre tahe iratyre heka aõma ruxetõena luure sŷ. Kaiboho terytenyte wana. Aõma heka ibinamy tarybehynyhŷte inyō teòsamyl ratxikeò. Aõma aõ riwinyrenykôhyre. Kiamy wahe. ⁸ Jiarŷ dori Deuxu Riore Hâbu watximyhŷre. Jiarŷ tule aõma sabadotxu wedu wâhâre.

⁹ Tai tahe Jesuisi nade heka ixypy aõma tohodŷñnarený heto-ò. Ralore heka sabadotxu. ¹⁰ Hâbuõ ratximyhŷre debò binare. Debò rayjayja ihŷmyhŷre. Tahe fariseu mahâdu heka Jesuisi-di mynamy ratximyhŷre. Aõ rybebinamy rarybeke òraru-ki rimykemy. Tai tahe rŷyraxire Jesuisi-ò: —Timyrebohe balebuna aõbo sabadotxu deytedŷý ada aõkõre aõbo. ¹¹ Tai tahe Jesuisi rirariwonyre: —Kaweselemy rököhötinyrenyke. Kai heka aõmy abudoeni sohojilere. Sabadotxu heka reseke hâlooro-txi aribi. Timybo mohötinyke aõma bitake hâlooro-ribi. Inatyhyre aõbo. Sabadotxu hârele bitake. Kohe, inatyhyra. ¹² Hâbu heka budoeni ratyre heka iòwy rare. Aõma sabadotxu aõwaxinyre heka reytyke. ¹³ Tai hâbu-ò rarybere Jesuisi: —Ebò biditytyke. Debò ritytyra ta wiwesele debò relere awimy. ¹⁴ Fariseu mahâdu heka wii ributunyre, iribi ròhörenyreu wahe. Widee raryberenyre: —Aõma timybo rikisŷnyrenykre rikimyrenykre rikirubunyrenykre.

¹⁵ Tahe Jesuisi rierymyhŷ kiamy rarybermyhŷreny heka roholamyhŷ. Tahe Jesuisi rierymy heka. Iribi irehemy ratximyhŷreny hârele, rierymy heka. Iribi tahe rexitare heka hâwâ-ribi wahe. Idi heka ihemy heka rare riheludunyre. Sôwemy heka webinadu ihemy rare. Ibutumy riteytenyre. ¹⁶ Teyteydŷña mahâdu-ò rarybere: —Uritere itŷnydŷõmykremy tuu ijyyõmykremy inyko-ò. ¹⁷ Ihexiu Isaia tyyriti-ki heka kawesemy rŷimyhŷre. Tii heka Deuxu rybeduõ rare.

¹⁸ —Kaheka Wadeòdu rare. Tuure heka jiarŷ, tii heka retare. Rehitxinyre. Tii heka deysana wadee riwahinymyhŷre Tatyytybytyhy tamy ariwahinskyre. Ywisidŷýna txuu heka ibutuko-ò relyykre.

¹⁹ Tii heka ryryötyhy rebureötyhy heka inyō-wana widee. Tiu heka inyō roholaötyhy irybe dee. Ryki heka inyō irybe-ò roholaötyhy.

²⁰ Aõma bòtoreõ irybòhomy roikeki. Tii raòròötyhy. Txuheòtyjurà loosòna urihimyökeki heka tiu ruriötyhy eleti-di. Tii ritakre iaõbinana, inatyhynaõ binana wahe.

²¹ Ibutumy heka iraròsôna iribi ritakre.

²² Hâbu rybeõ ruetâõ heka iny didydenye Jesuisi-ò wahe ralòmyhŷreki wahe. Tii tyytybybina iwo-ò ralòmyhŷreki wahe. Jesuisi tyytybybina riteònnyre. Tai irue heka awimy relere rarybere. ²³ Ibutu iny sôwe heka heka ribedeòtiidŷýnyre. Widee tahe raryberenyre: —Ka heka Davi riore riore òsana rare, Deuxu deòdŷña wahe. ²⁴ Tahe fariseu mahâdu-ò roholare. Tahe rarybere Jesuisimy: —Tii inatyhymy tyytybybina riteònnymyhŷre inywo-ribi. Aõma tyytybybina wedu ruru-di heka riteònnymyhŷre. Belisibu ruru-di wahe. ²⁵ Jesuisi heka rieryre iraykyreny. Tai tahe tamy rarybere: —Ijyymy heka tamy rarybere. Iòlona mahâdu wiribi ibutumy rexihitxinykeki tahe rexihukre ibutumy wiribireny. Tahe hâwâ mahâdu taijoiy-ribi rexihitxinykeki, awi aõkõ rare tai wahe. ²⁶ Wiribi rexihitxinykeki wana. Tule awi aõkõ rare tai wahe. Aõma Satanasi rexideònnykeki tahe tayreny-ribi rexitake. ²⁷ Belisibu ruru-di tyytybybina ariteònnyke wana aõdibohe aheludu mahâdu riteònnykemy ratximyhŷre. Tiiboho heka aywisisidŷdurenymy ratximyhŷre. ²⁸ Jiarŷ Tyytybytyhy ruru-di ariteònnykeki heka kaiboho arurunarený Deuxu-ribi nade. Iòlona adeereny rehemynyreri. ²⁹ Inyō heka hâbu rurutere hetowo-txi ralòötyhy wasimy wahe. Tai rawasinymy ratximyhŷkeki tahe urile juhuu hâbu ritaataake. Idi tahe iheto-ribi aõdibo rawasinyke. ³⁰ Inyō wabiòwamy aõkõ ihŷre wana heka, waõludu rare. Inyō wawana ibutumy ratxiõmyhŷre wana tahe raybatâmyhŷre. ³¹ Inatyhymy jiarŷ adee anarybekre. Ibutu òraruna kanaixâwididŷýke.

Hābu aōtxile aōbina bina rarybemyhŷre. Sohojile taruxāwidŷŷtyhy. Aōtxile inyō aōbina binamy Deuxu Tyytybytyhy rarybekeki. Tii aōraru rataōtyhy. Kia heka òraruna tīehyymy rarekemy ihŷre. ³² Hābutyhyhykŷ heka Deuxu riōremy aōbina binamy iny rarybekeki, wamy wahe, tii tahe ixāwidina dire. Deuxu Tyytybytyhyhymy rarybekeki, tii tahe iixāwidinyōhyyre. Tiehy kia òraruna-di rareke. ³³ Jesuisi rawesenanyre iny òwòru wese rare. Òwòru awimy rŷike wana, tai heka iratywihihikŷ-ki iny rahake. Ruru rasunymyhŷre raruburerimy ihŷre. Kia tasŷ iratywimy aōkō rŷike ibinamy. Aōma òwòru iny rierymyhŷre aōbo iribi iraty dejuxunymyhŷde òraru-ki iny rierymyhŷre, awire. ³⁴⁻³⁵ Kaiboho heka hemylala mahādu wesemy atximyhŷtenyte. Kaiboho heka abinaty-hymy ahātenyte. Timybo heka kaiboho aōwihihikŷmy marybebentye. Arayky aōbina bina hakŷlemy tōhōtinyteri wana. Tai taheka ary tuu rōhonyke ary tuu rarybeke. Aōma hābu wihihikŷō ratxiremyhŷre wana aōnana wihihikŷle tarayky-ki riyrubunymyhŷre. Tii heka rarybemyhŷre. Hābu bina tahe tarayky-ribi ibinalemy rarybemyhŷre. ³⁶ Ibutumy aōmybo iny rarybemyhŷre heka ywisidŷyna txu tuu rarybemyhŷre rierymy timykibo tuu rarybere wahe. ³⁷ Òrarukibo rarybere: —Arybe òraru-ki heka ywisidŷyna-ki atxiteri. Bitakemy aōbo ada aōkōre aōbo.

³⁸ Bedeerydŷŷdu mahādumy heka fariseu mahāduō tamy rarybereri: —Erydŷŷdu, Wadeereny biteōsinyke awihihikŷō. ³⁹ Jesuisi dirawyonyde: —Iny kamahādu heka ibinatyhy rare aō awihihikŷ rexitōnemymyhŷre. Abina binale wahe. Aō wihihikŷle bobiōtyhy. Tahe sohoji aōwihihikŷomy heka mohōtinyke. Jonasi widŷyna wahe. ⁴⁰ Jonasi Deuxu rybeduō widŷyna wahe. Tii inataō txu inataō rumy uturahakŷ wona-ki ihŷmyhŷwesemy. Iwese Deuxu Riōre Hābutyhyhykŷ bede-ki rarekremyhŷ wesemy inataō txumy inataō rumy. ⁴¹ Ninive hāwā mahādu heka roholarenxti tōhōtireny reare. Iu Jonasi rybe ritŷnydŷyre wahe. Tahe inyō kaiboho tamy taholatenyte. Sōwemy heka iny Jonasi ratyremy ihŷre. Ihŷrele kaiboho ixitxiren yōhōtireny reaōre. Ninive tamahādu tahe ibinany adeereny rarybekre. Ywisidŷnatxu wahe. ⁴² Iolō Hāwyō heka ibōō irehe-ribi nadē. Aōma Salomaō bede erydŷyna-ō roholakemy. Kaiboho heka inyō-ō taholatenyte. Salomaō ratyre heka sōwe inihikŷ ihŷre. Ihŷrele ta ixitxi nohōtireny reaōre. Ywisidŷnatxu heka Iolō hāwy yibinanamy kñinarybekre umyreny wahe. Ywisidŷnatxu. ⁴³ Aōma tyytybybina hābu-ribi rōhonykreu tahe elehyydŷyna riijekre. Aōma bedebinana tōteehekŷ tahe tuu reakre. Ihŷre tahe tai rahaōhyykre elehyna-ki wahe. ⁴⁴ Tai tahe ixidee rybekre: —Arōōsekre kŷhe. Iribi ranywŷhŷreō anakre. Tai tahe kia hābu-ki rahara. Tyyrahakŷmy iwo-ki iruxeramy. ⁴⁵ Tai tahe ijō-txi reare. Debō inatxi reurō tyytybybina-txi iratyre tyhy wahe ibinare. Tai tahe ridyke tahābu-ki rasŷnyrenykemy. Kia hābu heka iwese juhu raremyhŷre ratyre ibinamy ratximyhŷre. Kaiboho heka kia tyytybybina wese atximyhŷtenyte.

⁴⁶ Jesuisi tahe ijō-ō rarybere ijō ijoi-ō, tai tahe ise rehemynyre, iseriōreboho-wana. Sōwemy iny mahādu-ō heka rarybere. ⁴⁷ Inyō tamy rarybere: —Inyō heka arāijereradi ahelŷyna. Kie heka rehemynreradi adee rarybekemy adi ratxireri. ⁴⁸ Jesuisi dirawyonyde: —Mota heka nadireri, mota heka waseriōreradi? ⁴⁹ Tai tahe tebōhe riteōsiriteōsinyre taerydŷyna mahāduō-ō. Ka heka nadi rare. Ka heka waseriōrere. Ka ijō heka waseriōre. ⁵⁰ Wahadeewi riwinymyhŷreki tahe, tii heka nadi rare. Waseriōre rare. Waha dori biu-ki ratximyhŷre.

13

¹ Itxu taheka Jesuisi rare heto-ribi Kalileia aho ijà-ō. Tahe tai ronyre. Tahe rexiterenyre Jesuisi iny ribedeerynymy. ² Tai ibututyhymy heka iny wirotyre. Tai tahe Jesuisi rexitaren yurihimyō hāworo-ō ronymy rexitaranyre. Iny sōwehekŷ mahādu tahe aho ijàkile heka roholamy rŷimyhŷre. ³ Tii heka relyymyhŷre aōma ijyyō relyyre: —Aōna aōna wese ijyy rawesenanyre. Hābu alōbōrōmy rara. Tii heka alōbōrōna dehudu rare. ⁴ Ijō heka idi rehumyhŷu heka ijō ryro-txi resere. Nawii heka rirōmyhŷre riore heka. ⁵⁻⁶ Ijō tahe rejuxunyre aōma manarutysu-txi. Tii tahe raumynyre aōwesele.

Iraruxiōlemy heka rŷimyhŷ suu ibutureki. Idi bedetòtee rimoedŷñyre. Idi tahe rurure. ⁷ Òwòrudŷŷ resere edey-txi. Idi ta ruhunyre edewanale. Idi tahe ede riòdesedŷñymyhyre. Tai heka raratynyōlemyhyre. ⁸ Ijõ tahe resere suwitxirawihikŷ-txi. Tai tahe sôwemy raratynyre. Sohoji òwòruty-ribi tahe 30my raratynyre iraty wahe. Ijõ 60my raratynyre iribi. Ijõ ta 100my raratynyre. ⁹ Tahe Jesuisi heka rarybere: —Kia boholatyhymy bonyke. Òhôtirenydikeki boholabenyke.

¹⁰ Tai tahe ierydŷŷna mahâdu Jesuisi ritŷŷraxinyre: —Aôhererekibo kai ijyy-di bierynanykemy atxiteri, rawesenanyreri wahe. ¹¹ Tai tahe dirawyònnyde: —Kaiboho aômybo Deuxu reerynanyre kaiboho bierybenyke. Ijõ mahâdu tiu ijyy rieryôtyhy. Kaiboho dori Deuxu Òlôna teerytenye. ¹² Hâbuõ iaõdikeki ijõ heka iratyre tamy ariwahinyke. Tai tahe sôwemy tamy rauhenyke. Tahe hâbu ihoõkeki ibutelemy ijödikeki heka kiale iribi ibutumy aritakre. ¹³ Retehemy ihâre tahe robiôhyymyhyrenyre tahe ririôhyymyhyre. Tai heka ijyy-di reerynanymy watxireri. ¹⁴ Iwese Isaia tyrity-ki roire wese heka tiiboho ihŷrenyre:

—Roholamyhyre, roholamyhyre ihâre tahe rieryôhyymyhyre. Retehemy ihâre tahe tiu robiôhykymyhyre.

¹⁵ —Irayky tererenyreki wahe rieryõre heka. Òhôtireny heka ritòbònnymyhyre ta ijohnana-ribi. Tarue ribrenymyhyre robike lau. Tahe wadee ròòseõtyhy. Aôkôre heka ariteytenykemy idi watximyhyre. Tibo heka terarený aôkôre.

¹⁶ Jesuisi ijõ relyymyhyre tamyreny: —Kaiboho heka eysamy atxitenyteri. Kaiboho heka bobibenkye tahe bierybenyke. Aômybo kaiboho tabitenyteri heka, taholatenyteri wahe. ¹⁷ Ihetxiu mahâdu, hŷŷna mahâdu wahe, tuu lobiximy riwisŷnymyhyre. Aôma aôwobo kaiboho taholamyhytenyeò heka roholakemy riwisŷnymyhyre tahe roholaôhyymyhyre. ¹⁸ Tahe boholake heka adee aritñynyke aôbo ijyy rare. ¹⁹ Òwòruty ryro-txi resemyhyre heka iny ijoirený wesemy ihŷre. Ijohona tuuwesemy wahe. Tibo roholamyreny ihŷre tahe rieryôhyymyrenyre. Aôma Satanasi heka nadé tai tahe warybe heka iribirený ritamyhyre. ²⁰ Ijõ manarutysu-txi resemyhy mahâdu tahe ijõ ijohnadu wesemy heka roire. Tiiboho heka deysana-di roholamyhyrenyre. ²¹⁻²² Tai tahe urihimyôle rityhynymyhyrenyre aôhôkymy dŷñana kanakeu tahe aôwesele riatyke ririmy reake. Kia edey-txi resera tasŷ aôma ijõ ijohnadu mahâdu wesemy heka rare. Tiiboho heka aôma 1000 nierule aônityhymy idi rôhôtinyhyrenyre nierudile. Tai tahe rexibedewonymyhyrenyre. Tiu heka Deuxu aômydŷŷna riwinyôhyymyhyre, Deuxu Rybe riwiòhenanyrenyre. ²³ Kia suwitxira wihiķŷ-txi resera wana tahe iwitxira ijohnadu mahâdu wesemy heka rare. Tiiboho heka roholamyhyrenyre rityhynymyhyre sôwemy Deuxu dee roholamyhyreny heka. Ijõ 100my wesemy raratynyre. Ijõ 60my raratynyre ijõ 30my raratynyre. Iny sohoji sohojiõ heka Deuxu-ò aô riwinyrerimy ihŷre.

²⁴ Idi tahe iwitxira ijyymy relyyre Jesuisi tamyreny: —Deuxu Ìolôna heka kia wesemy ihŷre. Oworudu heka aôma alòbòrònà wihiķŷ ritòbrònnymyhyre taoworuro-ò. ²⁵⁻²⁸ Tahe iòluduõ rumy heka tamy nadé. Tahe iu ibutumy iny rôrõmyhyreu, asibinaty-di tamy rehure. Tai tahe alòbòrònà asibina-wana ruhunyre kia aôma ede wana wimy urilemy. Taiki tahe kia aôma oworudu kia aômysŷdŷdu mahâdu. Tuu heka ijyy-di nadé tuu ijyymy. Idinodu rarybere: —Aôma waòludu heka kia riwinyre wadee. Idi oworudu narybede: —Aôhebohe arotŷŷnyrenykre? Ta idile aôbohe arisiherenykre araxirenryre. Tai tahe rirawyònnyre: ²⁹⁻³⁰ —Aôkôre wahe, kia ibutumy alòbòrònà rirarutxinykre. Ixinamy heka ratybienykre tii-wana wiurilemy kia maixõmo arixina bededŷñnamy bede relerekeu tahe iribi raarike. Ararybekre heka tamy kia aôma oworu-di raaõmysŷdŷkrekò. Juhu delemy asi arisykre. Tahe ritoonykre. Idi tahe maixõmo heka riarikre kia maixõmo hetowo-ò riyrubunykre.

³¹ Tahe Jesuisi ijõ ijyy witxiramy relyymyhyre: —Aôma Deuxu Ìolôna heka aôma alòbòrònà sômo sômo wesemy ratximyhyre. ³² Aôma raumynreri heka aôma òwòru iyjatyhymy ibutumy òwòruty-ribi rariewesele relemyhyre.

Taiki tahe kia nawiile tuu rŷtŷnemyhŷre kia òwòru-ò.

³³ Uri paõ uri ixiòlòdŷyna heka Deuxu Iòlòna wesemy heka kia ihŷre. Hâwy heka paõ riwinymyhŷreu, riurinymyhŷreu tahe ibutumy raubŷtŷmyhŷre kia ibemy.

³⁴ Tai tahe rexìòlònymyhŷre Jesuisi heka sôwemy tuu relyymy raremyhŷ. Iu iny ribedeerynymy raremyhŷ. Tiiemy heka Jesuisi relyyhyy raremyhŷ iu ròbedeerydŷymy raremyhŷ. ³⁵ Deuxu rybedu dori ihetxiu rarybere:

—Jiarŷ ijyy-di rebedeerynymyhŷre. Aõma tuu relyymyhŷre heka ierykõna rare. Tiuhe rieryöhymyhŷre. Iu bede rexideelenyrauhyyle.

³⁶ Idi tahe Jesuisi rexitare iny sôwey-ribi rexitare. Hetoõ-ò heka ralore. Tai tahe aõmybohe wakorenny inihe bedelyke. Aòludu inybo arasŷnyremy. Kia ijyy heka aõma hâbu ede-di rehure ioworu-ò, taòludu oworu-ò. Kia inihe wadée bitŷnynyke aõbo rare wahe. Kia ijyy telyyté. ³⁷ Tai tahe Jesuisi tii dirawŷonyde: —Kia hâbu alòbòròna wihiķi ribòrònyre heka Deuxu Riòre Hâbutyhyhykŷ, rare wahe. ³⁸⁻³⁹ Ioworu heka ibutu bede heka roimyhŷ wesemy roimyhŷre. Aõma alòbòròna wihiķire heka ityhydŷdu iwese rŷirawesemy rŷira. Asi tahe kia ityhydŷdukõdu mahâdu wesemy heka ihŷre. Aõma kia iòludumy rarybereri tahe kia Satanasile heka ihŷre. Kia iyresynamy rarybereri aõbo bedekonana heka tuu rininimy heka tuu rarybereri. Kia ýju heka iyresydumyhy tuu rarybereri. Kia rimykre ede riorokremy rarybereri heka aõma ityhydŷdukõdu mahâdu heka tuu rininimy rarybereri. ⁴⁰ Ritakre heka rihitxinykre. Heòty bedehekŷ heka idi rehukre risõkre iu wahe. Iwesele taheka bedekonana heka rarakre. ⁴¹ Deuxu Riòre, Hâbutyhyhykŷ heka aõma ýju riteónykre ibutu iny ributunykre.

Ityhydŷdukõdu mahâdu ijõ iny òraruna-txi rityhedŷdu mahâdu heka ibutumy ributunykre widee. Ibutumy aõbina bina widŷdu wahe.

⁴² Idi tii rihukre. Tai tahe ryrykre aõkŷmy rotŷnykre tai. Robumyhŷre taju. ⁴³ Kiau aõma

Deuxu hõrõ mahâdu tahe Waha Iòlòmy ronymyhyre kie ronykre. Tiiboho loosony wesemy heka ritoosònanykre txuu loosona wesemy.

Ôhõtirenydikeki ibutumy heka boholabenyke.

⁴⁴ Deuxu Iòlòna tahe nieru wesemy ratximyhyre. Aõma nieru heka hynaõ-ki rahara nieru-di tŷximy aõma surawo-ki idi hâbu ixby riware. Tai tahe tii reysatyhymy ròsere. Kia ibutumy taaõmydŷyna-di heka rohonyre. Kia bedero riwykremy.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ijõ tahe tule Deuxu Iòlòna wesemy ka ratximyhyre. Iwese ixiura wydydu ihŷre wesemy heka Deuxu Iòlòna ihŷre. Iwydydu heka iijese iijsesemy riwymyhyre. Aõwi riererimy riererimy heka tai rahamyhyre iruxera-ki tii tahe riwymyhyre. Kiau tahe tai rahare aõ òwyhykŷ-ki heka rahare. Tii idi tahe rohonyre ibutumy taaõmydŷyna-di idi tahe kia iwydymy idi ratxireriò riwyre.

⁴⁷ Riàõ wese heka tule Deuxu òlòna ihŷre. Aõma rià-di iny rehumyhyre wana heka ibutumy utura rimymyhyre. ⁴⁸ Kia aõma idi tahe idi raixŷnymyhyre riarimyhyre iky-ribi. Aõma awi-di awihe riarirerimy iky-ribi. Ibinare rihitxinymy iribi. ⁴⁹ Kia bedekonanau tahe iweselemy heka rarekre. Kia aõma ýju heka riarikre awi heka ibinau-ribi riarikre. ⁵⁰ Rehukre heòty bedebinakŷ-ò wahe. Tai ki tahe rirajamuhykŷre ta aõhõkŷmy rotŷnymyhyre. Txuu rikyinymyhyre

⁵¹ Tahe Jesuisi tamy rŷrjaxire: —Kiamy ibutumy teerymyhytenyte? Tiiboho ri-raòwonyrenyre: —Kohe, reerymyhyrenyre. ⁵² Idi Jesuisi rarybere: —Inyõ bede ywina bedeerydŷyna heka rityhynyreu, waheludu rarekreu wahe. Tii tahe iwese hâbu butudŷduumy ratximyhyre wese heka ronymyhyre. Tii heka ibutudŷyna heto-ribi ritamyhyre, tasŷ mahâdu-ò riwahinykemy. Aõ tyby aõ tŷmyra. Ibutumy heka ritamyhyre.

⁵³ Tahe iribi Jesuisi rexitareu, ⁵⁴ tahe tahâwâ-ò ròsere. Judeu dohodŷyna heto-ki ribedeerynyre. Tahe ibutumy ribedeòtiidŷnyre. Tiribibo heka tii bedeeryna rierymyhyre: —Timyrekihe aõwiwihiķi rierymyhyre. Tii kŷny heka aõma òwòru besedŷwidŷdu riore heka rare. ⁵⁵ Jyje riore wahe. Marie heka tule rare ise wahe. Txiau, Simaõ, Jyje, Judasi-wana iseriore ihŷre tule wahe inatyhy? ⁵⁶ —Iseriore hâwyy

heka tule kaki rasñymyhyre inatyhy. Timyrakibohe aõna aõna ikõkõ rierymyhyre. ⁵⁷ Tahe rityhynyõhyymyhyre heka tai wahe. Jesuisi tamyreny rarybere: —Deuxu Riore Hâbutyhyhykõ heka tiu tauludu wijirana hâwâ-ki inyõ rityhynyõtyhy rybeduõ ihetomy ijirana-ki. ⁵⁸ Tai tahe aõna aõna wiwihihikõ heka tai riwinyõhyyre, rityhynyõmyhyreki.

14

¹ Kia bedeu tahe Herodi, Kalileia iòlò, Jesuisini-ò roholare. Aõikõkõ heka riwinymyhyre. ² My heka rarybere teòdu mahâdu-ò: —Kia Joaõ Sebedýydule aõbohe rubu-ribi riixixadýnyre. Tai tahe tii aõikõkõ riwinymyhyre. ³ Herodi tahe juhuu Joaõ ròtenawo-ki riteõnyre. Tii taseriore hâwy òraru-ki kia wesemy riwinyre, Herodia òraru-ki wahe. Herodia heka Filipi hâwy rare. ⁴ Juhuu Joaõ Herodi-ò rarybere: —Awi aõkõ rare. Kai dori aseriore hâwy-wana atxiteri. Uritere heriõmyke. ⁵ Tai tahe Herodi heka Joaõ rubudýymy riwisñnyre. Urile ruberumy judeu mahâdu lau. Tamyreny Deuxu rybeduõmy rýramy Joaõ Sebedýydu rare. ⁶ Herodi kai beòramy bede reareu tahe worana bedehesi ritxiényrenyre. Herodia riore ijadõma heka iko-ò resemyhyre. Iixe-ki tahe awimy Herodi rahare, Ijadõma luure wahe. ⁷ Tii tahe tamy rarybere kanakemy. Aõmybo wadee bexitõenykre. Inatyhymy adee ibutumy ariwahinskyre. ⁸ Tai ise ijadõma-ò rarybere: —Aõma bexitõenykre: Sebedýkõdu ratilemy tamy bexitõenykre. Tai tahe ijadõma tamy rexitõenyre: —Wadeke bidiwyke Joaõ Sebedýkõdu rati, pratoro-ki. ⁹ Tai tahe iòlõhe rabedewore. Ibutu ijomonaru-ò dori tuu rarybere ijadõma-ò. Tahe ibutumy riwinyke rýire. ¹⁰ Tahe ihârele iòlò heka soldadoõ riteõnyre ròtenawo-ò kia Joaõ rati resymy. ¹¹ Inyõ diwyde pratoro-ki. Ijadõma-ò heka riwahinskyre. Tahe tii tadi-ò idi rare. Riwahinskyre. ¹² Idi tahe Joaõ erydýyna mahâdu dioryde iumy, riwykremy, rituunykremy. Iribi tahe roirenryre Jesuisiko relyyre.

¹³ Kia roholareu tahe Jesuisi ròhonyre ixisohojilemy bederahu-txi. Hâwò-di rexitaranyre rare. Iny sôwemy bede-di ròirenryre ihemy titxibo iru-ki rakemy.

¹⁴ Rehemynyreu tahe iny sôwehekýmy Jesuisi robire. Tai tahe Jesuisi riwotõenyre. Ibutumy riteytenyre webinadu mahâdu. ¹⁵ Tahe ratxioronyre. Tahe ierydýyna mahâdu tamy nadé. Tamy rarybere: —Txuu ratxioronyra. Bederahy-ki dori atxiteri. Iny tahe biteõnykre hâwâõ-ò tai rýsýna ixidee riwykemy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rirawyonyre: —Aõkõre, ariteõnyõtyhy jiarý. Kaibohole tahe aõ tamy bidiwahinybedenyke. ¹⁷ Jiarýboho kýny diwatxiõnyreri iruyre orotxu-di, utura inatxire. ¹⁸ Tai tahe Jesuisi narybede: —Bidiwahiny wadee. ¹⁹ Jesuisi tahe ibutumy iny asityre-ki ronykemy risñnyre. Orotxu inaubiòwa, utura inatxi rýire, utura-wana rimyre tahe ritehere biu-txi àlâna Deuxu-ò riwahinskyre. Idi tahe paõ rireyrenymyhyre teòdu mahâdu-ò riwahinskyre. Idi rare iny sôweheký-ò. ²⁰ Ibutumy iny riroxirenryre ihâre rihydyre. Kia iuhe-di ierydýyna mahâdu 12 weriri ritýxinyre. ²¹ Hâbumy 5000 òsana rýimyhyre. Ihâre tahe uladu-di rariaõhyyre hâwyboho-di.

²² Tahe Jesuisi taerydýyna mahâdu riteõnyre aho kanawe-ribi ijà-ò reuròrenykemy hâwò-di. Jesuisi tahe rarire iny sôweheký mahâdu rirybedýymy. ²³ Jesuisi heka iny tahetoren-ò riteõnyremy rahudi tahe tii raòwonyre hâwâlò ratyy-ò ixitõedýymy. Tai-hyyle idi bede roronyre ixi sohoyihyyle. ²⁴ Kiaule hâwò ahota-ki rare. Òbò nihikýy-txi ixinalemy ratximyhyre. Tiò tiò òbò riwelòrò riwelòròmy idi rehumyhý. Yhy deade txura-ribi. ²⁵ Rudile tahe Jesuisi biura-di heka rare taerydýyna mahâdu-ò, beratyredile heka rare. ²⁶ Iu Jesuisile betyredile tamy rarau tahe, tiiboho heka ruberurenryre. Rirajuarenryre: —Worýsý òsana inydee rareri. ²⁷ Tai tahe Jesuisi rarybere: —Aworenry bitamadýýnybenyke. Jiarýle watxireri. ²⁸ Tahe Pedro rarybere: —Wanyrý, inatyhymy kai atxiteriwana heka wadee manyarybeke betyre-ki arariakemy. ²⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Manake wahe. Aõwesele tahe Pedro hâwò-ribi ròhonymy reare, Jesuisi-ò rakemy. Betyre-ki rariare. ³⁰ Yhylemy tahe robure. Tii urile ruberure. Tai ijirahakýlemy riwisñnyra berahatxi-ò. Tai tahe Pedro rarybere: —Biwatakewa Wanyrý. ³¹ Tahe Jesuisi rimyre: —Ainatyhynakýny ibutelemy atxiteri. Aõhererekibo heka tiwatyhynyõteri. ³² Idi

hāworo-ò wiwana rorukurenre. Yhy ruhure. ³³ Ierydŷyna mahādu Jesuisimy reàlare. Inatyhymy heka kai Deuxu Riòretyhy tate.

³⁴ Tai tahe reuròrenyre Kenesare bede-ò. ³⁵ Ibutumy iny kowa Jesuisi rieryrenyre. Ti ibutumy webinadu mahādu-ò relyyrenyre Jesuisimy. Tahe hāwā ikōkō-ribi ritelenemy didydenye. ³⁶ Tahe Jesuisi-ò rarybere. Ixinamy watyky-ò rerike, awimy relerenykemy. Ibutumy tamy rerire heka reyttere.

15

¹ Jerusalē hāwā-ribi bede ywina bede erydŷyna mahāduō dehemynyde Jesuisi-wana rarybekemy. Tiiboho-wana tule fariseu mahāduō dehemynyde. Tiiboho heka Jesuisi-ò rŷraxyrenyre: ² —Aôhererekibo aerydŷyna mahādu tebōreny risuhòkôreri roxiko-ki. Inydeereny kia bede ywina rare. Aôhererekibo rityhynyôreri ihetxiu lahi rybe. ³ Jesuisi rirawyònre ūraxyina-di: —Aôhererekibo kaiboho Deuxu rybe tetyhynyôteri kaiboho lahirybele tetyhynytenye. ⁴ Deuxu bede ywina kawesemy rarybere:

—Boo adi-wana ibutumy heka bityhynybenyke. Inyō rybebina tadi-ò tyby-ò rarybekiki. Tii tahe ruruke, tuu bede ywina rybe wahe.

⁵ Kaiboho tahe kawesemy tebedeerynytemy tewitxiranyte: Inyō tadimy tybymy rarybekiki Wanieru Deuxu-ò wahisidŷynamy. ⁶ Tai tahe inieru-ei tyby tadi-wana riwiòhenanyõre kia bede ywina witxira tewinymahâte. Deuxu bede ywina rityhynyôreki.

⁷ Kaiboho itxerenadu mahādu atxitenyteri. Isaia inatyhymy umy rarybereu:

⁸ —Kia mahādu wadee rybe-di riwadeàlànanyrenyre. Wowydyna wadee riwahinymyhŷrenyre. Inatyhymy aôkô heka kai tarybemahâte. Arayky dori Deuxu-ribi irehemy ratximyhŷre. Teerytyhyôlemy heka atximahâte.

⁹ Iwowydyna heka wadee aô aôkô rare. Wabede ywina ribedeerynyôtyhy. Texibedeerynymahâtenye abede ywinarenydile.

¹⁰ Jesuísí rexidelenemy ribedeerynyre: —Boholaben yarybe-ò. ¹¹ Brebuna roxina-di biroxibenyekeki, aô adeereny ibinaôtyhy aô aryrenemy ralòmyhŷre aôkô heka ibinare. Ryribi ròhòmyhŷre heka ibinare, arybe wahe. ¹² Tai tahe Jesuisi erydŷyna mahādu Jesuisiko rarybere: —Fariseu mahādu kýny tamy awiõre kia wiji tuu tarybeta wahe.

¹³ Tahe Jesuisi rarybere: —Aôhere aôkô rare. Timyre aôkô rare. Ixinamy tuu raryberenyre. Iorutere-di nohõtirenyõmy. Kia fariseu bedeeryna lòbòròna wese rare. Waha ribòrònyõre. Ibutumy waha ribòrònyõre suribi mahādu ritakre. ¹⁴ Inatxi hâbu ruetà widee ryò ritñynymyhŷre wese. Hâwâry-ribi wiwanale hâloo-txi resekre. Tiiboho ixinamy biribenyeke. ¹⁵ Tahe Pedro Jesuisi-ò ūraxyre: —Wakoreninihe biditynynyke, roxina brebuna ijyy wahe. ¹⁶ Kaiboho ibutu wese atxitenyteri. Teeryôtenye. ¹⁷ Ibutumy iny aô rirysymyhŷre weryri-di ramyhŷre tahe ròhònymyhŷre. ¹⁸ Tahe inyō rybebinam y rarybemyhŷre. Tii iwo ibinare, irayky ibutumy ibinare tai wahe. ¹⁹ Raykywydyna binahaký-ribi heka òtaòtana, rubuna, wasina, ruina ujõmo inyry-ribi ròhònymyhŷre.

²⁰ Kia aômydŷñana iny risurisumyhŷre, inydee ibinare. Tahe roxinako-ki iny tebò risuhòmyhŷré, kia tahe aô aôkô rare, ibina aôkô rare.

²¹ Iribi tahe kia-ribi ròhònyreu tahe Jesuisi rare irehetytymy Tiro hāwā-ò Sidô hāwā-ò.

²² Kana bede hâwyyõ tamy nadé. Tahe tamy rexítöenyre: —Wahî, Davi riòkore, biwarux-etoènyke hewa. Waritxòre heka tykytyby bina-di iwoku-ki ratximyhŷre. Anohôkymy heka idi rotýkñymyhŷre. ²³ Tahe Jesuisi aômy rarybeôhyre tamy. Taerydŷyna mahādu tahe rarybere: —Biteònyke hewa. Inyboho dori riixiranyrenyreri. ²⁴ Jesuisi tahe rarybere: —Jiarý Deuxu riwateònyre judeu mahāduôle, tabudoeni mahādu iõre mahādu wese wahe. ²⁵ Hâwyy ixityre nadé. Tatiowotimy resere. TAhe ixityre tamy rarybere: —Biwawikòhenanyke hewa, Wahî. ²⁶ Jesuisi rirawyònre: —Awiòhedŷyna kia wese rare aôma hâbuõ tariòre-ribi rysyna riwyra tahe idi rehura ijòròsaõle. Kiawese rarekre, jiarý arawiòhenanykeki. ²⁷ Hâwyy rarybere: —Inatyhy rare. Kuladu-ribi ano rysyna resemyhŷre bede-txi, tiki tahe itxòròsa ritxòre idi riwymy reakamy riròmyhŷre.

²⁸ Inatyhymy Jesuisi rirawyònyre: —Kai ainatyhyna sôwere. Adee ariwinykre aõmybo textitõenyteri. Iule iriore reytemy rare.

²⁹ Tahe Jesuisi ròðsere ixityre Kalileia ahohoký-ò. Raòwònymy rare hawâlò-ò. Iratytyre ronyre. ³⁰ Sowemy heka iny webinadu didye: itiere mahâdu, iruetà mahâdu, irybeõ mahâdu, aõ ikökõ heka bina bina witxira witxira idi rare. Jesuisiko-ò heka ritidirenryreki ibutumy riteytenyre. ³¹ Iny ruetà rýira mahâdu itxeretyhymy riwinyre. Rarybekõmy rýira mahâdu, rarybemy rýimyhý teysamy. Itiere rýira mahâdu, rariamy rýimyhý. Tai ibutumy iny ribedeòtiidýnyre heka tahe judeu mahâdu Deuxu-ò wowydyna riwahinyre.

³² Jesuisi rarybere taerydýyna mahâdu-ò kanakemy. Tahe tamyreny rarybere: —Jiarý kñy rewotõenyreki kainy mahâdu rýireridi. Inataõ txumy bede riera waki. Aõ heka ihokõre rirýsýrenykemy. Iòwedýkõlemy ariteònykeki heka ijõ reseke ryrowetyakile. Rama riatyke. ³³ Tai tahe ierydýyna mahâdu rarybere: —Inyboho bederahy-ki, titxibo heka rýsýna arimykre iny sôweheký-ò ariwahinyrenykre. ³⁴ Tahe Jesuisi tamyreny ritýraxyinyre: —Tiwesebo roxina-di atxitenyteri. Tahe rirawyònyre: —Debò inatxi reurò orotxu sômo sômomy idi watxireri utura deyre ijõ rare. ³⁵ Jesuisi rarybere ibutumy iny ronykemy. ³⁶ Tahe tîí rexitõenyre Deuxumy realare. Orotxu, utura-wana riereerenyre tahe taerydýyna mahâdu-ò riwahinyre idi rakremy. ³⁷ Ibutumy riroxire heka kia iny sôweheký ta rihydyre. Tabyre rahudi tahe riarire ierydýyna mahâdu. Tai tahe rahure týxihikýlemy. Debò inatxi reurò weririmy heka ritýxinyrenyre. ³⁸ Tahe 4000 hâbumy riòwenyre, kia txuu wahe. Uladu, hâwy-di rariaõhyre. ³⁹ TAhe Jesuisi iny-ò rarybere tasý-ò ròòsekemy ixypy. Iribi tahe Jesuisi hâwò-di reuròmy rare Magadâ hâwâ-ò.

16

¹ Fariseu mahâdu saduseu mahâdu nadé Jesuisi-ò iurihixidýymy riitxenanyrenykemy: —Aõbedeerydýñabó heka biu-ki iribi rexitõenyre. Biwateòsinyke heka aõwiwi-hiký-di biu-ò jiarýboho arieyrenykre, kai inatyhy tate wahe. ² Idi tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho heka awirenyre biuwetyky erysy-ki. Jesuisi rarybere: —Kia rybetarybemahâte. Txiorotxumy heka biuwetyy isöhökýra-ki, biurasòmy tahe awimy txu kedeakre. ³ Biurasou ibede lyby lybymy txu-di kedeakeki tahe biu ròahyyhyy bede txu rariakre. Myhe tarybemahâte. Kaiboho heka iwitzira aõhebo rotýñykre heka teerytenykõlemahâtenyte. ⁴ Iny kamahâdu heka ibutumy ibina binare. Tiu heka rityhynyõhyymyhyrenyre. Rexitõenymyhyrenyre heka biu-ò rityhynykemy. Tahe riwahinyõtyhy heka aõma bedeerynaõ. Kia Jonasi-ò bedeeryna rareõle tahe tamy rakre heka. Tahe Jesuisi rexitamy rare iribireny.

⁵ Idi tahe aho weribijà-ò reuròrenyreu tahe, tõhõtireny rosare tarýsýnaren-y-ribi.

⁶ Jesuisi tamy rarybere: —Fariseu mahâdu, saduseu mahâdu iurina-ò bexiebenyke.

⁷ Ierydýyna mahâdu tahe widee rarybere: —Tii kia rarybere iny orotxu diwyõdeki.

⁸ Jesuisi roholare aõmybo raryberenyre tahe tamyreny rarybere: —Aityhynareny urihimyore. Aõherekibo orotxumy jiarý rarybererimy tahõtinytenyte? ⁹ Tiu kaiboho bierybenyõtyhy. Iruyre orotxumy remyre. Idi 5000 hâbumy reòwenyre. Ihâre tahe weriri txýxi týxihikýlemy rýimyhýre rauhenyre. Itxi aõbo õhõtireny reakõmyhýre.

¹⁰ Ixityreu tasý 4000my reòwenyre, debò inatxi reurò orotxu-di. Ixiyrubule rauhenyre.

¹¹ Jiarý orotxumy rarybeõre. Fariseu mahâdu, saduseu mahâdu urina-ribi bexiebenyke.

¹² Tai ierydýyna mahâdu rieryrenyre aõmybo rarybemyhýmy Jesuisi heka fariseu saduseu bedeerydýñamý rarybereri.

¹³ Idi tahe Sesaria Filipi hâwâ iòhòmy rehemynyre. Jesuisi rýraxyire taerydýyna mahâdu-ò: —Iny wamy rarybereri. Mobo heka jiarý raremy heka wadi rýireri. Jiarý Hâbuthyhyhyký rare, Deuxu Riore wahe. ¹⁴ Ijõ kñy rarybemy rýireri: —Kai riki heka Joao Sebedýdu atxiteri. Ijõ riki Elia atxiterimy adi rýireri. Ijõ tahe Jeremiamy adi rýireri. Ijõ heka Deuxu rybeduõ riki heka atxiterimy adi rýireri. ¹⁵ Tai tahe Jesuisi rýraxyire taerydýyna mahâdu-ò: —Mowexe watxirerimy wexe wadi tahõtinytenyteri.

¹⁶ Simaõ Pedro heka rarybere: —Kai Kristu atxiteri Deuxu deòdýyna heka tate. Kai

heka Deuxu Riore tate. ¹⁷⁻¹⁸ Tahe Jesuisi rirawyonyre Pedro-ò: —Inatyhymy Pedro tate, Waha, biu-ki Mana ani rare. Boholake, ratximyhÿrele kia adee riteòsinyre. Iny aõkõ kia adee riteòsinyre. Wadohodÿna mahãdu kia mana tyre-ò ariwinskyre. Rubu dori heka tiu ituedeõna. ¹⁹ Waiõlona rayna heka adee ariwahinskyre. Kabede-ki aõwidÿy adee binakeki tule biu-ki ariijonykre. Aõtxiletxibo aõwidÿy burukre tasÿ biu-ki tule adee ariwinskyre. ²⁰ Jiarÿ inatyhymy Deuxu deòdÿyna rare. Tuu ijyrenyomyke.

²¹ Iribi tahe Jesuisi itÿny relyymy taerydÿyna mahãdu-ò. Rurukremy heka relyyre: —Arakre heka Jerusalë-ò. Tai heka matuari mahãdu, õnosõna bedeeryna mahãdu, xiwena wahidÿydu mahãdu-wana riwarubunykre. Inataõ txu-di tahe ixypy rubu-ribi adexixakre. ²² Idi tahe Pedro heka Jesuisi ridyre ijõ erydÿyna-ribi tahe tamy rarybere: —Aõkõre, Wanry, tiu heka tiiboho ararubunyrenyötyhy. ²³ Tahe Jesuisi rarybere Pedro-ò: —Waribi bexihitxinyke. Kai heka Satanasi weselemy atximahäte. Iwese kai taraykynymahäte heka aõ Deuxu deewinamy aõkõ tuu tahõtinymahäte hääbudeewile rare. ²⁴ Idi tahe Jesuisi rarybere taerydÿyna mahãdu-ò: —Inyõ wawanatomy ruruokeki, ixi-ribi heka tõhõti rosake. Nomy ruruokeki heka taitxeò rimyke idi tahe wahemy kanake. ²⁵ Inyõ wahemy rariakemy ixi-di röhõtinyhyke wana heka irumy inonana irehemy ixi-di ratxikeki heka tii ihärele ruruoke. Inyõ taumy riõnonykeki waõraru-ki tai tahe tii ròtake. ²⁶ Inyõ heka ibutumy aõna aõna bede-ki ributunykeki. Tahe ihärele heka tii ruruoke. Tule umytuedeõna riõnonyre. Aõ tarasana tamy aõ aõkõ rare. Iny iruna riowynyöhyymyhyre, ixypy tamy kanake wahe. ²⁷ Jiarÿ, Deuxu Riore, Hääbutyhyhykõ dori kanakre wana aõwesele. Taÿju loosõna-ki tii kanake.

Iny ibutumy ariowynykre bibutuny my aõbo iny riwinymyhyré heka aõwiwhikõ aõbina bina.

²⁸ Iu jiarÿ, Deuxu Riore, Hääbutyhyhykõ, kanakeu tahe inyõ kaibohoõ tuu robikre, Iòlòmy kanakre.

17

¹ Reare heka debò sohoji reurò txumy. Tahe Jesuisi ridyre Pedro, Txiau, Joaõ-wana. Joaõ tahe Txiau seriore rare. Tahe raòwonyre tiiboho-wana hääwälõ ratòòhökõ ratyy-ò. Inyõ heka tii wana raõhyyre. ² Ikorenky-ki tahe Jesuisi rexiwitxiranyre. Iòsana heka roosõre. Txuwesehekõle relere iòsana heka ratyrryñyre. Ityky tasÿ rauranyhÿkõre. Tahe roosõna itoosònadihikõre. ³ Iu tahe tuu robire Moisesi rubu, Elia rubu, Jesuisi-wana widee rarybemyhyreny. ⁴ Tahe Pedro tamy rarybere: —Awire, Wanry, kawese watxirenryreri kaki. Adee wikeki hetomy ariwinskyrenykre ijõ adeekre, ijõ ta Moisesiõkre, ijõ Eliaõkre. ⁵ Iu Pedro rarybereriuile tahe biuwetyky urahakõ relere. Iyribile rybeõ narybede: —Kia heka Wariore waluu heka rare. Boholabeny irybe-ò. ⁶ Idi tahe ierydÿyna tamy roholareu, tahe ruberure. Tahe reserenyre iòsanareny bede-ò. ⁷ Jesuisi tamyreny nade: —Breburenõmyke hewa bodorukubedenyke heka. ⁸ Reteherenyre tahe Jesuisi sohojile tai rÿire.

⁹ Iribi tahe diberenydenyde hääwälõ ratyy-ribi, Jesuisi narybede: —Uritere waijyõmyke inyko wiji tuu tabitimy. Iu jiarÿ, Deuxu Riore Hääbutyhyhykõ, rubu-ribi riixixanykreu tahe tuu belyykre. ¹⁰ Tahe ierydÿyna mahãdu Jesuisi-ò rÿyrraxire: —Aõhererekibo tarybetenyteri —Elia juhuu kanakemy aks-ò juhuu kanakemy. ¹¹ Jesuisi rirawyonyre: —Inatyhy rare tii juhuu kanakre. Ibutumy heka bede riywinskyre. ¹² Tule ararybekre kiamy: —Elia nade tahe ihärele heka iny rieryõhyre. Aõhökõmy risõnyre. Iwese Elia aõhökõmy risõnyre wesele tahe Deuxu Riore Hääbu heka aõhökõmy risõnykre, jiarÿ wahe. ¹³ Tai tahe Jesuisi erydÿyna mahãdu rieryrenyre aõmybo Eliamy tii raryberemy Joaõ Sebedÿydile tahe Jesuisi rarybere.

¹⁴ Iribi tahe dòösedenyde iny sôwemy riraõmy rÿimyhyre. Hääbu-ò nade Jesuisiko-ò tatiowomy resere: ¹⁵ —Wanry, ruxetõena wariore-di biwahinskyke. Irayky awimy aõkõ ratximyhÿre. Bera-txi resemyhyre. Heòtyru-txi resemyhyre. Ibutumy aõna aõna riwinyrerimy ihÿre. ¹⁶ Aerydÿyna mahãdu-ò heka adidyde tahe tiu riteytenyötyhy. ¹⁷ Jesuisi rirawyonyre tamyreny: —Kaiboho isira mahãdu atxitenyteri. Aõ heka

inatyhyna heka akirenij ijõkõre. Tiwese bede dýñana bohe araòludunyrenykre. Bedese inihe bididy uladu wadée. ¹⁸ Tahe Jesuisi rarybere kia uladuwo-ki ratximyhýò: —Iribi wa bohonyke! Tahe uladu reytemy reare.

¹⁹ Idi ierydýýna mahádu Jesuisiòle rarybere: —Aõhererekibohe jiarýboho tyytybybina iribi reteònyköreri? ²⁰ Aõmareki kiehe ainatyhyna ibutetyhyreki òwòruty sõmowesele ainatyhyna dikeki heka kai aõwiwhiký biwinyke. Kai hâwâlõõ-ò marybeke: —Iribi bexitake! Tai tahe hâwâlò rexitake iwitxira suò. Aõ aõkõ adee isirake, ainatyhyna direki wahe. ²¹ Kia tyytyby bina iwitxira rare. Isiratyhyre heka. Kaiboho bexitòenybenykeki, binarehebenykeki, ixiery tyytybybina biteònybenyke.

²²⁻²³ Kalileia bede-ki Jesuisi taerydýýna mahádu-wana ributunyre. Tai Jesuisi rarybere tamy: —Jiarý, Deuxu Riore Hâbu, rare. Tai inyõ riwahinskyre hâbubinaõ-ò warubudýýmy. Inataõ txu-di tahe rubu-ribi adexixakre. Tai tahe ierydýýna mahádu rabedewo nihikýre.

²⁴ Iu tiiboho heka Kafanaõ hâwâl-ò ritehemynyreu, inyõ Pedro-ò nadé. Tii dohodýýna òwy butudýýdu rare. Tahe rarybere: —Awedu aõbohe tii rexìowynykekõ. ²⁵ Pedro rirawyònnyre: —Tii riòwynamyhyre. Tai tahe Pedro rakemy reare. Iu Pedro tuu Jesuisi-ò rarybekemy hetowo-ò raloreu, Jesuisi juhuu rarybere: —Moribibo iòlò rexitòenymyhyre òwydýýnamy. Mynydu mahádu-ribi aõbo ada ta taijoiribile aõbohe rotamyhyre. ²⁶ Pedro tahe rirawyònnyre: —Mynydu maháduôle rexitòenymyhyre. —Inatyhy rare, Jesuisi rarybere. Ijoi mahádu òsana riòwynyöhykymyhyre. Jesuisi rarybere: —Ihâre tahe ròkòòwydýýkre. ²⁷ Òbitimy rakaòwònnyrenykre. Kia Templo heto òwymy. Ibinamy kia iny-ò ariwinskyhy. Kai heka makre ahohoký-ò awaxi-di behukre. Juhu utura kanakrele heka bidimykre. Idi iry biraynykre. Tai nieruõ-ki mahake. Iribi biditamy tahe makre iny òwydýýmy.

18

¹ Iule tahe Jesuisi erydýýna mahádu tamy rehemynyre rýýraxire: —Mobohe Deuxu Iòlõna-ki nihikýmy rarekre. ² Jesuisi heka ratximyhý uladuõ ibire-ki. ³ Idi tamy rarybere: —Kai uladu weseleõmy mabeõkeki, Deuxu Iòlõna-ò malòbenyôtyhy ⁴ Uladu wese maraykynybenykeki heka, tii tahe Deuxu Iòlõna-ki inatyhymy rýirakre. ⁵ Kai waõraru-ki uladu kawesemy biwiòhenanykeki tiwawiòhenanymahâte ⁶ Kai uladuõ òraruna-txi resekemy risýnykeki, kai abinatyhymy atximahâte. Inyõ òy ritakamy reroti-di aratakemy heka inyõ adi rehuke bera-txi. Tii tahe awityhyre adee.

⁷ Sõwemy heka aõna aõna rýira wary-ribi iny riatykemy. Tii adee ibinatyhyre. Tiiemy heka tuhyy rarekre. Inydee heka ibinakre heka. Wary-ribi riòlòdýýnymyhyre heka tamy ibinakre. ⁸ Ebò òraru-ki tahe wainatyhyry-ribi bexitakeki, ebò biòròmy idi behuke. Awityhyre heka adee Deuxu Iòlõna-ò malòkre sohoji ebòdile. Inatxi ebò-di heòty bedebina-ò malòkeki, awiõre heka. ⁹ Tule arue sohoji òraru-ki kia òrarunamy beseke lau, urile bitake idi behuke. Arue wiò-di heòty bedebina-ò malòheny arue-di wiòle. Biu bedewihiký-ò malòke tahe awire heka arueyremy. ¹⁰ Iny nihiký ityhy iny yja mahádu heka tuuõre. Uritere heka iweserenyõmy atxibenye kaiboho bexijebenyke tamy. Iny aõkõ mahádu dori tii iýju dire heka. Iýjureny heka Deuxuko tii ibutumy relyymyhyre turenny. Idi õhõtireny-ribi bosabenõyke. ¹¹ Jiarý Hâbuthyhyhyký rare, Deuxu Riore wahe. Ityhydýýdukõdu mahádu ibutumy aritakemy anade. ¹² Rakawesenanykre heka kaijyy wesemy. Rakarybekre heka kahâbu 100 budoeni ijõdire wesemy. Sohoji heka iõre iy-ribi. Kia hâbu idi itxeredu tahe iy-ribi iõre rakre ijesemy. Iuhe tahe hâwâlõ-ki riroximy ririre. ¹³ Tai rahakre wana heka teysamy ratxikre. Kia sohoji òrarukile reysakre. ¹⁴ Iwesetyhylemy taheka inyõ iõtõthy Waha-ribi. Tamy dori kia ibinare.

¹⁵ Inyõ adee rexìorarunykeki tahe tamy makre rybemy. Uritere inywitxirako-txi rybeõmy tuu. Tahe tamyhyylemy marybeke. Aityhydýýdu seriore heka arybe-ò roholakeki, tahe ixi-txi tõhõti reake wana, ixi dee ibinamy rõhõtinyra wana, tai tahe kai ixyby tii-wana ityhydýýdu seriore biòwamy beleke. ¹⁶ Aõhe wana tahe arybe-ò roholaõhykyre, tahe ixityre make inyõ wana rexibiòwanymy.

Iny inatximy ixihe-ki bidyke. Tii tahe arybe-ò ijohonaduke inatyhy raremy arybera-txi resekemy wahe. Iu dohodýyna-ki rarybekreu, tai tasý tii rarybeke teòsamý aókô ratximyhýrelemy rarybeke. ¹⁷ Tii irybereny-ò roholaókeki, tai tahe dohodýyna mahádu-ò belyyke. Tii irybereny-ò roholaókeki, tai tahe biteònyke. Tii iwese òrarudu mahádu heka adee rarekre, bede dinodu-ò nieru wydydu wese wahe. ¹⁸ Iwese kaiboho waityhydýyu mahádu kabede-ki röhötinyre wesele, tule araykywesetyhyle Deuxu biu-ki röhötinykre. Aóbo adee kabede-ki aówidýý ibinare ada awire heka tule biu-ki ibinamy rarekre, awimy rarekre. Arybe riwitxiranyötyhy kowa biu bede-ki. ¹⁹ Iwitxiraõmy adeereny ararybekre: —Ijô titxibo inatxi ada inataõ ityhydýyu seriore wiweselemy raraykynykre. Waha-ò rexítöenymyhýreki iwese rexítöenyre wesele heka tamy riwinykre biu-ki. ²⁰ Titxibo waniòraru-ki inatxi, inataõ wii ributunykre heka, jiarý taille watxireri.

²¹ Tahe Pedro rýýraxire Jesuisi-ò: —Bede erydýyu! Waityhydýyu seriore heka wadee rexiorarunykeki, tiwesebo sôwe ariixâwididýñykre ixi-ribi debò inatxi reurò, my aóbo? ²² Jesuisi rirawyonyre: —Aókôre, debòinatximy aókôre, 490 wesemy wahe. Ixityre ixityre biixâwididýñykre. ²³ Deuxu Iòlona kawesemy rare: —Iòlòõ heka teòdu mahádu kia contamy robikemy idi ratxireri. Tiwesebo inieru-di rasiranyre wesemy wahe. ²⁴ Sohoji teòdu juhuu dehemynye. Sôwemy heka tevedýyna ratximyhýre, 1000,000 womati týrýrýhýký nieru wahe. ²⁵ Inieruõre heka iòwydýyna wahe. Idi rohonykemy heka iwedu riteònyre deòdu mahádu wesemy. Tariore-wana tahâwyy-wana ibutumy deòdumy rorekemy. Aóbo tai rýimyhý heka ibutumy idi rohonyre. ²⁶ Tai kia deòdu heka tatiowotimy resere kia iòlòko-txi: —Waiòlöreny, txioinihe biwaraòkre ariòwynykre ibutumy. ²⁷ Tai tahe iòlò riwotöenyre aõma ixinahykylemy ritusanyre. ²⁸ Tai tahe kia hâbu he rare kia urihimyò tamy radevenymyhýò heka rexinohôtidýñyre. Tai tahe hâbu lòtikile rimyre. Rieronymy resere ribòtòrarytxynyre: —Bidiwaòwynykre kýnyhe wijityhyle. ²⁹ Tai tahe tatiowomy resere, rarybere: —Txikre inihe ariòwynykre ibutulemy. ³⁰ Tai tahe rirutyre ròtenawo-ò idi riòtenyre. Riwoñenyreõhyre. ³¹ Itxeredu mahádu heka rabedewore tai tahe ibutumy relyyre iòlòko. ³² Tai tahe ixityre tamy rarariòwyre tamy rarybere: —Aóherewe, deòdu binahaký, jiarý araixâwididýñyre ibutumy inatyhy? Kai dori ixitòedýyna wadee tewinya. ³³ Aóhererekibohe aleina kia adee nadevenymyhýde kia teixâwidinyöta, iwese jiarý araixâwidinyre wese. ³⁴ Tai tahe tii rimyre reburere itere iòlò, tai imynymy riteònyre rotenawo-ò riòwynykre xiery riòlòdýñykre. Tai aóhökýmy rotýñymyhýre. ³⁵ Jesuisi rexihura narybede: —Kiawesele heka adeereny rarekre. Ityhydýyu seriore taseriore riixâwidinyökeki heka iwesele heka waha adi riwisñykre.

19

¹ Jesuisi ibedeerydýyna-ribi rexihureu, Kalileia bede-ribi röhonyre. Bero Jordaõ weribijà-ò reurore, Judeia hâwâ bede kanawe-ribi ijà-ò rehemynyre. ² Tai tahe sôwemy iny webinadu mahádu rýire. Idi tahe ihemy rare. Ibutumy riteytenyre. ³ Fariseu mahádu imynymy idi riwisñymyhýre aõbinamy rarybekiki rimykemy. Tai tahe tamy dýýraximy namyhýde aõsirahakýmybo: —Iny bede ywinaren yahâwyy riteònymyhýre urirybelemy, wiribi resekemy. ⁴ Jesuisi dirawyonyde: —Ritidýñamy aóbo tariaõmyhýte idi?

—Deuxu ibutu widýyu heka juhuu hâbu hâwyy-wana riwinyre.

⁵ Idi tahe rarybere:

—Hâbu heka tybyboho-wana tadiboho-wana wiribi rexihitxinyymyhýre tai tahe tahâwyy-wanale wii ributunymy rýira.

⁶ Inatxi heka sohoji weselemy rarekre, hâbu tahâwyy-wana. Deuxu heka hâbu tahâwyy-wana ributunyreu, inyõ heka tiu rihitxinyötyhy. ⁷ Tahe ijõmy fariseu mahádu ritýýraxinyre: —Aóhererekibo Moisesi kawesemy juhuu rarybere:

—Hâbu tahâwyy riteònykeki juhuu urile tyriti tamy riwahinyke riteònykekoki.

⁸ Tahe Jesuisi kawesemy rarybere: —Kaiboho heka ieryna urihimyòlerekia ñisirareki heka kia riwinyre. Juhuu tahe kawese aõkõ rÿire. ⁹ Aõmale tahe ixinamy riteònkyke ixi-ribi òta òtadule heka aõwaxiny tuu riteònkyre ixi-ribi. ¹⁰ Tai tahe ierydÿýna mahâdu rarybere Jesuisi-ò: —Tahe kiawesekeki heka uritere heriömy hâwyymy, hâbuõmy. ¹¹ Jesuisi tahe dirawyònkyde: —Kaa bede eryna heka aõ ibutuhuky-ò aõkõ tureri aõma Deuxu bede eryna tamy riwahinymyhÿreole heka tureri. ¹² Aõtxi-ki tahe tuu hâbuõ rÿira hâwyymy heridumy aõkõ rÿira. Ijõ hâbuõ tahe tiiemy tunodumy rÿirerimy ihÿre. Iwitxira hâbu-ò rexiwahinymy rÿireriki heka tuu rÿirerimy ihÿre. Ijõ tahe tuu rÿirerimy ihÿre aõma Deuxu aõmysýdÿýna òraru-ki wahe. Kaa rybe tahe inyõ tahe rityhynykeki tii inatyhymy rityhynyke.

¹³ Inyõ didyde uladuõ Jesuisi-ò tamy rexítöenykemy tebò iraty tyre-ki roirerilemy. Ierydÿýna mahâdu tahe uritere iixiradÿýomyke. ¹⁴ Tahe Jesuisi rarybere: —Ixinamy kanamyhÿke uladu wadee. Uritere itinysýrenyömy. Uladu wesemy dori Deuxu Iolònà ròtedu mahâdu ratximyhÿre. ¹⁵ Jesuisi tahe iratytyre tebò ritidire tamy rexítöenyre. Idi tahe Jesuisi rare.

¹⁶ Aõu tahe hâbuõ Jesuisi-ò nadé: —Erydÿýdu, aõhebo arotÿýnykre. Aõma, timykibo umytuedeõna aritakemy wahe. Aõwidÿý wiwihihikybo ariwinykemy. ¹⁷ Jesuisi rarybere: —Aõhererekibo wadee aõwiwihihiky my widÿý tÿýraxiteri? Iny sohojile awi rare, Deuxule wahe. Kai bede ywina ibutumy bityhynyke, umytuedeõna haky-ò molokre.

¹⁸ Aõbedeywinabo arityhynykre? Tahe Jesuisi rirawyònkyre:

—Rubudÿýomy, Òta òta widÿýomy, wasiõmy, ruiõmy,

¹⁹ Adi boo-wana bityhynyke, iwese ixiluure wese heka abireludu mahâdu luuke.

²⁰ Hâbu rarybere: —Kia heka aõu aõu jiarý retyhynyre. Aõijõmybo arotÿýnykre?

²¹ Jesuisi rirawyònkyre: —Kai òbitimy mabekekile aõmydÿýna-di ibutumy. Kia idi bohonyke òwy tahe biwahinyke urimynodu mahâdu-ò. Tai sôwemy aõna aõna biu-ki ahõrõmykre. Iribi tahe biwaheludunyke. ²² Iu hâbu kia roholareu tahe rabedewoni-hikyre inieru sôwerek heka rabedewore.

²³ Tai tahe Jesuisi taerydÿýna mahâdu ribedeerynyre: —Isiratyhyre heka biu bede-ò raloke aõma ityhy nihikykeki. ²⁴ Isirare heka aõma kamelo tyy rurenä òtumy raloke heka isirare, inatyhy? Tai tahe aõma ityhy mahâdu raloke tarasanamy reake heka isirare.

²⁵ Jesuisi erydÿýna mahâdu ribedeòtiinyre kai-ò roholareu. Tai tahe rôhötinyre: —Aõkõre isiratyhyre tuu rôte. Inyõ tarasanamy reaõtyhy. ²⁶ Jesuisi tamyreñy retehere tahe rarybere: —Inatyhy rare hâbu-ò isirare. Deuxu dee tahe isiraõle rare. ²⁷ Tai tahe Pedro rarybere: —Jiarýboho ibutumy aõmydÿýnarený adiridenyde. Araheluduny watxiwähäre. Aõma ritarenkyre? ²⁸ Jesuisi tahe dirawyònkyde: —Kiamy heka adee ararybekre. Jiarý Deuxu Riore Hâbu tyhyhyký wahe. Kaiboho heka tule borukubenyeke aiolònaryna-ki iu ibutumy ratýmyrakre. Kaiboho iny sohoji sohojimy judeu ijoio biywisdÿýnanybenykre, waijoi waõinatxi reurò mahâduõ wahe. ²⁹ Inyõ kia ibutumy aõbo waõraru-ki ririmyhÿre iwese taheto ririmyhÿre waõraru-ki, taseriore, tadi, tyby, uladu, taoworu, ririmyhÿre. Kia sohoji sohoji-ribi heka aõ sohoji sohoji òwymy 100 ritakre. Tule umytuedeõna ijõmy ritakre. ³⁰ Inyõ nihiky my ityhy ratxirerimy ihÿre, tii iyjalemy relekre, aõma aõkõ tai relekre. Tule iyja nihiky my relekre. Sôwemy urimynodu kaki rÿirerimy ihÿre tahe biu-ki inihiky my rarekre.

20

¹ Jesuisi tasý riteòsinyreri ijyyõ timyrebo Deuxu Iolònà. Hâbu aõmysýdÿýdu heka oworu widÿýmy heka riteranymy tamy rarybemyhÿre: ² —Aõmamy araòwynykre, sohoji prata womati nieru, iwese ibutumy raòwynamyhyre wese, sohoji txuòwy wahe. Tai tahe tii raaõmysýdÿýre uva oworu-di raaõmysýdÿýmyhÿ. ³⁻⁴ Idi tahe tii reare 9 horau tule, txutyeu tule, titxibo iaõmysýdÿýna rÿireri titxibo hâbu teaõmysýdÿýmyhÿ. Tahe tuu robire urile ratximyhÿmyhe idi retehemyhÿ. Tai tahe tamy rarybere: —Maaõmysýdÿýke hewa, waoworu-ki. Ikonana txu heka òbitihyky araòwynykemy adi

watxireri. ⁵ Tiiboho raaõmysdýŷre tule. Txutye tasŷ ixiyrubule ijõ riteranyre aõma iwese kia juhuu ijõ-ò rarybera wesele. ⁶ Txuinyòbira-ò ijõ rimyre, tule ijõ txiorotxure. ⁷ Iruyre hora-ò ijõ tasŷ riteónyre. ⁸ Tahe txiorotxumy röhönyra tahe kia iòwydýŷdu tamy ryryre. ⁹ Tahe 1 womati nieru tamy riwahinyre, sohoji hora raaõmysdýŷre mahädu wahe. ¹⁰ Tahe txusohojimy raaõmysdýŷre tahe iratyre ròtakremy ixi-di röhötinyre. Tahe tule riòwynyra iwese ijõ riòwynyra weselemy, 1 womati nieru, sohoji sohoji wahe. ¹¹ Tai tahe rimyre nieru urile tamy rexibinannya rarybere: ¹² —Kowa heka sohoji horale raaõmysdýŷhärele heka 1 teòwynyta. Jiarŷ boho tahe txuhyy raaõmysdýŷra, bede tötee-ki wahe. ¹³ Tahe iwedu rarybere: —Wabiòwa, adeereny rarybera. Wiji 1 womati nieru ariwahinykremy heka inatyhy? Tuheka adeereny rewahinyre. Aribi rawasinyora. ¹⁴ Boibenykre heka ibutumy araòwynyneri. Wiwesetyhylemy heka araòwynyrenyneri, iwese rarybere wese. ¹⁵ Hora sohojilemy raaõmysdýŷraò sohojimy wanieru ariòwynykre inatyhy. Tamy wanieru ariwahinykemy ixideewimy, aõhe inatyhy? Aõhererekibo tebureteri? Jiarŷ urihimyò raaõmysdýŷraò wawiremy tarybetenyteri wahe. ¹⁶ Jesuisi tahe rexihure kia rybe-di, kiamykre bede: —Ikoludu heka ihewoludu-ò resekre. Ihewoludu tasŷ iko-ò resekre.

¹⁷ Tai tahe Jesuisi ròwonyre Jerusalë hâwâ-ò. Iny-ribi tawaò inatxi reurò mahädu rihibitinyre. Tamy relyyre timybo aõhebo rotýñykre Jerusalë hâwâ-ki: ¹⁸ —Jiarŷ, Hâbutyhyhyký adee ararybekre: —Inyõ riwawahinykre aõma-ò Xiwena wahidýŷdu wedu mahädu-ò. Tule diwatyhenykre judeu wedu mahädu-ò. Tahe riwarubunykemy heka tiiboho wamy rarybekre ijõ iny-ò. ¹⁹ Tii heka riwamykre tahe riwawahinykre Roma iòlò-ò, judeukôdu mahädu iòlò wahe. Ibinatyhymy aõhebo riwasýnymy riwahetenyre. Itxeò nihiký-ò riwatamadýŷnykre. Tahe txu inataõ-di rubu-ribi areixixanykre.

²⁰ Zebedeu riorese Jesuisi-ò nade. Tatiowotimy resere tahe rexitðenyre aõmybo Jesuisi-ò tariõre-wana nade. ²¹ Jesuisi tamy rarybere: —Aõbo rare hâwyy rarybere: — Waritxõre inatxi hâbu rare. Tikiboho kýnyhe, aikòlonykuna rynana-ki ronykre awana. Ijõ aruruna-txi, ijõ ahywe-txi wahe, kai aikòlòkuna-kò malokreku wahe. ²² Jesuisi heka iriõre-ò rarybere: —Kaiboho aõmybo textitðenyteri teerykôleteri. Kai Txiau, kai Joaõ, teerytenyte aõbo aõhebo wadi rotýñykre arurukre dori jiarŷ kaiboho tulekre? Tiiboho dirawyonyde: —Tulekre. ²³ Tahe Jesuisi rarybere: —Inatyhy rare kaiboho tule aõhökýmy botýñybenykre. Tahe mobo warora-txi ada waruruna weribi rynana-txi ronykre. Jiarŷ reerykõre. Wahale heka rieryre. Tiile tamy riywinyre. ²⁴ Idi tahe debòwiò ierydýŷna mahädu kia rieryre aõmybo Txiaku Joaõboho rexitðenyrenyrá. Tai tahe tiiboho rakyarananyrenyre. ²⁵ Tahe Jesuisi ibutumy taerydýŷna mahädu tamy kanakemy rarybere: —Iny iòlò iruru dire. Ibutumy dinodu tahe kia weselere —taijoi mahädu riteónymyhýre. Teòdu mahädu riteónymyhýre. ²⁶ Tahe aõ tuukre aõkõ heka rare ayreny-ki. Inyõ dinodumy ixidikre heka deòdumy rarekre. ²⁷ Kia iny nihikýmy ixi-di rexinohötinyreri tasŷ aõ aõkõ tii rarekre. ²⁸ Iwese jiarŷ riwinyre wesemy heka rarekre. Hâbutyhyhyký aõ dinodumy aõkõ anade. Iwese deòdu rýira wesemy heka rarekre. Hâbutyhyhyký aõ dinodumy aõkõ waumy. Hâbutyhyhyký aõ dinodumy aõkõ kabede-ki. Tai sôwemy iny ritakre.

²⁹ Iu Ijeriò hâwâ-ribi ròirenyreu, tahe sôwemy iny riheludunyre. ³⁰ Inatxi iruetàmy heka ronymyhý iu Jesuisi ibire-di rareu. Tiiboho roholarenyre kia Jesuisi raremy. Rexidelenyre ryryre Jesuisi-ò: —Davi riokore, wadée hewa ruxetðena biwahinyke. ³¹ Tai tahe iòhòmy iny iribi rýimyhý rarybere: —Txiokre inihe, biyryke! Ixityre ryryre tarurutyhy: —Inynyry Davi riokore, Biyawotðenyke hewa. ³² Jesuisi tamy rarybere: — Aõwexe adeereny ariwinykre. ³³ —Wanyrý, Kai wa bidiwaruenykre warue biraynykremy. ³⁴ Tahe Jesuisi riwotðenyre iruebymy reare tebò-di. Aõwesele tahe ruòmy reare. Tai tahe Jesuisihe riheludunyre.

21

¹ Jesuisiboho tahe rehemynyrenyre Jerusalë hâwâ iòhòmy. Betabají hâwâ-ò heka rehemynyre. Kia Oliveira hâwâlò-ribi irehemy aõkõ ihýre. Tahe Jesuisi inatxi iny

riteònnyre hāwā-ò, taerydŷýna mahādu wahe. Tamy rarybere: ² —Juhu hāwā dele-ò malokreule aõma bobikre, jumenta tariore-wana. Tahe bitaanalawekre ta bididykre kaò. ³ Inyō aratŷýraxinykre wana, tai tahe kiamy bisŷnykre aõma: —Wawedu hewa idi ratxikemy rôhötinnyrer. Tai ki tahe ahemy kiditeònnykre. ⁴ Kia ihetxiu ritidŷýna tuheka relemy roimyhŷre. Kamy rarybere: ⁵ —Marybeke heka Jerusalē hāwā-ò:

—Deuxu Iolóna heka kanakre adeereny wahe. Tii inihiký wesemy aõkõ kedehemynymy, jumenta tyre-ki heka kedehemynkre.

⁶ Tahe ierydŷýna mahādu riwinyre iwese Jesuisi rarybere weselemy. ⁷ Didye tahe jumenta tariore-wana. Ihetyreny jumenta tyre ritidire. Jesuisi ityre ronyre tahe idi rare.

⁸ Tahe inyō sôwemy-ribi tahetyreny-di rehumyhŷre iryko-txi idi rariakemy ityre-di. Ijõ tasŷ hereru-di iryko-txi rehure iryube hetymy ityre-di rariakemy. ⁹ Sôwemy tai iny rirajuam rŷimyhŷ iko-ò, ihewo-ò:

—Iolò Davi riokore heka sôwemy iny wowydyna tamy iny riwahinyrer. Tii Deuxu Riore Hâbu rare. Deuxu deysana heka tamy biwahinyke!

¹⁰ Jesuisi hâwây-ki rehemynyreu, ibutumy iny ribedeòtiidŷýnyre: —Mohâbuwe kia ralöreri Jerusalē hâwâ-ki wahe? ¹¹ Tai tahe iny mahâdu rarybere: —Aõkõre, kia Deuxu rybeduo rare. Jesuisi inire Kalileia bede-ribi Nazare hâwâ-ribi dehemynyde.

¹² Tahe ralore Deuxu dohodŷýna heto-ò. Tai kia aõna aõna-di rohonyrer heka riteònnyre. Kia aõma nieru wiuróna iòwòruwebese tahe riatyre. Kia aõma bòtòe dohodŷýdu ryna ibutumy ritxiwire riatyre. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: —Deuxu Tyrriti rarybere:

—Dohodŷýna heto heka waha heto rare, ixitòedŷýna heto rare.

—Kaiboho heka inywasidu mahâdu-di tetŷxinytenya. ¹⁴ Sôwemy iny itiere, iruetà, nade Jesuisi-ò dohodŷýna heto-ò. Jesuisi taile riteytenyre. ¹⁵ Tahe xiwena wahidŷýdu wedu tuu robire. Tule judeu bede ywina bede eryna mahâdu robireu tahe, aõma uladu templo-ki ryrymy rŷimyhŷ aõma: —Davi riokore heka Deuxudeewina rare. Tai tahe kia rybe-ò reburerenyre. ¹⁶ Tiiboho tahe raryberenyre Jesuisi-ò: —Kai aõbo taholate aõbo rarybereri. Jesuisi rirawyonyre: —Kohe, raholare. Kaiboho teeryõtenye:

—Uladu dori wowydyna tamy riwahinykre. Tiu aõbo tariatenyõhyymahâte kia Tyrriti-ki.

¹⁷ Tahe Jesuisi iribi rôhonyre Betŷnia hâwâ-ò. Taile tahe ruu idi rŷire.

¹⁸ Biurasò txumy tahe tii dòsede Jerusalē-ò. Tahe rama risare iu. ¹⁹ Òwòruo tai rŷire. Tai tahe diaride figoraty-ò. Tahe iratyõre, txirule rŷire. Tai Jesuisi rarybere òwòru-ò: —Tiu heka kai maratynyõtyhy aõwesele tahe irade rairuxyrure. ²⁰ Tai tahe ierydŷýna mahâdu heka ribedeòtiidŷýnyre: —Timykibo heka aõwesele rairumyrõmy reareri. ²¹ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kai ainatyhyina ijõdikeki heka iwesele biwinyke. Iratyre biwinyke. Kaiboho heka bitxiõnyõkeki kaa hâwâlò-ò dori marybekre kiamy: —Iribi bexitake tahe aho-ò boikre. Tai hâwâlò-ò aõwesele heka ahorò-ò roikre. ²² Aõtxile kai bexitõnykre heka adee ijõ rŷikre. Bityhynytyhykeki, tahe ibutumy bitake.

²³ Tai Jesuisi dehemynyde Deuxu dohodŷýna heto-ò. Tai tahe ròbedeerydŷýmy ratximyhŷ. Tahe xiwena wahidŷýdu mahâdu, tule judeu bede ywina erydŷýna mahâdu tule tamy dŷraxyimy nade. Tai tahe Jesuisi-ò rŷýraxire: —Morurudibo heka kai aõmydŷýnana tewinymahâte? Mobo heka arateranyre kia biwinykemy. ²⁴ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kai aõbo myýraxikeki wadee tai ako tuu arelyykre. Kai dŷraxyinaõmy bidiwatñnykeki tahe, adee tuu arelyykre. ²⁵ —Joaõ Sebedŷýdu heka morurudibo nade morybekibo tuu tadiwinymahâte wesemy. Morybekibo Joaõ iny risebenymyhŷre. Deuxu Rybe-ki aõbo ada iny rybe-ki aõbo. Tai tahe widee raryberenyre: —Aõma Deuxu Rybe-ki tuu ròsebedŷýmyhŷre. Mykeki rakarybenykre taheka: —Aõhererekibo tetyhynytenyôte myle tii risŷnykre. ²⁶ Aõmamy rikisŷnyrenykeki: —Iny rybekile tii tahe nade. Myý rikisŷnyrenykeki tasŷ kia ijoi inydeereny rakyarananyke. Joaõ Sebedŷýdu dori ibutumy iny rityhynyrenyre moma tii Deuxu deòduo ratximyhŷre heka. Rakarybenyõkre tahe. ²⁷ Tai tahe Jesuisi-ò raryberenyre: —Aõkõre, reeryrenyõre

heka irawyòdýý titxiribibo iruru nade. Tahe Jesuisi rirawyònnyre: —Tule jiarý ÿ́raxyina adeereny aritñnyrenyötyhy. ²⁸ Ijõ Jesuisi relyyre: —Timybo maraykynybenykre ka ijyymy arelyykre. Hâbuõ heka inatximy iriòre raremyhý. Tariòre dela-ò rarybere: —Dàà, maaõmysýdýýkre waoworu-ki, wiji wahe. ²⁹ Tahe tamy dirawyònnyde: —Waha, araõkre hewa. Ihârele tahe tawo rirahòrere rakremy. Tahe rare. ³⁰ Idi tahe tyby rarybere helýýna-ò: —Kai tule makre waaõmysýdýýna biwinykremy: —Dei wahe, arakre araaõmysýdýýkre. Ihârele tahe tii raõhyyre. ³¹ Adeereny inihe araÿraxikre. —Tibohe weryrybò aõma tybyrybe rityhynyre? Tai tahe dirawyònnyde: —Juduludule irybe rityhynyre. Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: —Iny òrarudu tyhy heka wydena-wana ralòkre biu bede ròtena-ò. Ihârele tahe kaiboho birònybenyötyhy. ³² Joaõ Sebedýýdu dori adeereny rarybere. Ihârele tahe kaiboho ixixireny aòrarurenny-txi õhõtireny reakemy Deuxu bityhynykemy. Kaiboho heka teramy tekoamahâte tahe sôwemy òrarudu mahâdu wydena mahâdu rityhynyrenyre. Kaiboho tuu tabitenyte ihârele teerytenykôte.

³³ Ijõ ijyymy arelyykre:

—Hâbuõ heka uva oworuhukýle ritòbronyre. Tahe òtityna riwinyre. Tai tahe utà riwinyre yrubudýýdu mahâdu itxerenamy.

Tai tahe rihuòtere oworu wahe hâbu mahâduõ-ò. Tii tahe rabedetýinymy rare taheto-ribi. ³⁴ Iu uva bederaty kia siredenamy bede reareu, riherehe txuramy ixidee ritxuakemy wahe. ³⁵ Tai tahe huòtedu mahâdumy heka teòdu mahâdulemy raðhòtere. Ijõ tahe rirubunyre ijõ manadile tamy rehunanymy rýimyhý. ³⁶ Iribi tasý teòdu mahâduõ didyde sôwetyhymy juhuna ludu ratyre. Tahe ixybyle tuu raðhòtere juhuu iwese tuu rotýýnyra wesele. ³⁷ Tahe iweduþhy rôhõtinyre: —Aõma wariòrele kòri ariteònykre. Tai tahe wariòre rityhynykre heka. Tahe tariòre diteònyde. ³⁸ Tahe huòtedu mahâdu weryrbòmy robireu, tahe wideereny rarybere: —Kaa heka iwedu riòrele rare. Aõma iwedu rurukreua iaõna aõna, ioworu heka ixideereny rikimyrenykre. ³⁹ Tahe rirubunyrenyre iumy-di rehurenyre oworuro-ribi. ⁴⁰ Tahe Jesuisi rarybere: —Adeereny araÿraxikre aõbo iwedu tamyreny riwinykre huòtedu mahâdu-ò iu tii rehemynkyre wahe. Timybohe tii riwinykre? ⁴¹ Tiiboho dirawyònnydenyde: —Kia rirubunykre ibutumy hâbu bina. Inywixira-ò huòtenamy ele elemy wijuramy riatykre-ò riwahinskyre. ⁴² Tahe Jesuisi tamy rýýraxire: —Kaiboho aõbo Ryberiti-di tariaõletenyteri: —Mana-di heka heto widýýdu rehumyhýre kia manale heto hâtxi-ki ritidimy roimyhýre. Jiarý kia mana wese rare. Inynyrý Deuxu kia riwahinskyre. Tai awi heka rare. Ijõ riwiòhenanyre, mana wahe.

⁴³ Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Tule jiarý adeereny ararybekre: —Deuxu lòlòna heka aribi ritakre. Tahe inywixira-ò aribi riwahinskyre. Inyõ txura wylemy riwahinskyremy Deuxu-ò. ⁴⁴ Kia iny mana tyre resemyhýkre heka tii heka wiòròmy ixòdumy rare. Mana intyre resekeki tasý iny risurusurunyke. ⁴⁵ Inyõ roholakeki kia aõbo aõma xiwena wahidýýdu mahâdu roholamy rýimyhý tule fariseu mahâdu. Tule rexieremyhýrenyre tiiboho Jesuisi turenyle rarybereri heka rieryemyhýrenyre. ⁴⁶ Tai heka tii mahâdu rimykemy idi riwisýnymyhý tahe iny sôweheký lau ruberumyhýrenyre. Iny mahâdu dori idi rôhõtiny tii Deuxu rybeduõ ratximyhýremy.

22

¹ Jesuisi heka rexidelenyre ijyymy relyykremy: ² —Timybo Deuxu lòlòna rare ijyymy heka relyykre. —lòlòõ heka tariòre herinamy worana bedehesi riwinyre.

³ Iaõmydýýnana ròrarukómy rýidi tahe teòdu mahâdu iòrysomy roire. Rexihumy rýireriki iaõmydýýnana, kanakremy wahe. Tahe òrysyna noderamy reare. ⁴ Ijõ riteònyre teòduõ iny ritobinkyremy. Aõhere tahaka, wabroreni kñyhe rerubunyre heka. Ibutumy heka waaõmydýýna rehumy rýireri. Tahe keda keake heka kòdòidenyke heka.

⁵ Tahe timy heka irybe rityhynyrenyöhyyre. Iny sohoji sohoji tatyyresi-di ijomona-ò, ijõ taaõmysýdýýna-ò rea reare, ijõ taoworu-ò reare. ⁶ Ijõ lobidýýna reburere teòdu mahâdu

dee. Tii teòdu dee heka rawobinare. Ijõ aõbina bina heka ritxienyre ijõ rirubunyre dori. ⁷ Tai tahe iòlò reburere lobidýdýna mahãdumy bina bina raòhòtedýñnyre, rirubunyre. Ihãwã ritoonyre. ⁸ Tai iòlò rarybere teòduboho-ò: —Waworana bedehesi rexihumy rýrireri ibutumy. Kia iny mahãdu ijoi juhuu retobinyra heka aõ ibina heka roire. Urile riòmlysanymyhýrenye. ⁹ Tai tahe ibutumy boibenykre hãwã-ò ibutumy iny-txi bekoabenybekre heka bitobinybenybekre ibutumy waworana bedehesina-ò keda kedeakremy. ¹⁰ Tai tahe didyde iny wiwihihý, iny ityhy iny bina mahãdu. Hetowo tahe rityxire týmyra mahãdu-di. ¹¹ Tahe iòlò ralore hetowo-ò kia iny mahãdu dee rybemy. Tahe tii robire hãbuõmy kia worana bedehesi kia tykyõmy ratxirerimy. ¹² Tai tahe tamy iòlò rarybere: —Waliiny, aõherekiwe worana bedehesi kia tyky-di aõkõ atxiteri? Kia tahe hãbu rybeõmy riijere. ¹³ Tai tahe iòlò aõma rarybere teòdu mahãdu-ò: —Bimybenyke kaa hãbu. Waa bitaataabenyke imy behubenyke tahe idi diòlòdýñmy idy rehukre luruhuky-ò. Tai Aõhõkýmy dýñnana-ki tai txuraruti rikyikyinymy. Tai rahinykre. ¹⁴ Tai tahe Jesuisi rarybere: —Sõwemy iny heka kidirahukre tahe ibutemy kanaarikre.

¹⁵ Tai tahe fariseu mahãdu ròhonyre wii rotyre. Aõbinamy Jesuisi rarybekeule heka rimykemy idy rýmyhý. ¹⁶ Kia aõma fariseu ijoio heka riteònyre Jesuisi-ò. Tule Herodi ijoi mahãdu riteònyre. Rýyraxire Jesuisi-ò: —Erydýdu, kai heka hãbuwi tate, hãbu õbiti. Kai heka tòbedeerydýñmahãte Deuxu deewinamy. Awire aõbo ariòwynyrenykre Roma hãwã mahãdu dinodu-ò. ¹⁷ Kai heka ixinamy aõma adee iny rarybererimy ihýre. Timybo iny raraykynyrerimy ihýre. Iny bede ywinaren yabohe ixinamy nieru aõna aõna òwydýñnamy ròhonyke aõbohe awire? ¹⁸ Tai Jesuisi heka rierymyhý aõma awimy aõkõ tai rahareri heka rexierymyhýre: —Kaiboho õbitimy aõkõ toite. Aõherekibo heka kai biwaitxenanybenykemy wamynymy wadi atxitenyteri? ¹⁹ Timybohe nieru-ki rakaharenykre aõna aõna òwydýñnamy. Biditeòsinyke kia-ò arierykremy. Tai tahe tamy riteòsinyre womati nieruõ. ²⁰ Tahe Jesuisi ritýyraxinyre: —Motyytybybo koa rýire. Monibo ityre-ki koa roire? ²¹ Tai tahe rirawyònyre: —Roma hãwã iòlõnile tai roire. Tai tahe Jesuisi rarybere: —Tibo Roma hãwã iòlò nierubo heka tamy biwahinykre. Tibo Deuxu nierule tasõ tamy biwahinykre. ²² Tai tahe urile ribedeòtiidýñnyre. Tai ririrenre ròirenre.

²³ Tahe kia txule saduseu mahãduõ heka dòidenyde Jesuisi-ò. Rityhynyõhyymyhýre kia aõma rubu-bibi ixixana heka rityhynyõhyymyhýre, saduseu mahãdu wahe. ²⁴ Tamy rarybere: —Erydýdu, Moisesi tyrity heka kawesemy ribedeerynyre:

—Aõma hãbumy hãwyy heridumy roikeki aõbohe timykibo hãwyy uladu-di ratxikeki. Hãbuõ iriòrekõ-di rurukeki tai tahe iseriore heka iriòrese tyby-wana roike. Tai heka kia hãbu rubuweleu, kia deròwymy heka uladu ritybienyke.

²⁵ Aõu heka debò inatxi seriòremy kaki rasñnymy raremyhý. Telarenymy heka roire hãwyyymy tahe iriòrekõlemy rurure. Tahe ihãwyytybyhe kia iseriòrewanale roire.

²⁶ Ihelýyna sõ tule rurure. Kia heka ibutumy debò inatxi reurò tii-wana roihyyre iriòrekõule. ²⁷ Tahe hãwyy heka tule rurure. ²⁸ Tai tahe kia ruru-ribi rexixakreu tahe, tiwexe ihãbukre? Ibutumy dorihe tii-wana heka roilehekýlera. ²⁹ Tai tahe Jesuisi rirawyònyre: —Kaiboho teerytenykölemahãtenyte timybo Tyriti-ki roimyhýre. Deuxu ruru tule teeryôte. ³⁰ Tiu iny rubu-ribi rexixakreu iwixiramy rexixakre. Ÿju wesemy ronykre. Timy heka hãbumy hãwyyymy roiõthy. ³¹ Kaiboho heka tetyhynytenyõhyymahãtenyte rubu-ribi ixixana. Idi heka tariatenyõhyymahãtenyte timybo Deuxu rarybere? ³² Kiamy heka rarybere: —Jiarý heka Abraõ Deuxu rare. Ijai Deuxu rare. Ijaõ Deuxu jiarý rare. Tii heka iru mahãdu Deuxu heka tii ihýre rubu mahãdu Deuxu aõkõ wahe. ³³ Iu iny sõwe ribedeerynyre, tahe urile iny ribedeòtiidýñnyre.

³⁴ Fariseu mahãdu doidenyde Jesuisi-ò wii rotyrenyre. Roholareki wahe aõma saduceu mahãdu ribedeòtiidýñnyrenyreki. ³⁵ Bede ywina erýdýna mahãduõ rýyraxire heka aõmybo Jesuisi-ò. Tii rimykemy heka idi riwisýnymy kia rybebinaõmy rirawyònykeki

rimykemy. ³⁶ Tahe rŷyraxire: —Erydŷdu, tibohe aõbo bede ywina kia-ribi aõnityhymyhewe bedeötiiidŷnamy ratximyhŷre. Wakoren y inihe tuu bedelyykre. Tibo kidiötiiidŷnamy ihŷre. ³⁷ Tahe Jesuisi dirawyonyde: —Iny Deuxureny iny iõlöreny luuke heka. Ibutumy awo-ribi heka iluuke, ibutumy aruruna-ribi, ibutumy arayky-ribi luuke heka. ³⁸ Tii heka inatyhy bedeötiiidŷyna tyhymy ratximyhŷre ibutu bede ywina-ribi. ³⁹ Ijõ ihelŷna tahe iwesele heka rare: Iwese ixiluure wese heka ibutu luuke. ⁴⁰ Ibutumy Moisesi bede ywina heka juhuu rare. Tule Deuxu rybedu mahâdu erydŷna heka iribile rare. Kia bede ywina inatxi-ribi heka ibutumy iny bede eryna röhonyre. Kia inatxi bityhynymy bohonykeki iuhe heka tetyhynymahâte.

⁴¹ Iu fariseu mahâdu iweroramy rŷimyhŷò tahe rŷyraxire Jesuisi tamy: ⁴² —Mobo Deuxu deòdŷnamy ihŷre, Kristu wahe? Moriõrebo tii ihŷre. Tai tahe tiiboho rirawyonyrenyre: —Moma Davi riokore òsana. Tahe ijõ Jesuisi rŷyraxire: ⁴³ —Tai tahe aõhererekibo Davi heka Wanrymy rininire Deuxu Tytybytyhy irybe riwiõhenanyreu wahe. Davi dori kawesemy rarybere: ⁴⁴ Deuxu wawedu-ò rarybere.

—Bodonyke warurunawe-ribi, jiary heka aõludu mahâdu-di arawo-txi.

⁴⁵ Davi tawedumy Kristu rininirehâre, timykibo Kristu iriokore riokorekre. ⁴⁶ Tahe inyõ heka Jesuisi rirawyonyõhyre. Tai tahe ruberumyhŷre tamy rŷyraxike lau.

23

¹ Jesuisi heka iny sõwe nihikŷ ribedeerynymyhy taerydŷyna mahâdu-wana. Tii rarybere: ² —Judeu bedeerydŷdu mahâdu heka Moisesi bede ywina bede erydŷna mahâduõ rare. fariseu mahâdu tule bede ywina riwinymyhyrenyre. ³ Iwese ribedeerynyre wese tahe bityhynymy. Uritere iwese tii riwinymyhyre wese uritere iwidŷõmy. Aõwidŷõmy rarybemyhyrenyre hâre tahe aõwitxira heka riwinymyhyrenyre. ⁴ Tiiboho heka atyereny riòdònynihikŷmyhyre bede ywina. Ihâre tahe rityhynymyõhyymahârenyre. ⁵ Aõma õbitimy ratxike sõny heka iny tamy roholamyhyre ixi-di ratxirerimy ihŷre. Aõma walabu rioreõ heka rŷimyhŷre axiõ-ki bede ywina heka ritidimy roimyhŷre ityky ijeti retydyna bede ywina-txi tõhõti reakemy tuu riwinymyrenyre. Sõwemy heka iretydyna riwinymyrenyre. ⁶ Ronymyhŷreu heka ikoõhökýle ronymyhŷre, worana bedehesina rŷi-wana wahe. Dohodŷna heto-ki heka tule ronymyhŷre, iko-ò tuu rexisõnymyhy. ⁷ Hâwây-ki iny tamy ryrymyhyre: —Waerydŷdu, Habimy, kia tahe irybe-ki bede erydŷdu rare. Tii tahe tamyreny awire. ⁸ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho heka uritere Habimy inyõ adeereny irykomy ihŷke. Deuxu sohojile bede erydŷdu heka rare. Ibutumy kaiboho seriore wesemy atximahâtenyte. ⁹ Kasu-ki taheka inyõ heka tiu wahamy inyõ widee rarybeõthy Deuxu biu-ki ratximyhŷrele tuu bininibenyke heka. ¹⁰ Uritere Wawedu myõ inyõ kia nidŷõmy. Deuxu deòdŷñale heka awedu ratximyhŷre Mesia wahe. ¹¹ Anihikŷmy ixi-di mohõtinykeki tahe, kia iny biwiõhenanyke. ¹² Kia ityhy rare ixi-di röhõtinyhyre, tii heka ihewo-ribi rabedewokre. Ihewo-ribi tahe aõma aõkõ relekre. Kia iaõkõmy ixi-di röhõtinykre tahe nihikŷmy heka relekre. ¹³ Belâhâxe! Kaiboho itxenadŷyluku. Ibina adeereny kanakre, kai bede erydŷna mahâdu, fariseu mahâdu. Kaiboho uritere iny ròtedŷõrenyõmy Deuxu Iõlõna-ò. Kaiboho birõnybenyõthy tule iny ròtedŷõ-ò biebenyke. Kaiboho bexisõnybenyke õbitinam. ¹⁴ Aixitòedŷna rehereheki wahe hâwâ ube-ki. Kaiboho urile iny teitxenanymahâtenyte. Aõma wytese urimynodu heka iheto-ribi teteõnymahâtenyte kaiboho heka abinarenyre. Tai heka kaiboho yla aõkõ aõhõkŷmy botõnybenyke. ¹⁵ Belâhâxe! Kaiboho ibutumy iny arathyhynymykeny ixi-di tahõtinymahâtenyte. Tai heka iny tesõnymahâtenyte òraruduhytymy wahe ixiratyre heka tejjiradŷñymahâtenyte. Aõraru-ki heka aõhõkŷmy botõnybenyke. Iny-di atxikemy heka tahõtinymahâte. ¹⁶ Kaiboho ruetâ mahâdu wesemy kai ahâte. Kaiboho heka kia wesemy tebedeerynytenyte. Inyõ heka Deuxu bede eryna heto riwawiõhenanykeki heka aõna aõna ariwinykre. Myõ marybebenykeki, heka aõ aõkõ heka rare. Deuxu dohodŷna heto womati tŷrŷhŷkŷ-di marybekeki heka, tii heka rityhynhy. Ibutumy heka kia bede ywina òta òta tewinymahâtenyte.

¹⁷ Kaiboho heka bede erydýýdu bede erytyhykõ mahädu atxitenyteri dohodýýna heto kia-ò ralòkeki. Aõbo bedeòtiidýýna tyhyre womati týrýrhýký aõbo ada dohodýýna hetole aõbo teeryôte, Deuxu Dohodýýna heto wahe. ¹⁸ Kaiboho tule tebedeerynyte kawesemy. Inyõ tarybe inatyhy-di rarybekeki, tai heka kia xiwena wahidýýna-di rarybekeki, tai tahe tii rityhyntyökeki, awira. Tahe tii xiwena wahidýýna tyre-ki rarybekeki tahe, tii òbitimy heka rarybeke. ¹⁹ Kaiboho ruetà mahädu wese, kaiboho heka erydýýnakõdu mahädumy toite. Aõbo awityhyre? Xiwena wahidýýna aõbo ada ityre-ki wahidýýna roimyhýre aõbo? ²⁰ Wahisidýýna heka wiwesele rare. Aõma xiwena tyre-ki roire wana tule wiwesele rare. Aõma xiwena tyre-ki roiõre wana wahe heka aõ aõkõ rare. Xiwena utale heka rierymyhýre inatyhy rare. Myheka kai mararybekiki heka tai tahe kai heka xiwena utalemy tarybeteri. Ibutumy iny ityre-ki rýire bohomy tule heka tai tuu tarybeteri. ²¹ Deuxu dohodýýna heto òraru-ki kai koityhyxemy marybekiki heka tai heka kai dohodýýna hetomy tarybeteri häre tahe Deuxu iwo-ki ratxirerilemy tuu tarybeteri. ²² Biu òraru-ki ka koityhyxenyteri marybekiki, Deuxusýmy tarybeteri. Tii dori tarynana-ki ronyreri. ²³ —Belàhàxe! fariseu mahädu! Kaiboho heka itxenadýýdu mahäduõ toite. Tule bede ywina bede erydýýdu mahädu. Adeereny heka ibinamy ratxikre. Arýsýna uri juraõ heka kai Deuxu-ò tewahinyte, hortelã, erva-doce, cominho wahe. Kaiboho heka aõninihiký tetyhyntenyöhymahätenyte. Iwese òbitina, ruxetðena, inatyhyna kia-ribi heka õhöti losamyhýre ibutumy. Aõmydýýna jura wahisidýýna heka awi rare. Tahe tule uritere õhöti losaõmyke aõwitxira-ribi wahe. Aõbo bedeòtiidýýnare bede ywina-ki. Kaiboho heka bede erydýýdu toite häre tahe teerytenyôte. ²⁴ Belàhàxe! Kai hâbuõ wese rare. Tiiboho imona berarenry-ribi oho-ruxõmo riarimahäre. Ihärele tahe tiiboho iròdu nihiký rirýsýmyhýre. Iwesele kaiboho tule terýsýmyhýtenyte. ²⁵ —Belàhàxe fariseu mahädu, bede ywina bede erydýýna mahädu. Amona deorenry tesuhòmahätenyte iwe. Iwo tahe ka isuhukýlemy rýimyhýre. Itxenadýýna rýire. Aõma aumy weselemy heka kia ratximyhýre. Aõma aumy heka webòròsityy tyrare heka. Araykywo-ki tahe ibutu itxenadýý heka tai rýimyhýre. ²⁶ Belàhàxe fariseu mahädu! Kaiboho taruetà mahädu. Kai mona hynawo bisuhòke heka biötinyke. Aõma bisuhòke ihýre tahe arayky bityranykre. Tahe ibutumy heka aumy ryrranykre. ²⁷⁻²⁸ —Belàhàxe fariseu mahädu! Kaiboho heka koityhyxenyteri. Rubu heto wiwihihiký ixideereny tewinymahätenyte. Kaiboho heka iwasetyhylemy toite. Aõma webòròsitylydu heka iruxeramy idi toite. Aõma aworenry-ki tahe aõma iny rubu idi ròhòkýdileka atxitenyteri mahätenyte. Ibutumy aõbina bina awo-ki arayky-ki idi atxiteri mahätenyte. Aumyreny-ki heka tykywihihiký texitykyny mahätenyte. Aõma hâbu wihihikýwesemy. Hâbu òbitimy matxibenyke myheka iny adi rôhôtirenykemy heka tuu texitykynamahätenyte. Araykywo-ki tahe arimyrenywo-ki tahe ibutu itxenadýýna-di heka toite, òrarudu mahädu toite. ²⁹ Belàhàxe! Tai heka kaiboho Deuxu rybedu mahäduõ rirubunyre. Kaa nohöti ijaranamy tuu tewinymahätenyte. Awabederenywo-ki heka noijasa ruxerahakýle tetidite. ³⁰ Kaiboho heka tarybemahätenyte. —Tiu waharenry riwinyre wese heka ariwinyrenyötyhy. ³¹ Kiamy tarybeteu heka hâbu bina riòremy texininite. Bowesele toite. Iriore toite. ³² Iwese juhuu ibinamy riwinyre wese heka iwasetyhyle aõhebo tatýñymahätenyte. ³³ Iwese hemylala deboreheký wesemy heka kaiboho atximahätenyte. Borenry tule iwaselere. Timybo heka kaiboho heòty bede-ribi mahenybenyke? Kaiboho heòty bede-ò boibenryke. ³⁴ Adeereny ariteònykre aõma Deuxu rybeduõ hâbu erydu, tyyriti erydu wahe. Kaiboho bidirubunybedenykre. Ohodýýna heto-ki ijõ bidihetenybedenykre awaru hetenaõ-di. Itxeòtyre-ki ijõ bidirubunybedenykre. Ijõ heka biheludumykre hâwâ hâwâ-ò tamy ibinamy riwinykre. Aõhôkýmy dýñana heka tamy biwahinybenykre ijõ hâwâ-ò rakreu. ³⁵⁻³⁶ Kia heka hâbu ibutumy rurure tyby òraru-ki wahe. Dohodýýna hetowokile rirubunyrenyre. Kaiboho Abeli juhuu terubunytenyte ikonana tahe Zacaria, Barakia riore wahe. Òbitityhy juratya-ki heka tuu tewinytenyte. Wijinabòdu mahädu tai aõhôkýmy rotýñykre. Ibutumy ibinamy kai atyre-ò kedeskrek. ³⁷ Jesuisi ikonana tahe rarybere: —Jerusalë hâwâ mahädu,

kaiboho heka terubunytenye Deuxu rybemy rybedu mahādu. Jiarŷ heka aramykemy adi rewisñyreri wariore wesemy tahe waderarenyre kaiboho. Iwese hānieō iriore ridyre wese idewo-ki. ³⁸ Aheto heka ixisohojilemy r̄ymyhŷre. ³⁹ Kaheka ararybekre adeereny: —Wamy heka bobiothy ixityre. Kai heka Deuxu deòdŷña bidykreule wamy bobikre. Iu rarybereu, Deuxu deysanamy, wamy bobikre.

24

¹ Iu Jesuisi r̄ohonyreu dohodŷña-ribi, ierydŷña mahādu tamy rarybere dohodŷña heto itxeremy r̄oikemy, eleri-ò wahe. Tai tahe Jesuisi dirawyònnyde: ² —Inatyhy rare, awi heka rare. Urile tahe kidiixāwididŷnykre heka. Timy heka manaō wityre-ki roiōhyykre. Ibutumy bede-ò idi rehukre. ³ Iribi tahe Jesuisi rehemynyre Oliveira hāwālō-ò heka ronyre. Tai tahe erydŷña mahādu tii ritŷraxyinyre iny sōwe-ribi: —Tiubohe ibutumy kedeixixāwididŷnykre. Tiuboho ibutumy bede konanadŷñamy reakre. Timybohe rikieryrenykre kai bedehemynyke aōma bede ibutumy rexihukre. ⁴ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Uritere inyō aitxenadŷñomykre. ⁵ Sōwemyhe iny itxenadŷñamy r̄yirakre. Jiarŷ Kristu rare, Deuxu deòdŷña heka jiarŷ rare, myheka adee kanarybekre. ⁶ Kaiboho heka boholamy mabekre iny aōbina r̄ohonymyhŷkre: boholamahākre. Ihāre tahe iny rarybekre aōma: —Karibi heka aōbina urihimyò r̄ohonykre. Myhe rarybemahākre. Ihārele tahe kōdōseōkre aōma ikonana urihimyò. Ibutumy heka kia wesemy relekre. ⁷ Aōma kia wesemy heka bede roimyhŷ rarekre aōbo iny witxira witxira heka ibutumy iōlōna heka riteranymyhŷkre. Aōbinamy. Tai heka raaōbinanymy r̄yirakre. Aōma rama ijara reakre. Bede ibutumy ramytatakre hāwāo-ki. ⁸ Kia heka iwese hāwy uladu dese wesemy robumyhŷre wese tukre. ⁹ Adeereny heka aōhōkŷmydŷñana tiiboho riwahinykre aōma wani òraru-ki wahe. Ijō kaibohoō heka ararubunyrenykre. ¹⁰ Sōwemy heka iny riatymyhŷkre wary-ribi heka riatymy r̄imyhŷkre. Wii rityhenymyhŷkre. Widee rakyarananymyhŷkre. ¹¹ Rybebina rybeduō heka sōwemy kedehemynykre tahe kia heka sōwemy iny riitxenanyymyhŷkre. ¹² Iu heka òraru nihikŷ iu r̄ohonykremy roimyhŷre. Sōwemy heka luuna-di r̄yramyhŷ katahe wiji ixāwikre heka ihomy aōkō relekre. ¹³ Kia idi hyy r̄yirakre ikonana-ò. Tii mahādu tahe tarasanamy reakremy r̄yira. ¹⁴ Ibutumyhe kia iny-ò rybe t̄nydŷñamy reakremy r̄yira, Deuxu Rybewihikŷ T̄myra wahe. Ibutu iny witxira witxira heka roholakre rybe wihiķ-ò. Kia rahudi hikŷle heka taheka kedehemynykre heka ikonana. ¹⁵ Aōbinahakŷ tyhybohe ibinatyhy r̄ikre. Tii heka r̄ikre heka aōma Deuxu ubetyre-ki, Deuxu isŷ-ki, kiaweselemy heka r̄ikre. Bieryke aōbo kia rare. Bieryke aōbo kia rare Danieli heka Deuxu rybeduō ihetxiu kiamy heka rarybere:

¹⁶ —Judeia mahādu bede-ribi tahe kia bihenybenyke. Ibutumy heka bōibenymykre hāwālō bede-ò bioturonykre.

¹⁷ —Kia bededŷñanau heka tiu aō bimyōthy ahetowo-ribi. Tiiemy heka r̄ohonyhykyle rakre aōwesele wahe.

¹⁸ Iu bedero raaōmysdŷñkre heka tiu kōdōseōthy tatyky itxemy. ¹⁹ Tule aōma hāwy bōtomy r̄yira kia bedeu aōhōkŷmy rotŷnykremy r̄yira. Kia tohouā-di ratxireri tahe tamy isirakre heka itybiedŷ idi rakeò heka isirakre. ²⁰ Bedejutytykōkemy heka bexitōenyke ahena mahenykeu. Tule sabado txu aōkōkemy bexitōenyke. ²¹ Tiu heka aōhōkŷmy dŷñanamy iny rotŷnyōhyymyhŷre kaa aōhōkŷmy dŷñana nihikŷmy. Tule tiu tuu robiōhyymyhŷre. ²² Kia Deuxu irokorehemykre wana heka ibutumy iny ituekre. Kaa urihimyōlekre wana tahe kai Deuxu hōrō mahādule tuukre. ²³ —Aōma Mesia heka kowa-ò rehemynyra, Deuxu deòdŷña wahe. Ihāre tahe kai heka inyō adee rarybekeki tahe tetyhynyōhytte heka. ²⁴ Kia iu kedehemynykre tahe aō Kristu tyhy aōkō heka rarekre. Aōma rybedu itxenadŷdu heka tule aōna aōna wiwihiķ ūriwinykre. Aōma ityhydŷdu dori riitxenanykemy idi riwisñykre: ²⁵ Boholake, juhuu dori adee relyyreri ibutumy aōhebo rotŷnykrekre. ²⁶ —Aōma arateōwarinyre dori tuu. Kia Mesia, Deuxu Deòdŷña heka rōsereri. Beteheke bederahy-ki, tule hetowo-ki.

Iu tahe timy heka tamy itxeremy raōtyhy inatyhy aōkōrek. ²⁷ Iu jiarŷ Deuxu Riore Hābutyhyhykŷ arehemynykreu ibutumy heka rierykre loosôna delaana wesele heka wadehemynyna heka rarekre biu ibutumy ritŷxinykre. ²⁸ Iwese aō rubu roimyhŷre, rara heka tamy rabutumyhŷre. Kaiboho rierykre iu rehemynykre. ²⁹ Iu kia bede dŷñnamy reakre tahe txulyby heka kòdòhonykre. Ahādu tule rybynykre. Taina tule ixewesehekŷle kanakre. Ibutumy ramytatakre biu-ki. ³⁰ Iule tahe kia wadehemynynamy iny robikre. Sōwemy heka hinana ibrunana bede bedemy rŷirakre. Ibutumy heka iny robikre wadehemynynamy biuwetyky-ki, jiarŷ dori, Deuxu Riore, Hābutyhyhykŷ rare. Loosôna ruruna sōwekreu, tahe arehemynykre. ³¹ Tule wajurònâ-di, ŷju aditeònykre iu, ajurònâ wodŷyhŷkŷ-di. Tahe ibutumy wahōrō mahādu he ixidee aributunykre bede bede-ribi, ibutu rehetyhy-ribi wahe. ³² Jesuisi tule relyyre: —Ijyyōmy heka ako arelyykre. Kai heka ibede erynamy bimykre. Iu kia figueira òwòru hābu wiji tybiehekŷ. Kia aōma iruru tŷmyra rurunymyhŷré. Tule aōma txirubò tŷmyra ròhonykre. Tiu tahe bierykre. Kai iohòra bohe wyra. Myhe tamy besekre. ³³ Iwesetyhyle taheka kai heka bierykre. Aōma wadehemynyna ròhony relekre wahe aòbitikre wadehemynyna iu, aōhōkŷmydŷñana wahe. ³⁴ Tiu kia bededŷñanaule heka bedeköyna rexihukre. ³⁵ Biu heka bede-wana ituekre warybe tahe aōu aōu heka rŷihyyymy rarekre. ³⁶ Inyō heka rieryõhyymyhŷre. Tiubo txuu ruu kai konany rŷimyhŷre wahe Ÿju dori tiu rieryõhyymyhŷre. Aōma, jiarŷ Deuxu Riore dori rieryõre. Aōma Waha Deuxule tahe rierymyhŷre. ³⁷ Noe bededŷñana wesemy heka rŷimyhŷkre iny risinykre kia bedeu. ³⁸ Ibutumy heka worana bedehesi rŷikre kiau. Lisisò tahe rŷikre. Herina lisina aōma hâwyymy herina. ³⁹ Tahe Noe bededŷñana wesemy heka reakre. Iu heka beòra rariare. Tahe rityyhynyõhyyre tiiboho. Tahe heka raòwonyre rariare ibutumy ituere. Iwesele tii heka rarekre heka, wadehemynyna Deuxu Riore Hābutyhyhykŷ wahe. ⁴⁰ Inatxi hābu heka oworu-ki raaōmysŷdŷñkre. Ijō heka rakre dynamy reakre. Ijō tahe rarikre. ⁴¹ Tule inatxi hâwy heka raaōmysŷdŷñkre heto-ki ratxikre mai risyrenykre. Ijō heka dynamy reakre ijō heka rarikre. ⁴² Tai heka iny rexiywiny my rŷimyhŷkemy rybe roimyhŷre awedureny kanakreki. Tiubo rehemynykre, teeryôte. ⁴³ Aōma hābuō kanakeki heka tiu aōma hābuō itxeredumy ronykeki heka, tiu hābuō iribi rawasinyötyhy. ⁴⁴ Bexiywiny my heka wadehemynyna bijemy bonyke, jiarŷ Deuxu Riore Hābutyhyhykŷ wahe. ⁴⁵ Ijō Jesuisi relyyre: —Inyō tadinodu deòdutyhymy ratxikeki, tii aōmysŷdŷñna riwinyhyy ronymyhŷke tamy. Iheto riywinyhyke. Teòdu mahādu txuō txuōlemy riywinymahâke. ⁴⁶ Kia riwinykeki, deysamy rarekre teòdu rehemynykre. ⁴⁷ Inatyhymy ararybekre: —Kia deòdu tadinodu aōmydŷñana ibutumy idi riywinykre, riyrubunykre. Tii ibutu wedu rarekre. ⁴⁸⁻⁴⁹ Ibinamy tahe tii rōhōtinykeki, kiawesemy riwinykre: Deòdumy raòhòtemyhŷ, lisilemy ronymyhŷ, riroximyhŷ momodu mahādu-wana riōmyhŷ. Tii ixidee rarybekre: —Wawedu kedehemynyötyhy, aōtxile ariwinykre. ⁵⁰ Iu rehemynyōkremy rōhōtinyreu, iwedu kiaule rehemynykre. ⁵¹ Tai tahe raòhòtebinakre. Heòty bede-ò riteònykre, Iwese itxena mahādu tii riteònykre wese. Kia-ò rahinykre, robukre, txuraruti rikyikyinymy aōhōkŷmy dŷñana òraru-ki.

25

¹ Jesuisi ijō relyyre: —Kia txu heka Deuxu Iòlona ka ijyy wesemy rarekre. Debòwiò ijadòma heka hâbumy herina riraòmyhŷrenyre. Iny sohoji sohoji heka toosôna riwyre iximynamyna. ²⁻⁴ Iruyrele tahe tōhōti reare aōma adŷñ-di ritŷxinykemy. Ihony tahe tōhōti rosare iruyre wasŷ, ijō tule ihyna-ki riwykemy. ⁵ Weryrybò rehemynyõre, tai tahe ijadòma mahādu ele rihynamy rŷimyhŷ tehemynyna riiraòmyhŷrenyre. Iny sohoji sohoji heka toosôna riwyre iximynamyna. ⁶ Tai tahe rarybera: —Tŷmyra mahādu-ò wahe rehemynyreri. Birybenybenyke ruwetya. ⁷ Tai tahe ijadòma mahādu he rituranymy rŷimyhŷre. Toosò itŷnytyhymy rookemy. ⁸ Kia ijō tahe tōhōti rosare mahādu tahe uritere rijere. Itoodŷñmy idi riwisñnymyhŷ. Aōma widee he rexitòdenyre: —Urihimykò inihe wahōrō-kò biditxiwike karihukòtekre. ⁹ Tai tahe kialemy risñnyre: —Anokõre

wadehunale dokuri rŷire. Bikòryke tahe ijō itxe tahe. Maa. ¹⁰ Idi tahe ròirenny iōbradŷymy. Tai titxi tai rohonymyhŷreò. Iòrysomy iōbradŷymy ròirennyra rookile tahe dehemynyde kia tŷmyra mahâdu wahe. Tahe rironyrenyre ibutumy riroxikemy. Riratòbonyrenyre. ¹¹ Tai tahe kia iruyre ijadòma iōbradŷymy rare tahe dehemynyde: — Wahî, itxòtòbôna wadeke bidirakynybedenyke! ¹² Tai tahe kialemy rirawyònnyre: —Jiarŷ umyreny reeryõre. Kie riki ijyy. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: —Tai kaiboho bexiywinymy ahâbenyke wadehemynyna bijebeny. Teerytenykôte dori tiubo addòsekre.

¹⁴ Tii ijō rarybere: —Ijō ijyymy adeereny arabedeerynykre timybo Deuxu Iòlona raremy. Inyō heka rakemy ratximyhŷre ijō bede-ò ratŷinykemy. Tii tahe taaõmydŷñana ririre teòdu mahâdu-ki. ¹⁵ Tanieru tahe tamy riwahinyre timykibo isiraõmy nieru ritamyhŷre myheka tamy riwahinyre. Ijō-ò 5000 riwahinyre. Ijō-ò 2000 riwahinyre. Ijō-ò 1000 riwahinyre. Idi tahe tii rare tabede tŷinamy. ¹⁶ Kia iruyre ritara heka aõna aõna riõbranymyhŷre. Diwymyhŷre tasŷ idi rohonyrerimy ihŷre. Tai wylemy heka inieru rabuture. Ijō ixityre iruyremy ritxiényre iratyretyhy. ¹⁷ Kia ijō inatximy tamy riwahinyre tasŷ tulere aõwesele raaõmysŷdŷre ta ròtare tule ijō inatximy ixityre. ¹⁸ Kia sohojimy tamy riwahinyre tahe urile riyrubunyre inieru hâloole riare tamy tahe riyrubunykemy heka riare. ¹⁹ Sôwemy rabededŷñana-ribi tahe iwedureny dehemynyde. Tahe tamyreny rarariowyre takôtarenny riòbitinykremy. ²⁰ Iruyre riwyre heka debòwiò diwyde: —Beteheiny wawedu ijō iruyre anieru tyre rebutunyre. ²¹ Tahe tawedu sôwemy riwowydynyre iaõmysŷdŷña wiwihihikŷmy ròhònyraki wahe. Kiamy heka tamy rarybere: —Òbitimy idi taaõmysŷdŷteki heka. Sôwemy heka adee ariwahinykre riywinykemy. Aõwaxinyhe bitelenykre aõmysŷdŷña. Kai heka wawana beysanihikŷkre. ²² Idi tahe kia inatximy ròtaré sŷ dehemynyde: —Beteheke, inatxi tasŷ inaubiòwa ixityre adee rewinya. ²³ Tahe iwedu rarybere: —Awityhymyhe taaõmysŷdŷta! Kai heka deòdu wihihikŷ tate. Kai ibutedile sôwemy tewinyte tahe sôwemy ixityre adee ariwahinykre riwahinykemy. Kai heka wawana beysanihikŷkre. ²⁴ Kia sohojimy tamy riwahinyre tahe rarybemyhe retximyhŷ: —Kai heka hâbu nieru tarasaery heka tate. Aõ taaõmysŷdŷteri-ribi aõkõ heka nieru tetamahâte. ²⁵ Tai heka jiarŷ raberumahâ alau watxireri. Tai heka reware iny lau. Tahe tii sohojidile ratxireri. ²⁶ Iwedu rarybere: —Kai heka eoruxerere, awi aõkõ heka tate! Inyō tehuòtekôte heka idi urihimyò ityre ròtakelemy wahe. Kai tiwaertye wahe. ²⁷ Aõhererekibo banco-ki aõkõ tetidite. Kia huòteòwy wanieru-ribi ritarerimy ihŷre. ²⁸ Bitabohe kia nieru-di atxitere, tahe kia debòwiò ritaraò wahe biwahinykre. ²⁹ Kia òbitimy raaõmysŷdŷýra heka sôwetyhymy ròtakre. Kia òbitimy raaõmysŷdŷýmyhŷre kia heka ròõnodŷýkre. ³⁰ Kia deòdu bimybenyke. Tii dorihe ibinatyhyre inihé bede luruhukŷ-ò idi behubenykre. Tai heka tii aõhôkŷmy rotŷnykre rahinykre.

³¹ Jesuisi tahe ikonana rarybere: —Iu jiarŷ, Deuxu Riore Hâbutyhyhykŷ, arehemynykreu heka Waiòlònary-ò aronykre. Arehemynykre waÿju mahâdu-wana. ³² Ibutumy heka bede iny mahâdu wako-ki ributunykre. Iwese budoeni itxeredu heka tabudoeni, budòe-wana wiribi rihitxinyhyhŷre wese heka bede iny mahâdu wiribi arihitxinykre. ³³ Wabudoeni heka warurunawe-ribi arisŷnykre. Budòe tahe wahywe-ribi arihitxinykre. ³⁴ Idi tahe waruruna ludu-ò ararybere: —Manake hewa, beysabenkyke. Waha Iòlona-ò rokonykre. Myheka tamy ararybekre. Juhuu bedeu ihetxiu heka ywimy adireny kia rŷimyhŷre. ³⁵ Rama tahe riwasanyreu rŷsýna wadée tewahinytenyte. Iu bemy rarureu, wadée tewahinytenyte. Jiarŷ heka tori rare asŷ-ò tiwadytenyte. ³⁶ Jiarŷ heka watkyhoho aõkõu, kaibohole wadée tewahinytenyte. Binamy rŷimy rarewâhâ, waroramy tadòitenyte ròtenawo-ò. ³⁷ Tai tahe òbiti mahâdu rarybekre: —Wanyrŷ, tiu taheka ramamy heka wadeereny teate —Adee rewahinyrenyre? Tiubo heka bemy tarumy tatemahâ adee rewahinyrenyre? ³⁸ Tiubo heka kai torimy tatemahâ idi wahetoren-ò aradyrenyre. Tiubo atkyõmy tatemahâ-di, tyky adee rewahinyrenyre. ³⁹ Tiubo ròtena-ki tŷmy tatemahâ-ò ada webinadumy tatemahâ-ò, aroramy ròirenyre. Wanohõti atxi reaõhyymyhŷre. ⁴⁰ Tai Jesuisi rarybere: —Jiarŷ,

Iòlò, tamy ararybekre: —Iu kaiboho waityhydýýdu seriore mahädureny-ò waòraru-ki tewinymy toitemahäu, wadeele tuu tewinytenye. ⁴¹ Idi tahe kia wahywenawe-ribi ludu tamy ararybekre: —Boibenyke karibi kaiboho heka abinarenyre heòty bede-ò ihyymy boibenykre ixi-di ariteònkykre. Diabo tatyytybybinasý-ò idi boibenykre. Deuxu isý tamy riwinyre. ⁴² Tiu rama riwasareu rýsýna kaiboho wadee tewahinytenyöhyyta. Iu bemy rarureu heka ijõ wadee tewahinytenyöhyyte. ⁴³ Torimy rarewhäu, tiu tiwato-binytenyöhyyte. Tykyõ wadee tewahinytenyöhyyte. Binamy rãimy rarewähä ròtewawo-ki wororana webinadumy tahe tòiöhyyte. ⁴⁴ Tai tahe kiamy rarybekre: —Wanyrý, tiubohe tuu rewinyrenykõre. Wanohõti heka reaöhyyymyhýre aramamy rubuna-txi, abemy rubuna-txi, torimy tatemahäu, atyykõmy tatemahäu, ròtewawo-ki webinadumy tatemahäu wahe. ⁴⁵ Tahe jiarý Iòlò tamy ararybekre: —Kaiboho heka waityhydýýdu serioreõ tewiòhenanyõmahätenye tai heka tiwawiòhenanytenyõte. ⁴⁶ Tahe Jesuisi ikonanamy rarybere: —Tai tahe tii tiuhyyym rakre heòty bede-ò, aõhõkýmydýñnana-ò. Òbiti mahädu heka umytuedeõna-ò rakre.

26

¹ Kia taijyy rahudi tahe Jesuisi taerymahädu-ò rarybere: ² —Ixityre inatxi txu-di tasý aõma Pascoa worana bedehesimy rýikre. Kaiboho tahe kia teerytenye. Iu iny riwatihenkyre Deuxu Riòre Hâbu wahe. Irahu-di tahe itxeònihiký-ò riwatamadýñnykre. ³ Tahe aõwesele heka xiwena wahidýýdu wedu mahädu ributunyre heka judeu wedu mahädu-wana wahe. Kaifa heto wii rotyre. Xiwena wahidýýdu mahädu wedu wahe. ⁴ Wiwana heka raryberenyre: —Timybohe Jesuisi aõhebo rikisýnyrenykre aõma teburemy ijiranakõnahakýle. Timybo rikisiraõnyrenykre, rikimyrenykre, rikirubun-yrenykre. Urile iny tuu rierykõre. ⁵ Pascoa worana bedehesi rýireu tahe aõkõlemy idi rýire. Kia worana bedehesiko-ki iny raaõbinanykeki dori ibutuhukýlemy heka raaõbinanyke.

⁶ Jesuisi heka rare Betýnia hâwâ-ò hâbu tykybinaõ-wana heka isý-ò rare, Simaõ heto-ò wahe. ⁷ Iu iheto-ki riroximyhýreu tahe hâwyýõ tamy rare aderòna lñyrehheký-ò-di manaurahyna-ki. Tai tahe Jesuisi tyre ritxiwire, irativityre. ⁸ Ierydýýna mahädu heka urihimyò heka rebure riore iòraru-ki. ⁹ Iòwy nihikýtyhyre dorihe. Tai heka tanieru uriterehekýle rahuraki heka tai rawobinamy. Idi rohonykewile heka rare aõma iòwy tahe iny aõkõ mahädu-ò riwahinykewihikýle tii rôhötinyre. ¹⁰ Tahe Jesuisi rierytyhymy aõmybo tuu raryberenyrerimy: —Aõherekibo kaiboho ibinamy tarybetenyteri hâwy-ò. Aõwidýñana wihihiký wadee riwinyreri. ¹¹ Aõma kaiboho heka urimynodu mahädu-wana ihyymy boibekre. Ibutulemy awanareny jiarý watxiwâhâde. ¹² Tii heka wahâloodýýna riwaywinyra aderòna watyre ritxiwireu. Kia tahe wadee riwinyre. ¹³ Boholake, iny itxi tõhõti reahyy rýirakre iòraru-ki. Rybewihiký Týmyramy ritýnydýýmyhýkre heka rierymyhýkre bede bedemy wahe.

¹⁴ Iribi tahe Judasi Isariò, tii waò inatxi reurò rare, tii heka ròhonyre ierydýýna mahäduy-ribi. Tahe rare xiwena wahidýýdu mahädu wedu-ò. Tai tamy rarybere:

¹⁵ —Adeereny Jesuisi ariwahikre wana heka tiwesebo biwaòwynybenykre? Kiamy tahe 30 prata womati nieru myhe tamy riwahinyre. ¹⁶ Judasi kia ribile rarunymy raremyhý dohodýýnaõmy Jesuisi tamy riwahinykremy. ¹⁷ Pascoa worana bedehesi rýireule rexidelenyre, Paõ iuridýýkõ, kia txu rýimyhý wahe. Jesuisi erydýýna mahädu tai ritýýraxinyre: —Titxiwexe rikirýsýkre Pascoa worana bedehesi jiarýboho dori ariywinyrenykemy? ¹⁸ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Hâbuõ hâwâhâký-ki ratximyhýre tii riwaeryre. Tahe tamy marybekre: —Wawedu kýny rarybereri aõma aheto-ki heka Pascoa worana bedehesina rirýsýkremy taerydýýna mahädu-wana. Ibededýýna dori iòhore riki. ¹⁹ Tai tahe taerydýýna mahädu kia riwinyre idi kowa worana bedehesi rýsýna riywinyre.

²⁰ Bedesòmy tahe tai riroximy rorukumyhýreny, taerydýýna waò inatxi reurò mahädu-wana wahe. ²¹ Aõma inyõ heka riwatihenkyremy ratximyhýre. Jesuisi heka tuu rarybere: ²² —Mowexe tii rarekre. Tiiboho rabedewomy roire, tai tahe widee rarybere:

—Jiarý kõaõboka. ²³ Tahe Jesuisi rarybere: —Kia wawana pratoro tebò rearerile taheka tiikre. ²⁴ Iwese Deuxu Tyyriti-ki Rybe roire wese heka arurukremy jiarý Deuxu Riore Hâbutyhyhyký watxiwâhâre. Kia hâbu riwatyhennykre tahe tamy heka ibinatyhykre. Ratybienykõre wana inihe awityhyre. ²⁵ Tai tahe Judasi ityhedydu rarybere: — Erydýydu, jiarý aõbohe rare? Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kaityhy wahe tate. Kaile tarybeta.

²⁶ Tai tahe Jesuisi orotxu sohojiõ rimyre ibutumy riroxireu, tahe riyreyrenymyhyre tahe inysohoji sohoji-ò riwahinyre. Tai tahe tamy Jesuisi rarybere: —Kia biybenyke heka. Waumy wese heka kia ratxireri. ²⁷⁻²⁸ Idi vii monahynaõ rimymy rexitdenyre Deuxu-ò. Idi tahe tamy riwahinyre iribi sohoji sohoji riõrenykemy. —Biörenyke kaa dori wahâlubu wesemy ratxireri. Tai sôwemy iny biu-ò rahenykre Deuxu dee. Ibutumy òraruna ixâwididýmy heka tuu röhonyra. Wahâlubu heka Deuxu, iny-wana wii riwoàxinykre rare. ²⁹ Tahe boholake warybe-ò. Awanareny heka ixityre vii monamy ariõötyhy. Kia Waha Iõlõna-ò dehemynnahykye tahe awanareny ixypy tuu ariõkre.

³⁰ Idi tahe wiuõ rawiunyrenyre idi tahe Oliveira hâwâlò-ò ròirenyre.

³¹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Wijiru heka ibutumy kaiboho biwaribenykre. Tyyriti-ki heka roire kiawesemy:

Budoeni-di itxeredu rirubunykre. Ibutumy budoeni raubýtÿkre bede bedemy.

³² —Waixixana kýnyikre tahe Kalileia bede-ki awanareny aratxikre. ³³ Pedro tahe rarybere: —Ibutumy ararirenkyre wana tahe jiarý aõkõre. Ararirenþtyhy. ³⁴ Tai Jesuisi heka Pedro-ò rarybere: —Kai heka hânie dele robukõdile biwatxiõ-ribi bexihukre, inataõmy wahe. Tuu wijiru rarekre. ³⁵ Pedro dirawyonyde: —Aõkõre wa, arurukre heka tahe urile aratxiõnyþtyhy. Tule ibutumy ijo ierydýyna tule Pedro wesele rarybere.

³⁶ Tahe Jesuisi ridyrenyre bederaty oworuõ-ò, aõma Kesemani ninadu-ò ridyre: —Kakile bonykre arakre dori ixitõedýmy kowa-ò. ³⁷ Tahe Jesuisi heka Pedro ridyre ixi-wana. Tule Zebedeu riore wiwana ridyrenyre. Tahe Jesuisi rabedeòtiidýyre aõhõkýmy rotýnyre bedeòtiidý òrarukile. ³⁸ Tii tahe tamy rarybere: —Kaki wawanale atxibekre. Watytyby heka týxihikýlem y bedeòtiidý-di ratxireri. Waki bexiebekre.

³⁹ Urile tahe tako-ò rariareu tahe resere bede-ò. Jesuisi tahe tyby-ò rarybere: —Waha, rubu mona waribi bitake adeewikeki. Aõkõkeki tahe ariõkre, arurukre adeewilemy aõhebo arotýnykre. ⁴⁰ Idi tahe dòösede kia ierydýyna inataõ tai rörömyhýò heka ixypy dòosemy nade. Jesuisi rarybere: —Pedro! Kai heka timy sohoji horamy adi bede rýiþtyhy wawana. ⁴¹ Bexixaruhyy atxibeke bexitdenymy. Aõkõkeki tahe òraruna kanamykre. Kai heka òbitimy matxikemy tahõtinymahâte. Aumy tahe ibinare heka arurukõre wahe.

⁴² Ixityre rare rexitdenykemy. Tahe Jesuisi rarybere: —Waha, adeewinale ariwinykre. Aõhõkýmydýñana monamy heka ariõkre. Kia mona waribi bitaõkeki ihârele heka arurukre. ⁴³ Tai dòösede tai rörömyhýrenyòle heka nade. Tiiboho ixixamy rýiõhyyre.

⁴⁴ Tahe ròösere ixypyyle ikonanamy. Iweselemy rexitdenyre tyby-ò. ⁴⁵⁻⁴⁶ Idi tahe dòösede taerydýyna mahâdu-ò rarybere: —Bexielehynybeny. Watyhedýydu naderi. Rexihumyhe rare. Hâbubina mahâdu rehemynyre. Jiarý Deuxu Riore Hâbutyhyhyký, wahe. Bexixabeny, rakakre watyhedýydu dori rehemynyreri.

⁴⁷ Tahe Judasi dehemynye waoinatxi reurõõ wahe. Jesuisi rarybereu, tii nad e sôwemy hâbu-di mayrehe-di, õhòte-di tõnori-di widotyde. Judeu mahâdu wedu tahe iteòdýydure xiwena wahidýydu wedu wana wahe. ⁴⁸ Juhuu Judasi tamyreny bede riywinyre. Kamy rexirybenymy: —Iõsýny-ò aruwokrele heka tiikre. Tiile bimybenykre. ⁴⁹ Tahe Judasi rarybere: —Rareri, Wawedu. Iõsýny-ò ruwore. ⁵⁰ Tahe Jesuisi rarybere Judasi-ò: —Iò, aõwaxiny aõbo biwinykre iwidýymy tateri. Tahe Jesuisi imahâdu rimyre. Ritaataare.

⁵¹ Tahe Jesuisi mahâduõ mayrehe-di rimymy resere. Tai hâbuõ-ò reare. Tai tahe tõhõtile rikòròmy idi reare, xiwena wahidýydu wedu deòduõ wahe. ⁵² Tahe Jesuisi tamy rarybere. Aõkõre amayrehe birutyke irasirahanawomy. Kia dori inyõ maydese rimymy resekre heka tule rurukre maydeselemy. ⁵³ Karibi ixitarasamy arurukeki dori wahaõle ararybekre. Tai tahe waha sôwemy ýju kiditeðnyke, 12 aõbinadu ijo mahâdu

wahe. Kia teeryōtenyete. ⁵⁴ Ihārele tahe ibutumy tuu bededŷñana relekre iwese ritidŷña-ki roimyhŷre wese. ⁵⁵ Tahe Jesuisi rŷraxyre tamyreny: —Aõbo jiarŷ raremy wadi tahōtinytenyteri. Wasidu aõbo. Kai dori waòrysymy tehemynty maydese-di, tõnori-di. Aõhererekibo wahe. Jiarŷ heka arabedeerynyrenyre txuõ txuõlemy wahe Deuxu dohodŷña heto-ki. Aõhererekibo taile tiwamytenykõte kowa watxiwâhâure. ⁵⁶ Kia ibutumy Deuxu Ritidŷña-ki roimyhŷre. Tai tahe tuu bededŷñana relekre iwese Deuxu rybedu mahâdu rarybere. Ibutumy aõna aõnamy rotŷñymy raremyhŷ. Tai tahe taryberahu-di. Ibutumy iery mahâdu iribi tahe robŷtŷre.

⁵⁷ Tiiboho heka Jesuisi ridyrenyre Kaifa heto-ò, xiwena wahidŷdu wedu wahe. Tai ibutumy judeu mahâdu wedu ributunyre bede ywina erydu mahâdu tule wahe. ⁵⁸ Pedro irehetyty-ribi riheludunyre. Iheto ube-ki tahe ronyre yrubu dŷdu-wana. Tahe rehere aõhebo rotŷñykremy. ⁵⁹ Xiwena dinodu mahâdu tahe ributunyre Jesuisimy raruikremy heka rijemys. Aõma rirubunykre òbirele heka tuu rarybemyhŷ. ⁶⁰ Tahe inyõ-ki heka rahaõhyre turybedu wahe. Iny sôwemy tahe relyyre. Ihārele rirubunyöhyyre. Iroona-ribi tahe inatxi hâbu dehemynyde. ⁶¹ Tai tahe kiamyhe tuu relyyre: —Aõma Jesuisi rarybere: —Aõwesele heka Deuxu dohodŷña heto ariatymy idi areake. Inataõ txudi tasŷ ixityre aditamadŷke, ibutumy adiwinyke. ⁶² Tai tahe xiwena dinodu heka Jesuisi-ò ryyraxire: —Aõbo marybekre kia umy ijyy rohonyreriki? ⁶³ Jesuisi tahe rybeõlemy ronyre roholare. Ixityre tamy rŷraxyre: —Kai heka inatyhy tyhymy Deuxu Riõremy kai atximahâte. Mesia aõbohe kai tate? Deuxu riwaeryre inatyhymy rarybereri. ⁶⁴ Jesuisi dirawyonyde tamy: —Kaile kia tarybete. Ibutumy iny-ò ararybekre: —Kaiboho ibutumy bobibenykre

Deuxu Riõre Hâbutyhyhykŷmy, jiarŷle wahe. Tii heka Deuxu rurunawe-ribi heka ronykre. Iribi tahe kanakre biuwetyky-ki. Jiarŷle wahe tiire.

⁶⁵ Tai tahe xiwena dinodu tatyky riykare. Reburere kie: —Aõhere tahaka. Deuxumy heka ibinatyhylemy tarybemahâte. Ijõ iny-ò aroholaõkre, rexihura! ⁶⁶ Ibutumy kaiboho irybe-ò taholatenyteri, inatyhy? Aõbo rikiwinykre tii ibinatyhyre dori, rikirubunyrenykre tahe. ⁶⁷ Tahe iòsŷny-ò rarybexinyre. Rihetenyre. ⁶⁸ Tamy ihetedŷdu rarybere: —Marybeke Kristu, mobo arahetenyra inihe.

⁶⁹ Pedro tahe ube-ki ronymyhŷ. Tahe ijadõma heka deòduõ tamy rehemynyre: —Kai anõbo Jesuisi Kalileia ludu-wana atximahâ. Kumymy rabire. ⁷⁰ Iny ibutuko Pedro rarybere: —Aõkõre, aõmybo arybe reeryõhykyrer. ⁷¹ Tai tahe rare ijò-ò. Ijõ ijadõma deòduõ rarybere kamahâduko: —Inatyhymy heka tiki Jesuisi Nazareludu mahâduno tiki rare. ⁷² Ixityrele Pedro ritxiõnyre: —Reerykõre wahe hâbu. Tiu heka rabiõwâhâre. Inatyhy rare. ⁷³ Idi hâbuõ heka narybede tamy: —Inatyhy rare. Kakŷny irybe weselemy tarybeteri, Kalileia rybe wahe. ⁷⁴ Tahe Pedro rarybere: —Jiarŷ reerykõreri, tuu heka rabiõwâhâre. Deuxu riwaeryre inatyhymy rarybereri. Iule taheka hânie hâbu robumy reare. ⁷⁵ Tahe Pedro tõhõti itxi reare. Jesuisi rarybere weselemy heka tii riwinyra. Ritxiõnyre. Tai tahe Pedro ròhonymy reare heka rahinyhyre.

27

¹ Ijõ biurasõ ruidile tahe rŷire. Xiwena wahidŷdu wedu ributunyre judeu mahâdu wedu-wana. Timywexe aõhe rikisŷnyrenykre. Rikirubunyrenykemy heka idi watxiwâhâre. ² Roma dinodu-ò òsana rikidyrenykre. Tahe tiiboho Jesuisi ritaataare idi ridyrenyre tamy, Pilato-ò.

³ Judasi heka rieryre. Tai tahe tii rabedewonikhŷre rityhenyreki wahe. Tai tahe rarykynyre tawo-ò raõhõrere. Tahe nieru òkesedŷñmy idi rõhõtinyre. Tahe nieru diwyde, 30 prata womati nieru tahe riòkesedŷñykremy judeu wedu mahâdu-ò, Xiwena wahidŷdu mahâdu-ò. ⁴ Tahe Judasi rarybere: —Ixâwirahe, jiarŷ raòrarunyra hâbu õbitityhymy ratximyhŷrely retyhenyre heka. Tahe judeu mahâdu dinodu rarybere: —Jiarŷboho, kia aõ aõkõ rare. ⁵ Tahe Judasi nieru-di bedetyrele rihure. Tahe ròhonyre iribi. Tahe rare. Rerotihikŷ-di rexibõtõtaare. Rexirubunyre. ⁶ Tai tahe xiwena wahidŷdu

wedu riwyre nieru bede-ribi: —Aõwexe kanieru rikiwinyrenykre? Dohodýyna hetowo-ò rikirutyrenyke heka aõkõre. Aõma dori rare rubuòwymy iwahidýÿ heka rare. ⁷ Urile suôle rikiwyrenykre idi. Tai tamy wabede rikiwinyrenykre. Aõma tori kaki rurukreu tahe rikitoonyrenykre tamyle wahe. Tai tahe tiiboho riwyrenyre aõma butxi widýyna subede heka riwyrenyre. Kia heka inire suni wahe. ⁸ Kia bedero tahe rininire aõma Hälubu Bederomy heka rininire. Wiji tule ini rare. ⁹⁻¹⁰ Iwese Jeremia tyrityti-ki roire wesele heka tii riwyrenyre:

Tahe 30 —Womati nieroõ-di heka bedero riwyre butxiwidýÿdu-ribi. Iwese kai riwa-teónyre wese. Kia iòwy rare judeu mahädu-ò tamy riwahinyre wahe. Txiödýyna òwy wahe.

¹¹ Jesuisi heka Pilato, bede dinodusý-ki ratximyhÿ. Pilato tahe tamy rÿyraxire: —Kai aõbo judeu mahädu iõlò atxiteri? Jesuisi dirawyonyde: —Kai tuu tarybeta. ¹² Xiwena wahidýÿdu wedu heka tamy rarybere: —Jesuisi rirawyonyöhyyre. Judeu mahädu wedu-ò tule rirawyonyõre. ¹³ Pilato tahe tamy rarybere: —Kai aõbohe rybe-ò taholate. ¹⁴ Tule tamy Jesuisi dirawyonyöhyyde. Byy! Urile Pilato ribedeòtiidýÿnyre. ¹⁵ Pascoa worana bedehesi bededýñana tikiemy tuure. Ròtenawo-ribi heka sohoji beòra beðrahyyyle ixinamy inyõ rexideònzymyhÿ, inysõwe rybe òraru-ki wahe. ¹⁶ Kia beòra tahe hâbu ibinatytyre ròtenawo-ki rÿire. Baraba inire. Ibutumy iny tuu rieryre. ¹⁷ Aõma Pascoa worana bedehesi rÿireu ibutumy iny ributunyre. Tahe Pilato ritýyraxinyre: —Tibohe ixinamy ariteónykre Jesuisi Kristu aõbo ada Baraba aõbo? ¹⁸ Tahe iny heka ibutumy urile Jesuisi Kristu luure heka. Tai tahe judeu dohodýÿdu wedu mahädu tahe aõkõ tamy waritimy rityhenyrenyre. Pilato kia rieryre. ¹⁹ Iu tabede ywina dohodýÿna-ki Pilato rÿireu, ihäwyy tamy tyrityti riwahinyre. Kawese heka rarybere aõma: —Ixinamy Jesuisi bitekonykre. Anobinatytymybo dokuri rarasino txu wadi reakarer. Jikarÿ anohökýmy dýkýnana sôwemy ratýkýnyre Jesuisi kòraru-ki wahe. ²⁰ Iny sôweheký-ò heka xiwena wahidýÿdu mahädu wedu rarybere: —Kaiboho mararybebenyke: —Baraba ixinamy biteónykre. Tiiboho dirawyonyde: —Jesuisi birubunykre. ²¹ Iribi Pilato rarybere: —Tiwexe ixinamy ariteónykre? Tiiboho dirawyonyde: —Baraba biteónykre. ²² Pilato tahe rÿyraxire: —Aõhebo tahe arotýÿnykre Jesuisi-di, Kristu-di? —Itxeò nihiký-ki bitamadýÿnykre. Birubunykre. ²³ Pilato tamy rÿyraxire: —Aõbinahaký aõbo riwinyraki? Tai tahe ibutumy iny rirajuamy rÿimyhÿ: —Birubunyke kia bitamadýÿnykre. ²⁴ Pilato iny sôwe-di aõ riwinyöhyyre aõbinatyhy òsana ròhonykremy idi rôhötinyre, tai tahe inyõ rarybere: —Bee kidiwykremy baciaro-ki. Tahe tebò risuhore iny sôwehekýko-ki. Tamy rarybere: —Jiarÿ kýny waòraru-ki aõkõ heka rurukre. Kaiboho heka irubudýÿ erydumyhe boibekre. ²⁵ Tahe ibutumy iny rarybere: —Awire, inyboho heka irubudýÿdu erydumy rokoirekre, tule wariòrereny òraru-ki wahe ihälubu reduxunykre. Soldado ridyre itxeò nihiký-ò ritamadýÿnykremy rirubunykre. ²⁶ Tai tahe Pilato heka Baraba riteónyre ixinalemy. Iribi tahe Jesuisimy raðhòtere.

²⁷ Pilato soldado mahädu urile idi juhu risinyre, soldado tyamy ritidire. Pilato heto-ò ridyre. ²⁸ Ityky iribi ritare tahe aõma tyksò-di ritidire heka juhu rihetynyre. ²⁹ Iòdýÿmy tahe idi ede lòrilòrihiký irati-ò ridekremy. Òwòruõ tebò-ò ritidire. Tai iko-ò resere tatiowotimy. Raryberenyre: —Awire, kai judeu Iòlòtyhy. ³⁰ Ityre rarybexinyre. Òwòru rimyre tahe iratimy tuu raðhòtere. ³¹ Iribi ritarenyrenyre ihõrõ itykle ixityre rirutyre ityre-ki. Idi tahe ryò ròirenyre.

³² Iu ròhonyre, hâbuõ Sireni bede luduõ-wana witxi reare. Tamye rarybere Jesuisi itxeò riwykemy.

³³ Tahe Kòkota hâwälò-ò rehemynyre. Aõma, rubu ratityby wesemy heka rare. Tai tahe Kòkotamy heka rininimyhÿrenyre.

³⁴ Tii vïi riurinyre bee ihyra-wana, idi tahe Jesuisi-ò kia riwahinyre. Iurihi-di teramy reare.

³⁵ Tahe itxeò nihiký-ki ritamadýÿnyre. Irahu-di tahe ityy heka ritxuatxuarenyre wimy rarudeòsanyre tibo iwydydukemy.

³⁶ Idi tahe retehemy rorukumyhýrenyre. ³⁷ Irati tyre-ki tahe ritidýýnaõ roire:
—Kia Heka Jesuisi Rare, judeu Iòlò Mahãdu.

³⁸ Tule wasidu brebunahaký tii-wana ritamadýýnyrenyre itxeò hòký-ki, ijõ iruru-ribi, ijõ ihywe-ribi. ³⁹ Iny ibire-di reamyhý idi risinymyhý kamy rexirybenymy: ⁴⁰ — Kai inihe bexitake, kai Deuxu Riore tateki. Bodobeheke itxeò nihiký-ribi. ⁴¹ Kai heka arurudiremy iximy tarybemaháte. Dohodýýna biatykemy heka iximy tarybete tahe inataõtxu-di heka biwinykemy tarybeta. Tule xiwena wahidýýdu wedu mahãdu idi risinyre. Tii tahe rarybere: ⁴² —Tii heka iny iwitzira witxira aõbina bina-ribi ritamyhýre ihãre tahe taaõbina bina-ribi rexitaõtyhy. Tii heka aõ judeu mahãdu iòlò aõkõ rare. Myheka tuu rarybemyhý. Kia itxeòhòký-ribi kedexiberesedýýnykekile tahe rikityhynyrenykre inatyhymy. ⁴³ Tii heka iximy rarybemyhýre Deuxu Riore raremy, Deuxu rityhynymyhýremy. Reketeherenykre inihe aõbo Deuxu riwiòhenanykremy wahe. ⁴⁴ Wasidu mahãdu kia itxeò nihiký rýire iwesele heka tamy rarybere.

⁴⁵ Txutyeu tahe bede luruhuký bede reare, txioro tirehehekýule bede kamy reare.
⁴⁶ Kiaule tahe bede ratýnyre Jesuisi iu ryryre:

—Eli Eli Lema Sabatani.

Kiamyhe rarybere:

—WaDeuxu, WaDeuxu, aõherekibo waribi õhõti rosare?

⁴⁷ Tai tahe iny sôwe mahãdu irybe-ò doholade. Ijõ kiamy narybede: —Eliasi-ò hòwa ryryreri. ⁴⁸ Kia ele elemy riwinyre noseõ. Idi tahe vïõ rirymy tamy idi riteónyre. Teorehemy riwinyre bemy rimonykremy. ⁴⁹ Ijõhe raryberenyre: —Txiokre inihe inatyhymy aõbo reketeherenykre inatyhymy aõbo Eliasi iwiòhenadýýmy kanakremy aõbo inihe. ⁵⁰ Jesuisi ixityre rirajuare. Rurure. ⁵¹ Kia dohodýýna heto-ki heka ixiwòtenaõ rýimyhýre ierykõna. Tahe urile idi ixiwanale ruamy reare iratyre-ribi bede-ò. Suuhe ramytatare. Mana rabòhòbòhonyre. ⁵² Wabede hâlooõ heka riraynyre. Deuxu hõrõ mahãdu sôwemy rubu-ribi riixixanyre. ⁵³ Wabede-ribi ròhonyrenyre. Iu Jesuisi rubu-ribi riixixareu tahe Jerusalë-ò ròirenyre. Tai tahe sôwemyhe iny tuu robire. ⁵⁴ Tai heka soldado dinoduõ ratximyhý idi retehemy. Tule soldado mahãduõ tii-wana ratximyhýre. Ibutumy tuu robirenre. Tai tahe tabrebu-ribi narybedenyde: —Tii inatyhymy Deuxu Riore heka rare. ⁵⁵ Hâwyõ tule retehemy ratximyhýre irehe-ribi idi. Aõma hâwyõ Jesuisi riwiòhenanymy raremyhý heka idi retehemyhýre. Tiiboho Kalileia bede-ribi doide. ⁵⁶ Marie Madalena, Marie Txiause Jyjese, Zebedeu riòrese tule tai ratximyhý.

⁵⁷ Bedesòmy Jyje rehemynyre. Tii ityhy heka rare Arimatea hâwã luduõ ratximyhýre. Tii Jesuisi tyhydýýduõ ratximyhý. ⁵⁸ Tai Jesuisi umy rexitòenyre Pilato-ribi. Tai tahe Pilato rarybere: —Tamy biwahinskyre. ⁵⁹⁻⁶⁰ Tahe Jyje linho tyky rirahananymy. Tai tahe aõma wabede týmyrahaký riamy roireriò heka rituunykremy idi rara. Idi mana nihiký ritidire txiò. Idi ròirenre. ⁶¹ Marie Madalena ijõ Marie-wana taile retehemy ronyre wabede-ki.

⁶² Ijõ txu tahe fariseu mahãdu wedu tule xiwena wahidýýdu wedu heka Pilato-ò sexta feira rahudi tahe, judeu mahãdu elehyna txu wahe ituere. ⁶³ —Jesuisi irumy raremyhýu tii rarybere:

—Rubu-ribi heka ariixixanykre inataõ txu-di.

⁶⁴ Ruimy rare tahe ihãrele tahe biyrubunyke iwabede. Aõkõkre-wana tahe ierydýýna mahãdu heka iumy riwykre. Tai tahe rarybere: —Tii rexixixanyre. Tai tahe ibutu rityhynykre iruina. Kia ibinatyhymy rarekre. ⁶⁵ Tai tahe Pilato riteónyre soldado mahãduõ txiò-ki. Tamy rarybere: —Awimy biyrubunyke! ⁶⁶ Kia bede erynaõ heka tamy ritidire. Txiò-ribi resekreule heka rieryrenykre. Tahe soldado mahãdu riyrubunymyhýre.

urile ritoosonyhýkýre. Ityky tasý iurahakýre. ⁴ Idi itxeredu mahádu heka aõma ruberunihikýrenyre. Urile rôhôtiberemy reserenyre. ⁵ Ýju rarybere hâwyy-ò: — Uritere berebuõmyrenyreke. Kai aõbo Jesuisi teijeteri, inatyhy? Aõma itxeò ritamadýnyrenyre wahe. Reeryre kia. ⁶ Aõkõre kaki aõkõ heka ratxireri. Tii dori rubu-ribi rexiiixanyre iwese tii iximy rarybere wese wahe. Beteheke inihe iherina tyby-ò tai juhu roimyhýò. ⁷ Make karibi ele elemey ierydýynako belyykre tii rubu-ribi rexiiixanyraki. Tii heka rara Kalileia-ò tamy wirotyreriò. Matahe, relyyra dorihe adeereny. ⁸ Tai tahe rakðrunyrenyre, hâwyboho. Ruberumy ròirenyre tasý reysamy ròirenyre. Ierydýyna mahádu-ò heka rijemyhýre aõma ýju rybemy ikoreny relyykemy. ⁹ Iu rakðrunyrenyraule tahe wii reòbynyra. Jesuiswanale heka itxi rekoare. Idi tamy rehemynyre iòhòmy. Iwa rimyrenyre tahe riwowydynyre. Jesuisi tamy rarybere: — Toiteri aõbo! ¹⁰ Uritere breburenyömyke. Boibeny tahe ijyymy waityhydýýdu mahádu seriore-ò heka Kalileia-ò aròirenkykemy. Tai tiiboho-wana wii areòbynyrenykremy.

¹¹ Tai tahe tiiboho ròirenyre. Kiaule tahe wabede soldado itxeredu rehemynyre xiwena wahidýýdu wedu-ò wahe. Tahe ibutumy relyyre iko. ¹² Tai tahe nieruõ riwahinyre ruiömy relyykemy. ¹³ Tamyreñy raryberenyre: —Ierydýyna mahádu heka ridyra watýireny reòbylemy. ¹⁴ Tai tahe bede dinodu rierykre heka aõ adee beleötyhy aõbinahakýõ. ¹⁵ Tai tahe nieru sõwemy riwyrenymy tahe tuu ròirenyre ruimy. Wiji dori tuu ijyy rýira. Ibutumy judeu mahádu kia rybe-ò rityhynymyhýre.

¹⁶ Idi tahe ierydýyna mahádu ròirenyre Kalileia-ò. Tiobo Jesuisi riteònyrenyremy juhutyhy. ¹⁷ Jesuisimy robirenkyreu tahe tiiboho bede-ò reserenyre tahe riwowydynyrenyre. Ijõ maháduõ riseõnylemy idi rôhôtinymyhýre. ¹⁸ Tai tahe Jesuisi iòhòtyhymy tamyreñy relere kiamy tamy rarybere: —Waruruna heka ibutu ratyre ratximyhýre kabede-ki tule, biu-ki tule. ¹⁹ Tai kaiboho waha deòdumy boibenyke ibutumy iny bede bede mahádu-ò, bede bede konananahaký mahádu-ò ihyy behemynybenyke. Waityhydýýdumy heka bitxiénybenyke. Wahanimy, tule Deuxu Riòrenimy, tule Deuxu Tytybytyhymy, tahe bòratisebedýñybenyke wadeòdurenymy, Waha, Ityytybytyhy, Iriore kaboho deròwymy wahe. ²⁰ Ibutumy aõbo wabede ywina adee rewahinyredi bibedeerykre. Uritere nohõti losarenymy awanarenhyhyy dori ararekre bededýñnanahyy rekehemynykre.

Marku

Deuxu Rybe Wihiký Týmyra, Marku Tyyritidýýdu

¹ Kaki heka Rybe Wihiký juhu kaki roire. Ka Rybe Wihiký Jesuisi Kristumy heka rarybereri. [Tii heka Deuxu Riore rare.] ² Myheka Isaia tyyriti-ki kia rybe rýire: Deuxu rarybere: —Boholake, waðwàdàdu ariteònykre akomy. Tii ary riwinykre.

³ Tii ryrymyhý bederahy-ki: —Kai biwinykre rywihihi Wanyrý dee. Òbiti tamy biwinyke.

⁴ Joaõ Sebedýýdu bederahy-txi taile ihýmyhý rybe tyyriti ritýnynymyhý. Tii sebenaõmy riòbitinymyhý. Kia riwinykemy ixi-txi tõhõti reakemy taòraru-txi kia Deuxu ritakemy.

⁵ Ibutumy Judeia bede ludu mahádu Jerusalé hawá mahádu-wana rare bederahy-ò. Taòrarumy relyymy rahudi tahe, Joaõ risebenyre bero Jordaõ-ò. ⁶ Joaõ rexitynyre kamelo rade tyy-di, tule iròdutyy wereysana iwetya-ki roimyhýre. Irýsýna raremyhý, seihikýle bidi-wana. ⁷ Joaõ rybe tyyriti ritýnynydýýmy rarybemyhý: —Jiarý aõ aõkõ rare, waruru-di aõkõ. Inyô wahewomy kanakre tahe iruru waruru ratyredýýnadu rare. Waratyre awityhyke. Jiarý riwaixýrunymy watxireri iwataana ese-ki. ⁸ Jiarý bedi arãsebenyre. Tii heka Deuxu Tyytybytyhy-di arãsebenykre.

⁹ Kiatxu Jesuisi nadé Nazare Kalileia bede ludu-ribi. Joaõ tii risebenyre Jordaõ bero-ò.

¹⁰ Tii bera-ribi dotuodeu biuwetyky rarayre. Deuxu Tyytybytyhy heka bòtòe wese tamy dobehede. ¹¹ Deuxu rybe-ò roholare biu-ribi: —Kai heka Wariore waluu tate. Adi wadeysawihihýrerí.

¹² Aõwesele Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi riteònyre bederahy-ò. ¹³ Tii bederahy-ki 40 txumy bede idí rýire. Satanasi aõhõkýmy risýnzymy Jesuisi raremyhý. Iròdu deboreheký tai rýiramymy. Ýjurený iyrubudýýmy rehemynyre.

¹⁴ Joaõ rare ròtenawo-ò, idita Jesuisi Rybe Wihiký ritýnynykremy dehemynye Kalileia-ò. Jesuisi heka Rybe Wihiký ritýnynydýýre: —Deuxu Iòlõna bede-ò wahe.

¹⁵ Jesuisi rarybera: —Bededýýnanahe bede reará. Deuxu Iòlõna bedehe iòhòra. Kaiboho ixi-txi õhõtireny reake aòrarureny-txi bityhynybenyke Deuxu Rybe Wihiký.

¹⁶ Jesuisi aho ijàti-ki rariamy ihýmyhý. Tii robira tuurený taseriore-wana ihýmyhý-ò, Simaõ Pedro, Andre-wana. Tiiboho rehumy ihýmyhýreny rià-di. Tiiboho heka waxidu roire. ¹⁷ Jesuisi rarybera tamyreny: —Kaiboho bodoibedenyke wahemy. Tai tahe araerynanyrenykre iny rimykemy utura temyta wese. ¹⁸ Tahe aõwesele rià ririrenýre. Roire Jesuisi-wana. ¹⁹ Iko roire Joaõ, Txiau, taseriore-wana. Tiiboho heka Zebedeu riore roire. Tiiboho haworo-ki ratximyhýreny rià riywinymyhýreny. ²⁰ Jesuisi tamyreny rarybera: —Wahemy bòdòike. Tahe aõwesele tybyreny ririrenýre teòdu-wana. Tahe tiiboho roire Jesuisi-wana ierydýýnamy roirekemy.

²¹ Tiiboho rirónyrenyre Kafanaõ hawá-ò. Judeu mahádu aõmysýdýýna txu aõkõ. Jesuisi ralore judeu mahádu dohodýýna heto-ò erydýýmy. ²² Kowa mahádu urile bede riòtiinyre irybe-ki. Tii heka irurutyhy-di rierynanyre, ierydýýdu mahádu wese aõkõ rohodýýnanymyhýre. ²³ Kia bedeu heka hâbu tyytybybina-di ratximyhýre dohodýýna heto-ki. Tyytybybina hâbuwo-ribi rarybere: ²⁴ —Aõhebo wadi botýýnykre Jesuisi Nazare ludu. Biwahubenykre aõbo? Jiarý araeryre mobo kai tatehe, kai heka hâbuõtyhy inatyhy Deuxu-ribi kai tate. ²⁵ Jesuisi tarurumy rarybere: —Kai rybeõmyke. Iribi bòhonyke tyytybybina. ²⁶ Tyytybybina hâbu riatyre riworýsýworýsýnylemý. Tyytybybina ryryre rybe iteremy, idi ròhonyre. ²⁷ Ibutumy iny ribedeõtiinyre. Ritýýraxinýre ijõ: —Aõwexe ratxireri, aõerydýýnatýmyrabó ratxireri. Tii riteònyre tyytybybina. Tyytybybina Jesuisi rityhynyre. ²⁸ Ityhynina Kalileia bede bedemý reare.

²⁹ Tahe dohodýýna heto-ribi ròhonyrenyre. Jesuisi, Txiau, Joaõ-wana roirenýre Simaõ, Andreboho heto-ò. ³⁰ Simaõ riore lahi roimyhý rubunamy. Tahe aõwesele tuu relyyre Jesuisiko. ³¹ Jesuisi rimyre tebò-ki, tahe, aõwesele irubuna ixâwira. Idi tahe hawyy tamyreny bede redere.

³² Txu ralòmy rahudi, ibutumy tamy didydenye inybina bina. Tule iny tyytybybina tamy didydenye. ³³ Ibutumy iny hāwā ludu iheto ijò wirotyre. ³⁴ Tii ibutumy binana òta òta riywinyre. Sōwemy tyytybybina riòlòdýnyre. Tyytybybina Jesuisi rierymyhŷre. Tai tahe Jesuisi rijjönyre tyytybybina rarybekeò.

³⁵ Rudile Jesuisi rare bederahy-txi rexítòenykremy. ³⁶ Simaõ, ijò mahādu-wana Jesuisi ijesetyhymy roire. ³⁷ Tiiboho Jesuisi raharenyre. Tamy rarybere: —Ibutumy iny arāijereri. ³⁸ Jesuisi tamyreny rarybere: —Rokoikehe rekexinoranyrenye hāwā witxira-ò. Jiarŷ tamyreny rybe tyyriti aritýnynykremy. Iurenana tahe jiarŷ anade. ³⁹ Jesuisi rare ibutumy Kalileia bede-ò. Tyytybybina iny-ribi riteónyre. Tule dohodýyna heto-ki tii rybe tyyriti ritýnynyre.

⁴⁰ Hābu tyybina mahāduõ Jesuisi-ò nade. Tii tatiowotimy resere Jesuisiko-ò. Tahe Jesuisi-ò hābu rarybere: —Adee awikeki tahe, biwateytenye. ⁴¹ Jesuisi juhu urile riwotòenyre. Tii hābu ritorunyre. Tahe rarybere: —Wadée awire, atyy awimy relekre.

⁴² Tahe aōwesele ityybina reytera. ⁴³ Jesuisi hābu riteónyre. Rarybere: —Kai tahe inyōdee rybeōmykre. ⁴⁴ Kai bexiteòsinskyre Deuxu aōmysydýdu-ò. Iwese Moisesi ròerynadýnyre wese, kai bexiteòsinskyre. Kia heka inydee deòsinamy riteòsinskyre. Kia iny rieryke timybo teytemy atximahâtemy. ⁴⁵ Tahe hābu rare ibutumy inyko relyyra. Kia heka Jesuisi tahe uritere hāwāhākŷ-ò ralòôhyre. Tahe bederahykile rarire. Ibutumy iny tamy rare ibutumy bede bede-ribi.

2

¹ Tiutxuõmybo Jesuisi dòòsede Kafanaõ-ò. Idi tahe rybe reare rehemynymy ratximyhŷ heto-ki. ² Tahe iny, aōriore aōkō, tamy wirotyre heto ijò-ò. Tahe Jesuisi relyymyhŷ Deuxu rybemy. ³ Hābu inaubiòwa heka hābubina-di tamy detyydenye. Kia hābu rawòronyre taumy-ki. ⁴ Jesuisi-ò rehemynyōhykylere iny sōwerek. Tahe raòwònyrenyre idi heto ratyytyre-ò. Hetotyre riraynyrenyre tahe reru-di diberesedýnydenye byretyre-ki Jesuisiko-ò. ⁵ Jesuisi rieryre hābu rityhynyrenyre, tai rarybere hābubina-ò: —Waexi aòraru-ribi araixitarasadýnyre. ⁶ Bede ywina erydýy mahādu rorukurenryeri, ixideele rarybemy rýimyhŷre: ⁷ —Aôhererekibo hābu kiawese rarybereri. Tii iòwe òwelemy rarybereri. Deuxu dee aōbina binalemy rarybereri. Mobo tahe òraru-ribi iny ritake. Deuxule òraru-ribi iny ritake. ⁸ Jesuisile roholoõlere ihârele rieryre aōmybo raryberenyre. Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Aôhererekibo kiawese tarybetenyteri. ⁹ Tibohe isiraõtyhyre, tuu ararybeke: —Aòraru-ribi anaixitarasadýnyre ada myike, abyre bimyke, mariake. ¹⁰ Kaiboho bierykemy Deuxu Riore Hābutyhyhykŷ irurudire iny òraru-ribi iny ritakemy. ¹¹ Tahe hābubina-ò rarybere: —Boholake, myike, abyre bimyke tahe makre aheto-ò. ¹² Tahe hābu rýire, tabyre rimymy tahe rare ibutumy inyru-ò. Ibutumy bede riòtiinyre tahe réalàre Deuxumy. Ibutumy rarybere: —Tiu heka aōmy kawese rabiõhyymyhŷre.

¹³ Jesuisi rare ahohokŷ ijà-ò. Ibutumy tamy doide. Tii iny ribedeerynyre. ¹⁴ Levi, Afeu riore, ronymyhŷ nierumynydu hetowo-ki. Jesuisi ibire-di rareò, tii robira. Jesuisi heka Levi-ò rarybere: —Waijoimy mynake. Tahe rýimy reare Jesuisi ijoi-ò ralore.

¹⁵ Jesuisi taerydýyna-wana rorukure Levi hetowo-ki. Tule nierumynydu mahāduõ ronymyhŷre òrarudu-wana. Ibutumy riroximyhŷrenyre. Sōwemy heka kia iny mahādu Jesuisi riheludunyrenyre. ¹⁶ Bede ywina erydýy mahādu, lahi rybe-di erydýyna mahādu tuu robirenryra. Idi raryberenyre Jesuisi erydýyna mahādu-ò —Aôhererekibo tii riroxireri òrarudu-wana, nierumynydu-wana. ¹⁷ Jesuisi roholareu, tamyreny rarybere: —Iny ibinaõkeki tahe luahidu tamy kanaõtyhy. Tahe iny ibinakeki, tamy kanake bina-ò. Òbiti mahādu itxemy aōkō anade. Tahe òrarudu mahādu itxemy anade.

¹⁸ Joaõ erydýyna mahādu, lahi rybe-di erydýdu mahādu-wana byreõhyky txuu tutyhyle rýimyhŷrenyre. Tahe roire Jesuisi dýyraxidýymy. Inyõ Jesuisi ritýyraxinyre: —Aôhererekibo Joaõ erydýyna mahādu byreõmy rýiõmyhŷre. ¹⁹ Jesuisi rirawyònnyre: —Heriduõ, itxeredu-wana ratxireriu, byreõmy rýiõtyhy tutyhylemy. ²⁰ Tiutxulemybo tahe

heridu iribi kanatakre, tai tahe byreōmy kÿnyikre tutyhylemy. ²¹ Moheka tyytÿmyra dòbôna ritidikre tyytyby-ò. Idi inatyhymy dòbôna rayjakre tahe tyytyby sôwemy raykake. ²² Moheka ôtetî bederatyrube tÿmyra rihynymyhÿre iròdutyy walabuutyybywo-ò. Idi tahe raberryrònomyhÿreu, urile iròdutyy walabuu raykake tahe irube rejujuke. Tule iròdutyy walabuu ribinadÿñnymyhÿre. Irubetÿmyra awire heka iròdutyy walabuu tÿmyrarokile.

²³ Judeu elehydÿñnareny txu Jesuisiboho ririranymyhÿrenyre maixômo wesena owo-rumy, tai ierydÿña riòròmyhÿrenyre riroxirenkyem. ²⁴ Tahe lahi rybe-di erydÿûdu mahâdu rarybere Jesuisi-ò: —Aôhererekibo aerydÿña mahâdu riwinyrerî aôwidÿña aôkô karare sabado txu. ²⁵ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho aôbo teriranyôletenyta tyyriti-di. Iwese Daviboho-wana aôhebo rotÿñnyrerî aômy rekoarenymahâu, rama rahumyhÿrenyu. ²⁶ Tii ralore hetotyhy-ò. Tai tahe orotxu sira ybina riyre, tule tamahâdu-ò riwahinyre. Kia tahe Deuxu deòdûle rirÿsÿmyhÿre. Kia Davi aôhebo rotÿñnyre Abiata heka Deuxu deòdu wedurau. ²⁷ Jesuisi tamyreny rarybere: —Sabado txu heka rawidÿyre inydee, iny tahe rawidÿôre sabado txu dee. ²⁸ Deuxu Riòre Hâbutyhyhykÿ tahe sabado txu wedu rare.

3

¹ Ixityre Jesuisi ralore dohodÿña hetowo-ò. Hâbu debò binahakÿò tai ratximyhÿ. ² Lahi rybe-di erydÿûdu mahâdu Jesuisi retehemyhÿrenyre. Jesuisi sabado txuule riteytenykeki, tiiboho rarybekemy aôbinabinakibo raharenkyem Jesuisi. ³ Jesuisi heka hâbubina-ò rarybere: —Manake. ⁴ Tahe Jesuisi ijô mahâdu-ò rarybere: —Aôwihihikÿwidÿñ awire ada aôbinalemy widÿñ awire. Tibohe awire, itarasa-ki aôbo ada rubu-ki aôbo. Hâbu mahâdu urile riyryre. ⁵ Jesuisi tamyreny retehere raôbinamy. Tii heka iaôna aôna riwotòenyrenymyhÿ. Jesuisi hâbu debò bina-ò rarybera: —Ebò biterenyke. Tai tebò riterenyre, aôwesele awimy relere. ⁶ Lahi rybe-di erydÿûdu mahâdu rara Iòlò Herodi mahâdu-ò. Tiiboho raryberenyre timybo tahe Jesuisi rirubunyrenyke. ⁷ Jesuisi rexitare taerydÿña mahâdu wana aho-ò. Tahe sôwemy iny Judeia mahâdu, Kalileia mahâdu riheludunyre. ⁸ Ibutumy aôna aôna roholare Jesuisi riwinyreò. Tahe sôwemy tamy nade: Jerusalë hâwâ mahâdu, Idumeia hâwâ mahâdu. Iny Jordaõ bero ijà-ribi tule nade. Tule iny Tiro hâwâ, Sidô beà hâwâ-ribi iòhòmy tamy nade. ⁹ Tahe Jesuisi taery mahâdu-ò rarybere: —Walawò bidiwykre. Iny sôwemy dori rehemynyreri. Kidiyawotômonykre òsana. ¹⁰ Ibutumy bina mahâdu ibymy tebò reareri ixideytedÿñmy. Urile iny sôwemy riwinyre dori. ¹¹ Tyytybybina Jesuisi reteherenyre, urile iko-txi resere ryryreri: —Kai Deuxu Riòre tate. ¹² Tai tahe Jesuisi rarybere tyytybybina-ò, uritere iteòsidÿñomykemy.

¹³ Tii raòwonyre bederatòomy. Tahe taerydÿña-ò ryryre tibo tamy reòbykemy. Tahe tamy nade. ¹⁴ Tahe ierydÿña waòinatxi reuròmy rarunyre tii-wana rarekemy, rybe ritÿnynydÿñkemy. ¹⁵ Tule iruru-di rarekemy inybina riteytenykeki. Tule irurudikemy tyytybybina riteònykemy. ¹⁶ Kie ierydÿñnanirenyre: Simaõ, (tii tahe Jesuisi ijõni riwahinyre, Pedromy) ¹⁷ Txiau ijô, tii Zebedeu riòre rare. Kia seriòre Jesuisi rininirenyre, Boanejimy, inireny. Kia heka irybereny rare, Biumytxy riòrereny. ¹⁸ Ijô heka Andre, Filipi, Bartolomeu, Mateu, Tome, Tadeu, Txiau. (Kia Txiau heka Afeu riòre rare.) Ijô Simaõ iwitxira, (tii brebuõmy rybe-ki, tasubedeluudu wahe.) ¹⁹ Judasi Isariò ijõre, kia heka Jesuisi riwahinyre iòludu-ò.

²⁰ Tahe Jesuisi nalode taheto-ò. Ixityre iny sôwemy tamy nade. Tai tahe Jesuisi taerydÿña-wana riroxiôhyyre. ²¹ Idi tahe Jesuisi leinareny itxÿtesana roholarenkyre, riòryrenyre. Tiiboho raryberenyre: —Jesuisi itxÿte iòhòlere. ²² Bede ywina erydÿñ mahâdu doide Jerusalë-ribi rarybemyhÿrenyre: —Belisibu idi ratximyhÿre. Tyytyby wedu ruru-di tyytybybina iny-ribi riteònyreri. ²³ Jesuisi inyko ijyymy relyyre: —Timy taheka Satanasi rexiteònykre Satanasi. ²⁴ Iòlòna wiribi rexihitzinykeki tahe, rexihukre ibutumy wiludu. ²⁵ Tahe sÿro luduõ wiribi rahitxikeki, rÿiôtyhy. ²⁶ Satanasi rÿikeki reburemy, tii ixiòbitile rexirubunyke. ²⁷ Inyô heka hâbu rurutere hetowo-txi

ralòõtyhy. Tai rawasinykeki, urile iny ritaataake. Urile hâbu rataataakeki, iròòbymy iny rawasinyke. ²⁸ Inatyhy jiarŷ adee ararybereri, ibutumy òraru heka kanaixâwidinykre hâbu dee aõtxile aõbina binamy rarybemyhŷre. ²⁹ Kia inyõ aõtxile aõbina binamy Deuxu Tyytybythyhymy rarybekeki, tiu heka iòraru rataõtyhy. Kia òraru riwinyre tiiehyymy rarekemy. ³⁰ Jesuisimy kiamy narybedenyde: —Tii heka tyytybybina dire.

³¹ Tadi tahelŷyna-wana nade. Tahe ahanakile ritamanyre. Tamy riteõnyrenyre iòrysymy. ³² Iny sôwemy iwerora-di ronyre. Tahe Jesuisise-ò rarybere: —Adi aser-iore-wana ahanakile nyide, araijereri. ³³ Jesuisi rarybere: —Mowe nadi rare, waseriore-boho rare. ³⁴ Juhu urile idi retehereri iwerora-ki. Tahe rarybere: —Betehekre, kaiboho ibutumy kaki nadiwesere, waseriore wese toite. ³⁵ Inyõ aõna aõna riwinymyhŷkeki, Deuxu dee awira. Kia heka nadi, waseriore roire.

4

¹ Jesuisi ròòsera ahobero ijà-ò iny dohodŷymy. Sôwemy iny wirotyre. Tai Jesuisi ronyre hâworo-ò tahe rexitaranyre ahorõ-ò. Aho ijà-ò iny wirotyre ijomony. ² Tii aõna aõna sôwemy roerydŷñanyre ijyytyhydile. Kaa ijyymy tii relyyre: ³ —Boholake, alòbòrònâ-di dehudu rara alòbòrònâmy. ⁴ Alòbòrònâ-di rehumyhŷu, ijõ ryro-txi resere. Tahe nawiixõmo rirore. ⁵ Ijõ rejujure manarutàsu-txi. Tahe aõwesele raumynyre iraruxiõlemy su dori ibutere. ⁶ Irauxiõreki, bede tòtee alòbòrònâ rimoenyre idi rurura. ⁷ Ijõ oworuty resere edehu-txi idi ruhunyre edewanale. Tai tahe ede-ò riòdesenyre tai raratynyõlere. ⁸ Ijõ resere su witxira wihiķ-txi. Kia tahe raumynyre. Tahe sohoji oworutyõ 30my iraty raratynyre. Ijõ oworuty 60my raratynyre. Ijõ tahe 100my raratynyre. ⁹ Tii rarybera: —Kaiboho aõbo õhõtidirenre, inatyhymy warybe-ò boholake. Adee awikeki, bierybenyke.

¹⁰ Iny robŷtŷreu, ijõ rarilyere ierydŷyna mahâdu-wana. Tiiboho rŷyraxire Jesuisi-ò: —Aõhekemybo telyya ijyymy. ¹¹ Jesuisi tamyreny rarybera: —Deuxu Iolònâ rybemy Deuxu araerynanykre. Kia heka tuu teeryõmahâte. Kowaboho-ò jiarŷ urile ijyymy relyyra. ¹² Tai tahe kia wesele relyyra.

Iny retehemyhŷkemy tahe robiõhyymyhŷre. Roholamyhŷre ta, rieryõhyymyhŷre. Tai tahe ralòkemy aõkõ, taòraru riixâwididŷynakemy aõkõ.

¹³ Tii tamy rarybera: —Kaiboho aõbo teeryõhyyletenyteri ijyy. Ihâre tahe timykibo bierybenyke ijyy ibutumy. ¹⁴ Alaborodu rehumyhŷ alòbòrònâ-di. Kia oworuty heka rybe wese rare. ¹⁵ Oworuty ryijâtì ludu heka iwese uriijohonadu wese heka rare. Rybe-ò roholarenyre, Satanasi nade rybe iwo-ribi ritakremy. ¹⁶ Manarutàsu ludu iwese iny reysamy roholarer. ¹⁷ Iny urihimyôle rarorenhenymyhŷre iraruxi sôweõreki. Idihe rasirara irybe. Tule iny ralahatxinamyreki, ihyyle tahe riixâwidinyra. ¹⁸ Ede rawo ludu iwese iny witxira roholarer. ¹⁹ Tiiboho taaõmydŷñadile rôhõtinymyhŷre. Sôwemy nieru-di ratxikemy rexinohõtinymyhŷre ta nieru riitxenanyymyhŷre. Ijõ aõna aõnadile rexinohõtinymyhŷre. Kia aõna aõna rybe rirarutinxymyhŷre. Tai tahe rybe raratynyõmyhŷre. ²⁰ Suwihiķ ludu iwese iny witxira roholarer. Kia inatyhymy rýrireri heka raratynyre alòbòrònâ raratynyre wese. Ijõ raratynyre 30my, ijõ tahe 60my raratynyre. Ijõ tahe 100my raratynyre.

²¹ Tii rarybera tamyreny-ò: —Uritere loosona ideõmyke butxi worawo-txi ada herina raworawoõ-txi aõbo. Loosona bidekre bedewiõ-ò. ²² Inyõ iwòteõmy aõna aõna tiiehyymy. Tiutxulemybo ratŷnykemy ihŷre. Iwòteõmy atximahâbenyke aõu bodobikemy atximahâtenyte. ²³ Kaiboho aõbo õhõtidirenre, inatyhymy boholake. ²⁴ Tahe Jesuisi tamyreny rarybera: —Kaiboho inatyhymy boholabeny tamy taho-lamahâtenyteò. Urihixina iwese teõteri wesele, kai biwykre. Ihâre tahe biwykre ijõ teõta-ribi ritamy. ²⁵ Hâbuõ ijõdikeki tamyle rawahidŷÿke, tahe hâbuõ ijõõkeki iribi ratatyhyke.

²⁶ Jesuisi relyyra kia ijyymy: —Deuxu Iolònâ kia ijyy wese rare. Hâbu rehumyhŷre alòbòrònâ-di suò. ²⁷ Hâbu rumy rôrõmyhŷre txulemy rexixamyhŷre. Tii rieryõlemyhŷre

tamybo alòbòròna ratybienymyhyre. ²⁸ Suu ixi dee sohojile raratomyra. Juhuu iòle ramyhyre. Idi tahe raratomyhyre, ihewonau, tahe, iraty rasònymyhyre. ²⁹ Bederaty rasònymyhyre, iyresydu riteònomyhyre. Mayrabu-di riòròkemy bederatysò butudýyna dori rexihumyhyre.

³⁰ Tii rarybera, Deuxu Iòlòna wexe aõwesere. Aõ-ò wexe rikioirenkyre. Tiwexe ijyy kawesere. ³¹ Kia heka mostardaty wesere. Tii heka iylatyhymy ratximyhyre kabede-ki.

³² Tahe tii raumynymyhyre wana, ireitòbòròdýý ratyre rarurururunymyhyre. Tahe nawii tamyle rasñymyhyre. Iubòròrò rawolemy taheto riwinyre.

³³ Tahe Jesuisi Deuxu rybemy rierynanimyhyre. Kia ijyy wese sôwemy ijyy rierynanimyhyre. Kialemy iny-ò Jesuisi relyymyhy ibutumy tamy reny ritynynynyhyreki.

³⁴ Kia-ò riòbitinyölere ijyyò. Tahe iny-ribi irehemy taerydýyna-ò riòbitinyre.

³⁵ Iu txu txiorolemy Jesuisi rarybere taerydýyna-ò: —Rikiòhorererenyke kowa weribi ijà-ò. ³⁶ Sôwemy iny rareire aho ijà-ki. Tahe taerydýyna tamy ralore. Roire hâwò-di. Tahe ijò hâwò idi ratximyhyre. ³⁷ Tahe bede binahaký rexidelenyre yhymy. Tahe obò hâwò rihâtenymyhy tai ritymynykemy ritelenyre. ³⁸ Tai tahe Jesuisi rôrômy roimyhy tòro-ki irati tarahynatyre-ki. Tai tahe riixixanyre. Ijò rarybere: —Waerydýdu, adeehe awimy aõbo iny ituerenykre. ³⁹ Rexixamy Jesuisi. Tii yhy riixâwididýynyre. Tii ahohoký-ò rarybere: —Biyryke! Tai bede ruhuwihihkyre. ⁴⁰ Tamyreng rarybere: —Aõhererekibo kaiboho taberutenyteri? Deuxu aõbo tetyhynyõmahâtenyte? ⁴¹ Tai tahe tiiboho bede riòtiinyrenyra. Tahe widee raryberenyre: —Mowexe tuu yhy ahohoký-wana irybe riywinyke.

5

¹ Ritehemynyrenyre ijò berohoký weribi ijàna-ò. Kowa heka ibutumy hâwâhâký Kadarena inirenyre. ² Jesuisi hâworo-ribi resereu, hâbu tyytybybina-di robire ròhonyreri wabede-ribi. ³ Kia heka tiiemy rasñymy raremyhy wabede-ki. Katahe wiji moheka womati reroti-di rataataaothy. ⁴ Aõdorihe òhòore tebò iwa rataataare womati reroti-di. Tiiemy heka rimoenymyhy. Teòruty ludu tawararu ludu tule ritòtynymyhyre iyresymp. Moheka iruruõre iny erydýymy. ⁵ Txuu ruu-wana heka tii rasñyre wabedewo-ki. Tii rariamyhyre bederatòömy. Tule rirajuam yai rexihâtenyre mana-di.

⁶ Tai tahe Jesuisimy robireu, tii raijaranyre Jesuisi-ò. Resere tatiowotimy Jesuisiko-ò.

⁷⁻⁸ Jesuisi tyytybybina-ò rarybere: —Iribi bòhonyke. Tahe tyytybybina rarybera: —Aõwe wadi tate. Kai, Jesuisi, ibutumy inyò dee inyratyre tate. Kai Deuxu Riòre tate. Lâhâmy lâhâ, uritere aõbina binahakýmy wahôròdýõmykre. ⁹ Jesuisi ritýraxyinyre: —Mobohe anire. Tyytybybina rirawyonyre: —Wanireny sôwetyhyre wasôwerenyreki.

¹⁰ Urile karibi wateòdýõrenyõmykre. ¹¹ Tahe kowa-ki ixýni juramy riroximy rýimyhy bederatò-ki. ¹² Ibutumy tyytybybina rexitòenryrenyre: —Biwateònybenyke ixýni jura-womymy aralòrenykemy. ¹³ Tahe Jesuisi riteònoryre. Tyytybybina aõwesele ròhonyre tahe ixýniwomymy ralore. Ixýni jura tahe raòrunyre rejuxunyre ijòtira-ribi. Berawo-txi tahe rabòròròre ahohoký-ki. Inatxi mil ixýni rabòròròre. ¹⁴ Ixýni-di itxeredu reare ijyymy ibutumy hâwâ hâwâmy reliyyrenyre. Tahe iny dirahude tamy itxeremy. ¹⁵ Tiiboho Jesuisi-ò doideu, tuu robirenyra hâbu tyytybybina-di raremyhy. Tii rexitynyny ronymyhyre. Tii heka òbitimy rôhötinymyhyre. Tai iny mahâdu rabedeòtiidýñnyre.

¹⁶ Tiiboho tuu robirenyre, ijò-ò reliyyrenyre ixýni ijyymy, timybo aõhebo rotýñnyremy hâbu tyytybybina-di ratximyhyre. Tule reliyyrenyre timybo rotýñnyre ixýni jura. ¹⁷ Iny rexitòenryre Jesuisi-ò rexitakremy isurenkyre. ¹⁸ Jesuisi hâworo-ò ralore. Tahe hâbu tyytybybina-di ratximyhyre, rexitòenryre Jesuisi-wana rakemy. ¹⁹ Tahe Jesuisi idy derare. Tamy rarybera: —Mahe asý-ò, aijoi-ò belyyke aõna aõna Deuxu adee riwinyremy, iwese tii araruxetòenymyhyre wese. ²⁰ Tahe hâbu rare Debòwiò hâwâreny-ò. Ibutumy Jesuisi aõna aõnamy ixidee riwinyremy reliyyre. Ibutumy iny ribedeòtiidýñnyremyhyre.

²¹ Ixityre Jesuisi rare ahohoký weribi ijà-ò. Ixidee iny sôwemy ributunyre. Tii heka ihýmyhy ahohoký ijà-ki. ²² Tahe dehemynyde tamy dohodýyna heto weduõ. Ijairu inire.

Tii Jesuisi robireu, resere tatiowotimy iko-txi. ²³ Ijairu rarybere Jesuisi-ò: —Wariore irubu iòhòtyhylemy roireri. Kai manakre tamy ebò bitidikremy. Tai awimy relekre, ruruöthy. ²⁴ Tahe Jesuisi tii-wana rare. Iny sòwemy tule rare iòhkile tamy rÿire.

²⁵ Kia heka hawyyo binamy ramyhÿre. Ihälubu rejuunymy raremyhÿ. Beòra waònatxi reuròmy rejuunymyhÿre, rihuöhyy raremyhÿ. ²⁶ Tii aôhökymy rotÿñymyhÿre sòwemy òhotibedu mahädu-di. Tahe awimy rotÿñolemyhÿre. Urile tanieru ibutumy rahure òhotibedu mahädu-ki. Awimy releolemy, ire bede-ò resere. ²⁷ Tahe roholare Jesuisi nina-ò tahe iòhò-ki nadie inyy-ki. Idi ihewo-ribi rimyra ityynora-ki. ²⁸ Hawyy ixidee rarybemyhÿre: —Krile itykynora-ki karimykeki, karekyteke. ²⁹ Tahe aôwesele ihälubu ijera ixawire. Ixidee awimy röhötinyre. ³⁰ Jesuisi rieryre iruru iribi röhonyremy, tai rarybere: —Mobo watynnora rimyra. ³¹ Tahe ierydÿna raryberenyra aôherekibo tuu tarybeta ibutumy taheka iny abirelemy rÿireri. ³² Jesuisi retehemyhÿre urile mobo rarekemy. ³³ Hawyy rierymyhÿ aôhebo rotÿnyre. Tii ruberumy Jesuisiko-ò resere relykemy iko. ³⁴ Jesuisi rarybera: —Lerÿ, atyhydÿna kynyhe aratara. Mahe, kai dori texiywinya.

³⁵ Tii rarybemyhÿò, dohodÿna wedu deòdu rehemynyrenyleri. Tiiboho raryberenyra: —Wawedu, Ijairu, ariore rurumy roireri. Aômybo tahe Erydÿdu-di atxiteri. ³⁶ Jesuisi kia-ò roholara tahe rarybera dohodÿna wedu-ò: —Brebuomy, urile bityhynykre. ³⁷ Jesuisi-wana roire, Pedro, ijõ Txiau, ijõ Joaõ. Joaõ heka Txiau seriore rare. Kaôle heka reòbyre tii-wana rakemy. ³⁸ Dohodÿna wedu heto-ò dehemynedeu, ixiyadÿ-ò roholara, robureriò, rirajuareriò. ³⁹ Jesuisi ralore tahe rarybera: —Aôherekibo tabutenyteri. Hirarihiky rurumy aôkô roireri. Tii urile rôrôreri. ⁴⁰ Juhu urile tai rutxuenyrenyra Jesuisi-ki. Tahe Jesuisi ibutumy iny riòlòdÿnyra hetowo-ribi. Tahe isele, tybyle, ixidee rimyrenyra ratxirenkyemy. Tahe tamy rironyrenyre tai hirarihiky roimyhÿ. ⁴¹ Jesuisi hirarihiky debò rimyre tahe rarybera: —Talita kumi. (Katahe iwtxira rybemy rarybera. Kiamyreri heka, mynyikemy.) ⁴² Aôwesele hirarihiky rÿimy rearra. Tahe rariara aômyreki iwyra waònatxi reuròmy iwyramy. Tahe urile bede riòtiinyrenyre. ⁴³ Jesuisi riteranyre moô rierydÿkemy aôkô. Jesuisi tule rarybere: —Rysyna tamy biwahinskyre.

6

¹ Jesuisi dexitade kowa bede-ribi. Tahe tauladu tybiena hawâ-ò dehemynede. Taerydÿna mahädu riheludunyre. ² Sabado txumy rierynanyre dohodÿna heto-ki. Sòwemy iny roholamy rÿimyhÿ bede riòtiinyry. Tahe rarybere: —Tiribibo kia hâbu aôna aôna bede rieryre. Aôbedeeryhykÿbo ratximyhÿre. Timyta heka bedeòby riwinyre. ³ Kia aôbohe aôwidÿdule ratxireri, Marie riorele. Tiiboho aôbohe Txiau, Jyje, Judasi, Simaõ, seriorebohole ratxirenryleri. Terÿboho aôbohe tule kakile ratxireri. Ibutumy iny heka Jesuisi derarenyre. Irybe rityhynyore. ⁴ Jesuisi rarybere tamyreny: —Deuxu rybedÿdu heka tyhydÿna ritaôlekre tahawäreny-ribi, taijoi-ribi, tasÿ-ribi. ⁵ Tahe Jesuisi kowa-ki bedeòby riwinyolere. Urile tebò ritidire inybina bina tyre, taile riteytenyre. ⁶ Jesuisi urile bede idireny riòtiinyre rityhynyolemyhÿrenyreki. Tahe Jesuisi reurore hawâ hawâ-di erydÿmy.

⁷ Tii ixidee ributunyre tawaòinatxi erydÿna mahädu. Tii riteonyre inatxi inatxi iubÿtynyre. Tamyreñy taruru-ribi riwahinskyre tyytybybina deòdÿki. ⁸ Jesuisi tuu rarybere: —Urile biwykre adebôna. Uritere orotxu aôkô, nieruhyna aôkô, nieru wereysanawo-ki aôkô, iwydysrenyomkyre. ⁹ Uritere waubehetyomy noômykre. Uritere inatximy wirawomy tyy-di ixityydÿomkyre. ¹⁰ Hawâ-txi malokeki, tiiemy taile bonykre tiubedemybo iribihyle bôhonykre. ¹¹ Titxi behemynybenyekki, uritere iny erarenymy reakeki, roholaókeki, txiòrare, urileta awareny bitòtynykre bede erynamy. ¹² Tahe tiiboho roire. Rybe ritýnydÿmyhÿre iny ixidee rexirahîrenykemy. ¹³ Tyytybybina irehemy iny-ribi ririradÿnykemy. Sòwemy inybina tyre olÿre ritxiwire. Tai tahe riteytenyre.

¹⁴ Kia heka iòlò Herodi roholara. Jesuisini dori erynatyhymy raremyhÿ. Tahe ijôboho rarybemyhÿreny: —Joaõ Sebedÿýdu rexixara rubu-ribi. Ijô rarybemyhÿreny: —Eliale ratxireri. ¹⁵ Ijô rarybera: —Deuxu rybedÿýdu ratxireri. Deuxu rybedÿýduõ wese heka ratxireri. ¹⁶ Herodi roholareu aõbo Jesuisi riwinyre, rarybera: —Kia hâbu Joaõ ratxireri. Kia heka irati reorore heka rare. ¹⁷ Kia heka iòlò Herodi riteònnyre imynamy. Idi tahe ritisanyre ròtenawo-ò. Taseriore hâwy òraru-ki kia riwinyre. Filipi iseriòreni rare. Iseriore hâwyyni Herodia rare. Herodi, Herodia-wana roire iseriore riòrese-wana. ¹⁸ Juhuule Joaõ rarybere Herodi-ò: —Kai aõkore aseriore hâwy-di mabeôtyhy. ¹⁹ Herodia tamy iky reamyhÿ rirubunykemy ratximyhÿ tahe aõkõhyylere. ²⁰ Herodi tahe Joaõ rityhynyre. Tii rierymyhÿre Joaõ hâbu wihihÿ ñatximyhÿ. Tai riyrubunyre ròtenawo-ki. Herodi Joaõ roholareu, urile bede riòtiinyre urile roholawihikÿre. ²¹ Kia txuu ibeòra rearre Herodi lisina berenamy riwinyre. Tahe ibutumy hâwâ dinodu, soldado wedu mahâdu, tule ibutumy hâbu ninihikÿ Kalileia mahâdu-ribi rihuotere. ²² Ijadòma ralore resere, Herodia riore. Herodi, iny huòtedu mahâdu-wana tamyreny awire. Iòlò ijadòma-ò rarybera: —Aõtxile aõma wadee bexitòenyke, adee ariwahinskyre. ²³ Inatyhymy adee ararybekre. Waaõna aõna iweeremy bexitòenykeki, adee ariwahinskyre. ²⁴ Ijadòma tadi ritÿraxinyre aõmybo tahe tamy rexitòenykre. Ise rarybera: —Joaõ Sebedÿkÿdu rati kai bexitòenykre. ²⁵ Tahe ijadòma ròösere iòlò-ò. Tahe ijadòma rarybera: —Joaõ Sebedÿkÿdu rati kai biwahinskyre hyna tyre-ki. ²⁶ Iòlò sôwemy rabedewore irybe-ki. Rexitxiönyölere iny dori sôwemy ibire-ki. ²⁷ Iòlò soldado rariare Joaõ rati òrysymy. Tahe irati riorore ròtena-ki. ²⁸ Tahe irati diwyde besetyre-ki. Ijadòma-ò riwahinskyre, tahe ijadòma tadi-ò riwahinskyre. ²⁹ Joaõ erydÿýna rieryreu tahe, nade iumy òrysymy. Tahe iumy riwyre wabede-ò.

³⁰ Jesuisi erydÿýna mahâdu ròðserenyre Jesuisi-ò. Tahe relyyrenyra ibutumy aõmydÿñana tule ibutumy riernanymyhÿre. ³¹ Jesuisi tamy rarybere: —Inyboho soho-jile rokoiren y bederahy-txi ixielehydÿýmy. Tii dori rarybera tamy heka byrena iòhòtyhyölere tamy roxina raòhòõlere. Iny sôwemy tamy wii reutydynyreri. ³² Tahe tiiboho so-hojile hâwò-di roire bederahy-txi iny-ò. ³³ Iny sôwemy tuu robira ròhònyrerimy. Tahe iny ibutumy hâwâ hâwâ ludu raijaranyre tòròsôna-ò. Tiibohole juhu rehemynre iko-ki. ³⁴ Jesuisi rororeu, tahe iny sôwemy robire, riraõreriò. Jesuisi tamy ratðenymyhÿre. Tiiboho dori iwese budoeni idi itxereduõmy rÿrireri wesemy. ³⁵ Txuu raloreu, ierydÿýna mahâdu Jesuisi-ò roire. Tiiboho rarybere: —Ka kÿnyhe bederahy roire txuuke rexihura. ³⁶ Kai tahe iny biteònykre hâwâ hâwâ mahâdu-ò rÿsÿna ixideereny õbradÿýmy. ³⁷ Jesuisi tamyreny rarybera: —Kaiboho tamy rÿsÿna biwahinskyre. Tahe raryberenyre: —Timybo tahe inyboho 200 prata womati nieru-di orotxu rikiõbranyrenykre. Timy wexe tamyreny rÿsÿna rikiwahinskyrenykre. Jesuisi tamyreny rarybera: ³⁸ —Tiwese orotxu bohe rÿire. Maa tamy itxeremy. Idi tahe rieryrenyreu, rarybera: —orotxu iruyre, utura inatxi. ³⁹ Idi tahe Jesuisi iny rabòròhòkÿ asityre rorukukremy. ⁴⁰ Idi tahe iny rabòròhòkÿ wii rirareare, ijô sîwëtam y, ijô 100my. ⁴¹ Jesuisi orotxu utura-wana rimyre tahe retehere biu-ò Deuxu-ò rexitòenyre. Idi tahe orotxu reòròòròre. Riwhinyre taerydÿýna mahâdu-ò riwykremy iny-ò. Tule utura inatxi wirarea riwhinyre iny mahâdu dee. ⁴² Ibutumy iny riroxire. Rihydymy rÿimyhÿ. ⁴³ Idi tahe ritÿxinyre waòinatxi reurò weririmy orotxu yre yre utura-wana rauhenyredi. ⁴⁴ Kia heka rerÿsÿre 5000 iny sôwemy rÿsÿna-di.

⁴⁵ Juhu Jesuisi riteònnyre taerydÿýna mahâdu ixiko-ò kanaijôwe-ribi ijà-ò, Besaida hâwâ-ò. Tii tahe ririre iny riteònnykre. ⁴⁶ Tahe riteònnyreu, tii rare ixitòedÿýmy bede ratòòhòkÿ-ò. ⁴⁷ Txioro bedesou hâwò ahotya-ki ratximyhÿre. Jesuisi suki ratximyhÿre ixisohojile. ⁴⁸ Tahe yhy rebònymyhÿ iutedereny-ribi. Hâwò rariaõlemyhÿ. Tahe Jesuisi tuu robire txu ijera iòhò-di. Tahe betyredile tamyreny rariare. Jesuisi iratyrereny wese rariakre. ⁴⁹ Tahe tuu robireu, betyre-di rariarerio, tiiboho unisÿna rôhòtinyrenyre, rira-juarenyre. ⁵⁰ Tahe ibutumy tuu robira ibutumy ruberurenyre. Jesuisi aõwesele rarybere: —Urile beysaben y, bresuren y. Jiarÿle watxireri. ⁵¹ Tii ralore tamyreny hâworo-ò. Yhy urile ixâwire. Ierydÿýnaboho bede riòtiinyrenyre. ⁵² Tiiboho ruberurenyre, orotxu

bedeòbyna dori rierykōrenyre.

⁵³ Tiiboho riòhòrenyre, ritehemynyre Kenesare-ò. Kia-ki hāwò ritisarenyre. ⁵⁴ Tahe hāworo-ribi ròtuòreri, ibutumy iny Jesuisi rieryra. ⁵⁵ Juhu raòrunyrenyre bina bina mahādu òrysymy. Idi tahe didydenye roholarenyre titxibo tai Jesuisi ratximyhŷò. ⁵⁶ Tii raloreu iny hāwā-ò aõbo ada hāwāhākŷ-ò aõbo ada bedero-ò aõbo, tiiemy iny bina bina mahādu iryko-txi ritidire. Tai tamy rexitðenihikŷre tamy debò reakemy itynnora-ò. Ibutumy tamy debò reareu, tahe riteytenyre.

7

¹ Jesuisi-ò ributunyre fariseu mahādu lahi rybe-di erydŷdu mahādu wahe. Tule bede ywina erydŷ mahāduributunyre. Jerusalē-ribi ritehemynyreri. ²⁻⁵ Jesuisi erydŷna mahādu tebò risuhòomy riroxireri. Fariseu mahādu, Bede ywina erydŷ mahādu-wana Jesuisi-ò ritŷraxyrenyre: —Aôherekibo aerydŷna tebò risuhòomy riroximyhŷrenyre. Aôherekibo ihetxiu bede ywidŷnana rityhynyöreri. Lahi rybe-di erydŷdu mahādu judeu mahādu-wana ihetxiu iwidŷnana riwinymyhŷrenyre. Tii heka tebò tiu suròduomy riroxiömyhŷre. Tiiboho aõna aõna wydyna heto-ribi dòòsemahâdeu, tiu heka röhöödile riroxiömyhŷre. Sôwemy iwidŷnarenry rityhynamyhŷre. Bemona butxi, womati bese-wana risuhòrenyre. ⁶ Jesuisi tamy dirawyonyde: —Isaia juhuule rarybere tiwesebo kaiboho toite. Kaiboho itxenadŷdu toite. Riritinymy rŷire:

—Kaiboho riwawowydynamyhŷre tary-di. Tahe awo-ribi waluuõlemyhŷre.

⁷ Kaiboho riwawowydynamyre tahe watxi nohõti ijeraõlerenymy. Kai teerynanyteri erydŷna-di iny nohõti-ribi namyhŷdeôle.

⁸ Kai Deuxu erydŷna tyhydŷömy. Iny erydŷnale tetyhynytenyte. ⁹ Tii tamyreny rarybera: —Kaiboho aõbo ijõ bihôrõnybenyleke, biaõmysŷnybenyke. Deuxu rybe bede ywina kaiboho tetyhynyõlemyhŷtenyte. Arybe bede ywinale tetyhynyõlemyhŷtenyte.

¹⁰ Moisesi rarybera:

—Kaiboho biythynybenyke adirybe-ò, tybyrybe-ò. Inyõ tadimy tybymy iehehemy rarybekiki, aõtaxiny ruruke.

¹¹ Kaiboho teerynanyteri hâbuõ-ò tadi tybywana-ò rarybekemy: —Wanieru waribi bitaõke. Ariwahiny dori Deuxu-ò. Wanieru heka korbŷ rare. (Korbŷ heka uri wahidŷna rare, iwitxira rybe wahe.) ¹² Jesuisi rarybehyymy rare: —Kiawese rierbynany my raremyhŷ, kaiboho uritere hâbuõ tadiboho-ò aõmydŷömy rarekemy.

¹³ Kawese ityhydŷrenyömy Deuxu rybe, aerydŷna òraru-ki. Sôwemy aõna aõna kawese tatŷnytenyte. ¹⁴ Tahe Jesuisi ixityre rarybera inysõwe-ò: —Bodoholabenyke, ibutumy bierybenykemy. ¹⁵ Aõbo iny-ò ralõmyhŷre, kia tahe iny risunyõlemyhŷre, inywo-ribi tahe namyhŷde kia tahe iny risunymyhŷre. ¹⁶ Inyõ bierybenykeki, boholawibenyke.

¹⁷ Tahe iny-ribi röhönyreu, heto-ò raloreu, ierydŷna mahādu tahe tamy rŷraxyre ijyymy. ¹⁸ Tii tamyreny rarybere: —Kaiboho tule aõbo teeryõmahâtenyte. Aõbo iny-ò ralõmyhŷre, kia iny risñnyõlemyhŷre. ¹⁹ Tawotyhy-ò dori ralõõlemyhŷre. Urile weryri-ò ralõmyhŷre idi umy-ribi röhönymyhŷre. (Ibutumy rŷsýna tahe awire riki.)

²⁰ Tule rarybere: —Aõbo iny-ribi namyhŷde, kia risurisunymyhŷre. ²¹ Inywo-ribi tahe röhönymyhŷre ibutumy nohõtinana binahakŷ. Kia heka rare nohõtinana binahakŷ: òta òtalemy, wasilemy, rubudŷylemy, ijõ hâbu riorese ridymy, ²² ibutumy aõna aõna wedu iny ratyrekemy, binamy röhõtinymyhŷre, ruilemy, aõbina binaõle, itxeredu, aõbina binalemy rybedu, tule itxýtelemy. ²³ Kia heka ibutumy bina bina inywo-ribi namyhŷde. Kia heka iny rexisunymyhŷre.

²⁴ Jesuisi rexitate. Tahe r re Tiro hāwäreny-ò, Sidõ beà hāwā hāwā-ò. Tahe tii ralore hetowo-txi tahe moõ rierykõdi ixidire hetowo-txi. Ralòrau tahe, rexiwòke aõkõ.

²⁵ Jesuisi tyhynina-ò hāwy roholare, tahe tamy nadé, tatiowotimy resere. Iriore-riki tyytybybina dire. ²⁶ Kia heka hāwy Grego mahādu rare. Ilahinanire heka Siru Senisia. Tii Jesuisi-ò rŷraxyre tyytybybina iriore-ribi deòdŷymy. ²⁷ Tahe Jesuisi tamy rarybere:

—Txioiny, juhu inihe uladu mahādu riroxikre. Wadee awiōre uladu-ribi r̄ys̄na ritake ijör̄osa-ò. ²⁸ Hāwyy rirawyonyra: —Inatyhy rare, Wāhī. Kurile r̄ys̄na kyre kyre rejumahāre. Kōwōruku bese-ribi, kuladu-ribi. Kiamy heka itxoör̄osa rirakuximyh̄re. ²⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybera: —Kia rybe òraru-ki heka kaa tarybeta tytybybina ariore-ribi rohonyra. Kia bòosekre aheto-ò. ³⁰ Hāwyy taheto-ki rehemynyreu, iriore-ki rahara byretyre-ki roire. Hāwyy rieryre tytybybina iribi r̄ohonyre.

³¹ Tai tahe Jesuisi ixityre rexitare Tiro hāwāreny-ribi, Sidō beà hāwā reny-ò rara Kalileia aho-ò. Tii raremyh̄yu, Debōwiò hāwā hāwā reny ririre. ³² Tahe tamy didydenye hābuō nohōtityō. Tii roholaõlemyh̄re. Tule awimy rarybeõhylemyh̄re. Tahe rexitõenyrenyra Jesuisi-ò, tebò ityre ritidikemy. ³³ Jesuisi tii ritare inysōwehek̄-ribi tahe tebò ritidire tōhōti-ò. Tahe rarybexinyre tahe idi tōrōtobymy reare. ³⁴ Tahe Jesuisi tarue ruwyre biu-txi, ele-di reare. Tahe rarybere: —Ebata. (Kia heka rybe riwiur̄osod̄ȳmy rare, —Biraynyke.) ³⁵ Aōwesele tōhōti riraynyre. Tōrōtō riykoykonyre. Tii aōwesele awimy rarybere. ³⁶ Jesuisi rarybere: —Uritere iny-ò ijyyōmykremy. Ihārele tahe ibutumy kiamy iny-ò relyymyh̄re. ³⁷ Idi bede riōtiinyrenyre. Tahe raryberenyre: —Ibutumy tii riteytenymyh̄re. Tii nohōtity aōwesele roholamyh̄re. Hābu rybeō aōwesele rirybedȳnymyh̄re.

8

¹ Kia txuu ixityre iny sōwemy ributunyre. Kiau tule aōr̄ys̄namy ijoohyylere. Jesuisi taeryd̄ȳna mahādu ixidee ributunyre. Tahe tamyreny rarybere: ² —Jiar̄y inysōwe rewotõenyneri. Tiiboho txuu inataō waki r̄yreri byreõlemy. ³ Jiar̄y byreõlemy ariteõnyrenykeki, ryrowetyakile reserenykre iōderawyrinymy. Tule, iny sōwemy irehe-ribi nade. ⁴ Ieryd̄ȳna tamy dirawyonyde: —Timytaka inyboho tamyreny orotxu rikiwahinyrenykre kabederahy-ki. ⁵ Tii rit̄ȳraxinyre: —Tiwesebo orotxu kai ijōdire. Tiiboho rarybere: —Debō inatxi reurōmy. ⁶ Jesuisi iny sōwemy ris̄yd̄ȳnykremy sutyre-ò. Tii orotxu debōinatxi reurōmy rimyra. Tii rexitõenyreu tahe riorore. Tahe riwahinyre taeryd̄ȳna mahādu-ò riwykemy iny sōwe-ò. ⁷ Tule utura ibutemy r̄ymyh̄. Tahe rexitõenymy rahudi tahe taeryd̄ȳna-ò rarybere: —Kaa tule biwybenyke iny sōwe-ò. ⁸ Tiiboho riroxirenemytahe rihydymy ratximyh̄. Iyre yre rauhenyre riwyrenyre weriri debō inatxi reurōmy riwyrenyre r̄ȳximy. ⁹ Inaubiōwa mil iny iōhōmy r̄ymyh̄. Tahe Jesuisi rexideōwarinyre iny sōwe-ò. ¹⁰ Tii ralore hāworo-ò taeryd̄ȳna-wana. Tiiboho roire Damanuta hāwāreny-ò.

¹¹ Lahi rybe-di eryd̄ȳdu mahādu nade fariseu mahādu wahe. Tiiboho tamy nade rybe òbitid̄ȳmy. Tiiboho r̄ȳraxirenrya bede eryd̄ȳnaō kiditeōsinskyremy. Lahi rybe mahādu rierykemy tii inatyhy rare urenana. ¹² Tii raelewesenanyre tawo-ki rarybere: —Aōhererekibo kaa iny mahādu r̄ȳraximyh̄re bede eryd̄ȳnamy. Inatyhymy jiar̄y ararybekre: —Bede eryd̄ȳna heka tamy rawahid̄ȳötyhy. ¹³ Tahe idi Jesuisi rexitare. Hāworo-ò ralore. Idi rohorere kanawe-ribi ijà-ò.

¹⁴ Ieryd̄ȳnaboho tahe tōhōti rosare orotxu wydysy-ribi. Sohojityhyle heka orotxu roimyh̄ hāworo-ki. ¹⁵ Jesuisi tamy ribedeerynyre: —Beteheiny, biyrubuny, lahi rybe mahādu, Herodi mahādu-wana wir̄s̄yna uri-ribi. ¹⁶ Jesuisi eryd̄ȳna mahādu ixideele rarybere: —Aōhererekibo Jesuisi kia rarybereri. Inyboho iorotxurenŷoreriki òsana. ¹⁷ Jesuisi heka rieryra tahe rarybera: —Aōhererekibo raryberem yrotxu ijōōremy. Kaiboho aōbo teerytenyôte. Kaiboho aōbo arawoxierynyrenyôte.

¹⁸ Kaiboho aōbo arueōrenyre. Tabiōletenyteri. Kaiboho aōbo itxi õhōtireny reaōlereri.

¹⁹ Jiar̄y 5000my iny-ò orotxu reareareu, tiwesebo weririmy orotxu yre yre-di rit̄ȳxinyre. Tahe tiiboho rirawyonyre: —Waōinatxi reurō weririmy. ²⁰ Tahe debōinatxi reurō orotxumy reorōra 4000 inymy, tiwesebo weriri orotxu yre yre-di rit̄ȳxinyre. Tiiboho rirawyonyre: —Debōinatxi reurōmy. ²¹ Tahe tamyreny rarybere: —Timyrekibo tahe teerytenyôte.

²² Dehemynyde Besaida hāwā-ò. Tahe hābu ruetà-di tamy didydenye. Rexitōenyrenyre tamy debò reakemy. ²³ Jesuisi tebòmy rimyre tahe ridyre hāwā-ribi bederahy-ò. Iruetyre rarybexinyre. Tebòmy tamy reare. Tahe ritý̄raxinyre: —Aōmybo aōbo tabiteri. ²⁴ Hābu tahe biu-txi tarue riukora, tahe rarybera: —Hābumy rabira, òwòru wese rýreriò, rariarer. ²⁵ Ixityrele Jesuisi tebò reare irue-ò. Hābu heka irue reyteramy òbitilemy retehereri. Robire irehetyhy-ò itýnyhýkýlem. ²⁶ Tahe Jesuisi riteònnyre isý-ò urile ihāwā-ribi ròðseõmykre.

²⁷ Jesuisi taerydý̄yna mahādu-wana ròhonyrenyre Sesaria Filipi hāwāreny-ò. Ryki taerydý̄naren-ò ritý̄raxinyre: —Mowe hābureny wamy raryberenyra jiarý raremy.

²⁸ Tiiboho rirawyònyra: —Joaõ Sebedý̄du riki, ijõ Eliasí riki, ijõ riki Deuxu rybedý̄duo.

²⁹ Tahe Jesuisi tamyreny ritý̄raxinyra: —Kaiboho, mobo tarybetenyte jiarý raremy. Tahe Pedro rirawyònyre: —Kai Kristu atximahâte. ³⁰ Tii raraybinihikýmy ixi-ki rarybera: —Inyko wamy ijyyõmykre.

³¹ Jesuisi rexiranyre erydý̄my: —Deuxu Riore Hābutyhyhyký heka aõna aõnamy aõhõkýmy rotý̄ynnihikýkre. Matuari mahādu heka ixideramy rynanakre. Tule Deuxu aõmysdý̄du wedu, Bede ywina erydý̄ mahādu ixideramy rynanakre. Jesuisi kudurukre idi tahe txu inataõ rýidi kedexixakre rubu-ribi. ³² Idi tahe iòrurehekýlem tamy rarybere. Pedro iny-ribi Jesuisi ritare, tahe tamy rarybere: —Kawese rybeõmyreke.

³³ Jesuisi ròðsemy reare, retehemyhý taerydý̄na-ò tahe Pedro-ò rarybere: —Bexitake wako-ribi Satanasi. Kai dori Deuxu ijoi aõkõ atximahâte. Kai hābu ijoi tate. ³⁴ Jesuisi ributunyre iny sôweheký, taerydý̄yna-wana tahe rarybere: —Inyõ wahemy kanakeki, ixideele rexirahíke, tahe taitxeò rimaryke riwaheludunykemy. ³⁵ Mobo taumy tarasamy rurukeki, riononykre. Tahe aõtxile iny waluukeki, Rybewihiký luukeki, taumy wadee riononykeki, kia heka taumy ritakre. ³⁶ Aõbo tahe awire, ibutumy aõna aõna bitake tai aumy biononyke. ³⁷ Aõbo tahe iny riwahinykre taumy wydyna òkesena aõbo. ³⁸ Kai wijnabòdu òrarudu mahādu rare, òta òtadu rare. Aõtxile iny walau warybe lau raixýrukeki, tule Deuxu Riore Hābutyhyhyký ilau kanaixýrukre tii nadeu ýjuwihiký-di boo wowydyna-ò.

9

¹ Tii tamyreny rarybere: —Inatyhymy adeereny ararybekre. Ijõõ kaki ratximyhýre ruruõtyhy Deuxu Iòlònau taruru-di kedehemynykreu.

² Tahe debò sohoji txuu rýidi, Pedro, Txiau, Joaõ-wana Jesuisi ridyre. Tiiboho sohojile bederatòò-ò roire. Jesuisi tamyreny rexiwitxiranyre. ³ Itty heka urile rabòtòranyre. Iurahakýmy relere suròna ratyre heka rauranymy ritoosónnyre. ⁴ Tahe tamyreny dexitýnnynde Eliasí, Moisesi-wana tahe rarybemyhýre Jesuisi-wana. ⁵ Pedro rarybere Jesuisi-ò: —Wawedu, awityhymy inihe kaki ratxirenryrer tahe rikiwinyrenykre inataõ hetomy, ijõ adee, ijõ Moisesi-ò, ijõ Eliasí-ò. ⁶ Pedro rieryõlemyhýre aõmybo rarybekemy ruberumyhýrem. ⁷ Nonoe dobephede iubòròna bede ritòbonyre. Tahe rarybere reare rybeuni iy-ribi: —Kia heka wariore waluu rare. Kaiboho tamy boholabenyke. ⁸ Tiiboho reteherenyre tahe inyõ robiõlerenyre. Jesuisilemy robirenryre.

⁹ Dobehedeu tahe inydee Jesuisi rarybere: —Uritere inyõ-ò tuu ijyyõmykre aõmybo tobitemy. Uritere Deuxu Riore Hābutyhyhyký rubu-ribi rexixareu, tai tahe tuu belyybenykre. ¹⁰ Kia rybe wasimy riworenryre. Ixideerenyle wii ritý̄raxinyrenyre: —Aõmybo rarybereri, rubu-ribi rexixamy nade. ¹¹ Tiiboho tamy rýýaxirenryre: —Aõhererekibo bede ywina erydý̄ mahādu rarybere Eliasí juhu kanakremy. ¹² Tii rirawyònyre: —Inatyhymy, Eliasí juhu nade. Ibutumy aõna aõna riywinykremy. Tewesebo raritinanymy rýrireri: —Deuxu Riore Hābutyhyhyký aõna aõnamy aõhõkýmy rotý̄ynnihikýre. Tahe tii inydee awiõhyykre. ¹³ Adeereny ararybekre: —Eliasí nade. Tule iny ixideewilemy tamy riwinyrenyre. Kaheka iaõmydý̄nana riritinanymy rýire.

¹⁴⁻¹⁵ Jesuisi dehemynydeu taerydý̄yna mahādu-ò, tahe robire iny sôwehekýmy tahe bede ywina erydý̄ mahādu taerydý̄yna-wana ritxiõnymyhyre. Tahe Jesuisimy robireu,

tahe tiiboho riumysaõnyrenyre. Raòrunyrenyre irybedýýmy. ¹⁶ Tamy rýýraxire: — Aõmybo tamyreny tatýýraxinyteri. ¹⁷ Inyõ rirawyönyre: —Erydýýdu, wariore adee redyreri. Tii tyytybybina rybeõhöký-di ratxireri. ¹⁸ Tyytybybina rimyreu tahe riatyre bede-ò. Idi tahe urile txuu riyiyinyre. Tahe tii rubureriwesele roire. Aerydýýna-ò jiarý rarybera tyytybybina riteranykremy, tahe tiiboho iruruõhyymyhý. ¹⁹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Tiwesebededýýnanabo wijinabòdu ityhyõlemy rýira. Tiwesebededýýnanabo awanareny ariijekemy. Wadee uladu bididyke. ²⁰ Tahe didydenye Jesuisi-ò. Jesuisimy robireu tahe tyytybybina urile raitxýteitxýtenymy resere. Idi tahe urile bede-ki rara òhòremy raratomyhý rybexi irywomu ròhònomyhý. ²¹ Jesuisi rýýraxire uladutyby-ò tiubedemybo taheka kaa binana tamy dehemynyde. Tii rarybere: —Uladuylaule idi ròraranyre. ²² Tiwese wese aõkõ idi rehure bera-ò, heòty-ò rahukemy. Aõ biwinykeki, jiarýboho biwawiòhenanyke wijile. Kai biwaruxetòenybenyke. ²³ Jesuisi rarybere: —Kai bityhynykeki, ibutumy aõna aõna rýimyhýre. ²⁴ Aõwesele uladutyby ryryre idi tahe rarybere: —Jiarý retyhynyre, biwiòhenanykre aõbo rauhenyre. ²⁵ Jesuisi iny sõwemy robire wii rotyrerimy, tahe riteranyre tyytybybina-ò: —Kai tyytyby rybeõ tule roholao iribi bòhonykre, tiu ixityre malõõtyhy. ²⁶ Tyytybybina ryryre. Uladu ritxýtenyre idi tahe ròhonyre. Uladu rubuwesele roire herimy. Tahe iny sõwemy rarybere: —Tii rurura. ²⁷ Jesuisi rimyre tebò ritamadýýnyremy tahe uladu rýire lamamy. ²⁸ Heto ralorenyre ierydýýna mahádu tamy rýýraxirenyre: —Aõherekibo jiarýboho tyytybybina riteõnyõrenyra. ²⁹ Tamyreny rarybere: —Kaiboho bexitòenybenykeki byreõna-di bonybenykeki, kiawesele heka ròhonyke.

³⁰ Iribi ròhonyre, Kalileia lowsysy-di roirenyre. Jesuisi heka inyerydýýderamyhý tai ratximyhýki. ³¹ Taerydýýna mahádu Jesuisi riernanymyhýre. Jesuisi tamyreny rarybere: —Deuxu Riore Hãbutyhyhyký heka rawahidýýkre hãburenyõ-ò. Tii hãbureny rirubunykre. Idi tahe txu inataõ txuu rýidi tahe kedexixakre rubu-ribi. ³² Tiiboho rierykõlere tahe ruberurenyre týýraxidýýki.

³³ Idi tahe rehemynyre Kafanaõ-ò. Ralore heto-ò. Jesuisi tamyreny rýýraxire: — Aõmywe widee tarybetenyteri ryro-ki. ³⁴ Tiiboho urile roholarenyre rybeõlemy. Ryro-ki dori rarybemyhý mowexe wiribi aõnimy ròhonykre. ³⁵ Tahe Jesuisi ronyrenyredi, Jesuisi taerydýýna mahádu ributunyre erydýýmy: —Inyõ juhuludumy rarekemy ratxikeki, tai heka tii ihewoludukre. Tule tii reakre ibutumy deòdumy. ³⁶ Tahe Jesuisi uladuõ rimyre risñnyre iubetya-txi tahe taerydýýna-ò rarybere: ³⁷ —Moõ uladu kawese wadee riwiòhenanykeki, riwawiòhenanyre. Moõ riwawiòhenanykeki, tule wateòdýýdule riwiòhenanyre.

³⁸ Joaõ tamy rarybere: —Erydýýdu, jiarýboho tuu rabirenyra inyõ tyytybybina-di ani-ò rehureriò. Tahe iny mahädureny aõkõ rare. Tahe jiarýboho tamy reijönyrenyre iny mahädureny dori aõkõ rare. ³⁹ Tahe Jesuisi rarybere: —Bijjönybenyõkre. Inyõ wani-di bedeòby riwinykeki, wanimy heka ibinamy rarybeõtyhy. ⁴⁰ Iny òluduõkeki, tii heka iny iroi rare. ⁴¹ Inyõ beõ adeereny waninamy riwahinskykre-wana, kai waerydýýna dori tate, inatyhymy adee ararybekre. Tii tawahidýýna ritakre. ⁴² Inyõ kaa uladu ityhydýýdu riatykre òraruna-txi, kia heka tamy awire töti-ki myna ritaamy idi bera-txi rehure. ⁴³ Ebôle araatykeki òraruna-txi, juhuule adee awire ebò biòròke. Kia heka awityhykre iny welytyle ralokre biu-ò, tahe awiötyhykre heòtytòteeheký-ò ralokeki debò inatxi-di. ⁴⁴ [Tai mohõ ruruõtyhy. Heòty ruruõtyhy.] ⁴⁵ Awa araatykeki òraruna-txi, juhuule adee awire awa biòròke kia awire iny rariake awa sohojilemy, awiõre heka heòtytòteeheký-ò ralokre awa inatxi-di. ⁴⁶ [Tai mohõ ruruõtyhy. Heòty ruruõtyhy.] ⁴⁷ Arue araatykeki òraruna-txi, bitake idi behuke juhuule adee awire arue sohoji-di Deuxu Iõlõ biu-ò ralokre, tahe awiõre heòtytòteeheký-ò ralokre arue inatxi-di. ⁴⁸ Tai mohõ ruruõtyhy. Heòty ruruõtyhy. ⁴⁹ Ibutumy iny heka heòty-di rijyrranykre. ⁵⁰ Jyyra heka awire, saa wahe. Urile taruru riononykeki, tiwesebo tarýsýna uri ixybyle tawo-ki bitidikre. Kaiboho ibutumy widee eysarenylere.

10

¹ Jesuisi iribi rexitare. Tahe rare Judeia bede bede-ò, tule Jordaõ kanawe-ribi ijà-ò. Iny sôwemy tamy ributunyre, tahe tiiboho Jesuisi riernanyre. Tii reðarimy tuu ratximyhyre.

² Tamy lahi rybe-di erydÿdu mahâdu dehemynydenye irutaadÿrenymy. Tahe tamy rÿraxinyre: —Hâbu aõbo tahawyy ririleke, awire aõbo ibinare aõbo. ³ Tahe Jesuisi tamyreny rirawyonyre: —Aörybe bede ywina-di Moisesi riernanyre. ⁴ Tahe tiiboho Jesuisi-ò dirawyonydenye: —Tii riernanyre iny tahawyy ririkemy. Urile juhuu hawyy bede erydÿna rybe tyrity riwinykemy, idi tahe tahawyy ririkemy. ⁵ Jesuisi tamyreny rarybere: —Öhõtitxyre dori Moisesi kia rybe bede ywina adee riwahinyre. ⁶ Juhu bedeu Deuxu riwinyre hâbu, hawyy-wana.

⁷ Iurenana tahe hâbu tadibohosy-ribi röhonymyhyre tai roimyhyre hawyy-wana.

⁸ Hâbu inatyhy hawyy-wana roimyhyre, sohoji tyhylemy radenymyhyre.

Iny inatxi inymy aõkõ rÿimyhyre, sohoji tyhylemy rÿimyhyre. ⁹ Hâbu hawyy-wana Deuxu ributunyre, iny iwtixira wiribi ritòhòrarienyötyhy. ¹⁰ Hetowo-ki tahe ierydÿna ritÿraxinyre kia rybe-ki. ¹¹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Aõtxile hâbuõ tahawyy ririkeki tahe ijõ-wana roikeki, kia heka òtadu rare. ¹² Hawyy tahâbu ririkeki tahe ijõ hâbu-wana roikeki, kia heka wedena rare.

¹³ Tiiboho tamy didydenye uladu tamy debò reakemy. Tahe ierydÿna riononymy rarybere tamy idyrenyömykre. ¹⁴ Jesuisi kiamy robireu, rikyaranyre rarybere: —Txiõ, kididyke uladu wadee. Uladu wese dori Deuxu Iòlona rare. ¹⁵ Inatyhymy ararybekre: —Moõ heka uladuwesemy Deuxu Iòlona ralõõkeki, kia heka Deuxu Iòlona-ò ralõõtyhy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rexiranyre uladu manamy taaxiõ-ò rimyre. Tahe tebò iratytyre ritidimy tamyreny rarybewihikyre.

¹⁷ Tahe Jesuisi rydi raloreu, hâbuõ tamy reare. Tahe hâbu iko-txi resere tatiowotimy. Rarybere: —Erydÿdu wihiky, aõwexe ariwinykre biu-ò hena aritakremy tiiheyymy umywihihky-di ararekre. ¹⁸ Jesuisi tamy rarybere: —Aõherekibo wihiky my wadee tarybeta. Hâbu awiõre. Deuxu sohojile tahe awire. ¹⁹ Bede ywina kai teeryte: rubudÿömykemy, tule òta òtaõmykemy, wasiõmykemy, tule ruiõmykemy, iny wii itxenadÿömykemy, adi bityhynykemy, boo tule. ²⁰ Hâbu tamy rarybere: —Erydÿdu, kia bede ywina rewinyhyylere, uladuule wiji-ò. ²¹ Jesuisi tamy retehere tuu reðarire tahe rarybere: —Kai sohoji aõmydÿnale aki nasiranyde. Kai makre, ibutumy aõna aõna-di bôhonykre, idi tahe idi biwahinykre iny aõkõ mahâdu-ò. Kia tahe aõmydÿnadikre biu-txi. Tahe manakre biwaheludunykre. ²² Kia rybe-ki heka hâbu rabedewore. Rexitare ibedewomy urile iaõna aõna sôwetyhyreki.

²³ Jesuisi retehemy iwerura-di tahe rarybera taerydÿna-ò: —Kia iny iaõna aõna sôwemy rÿrireri, tamy Deuxu Iòlona-ò ralõke isirare. ²⁴ Ierydÿna mahâdu bede ribedeõtiinyrenyre irybe-ki. Jesuisi ixityre rarybere: —Waexiboho, isiratyhy rare Deuxu Iòlona-ò ralõkemy. ²⁵ Kamelo tyrorenawo-di ralõkemy isirakeki, kia-ribi isiratyhyre iny iaõna aõnadikeki ralõke Deuxu Iòlona-ò. ²⁶ Tiiboho bede ratiinyre sôwemy. Widee rarybere: —Mobo tahe iõraru-ribi iny ritakre. ²⁷ Jesuisi iwerora-di retehere tahe rarybera: —Inatyhymy kõaõboka hâbu-ò isiratyhyre. Deuxu-ò tahe ibutumy aõna aõna isiraõre. ²⁸ Pedro rexiranyre rarybere: —Boholake, jiarõboho ibutumy rerirenry araheludunykre. ²⁹ Jesuisi rarybere tamy: —Inatyhymy adeereny ararybekre. Moõ waluukeki, rybewihiky luukeki, kia heka ririkre: heto, taseriore, tyby tadi-wana, tariore, tabede, ibutumy ririkre. ³⁰ Wijile itarasamy rarekre: 100 sãmy, 100 seriore, 100 tybyboho, 100 tadiboho, 100 tarioreboho, 100 tabede. Iny tamy rarybebinanykre tule. Ijõ bede kanakre tahe taumy tãmyra-di tiiemy rarekre. ³¹ Tahe sôwera juhu ludu ihewomy röhonykre. Ihewo ludu ijõ iko-ò röhonykre.

³² Tiiboho rydi raòwonyrenyre Jerusalë hawâ-ò. Jesuisi heka rare ikorenymy. Ierydÿna mahâdu bede ribedeõtiinyre. Tiiboho Jesuisi riheludunymy ihewo-ribi. Tahe

Jesuisi reraòmyhý idi rare waòinatxi reurò taerydýyna mahádu-wana. Tii relyyre ixityre aõbo ixidee kýnyikremy. ³³ Boholabenyke inyboho roirenryeri Jerusalé-ò. Kowa, jiarý Deuxu Riòre Hâbutyhyhyký, inyõ riwawahinykre Deuxu aõmysýdýdu mahádu wedu-ò, bede ywina erydýý mahádu-ò. Kia warubudýýmy riwawahinykre tori-ò. ³⁴ Tiiboho kidiwalahikre. Watyre kanarybexinykre. Òhòte-di kidiwahätenykre. Idi tahe kidiwarubunykre inataõ txu-di. Tahe rubu-ribi adexixakre.

³⁵ Joaõ, ijõ Txiau, wii Zebedeu riore, tamy nadé. Tahe rarybere: —Erydýdu, kai aõma aõ Wadeereny biwahinykre. ³⁶ Jesuisi rarybere: —Aõbohe jiarý adeereny ariwahinykre. ³⁷ Tahe tamy rarybere: —Kai, aiòlónasý-ò kedehemynykre, aruruwe-ribi aronykre, waseriore ahywewe-ribi ronykre. ³⁸ Tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho teeryõlemahâte aõmybo textõenyeri. Kaiboho aõbohe wabemon-a-di biõbenyke idi Jerusalé-ò adiõkremy wahâredi. Kaiboho aõbohe wasebena-di mohõlebenyke idi jiarý anohõkremy wãhâredi. ³⁹ Tiiboho dirawyonyde: —Kohe tulekre. Jesuisi tamyreny rarybere: —Bemon-a-di ariôkre kaiboho tule idi biõbenykre. Sebena-di jiarý ado-hõkremy, kaiboho tule idi mohõbenykre. ⁴⁰ Tahe mobo wabire ronykre ruruwe-ribi hywewe-ribi kia heka jiarýle ariwahinyõkre. Kia tahe iyrubudýýmy rýireri Deuxule kidiwahinykre. ⁴¹ Tai debòwiò erydýyna mahádu heka Joaõ-ò, Txiau-ò tamyreny iky reare. ⁴² Jesuisi tamyreny ryryre tamy kanakemy, tahe rarybere: —Kaiboho teerytenyte toriwedu irurusõwe dire. Iny nihiký heka iny my deòdu luure. ⁴³ Jesuisi kiamy rarybere: —Kia wese tahe aworen-y-ki aõkõkre. Kaiboho aõtxile mobo bòityhynyhykyre, ijõ iny deòdumy rarekre. ⁴⁴ Mobo juhutyhy rarelekre, deòdumy rarekre. ⁴⁵ Deuxu Riòre Hâbutyhyhyký nadé teòdu sôwekemy aõkõ tahe ixilemy reòdunykemy. Nade taumy wahidýýmy sôwemy iny tarasamy.

⁴⁶ Idi tahe roire Ijeriò hâwã-ò. Jesuisi taerydýyna-wana iny sôweheký-wana ròhõnyrenyra. Tahe rahare Bartimeu ruetàháký-ki. Bartimeu tahe Timeu riore rare. Tii ronyre rywe-ribi aõna aõnamy rexitõenyeri. ⁴⁷ Tii roholare Jesuisi Nazare ludu kia rare tahe tamy ryryra: —Jesuisi, Davi riore, wadee maruxetòekre. ⁴⁸ Sôwemy tamy rarybere: —Rybeõmyke. Tahe aõhe-wana tii rarybemyhýre: —Davi riore wadi mawotòeke. ⁴⁹ Jesuisi ryryre tahe rarybere: —Tamy byryke wadee kodoikemy. ⁵⁰ Tahe rexitareu rýire, wylemy nadé Jesuisi-ò. ⁵¹ Jesuisi tamy rarybere: —Aõmybo kai taruteri adee ariwahinykre. Tahe hâbu ruetàháký tamy rarybere: —Wawedu, ixityre arobikremy. ⁵² Jesuisi tamy rarybere: —Makre, atyhydýyna kai arateytenyra. Kialehe rare. Aõwesele ixityre tii robire. Tahe Jesuisihemy rare, ryki.

11

¹ Jerusalé iòhòmy ritehemynyrenyreu, tahe inatxi taerydýyna riteónyra hâwã-ò. Inatxi hâwã-ò iòhòmy, Betabaji, Betýnia-wana. Kia-ò Oliveira hâwâlò roire. ² Jesuisi rarybere: —Kaiboho boikre kowa hâwã-ò. Kowa-ò birónykreu jumentinho mhabenykre. Moheka ityre rariaõlemy ratximyhýre. Bieseke, wadee bididyke. ³ Inyõ adeereny rarybekiki: —Aõhekremybo idi atxitenyteri. Tahe tamy marybebonykre: —Wanyrý tuu rurureri. Ixityre kaò kidiòkesedýñykre. ⁴ Tahe hâbu roire. Jumentinho ryro hetojò-ki ritisanymy rýimyhý. Tai riesere. ⁵ Kia hâwã mahádu rarybere: —Aõherékibo jumentinho kaiboho tetatenyta. ⁶ Tai tiiboho Jesuisi rybe tamy riwahinyra. Tai hâwã mahádu jumentinho riwahinyre. ⁷ Tahe ridyrenyre jumentinho Jesuisi-ò. Tiiboho tatyyreny ritidirenre jumentinho tyremy. Tiiboho risýnyrenyre Jesuisi ityre-ò. ⁸ Ijõboho tahe horerule ritidire ryromy, ijõ tahe tauwòhi ryromy ritidire ityre rariakemy. ⁹⁻¹⁰ Ihewo ludu, iko ludu rawyhyrarónyrei, tule ryryreri: —Tii heka wowydyna rare. Tii heka Wanyrý niwesekemy naderi. Wowydyna rare iny labie Davi Iòlòna. Kai Iòlòna kanakre. Wyhyrarò biu-txi kodoholakre.

¹¹ Kia wese Jesuisi ralore Jerusalé-ò. Dohodýyna heto-ò ralore, ibutumy retehere, idi tahe ròhõnyre txiorotyhyreki. Tahe Betýnia-ò roirenre.

¹² Ijõ txu biòwamy tahe Betýnia-ribi rexitarenyreu tahe tii rama rahure. ¹³ Òwòru figureira rademy robirenemy irehe-ribi. Tahe tamy ritehemynyreu iraty-ki rahrenyölere, aõmyreki figureira raty bededýñanamy aõkõ bede rýimyhýre urenana. ¹⁴ Òwòru figureira-ò Jesuisi rarybere: —Tiu heka moõ araty ritòötyhy. Tahe ierydýyna roholare.

¹⁵ Tahe ritehemynyrenyre Jerusalë hâwã-ò. Tahe Jesuisi dohodýyna hetowo-ò ralore. Tahe kia-ribi aõna aõna-di rohonymyhýre mahãdu, òbradu mahãdu diteònnyde. Tahe nieru wibydýdu mahãdu, òwòrubesedýy-di Jesuisi rehure. Bòtòe dinodu mahãdu rynana-di Jesuisi rehure. ¹⁶ Inyõ heka ritxyydýñyölere dohodýyna hetowo-ki.

¹⁷ Rierynanimyhyre tahe tamy rarybere: —Raritidýyolemy aõbo rýireri:

Waheto kõaõboka inatyhymy ibutumy iny witxira witxira dee ixitòedýyna hetomy rýirakre. Waheto tewinytenye wasidu hetowesele.

¹⁸ Bede ywina erydýy mahãdu, Deuxu aõmysdýydu wedu mahãdu roholarenyre, röhötinyrenyre: —Timybo inyboho Jesuisi rubudýmy rokiwisýnykre. Tiiboho ru-berumyhýrenyre iny sôwemy dori bede riòtiinymyhý ibedeerydýñareneny-ki.

¹⁹ Txioromy dehemynydeu, tiiboho rexitarenymyhyre hâwâhâký-ribi.

²⁰ Txu ròhony-di, rehemynyrenyre òwòru figureira-ò. Tiiboho robirenyre rarubumy rýireriò, taru-wana, tararoti-wana. ²¹ Pedro ixi-txi tõhõti reare tahe rarybere: —Erydýdu, betehe inihe aõma òwòru figureira rarubumy rýire arybebina-di tamy tarybetaki. ²² Jesuisi dirawyonyde: —Kaiboho Deuxu bityhynymyhybeny. ²³ Inyõ rarybekiki kaa bede ratòòhöký-ki: —Kai myike, adi adehu rýikre berohoký-ki. Tahe irybe heka kedelekre. Tai inyõ rityhynykeki, tumy heka kedelekre. Tahe uritere iseödýyomykre urile bityhynykre, irybe heka kedelekre. ²⁴ Iurenana adee ararybekre: —Aõtxile aõ bex-itòenykre, kia heka bitakre. Bityhynykeki, inatyhymy bitake. ²⁵ Kaiboho texitòenyteneri wana aõbo inydee aky reamyhyre kia biixâwididýñymyhyke ratximyhýre, Deuxu dori riixâwididýñyke aòrarurenny-ribi. ²⁶ Kai iny witxira òraru biixâwididýñyokeki, boo biu-ki ratximyhýre aòraru riixâwididýñyokeki.

²⁷ Tiiboho ixityre doide Jerusalë hâwã-ò. Ririranymyhyrenyre dohodýyna hetowo-ki, bede ywina erydýy mahãdu, Deuxu aõmysdýydu wedu mahãdu, matuari mahãdu tamy doide. ²⁸ Tiiboho tamy rityýraxirenyre: —Mowe ateòdýydu kia aõna aõnamy tatýñymyhyte. ²⁹ Jesuisi dirawyonyde: —Adeereny tule araýraxikre. Kai-boho bidiwawyonykeki, tahe jiarý akorený ūraxina arelyykre, aõrurudibo aõna aõna rewinymyhyre. ³⁰ Tahe Jesuisi ritýýraxinyre: —Rattysebedýyna, Joaõ hõrõ, kia heka tiribibo nade, biu-ribi ada hâbu mahãdu-ribi. Kia manarybeke. ³¹ Tiiboho widee rarybera: —Biu-ribi inyboho raryberenykeki, tai tii rarybekre: —Aõhererekibo tahe tii tetyhynytenyôte. ³² Hâbu-ribi inyboho raryberenykeki, iny aruberumyhýrenykre. Ibutumy iny rityhynyre Joaõ heka Deuxu rybedu raremyhy. ³³ Tai tahe tiiboho raryberenyre: —Inyboho reeryörenyre. Tai tahe Jesuisi rarybera: —Hebo, jiarý adee arelyyöthy modeòdýydubo jiarý watxireri.

12

¹ Iribi tahe Jesuisi tamyreny ijyy-di rierynanimyhyre: —Hâbu uva oworuõ wese ròbròre. Tahe riòtitynyre. Tahe hâloo riare oworuubetya-ki, ruýdýñymy. Tahe utò riwinyre. Idi tahe rihuòtere hâbu mahãdu-ò. Tahe rexitare tasý-ribi ijõ bede-ò.

² Tahe bederatsiredemy bededýñanana rehemynyreu, iwedu teòdu riteònnyre bederaty ritakemy. ³ Huòtedu mahãdu teòdu rimyrenyre, rihetenyre tahe riteònnyre ixihyykemy.

⁴ Ixityre oworuwedu teòdu riteònnyre. Kia heka irati rihetenyre ta tamy rawobinarybenyre. ⁵ Ijõ riteònnyre. Kia heka rirubunyrenyre. ⁶ Tahe oworuwedu iriore sohobilere, tahe iluumy raremyhy ihewomy tii riteònnyre. tahe wedu rarybere: —Wariorele heka tiiboho rityhynyrenykre. ⁷ Kia huòtedu mahãdu widee raryberenyre: —Kia heka wedu aõna aõna tarasadu rare. Rikirubunykre tahe iaõna aõna inydeerenykre. ⁸ Tahe

rimyrenyre idi rirubunyre tahe idi rehurenyre oworu-ribi. ⁹ Jesuisi ritŷraxyinyre: — Aõhebo tahe oworuwedu rotŷnykre. Tii kodoikre huòtedu mahădu hudumy, tai tahe oworu riwahinskyre inywixira-ò. ¹⁰⁻¹¹ Ritina-di aõbo tariaõletenyte kia ryberiti:

—Mana-di hetowidŷdu rehura. Kia mana heka hetohàtxi-ki ritidimy doide. Kia heka Wanyrŷ riwinyre kia iny ruereny dee aõna aõna nihikŷ rare.

¹² Tai ijohonadu mahădu Jesuisi mynymy ratximyhŷ tii dori rieryre ixidee lau Jesuisi ijyymy relyymyhŷre. Tiiboho ruberurenryre iny sôwehekŷ lau. Tahe rexitarenryre, rexixâwidinyre.

¹³ Idi riteõnyrenyre Lahi rybe-di erydŷdu mahădu, Herodi mahădu-wana tamy imynamy irybe-ki. ¹⁴ Tiiboho rarybere Jesuisi-ò: —Erydŷdu, jiarŷboho araerymy adi watxiwâhärenyre kai inatyhy hâbu tate. Iny ibutumy adee wiwese wiweselere. Inaty-hymy iny-ò Deuxurymy teerynanimahâte. Tahe tiiboho ritŷraxyinyrenyre: —Awire aõbo ada ibinare aõbo nieru rawahinymyhŷre bede dinodu-ò. ¹⁵ Timybo tahe, rikiòwyny aõbo ada aõkõre aõbo. Jesuisi rierymyhŷre töhötinanareny, tahe ritŷraxyinyra: — Aõhererekibo kaiboho tiwaaurihitenyteri. Wadee womati nieruõ bidiwy waitxerenamy.

¹⁶ Tahe tamy diwydenye. Tahe tii ixityre ritŷraxyinyra: —Kawe moõ tytarasana rare, katahe moõ tyritina rare. Tiiboho dirawyonyde: —Kiahe bede dinoduhõrõ rare.

¹⁷ Jesuisi rarybere: —Hŷdebo, bede dinoduhõrõ tahe tamy biwahinybeny tule tahe Deuxu aõna aõnahõrõ tamy biwahinybeny. Tiiboho bede riõtiinyrenyre.

¹⁸ Saduseu mahădu tamy nade. Kia heka iny rubu-ribi rexixamy aõkõre-riki riery-nanimyhŷre. Tiiboho ritŷraxyinyre Jesuisi: ¹⁹ —Erydŷdu, Moisesi raritinyra bede ywina-di: —Hâbuõ rurukeki, tahâwyy iriõre ijõdiõkeki, tahe kia hâwyy tahâbu ser-iõre-wana roike. Iriõredikre taseriõre rubuòwymy roikre. ²⁰ Seriõre deböinatxi reuròmy raremyhŷ. Juhuu ijõ roire hâwyy-wana. Tahe tii rurure iriõreõlemy. ²¹ Tahe ihewo ludu iseriõre wytese-wana roire. Tii rurure iriõreõlemy. ²² Ihewoludutyhy tule ibutumy roire wytese-wana, tahe ituerenyre iriõreõlemy. Iròbymy tahe hâwyy tule rurure.

²³ Ixixanau tahe mohâbubo tuu rarekre. Ibutumy dori wytese-wana roire. ²⁴ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaki kaiboho teõsamym toite aõma ritina teeryõtenyteki. Tule Deuxururu teeryõtenyte. ²⁵ Ixixanau heka moõ roiõtyhy. Ibutumy iny ýju wese rarekre biu bede-txi. ²⁶ Kaiboho aõbo tatyyritinytenyõta iny rubu-ribi kedexixakremy. Kia heka raritinyry rŷire Moisesi tyriti-ki, òwòrusõmo ijy-ki rŷimyhŷ. Iwese Deuxu rarybere Moisesi-ò: —Jiarŷ heka Abraõ Deuxu rare. Ijai Deuxu rare. Ijaõ Deuxu jiarŷ rare.

²⁷ Jiarŷ heka rubu mahădu Deuxu aõkõ rare, tahe iru mahădu Deuxu jiarŷ rare. Kaiboho teõsamym toite.

²⁸ Bede ywina erydŷ mahăduõ nade ijohonamy. Tahe tiiboho widee raryberenymy roholareu, Jesuisi tamyreny rirawyonywihihŷreu, tahe tii Jesuisi-ò ritŷraxyinyre: —Tibo rybe bede ywina juhuure. ²⁹ Jesuisi rirawyonyre: —Ka heka juhu ludu rare: —Boholake Israeli mahădu, judeu ijo mahădu wahe. Wanyrŷ, iny Deuxu sohojile rare. ³⁰ Kia aDeuxu luuke ibutumy awo-ribi, aumytyyyby-ribi, ibutumy aruru-ribi. ³¹ Ka heka ihewo ludu rare: —Kai abireluduluuke iwese ixiluuke wese. Ijõ bede ywina heka ka ratyreõre. ³² Tahe Bede ywina erydŷ mahăduõ rarybere: —Inatyhymy kai tarybeta. Deuxu heka sohojile ratximyhŷre. ³³ Ibutumy awo-ribi iluukemy. Ibutumy aruru-wana iluukemy. Tule ibutumy aeryna-wana iluukemy. Iwese kai ixiluure wese, abire ludu mahădu luukemy. Kia heka ibutumy iròduxweloo ratyre rare. Ibutumy wahidŷnaloodŷyna ratyre rare. ³⁴ Jesuisi rieryre kia hâbu rirawyonywihihŷre tai tamy rarybere: —Kai heka Deuxu Iòlõna-ribi irehemy aõkõ. Tai tahe ibutumy ilau ruberure tŷraxyidŷki.

³⁵ Jesuisi dohodŷyna heto-ki rierynanimyhŷreu, rarybere: —Timybo Bede ywina erydŷ mahădu rarybemyhŷre Kristu Davi riore raremy. ³⁶ Davi rarybere aõmybo Deuxu Tyytybythy tamy narybedemy: —Wanyrŷ rarybere Wanyrŷ-ò: —Bodony waru-runawe-ribi. Txiohe rare, aõludu awarawo-txi aritudikre. ³⁷ Tahe Davile Wanyrŷ rininire. Timybo tahe Davi iriõremykre. Tahe iny sôwemy deysana-di roholarenryre.

³⁸ Tii rierynamyhŷreu, rarybera: —Bexiemyhŷbeny bede ywina erydŷŷ mahâdu lau. Tiiboho heka tyrehe-di riraluurenre. Tiiboho heka rybedŷŷluurenre hâwâhâkŷ riranaki. ³⁹ Dohodŷŷna heto-ki juhurnana luurenre. Tule ta anarŷŷ rŷiwana, juhu rynanadile tamyreny awire. ⁴⁰ Tiiboho tule wytese urimynydu aõna aõna ritarenre. Ixitòedŷŷna rehehekŷ rexitòenymyhŷrenre. Tiiboho heka aõnihikŷmy aõhõkŷmy dŷŷnana riowynyrenykre.

⁴¹ Jesuisi retehemey rŷimyhŷ dohodŷŷna heto nieruhyna ratya-txi. Tii retehere timybo iny sôwemy tanieru-di tamy rehumyhŷ. Tahe ityhynihikŷ tamy sôwemy niero-di rehure.

⁴² Tahe nadet wytese iaõkõdu mahâduõ tii rare. Tii inatxi niero sômo-di rehure. Tanieru tahe nierukonana rare. ⁴³ Jesuisi ryryre taerydŷŷna-ò: —Inatyhymy adee araybekre. Kowa heka wytese niero-di rehure ibutumy iny witxira ratyre. ⁴⁴ Kaa mahâdu ibutumy niero-di rehure rauhenyredile. Tahe wytese idi rehure ibutumy tanieru-di rexihumy taumy-ribi idi rehure.

13

¹ Dohodŷŷna heto-ribi ròhonyreu, ierydŷŷna tamy rarybere: —Erydŷŷdu, beteheke inihe mana nihikŷ-ò, hetohokŷ-ò. ² Jesuisi rirawyönyre rarybere: —Kaiboho betehebenykre heto nihikŷ-ò. Kia heka mana ijõ wityre-ki rŷiötyhy, ibutumy heka kedejuxunykre.

³ Oliveira bederatòòhòkŷ-ki tii ronyreu dohodŷŷna hetoko-txi, tahe Pedro, Txiau, Joaõ, ibutumy tamy doide rŷýraximy iny-ribi irehemy. ⁴ Wakoren bedelyyke, tiubo kia kŷnyikre. Ibutumy aõna aõna kŷnyikre wana tibo iny bedeerynyrenykre. ⁵ Jesuisi rexiranyre tamyreny rarybere: —Kaiboho anaitxenanydenyheny lau bexiebenyke. ⁶ Sôwemy dori roikre wanimy rarybemy rarekre: —Jiarŷ dori Kristu rare. Tahe iny sôwemy anaitxenanykre. ⁷ Kaiboho wounarybe-ò, aõbinarybe-ò, boholakreu, bubreneyömykre. Kia heka kanakremy ratximyhŷre. Urile bededŷŷnana ikonanamy aõkõhyylemyhŷre. ⁸ Uritere inylahinaren, ijõlahinaren-wana wii kidiaõbinanykre. Tule iõlõna mahâdu ijõ iõlõna mahâdu-wana wii kidiaõbinanykre. Bede bedesu ijõ hâwâ-ki kanamytatakre. Tahe aõkõre rama kedeakre. Kia heka juhu aõhõkŷmydŷŷnana rarekre.

⁹ Kai bexiekre anamydenyheny lau. Tiiboho anawahinydenykre aõludu wedu-ò, iõlõ-ò. Tiiboho anahatenydenykre dohodŷŷna hetowo-ki. Kiabohoko-txi wadee kaiboho kedelyykre inatyhymy aõna aõna rŷiremy. ¹⁰ Rybewihikŷ juhuu ibutumy bede hâwâ hâwâ-ò kiditŷnydŷŷnykre. ¹¹ Tiubo aradyrenykeu, urile nohõtiömy aõbo kaiboho marybebenykre. Kiautyhyle aõmybo rarybekremy bierykre. Kia tahe marybekre. Kai dori aõkõ tarybemahâte, Deuxu Tyytybytyhy tahe rarybemyhŷre. ¹² Seriore seriorele wii kidirubunykre. Tyby heka tariore kidirubunykre. Uladule tadi, tyby kidirubunykre. ¹³ Ibutumy heka iny iy kedeakre wani òraru-ki. Kia heka ikonana-ò rrijekreu, taumy tarasanakre.

¹⁴ Aõna aõna binahakŷ kanakreu, ibutumy rahukemy. Tiiboho kanakeu itxinonana-txi aõkõ rarekemy, kaiboho mahenybenykre bederatòòhòkŷ-ò, Judeia hâwâ hâwâ-ki ratxikeki, mahenybenykre. ¹⁵ Inyõ hetotyre-ki ratxikeki, urile ròteömy aõna aõna wydysymy. ¹⁶ Inyõ bedero-ki ratxirekeki, uritere òkeseömy tyy òrysymy. ¹⁷ Kobexe heny hâwyy bòtomy rŷira, tule hâwyy tariore ritönymy rŷira. ¹⁸ Bexitdenykre kia kanaheny bededŷŷnana sirau. ¹⁹ Aõhõkŷmydŷŷnana kanakre tiu heka tuuõre. Juhule Deuxu bede riwinyreule wiji tuu yrubule bede roimyhŷre. Tiu heka kiamy bede roiötyhy aõhõkŷmydŷŷnanamy. ²⁰ Deuxu bede iõhõmy rirawetyyòròkeki, moheka irumy ròhonyötyhy. ²¹ Inyõ adee rarybekki: —Kaki heka Kristu ratxireri. Kowa-ki ratxireri. Uritere ityhydŷŷömy. ²² Sôwemy Kristu kanakre, urile Kristu inatyhy aõkõ rarekre. Tule Deuxu rybedŷŷdu kanakre. Kia Deuxu rybedŷŷdu inatyhy aõkõ rarekre. Tiiboho heka bedeòby riwinykre tule bede eryna. Deuxu hõrõ riitxenanykemy inatyhymy kõaõboka. ²³ Kaiboho warybe biyrubunykre. Adee ibutumy juhuule reõbitinyre.

²⁴ Idi webòhòna rŷira txuu, aõhõkŷmydŷnana itue-di, txuu heka rurunykre. Ahădu tule rurunykre.

²⁵ Taina heka kedejuxunykre biu-ribi. Biururu raòweòwenykre.

²⁶ Iny retehekre Deuxu Riore dehemynna-di. Biurawetyky-ribi kodobehekre. Kia heka lobixina kanabòtòranykre. ²⁷ Tahe taŷju kiditeònykre tawedu ijoihõrõ butudŷymy. Kidibutunykre ibutu bede bede konana-ribi, tule ibutu biukonana-ribi.

²⁸ Tahe figueira òwòru-ribi erydŷyna bierybenykre. Tahe iruru raixinykreu tahe, txiru ròhonykreu, tai tahe bierybenykre wyra iòhoreri. ²⁹ Tule kia aõna aõnamy bobibenykre, tii iòhòlereri. Ijòkile wese nyide. ³⁰ Inatyhymy adee ararybekre, kia wijnabòdu itueötyhy aõna aõna rŷikre hârele. ³¹ Biu, bede-wana ituekre, tahe warybe itueötyhy. ³² Moõ heka rieryötyhy tiubededŷynanamybo tii kòdòòsekre. Tule ſju biutxile rieryõre. Tule iriore rieryõre. Tule tyby sohojile rieryre.

³³ Kaiboho bexieke, beteheke. Kai dori teeryötenyte tiubededŷynanamybo kòdòòsekre. ³⁴ Kedehemynykremy dori iwese hâbu tŷimy rarewese tii rexitareu, ririre tadeòdu. Tadeòdulemy tule ridyre itxeredu retehemyhŷkemy. ³⁵ Tahe betehe inihe teeryöteri dori tiubo kanakre heto wedu, txioromy ada ruwetya aõbo, ada hânie hâbu ryry-di aõbo, ada txumy aõbo. ³⁶ Betehe inihe iny araraòõlemy tii rehemynyreri aki rahakre atŷi-ò. ³⁷ Aõna aõnamy jiarŷ rarybemyhŷre, rarybera ibutu-ò: —Bijebeny.

14

¹ Kia-ribi inatxi txumy riuhenymy ratxireri anarŷŷ kodohònykremy. Kia anarŷŷ wehityhynamy heka iny ratya-di reare. Tule orotxu anarŷŷ kia ròhonyre. Tule Deuxu aõmysŷdŷdu wedu mahâdu tule bede erydŷdu mahâdu Jesuisi rimykemy ratxireri idi rirubunykemy. ² Tiiboho rarybemyhŷrenyre: —Kiahe aõkõre anarŷŷ rŷrireru, iny sôwemy inydeereny kana aõbinanyheny.

³ Jesuisi Betŷnia hâwâ-ki ratximyhŷu, Simaõ tyybina heto-ki ratximyhŷre. Jesuisi òwòru besedŷybire-ki roimyhŷ. Tahe hâwyu aderòna òwynihikŷ-di lñyrena wi-hikŷ-di nade. Tai ihyna riwebòhonyra tahe Jesuisi ratityre-ò ritxiwira. ⁴ Inyõreny rexiykaranye. Tahe widee rarybera: —Aõhererekibo aderòna rahura. ⁵ Inywitxira tahe iòwonykewi sôwemy nierumy kia-ò. Kia nieru-di tahe iny aõkõdu-ò rawahidŷnykre. Tahe tiiboho rexibonyreri hâwyu dee. ⁶ Tahe Jesuisi rarybere: —Txiòhe rare, uritere ixibydŷõmyke. Tii heka aõwihihikŷbo wadée riwinyra. ⁷ Kiamy aõu aõu iny aõkõdu rŷikremy. Aõule heka tamy aõwihihikŷ biwinybenyke. Jiarŷ tahe, aki aõu aõu aõkõlekre. ⁸ Tii heka rexikonanonymy ròwidŷyre. Aderòna-di watyre ritxiwira wabede-ò jiarŷ raõule. ⁹ Inatyhymy adeereny ararybekre. Aõtxile Deuxu Rybewihikŷ iny relyykre. Kia-ò kahâwyu ijyymy relyykre, ibutumy iny idi rôhõtinykremy aõbo riwinyredi.

¹⁰ Tahe Judasi Isariò Deuxu aõmysŷdŷdu-ò rara Jesuisi tamy rawahidŷnykemy.

¹¹ Tiiboho tamy roholarenyre, reysare. Tahe tamy nieru riwahinykemy riurenanyre. Tahe Judasi rijemyhŷre aõu aõu bedewihikŷ tamyreny riwahidŷnykemy.

¹² Juhu orotxu anarŷŷtxure budoeni xiweloo rirubuny rahudi tahe Jesuisi erydŷyna mahâdu tamy rarybere: —Titxibo anarŷŷ rŷsŷnamy biroxikemy atxiteri. Jiarŷboho kowa-ò aroikre. ¹³ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho boikre hâwâhâkŷ-ò. Tahe hâbu-wana wii biòbynykre butxi-di riwyneriò. Tahe tii bicheludunybeny. ¹⁴ Aõtxile hetoõ-txi ralòke, kaiboho marybebenyke hetowedu-ò: —Waerydŷdu rarybera: —Titxiwexe anarŷŷ rŷsŷna arirŷsŷkre waerydŷyna-wana. ¹⁵ Tii heka adee kiditeòsinykre hetowowitxiraõ biu-txi. Ibutumy rexihumy rŷire inydeereny. Kowa rŷsŷna inydeereny biywinykre. ¹⁶ Tahe ierydŷyna rexitare. Roire hâwâhâkŷ-ò. Tahe ròhonyre iwese Jesuisi relyyre wese. Tahe ibutumy rexihurenyre anarŷŷ-ò.

¹⁷ Txiorou Jesuisi nade taerydŷyna waòinatxi reurò-wana. ¹⁸ Tiiboho òworubesedŷŷ riroximahâu, Jesuisi rarybere: —Kaiboho wawana teroxitenyeri sohojõ biwawahinykre.

¹⁹ Tahe urihimyò rexiranyre rabedewomy. Tahe widee raryberenyre: —Jiarŷle heka ariwahinykre. ²⁰ Tii rirawyonyre: —Kaiboho, waòinatxi reurò mahâdu sohojõ. Kia

mahāduō orotxu-di wawana rebenymyhy besero-ki. ²¹ Inatyhymy Deuxu Riòre Hābutyhyhyk̄y rakre iwese iritina rŷirewesele. Kobexeheny kowa hābu heka kidiwahinykre. Tamy iny awire kedeaõlede.

²² Tiiboho riroxireriu, Jesuisi orotxu rimyre, raorore, rexítøenyre, tahe tamyreny riwahinyre. Rarybere: —Ahāxe, kia heka waumy wese rare. ²³ Tahe v̄ihynamona rimyre, rexítøenyre, tahe tamyreny riwahinyre. Ibutumy ibute bute iribi tuu riörenyre. ²⁴ Tamyreny rarybere: —Kia wāhālubu wese rare. Kia hālubu heka rybe t̄myra ywidýyna hālubu rare. Kia inyboho kidinohōtijuadenykre. Wahālubu heka kedejuxunykre iny rabòrònihilik̄y dee. ²⁵ Inatyhymy ararybekre: —Ariõõtyhy heka òtetibederatyrube t̄myra ihyy tahe tiutxumybo Deuxu lòlona-ki ariõkre.

²⁶ Deuxuwimy rawinyrenyreu, tahe rexitarenyre Oliveira bederatòòhòk̄y-ò.

²⁷ Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho ibutumy wijirumy biwaribenykre. Kia heka iritina rŷire.

Itxeredu tahe riròrenykeki, budoeni rahenykre.

²⁸ Tahe rubu-ribi adexixakre, arakre akomy Kalileia-ò. ²⁹ Pedro rarybera Jesuisi-ò: —Ibutumy ararikeki, arariõtyhy. ³⁰ Jesuisi tamy rarybera: —Inatyhymy ararybekre. Wijirumy hāniehābu inatxi kydyrykreule, kai iny witxira-ò biwatxiönykre inataõ bedemy.

³¹ Tahe Pedro rarybera tarurutyhymy: —Aõkõre, aratxiönyötyhy, ihärele tahe awanale arurukre. Ijõ mahādu tule kia wese rarybera.

³² Tahe roire Kesemaní hāwāmy ninadu-ò. Taerydýyna-ò rarybera: —Biwaraòmy bonykre kakile. Kowa-ò arexitøenykre. ³³ Tii ridyrenyre Pedro, Txiau, Joaõ-wana. Jesuisi rexiranyre rabedewomy ihyy rexítøenyre. ³⁴ Tahe tamy rarybera: —Watyytyby heka rabedewomy ratxireri rubuhyy-ò. Kaki bonykre biijem. ³⁵ Tahe iko-txi urihimyò rareu, resere. Rexítøenyre: —Waha, adee arexitøenykre. Adee awikeki, kia òraule tiu waròteõna. ³⁶ Tii rarybere: —Waha, adee ibutumy isiraõre. Kia bemonia inyhe waròbi bitake inihe. Tahe wadeewi wadeewi-ki aõkõ watxireri, tahe adeewi-ki. ³⁷ Tii rehemynyre tai rahare rörõrenymy roireriò. Rarybere Pedro-ò: —Simaõ, Tarõteri aõbo. Biijeõtyhy sohoji òramy bededýñana. ³⁸ Biijebenykre, bexitøenykre, uritere rutaanamy ròteõmykre inatyhymy atyytyby irurudire tahe ade iruruõre. ³⁹ Tahe Jesuisi ixityre rare rexítøenyre ixiwesele. ⁴⁰ Ròðsereu, ijõ-ki rahare rörõmy ixiwesele, irururený rautxienymyhy dori. Tiiboho rierykõre idi rirawyònyrenyre. ⁴¹ Tahe ixybyle ròðsere tahe rarybere: —Morõbeny bexielehynybeny. Òra iòhõreri. Kia heka Deuxu Riòre Hābutyhyhyk̄y kanawahidýÿkre òrarudu mahādu-ò. ⁴² Bitõmynbenyke, rokoirený, walòsedýÿdu iòhòmy rareri.

⁴³ Tii rarybereriu, aõwesele Judasi nade. Kia heka waòinatxi reurò mahāduō rare. Tii-wana doide hābu mahādu mayrehe-di, òhòtemy debòna. Kia heka hābu mahādu doide matuari mahādu-ribi, Bede ywina erydýÿ mahādu-ribi, Deuxu aõmysydýÿdu wedu-ribi. ⁴⁴ Lòsedu tamyreny juhuu bede eryna riwahinyre. Kawese heka rarybere: —Kowa heka inyõ-ò aruwokre, tii heka hābu rare. Bimybenykre, birarenbenywihihik̄ykre. ⁴⁵ Judasi rehemynyrenyreu, tahe rarybere: —Wedu, wedu. Tahe tamy ruwore. ⁴⁶ Juda ijoí Jesuisi rimyra. ⁴⁷ Kia ijoí mayrehe ritare tahe Deuxu aõmysydýÿdu wedu deòdu nohõti riorore. ⁴⁸ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Kaiboho mayrehe-di tiwaòrynyteri wasidu-wesemy aõmy, òhòte-di. ⁴⁹ Jiarõ tahe dohodýÿna heto-ki watximyh̄ txuõ txuõlemy adeereny araerynanywāhādenyde. Kowa-ki heka tiwamyõlemyh̄tenyte. Tahe aõbo iritina-ki rŷireri, kia heka kõnyikrem. ⁵⁰ Ibutumy ierydýÿna mahādu ririrenyre, rihenrenyre.

⁵¹ Kia heka hābuō riheludunymyhy tyy tayredile rexitynyny tiiboho ridyrenyre.

⁵² Tii tahe tyy ririre tahe rahenyre tadelemy.

⁵³ Deuxu aõmysydýÿdu wedu-ò tiiboho Jesuisi ridyre. Bede ywina erydýÿ mahādu, matuari mahādu-wana ributunyre. ⁵⁴ Pedro riheludunyre irehetyhytymy. Rehemynyre Deuxu aõmysydýÿdu wedu heto-ò. Tai tahe ixítøeenymy heòtywera-ò rorukumyhy heto itxeredu mahādu-wana. ⁵⁵ Deuxu aõmysydýÿdu mahādu wedu,

tule dohodýýdu mahádu alobixidu riijemyhýre aõlemy Jesuisi òludu relyymy hýre, Kia òraru-ki rirubunyrenykemy. Rahaõre. ⁵⁶ Sõwemy iny ruimy relyymy rýimyhý. Iruinarený wiribi hitxi hitxilera. ⁵⁷ Ijõ mahádu rýimyhýre relyyre häre ruimy rarybere: ⁵⁸ —Inyboho irybe-ò roholarenymy: Jiarý heka dohodýýna heto ariixäwididýýnykre kia heka hâbu iwidýýna rare. Txu inataõ-di ijõ ariwinykre iwidýýnaweseõre. ⁵⁹ Kia heka aõmybo tuu relyrenyremy irybe wiribi hitxi hitxire. ⁶⁰ Deuxu aõmysýdýýdu mahádu rýire inysõwetya-txi. Tii Jesuisi ritýýraxinyre: —Kai aõbo biwarawyonykre aõmybo relyrenyreri adee òladumy. ⁶¹ Tii rerawyonyõlere ixby tahe Deuxu aõmysýdýýdu mahádu ritýýraxinyre: —Kai aõbo Kristu tate, Deuxu wityhy riore. ⁶² Jesuisi rarybera: —Jiarý heka. Kaiboho betehebenykre

Deuxu Riore Hâbutyhyhyký Deuxu rurunaweribi-ò ronyreri. Kaiboho tii betehebenykre
Deuxu Riore Hâbutyhyhyký biuwetyky-ribi naderi.

⁶³ Deuxu aõmysýdýýdu wedu ityy riykara idi rarybera: —Aõherekibo ijõ alobixidumy iny rururenryneri. ⁶⁴ Kaiboho taholatenyta aõbina binalemy rarybereri õ aõmybohe kaiboho tahötinymy hýtenyte. Ibutumy heka tawo riraõhõrerenyra rubudukremy. ⁶⁵ Tahe ijõ ityre rybeximy rarutaara rexiruehetynyre tahe tule rihetenyre. Tahe rarybera: —Mota lâhà arahâtenyra. Idi tahe heto itxeredu tule rihetenyre.

⁶⁶ Pedro heka ratximyhý bedeube-ki tahe ijadõma dehemynyde, Deuxu aõmysýdýýdu deòdu. ⁶⁷ Pedro rexitõteenymy hý heòtywera-ò tahe ijadõma tamy retehere. Tahe rarybera: —Kai tule Jesuisi Nazare ludu-wana atximahâte. ⁶⁸ Tahe tii rexitxiõnyre: —Jiarý reeryõre aõmybo kai tarybeteri. Tahe Pedro hetowo-ribi ròhõnyre. ⁶⁹ Ijadõma ixby ixby itxeremy rarybera kowa ijoï-ò: —Kowa heka tii maháduõ rare. ⁷⁰ Tahe tii ixityre rexitxiõnyre. Ixybyle kowa ijoï Pedro-ò rarybera: —Inatyhymy kai ijõ maháduõle tate. Kai dori Kalileia mahádu tate. ⁷¹ Tii inatyhytyhyrybemy rarybera: —Jiarý reeryköre hâbumy tarybetenyteri. ⁷² Tahe hânie hâbu ryryra, inatxi hewoludumy. Ta Jesuisi rybe-txi Pedro tõhõti reare. Iwese Jesuisi rarybera: —Inatxi hânie ryrykredi, ihewoludukomy ryrykre, wadee bedexitxiõnykre inataõmy. Pedro tahe iribi rexitareu, rahinyre.

15

¹ Txuu reareu, Deuxu aõmysýdýýdu wedu, matuari mahádu, Bede ywina erydýý mahádu ibutumy ributunyre. Tahe Jesuisi ritaataare tahe ridyrenyre Pilato-ò. ² Pilato Jesuisi-ò ritýýraxinyre: —Kai aõbo judeu iõlõ tate. Tii rirawonyõnyre: —Kai ka tuu tarybeta.

³ Deuxu aõmysýdýýdu mahádu wedu rarybera Jesuisi aõna aõna awimy aõkõ riwinyre. Tahe Jesuisi riwawyonyõhyylere. ⁴ Pilato ixbyle rýýraxire: —Kai birawyonyõtyhy aõbo. Kai aõbo taholaeteri aõmybo tiiboho autedé-ò raryberenyreri. ⁵ Tahe Jesuisi rarybeõhyylere tahe Pilato urile bede riòtinymy hýre.

⁶ Kia heka juhuu iny deòwarixina rare hâbu ròteduõ ritakemy anarýýtxuu. Aõtxile iny tamy rexitõenyke. ⁷ Ròtenawo-ki raremyhý inyõ Barabamy ninadu-ki. Tii tahe inywixira aõbinadu mahádu-wana ratximyhý. Kiamy inydinodu òraru-ki aõbina rýireki, tii iny rirubunyre. ⁸ Iny sõwehekýky-ki doide, tahe rexiranyre ixitõedýýmy: iny deòwarixina kòdõhõnykre. ⁹ Pilato dirawyonyde: —Adeereny ariõlõdýýnykekõ aõbo ka judeu iõlõ. ¹⁰ Tii rieryre dori Deuxu aõmysýdýýdu mahádu wedu tamy Jesuisi ridyrenyre iwobinanarený lau. ¹¹ Deuxu aõmysýdýýdu wedu inysõwe riixitõedýýnyre Baraba riõlõdýýnykemy. ¹² Pilato ritýýraxinyre ixbyle: —Aõhebo tahe idi arotýýnykre. Kai-boho tuu teninimyhýtenyte judeu iõlõmy. ¹³ Tiiboho rirajuarenyre: —Bitamadýýnyke itxeò nihiký-ò. ¹⁴ Ta Pilato tamyreny ritýýraxinyre: —Aõbina taká riwinyre. Aõhe-wana ixityre rirajuamyhýrenyre: —Bitamadýýnyke itxeõnihiký-ò. ¹⁵ Pilato inydee aõ ri-wahinykemy rôhõtinyra, tai ta Baraba riõlõdýýnyre. Idi tahe Jesuisi riyhytanymy rahudi, riteõnyre itxeõnihiký-ò riukõrenykre.

¹⁶ Soldado ridyrenyre heto woube-ò. Tai tahe ibutumy soldado ributunyre. ¹⁷ Tahe tyysòborehekÿ-di rityynyrenyre. Tahe ede rataana ritidire ira-ò. ¹⁸ Tahe rirybenyrenyre: —Adee nihikÿre judeu iòlò. ¹⁹ Tahe rihetenyre bòtore-di irati-ò, tahe ityre rarybexinyre tahe rÿire tatiowotimy rityhynykemy. ²⁰ Tahe tyysòbore iribi ritara, tahe ityyle tamy ritidira. Inatyhymy ridyrenyre itxeònihikÿ-ò riukòrenykemy.

²¹ Kowa-di rekoarenyre hăbuõ. Simaõ Sireni inire. Kia heka Alexÿdre, Rufu-wana tyby rare. Tii nadé bedero-ribi. Tiiboho tahe riitxyydÿnyre itxeò-di retyykemy.

²² Riwyrenyre bederahy-ò Kòkòta ninadu-ò. Kia heka iwitxira rybe rare. Kia heka rubu ratitybyho wese rare. ²³ Tiiboho vÿi riurinyre òwòruburu-wana. Tahe tii tuu riõölera. ²⁴ Itxeònihikÿ-ò raukòrenymy rahudi tahe ityy wirarea riatyre, tahe ityy-di rarudeòsanyre tibo iny sohoji sohoji ityy riwykemy. ²⁵ Biurasò txu Jesuisi itxeò-ki raukore. ²⁶ Iratya-ki tahe ritina rÿire: JUDEU IÒLÒ. Kia heka iny tuu rarybemyhÿrenyre. ²⁷ Tahe tii-wana inatxi wasidu itxeònihikÿ-ò riherinanyre, ijõ ruruweribi-ò, ijõ hyweweribi-ò. ²⁸ Tahe rotÿnyre aõbo Deuxu ritina-ki rÿire wese: Tii ratximyhÿ òrarudu mahădu-wana. ²⁹ Iny reareare tara riohowimy rarybere aõbina binamy: —Kobe, kai korihe dohodÿyna heto biatykemy inataõ txudile tahe ixityre bidiwinykre. ³⁰ Kaile inyhe bexitakre itxeò-ribi. ³¹ Iwesehyyle Deuxu aõmysdÿýdu wedu, bede ywina erydÿý mahădu-wana widee raryberenyre. Jesuisinimy raujõmorenryeri: —Tii iny witxira ritare, tiile tahe rexitaôtyhy. ³² Kristu, judeu Iòlò, bodobeheke itxeò-ribi jiaryboho arobirenkykemy, tai tahe aratyhynyrenykemy. Tule wasidu tii-wana raukòrenyre itxeò-ki Jesuisimy raujõmorenyre.

³³ Txutyeu ibutumy bede rurunyre. Tahe roire txu kaò resemy. ³⁴ Kiaule tahe Jesuisi rarybeterenyre: —Elòi, Elòi, lema sabatani. Kia heka iwitxira tybe rare. Kia rare: —WaDeuxu waDeuxu, aõhererekibo kai tiwarite. ³⁵ Ijoï heka tamy roholareu, rarybere: —Tii heka Elias-ò ryryreri. ³⁶ Hăbuõ reare bexi ritÿxinyre vÿi juberere-di idi tahe ritidire tabòtòrejura-ò. Riwahinyre Jesuisi ritòkemy. Tahe rarybere: —Deinyhe tamy inyhe reketehereny Elias-ò ryryreri. ³⁷ Jesuisi ryryre irariemy idi rurure. ³⁸ Dohodÿyna hetowetyy raykare inatxi weryna tyymy, biu-ribi, bede-ò. ³⁹ Soldado dinodu Jesuisiko-txi ratximyhÿre. Tahe rurureu, irubumy robire. Tahe rarybere: —Ka heka inatyhymy Deuxu riore rare. ⁴⁰ Tule hăwyy mahăduõ retehemery rÿimyhÿ irehe-ribi, tòwysyreny-ki, Marie Madalena, Marie (Txiause, Jyjese tii rare. Txiau heka Jyje hewoludumy rare.) Salome tule ihÿre ijõ-wana. ⁴¹ Kia heka Jesuisi Kalileia raremyhÿu, tiiboho tahe sôwemy iny-wana doide Jerusalë-ò.

⁴² Txioromyhe dehemynyde. Wirareasanatzu rare. Kia heka sabadotxukokile rare.

⁴³ Jyje Arimatea hăwă ludu dohodÿdu nihikÿõ rare. Tule heka tii riraõmy ratximyhÿ Deuxu Iòlona. Tii ruberuõlemy rare Pilato-ò Jesuisiumymy ixitòedÿýmy. ⁴⁴ Pilato rabedeòtiidÿñanyre Jesuisi rurumy roimyhÿdi tai ryryre soldado dinodu-ò. Tai Pilato ritÿxraxinyre, Jesuisi rurumy roimyhÿdi. ⁴⁵ Soldado rarybereu Jesuisi rurumy roiremy tahe Pilato riteònyre Jesuisiumy Jyje-ò iwahidÿýmy, ⁴⁶ Jyje ritare itxeònihikÿ-ribi tahe ritÿtenyre tyyurahákÿ-di. Idi tahe ritidirenyre mana hăloo wabedewo-ò. Tahe mananikhÿ-di riijòtòbonyra. ⁴⁷ Marie Madalena, ijõ Marie Jyjese reteherenyre titxibo tii ritidirenyreò.

16

¹ Tahe nobiutxu, Marie Madalena, ijõ Marie-wana ihewoludu Marie, Txiause, Salomes-wana rare. Tiiboho lÿnyrena riõbranyrenyre. Tahe roire Jesuisibymy idi rekoakremy lÿnyrena-di. ² Juhutxu semana bededÿñanau txuu deadeule roire wabede-ò. ³ Widee raryberenyre: —Mowexe mana ritakre ijõ-ribi. ⁴ Tahe tuu robirenryre. Mana nihikÿ ritamy rÿire. ⁵ Wabede-ò rirònyrenyre, robirenryre weryrybòweselemy ronymyhÿ ruruweribi-ò. Ityy urahakÿmy ronymyhÿ. Tahe tiiboho bede riòtiinyrenyre ruberurenymy. ⁶ Tii tamyreny rarybera: —Uritere breburenymy. Kaiboho aõbo teòrytenyta Jesuisi Nazare ludu. Kia itxeò-ki rurure. Tii aõkõ kaki ratxireri. Rexixara

rubu-ribi. Betehebeny inihe tai ritidiraò. ⁷ Makre. Marybekre ierydýýna-ò tule Pedro-ò. Tii rakre akorenemy Kalileia-ò kaiboho tuu lobiximy boikre tuu adeereny raryberemy. ⁸ Tahe tiiboho rihenyrenyre wylemy wabede-ribi ruberumy. Tiiboho moõ heka rarybeõhyylerenyre ruberumyhýrenyi.

⁹ Juhutxu semana bededýýnau Jesuisi rubu-ribi rexixare. Idi tahe juhuu àsitereribile rexitýnnyre Marie Madalena dee. Kia-ribi heka juhuule ritare debò inatxi reurò tyytybybinamy. ¹⁰ Tii rare Jesuisi-wana raremyhý mahádu-ò. Tiiboho rabedewomy ratximyhýreny, rahinymyhýreny. ¹¹ Tamyreng relyyreu iwese Jesuisi tamy rexitýnnyre wese Jesuisi irulemy ratximyhýmy tuu robireke, rityhynyõlerenyre.

¹² Jesuisi rexixamy rahudi tahe, iwitxiramy rexisýnymy inatxi erydýýna-ò. Tiiboho heka roimyhýrenyre bedero-ò. ¹³ Tahe dòòsede relyyrenyre taijoi-ò, tahe tule rityhynyõlerenyre.

¹⁴ Tahe waòsohoji reurò erydýýna-ò Jesuisi àsitereribile rexitýnnyre. Tiiboho riroximyhýrenyò rexitýnnyre. Tahe Jesuisi tamyreng rarybera: —Aõhererekibo kaiboho iny wamy robira mahádu tetyhynyõteri. ¹⁵ Kaiboho boibenyeke ibutumy bede bede-ò Rybewihiký bitýnnykremy. ¹⁶ Inyõ Rybewihiký rityhynykeki, idi kidisebenykeki, tii Deuxu ritake. Inyõ rityhynyõkeki, Deuxu ixi-ribi riteònykre iòraru-ki. ¹⁷ Kia bede eryna ityhydýýdu kidiheludunykre. Tiiboho tyytybybina kiditeònykre wani-ki. Tule heka tiiboho itýmyra rybe kanarybedenykre. ¹⁸ Hemylala rimyrenyre, aõhe rotýýnyõlere tule rubuna monamy riõkeki, rotýýnyõlere. Tiiboho tebò ritidirenkyre bina mahádu-ò tahe riteytenykre.

¹⁹ Idi tahe Jesuisi tarybe rahuredi, Deuxu ridyre biu-ò. Tahe ronyre Deuxu ru-ruweribi-ò. ²⁰ Tahe tiiboho roire ibutumy bede bedemy tai bede ritýnnyrenyre. Wanyrý riwiòhenanyrenyre tahe bede eryna-di irybe ixidee rimyrenyre ihelududýýdu mahádu-ò.

Luka

Deuxu Rybe Wihikŷ Tŷmyra, Luka Tyrritudŷŷdu

¹⁻³ Wyla, Teòfilo. Adee heka watyyriti ariwahinykre timybo Kristu rotŷŷnyre. Tuu lobixidu mahâdu tuu relyymyhyre-ribi, jiarŷ ire ariòbitinytyhykre. Kia heka jiarŷ adee reritinyhyre, waiòlò, iwese ibutumy reeryrenyre juhu bededŷŷna-ribi. Aõma inatyhymy kia rotŷŷnymy rare wahe. ⁴ Kia wese wahe. Iwese iny adee relyyre wese, jiarŷ adee arelyyre inatyhymy aõbo rotŷŷnyre. ⁵ Zacaria heka Deuxu xiwe wahidŷŷdu rare, Abia ijoio wahe. Iriorese Isabeli tahe tule xiwe wahidŷŷdu riokore mahâduõ rare. Kiau heka Herodi judeu bedesŷ iòlõmy raremyhy, Araõ riokore mahâduõ wahe. ⁶ Wiwanale heka awirenyre Deuxuru-ò. Òbitihyy heka ratximyhyrenyre ibutumy Deuxu bededŷŷnanako-ò. ⁷ Tiiboho iriòreõhyre. Ihâwyy Isabeli heka rasenadunyre, uladu herina dori awiõre. Ihâbu tule ramatuarinyre.

⁸ Aõutxumy tahe Zacaria raaõmysdŷŷnymyhyre aõma templowo-ki. Kiatxu heka iròtenatxumy bede rŷimyhyre templowo-ò. Tahe iwo-ki ratximyhyre. ⁹ Hewydysi lŷnywi ritoonymyhy Deuxu kia deàlanamy, iwese riwinymyhyrewesehyyle. ¹⁰ Iu ahana-ki tahe sôwemy iny rexitõdenymyhy. ¹¹ Iu Zacaria xiwena ruruwe-ribi loosõna-ò rŷireu, hewydysi lŷnywi ritoonymyhyre. Tahe aõwesele ŷjuõ rexitynnyre Zacariako-ò. ¹² Tii tuu robireu heka rexiraõmy ruberumy reare. ¹³ Ÿju rarybere: —Brebuõmykre, Zacaria. Deuxu roholare aixitõdedŷŷna-ò. Tai heka adee ijyymy rareri. Ahâwyy Isabeli rariõrenykre. Kai heka Joaõmy bininikre. ¹⁴ Tai kaiboho heka iura heka beysabenyke sôwemy; ijõ iny tule reysakre iòraru-ki. ¹⁵ Tii heka hâbutyhyhykŷmy rarekre Deuxu dee tiu heka vñi riõötyhy mona hârihikŷ riõötyhy. Deuxu Tyytybytyhy. Juaõtykymy ralokre tii reareu. ¹⁶ Sôwemy heka aõma Israeli mahâdu Deuxu rityhynykre iòraru-ki wahe. ¹⁷ Tii heka hâbutyhyhykŷmy rarekre Deuxu rybedumy Elia wesemy. Tii heka aõma Deuxu deòdŷŷna juhuu rehemynymy reakre ikòlemy iny ywisidŷŷnakre rehemynykre juhuu, aõma Deuxu Tyytybytyhy dehemynyna riijemy tuu rehemynymy rakre. Tii bede ywina riòbitinykre inyy-ki. Tyby tariõre-wana wii riwoxinykre. Tii heka iny ribedeerynykre aõma òbitimy rŷirakremy. Deuxu luumy rŷirakre aõma ilahirenry rŷira wesemy juhuu.

¹⁸ Zacaria rarybere ŷju-ò: —Jiarŷ ramatuarinyre timykre heka? Hâwyy tule rase-nadunyre ihârele òsana tukre. ¹⁹ Ÿju rarybere: —Jiarŷ Gabrieli watxireri, Deuxu deòdutyhy wahe. Tii heka diwateònyde kao adee rybemy wahe. ²⁰ Kai tetyhynyõhyteri tai kai marybeõkre uladu reakre xiery tahe marybekre. Kaa adee rarybereri dori òbitimy rarybereri warybemynamy ibutumy rŷikre. ²¹ Iny riraõmy rŷimyhy Zacaria òlõna, tahe raroorehenymyhy. Iroorehena rieryõhyymyhyreny. Dòhonydeu ta, rybe-ki rexisiranymy rarybeõhyre. ²² Tii rehemynyre tamy rybeõhykyre rahòra. Idi tebò-di raramynyre urile rybe riwisñymy rarybeõhykyymyhy aõma timybo aõhebo rotŷŷnyrá heka riòbitinykemy heka rarybeõhyymyhe timyrabo. ²³ Tahe taaõmysdŷŷna rihudi, taheto-ò ròösere ixyby.

²⁴ Idi tahe Isabeli rabòtõnyre iruwyre ahâdumy bede riijere rexiwòmy. ²⁵ Isabeli rarybere: —Deuxu awi heka rare, riwatare waixŷruna-ribi. Kuladu wadeke riwahinyrer.

²⁶ Ijõ ahâdu tahe Deuxu Gabrieli riteònyre Nazare hâwâ-ò Kalileia bede-ò. ²⁷ Ÿjuõ heka rybe-di ijadõma-ò. Kia ijadõma heka wii ritobinymy rŷireri tybyboho iseboho Jyje-wana roikremy. Jyje heka iòlò Davi kia mahâduõ rare. Ijadõma tahe Marie inire. ²⁸ Ÿju heka kiamy rarybere: —Beysakre Marie! Inynyrŷ heka awana ratxireri. Bedeòbyhykŷ adee kidiwahinykre. Tii arâwowydynyreri. ²⁹ Kia rybe-di tahe Marie rexiraykynyre. Tii rieryõmy aõmybo rare. ³⁰ Tahe Ÿju tamy rarybere: —Marie, Brebuõmy! Deuxu teteysannte. Kai awi heka rare. Tii aõwihikŷbo adee kidiwahinykre. ³¹ Kai heka mariõrekre, uladu heka Jesuisimy raninikre. ³² Tii heka hâbu nihikŷ rarekre. Tii Deuxu riòremy raninikre. Deuxu heka tii iòlõmy risŷnykre, iwese Davi alabiehekŷreny ronyre

wese, tii ronykre. ³³ Tii heka ibutu Ijaò mahādu iòlòmy rarekre. Iòlònà heka tiu itueötyhy. ³⁴ Tai tahe Marie ÿju-ò rarybere: —Jikarÿ heka ijadòkòmatyhy watxireri. Timykibohe krabòtònykre. ³⁵ Tahe ÿju rirawyònyre: —Tyytybytyhy adee kanalokre. Deuxu ruru heka adee kanakre. Tai heka kia uladu Deuxu òbiti riòremy raninikre. ³⁶ Nohōti lusaõmy anonymy-ribi Isabeli riki bòtòkomy rareke-ribi tahe bòtòmy ratxireri. Debò sohoji reurò ahādumy iahādu. ³⁷ Deuxu dee heka tiu aô isiraõre. ³⁸ Marie rarybera: —Jikarÿ Wahī dekòdu rare. Anomybo tarybeteri ka ibutumy rekyrubunyreri. Wadeke awire. Anowaxina tuukre irybemynamy karotÿkÿnykre. Idi ÿju rikomy reare.

³⁹ Idi ta tii heka Isabeli roramy rare. Zacaria sýmy Judeia bede hawâlò hawâ bede-ki. ⁴⁰ Iu Marie rehemynyreu tahe wii rirybenyrenyre: ⁴¹ Tiu kia aôbo uladu Isabeli kia-ki iule rexiwatxinyemyhÿ Marie-ò. Isabeli heka tÿxiykÿle Deuxu Tyytybytyhy-di ratximyhy. ⁴² Riajuamy rare deysana-di sôwera: —Kai hawyy ibutu-ribi deysana rarekre. Auladu tule deysana rarekre. ⁴³ Anoherekibo Wahîse waroramy naderi. Jikarÿ ano anokô rare. ⁴⁴ Adeke rahokujareku, kuladu wawoku-ki rexilòrelörenemyhÿ tabedesadi. Tai tahe Isabeli rÿyraximy ratximyhyre Deuxu Tyytybytyhy-di. ⁴⁵ Kai bekysabenyke kia tetyhynyteki. Deuxu rybe dokuri adeke nade. Iwese tiki raryberewesele ibutumy râikre. ⁴⁶ Marie rarybere: —Jikarÿ wawoku-ribi Wahî rewokuwydynyre. ⁴⁷ Wawokuribityhy wadekysarerri Wahî watarasadu dokuri rare. ⁴⁸ Ihky tahe tiki tekòdu-ribi walanokon-akona-ribi töhöti rosakre. Tahe iny ibutumy hawky Dekysanamy riwaninikre. ⁴⁹ Deuxu dokuri anomydÿkÿnana wiwihihÿ wadeke riwahinskyre. Tii tahe ityhy rare.

⁵⁰ Tikiemy inydeke ruxetòena riwahinemyhÿre iny tamy wowydyna riwahinymrekí. ⁵¹ Ixityhy nohötidu mahādu tiki rehure. ⁵² Bede ikòlò sôwemy tiki rehure. Tule iny ianokô mahādu Deuxu riwikòhenanamyhÿre.

⁵³ Rama risamahâdu deke rÿsÿna tiki riwahinskyre.

⁵⁴ Irybe tahe tiki rityhynyre anobo tiki inftybyreny deke tiki raryberemy. Tikiboho tahe Deuxu riwikòhenanyre. ⁵⁵ Ruxetòena tahe Abraõ deke riwahinskyre tule tikiemy iriokore deke riwahinymyhyre.

⁵⁶ Marie tahe inataõ ahâdu Isabeli-wana riwyra. Idi tahe tasÿ-ò ròséra.

⁵⁷ Bededÿnana Isabeli-ò rehemynyre. Iriore reakremy ratxireriu, Iriore reare. ⁵⁸ Isÿ mahâdu heka teysana-ò roholarenyre, iery mahâdu tule rabedesarenyre tamy Innyryraruxetdenyredi, Innyryreny ruxetòena tamy riwahinymrekí. ⁵⁹ Tahe debò inataõ txu-di, uladu notyky resynamy bede rÿire. Zacaria raninykemyre. ⁶⁰ Tai tahe ise rarybere: —Anokore, Joaõmy rarekre. ⁶¹ Isÿ mahâdu rarybere: —Joaõmy ninadu taheka ijökohkyre inysÿreny-ki. Anoherekibo tuukre? tai tuu raninike wahe. ⁶² Tuu Zacaria-ò rÿyraxiren: —Momybo raninymrekí? ⁶³ Tahe Zacaria tababese rioreo rimyre. Riritinyra kia: —Joaõ heka inikre. Tahe ijõ mahâdu ibutumy ribedeòtiidÿnyre. ⁶⁴ Iu tahe Zacaria rarybere Deuxu riwowydynyre. Tahe ibutumy isÿ mahâdu heka ruberure. ⁶⁵ Ibutumy heka tii relyymy raremyhÿ Judeia mahâdu hawâlò nihikymy. ⁶⁶ Ibutumy tamy roholaré heka raryberenyre: —Timybo uladu rarekre? Innyryrÿ idi tarukimy iweribikre.

⁶⁷ Tahe Deuxu Tyytybytyhy heka Zacariatykymy ralore. Tahe Deuxu aômydÿnanamyhe relyyre timybo rabededÿnananykemy. Tii rarybere:

⁶⁸ —Judeu mahâdu Deuxu awi rare. Tii dori taijoi roramy nade.

⁶⁹ Iwiòhedÿmy tulemy tarasadu tyhy Tii heka Iòlò Davi mahâdu rare. ⁷⁰ Deuxu Rybedÿdu mahâdu kia wesemy tuu raryberenyre.

⁷¹ Inydireny oludu mahâdureny-ribi riki iny ritarenykre. Iny-di heka raruxetöerenyre.

⁷² Tahe iny-ribi töhötiirenry rosaõhykyra. Tahe rarybekre timybo raryberemy inytybyrenymy. ⁷³⁻⁷⁵ Tii heka iny ritarenykemy inydireny ratxireri inyòludureny-ribi. Kia-ò heka rarybere inylabiereny Abraõ-ò. Tai heka rikiwiòhenananyrenyke brebuõlemy. Òbitimy iko-ò rakatxirenhyhykre. ⁷⁶ Kai wariore Deuxu rybedumy mabekre. Kai heka mabekre Deuxuhukÿ rybemy rybedumy. Kai heka böhonykre

Innyryrÿ-kò iry biywinykemy.

⁷⁷ Asŷ mahādu-ò marybekre biu-ò hena kanakremy ihŷre. Deuxu heka tōhōti rosakre iōraranareny-ribi. ⁷⁸ Iny Deuxureny dori inydeereny ruxetòedu rare. Tii heka biu-ò hena ibutu-ò kidiōkre, tarasana wahe.

⁷⁹ Kia bede lurumy rŷira mahādu biuloosònamy robikre.

Zacaria rybe tahe rikonananyre. Loosònà ywinary-ò tahe ritŷnynykre.

⁸⁰ Ihewo-ribi tahe uladu ratybienyre taumy-di Deuxu tyhydŷyna-ki tule. Tii heka bederahy-ki raremyhŷ. Tiutxumy rexitŷnynykre judeu mahādu-ò.

2

¹ Kia mahādu iòlò Augusto inire. Kia heka ibutumy bede-ki inyni rityyritinykemy bede riywinyre. ² Kurina heka Siria bede dinodu rare. ³⁻⁴ Jyje heka Nazare hâwâ-ki rasŷnymy raremyhŷ. Tai tahe Kalilea bede-ribi tiiboho roirenkykemy Judeia bede-ò. Iòlò Davi dori tai reare, Belê hâwâ-ki. ⁵ Jyje tahe rare, tii dori Davi ijoimy rareki. Marie bòtòmy tii ridyre tai ihâwyy. ⁶ Tahe Belê hâwâ-ò rehemynyre. Tahe herina roxina heto ihoore herina tamyreny. Taihe awaru roxina heto-ò roire. ⁷ Tai hâwyy ratohouäsenyre. Idi rihetynyre awaru roxina hynaro-ò ritidikemy.

⁸ Iu tahe budoeni-di itxeredu mahādu bedero-ki ratximyhŷreny. ⁹ Idi tahe ŷjuõ tamy nade Deuxu-ribi. Deuxu loosònà tamy ritynyre. Ruberurenryre. ¹⁰ Ÿju tamy rarybere: — Brebuömyrenyke. Rybe wihiķ-ди adee rehemynyri. Ibutumy iny reysakre ka rybe-di. ¹¹ Atarasadu heka ratohouänyra Davi hâwâ-ki, abiu-ò hedu wahe. Tii heka Kristu rare, Innyrŷreny wahe. ¹² Kaiboho heka awaru roxina-ò inihe bòike itxeremy. Tai heka tohouä roireri tyy-di rarahananymy. ¹³ Iule tahe sôwemy ŷju widotyde Deuxu dee rawiunykre, kiawese rawiunyrenyre riwowydynyrenymy:

¹⁴ —Biu-ki Deuxu loosònà ratxihiyymyhŷre.

¹⁵ Tahe ŷju ròðserenyre biu-ò. Budoeni-di itxeredu mahādu widee raryberenyre. Wylemy Belê-ò ròkòirenkyre itxeremy kia aõmydŷñanamy Deuxu inydee riteðsinyreriò. ¹⁶ Tahe roirenkyre idi tahe Marie, Jyje-txi rekoarenryre. Tuu robirenryre. Tahe broreni dòròtòhòhyna-ki uladu roire. ¹⁷ Tai tahe budoeni-di itxeredu mahādu timybo ŷju tamy raryberamy, rarybere. ¹⁸ Tai tahe ibutumy kia tamy roholaré ribedeòtiinymy rŷire. ¹⁹ Marie heka tōhōti itxi reare. Tahe sôwemy raraykywydynanymy ronyre. ²⁰ Budoeni-di itxeredu mahādu ròðserenyre rawiunyrenymy Deuxu-ò Deuxumy reàlare ibutu òraru-ki. Iwese ŷju raryberewesetyhyle heka ibutumy rŷire.

²¹ Iribi tahe txu rŷireu tahe rare Jesuisi notyky orokré. Debò inataõ reurotxu rŷireu Jesuisi notyky raorokremy raywire. Tahe rininirenryre Jesuisimy iwese ŷju rarybere myna.

²² Xiwena rŷikemy bede rŷire Moisesi bede ywidŷñamyna. Aõutxumy tahe dehemynyde Marie Jyje-wana kia idi riwinyrenykemy. Tahe Jyje ridykemy Jerusalē-ò idi ratxireri. Tai uladu-di roirenkyre Deuxu-ò riteðsinykemy. ²³ Kiamy heka Innyrŷ Ritidŷña-ki roire.

Weryrykeki, Deuxu dee rawahidŷÿkre. Tii uladudelaa weryrykreki.

²⁴ Iwese tule bòtòe inatximy rawahidŷÿkre ada bòtòerurà inatxi heka xiwenamy reakre Moisesi bede ywidŷña myna.

²⁵ Hâbuõ tai ratximyhŷre Simeaõ inire. Jerusalē hâwâdu wahe. Deuxu rityhynymyhŷre hâbuwi rare. Tii Kristu riraòmyhŷre Deuxu deòdŷña wahe. Ijoi aõbina bina-ribi tarasadumy Deuxu Tytybytyhy heka tai ratximyhŷre. ²⁶ Deuxu Tytybytyhy ihetxiu tamy rarybere: —Kai buruõtyhy Deuxu deòdŷñamby bobioði. ²⁷ Iu Jesuisise tyby-wana rehemynyreu Deuxu Tytybytyhy heka Simeaõ riteðonyre kowa-ò. ²⁸ Simeaõ uladu taãxiò-ki rimyre. Tahe Deuxu riwowydynyre:

²⁹⁻³¹ —Kiamy heka Wanyrŷ Iòlò arybe retyhynyre timybo tarybete wahe. Ibutumy dorihe tewinya. Tahe aõwaxinyhe arurukre. Abiuõhenamy heka rabira. Tii ibutu iny tarasadumy rarekre biu-ò hena wahidŷdu wahe.

³² Kia heka ibutumy iny-ò loosôna tewahinya judeukôdu mahâdu-ò. Tai judeu mahâdu tahe wowydynamy tii rarekre.

³³ Tai tahe Jye Marie-wana bede riòtiinyre aômybo rarybereki. ³⁴ Simeaõ tahe Deuxu deysanamy tamyreny rarybere: —Deuxu biu-ò henamy heka kia uladu rare. Sôwemy judeu mahâdu tarasadumy rarekre, tule sôwemy tasý ituekre. Kia heka Deuxu deòsina rare. Sôwemy heka Jesuisimy rakyararybenynykre. ³⁵ Ibutumy iny rayky-ribi heka ibutumy ritýnynykyre. Bederyry sôwemy bieryke tai aôhökýmy botýnykyre. ³⁶ Tule Deuxu rybe erydýynaõ rehemynyre. Ana inire. Hâwyy rare. Tii heka Fanueli riore rare. Asere mahâdusýõ rare. Tii heka rasenadunymy raremyhý. Ijadòmamy raremyhýu heka roire hâbu-wana. Debò inatxi reurò beòralemy heka tii-wana raremyhý tahe tii rawytesenyre. ³⁷ Tii 84 beòramy heka bede idi rýire wytessemy. Tii Deuxu dohodýyna heto-ribi ròhonyöhyymyhýre. Tii heka rexitðenymyhýre rumy txumy tabyreõ-di.

³⁸ Tahe tii rehemynyre Deuxu dohodýyna heto-ò. Deuxumy reàlare. Idi Jesuisimy imahâdu-ò rarybere tii tarasadumy rarekremy.

³⁹ Iu Marie, Jye-wana ibutumy bede ywidýñamy ituereu, riòsersenyre tahâwâ-ò Nazare-ò. ⁴⁰ Jesuisi raumynymyhýre beòra beòramy. Iruru, ibede eryna sôwemy ijödire Deuxu dori idi tarukimyhýre.

⁴¹ Pascoa worana bedehesi riòlòdýñyre Jerusalë hâwâ-ki. Jesuisi tyby heka ise-boho roihymyhýrenyre tamy. ⁴² Tule Jesuisi waòinatxi reurò beòra-di ridyrenyre tamy. ⁴³ Worana bedehesi rexihureu kidiòkesedenykre doide. Tahe Jesuisi nar-ide Jerusalékihikýle. Tiiboho rieryrenyöhyyre naridemy. ⁴⁴⁻⁴⁶ Taijoirenwanale ratxirerilemy idi rôhôtinyrenyra. Txusohojimy heka bede idi rýidi, rierenyre. Tai rahaöhyyrenyra iijesemy diòkesedenyde Jerusalé-ò ixypy. Inataõ txu-di tahe tai nahadenyde, Deuxu dohodýyna hetowo-ki wahe. Tii heka bede erydýýdu mahâdu-wana ronyre. Roholamyhýrenyre irybe-ò ronymyhýreny. Tule rýraxyimyhýrenyre. ⁴⁷ Tii heka ibutumy rirawyònomyhýre. Tii dori bede ery nihiký rare. ⁴⁸ Iseboho tahe bede riòtiinyrenyre tai ronyreki wahe. Ise tamy rarybere: —Waritxore, anoherekibo kai ikykyreny-ki tanyte. Anoherekibo tuu wadekereny tewinyteri aijessereny-di watxireri.

⁴⁹ Tahe Jesuisi rirawyònonyre: —Waijeserenykômyke. Waha heto-ki watxireri, Waha aômysýdýñamy reywinyhyy watxireri. Kia aôbo teeryöhyytenye. ⁵⁰ Tiiboho rieryrenyöhyyre aômybo Jesuisi rarybereri. ⁵¹ Idi tahe dòðesedenyde Nazare-ò. Tahe Jesuisi tyby rybe rityhynyhymy raremyhý. Tahe Jesuisise kia ibutumy riyrubunyhymy raremyhý tarayky-ki.

⁵² Jesuisi tahe raumynyre. Bede erytyhymy relere. Ibutumy he iny iluure. Deuxu wowydyna-di ihýre.

3

¹ Tiberiò heka waiyre beòramy iòlomy raremyhý. Poncio Pilato heka Judeia bede dinodu. Ijõ heka Herodi inire. Inataõ inymy heka bede dinodumy raremy. Herodi heka Kalileia bede dinodu. Iseriore, Filipi tahe Itureia bede, Traconite bede-wana dinodu rare. Ijõ iny tahe Lisýnia inire. Tii Abileni bede dinodu rare. ² Anasi, Kaifa-wana heka inatxi hâbu roire. Tiiboho wiwana xiwena wahidýýdu wedu raremyhý. Kia bedeu heka Joaõ rehemynyre bedero-txi. Tii iny-ò Deuxu rybe týnydýýdu rare. Zacaria riore rare. ³ Tii kia bede ibutumy rybe ritýnynyre, Jordaõ beroweramy ibutumy wahe. Kia wesemy rarybere: —Aòraru-ribi bòhonyke. Maratisebenyke. Tahe Deuxu aòraru riixâwididýñykre. ⁴ Iwese Isaia ròritidýyre wesemy heka wiji rýire.

Inyõ heka ryrymyhý bedero-ki.

Kia:

—Inynyrýry bexiywinybenyke. Ryòbitihiký biwinybenyke. Hâloo bitýxinybenyke wimyny bijjaranybenyke. Iry iòweòwena ramyhýre heka, biòbitinybenyke.

⁵ Iratòratòkeki, wimyna bijjaranybenyke. ⁶ Ibutumy iny heka Deuxu biu-ò henamy robirenkyre. ⁷ Sôwemy iny nade riratisebenykre Joaõ-ò. Tahe tii tamyreny rarybere:

—Kaiboho hemylalaweselemy toite. Deuxu ykarana-ribi bexitabenyke, aōwiwihikŷ.

⁸ Uritere kawese ryberenyōmykre: —Abraō dori iny labiereny rare. Tai tahe ibutumy awityhy rare inydeereny.

Jiarŷ dori adeereny ararybekre: —Deuxudeewikeki, Tii kia manadile iny riwinyke. Abraō dee ijō rioreōmy kia manadile riwinyke. ⁹ Woma heka òwòruraruti riòròmyhŷre. Kia ratatyňokeki heka, raòròkre. Heòty-di wòmny ririradŷñymyhyke. ¹⁰ Tai tahe iny rŷyraxire Joaō-ò: —Timybohe rakatxirenkyre. ¹¹ Tai tahe rarybere: —Inyō tõre inatximy ijōdikeki, sohoji iny ijō-ò riwahinyke. Irŷsñadikeki, tule ritxuatxuake ijōkō mahādu-ò. ¹² Iny witxiraō Joaō-ò rehemynyre. Tiiboho nieru tarasadu mahādu rare bede dinodu-ò. Tai rŷyraxirenkyre: —Timybo aōhebo rokotŷñyrenkyre. ¹³ Joaō rirawyonyre: —Uritere aōnihikŷmy itarasarenyōmykre. Bede ywidŷna tyriti myna ta tuukre. ¹⁴ Tai tahe soldado tamy rŷyraxire: —Inyboho tahe aōhebo rokotŷñyrenkyre. Joaō rirawyonyre: —Inyō biteranyōtyhy adee nieru kanakemy. Inieru dori ahōrō aōkō rare. Beysake, adinodu-ribi tiwesebo nieru tetamahâte-di. ¹⁵ Tahe kia iny mahādu raraykynyre Joaō-di. Kowa aōbo hābu Kristu ihŷre. ¹⁶ Tai heka Joaō rarybere: —Jiarŷ heka bedi araratisebenyrori. Ijō wahewo-ribi kanakre tahe woratyre inihikŷ rarekre. Tii heka awityhy rare. Jiarŷ heka raixŷruwâhâre iwataana aritake lau. Tii heka akanaratisebenykre Deuxu Tyytybythy-di. Heòty-di tule wahe. ¹⁷ Iti tebò-ki ratxireri. Maixōmo ruxity hitxina-di wahe. Tii heka ritakre. Maixōmo riyrubunykre ihyna-ò. Iruxityy tahe ritoonykre. Kia heòty heka tiu ruriōtyhy. ¹⁸ Aō heka Joaō rarybere. Sōwemy aōna aōnamy iwesele rarekemy. Dohodŷyna wihihikŷ-di tamyreny rarybera. ¹⁹ Bede dinodu Herodi heka taseriòre riorese-wana roire. Aōbina binahakŷle riwinyre kia. Tai tahe Joaō tamy rarybere: —Kia awi aōkō rare. Ibina heka rare. Sōwemy aōna aōna bina tule tii riwinyre. ²⁰ Tai Herodi heka Joaō mynymy riteranyre ròtenawo-ki roikemy. ²¹ Joaō ixiwesehyyle rexítŷmyranymy iny riratisebenyre. Tahe tule iny witxirahe-ki Jesuisi riratisebenyre, Jesuisi rexítŷmyranymy iny riratisebenyre. ²² Biuwetyky-ribi tahe Deuxu Tyytybythy hyle dobehemy nadē bòtòerurà wesemy. Biu-ribi rybeō-ò iny roholare: —Kai heka Wariòre tate. Aluure heka jiarŷ wadeysatyhyre. ²³ Jesuisi 30 beòramy raremy taaōmysŷdŷyna tyhy ritelenyreu, iny heka Jyje riorelemy rôhötinymyhyre. ²⁴ Jyje heka Eli riore rare. Matate, Levi, Maki, Janai, Jyje, ibutumy labiehekŷ Jyje rare. ²⁵ Ijō tahe Matatias, Amos, Naum, Esli, Nagai, ²⁶ Maate, Matatias, Semei, Jyje, Joda, ²⁷ Joana, Resa, Zorobabe, Salatieli, Neri, ²⁸ Meki, Adi, Cosã, Elmadaō, Er, ²⁹ Josue, Eliézer, Jorim, Matate, Levi, ³⁰ Simeaō, Juda, Jyje, Jona, Eliaki, ³¹ Melea, Mena, Matata, Natã, Davi, ³² Ijese, Obede, Boasi, Sala, Nasaō. ³³ Aminadabe, Adimim, Arini, Esraō, Peresi, Juda. ³⁴ Ijaō, Ijai, Abraō, Tera, Nakò, ³⁵ Serui, Raau, Faleki, Eber, Sala, ³⁶ Aina, Arfaxade, Sem, Noe, Lamei, ³⁷ Metusalē, Enoi, Jarete, Maleleel, Aina, ³⁸ Enosi, Sete, Adaō. Tii tahe Deuxu juhuu riwinyre iriòre wese.

4

¹ Bero Jordaō-ribi Deuxu Tyytybythy heka Jesuisi diòdosedŷñyde Tai heka tule bederò-ò rexiykynyra. ² Tahe Satanasi Jesuisi riurihire, 40 txu-di wahe. Aō heka rirŷsŷöhyyre Jesuisi kia itxumy txu rŷireu wahe. Idi tahe sōwemy rama risare. ³ Satanasi tamy rarybere: —Kai Deuxu Riòretyhy tate-wana heka, mana bitxienykre hinamy. ⁴ Tai Jesuisi dirawyonyde: —Deuxu Rybe tule kiamy rarybere.

—Hābu hewa byre sohojiribile aōkō irumy rŷimyhyre.

⁵ Tai Satanasi heka Jesuisi ridyre heto ratyti tyre. Ibutumy hâwâhâkŷ riteòsinyre bede bede rŷirá. ⁶ Tahe Jesuisi-ò rarybere: —Kai biwalâhànanykeki, ibutumy aōna aōna adee ariwahinykre, ibutumy hâwâhâkŷ dinodumy tule wahe. ⁷ Wahōrō heka rare. Inyō-ò aōtxile ariwahinykre. ⁸ Idi tahe Jesuisi dirawyonyde: —Deuxu-ò sohojile walâhâna biwahinykre. Kiamy Deuxu Rybe rarybere. ⁹ Idi Satanasi Jesuisi ridyre Jerusalē hâwâ-ò. Biu-txi tahe rŷire, Deuxu dohodŷyna heto tyre-ki wahe. Tii narybede, kai Deuxu Riòre tyhy tate wana heka bexiwatxitxinyke inihe karibi hetoratyti-ribi. ¹⁰ Ÿju riki

arayrubunykre wa. Deuxu taŷjuō bede riywinyre aramykemy. ¹¹ Tule kia rarybemyhŷre Deuxu Rybe.

Awa riki manaõ riwotōmonyōtyhy.

¹² Tahe Jesuisi dirawyonyde: —Tule Deuxu Rybe rarybere: —Inyō heka Deuxu uri urihixiōtyhy. ¹³ Rexihure tahe Jesuisi urihixina. Tahe Satanasi heka Jesuisi ririre. ¹⁴ Idi tahe Jesuisi ròösere Kalileia bede-ó. Deuxu Tyytybythy ruru tahe tii-wana ratximyhŷre. Ibutumy heka kia hāwā-ki ibededŷnana rierymy hŷreny. ¹⁵ Jesuisi heka dohodŷyna heto-ki ròbedeerydŷmyhŷre. Ibutumy tuu rarybere. Tuu realàmy rarybemy rŷimyhŷ. ¹⁶ Iribi tahe Jesuisi ròösere tai raumynyréò, Nazare hāwā-ò. Sabado txuu tahe dohodŷyna heto-ò reamy raremy iwesehyyle. Tii tahe lamamy rŷire tyrity-di rariakremy. ¹⁷ Tahe tamy Isaia tyrity riwahinyreò. Tahe Jesuisi riijemymyhŷre rybeō idi rariakemy. Tai idi rariare:

¹⁸ —Wanyrŷ Tyytybythy waki ratxireri. Rybe Tŷmyra wihiķ inyko arotohodŷkremy. Iny aôkō mahādu-ò rybe wihiķ ararybekemy riwatate. Tule iny ròtena-ki rŷira mahādu, jiarŷ ariolòdŷnykemy. Kiamy heka tamyreny ararybekre. Tule ruetŷmyra ariwahinykre ruetà mahādu-ò. Iny idi rarŷnymyhŷre mahādu-ribi, aritakre idi risinymyhŷreki. (Aõna aõnamy risŷnyrenymyhŷreki wahe.)

¹⁹ Tibedeubo Innyrŷreny taijoi ritakremy ararybekre. ²⁰ Idi tasŷ ixyby riwerasenyre. Tahe riwahinyre ixyby kia hābu riyrubunymyhŷreò. Tii ronyre. Ibutumy kia dohodŷyna mahādu idi retehemy rŷimyhŷre. ²¹ Tahe Jesuisi ritelenemy rarybera: —Wiji idi rariará heka aôbo tamy ibededŷnanamy roire. Kia aôbo ritidŷyna-ki roireri ihetxiu. Kaimy tahe wiji rarybereri, jiarŷ heka tii rare. Tii adeereny tyrity rariará wahe. ²² Tai tahe bede riòtiinyrenyre. Kia tahe aõmybo raryberakí. Tahe widee raryberenyre. Kaa heka Jyje riorele ratxireri. ²³ Tahe Jesuisi ixityre tamyreny rarybera: —Aõu kaiboho wamy tarybetenyteri rybeōmy, myŷ manarybeke: Kai bexideytenyke, hâri, òhotibedu. Kiamy aôbohe wadee manarybebenykemy atxitenyteri:

Iwese Kafanaõ bede-ki tewinyte wese ariwinyrenykemy wadi atxitenyteri, ahāwā-ki.

²⁴ Adeereny inihe tuu ararybekre. Rybe tŷnydŷdu heka õmo rityhynyōtyhy ihāwāreny-ki. ²⁵⁻²⁶ Tahe iwtxitramy ararybekre. Ibedeu kia raremyhŷu, sôwemy heka rama reamy raremyhŷ judeu sŷ mahādu. Sôwemy wytese mahādu heka ramamy rurumyhŷre. Biu heka roaõhykyre tai inataõ beòra weereemyhŷ wahe Sareta hāwā heka Sidõ bede-ki tii rasŷnymyhŷre. Tahe Deuxu bede riywinyre Eliasi rakemy iny sohoji wytese-ò, rŷsŷna riwahinykelemy wahe. ²⁷ Eliseu bedeu heka sôwemy tyybinadu rŷimyhŷ. Sohoji inyle riteytenyre. Naamy heka inire. Tii heka Siria bede luduō rare.

²⁸ Kia dohodŷyna mahādu heka ibutumy iu tamy rakyarananyre. ²⁹ Rimyrenyre heka Jesuisi. Idi retŷhirenyre hāwâlò ratya-ò ridyrenyre. Idi rehurenykemy riwisŷnyrenyre.

³⁰ Tahe Jesuisi inysõwehekŷy-txi ralore. Idi rahenyre. ³¹ Iribi tahe Jesuisi rare Kafanaõ-ò, Kalileia bede-ò. Sabado txuõ txuõlemy heka Jesuisi iny ribedeerynymyhŷre.

³² Sôwemy heka iny ribedeerynymyhŷre mahādu tamy awimy rŷira, irybe dori awireki wahe. ³³ Hâbuõ raremyhŷ dohodŷyna hetowo-ki tyytybybinahakŷ-di tahe taumywo-ki ratximyhŷ. Tai tahe tii ryryre: ³⁴ —Jesuisi, Nazareludu, aõhebohe ijoj bisŷnykremy atxiteri? Biwahubenykre aôbo? Jiarŷ heka araeryre mobo taté. Kai heka Deuxu deòdu atxiteri. ³⁵ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere tyytybybina iumywo-ki riyrykemy. Iribi riolòdŷnyre. Tahe idi rehure iutyde-ò idi iribi ròhonyre. Hâbu aõhe risŷnyöhyyre.

³⁶ Ibutumy heka iny ribedeotiidŷnyre. Iny sohoji sohoji widee rarybere: —Aõrybemy aõwe tii rarybereri? Timybo iny-ribi tyytybybina riteonyke. ³⁷ Ibutumy timybo Jesuisi riwinyre, ijyynamy reare. ³⁸ Tahe Jesuisi ròhonyre Simaõ heto-ò idi rare. Simaõ riòrelahi webinadumy roire rubuna-di. Tai Jesuisi-ko tuu relyrenyre. ³⁹ Tai Jesuisi ibireweribi-ò rare. Tahe irubuna iribi riolòdŷnyre. Tahe tii ritamadŷnyre. Rŷsŷnaõ tamy riwahinyre. ⁴⁰ Ibutumy iny tawebinadu mahādu didydenye. Ibutumy Jesuisi riteytenyre tibò irativityre rilidimyhŷre. Sôwemy iny tyytybybina-di rŷireri mahādu riolòdŷnyre. ⁴¹ Iu tahe ryrymy reamy rŷimyhŷ: —Kai Deuxu Riòretyhy tate. Tii

Jesuisi rierymyh̄y tii Deuxu deòdu raremy, tyytybybina wahe. Tai Jesuisi tamy rarybere rybeōkemy. ⁴² Txu ijiramy Jesuisi rare bedero-txi ixisohojile. Iny sōwemy riijemymyh̄y. Itxi rearenyre, iatysy deramy rekoamyh̄yreny. ⁴³ Tai Jesuisi rarybere tamyreny: —Jiarý heka Rybewihiký Týmyra arelyykre iwitxira hāwā Deuxu Ólona Týmyramy arelyykre. Tuu Deuxu diwateónyde. ⁴⁴ Jesuisi ibutumy Judeia mahādu bede bedemy dohodýyna rýiraki rotohodýymyhyre.

5

¹ Jesuisi tahe aho ijà-ki rýire Kenesare aho ijà-ki. Iny heka sōwemy Deuxu rybe-ò roholakemy iu rýimyhy. ² Tii robire hāwōō inatximy roinyimyhyre. Waxidumy mahādu heka rirahure rià-di risuhoreri. ³ Idi tahe rimyre hāwōō. Simaõ hāwōō heka rare. Tii tahe ixi-di ritaranyre beroro-ò. Tai tahe tii rexidelenymy relyyre. Kia iny rýimyhy mahādu heka ribedeernymy relyymyhyre. ⁴ Rexihure rybe-ribi. Idi tahe Simaõ-ò rarybere: —Make wa bera-txi. Rià bitidike. Bimykemy utura. ⁵ Tahe Simaõ rirawyónyre: —Wanyrý, ruu wa wadiren aôkôhykylemy bedewadiren yarer, uturamy ho aôkô. Tarybete urenana anakre. Aritidikre heka rià. ⁶ Tahe ritidireu tahe, rià utura sōwemy rimyre, kia rautxienyre. Tule riykamyh̄y rià. ⁷ Talawò biòwa mahādu-ò ryryre: —Bòdòbedenyke bidiwawiòhenanybenykyemy. Inatxi hāwōō heka rýxire. Ritýxinyre utura-di. Ihyy berahatxi-ò ijiramy riwisýnymyhy ilawòreny. ⁸ Simaõ tuu robire. Tii Jesuisi ratximyhyre tahe tatiowomy resere Jesuisiko-txi. Simaõ Pedro rarybere: —Wanyrý, aribi kýny iòhòmy arýiòtyhy. Jiarý heka waòrarudimy rare. ⁹ Simaõboho bede riòtiinymy rabedewore aõma utura sōwemy tamyreny riwahinyraki wahe. Tii tuu iximy rarybere. ¹⁰ Ibutumy tiiboho mahādu ribedeòtiidýymyreny Zebedeu riòre kia Txiau, Joaõ-wana. Jesuisi rarybere Simaõ-ò: —Brebuõmyke heka ikonana-ò heka utura bimyökre. Wadee dori maaõmysýdýymykre hābu wadee bimykremy. Tamreny biwatýnynykre. Iwese utura temymyhyte wese, wadee hābu wiji bimykremy. Tamreny mahādumy rarekremy. ¹¹ Tahe waxidumy mahādu ibutumy kaa tawaxi tarià iu ririra Jesuisi riheludunykyremy.

¹² Ròirenyre rirònyrenyre ibutumy hāwā-ò. Idi tahe hābuõ rare ityyjyjyhykyle. Hābu Jesuisi robireu tahe resere iko-txi, rexitòenyre: —Wanyrý, adeewikeki biwateytenykre. ¹³ Jesuisi tamy tebò ritetemy rarybere: —Kohe, arateytenykre. Tii reytemy reare. ¹⁴ Tai Jesuisi rarybere tamy: —Inyõ-ò tahe ijyyõmykre. Xiwena wahidýydu mahādu-ò make. Tai maxiwekre tuu Moisesi bede riywinyre myna. Xiwenaõ heka biwinymy biwahinykre. Moisesi rarybere wese wahe. Iny mahādu-ò heka biteòsinykre. Kia riteòsinykre teytetamy. ¹⁵ Tahe ihärele Jesuisi ibutumy rieryre. Sōwemy iny heka wirotyre raholakremy. Ijõ nade aõma iwebinaduna ibina-ribi riteyteuykemy. ¹⁶ Tahe Jesuisi iribireny aõma rexitòenymyremy rexitare.

¹⁷ Ijõ txuu ròbedeerydýymyhy, fariseu mahādu, bede ywina rybe bede erydýyduõ-wana ronymyhyreny. Ibutu hāwā hāwā-ribi dotydenyde wese tahe sōwerenyre, Kalileia bede-ribi Judeia bede-ribi, Jerusalē hāwā-ribi. Deuxu deytena Jesuisi-ki ratximyhy. Jesuisi hāwälò-ribi dobekede tii-wana, taerydýyna mahādu-wana wahe. Tahe sōwemy iny iube-ki ributunymy ronymyhyre. ¹⁸ Iny mahāduõ heka hābu iumymy manadu kididydenykyemy ratxireri Jesuisiko-ò ritidirenykyemy. Idi tahe hābu webinadu wahe Jesuisi-ò rakemy bede riywinyre. Inatyhyle riatyhynyre. ¹⁹ Inysōwerekia tahe tamy rehemynyrenyöthy. Tai tahe hetoratyti-ò raòwonyre hābu webinadu-di. Iribi tahe diberesedýymyde reroti-di. ²⁰ Jesuisi robire, rieryre aõma rityhynymy ratxirenryrer. Hābu-ò Jesuisi rarybere: —Wy, aòraru heka raixãwidýymyra. ²¹ Tahe fariseu mahādu he widee raryberenyre: —Mobo kia hābu ratxireri, timyhe tu kia irybeõna rybe-di. Deuxu-ò kia rybe ibinatyhy rare. Deuxu sohojile òraru-ribi iny riixãwidýymyhyre. ²² Tahe Jesuisi rierymyhy timybo rexinohötinymyhyreny. Tai rarybere: —Aõhererekibo kia wesemy texiraykynytenyteri. ²³ Tibohe irutaõre webinadu-ò rybe: —Aòraruna reixãwidýymyra ada myimy mariake aõbo. ²⁴ Deuxu Riòre

Hābutyhyhyk̄ jiar̄ rare. Tai waruruna wadee Deuxu Riore òraruna ixāwididŷñamy. Katahe bierybenyk̄re inatyhymy aõbo rarybereri: —Myike, abyre biwymy asŷ-ò ta mahe. ²⁵ Hābu tabyre rimymy tahe aôwesele tasŷ-ò rare. Deuxu riwowydynymy rare. ²⁶ Sōwemy iny ribedeòtiidŷñyrenyre. Riwowydynymy rŷimyh̄. Tiiboho raryberenyre: —Aõwitxiramy wiji inyboho robirenryra. Tiu juhuu tukõre-ribi wahe robirenryra.

²⁷ Iribi tahe nieru bede dinodu nieru mynydumy robire, Levi heka inire. Tii heka raaõmysŷdŷñymy h̄ titxibo nieru tarasana-ki. Jesuisi tamy rarybere: —Manakehe wawana. ²⁸ Tahe taaõna ibutumy ririre, idi ihemy rare.

²⁹ Levi tahe taheto-ki roxinaõ riõlõdŷñyre Jesuisi dee. Tamy rehemynyre nieru arisidu mahādu, tule fariseu mahādu. Ibutumy iny iarixina mahādu. ³⁰ Kia fariseu mahādu kia bederydŷñdumy mahādu tyritirybedŷñdu mahādu kie heka aõbina binahylemy rarybereri Jesuisimy. Jesuisi terydŷña mahādu-wana kiamy rarybereny: —Aõhererekibo kaiboho teroxitenyteri, nieru arixidu-wana, iõraruudu sõwe mahādu-wana. ³¹ Jesuisi rirawyonyre: —Iny awimy ratxireri-wana, òhotibedumy reaõmyh̄re. Webinadu mahādule ta tuu reamyh̄re. ³² Òbiti mahādu-ò aõkõ heka jiar̄ anade rybemy. Tiibohole heka ixi-txi tõhõti reakemy idi watxireri.

³³ Tahe tiiboho Jesuisi-ò rarybere: —Joaõ heludu mahādu roxiõmy txumy rŷire. Tule tiiboho rexitõenyrenyre. Sōwemy rexitõenymy h̄re fariseu mahādu erydŷñna tule. Tahe aijoi tahe riroximy h̄renyre riõmy h̄renyre. ³⁴⁻³⁵ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Hāwyymy heridu t̄myra ijo ratxikeki heka tiu itobidŷñnana mahādu wahe. Kia heka riroximy h̄ke. Kia tahe t̄myra ibrirenry ratakreu, iijoi mahādu renarehekre. ³⁶ Tyky t̄myraõ tiu tykytyby döbõnamy iny ritidiötyhy. Timyki dori wii wiõbydŷñõna. ³⁷ Või t̄myra heka tiu aõirõdu tyky watxiwe yla tyby-ò rarareõmyh̄re, tukeki ta kia raykakre idi või urile rejukre. ³⁸ Või t̄myra heka hyna t̄myra-ò rarareõmyh̄ke. ³⁹ Inyõ või tybyhyk̄ riõkeki, it̄myra rexitõenyötyhy. Kiamyki rybe. Või tyby dori it̄myra-ribi awi rare.

6

¹ Judeu elehydŷñymy h̄reny txu kia idi rekoarenryre maixõmoho-di. Ierydŷña mahādu rimyra maixõmo, maixõmo, debò-di riroxitytxiwimy h̄ riymy idi rare. ² Fariseu mahādu tuu robire. Tamy rŷyraxire: —Aõhererekibo kia wese tewinyteri. Kiamy heka iwidŷñomyke bede ywina rybe rarybemy h̄re judeu elehydŷñymy h̄renytxumy. ³⁻⁴ Jesuisi tamyreny rarybere: —Ihetxiu Davi tamahādu-wany rama risareu, Deuxu dohodŷñna hetowo-ò rironyre. Tai Davi xiwena rŷsŷnale taijoi-wana rirŷsŷre. Xi-wena wahidŷñdule heka irŷsŷdure, inywitzira ta aõkõ. ⁵ Jesuisi ritŷnynyre tamy: —Hābutyhyhyk̄ jiar̄ rare, Deuxu Riore wahe. Kiata sabado wedu jiar̄ rare, elehydŷñymy h̄renytxu wedu wahe.

⁶ Ixityre ralore dohodŷñna mahādu heto-ò ròbedeerydŷñkemy. Hābuõ tai rare tebò rabinamy. ⁷ Tahe fariseu mahādu Jesuisi-ò retehere. Riteyteynkemy kia hābu webinadu judeu elehydŷñymy h̄renytxu. Rexiwodohonanyre. Kiatxuu tii riwinyrekeki tahe ribinanyke judeu elehydŷñymy h̄renytxu, riwinykeki wahe. ⁸ Jesuisi rierymy h̄re aõmybo tiiboho raraykynyrenyteri. Jesuisi tamy ryryre, —Aõma hābu debõbina-ò: —Mynyike ini, ityarenry-txi. ⁹ Tahe fariseu mahādu-ò Jesuisi rarybere: —Arŷyraxikre inihe adeereny, awire adee ka hābu debò ariteytenyke sabado txuu. Aõbo adeereny awire sabadotxu widŷñ. Aõwihihik̄ widŷñmy aõbo ada aõbina widŷñmy. Rubu-ò wahidŷñ aõbo ada rubu-ribi itarasa aõbo. ¹⁰ Retehere! Ibutu-ò idi hābu-ò rarybere: —Ebò inihe biditeòsinyke. Tiu hābu tebò riteòsinyreu tahe, reyttere. ¹¹ Reburerenyre heka. Timybo Jesuisi risŷnyrenykemy rexinohõtinyrenyre.

¹² Idi tahe Jesuisi heka hāwälõratyy-ò rare ixitõedŷñmy Deuxu-ò. Rureherehemy heka tamy rexitõenymy bede idi rŷire. ¹³ Txuijaramy tahe ludu mahādu-ribi waõinatxi reurò taheludutyhy mahādu ritare. Tarybemy rybedumy rininirenyre. ¹⁴ Sohoji ijõ heka, Simaõ inire, Pedromy idi ranire, ijõ tahe Andre rare, iseriore. Idi Txiau, Joaõ, Filipi,

Bartolomeu. ¹⁵ Mateu, Tome, Tadeu Txiau, (Kia Txiau heka Afeu riore rare.) Ijō Simaō Kana bedeluduō rare, tasubedeluudure. ¹⁶ Juda Txiau riore, ijō Juda Isariò tahe Jesuisi tyhedŷŷdu rare. ¹⁷⁻¹⁸ Jesuisi dobehede bedero-ò hāwālō-ribi. Tahe sōwemy iny iheludu mahādu tii-wana rŷimyhŷ. Judeia bede mahādu Jerusalē hāwā mahādu. Tule Kalileia bede, Tiro hāwā, Sidō hāwā mahādu. Tiiboho wii ributunymy hāwā mahādu Jesuisi-ò roholakemy idi reytekemy. Kia tai rōteytedŷŷmyhŷ. ¹⁹ Ibutumy Jesuisi tyky-ò tamy adereximy risŷnymyhŷre adeytena iribi rōhōnomyhŷ.

²⁰ Tamyreng retehere tai ibutumy rierynanyrenyre: —Kaiboho aōkōrenyre-ki, bey-sebenyke. Deuxu Òlōna dori ahōrōreny rare. ²¹ Rama arasarerri-wana beysabenyke. Bihydymy dori mabekre. Tule tahinyteri wana beysakre ihewo-ribi. ²²⁻²³ Beysamy butxuonykre, inyō umy radonykeki tule. Kaiboho dori Deuxu Riore tetyhyntenyte jiarŷ tiire, Hābutyhyhykŷ Riore wahe. Kia mahādu eramy ijira Riore rŷikeki beysake. Beysa tyhyki tai. Biu-ki dori aōwiwhikŷ bitakre. Deuxu rybemy rybedu mahādu tule rotŷnyrenyre iōraru-ki. ²⁴ Kobe lāhāxe kaiboho ityhy mahādu abedesanareny dorihe rexihura. ²⁵ Kobe lāhāxe ahādyreny mahādu, aramasanareny dori rehemynyre. Kobe lāhāxe abedesareny, ahinanareny dori abrunareny rehemynyre. ²⁶ Kobe lāhāxe atyhydŷŷ sōwereny tule dori. Ilabiereny rybemy rybedutyhy aōkō rityhynyrenyre.

²⁷ Warybe-ò taholatenyteriki inihe ararybekre. Aōludu luumy atxibenye amyk-yaraduren-di, awimy idi mabeke. ²⁸ Ibinamy aōma umy rarybeki aōbinahakŷ riwinykeki, tamy bexitōnykre Deuxu-ò. ²⁹ Aōsŷny-ribi anahatenykeki iyre-ribi iwyōdŷŷmy tamy bexirahōreke. Inyō atyky riwykeki tule tamy arahana biwahinyke. ³⁰ Iwese aōtxiu aōna inyō adee rexitōnykeki, tamy biwahinyke ixypy iribi iwydykōkemy. ³¹ Aōbina inyō adee riwinykōkemy atximahāte. Iwese tiu kia aōhōkŷmy inyō isŷdŷŷōmykre. ³² Kai aluu mahādu sohjile iluuōmyke; òrarudu mahādu dori tuu rŷimyhŷre. ³³ Kai aery mahāduôle tawotōemahāte, timyki Deuxu-ribi aō atarasaōna. Iny itxŷte iehehe mahādu dori widee rawotōemyhŷre. ³⁴⁻³⁵ Òrarudu mahādu heka widee rihuōtemyhŷre. Iribi tahe iwesele ixypy kidiwymy idi riwisŷnymyhŷ. Kai ta buhuōtemyhŷke idi tehuōtete ixypy irarōsōkōmyke. Tukōkeki ta Deuxu-ribi aō atarasaōna. Aōludu luumy atximahābenyke. Tai Deuxu-ribi aōwiwhikŷ bitakre. Tai Deuxu wihibŷ rioremy mabekre. Tii dori inywi-ò inybina-ò awire. ³⁶ Awimy kaiboho boibeke, iwese boreny awimy biu-ki ratximyhŷre wese. ³⁷ Inyōdee kyarakōmyke tai Deuxu adee rakyarananyheny. Inyō taōraruna biixāwididŷŷnyōkeki, Deuxu tahe aōraruna riixāwididŷŷnyōkre. ³⁸ Ainytyhyke inyōdee imyna Deuxu adee rainytyhynanyhyykre. Deuxu ibutumy aōwi adee riwahinykre. Tiwesebo tōwahite wesemyna idi Deuxu adee rōwahikre.

³⁹ Aōmybo ribedeerynyre ijyyōmy relyyre: —Inyō ruetà heka riwiōhenanyōtyhy iwitxira iny ruetà. Tuukeki heka hālōo-txi wiwana resekre. ⁴⁰ Ierysŷdŷŷ iōrysydŷŷdu, kia ratyre aōkō ratximyhŷ. Kia uladu ratyyritinyre nihikŷmy tahe erysydu tiu taerysydŷŷdu ratyre ratxiōmyhŷre. ⁴¹⁻⁴² Òwōrukre nihikŷ aruety-ki roire. Aōherekibo aseriōre ruety-ribi òwōru rŷnysiō tarasamy tewisŷnyteri. Kia heka itxenadŷŷdu tate. Juhuu òwōrukre aruewo-ribi bitakre. Idi tahe betehemy iruewo-ribi aōsōmo bitakre. ⁴³⁻⁴⁴ Òwōru wihibŷ tiu bederaty binaō riwahinyōhyymyhŷre. Tule òwōru binahakŷ bederatywimy raratyñyōmyhŷre. Òwōru raerymyhŷre iraty-ò itxere rŷimyhŷre, beraty-ò retehemy awire ada ibinare aōbo beraty-ò retehemy awire ada ibinare aōbo. Figoraty uvaraty tiu iwitxira òwōru-ribi raheōmyhŷre. ⁴⁵ Hābuwi heka aōwimy rotŷŷnymyhŷre iwo-ki tuu rŷimyhŷremyna. Tule hābu bina aōbinamy rotŷŷnymyhŷ iwomy tuu rŷimyhŷremyna aōbina bina. Inyō dori aōmy raraykymyhŷremyna rarybemyhŷre.

⁴⁶ Kai rarybere boholākeki aōbo biwinykeki. Uritere wanidŷŷōmy. Wanrym̄y tiwaninimyhŷtenyte tahe warybemynamy atxōhyylemyhŷtenyte. ⁴⁷ Tiwese hābu warybe riywinyre wese adee ararybekre. Tii heka ariteōsinykre. ⁴⁸⁻⁴⁹ Hābuōmy akorený arelyykre. Tii warybe-ò roholare idi imynany rotŷŷnyre. Tii kiata taheto riwinyre manadelemy ria-di. Beōra iheto reseōhyyre manatyre-ki relerekwahe. Ikōmyta

warybe-ò roholakõre, kawese rotŷnyre. Taheto uritere sukile riwinyre. Beòrata, urile resere. Ikyhynakõreki wahe. Kiamyta rotŷnyre warybe tyhydŷdu-ò idi ityhydŷdukõ-ò.

7

¹ Jesuisi tarybe rahu-di tahe Kafanaõ hâwâ-ò rare.

² Tai Roma soldado dinoduõ tai ihŷmyhŷ. Teòduõ tahe binamy irubu iòhòmy roimyhŷ.

³ Soldado dinodu Jesuisini-ò roholareu tahe, iòrysmy rarybere. Taita judeu mahâdu kia matuariõ rexitönenyre aõma kididykremy riteytenykremy kia webinadumy roireri.

⁴ Tahe Jesuisi nade juhu be kiamy Jesuisi rarybere: —Ka hâbu heka awi biwiðhenanykre heka.

⁵ Ka hâbu heka waijoi luu nihikŷ rare ihyymy ta dohodŷyna hetoõ riwinyre waijoi-ò.

⁶⁻⁷ Tai tahe Jesuisi rare tiiboho-wana. Tehemyny sŷ iòhòmy rare. Idi tahe ryrowetyakile Jesuisi-wana wii riòbynyre. Aõma soldado dinodu kia biòwa-ò wahe.

Rarybere he aõma soldado dinodu kiamy rarybereri: —Noõmy heka. Ihârele teka awimy rareole heka bedehe mynyke. Awitatemy heka anaixiranyötyhy dori raixýruwûhŷre alau adee ixitòedŷ-ò aõma dori adee rybe rŷikekile aõweseleke wadeòdu kia reytemy reake.

⁸ Jiarŷ dori inydee radŷdu jiarŷ rare. Aõbo riwinykemy. Kia riwinyre warybemynale kia heka jiarŷ rare. Wadeòdu-ò rarybewâhâraki heka:

—Kia biwinybenyke. Riwinymyhŷrenyre. Kai tule marybeke, beyteke. Tahe aõwese reytemy reake.

Robedeòtiidŷnyre, kia tuu rarybereri wahe.

⁹ Jesuisi ròkesereri kia rarybemyhŷò wahe: —Jiarŷ ka tiu judeu mahâdu-ki. Hâbuõmy rabiõ watyhydŷnamy. Rabireri riwatyhynyreri rabireri.

¹⁰ Soldado dinodu deòdu ròkesereri. Ixyby reytereri idi ronyre.

¹¹ Jesuisi rare terydŷyna mahâdu-di ijõ hâwâ-ò. Naõ hâwâ-ò heka rare. Kiemy rahyymy heka rahyyre. Sôwemy iny iheki rare.

¹² Hâwâ ijõ-ki rehemynyreu tahe kia ibutumyle rehemynyre. Sôwemy iny rubudu rareò wabede-ò. Weryrybò rurure. Ise, wytese, heka iriore sohojihylere. Iny sôwemy heka riheludunyre tahi-di taibru-di.

¹³ Tai Jesuisi tuu robireu, idi rexiwòtenymy kamy rarybere: —Ibrukõmyke!

¹⁴ Jesuisi debò ritidire caixaõ-ò. Iu idi itxxydu ruhurenyre. Idi tahe rarybere: —Weryrybò, bexixake wahe.

¹⁵ Weryrybò rexixamy reamy ronyre. Idi rarybere. Tai tahe Jesuisi ise-ò riwahinyre.

¹⁶ Ibutumy tasŷ mahâdu ribedeòtiidŷdunyre. Tai tahe Deuxu riwowydynymyhŷreny:

—Ebe, aõherewe, Rybedu nihikŷ kñyhe witxijumy inydeereny rehemynyre.

¹⁷ Kia taheka bede bede hâwâmy Jesuisini reare.

¹⁸ Joao heludu mahâdu ibutumy tuu relyyre iko.

¹⁹ Inatxinarenjoao riteònyre Jesuisi dŷraxyimy kamy wahe: —Kaiwe nodu aõbo tate, ada txio aõbo ini nodutyhy ariraõrenykre?

²⁰ Idi Jesuisi-ò ròirenyre tuu itŷraxyidŷmy; —Kai we nodutyhy tate? Ta txio aõbo ini ijõ ariraõrenykre?

²¹ (Iu ta Jesuisi yla aõkõ webinadu, binanamy binana mahâdu riteytenya, tyytybybinamy ykydu mahâdu, iruetà mahâdu sôwemy tule.)

²² Irahu-di ta Jesuisi rarybere Joao ijo-ò: —Bòõsebenyke. Ibutumy kamy tabitenyta taholatenyta Joao-ò tuu belybybenyke:

—Iny ruetà bina mahâdu retehererimy, Iny rutière mahâdu rariarerimy, tyybinamy binana mahâdu reytererimy, iny nohõtity mahâdu roholarerimy.

Iny rubu mahâdu heka rubu-ribi rexixarerimy, urimynodu mahâdu heka Rybewihikŷ Tîmyra-ò roholarerimy.

²³ Iny bedesa heka rare, warybe tyhydŷdu mahâdu.

²⁴ Joao heludu mahâdu iribi ròhonyreu tahe Jesuisi rarybere Joao bededŷnanamy:

—Aõmybo wahe Joao-di töhõtinytenye aõmy tubedi nohõtinyrenyre tamy itxerena bederahy töitenytekwahe.

Otxirarade wese yhy-ki idi tahõtinytenye.

²⁵ Aõma hâbu urimnodutyhy aõbo tahõtinytenyteri.

Hâbu tyywihihikŷdiremy tahe tahõtinytenye.

Iwese iòlò taheto wihihikŷ-ki ratximyhŷre wesemy aõbo tahõtinytenyteri.

²⁶ Wadee manarybeke aõbo betehekemy tahõtinytenyteri.

Deuxu rybeduõmy aõbo tahõtinytenye.

Inatyhy tii rare. Kia ratyre heka tii rare.

²⁷ Aõma dori tyyriti-ki rarybemyhŷre:

—Tii heka wakoki kadehemynykemy ratximyhŷre, tamy relyykemy, ryõ riywinymyhŷre.

²⁸ Inatyhy kaa rare. Tie heka ibutu hābu ratyre ratximyhŷre. Ihārele tahe inyō Deuxu Iòlòna-ki ratxikeki heka iratyre ratximyhŷre. ²⁹ Tahe nieru butudŷdu mahādu kia-ò roholare. Tule sōwemy iny kia-ò roholare. Tiiboho Deuxu bede ywina tyhydŷdu mahādu roire. Tule Joaõ Sebedŷýna mahādu roire. ³⁰ Fariseu mahādu tahe, bede ywina erydŷdu mahādu tahe Deuxudeewina dera rare. Tai Joaõ-ò ratisebemy roiôtyhy. ³¹ — Mowesebo heka wijnabòdu mahādu wesemy ratxireri. ³² Uladu mahādu wesemy tiiboho ratxireri. Tiiboho ijõ uladu mahādu-ò ryrymyhŷre: —Inyboho rawiunyre, tahe kaiboho teseôtyhy. Wobina wiu rawiunyre tahe kaiboho tahinyôtyhy. ³³ Joaõ Sebedŷýdu renareherenyômy rŷire, vîi riôore. Ihāre tahe kaiboho tarybete: —Tii tyytybybina-di ihŷre. ³⁴ Hābutyhyhyký jiarŷ rare, Deuxu Riore wahe. Jiarŷ reroximyhŷre tule reômyhŷre. Tai tahe tarybemahâte jiarŷ wabyre nihikýlemy wamomohökýremy. Jiarŷ riki òrarudu liinatyhy heka jiarŷ rare, nieru tarasadu liina wahe. ³⁵ Ihāre tahe aõikökôlemy heka taraykynymyhŷtenye ihāre taheka òbitilemy ixi-di tahötinymahâtenye.

³⁶ Fariseu mahāduõ heka Jesuisi ritobinyre taheto-ò roximy. Jesuisi tahe rare idi ronyre roximy. ³⁷ Kia hāwā-ki tahe hāwyŷo rasŷnyre, wydena wahe. Tii heka Fariseu heto-ki riroxirerimy roholareu, tii tule rare. Tahe hyna òwyhyký rimyre. Alabastro aderònahnynani rare. ³⁸ Hāwyŷ tahe Jesuisi hewomy ronyre, iòhòmy. Tahe aderònna ritxiwire iwatyre. Tule iwa-ki ruworuwòmy ratximyhŷ irube-di iwa risuhòra idi irade-di rabunyre. ³⁹ Fariseu kiamy robireu, ixideele rarybera: —Kia hābu Deuxu rybeduõ aõkõ rare. Tuukeki tii hāwyŷ rieryke aõhāwyŷbo tii ratxireri. ⁴⁰ Jesuisi tahe fariseu-ò rarybere: —Simaõ, adee ararybekemy watxireri. Simaõ tahe rarybere: —Manarybeke Waerydŷýdu! ⁴¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Nieru huòteduõ heka inatxi hābu-ò nieru riwahinyre. Ijõ 500 rihuòtera, ijõ tahe 50my rihuòtera. ⁴² Idi tahe hābu inatxi nieruõhyymy rŷire òòsemy tanieru tamy. Tai tahe nieru huòtedu riwotòenyrenyre tahe ritusanyre, wiwana iòwy riixāwididŷýnyre. Tibo huòtedu ilàhànadŷýdu tyhyre. ⁴³ Simaõ dirawyònnyde: —Kia òsana 500my rihuòtera. Tahe Jesuisi rarybere: —Inatyhy rare. ⁴⁴ Jesuisi tahe hāwyŷ, rrijemy, tahe Simaõ-ò rarybere: —Kahāwyŷ ini bidijeke. Jiarŷ naðhemynydeu, tii tarube-di wawa risuhòra. Kai beeõ tadiwyôte. Tii tarube-di riwawasuhòra. Iu tarade-di riwawarabunyra. ⁴⁵ Kai tiwawehityhynanyõte rehemynyravu, tii tahe riwaatyõhyymy ratxireri. ⁴⁶ Kai warade-ki òlŷre tetxiwiôta tii tahe aderònna wawatyre-ki ritxiwire. ⁴⁷ Tai tahe adee ararybekre. Tii inatyhyymi waluure. Taðraruna ixāwidŷýna-ki. Inyō iòðraruna ibutemy raixāwidŷýnymyhŷreki, tii inatyhyymi aõkõ taðraruna ixāwidŷýdu luure. Ijõ tahe inatyhyhykýlemy taðraruna ixāwididŷýdumy reamyhŷre. ⁴⁸ Tai Jesuisi hāwyŷ-ò rarybere: —Aðraruna reixāwididŷýnyre. ⁴⁹ Tai roxidu mahādu widee raryberenyre: —Mohãbubo kia rare? Tii òraruna riixāwidŷýnyrerimy. ⁵⁰ Tahe Jesuisi hāwyŷ-ò rarybere: —Atyhydŷýnamy texitarasadŷýnyte aðraruna sôwe-ribi biu-ò hena tetateri. Mata hŷny.

8

¹ Rexideleny raremyhŷ ralòralòmy hāwā hāwā ikökõmy reamy rare kia aõma Deuxu Rybewihiký Tŷmyra relyymy rare. Tai ierdŷýna mahādu waðinatxi reuròmy idi ròirenryre. ² Tule hāwyŷo tiiboho wana ròirenryre Ijõta Marie Madalena heka rare. Juhuu tahe tyytybybinahaký-di raremyhŷ. Idi debò inatxi reuròmy tyytybybina iribi riòlòdŷýnyre. ³ Ijõta Joana Kusa hāwyŷ rare. Tii iòlò Herodi heka aõmysýdŷýdu heka rare. Tule ijõ hāwyŷo Susana inire. Idi tule ihona hona Jesuisi taijoi-wana ibutumy tanierurenry-di riwòhenyrenymyhŷre.

⁴ Idi iny sôwemy titxiribibo dirahude kia-ò. Kia mahādu-ò heka Jesuisi ribedeerynryre ijyyõmy. ⁵ Alòbòròna-di dehudu heka ròhonyre taoworu-ò. Alòbòròna-di imahādu ijõ ryro-txi resere. Tai heka iny rariamyhŷre alòbòròna tyre-ki. Nawii tule tuu riroximyhŷ. ⁶ Mana rotysu-txi ijõ rejuxunryeri mana rotysu-txi suu dori ibututere tai tahe iraruxiõlemy raumynyre. ⁷ Ijõ tahe edey-txi resere. Raumynyreu tahe edemy riòhŷtŷnyre. ⁸ Ijõ resere suwi-txi. Tai ta raumynyre idi sohoji alòbòrònaty-ribi 100my

raratatyre. Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho õhõtirenydikeki heka inatyhymy warybe-ò boholabenyke.

⁹ Tai tahe Jesuisi-ò rÿ̄raxinyrenyre: —Aõwe kaa tekewesenanyteri? ¹⁰ Jesuisi rirawyonyre: —Kaiboho heka teertyentye aõbohe wasimy ijyy rare Deuxu dori adeereny ritýnynyryre. Kia tahe rare, Deuxu Iõlõna aõmydýñana wahe. Ijõ iny-ò tahe rarybere ijyy-di relyyre.

Tai robikre tahe, rieryötyhyke. Roholarenkyre tahe rieryötyhyke, timybo juhuu Deuxu rybemy rybedu mahädu rarybere wese.

¹¹ Aõmybo kia aõijyybo kia rare wahe. Alòbòròna heka Deuxu Rybewihiký wese rare.

¹² Ryro-txi resere heka ijomonadu wesemy rare. Deuxu ijyy heka resera ede sôwey-ki. Tii heka Deuxu Rybe-ò roholamyhýre mahädu wese rare. Idi tahe Satanasi heka ritamyhýre iworeny-ribi. Tai rityhynrenykõmy idi biu-ò rahenyökremy. ¹³ Ijõ tahe manasuõ-txi resere heka, kia Deuxu Rybe-ò roholamyhýre mahädu wese rare. Rybe-ò juhuu roholamyhýre deysana-di rityhynymyhýre. Kia manatyre resera heka irarutiõhykre. Iny mahädu wese heka rare. Idi ikyhynakõreki, iwodelõlõtõmoreki urile tatyhydýýna riatymyhýre. ¹⁴ Ijõ tahe edesuyky-txi resere heka, kia Deuxu rybe-ò roholamyhýre, idi iwarekena sôwemy, iaõdelõlõtõmomy, idi ityhyna wahe urile riõhòtýnymyhýre. Tai ròwiõhenadýõhymyhýre Deuxu tyhydýýna-ki. (Kia tahe alòbòrònaõ ede yky-txi resera tahe iny umy witxira wesemy heka rare. Iny umy tyhyna idi ratxireri heka kia wesemy kia ede-txi iny reseremy. Aõma kia inytyhyna ratxireri. Tiu heka ityhydýýna riõlõdýõtõhy. Kia alòbòròna tahe tai heka rokuõtõhy.) ¹⁵ Kia ijõ alòbòròna suu witxi-txi reserá tasý iwitxira inywesemy rare. Kia ijomonadu aõma rierymyhýre. Irayky-ò ralõmyhýre. Kia iwotyhywo-ò òbitimy ratxireri tahe, òbitilemy aõ riwinymyhýre. Iwese kia alòbòròna sôwemy ratyy rawahinyre wese tahe tii rare. ¹⁶ Ijõ ijyy tahe kiamy roire. Uritere inyõ loosõnaõ rideõmykre butxi rawo-txi ada herina rawoõ-txi aõbo. Loosõna bidekre bedewiõ-ò. Tai tahe ibutumy bede ritoosõnanykre. ¹⁷ Aõ heka tai wasimy ratxiõhymyhýre. Aõutxumy dori ibutumy erynamy rarekre. ¹⁸ Tahe bexijebenykre ijomona-ò. Kia sôwemy idi rýrirerimy ihýre heka sôwemy rimykre. Kia urihimyò iwo-ki rýrirerimy heka iribi ritakre. Idi ibutumy rýrirerimy heka iribi ritakre. Urihimyò iribi iny ritakre. Urihimyò iwo-ki rýrirerimy heka hulemy iribi ratakre.

¹⁹ Jesuisise, tariõreboho tamy doide. Tii ròbodedeerydýýmyhýki isirare tamy dehemysý iny sôwe òraru-ki. ²⁰ Tai inyõ Jesuisi-ò rarybere: —Adihe wa aseriõre boho hewa ahanakile ratxireri umy robikemy ratxirenryrer. Adee rarybekemy. ²¹ Tai Jesuisi rarybere: —Waseriõre wa kia Deuxu rybe erydýýnaõ rare. Kia tamy roholamynyre heka rityhynymyhýre heka nadi wesele rare. Tii-wana iwese waseriõre wesele rare.

²² Iribi tahe hâworo rorukurenryreu Jesuisi rarybere: —Ròkòireny kanawe-ribi ijà-ò. Idi tahe roirenryre. ²³ Jesuisi rõrõmy tòru-ki. Idi tahe yhynihiký òbõnihiký-wana tamyreny reare. Ruberurenryre tiiboho rýmyrenyke lau. ²⁴ Tai tahe wylemy riixixanyrenyre: —Erydýýdu, Erydýýdu rekekoarenkyre berahatxi-ò. Idi Jesuisi donymy deademy tahe yhy dee rarybere: —Biyryke, Biyrykewa. Yhy ruhumy resere. Òbò tule ruhumy ibutumy riyryre, iny rurukre. ²⁵ —Kaiboho tiwexe ainatyhynaren? Tiiboho rabedeòtidýýmy ruberumy widee raryberenryre: —Aõhâbuwe kaa rare. Yhyhyký dori òbò dori irybemy reòbyreri.

²⁶ Kanawe-ribi ijà-ò rehemynrenyre Kerase bede-ò kalileia aho weribi-ò. ²⁷ Hâbuõ heka tamyreny dobephede hâwâhâký-ribi tamyreny dobephede. Tiiboho riòtýróny hâwâro-ribi iu ta tyytybybina-di ratximyhýre hâbu tiu rextiyynyõhymyhýre tatyy-di hyymyhýre. Kiamy wabedekihyle ratximyhýre. ²⁸ Jesuisimy robireu tahe bedetxile resere tairy-di ryryre: —Aõhebo biwasýnykre Jesuisi. Kai Deuxutyhy Riõre atxiteri. Uritere aõhõkýmy wasýdýõmykre. ²⁹ Tahe Jesuisi heka tyytybybina iribi riõlõdýýnyre. Sôwemy dori riuwinyre hâbu rimymyta. Riuwinyre idi rihure. Tai heka tii uritiere womati reroti-di ritaataamy riijemymyhýre. Ihâre tahe ixi-ribi riõrõmyhýre. Tai bedero-txi reamyhýre tyytybybinamy rawonymy. ³⁰ Idi tahe Jesuisi rÿ̄raxire tamy: —Mobo

anire? —Sōwemy wanire. Tyytybybina sōwemy dori tuu rexiykynyreki. ³¹ Tiiboho raryberenyre: —Uritere bedebinahakŷ-ò wateòdŷrеныомыкре. Uritere sŷu-ò noõma rarekremy hâlootxi-ò. ³² Iu tahe ixŷni juramy riroximyhŷ hâwâlô-ki. Tai tyytybybina mahâdu Jesuisi-ò rarybere: —Biwateronyõke. Kowa ixŷnijura-ò biwateronybenyke aralorenkyremy. Tai Jesuisi riròtenyrenyre. ³³ Iu kia hâbu-ribi tyytybybina ròhònonyrenyre tuahixŷniwo-ò raloreki wahe. Raðlonyra ijò-di rejuunyre taraò wahe. Ibutumy ahoro-txi rejuunyre. Ibutumy rururenryre berahatximy. ³⁴ Ixŷni-di itxeredu mahâdu ibutumy raijiranya hâwâ-ò tule relyyrenyre tuu iny rasŷnymyhyre mahâdu-ò. ³⁵ Tai iny dirahude tamy itxeremy. Idi tahe rare Jesuisi-ò. Hâbu robimyhŷrenyre tatyky-di ronymyhy ibutumy rexiywiny my Jesuisi-ribi iòhomy ronyre. Kia iny mahâdu heka sōwemy ruberure rabedeòtiidŷrеныомыкре. ³⁶ Ibutumy relyyre. Kia tyytybybina timybo aõhebo rotŷnyremy. ³⁷ Kia Kadara bede ludu kia mahâdu tahe rexitõenyre Jesuisi-ò iribi ròhònonyremy, ilau ruberurenryreki wahe. Idi tahe Jesuisi ròkösere ixbyyle reare hâworo-ò. ³⁸ Hâbu tahe rexitõenyre Jesuisi-wana rakremy, kia tyytybybina-di iwo-ki ratximyhŷ wahe. Tam y rarybere: ³⁹ —Aõkõre bökese aheto-ò. Ibutumy belyyke aõbo adee Deuxu riwinyremy. Tai ta ibutumy hâwâ hâwâ-ò relyyre aõhebo Jesuisi risŷnyremy.

⁴⁰ Kia iny sōwehekŷ mahâdu heka teysa-di rimyre ridyremyhyre riraõhyymy ratximyhŷreny. ⁴¹ Kia hâbu dohodŷdu hetowo erydŷdu tahe nade Jesuisi-ò. Tii heka dohodŷnana dinoduõ rare. Ijairu inire Jesuisi-ò sutxi resere: —Mynake wasŷ Jesuisi ⁴² Jiarŷ wa wariõre sohojile rare waõinatxi reurõmy iwyra. Tii ka rurukremy roireri. Idi tahe Jesuisi rare isŷ-ò. Sōwemy iny Jesuisi riheludunyre.

⁴³ Hâwyyõ raremyhy heka hâwyy webinadu rare iòhò Jesuisi rexisŷny waõinatxi beõramy heka idi ròhònonyre hykyky hâlubu ratxireri. Tiu heka inyõ reteytenyhyymyhyre luahidŷdu, òhotibedu mahâdu he risiranyre. ⁴⁴ Tai tahe Jesuisi tykysi-ò reare. Tai ta aõwesele reytemy reare. ⁴⁵ Jesuisi rarybere: —Mowe watxi reare? Ijõ rarybereri: —Erydŷ mahâdu aõkõre, jiarŷboho aõkõre. Pedro rarybere: —Aõheta sôwe iny kaki rýrireri. Timykibo tuu týrayiteri. ⁴⁶ —Jiarŷ dori reeryre. Mobo watxi rearaulre reytera. ⁴⁷ Tiihe hâwyy ratxiremyhy ramytatamy. Tam y ramytatamy heka tam y rehemynyre. Iòraò rexibedenryre. Ibutumy iko tuu relyyre. Aõhererekibo itxi reriramy. ⁴⁸ Tai tahe Jesuisi tam y rarybere: —Lerŷ, atyhydŷna myna teyteta. Ta bexiywinymytahŷny maa!

⁴⁹ Kie raryberemyhywanale tasŷ iny witxiraõle dehemynyde. Kia aõma dohodŷna wedu heto-ribi dehemynyde. Ijairu-ò rarybere: —Ariõre wa rurura. Uritere ta òhotibedu-ò ijiraõma ixinamy tii rakre. ⁵⁰ Jesuisi kia-ò roholareu tahe Ijairu-ò rarybere: —Urile bityhybenykre. Breburenyma tii reytekre. ⁵¹ Tii rehemynyre heto-ò. Jesuisi ralõre iny deramy reare. Tii wana rake lau. Kia uladuse, uladutyby, Pedro, Txiau, Joaõ wana kiale ralõre tam y tiiboho wana. ⁵² Ibutumy rasŷbinamymyhy Jesuisi rarybere: —Ibryrenyomkyre hewa rurumy aõbo roire, urile rôrõmy roireri. ⁵³ Ibutumy rieryrenykeri tiiboho urile tai idi risinyrenyre rurumy roimyhŷki. ⁵⁴ Jesuisi ihâre ta hirari debò-ki rimyre. Tai tahe idi rarybere: —Hirari, bexixamy, bodonyke. ⁵⁵ Ityytyby aõwesele ixityre tam y ralore. Dexixade, donyde. Rýsŷna hirari-ò riwahinskyemy Jesuisi rarybere. ⁵⁶ Tai tahe tybyboho sōwemy rabedeòtidŷrеныомыкре rabedesarenryre. Jesuisi rarybereri: —Urile wamy ijyyrenykomkyre. Aõbo adeereny rewinyramy.

9

¹ Jesuisi tahe tawaõinatxi reurò taerydŷyna mahâdu ributunyre. Taruru tam y riwahinskyre tyytybybina iny-ribi ritakremy. Tule iny webinadu mahâdu riteytenykre.

² Tule rarybere tamyreny: —Kaiboho belyybenykre Deuxu kia Iòlõnamy tule webinadu biteytenybenykre. ³ Aõ awanaren ywydryenymykre debõna aõkõ, aõna hyna tule aõkõre. Tule rysŷnake aõkõ, nieruke aõkõ. Ainatxityyke aõkõkre. ⁴ Hâwâ-ki hetoõ-txi malõkeki taile bonykre. Hâwâribihyyle bòhònonykre, kia heto-ribi bexitakre. ⁵ Ibinamy

aramyrenykreki, urile bixitakre. Idi òlòna-ki, awa bitòtynykre ibinamy tai tahatentytaki. ⁶ Tiiboho ròirenyre hawā sōmo sōmo-di Rybewihiky Tymyramy relyyrenykemy ròirenyre. Tule iny webinadu ibutumy iteyteynyrenyre hawā hawā-di.

⁷ Idi tahe iòlò Herodi ibutumy heka aõna aõna rierymy ratximyh̄. Tai tii bede ryy rieryõhyymy ratximyh̄ aõbo riwinykre. Roholamyh̄ heka iny rybe rybe-ò. Joaõ heka rexixamy ratxireri. ⁸ Ijõ tahe kiamy rarybereri: —Eliasile ratxireri. Ijõ rarybere Deuxu rybemy rybeduõ ratxireri. ⁹ Tai tahe Herodi kiamy rarybereri: —Jiarõ heka Joaõra resymy rewahinyre. Mobo ratxireri iwese Joaõ raremy wese he ratxireri. Moobo ta kiamy raholamy watxireri. Tai Herodi tuu robikemy riwisñymyhm̄.

¹⁰ Jesuisi eryna iko relyymyhm̄reny ibutumy aõbo aõhebo rotÿnyrenyremy tabedéyñana. Jesuisi riòlonyrenyre ijõ hawā witxira-ò, Besaida hawā-ò wahe. ¹¹ Tai iny sōwemy hekõ rieryõlemy idi ta rieryreu tahe sōwemy ihemy rare roirehe. Jesuisi he ributumy ikole relyyre. Deuxu Iòlomy relyymyhm̄. Tai ròteytedyymyhm̄ webinadu mahādu. ¹² Aõtxu tahe katxioromy Jesuisi eryna mahādu, waòinatxi reurò mahādu tamy raryberenyre: —Bede biywinyke ibutumy iny rýireri hawā-ò tarysña õbradÿmy. Inyboho dori bedero-ki ratxirenryreri. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: —Kaibohole rysña biwahinybenyke. Rirasñyrenykemy ierydu mahādu diwyonydenye: —Aõheretahaka, iruyre orotxu idi inatxi uturale heka roireri. Aroikemy aõbo wadirenry atxiteri rysña õbradÿmy inysõwe-ò. ¹⁴ Txibo 5000 hâbu sōwemy heka rymyhm̄. Jesuisi rarybere: —Bihibitxinybenyke 50 iny heka iny bisñybisñybenyke. ¹⁵ Tii myna ieryna mahādu rotÿnyrenyremy. ¹⁶ Idi tahe Jesuisi utura inatxi, orotxu iruyre rimyre. Biu-txi reteherem y rexitõenyre. Deuxu realàre tamy rexitõenymy riyreyrenymy riwahiny taerydÿyna mahādu-ò. Riwyrenyre tahe riwahiriwahinyrenymy idi roire. ¹⁷ Ibutumy riroxirenryre idi rihydryrenyre. Ihâre ta waòinatxi reuròmy hyna ixby rymy rauhenyre. Idi ierydÿyna mahādu ixby ributunyre.

¹⁸ Jesuisi heka ixisohojile rare ixitõedÿmy. Ierydÿyna mahādu heka irarò-ki rymyhm̄ rrijemy rymyhm̄. Idi tahe tamy nadé týraxy: —Moboho jiarõ raremy wamy raryberenyre? ¹⁹ Tai narybedenyde: —Ijõ Joaõ Sebedyñnamy adireri. Ijõ ta Eliasimy adireri. Ijõ ta juhuu Deuxu rybedu mahāduõmy adireri. ²⁰ Jesuisi tamy rarybere: — Adeereny tahe. Mobo jiarõ watxireri. Idi Pedro rirawyonyre: —Kai Kristu tate, Deuxu deòdÿyna wahe. ²¹ Tahe Jesuisi tamy rarybereri: —Uritere tuu iny-ò ijykökremy. ²² Jiarõ Hâbutyhyhyk, Deuxu Riòremy, aõhôkymy arotÿnykre. Judeu wedu mahādu, xiwena wahidÿydu wedu mahādu, bede ywina erydÿydu mahādu waderamy reakre. Jiarõ arurukre. Inataõna txu-di arexixakre. ²³ Idi ibutu-ò rarybere: —Wahemy kanake mahādu urile ixi dee rexijonykre. Txuõ txuõlemy taitxeò rimymy kidiwaheludunykre. ²⁴ Waõrare-ki rubudu heka biu-ò hedukre. Tukõkeki urile ixinany inatyhymy rurukre. ²⁵ Aõmydÿñnamy iny ritakeki, tahe taumy riõnonykeki, kia heka aõmy aõkõkre. ²⁶ Inyõ raixyrukeki warybe lau tule jiarõ Hâbutyhyhyk, Deuxu Riòre wahe, tai ilau araixyrukre. Deuxuko-ò ýjuko-ò iu adehemynsñu Deuxu Iòlona-ki wahe. ²⁷ Inatyhymy heka adeereny ararybekre. Ijõ kaki rare. Deuxu Iòlónamy robikre tarubukötyre

²⁸ Tahe debò inataõ txuu rýidi, Pedro, Txiau, Joaõ-wana Jesuisi ridyre. Tiiboho sohojile bederatò-ò roire Deuxu-ò rexitõenykemy. ²⁹ Jesuisi rexitõenryreriu tii tamyreny rexiwitxiranyre iu rexitõenyreu itty heka urile rabòtòranyre. Iurahakymy relere. ³⁰⁻³¹ Tahe tamyreny dexitñnynde Eliasi, Moisesi-wana tahe rarybemyhm̄re Jesuisi-wana. Jesuisi rubunamy Jerusalé hawā-ki widee rarybemyh̄renyre, kia Deuxu bedeywidÿñnamy myna. ³² Pedroboho rörörenryreri. Idi tahe rexixarenryreu, tiiboho Jesuisi loosõnamy robirenryre. Eliasi, Moisesi-wana tiiboho tuu robirenryre. ³³ Ròrireriu, Pedro rarybere Jesuisi-ò: —Wawedu, awityhymy inyhe inyboho kaki ratxirenryreriu tahe rikiwinyrenykre inataõ hetomy, ijõ adee, ijõ Moisesi-ò, ijõ Eliasi-ò. Pedro rieryõlemyhm̄ aõmybo rarybemyhm̄. ³⁴ Tai rarybereu Nonoe dobekede iubòròna bede ritòbonyre. Pedro, Txiau, Joaõ-wana ruberumyhm̄renyremy. ³⁵ Tahe ròhonymy reare rybeuni iuribi: —Kia heka Wariore waluu rare. Kaiboho tamy boholabenyke. ³⁶ Tiiboho reteherenyre tahe inyõmy

robiōlerenyre Jesuisilemy ta robirenre. Tahe rybeōmy rŷirenyre. Iu inyō-ò aōmy raryberenyõre tuu.

³⁷ Tai tahe ijō txu ratō-ribi dehemynydeu iny sōwehekŷmy Jesuisi-ò ròirenre.

³⁸ Inyō rarybere: —Erydŷdu, wariore adee redyreri. Beteheke wariore so-hoji-ò. ³⁹ Tyytybybina rimymyhŷreu tahe riatyre bede-ò. Idi tahe urile txuu riyiyidŷnymyhyre. ⁴⁰ Aerydŷna-ò jiarŷ rarybera tyytybybina riteōnykremy, tahe tii-boho riixāwidŷnyöhyyrenre. ⁴¹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Tiwesebededŷñanabo wijnabòdu ityhyolemy rŷira. Tiwesebededŷñanabo akyreny-ki arijekemy. Wadee uladu bididyke. ⁴² Tahe didydenye Jesuisi-ò. Tahe tyytybybina urile riitxŷteitxŷtenymy resere. Idi tahe urile bede-ki rexiraòhòhòremy sutxi resere. Idi rarybexinymy. Rybexi irywomy ròhònomyhy. Jesuisi tahe tyytybybina iribi riòlòdŷnyre uladu riteyteyre. Idi uladu tyby-ò riwahinyre. ⁴³ Ibutumy iny Deuxu aōwidŷna-di bede riòtiinyre.

Jesuisi taerydŷ mahādu-ò rarybere:

⁴⁴ —Boholatyhyki warybe-ò, Deuxu Riore Hābutyhyhykŷ heka rawahidŷkre hābu mahādubinao-ò. ⁴⁵ Tiiboho rierykölere. Kiamy dori ilaurenry riware. Tahe ruberurenre tŷraxidŷki.

⁴⁶ Ryro-ki ierydŷna mahādu widee rarybemyhyre: —Mowexe wiratyre ityhykremy.

⁴⁷ Jesuisireny rexiraykynymyhyreny rieryre. Idi tahe uladuō rimymy rarybere. Jesuisi uladuō wana ronyrenyra. ⁴⁸ Tahe taerydŷna-ò rarybere: —Moō uladu ka wese wadee ri-wiòhenanykeki, riwawiòhenanyre. Moō riwawiòhenanykeki, tule waħa riwiòhenanyre. Mobo deòdumy reakre, tii ibutu ratyrekre.

⁴⁹ Joaō tamy rarybere: —Erydŷdu, jiarŷboho riòlòdŷnyrerimy tuu rabirenryra inyō tyytybybina-di animy rehureriò. Tahe iny mahādureny aōkō rare. Tahe jiarŷboho tamy reijönyrenyra iny inyjoirenryre aōkōki. ⁵⁰ Tahe Jesuisi rarybere: —Bijjönybenyōkre. Inyō inymyrenydòdukōkeki, inyweribireny-ki tii rare.

⁵¹ Tahe Jesuisi bededŷñana iixihidu iòħomy idi biu-ò rakreu, tii Jerusalē hāwā-ò rakremy rexiywinyra. ⁵² Tahe takomy inybute bede riywinyre. Tai itŷhinam y rutomy Samaria hāwā-ò. ⁵³ Tai tahe Jesuisi deramy rekoarenryre Jerusalē-ò ramyhŷreki. ⁵⁴ Txiau Joaō-wana kia rierymy tahe narybedenyde: —Wanyrŷhŷkŷ, adee wikeki heōty biu-ribi ityrereny kedeskemy aritxuhorenryre risōrenykre. ⁵⁵ Tahe Jesuisi irybereny-ki ibinam y rahare tahe reburemy taò riòsere iribireny. ⁵⁶ Idi ta iwitxira hāwā-ò roire.

⁵⁷ Tahe Jesuisi taerydŷna mahādu-wana roirenryre, hābuō tamy rarybere: —Ihyymy awana arakre titxibo makreu, ahekile arakre. ⁵⁸ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Ijorō heka ihāloo dire. Nawii tŷtŷ dire. Tahe jiarŷ, Deuxu Riore wahetoōre, Hābutyhyhykŷ rare hārele. ⁵⁹ Tahe ijō hābu-ò rarybere: —Biwaheludunyke. Tahe tii dirawyonyde: —Wanyrŷ, Waha heka rurura. Tai tahe juhhu arituunyke. ⁶⁰ Jesuisi rarybere: —Txioinihe, rubu mahādu wii rituunyke. Kai tahe makre Deuxu Iòlònamy belyykre. ⁶¹ Ijō rarybere: —Wanyrŷ, araheludunyke. Urile juhhu wasŷ mahādu arawehityhynanyke. ⁶² Tai Jesuisi dirawyonyde: —Inyō ritelenykeki, tahe ixypy òosemy rexinohōtinykeki, tii waheludu mahāduōmy rareōtyhy.

10

¹ Jesuisi 72 hābu heka ritare inatxi inatximy tako-ò tihāwāhāwātxibo rakreò bede riywinyre. Kiamy tamyreny rarybere: —Waijyymy rybemy boibenryke. ² Kiamy heka tamyreny rarybere: —Waaōmysŷdŷna heka inihikŷ-di isirare. Iwese maixōmo iny riòròmyhyre wese heka waaōmysŷdŷna rare. Maixōmo oworu heka inihikŷre, idi aōmysŷdŷdu heka ibutere. Tai oworuwedu-ò aōmysŷdŷdumy bexitōnybenryke, Deuxu-ò wahe. ³ Kiaboho heka budoeni wesemy iyreny-ki boibeke. Kia-ribi nohōti losaōmyke. ⁴⁻⁵ Tai heka bexiijebenryke anierurenry wydyōmy. Aōna aōna renyhynykeō aōkō awareny wydyōmy iny-ò ryberenyōmy iny iny-ò ryberenyōmy, rywetyatyam y abededŷna nodŷmy. Inyheto-ò malokreu Deuxu deysanamy birybenryke. ⁶ Tii adee awirenyke wana heka teysakre kahetoludu. Tai tahe ixibyle adee Deuxu

deysana ròòsekre adee awiõhyykeki wahe. ⁷⁻⁹ Aõma hãwãõ-ò malò-wana uritere deuròsò deòròsõõmy matximahäke. Tai tehemynymy atxiterikile bexijemahä tetxilemy. Uritere rýsýna òta òtaõ aubeò ritidi wana uritere rybeõlõõmy. Birýsýmy rybeõlemy. Awiõhedýõmy ruruke wana bimymyhý aõbo adee riwahinymyhýre. Iny raaõmysdýõmyhýre heka ròtamyhýre. Kia wese heka biwinymyhýke. Birýsýmahäke aõbo adee riwahinymyhýke. Binaõ roiwana biteytenymahäbenyke. Kia wesemy tamy marybeke: —Deuxu Iòlõna heka iòhòmy ihýre. ¹⁰⁻¹¹ Hãwãõ-ò birònykeki, inyõ aradyrenyõkeki, boibenyke hãwãky-di. Myý marybebenyke tamyreny: —Aõbo wawa-ki hãwã-ki rýrireri. Wawa aritòtynykre bryby iribi ròhònykremy. Adeereny ariteòsinykre nohõti ijaranamy tamyreny. Nohõti losarenymy Deuxu Iòlõna adeereny iòhòmy dehemynyde. Tahe kaiboho teramy tekoatenyte. ¹² Aõma ywisidýõnatxu heka tiiboho aõhõkýmy rotýõnyrenykre. Jesuisi rarybere: —Tiro hãwã Sidõ hãwã heka awimy arbireny ròhònykre. ¹³ Kobe làhàxe kai Korasí hãwã, tule Besaida hãwã. Òhotibe ayreny-ki rýire, kia heka Txiru hãwã, Sidõ hãwã tule kire-wana taõ òta òtareny-ribi rexiatyrenyre. Tiiboho tykysausuhukýtyre rexisýnyre bryby-di rexierenyre. ¹⁴⁻¹⁵ Òhotibetxumy heka Deuxu raruxetõenykre Txiru hãwã mahädu, Sidõ hãwã mahädu! Kaiboho tahe aõkore. Deuxu araruxetõenyõkre. Kai Kafanaõ hãwã yludu mahädu aõbo adeereny rotýõnykre. Biu-ò aõbo bòibenykre. Aõkõ heka heòtybina bede-txi heka boibenyke. ¹⁶ Tahe Jesuisi taerydýõna mahädu-ò ixypy rarybere: —Inyõ aradyrenykre wana tasý-ò. Iwese riwadymyhýre wesele, aradyrenykre. Moo adeereny roholamyhýre iyrubu wadee roholamyhýre. Wana tahe waderalemy reamyhýre. Waderamy reamyhýre tahe tule Waha deramy reamyhýre. Deuxu wateòdýõdu wahe.

¹⁷ Tanonanareny-ribi iribi tahe kia erydýõna mahädu ibutumy dòòsedenyde. Tiiboho heka teysa nihikýmy dòidenyde. Tybybinanahaký heka irybe-ki ròhònyhýre irybereny-ki. Riòlòdýõnymyhýreny wana Jesuisini-di heka ròhònymyhýre kiamy Jesuisiko-ò tuu relyrenyre. ¹⁸ Tii rarybere tamyreny: —Bexijebenyke jiarý dori Satanasimy biu-ribi rabire, biudelaa wesemy reseremy tuu rabire. ¹⁹ Inatyhy rare waruruke nyderi rewahinyre. Tai hemylala tyre-ki mariabenkyeki. Tiu inyõ ruruõtyhy ityibòrò nihiký arawerenykeki, tiu buruõtyhy. Tule kai aõludu rururatyre arurureny-di boibekre. ²⁰ Ihãrele tahe uritere deysarenykõmy atxibenyke ka ruru òraru-ki tyytybybina deòdýõna, ruru wahe. Kaiboho dori anirený raritiny myroimyhýre biu-ki kia ta ateysanarenykre.

²¹ Iule tahe Jesuisi reysare heka Deuxu Tyytybythy iwomy reareu. Kiamy rexitõenyre: —Waha, kai wa biuwedu tate ibutu bede wedu tate. Umy reàlãmy watxireri tamy retõenyre. Wadeysamy watxireri ka aõma dýñnana bederaremy nihiký iribi tewòmy atxiteriki wahe. Tamy hete iwese iny uladu wesemy rityhynymyhýre heka. Tai tahe tamy ritýnynymyhýre. Kia adeewimy tuu rare. ²² Jiarý heka ibutumy Waha wadee riwahinyre. Inyõ rieryõhyymyhýre Waha wahe. Waòrarukile tahe iny rierymyhýre. Mobo Waha rare wahe. Waòrarukile dori rierymyhýre. Ijõ aritynnykemy watxireri. Tai tahe tiki tule riery iruru. Taile rierykre. ²³ Rexitõenymy rahudi tahe wasimy iwòtemy heka rarybere taerydýõna mahädu-ò: —Kaiboho heka sôwemy aõwiwihihikýmy tabimyhýtenyte. Tai kaiboho beysabenkye. ²⁴ Ihetxiu heka Deuxu rybedýõdu wana kia aõmysýnanamy iòlò mahädu wana. Kaireny aõmydýõnanamy robikemy risýnyre, tahe aõkõhyre. Wijile heka tuu robireri aõrarurený-ki. Tule tabitenyteri kaiboho ratximyhý inatyhymy aõbo òbitimy Jesuisi ijyy-ò roholarenykemy tahe aõkõhyre.

²⁵ Moisesi bede ywina rybe-di rãire Jesuisi lýõraxidýõmy. Iwese kai ixiluure wese, iny witxira luuke! Tii tahe Jesuisi rihixidýõmy rarybere: —Aõhebo arotýõnyke biu-ò arahenykemy. ²⁶ Jesuisi dirawyonyde: —Timybo kýnyhe Moisesi bede ywina tyyriti-ki roimyhýre? Timybo tuu manarybekre. ²⁷ Tii tahe diwyonyde timybo tyyriti-ki roimyhýre myna:

—Deuxu adinodoreny, ibutumy awo-ribi iluuke, ibutumy arayky-ribi aruruna-ribi, ayky-ribi heka iluuke. Tule ibutumy iny ixiwesemy idi atximahäke.

²⁸ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere:

—Kai inatyhymy tarybeteri tai inatyhymy mahenykre biu-ò.

²⁹ Kia hābu heka rexidbitinykemy idi ratxireri. Taita rarybere Jesuisi-ò: —Mobota waeryre? ³⁰ Tahe Jesuisi ikò relyyre ijyymy. —Judeu mahādu hābu heka ratyinamyhÿ Jerusalē hāwā-ribi, Ijeriò hāwā-ò. Iribi tahe kia wasidu mahādu rimyrenyre. Inieru ibutumy iribi ritarenyre. Ityy hÿre raòhdòtere irubudÿyle rasiranyre ririre. Tahe ruruoki rÿimyhÿ. ³¹ Aõma judeu xiwenawahidÿduõ heka idi rare. Tahe hābumy robire. Idi hābu-ribi irehememy rexiemy reare. Tahe tÿtxi rerikôle rare raty resere. ³² Hābuõ rehemynyre tiie-ki dohodÿna wiòhedÿduõ rare, Levita wahe. Tule ratyresemy ririre. ³³ Tahe ijõ nade Samaria bede hāwā luduõ heka rare. Judeu mahādu heka Samaria mahādu luukõre. Idi tahe kia judeu mahādu roimyhÿ. Tahe Samaria mahādu hābu sôwemy riruxetõnyre. ³⁴ Idi tahe tamy rexitymynymy tahe iwotõmona rituahinymy ritaataamy iwotõmona. Idi tahe ka hābu relyymy idi rare. Aõma ijumenta tyre-ò ritidimy. Idi rare rirarehu tahe heto-ò ritidikremy ririkremy ridymy heka idi rare. Rumy heka ritõnyre hykyky idi bede nade awimy risñnykemy. ³⁵⁻³⁷ Rudile heka heto òwy-di iwedu-ò heka nieru riwahinymy riòwonyre inatxi womati nieru. Tamy rarybere: — Biwiòhenanyre idi mabekre addòsekre riròkre. Moma arÿnaderenykre Arÿnadabenkykre heka adiòwonykre addòsekreu wahe. Ka hābuhe rarybere: —Hābu bireludu ratxireri. Kia taruxetõnyreri tiòsinyre waha tieka idi hābubireludu ratxireri. Wimy raòludumyhÿr härele taheka riwiòhenanyre. Jesuisi tamy rarybereri. —Iwesele biwinykre iweseka hābu riwinyra weselemy biwinykre. Kai aõhebo botÿtyhy mahake. Iwesele wahe. Jesuisi rÿraxire: —Mobo hābu aõtxino biòwa rare? Mobo ibireludu wahe? Bede ywina erydu tai rirawyonyre: —Iwiòhedÿdu wahe.

³⁸ Jesuisi, ijõ mahādu-wana ròirenyre. Hāwā-ò rirònyrenyre. Hāwyyõ rare Marta inire. Tahe ridyre tasÿ-ò tai ratxirenykemy. ³⁹ Tahe Marta heka iseriore dire. Marie inire. Marie urile ibire-txi ronyra aõbo tarybeke roholakelemy. ⁴⁰ Marta heka raelelemy ratxireri. Aõna aõnale rotÿnymyhÿle riwinymy taile rare ratximyhÿ. Tai tahe nade Jesuisi-ò rarybere: —Jikarÿ sohojile wa watxireri waseritxore riwawikòhenanykõhykyrer. Kai anobohe kõbitimy tai tahateri. Tamy marybeke riwawikòhenykyremy. ⁴¹ Tai tahe Jesuisi he tamy rarybereri: —Marta, Marta, aõhererekibo kai taelelemy teamy atxiteri? ⁴² Sohoji aõmydÿnale heka awire. Marie awityhy aõmydÿnana ixidee rimyre. Kia moo iribi ritaõtyhy. Riwinymyhÿ awityhyreki wahe. Tamy rarybeõtyhyõ wadee roholareri iribi ariõlõdÿnyke wahe.

11

¹ Tiutxubo Jesuisi rexidbenykyre, iny rieryõlemyhÿre. Jesuisi rexihudi, ijoí rarybera: —Biwaerynanybenykre iwese texitõnyteri wese, Joaõ tahe taijoi rierynanyre. ² Tai rierynanyre. Kai bexitõnykeki, kawese marybekre:

—Waha, ani ibutumy tamywimy. Wylemy mynake iny òlòdÿmy.

³ Rÿsÿna txuõ txuõlemy biwahinbenykre.

⁴ Inyòraruna biixãwidinykre, iny iwitxira-dori taõraruna ariixãwidinykre. Waatysyrenyõmy òraruna-txi.

⁵ Jesuisi heka taerydÿna mahādu rierynanyre ijyy-di: —Kai arÿsÿnaõmy bonykeki, abiòwa-ò make ruetya rexidbenykyre rÿsÿnaõ huòtemy bidiwykemy: —Wy, ahina inataõ wadee bidihuòteke. ⁶ Wabiòwa rehemynyryteri bedetyl-ribi. Aõ heka wawahisidÿkõnare.

⁷ Tii òsana myÿ adee rarybekre: —Wadee ixidbenykyre ruetyahakÿmy. Arÿiõtyhy waherina-ribi rexiyrubunymy heka râireri. Ibutumy iny heka rôrõmy rÿireri. Uladu, tule iumy rôrõmy rÿireri. Wadee ixidbenykyre. ⁸ Rexidbenyhyhy tai hyhyhy rÿikeki tai ihärele rÿike. Abiowatõenamy aõkõ kÿnyhe rÿike. Texitõnyterikile rÿike.

⁹ Tai heka adeereny rarybereri. Bexitõnykeki, biwyke. Bijeke aõbo teijeteri, tai tahe mahake. Ijòtòbòna bihetenyke tahe adee riraynymy tahe malòke. Tai tahe adeereny rarybera. Ibutumy rexidbenymahäke, tamy riwahinymahäke. Ibutumy iny

riijemahäke, tai rahake. Iny rihetenymahäke riraynyke. ¹⁰ Tai adeereny rarybere: — Ixitòedýÿki iny aõ rimymyhÿre. Aõitxe-ki aõtxi ijara rÿimyhÿ. Ijò-di ròtemy ijara-ki iny ralòmyhÿre. Ijò-di ròtemy ijara-ki, iny ralòmyhÿre. ¹¹ Uladuõ tyby-ò uturamy rexitòenykeki aõbo, hemylalaõ tyby tamy riwahinyke irÿsÿnamy? Timyki tuukõna! Kaiboho kiamy aõbo botÿnybenykre? Timyki tuukõna! ¹² Uladuõ tyby-ò häniesimy rexítòenykeki aõbo, itytibòrò tamy riôkre. Timyki tuukõna! ¹³ Kaiboho aõbina binahakÿdile tahötinymahätenyté, aõwihihikÿ aõbohe ariörereny-ò biwahinyke. Boreny aratyre heka bede rieryke, Deuxu wahe. Tamy bexitòenybenykeki, tii Deuxu Tyytybytyhy adeereny riwahinyke.

¹⁴ Ixityre tasÿ hâbuõ raremyhÿ irybeõmy. Jesuisi taile ratximyhÿ tahe tyytybybina riòlòdýÿnyre iribi. Iu tyytybybina iribi rohonyreu tahe, hâbu rarybere kia rybeõmy ratximyhÿré wahe. Tahe iny sôwehekÿ mahädu sôwemy idi rabedeötiimy rÿire. ¹⁵ Inyô tahe, inysôwehekÿ yluduõ tahe kiamy rarybere: —Kia diabo ruru-di, Belisibu ruru-di heka iribi riòlòdýÿnyre. Tii tyytybybina mahädu wedu rare. ¹⁶ Ijõ tamy rarybere: —Jesuisi, araeryrenykre inihe aõ biditeòsinskyre wadeereny. Inatyhy aruru biuludu ratximyhÿre. Widÿynaõ inihe wadeereny bitÿnynyke kialemy heka rarybemyhÿre urile riurihimy tamy aõ itxerenamy riwinykelemy. ¹⁷ Jesuisi tahe rierymyhÿ aõmybo raraykynymyhÿreny. Tai heka tamy tuu rarybere: —Kia iny mahädu wiribi hitximy raraykywydynykeki, tii tahe rexihuke itueke, sÿ mahädu tule wahe. ¹⁸ Timybo Satanasiboho bede widee ribinanymyhÿrenyrek, awityhymy roirekre. Jiarÿ araeryrenyreri timybo taraykynetenyteri. Aõma Satanasi ruru-di tyytybybina ariòlòdýÿnykemy tarybetenyteri heka reeryreri. ¹⁹ Kia riki ariwinykeki, kaiboho tule wawesele tewinytenyte. Timybo? Mobo awiòhedýÿdureny rare? Satanasi aõbo? Kaiboho boibenyke ixitòedýÿmy awiohedydureny-ò. ²⁰ Jiarÿ Deuxu ruru-di ariòlòdýÿnykeki, kaiboho bexijebenyke, Deuxu Iòlõna tahe adeereny iòhòra. ²¹ Hâbu deburehekÿ tadebòna-di taheto riyrubunykeki, rexityhynymy ronyke. Iaõmydýÿna ibutumy iyrubudýÿnamy rÿike. ²² Tahe ijõ kedehemynyke iratyre teburetyhy, tahe iaõmydýÿna ibutumy iribi riwyke. ²³ Iny wawana aõkõ ratxirerimy ihÿre, tii heka waribi hitximy ratixmyhÿre. Iny wawana aõkõ ratxireri, tii tahe aõtxile ramyhÿre ixideõna. ²⁴ Jesuisi ijõ ijyy relyyre: —Iny-ribi tyytybybina ròhònomyhÿreu, tii heka rake ixitawo-di rake titxibo. Rubumy rarunymy rake. Bedeõ-ki rahakeki tahe, rôhötinyke. Aròòsekre, tikibo rarawähäole. ²⁵ Ixyby kòdòosekeu tahe, isÿ ibutumy, tytymy roike iruxeraõ. ²⁶ Idi ixityre ijõ rimyke debò inatxi reurò tyytybybinaõ. Idi tahe tamy rasÿnyrenyke. Iratyre tyhy wahe ibina. Iu kia ixisohojimy tyytybybina-di aõmystsÿdýÿmy raremyhÿu tahe, ihewo-ribi rimyra tahe iroona-ribi tahe aõnityhymy releke. Ibinatyhytamy rare.

²⁷ Iribi tahe hâwyyõ rryyre ibutu ijomony: —Hâwyky heka aratxurananyre, arati-bienyre heka iny bedekòby rare. ²⁸ Tahe Jesuisi rarybere: —Deuxu Rybe tyhydýÿdumy iratyre wadee awire. Deuxu deysanamy tamy kanakemy idi watxireri.

²⁹ Idi tahe inysôwetyhymy dehemynyde Jesuisi-ò. Jesuisi kiamy rarybere: —Iny heka kia mahädu ibinatyhymy rÿire aõwihihikÿle heka riijemymy rÿire. Itxerenaõmy robikre ratxireri tahe itxerena Jonasi-ribi nadelemy tahe robikre. ³⁰ Jonasi heka Ninive hâwâ mahädu-ò itxerenaõ heka tii rare. Tule jiarÿ heka Deuxu Riõre Hâbutyhyhykÿ rare wijinabòdu mahädu dee itxerenaõ jiarÿ rare. ³¹ Ibòò mahädu bede konana-ribi iòlò hâwyy Salomaõ bede eryhykÿ-ò ijõhonamy irehe-ribi nade. Wijinabòdu mahädu taheka naõhyymahäde wadee ijomony. Salomaõ ratyre heka jiarÿ watxireri. Ikonana txu tahe ibòò iòlòhâwyy rÿikre rarybekremy. Tii rarybekre: —Anoherekibo Jesuisi deramy teakamahätenyte wahe. Timykibohe irybe bedekeryna-kò ijomokuna rÿikomyhÿrekwahe. ³² Ninive hâwâ mahädu tule rÿikre rarybekremy iwesele. Jonas rybe tÿnydýÿna-ki rexirâhîrenyre. Kaki heka Jonas ratyre hâbuõ ratximyhÿre, jiarÿ wahe. Wadee ijomonadu aõkõ heka toite.

³³ Moheka loosõnaõ rideõhyymyhÿre herinarawo-txi toosò iwasihikÿmy roosõmyhÿkemy. Tiiemy heka biuõhyy rademyhÿre ibutumy bede ratÿnomyhÿkemy.

³⁴ Arue umy dori itýnymy roimyhýre. Arue awikeki heka ibutumy aumy awikre. Arue ibinakeki tasý aumy heka bedelorokile rýimyhýkre. ³⁵ Awo toosòmy ratximyhýre wana, bexijemahâke. Aumy biemahâke bedeloro-ki rurunyheny. ³⁶ Bedelorohoký aumy-ki rýiömyhýre wana, tai tahe boosokre ibutumy titxibo bede-txi mamahâkre wana.

³⁷ Jesuisi kiamy rarybereu tahe, fariseu mahâduõ tamy rarybere: —Manake wasý-ki rikiroxikremy. Tai tahe Jesuisi rare, ralore, ronyre roximy. ³⁸⁻³⁹ Jesuisi ronyreu, tebò risuhòore. Tai tahe idi bede riòtiinyre. Jesuisi rarybere: —Kaiboho fariseu mahâdu, ibutumy heka texisuhòsuhòmahâtenyte. Ebò tesuhòmähâte, aumy ibutumy tesuhòmähâtenyte. Webòròsityyludu wahe. Kaiboho heka isuhukýlemy toimyhýte ibutu aõikökö-di isumy roimyhýre aworenky-ki. ⁴⁰ Iu heka òbitimy taraykynytenyöhyymahâtenyte. Deuxu heka iwebòrò ludu riwinyre, inatyhy? Tule aworenky, araykyreny wana riwinyre. ⁴¹ Iny aõkõ mahâdu-ò maruxetòemyhýbenyke. Tai tahe byranybenykre heka. Ibutumy awo-ki, ahana-ribi tule ryranykre.

⁴² Kobe làhàxe kaiboho fariseu mahâdu. Kaiboho Deuxu dee tewahinymahâtenyte uriõno. Debòwiò aõ tetatenywana heka, sohoji tewahinymahâtenyte. Tule aõmydýñarený aoworuroludurený tewyteny wana, tule tewahinymahâtenyte. Kia awire, biwahinymahâbenyke. Urile tahe teerytenyöhyymahâtenyte Deuxu luuna, Deuxu òbitina. Biwahinymahâbenyke heka Deuxu dee aõmydýñnaõ. Tii tahe awire. Tule nohõti losarenýomyke, luuna, òbitina. ⁴³ Kobe làhàxe kaiboho fariseu mahâdu. Dohodýñna heto luurený ikoõhòkýle heka torokomahâtenyte. Kaiboho arybedýñarený-ki awimy tahamyhýtenyte. ⁴⁴ Kaiboho kobe làhàxe. Wobrona wesemy toite. Iwese iny rubuhâloo tyremy iny rariamyhýre wese ierykõnamy, kiawesele toite.

⁴⁵ Bede ywina bede erydýñduõ heka tai ratximyhý. Tii tahe Jesuisi-ò rarybere: —Erydýñdu, kai heka aõbinahakýlemy wamyreny tarybeteri, kia wese rybe-ki. ⁴⁶ Inatyhy rare. My tahe Jesuisi risýnyre: —Inatyhy dori tule bironybenyke aõhõkýmydýñnana. Iny dori adeereny rarybemyhýre iny rybe bityhynymyhýbenyke tahe ihârele tetyhynyöhyymahâtenyte. Bede ywina ritidýñna tewinymahâtenyte, ihârele tahe tiu heka tetyhynyöhyymahâtenyte. ⁴⁷ Kobe làhàxe kaiboho, alahirenky, alabierenky wese toite. Iwese tiiboho Deuxu rybedu rirubunyre wese kaiboho toite. ⁴⁸ Kaiboho rubudýñdumy toite. Òbitile tewinymahâtenytelemey ixidee tahötinymahâtenyte. ⁴⁹ Deuxu tahe rarybere umyrenymy wahe: —Tahe jiarý aditeònykre heka Deuxu rybedýñduõ tule Deuxu deòdýñnaõ heka aditeònykre. Imahâduõ birubunybenykre ihona tahe biteònybenykre. ⁵⁰ Kaiboho heka bede òrarumy boibekre kia rubudýñ òraru erydumy wahe. ⁵¹ Abeli hâlubu txiwina tahe xiwena hure rubuna. Idi tule Zacaria hâlubu txiwina wahidýñna bire-ki heka Deuxu hetobire-ki. Kohe, ihure ruburenky òraru-ki aõhõkýlhýkýmy biòwynybenykre. ⁵² Kobe làhàxe, kaiboho bede ywina erydýñdu mahâdu, bedeeryna ijò rayna dinoduboho wahe. Kaiboho tahe terònýomy bede eryny heto-ò. Tule inywixiraõ tetõenytenyte iròte lau.

⁵³ Jesuisi ròhonyreu, teburemy tiiboho ritýñraxinymyhýre aõna aõnamy. ⁵⁴ Tuu ròtýñraxidýñmyhýre timykibo rirutaõnyrenyke.

12

¹ Sôwemy iny tahe ributunyre. Ube tahe rýximy ratxireri. Tahe juhuu Jesuisi taerydýñdu mahâdu-ò rarybere: —Fariseu mahâdu, saduceu mahâdu urina biebenyke. Tiiboho dori ruidu mahâdu roire. ² Wasimy wiji adeereny relyyre. Tiu ta ibutumy ijynnamy rýikre ³ Aõbo wasimy wiji taholate heka ibutumy biurasòmy ratýnykre. ⁴ Uritere iny lau brebuõmyke. Aumyle tii rirubunykre. Ijõ ibinamy adee aõkõ tii rotýñnykre. ⁵ Iny lau sohojile breburenýomyke. Deuxu lau ta buberukre. Tii dori atyytyby bede bina-ò rahuke ixideewikeki. ⁶ Nawiiõ kaiboho bidymyhýbenyke iòwy riore iny heka riwymyhýrekre. Ibutumy heka Deuxu nawii rieryre sohoji sohojimy. ⁷ Deuxu ara erymy heka aõma arati-ki tiwesebo aradeti rýimyhýre rierymyhýre. Brebuõmyke, aõma Deuxu heka anaerymyhýre nawii sômo ratyre heka rierymyhý. ⁸ Kai marybeke: —Jiarý Deuxu

retyhynyre dori tahe umy arelyyke Deuxu ūjukomy rarybeke biu-ki wahe, jiarŷ Deuxu Riore Hābutyhyhykŷ wahe. ⁹ Iny sōwehekŷ-ki riwatxiōnykeki tule aritxiōnykre jiarŷ Deuxu ūjuko-ò. ¹⁰ Inyō Deuxu Rioremy aõbina binamy rarybekiki, irybe-ribi nohõtilosa rŷikre. Deuxu Tyytybytyhymy tahe inyō ibinabinamy rarybekreki tahe, aõhõkŷmy rotŷnykre irybe òraru-ki. ¹¹ Aramykeu heka uritere nohõtiōmyke aõmobo marybekremy ywisdŷyna-ki. Bede heka ariwahinykre rybedŷynanau. Rybeõmyke ikotyre.

¹² Kai ixiwanale aõkõre marybeke. Deuxu Tyytybytyhy arâwiõhenanymyhyreny.

¹³ Hābuõ inysõwey-ki tahe Jesuisi-ò rarybere: —Wanyrŷ, Waha rurura. Waseriore tahe ibutumy waha aõna aõna riwyra ixidee sohojile. Tamy marybeke wadée ritxuranykemy.

¹⁴ Jesuisi tamy rarybere: —Hābu, kia waaõmydŷyna aõkõ rare. Timybo ayreny-ki araywisdŷnyke? ¹⁵ Tahe Jesuisi ibutumy iny-ò rarybere: —Warybe-ò bodoholabedenyke. Ixityhyõmy! Arutyhy heka aaõna aõna-ki aõkõ rare aõna aõna sôwerekere. ¹⁶ Tahe Jesuisi ijyymy ròkewesenadŷyre: —Hābutyhy riki ioworu nihikŷre. Tahe sôwemy rŷsŷna ributunyre. ¹⁷⁻¹⁸ Iheto tahe iyjare ibutumy ributunykemy. Tahe ixidee rarybere: —Aõhebo arotŷnykre? Waaõnaheto butumy aritxiwikre. Ijõ iribi inihikŷmy ariwinykre. Tai ibutumy waaõwiwi. tamy aridekre. ¹⁹ Tai tahe ibutumy waõwiwi-di areysakre. Arexielehynykre, arioxikre, ariõkre. Waruhyy areysakre. ²⁰ Deuxu tahe kia hâbu-ò rarybekre:

—Hâbu itxŷtere. Kai wijirulemy burukre. Tai tahe mobo aõna rimykre.

²¹ Jesuisi taijyy rihure rexirybeny. Kia heka aõhebo rotŷnyre iny ityhy mahâdu. Tiiboho dori Deuxuõle ityhymy aõkõ ihŷrenyre.

²² Kia heka Jesuisi taerydŷyna mahâdu-ò rarybereri. Uritere nohõtiõlemey arŷsŷna tule atyymy, idi matykynykemy. ²³ Aumy heka rŷsŷna ratyre aõnityhy ratximyhyre. Aumy heka atky ratyre aõnimy ratximyhyre. ²⁴ Nawii-di betehebenyke. Tii-boho heka ioworuõrenyre. Tarŷsŷna riyrubunyõhyymyhyrenyre. Deuxu heka nawii riyrubunyhyre, irŷsŷna tamy riwahinymyhyre. Kaiboho tahe nawii ratyretypy toite Deuxu dee. ²⁵ Sôwetyhymy maraykywydynanykeki aõbo arumy arirarehemy mariake? Aõkõre! ²⁶ Kia aõ iyjare tahe Deuxu-ò. Kia biwinybenyõkeki, aõherekibo ijõ aõna aõna nihikŷ-di tahõtinymyhyte? ²⁷ Betehemy inihe noijsa-di. Aõma tiiboho raaõmysydŷyõhyymyhyrenyre. Ihâre tahe iruxerarenyre ityy wiwihikŷrenyre wese. Tyy ixidee riwinyötyhy Deuxu rityyny wihiķ heka tyy wihiķ tamy riwahinyreri. Salomaõ heka ityynihikŷ rare. Ihâre tahe ityy heka awityhymy aõkõ noiròsò wese. ²⁸ Deuxu heka noijsa ritynymyhyre kia wijilemy idi ihŷre. Biurasõmy tahe ixâwimy reamyhyre. Tii heka tyy adee kidiwahinykre. Tai tii atyyreny. Tai ta ixinohõtiyredŷyrenyõmy. Aõherekibo ainatyhyna ibutere? ²⁹ Tahe raykyõmy nohõtiõmy titxiribibo arŷsŷna adee kanakredi. ³⁰ Tyhydŷdukõdu mahâdu heka tuure. Inytybyreny heka rierymyhyre aõmybo tarumahâte. Ibutumy heka arerymyhyre aõmybo teamyhŷte. ³¹ Tii Deuxu aõmy dŷñana sohojidile maraykynykeki heka tii ibutumy adee riwahinymy. ³² Brebuõmy ahâbenyke wariõreboho. Deuxu Iõlõna adee kanakemy, Deuxudeewina wahe. ³³ Aaõna aõna-di bohonybenyke. Iowy tahe iaõkõdu mahâdu-ò biwahinyke. Anieruhyna wihiķdile boibeke. Kaki ibutudŷylemy heka biu-ò bibutunyke. Tai heka judõera aõrirõõtyhy tule rararyõtyhy. Tule tai wasidu ralõõtyhy. ³⁴ Tikibo aõwiren yryikeki, tai heka araykyreny ratximyhyre.

³⁵ Ijõ tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho bexiywinybenyke, ibutumy aõhebo rotŷnykremy bexiywinyke. Awereysanareny-di atky beximyke. Aloosõna bitoonyke.

³⁶ Deòdu mahâdu wesemy boibenyke. Bexiywinybenyke awedu dehemynyna-ò, tii worana bedehesi-ribi rehemynyre wahe. Iu rehemynyre, teòdu mahâdu heka ijõ riraynyke. ³⁷ Tiiboho riraõrenykeki, deysamy rŷikre. Iwedu dori reximykre ityky wereysana-di tahe rŷsŷna teòdu mahâdu-ò riwahinymy. ³⁸ Tii ruwetyakile rehemynykeki, deòdu mahâdu reysakre. Tiiboho dori rexiraõmy rŷimyhyrenyre.

³⁹ Tai heka iny rexiywinymy rŷimyhykemy rybe roimyhyre aweduren ykanakreki. Aõma hâbuõ kanakeki heka tiu aõma hâbuõ itxeredumy ronykeki heka, tiu hâbuõ iribi

rawasinyōtyhy. ⁴⁰ Kaiboho tule bexiywinybenyke wadehemynyna txu heka biijemey bonymyhŷbenyke.

⁴¹ Tahe Pedro rarybere: —Wanyrŷ, kai wadeerenyle ijyymy telyyte ada ibutumy iny-ò aôbo telyyte? ⁴²⁻⁴⁴ Tahe Jesuisi riwyonyre: —Aôtxile inyõdee, tibo deòdu taaõmysdŷyna riywinymyhŷre, kia idinodu tai awimy rahamyhŷre tii dori rŷsŷna òbitimy riõriõmyhŷre. Idi tamy aõwiwi riwahinskykre taaõna aõna-di itxeredumy tule risŷnykre. ⁴⁵ Tii iwitxiramy rexiraykynykeki tahe, ijõ teòdumy raòhòtemy urile idi risinymy kamy rexirybenymy: —Wawedu dori wiji aõkõ rarerikre. ⁴⁶ Tai ierykõna-di iwedu kedehemynykre. Tuu rierymy iaõmysdŷyna-ribi ritamy aõhõkŷmy risŷnykre ityhydŷdukõdu mahãdu wese. ⁴⁷ Deòdu tawedudeewi rierymyhŷre. Tai heka tuu rotŷnyökeki, tii tahe sôwemy aõhõkŷmy rotŷnykre, òhòtemy wahe, tamy riywinyõrekre. ⁴⁸ Ijõ deòdu tahe tii iwedudeewimy rieryökeki, tii tahe aõbinamy riwinykeki, tamy tahe urihimyò òhòte tai rŷikre. Inyõ sôwemy ityhykeki, sôwemy ijõ iny tamy rexitðenykre.

⁴⁹ Jesuisi ijõ rarybere: —Heòty-di bede ariworonykemy heka jiarŷ anade. Tii òte raworonykremy idi watxireri. ⁵⁰ Jiarŷ ratisebenaõwesemy arulokre. Arurukre dori. Ele elemy rŷikemy ixi-di watxireri. ⁵¹ Kaiboho tahõtinyte wadehemynyna-di. Ywina adiwymy wadi tahõtinyte. Aõkõrehe, bede jei jeidŷymy anade iribi widee rahitxihitximy rŷikremy. ⁵² Iruyre inysŷ mahãdu heka widee rahitxihitximy rŷikre. Inataõ iny iuhe òludumy rŷikre. ⁵³ Hâbu mahãdu heka tyby òludumy rarekre. Hâwyy tule tadi òludumy rarekre. Iriokorese heka tariõrelahi òludumy rarekre.

⁵⁴ Ijõmy Jesuisi rarybere: —Iu biuwetyky biura-ribi ròhonyreu, Kaiboho kia rybemy tarybemahâtenyte biu kòdòakre. Inatyhymy biu ròamyhŷre. ⁵⁵ Tule tarybemahâte. Yhy ibòò-ribi rebonyreu, bede ratòteekre. Inatyhymy tuu ratòteemyhŷre. ⁵⁶ Itxenadŷýdu mahãdu! Kaiboho kia terymahâtenyte bede, biu aõmydŷyna tule iwitxira aõmydŷýnana teerytenykõlemahâtenyte, bededŷýnana konana eryna wahe. ⁵⁷ Ijõ Jesuisi rarybere: —Kaibohole teywinyõmyhŷtenyte, aõòbitinamy wahe. ⁵⁸ Aõòrarumy heka aõludu umy rarybekeki, idi ywisidŷýna ube-ò aradykemy ratxireri, tii-wana widee marybeke idi widi bede biòbitinykemy. Aõkõkeki, tii aradykre ywisidŷýdu-ò idi ròtenawo-ò soldado mahãdu araròtenykre. ⁵⁹ Tiu heka aõlökõmy heka mabekre. Ibutumy iòwy biòwynyke xiery bòhonyke.

13

¹ Tahe inyõ Jesuisi-ò relyyre: —Pilato rybemynamy Kalileia mahãdu rururenyre Deuxu-ò raxiwerenyreriò. ² Kia ta Jesuisi narybede: —Kaiboho timybo irubureny-di texinohõtinytenyteri. Ijõ wiratyre raòrarunanyrenyreki aõbo? ³ Ture aõkõ, kaiboho bexirâhõbenykeki tule burubenkykre irubureny wese. ⁴ Iasŷse ijõ. Iu Silõe hâwâ mahãdu tyre heka heto rarie resereu 18 iny sôwe rirubunyrenyre. Arâyŷraxikre Jerusalë hâwâ mahãdu ratyre raòrarunanyrenyreki aõbo? Aõbo tahõtinytenyteri? ⁵ Kaiboho bexirâhõbenykeki tule burubenkykre irubureny wese.

⁶ Tahe Jesuisi kaa ijyy-wana rikewesenanyre, Figoratyò wese heka. Tahe Jesuisi kaa ijyymy delyyde: —Hâbu oworu-ki figoõõ rŷimyhŷre. Tii iraty dilawijunyde tiubo. Tahe iraty-txi reakõre. ⁷ Tahe hâbu taoworu-di itxeredu-ò narybede: —Inataõ wyramy relawijunyre tahe aõkõhyryra. Urile ta biòròkre. Iraty ihoõreki, awi aõkõ rare. ⁸ Tahe oworu-di itxeredu dirawyonyde: —Wawedu, txioini kawyramy idi warukikre, isu ariywinykre. ⁹ Aõkõhyryreki tahe urile raorokre ijõ wyrau.

¹⁰ Judeu mahãdu elehyna txuu Jesuisi rotohodŷýmyhŷ judeu mahãdu dohodŷýna heto-ki. ¹¹ Tai ta hâwyyõ ratximyhŷ. Tii 18 beòra webinadumy ratximyhŷ tyytybybina òraru-ki. Tii iumy rarabunymy rariamyhŷre. Ixitaradŷý risiranymyhŷre. ¹² Jesuisi tuu robireu, tamy narybede: —Hâwyy, kai heka teytemy tate. ¹³ Tahe Jesuisi tebòmy rimyre iuleta reytere. Tai tahe hâwyy heka Deuxu riwowydynyre. ¹⁴ Dohodŷýna heto wedu tahe ibinamy Jesuisi-ki rahare, judeu mahãdu elehynatxureki wahe. Takamy inyreny-ò

narybede: —Debò sohoji reurò txumy aõmysõdõyñamy rÿimyhÿre iu heka adeytemy ixi-di bòddõimyhÿke, judeu mahãdu elehynatxu ta aõkõre. ¹⁵ Tahe Jesuisi dirawyõnyde: —Kai, itxenadõyñdu tate uriteremy iximy rybedu. Kaiboho judeu mahãdu elehynatxu dori abroreni, aawaru heto-ò toimahãte tuu teesenymahãtenyte, tedymahãtemy idi ibemomodõyñmy bidybenykremy.

¹⁶ Kaa heka Abraõ riore rioreõ heka Satanasi 18 beðramy rimyre. Aõhererekibo ta iribi retaraki sabadotxu ibinamy tahateri. ¹⁷ Tahe Jesuisi òludu mahãdu raixõrurenryre Jesuisi rybe òraru-ki. Tahe ixõ mahãdu awityhymy tai rahamyhÿ iòraru-ki. Ibutumy reysarenryre.

¹⁸⁻¹⁹ Tii rarybera: —Deuxu Iòlòna wexe aõwesere. Aõ-ò wexe rikiwesenanyrenykre. Tiwexe ijyy kawesere? Deuxu Iòlòna heka alòbòròna sõmo sõmo wesemy ratximyhÿre. Raumynyreu heka òwòru rariewesele relemyhÿre. Nawiile tuu rÿtñymyhmÿre kia òwòru-ò.

²⁰ Ixityre tamy rarybere: —Aõ ijyy wese heka Deuxu Iòlòna rare. Aõwexe rikiwesenanyrenykre. ²¹ Paõ ixiòlòdõyñna wese rare, iuri rare. Hâwyu paõ riwinymyhmÿre, inataõ urihixina-ki iuribemy riurinymyhmÿre. Tai tahe raubõtymyhmÿre, rexiołònymyhmÿre.

²² Jesuisi tahe Jerusalë hâwã-ò rareu, hâwã hâwãmy rotohodõyñmy. ²³ Iu inyõ ritõyrraxinyre: —Wanyrÿ, Hedu mahãdu we sôwekre aõbo? ²⁴ Jesuisi tamyreny narybede: —Bexityhynybenyke ijõyja-di birõnybenykemy. Sôwemy iny tahe ròtemy reakre tahe ralòõhyykre. ²⁵ Hâbuõ kie taheto ijòtòbòna ritòbonyre. Iu kaiboho uritere bydyrydenykre: —Wanyrÿ, aralõrenyke ini. Kiata tii anawyõnydenykre: —Tiludubo toite, araeryrenyore. ²⁶ Kamy ta bidiwyõnydenykre: —Inybohole riroximy roiremyhÿ. Wahâwâreny-ki tòbedeerydõyñmyhmÿ. ²⁷ Ixityre anawyõnydenykre: —Boibenyke aõbina bina widõyñdu.

Tiludubo toite dori reerykõre. ²⁸ Deuxu iòlò-ki Abraõmy, Ijaimy, Ijaõmy, tule ibutumy Deuxumy rybedu mahãdumy bobibenykre, kaiboho malõbenyõtyhy. Tai hii, ibru, jumytata rÿikre. ²⁹ Iny ibutu bede bede-ribi, Ibòõ-ribi, Iraru-ribi, Biura-ribi, Beà-ribi Deuxu iòlò-ò hâwãmy. ³⁰ Kiaremy ta, koludu mahãdu heka ibutuhewomy kedeakre. Ikõmyta, hewoludu mahãdu, koludumy kedeakre.

³¹ Iu ta fariseu mahãdu Jesuisi-ò narybedenyde: —Mahenyke, Herodi dori arubudõyñmy araijereri. ³² Jesuisi dirawyõnyde: —Bòõsebenyke kamy ijõrò-ò marybebentykre: —Jiarÿ tytybybina iny-ribi retareri, tule ròteytedõyrreri wiji biurasòmy. Ijõ txumy ta waaõmysõdõyñna arihukre. ³³ Kiaremy ta kia rewinyrerri arihukre. Deuxumy rybedu dori Jerusalë hâwã-ki sohojile rurukre, iwitzira hâwã-ki ta aõkõre. ³⁴ Jerusalë, Jerusalë hâwã, amahãdu heka rirubunyrenyre Deuxu rybedu mahãdu wahe. Iwese hânie tariõre ributunymyhmÿre wese terawo-ò, kia wesele arayrubunykemy rexinohõtinyre tahe kaiboho terarenryre. ³⁵ Aheto-ribi heka Deuxu rexitakre. Kaheka ararybekre adeereny: —Wamy heka bobiohõtyhy ixityre. Tiutxumy kamy bexirybenykre bede-ò, myy: —Deuxunimy nodu awityhy heka rare. Kiaule wamy bobikre.

14

¹ Sabadoõu Jesuisi heka fariseu mahãdu wedu mahãduõ heto-ò ralore roximy. Tahe iny idi retehemyhÿreny. ² Iu inyõ taruti, tadera-di taritari-di tamy dehemynyde. ³ Tahe Jesuisi narybede bede ywina erydõyñdu-ò, fariseu mahãdu-ò: —Sabado txuu deytedõyñwe awire aõbo, aõkõre aõbo. ⁴ Tiiboho rirawonyõhyre. Tahe Jesuisi hâbu riteytenyky bede riywinyre iribi tahe riòlòdõyñnyre. ⁵ Ixyby narybede Jesuisi: —Txibo kaiboho ariõreõ ada abroreniõ hâlloo-txi resekeki, bitabenyke Sabadotxu hârele. Aõhe inatyhy. ⁶ Tiiboho rirawonyõhyre.

⁷ Tahe Jesuisi roxidu mahãdu-di retehemyhÿre. Tiiboho dori rynana wihiñ-txi ronymyhÿreny. Tai kamy tamyreny rarybere: ⁸ —Txibo inyõ bedesanaõ araarikeki. Uritere rynanawi-ò rÿõmykre. Txibo dori inyõ aratyre ityhy kanake lau. ⁹ Tukeki bedesa dinodu inyõ aratyre-ò arynana-txi ronykemy adee kanarybekre. Tai tahe maixõrumy

rynana bina-ò bonykre. ¹⁰ Kialemyta inyō araarikeki, rynana bina-txi bonykre. Tahe bedesa dinodu adee kanarybekre: —Wy, katxi bodonyke rynanawihiky-ò. Tai tahe kai mabedesakre ibutuko-ò. ¹¹ Tahe ixityhydyydu mahādu uritere reakre. Kōmyta uriixi dinodu mahādu rawowydykre.

¹² Tahe Jesuisi bedesa dinodu-ò rarybere: —Txibo roxina biwahinykeki, uritere asŷ mahādu, aery mahādu, ityhy mahādu aarixiōmykre. Urikō-ribi iwese teariteri wese araariheny. ¹³ Tukōmyta roxi biwahinykeki, uriteremy rŷira mahādu, iny tiere mahādu, iny ruetà mahādu biarikre. ¹⁴ Tai adeysatyhymy mabekre. Tiiboho dori tiu ixiwesemy araariötyhy. Deuxu tahe aòwydŷydukre iu bede awikreu.

¹⁵ Ijō roholare Jesuisi rybe tai tamy rarybere: —Deuxu Iòlòna-ki, òwòrubese rŷdu mahādu reysamy rarekre. ¹⁶ Tahe Jesuisi rarybere: —Inyō roxina nihikyō riwinykemy ratxireri. Sōwemy iny ritobinyre. ¹⁷ Rexihumy rŷireu, teòdu mahādu bede riywinyre iny kididykremy. ¹⁸ Sohoji sohoji tahe tarybe tamy riwahinyre. Ijō taoworu tŷmyra-ò reteheke. Ijō kanaötyhy heka. ¹⁹ Ijō tahe broreni debòitue riôbranyre tai riurihikreki kanaöke. ²⁰ Ijō tahe hâwyy herinamy rexihumy rŷire tai kanaöke. ²¹ Teòdu tahe ròosera tawedu-ò tamy relyyre. Tii reburere tahe rarybere: —Wylemy makre ibutury-di hâwâ-ki. Ibutumy iny witxira witxira bididyke, iaõkō mahādu, itiere mahādu, ruetà mahādu wahe. ²² Iribi tahe teòdu ròosera rarybere: —Ibutumy rewinyre wawedu, tahe heto rŷxiōmy rŷire. ²³ Tahe iwedu ixybymy bede riywinyre hâwâ-ribi ibryrary-ò iny kididykemy: —Aruru-di bididyke, waheto dori rŷximy rŷirakremy idi watxireri. ²⁴ Juhuu watobidŷyna mahādu warŷsŷna riurihiötyhy.

²⁵ Iu sōwemy iny Jesuisi heludumy roire. Tai Jesuisi tamyreny rarybere: ²⁶ —Kaiboho aõbo inatyhymy waluu mahādumy toite. Tuu tarybeta. Tahe boluu, adiluu, ahâwyyluu, ariòreluu, aseriòreluu, ixiluu ratyre waluuõkeki, wamahādumy aõkō boibeke. ²⁷ Inyō riwaheludunykemy ratxireri, tii juhuu taitxeò riwykre. Kialemy tahe riwaheludunyke inatyhymy. ²⁸ Inyō heto rarie riwinykemy ratxikeki, juhuu iòwy-di röhötinykre. Inieru rimykeki tahe riwinyke, aõkōkeki tahe riwinyötyhy. ²⁹ Tii tuu röhötinyõkeki, tii ibutelemy riwinykre tahe inieru ituereu, ibutumy iny idi risinykre: ³⁰ —Tii taheto rarei ritelenyre tahe rexihuötyhy. ³¹ Iòlòò wou riwinykeki, juhuu taaõbinadu mahādu-di rariamyhŷre. Idi röhötinyre. Ijō iòlò wawiò mil soldadomy ijödikeki, tahe tii debòwiò mil ijödikeki, tahe wou riwinyötyhy. ³² Juhuu tahe teòdu riteònnyre ijō iòlò-ò ireheribile tii-wana wou ixâwidŷymy rarybekemy. ³³ Akirený tule iweselere. Ibutumy aaõna aõna biriöbenykeki, waheludu mahāduõmy boibeötyhy.

³⁴ Saa heka aõni awi rare. Tatxuberere rexihuukeki tahe turibi ixâwike. ³⁵ Tai tahe suurina-ki ahirana silŷna binakōki awiõhötidirenkyekki boholabenkye warybe-ò. Suò awiõre, tule ahirana bitòbonykemy awiõre. Urile idi behuke. Kaiboho õhötidirenkyekki, boholabenkye!

15

¹ Idi nieru tarasadu mahādu sōwemy tamy roholamy doide. Tule ijō iny òrarudu mahādu rehemynyre. ² Fariseu mahādu, tule bede ywina erydu mahādu kawesemy rarybere: —Kahâbu ibinare. Tii òrarudu mahādu-wana riroximyhŷre, iny iehehe-wana.

³ Idi Jesuisi rierynanyre ijyy-di rawesenanyre. ⁴ Kaibohoõ òsana 100 budoeni ijödire. Sohoji heka iy-ribi iõre. Kai aõbo makre ijesemy? Kohe, iuhe, 99, birike bedero-ki tahe biòryhyke. Aõhe inatyhy? ⁵ Mahakre wana tahe eysamy atxikre. Tahe bidyke iuhe-ò. ⁶ Taheto-ò rehemynyre, tasŷ mahādu-ò tahe ritobinyre: —Wawana ini kŷny bedeysabedenkye. Wabudoeni-ki rahara, iõreõ wahe. ⁷ Iwesetyhylemy taheka adee reerymahâre iny òrarudu mahādumy. Iu sohoji iny rexirahîkeki, biu-ki deysana sōwemy rŷikre. Iny òbiti 99my tahe urihimyò biu-ki deysana rŷikre.

⁸ Ijō Jesuisi relyyre: —Hâwyyõ òsŷny womati ura nieru debòwiò dire. Sohoji iõre-wana, tii riijeke inatyhy? Loosõna ritoonyre, iube riwysynyre, sōwemy riijeke ihyymy tahe tai rahara. ⁹ Tii itxi reakreu, reysamy rŷira. Iu tasŷ mahādu ritobinyre: —Wawana inihe

bedeysabedenykre. Wanieru-txi dokuri rahara. ¹⁰ Jesuisi tahe ritñynnyre: —Iwesetyhyle biu-ki rare. Deuxu ÿju mahädu reysamy roirenryre, sohoji òrarudu rexirahíreu.

¹¹ Ixyby tahe Jesuisi narybede: —Häbuõ iriore inatxire. ¹² Tiutxumyta ihelÿyna tyby-ò rarybere: —Waha, ibutumy aõna aõna burukre wadée rawahikre, wijile bidiwahinykre. Tyby tahe iaõna aõna jura tamy riwahinyre. ¹³ Iriore helÿyna tahe ibutumy taaõna aõna-di rare irehe-ò, iwixira bedehäwâ-ò. Tai aõbina binale riwinymyhÿre. Ibutumy tanieru tai rahure. ¹⁴ Taaõwiwi rahu-di ta, tai rama ibede mahädu rahumyhÿre. Tii uritere reamyhÿ wahe. ¹⁵ Tahe aõmysdÿynamy rarunyre. Häwâduõ tahe taixñiòwedÿdumy bede riywinyre taoworu-ò. ¹⁶ Tai rama risamy ta ixÿni rÿsÿna rÿsÿmy rexinohõtinyre. Tahe aõkõre. ¹⁷ Kia tahe tõhõti deade. Kamy dexinohõtinyde: —Yla aõkõ waha aõmysdÿdu mahädu irÿsÿnadireri iwana jiarÿ kaki rama warubudÿymyreri. ¹⁸ Ixyby aròosekre. Kamy Waha-ò arexirybenymy: —Waha, Deuxuko-ò ako-ò rexiitxÿtenyre jiarÿ raòrarunyre wahe. ¹⁹ Ariore wese aõkõmy wadi mabeke, waitxÿte òraru-ki. Aaõmysdÿdu mahädu wese ta ararekre myÿ tii rõhõtiny. ²⁰ Tii tahe tyby heto-ò rare. Irehemy nadèò, tyby tuu dobide. Idi rexiwobrunymy tamy raijaranyre iwehityhydÿmy. ²¹ Tahe tii narybede: —Waha, Deuxuko-ò, ako-ò rexiitxÿtenyre jiarÿ, raòrarunyre wahe. Ariore wese aõkõmy wadi mabeke, waitxÿte òraru-ki. ²² Iule ta tyby teòdu mahädu-ò rarybere: —Wylemy tywyihikÿ tymyra-di bityynybenyke. Debõõ tebõ-ò roikre. Waõ-di rawanykre. ²³ Tasÿse broreni riore dedi birubunybenyke. Idi rikiroxirenykemy rekeysarenykre dori. ²⁴ Wariore dori rubu-ribi wese rexixara. Ikõ-ribi itxi ijara rÿira. Tahe rawobedesarenyre. ²⁵ Iwana ta iumydelatahetoreny-ò dehemynymy nadetaaõmysdÿyna-ribi. Tahe wobedesana-ò roholamy. ²⁶ Tahe deòduõ-ò narybede: —Aõhereriwe. ²⁷ Dirawyònyde: —Ahelÿyna kie ròðosereri aõhe rotÿnyöhylemy. Tai boo broreni rirubunyra. ²⁸ Iumydelata reburere ròte deramy reare. Idi tyby tamy nadetirròtenykemy. ²⁹ Tahe iriore dirawyònyde: —Aõhe òhõkõ adee raaõmysdÿnymyhyre. Ibutumy arybe retyhynymy watximahäre. Ihäreta budoeni wadée tewahinyöhymyhyte, waijoi mahädu-wana idi arexideysanykemy. ³⁰ Katahe ariore urile aõnawivi rahura wedena mahädu-wana. Ròðosemyta kai broreni riorede tamy terubunya. ³¹ Tai tyby dirawyònyde: —Wariore iny ratximyhÿre kiaremyta ibutumy waaõwiwi heka ahõrôle rare. ³² Iny bedesarenymy heka kawese rewinyre, wadée awireki. Ahelÿyna dori ruruwese-ribi rexixara. Ikõ-ribi itxi ijara rÿira. Tahe rawobedesarenyre.

16

¹ Jesuisi taerydÿyna mahädu-ò rellyre ijyyõ: —Häbuõ inieru sôwere. Tamy deòduõ ibutumy inieru-di raaõmysdÿyre ijõ nieru ributunykemy. Ijõtxu tahe inyõ rarybere: —Eòdu riki heka anieru-di òbitimy aõkõ raaõmysdÿmyhyre. Anieru sôwemy rexihumyhÿre. ² Tahe didyde ixidee taconta retehekemy. Tamy rarybere: —Inatyhymy aõbo umy iny rarybemyhyre? Wanierumy tyyriti aretehekemy watxireri. Òbitimy aõkõkeki, waribi arateònyke. Wanieru-di tiu maaõmysdÿnyõkre. ³ Tahe teòdu iximy rexiraykynyre: —Wadinodu riwateònyke. Aõhebo arotÿnyke? Warurukõre dori tahe aõmysdÿsira ariwinyöthy. Tule ijõ iny-ribi ixitòedÿyna riwaixýrure. ⁴ Reeryre tahe, aõhebo arotÿnykremy. Aõwihihikÿ wabiòwa dee ariwinykre. Riuateònykeki tahe wabiòwasÿ-ò arakre. ⁵ Ibutumy nieru huòtedu mahädu-wana rarybere, tawedu-ribi huòtedu wahe. Tamyreny rarybere: —Tiwesebo tewyta wawedu-ribi? ⁶ Tahe diwyònyde: —Adÿy rehuòtera, 100 hynamy wahe. Tai tahe rarybere ijõ: —Iwekre tahe wylemy biritinyke, 50 wahe. ⁷ Ijõ-ò tahe rarybere: —Tiwesebo adeve? Diwyònyde: —Trigo rehuòtera, 1000 prato wahe. Tai tamy rarybere: —Kai 800my biritinyke. ⁸ Iribi tahe häbu ityhy heka teòdumy rarybere: —Tii inatyhy nieru erydu ratxireri. Tahe Jesuisi rarybere: —Kabede wijnabòdu mahädu heka aõmydÿñana erydutyhy rare, ityhydÿdu mahädu ratyre wahe. ⁹ Tai tahe adee ararybekre. Kabede mahädu biòwamy boibeke, anieru-di. Tahe anieru ituekeki, Deuxu taheto wihihikÿ-ò aradykre, biu-ò heto wihihikÿ wahe.

¹⁰ Aõmydõynana aõ aõkõmy kai òbitimy masõnykeki, tule aõ nihikõmy kai iweselemy mabeke. Inyõ heka ibutemy wasikeki, tii tule aõ nihikõmy rawasinykre. ¹¹ Kaiboho heka kabede nieru-di òbitimy aõkõ atxibenykeki, tule biu-ki ararõsõna bitaõtyhy, aõ wiwihihõy inatyhy wahe. ¹² Iny witxira nieru-di heka òbitimy boibebeñyõkeki, timybo anieru tyhy-di òbitimy boibeke. ¹³ Inyõ iny inatxi deòdumy aõkõ rarekre. Inatxinaõ dori iluukre, ijõ ta iluukõkre. Deuxu dee maaõmysõdõyõtyhy. Tiu nierurahi inatyhõmy teamyhõteki.

¹⁴ Fariseu mahãdu tamy roholareu, urile idi nierurahi risinyrenyre, tiiboho ire niero ributunymy hõrenyre bòdõyõluurenyre. ¹⁵ Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho heka òbitimy inyko-ò ixi-di atximahätenyte. Ihäre tahe Deuxu timybo toimahäte rierymyhõre aõna aõnarený bina. Aõmy hãbu rexinohõtinymyhõre, aõtxi-ki Deuxu-ò awiõhyyre. ¹⁶ Moisesi bede ywina rybe tahe tule Deuxu Rybedu mahãdu awi rare, Joaõ Sebedõyõdu rehemynyreu tahe ixãwire. Iu tahe Deuxu Iõlõona Rybe wihihõy tamyra ròhõnyre. Kia tahe iny ritohodõyõnyre. Ibutumy iny kia-ò ralokremy idi ratxireri. ¹⁷ Biu, bede rexihukena tahe isiraõre. Deuxu rybe tahe rexihuõtyhy. Kia isiratyhy rare. Ityyriti rybe wedenaõ riõnonyõtyhy. ¹⁸ Hâbuõ tahãwyy-ribi ixãwikeki, idi iwitxira-wana roikeki, tii òtadu rare. Hâwyy ixedu-wana tii roikeki, òtadu rare.

¹⁹ Ityhy mahãduõ riki tyy òwyhykõwi-di rexityynymy hõre. Tii idi rexirabedesiranonymy hõre. Awimy hõre tuu ratximy hõre. ²⁰ Tahe urimynodu tyymy binadumy iijõ-ki ixbyby ixbyby ratximy hõre. Lazaru inire. ²¹ Tii ityhy rysõnauhe rirysõkemy raõbirenymy hõre. Ijõrõsa dori ityybinatõmy dirahumy hõde. ²² Lazaru rurureu, ýju mahãdu ridyrenyre biu-ò ilabiereny rora-ò, Abraõ wahe. Tule ityhy rurure idi rit-unyrenyre. ²³ Tahe rubu-ki rubu mahãdu bedebina-ribi aõhõkõmy dõynana ityhy Abraõmy robire irehe-ò Lazaru tule irora-ki. ²⁴ Tahe ityhy dyryde: —Abraõ, walabie, wadi inihe bedexiwoboronyke. Lazaru ini wadee tebõ-ki beruty-di kanake wadõrõtõ elehynamy. Jiarõ dori raõhõtõhõtõreri kaheõtywo-ki. ²⁵ Tukõleta, Abraõ narybede: —Dàa aõwihihõy-di tatemy hõy-di bexinohõtinyke. Tukõlemyta Lazaru aõbina binahakõyle rimyre. Tahe kaki aõwimy Lazaru ratxireri. Tukõmyta kai ibomy atxiteri. ²⁶ Ihäre ta hâloohukõ inyko-ki rÿire. Timyki kaludu kia-ò iõhõreseõna. Tule kia ludu kaõ iõhõreseõna. ²⁷ Hebose, Abraõ walabie, kamy ityhy narybede, Urile Lazaru wasõ-ò biteõnykekõ aõbo. Waseriõreboho deòwarisidõyõmy. ²⁸ Waseriõrereny dori iruyrerenyre urikõ-ribi kabedebina-ò kõdõihenõ. ²⁹ Tahe Abraõ diwyõnyde: —Tiiboho dori Moisesi tyyriti, Deuxu rybedu mahãdu tyyriti dire. Tii tahe tamy roholarenymy rityhyhõnyrenyre. ³⁰ Ityhy narybede: —Aõkõre Abraõ walabie. Kia inyõ tarubu-ribi rexixamy ròõsekeki xiery ta, taõrarunarený-ribi rexirahõrenyre. ³¹ Tahe Abraõ dirawyõnyde ixby. — Moisesi tyyriti rybe-ò, Deuxumy rybedu mahãdu rybe-ò roholaõkeki, tii mobo rexixake tule ityhydõyõna.

17

¹ Tahe Jesuisi taerydõyna mahãdu-ò rarybere: —Kiemy inyõ wodohonadõyõmy aradykre òraruna-ò besekemy. Kobe làhaxe tii kiawesemy rotõyõnykreki. ² Tii dori ibi-natyhy rare. Wadee heka kabera-txi mana-di rataataamy sõy-ò reakenawi rare. Tukõmy uri-ribi watyhydõydu tõmyraõ riõrarudõyõnyhenõ. ³ Bexijebeny ta. Aityhydõydu seriore rexiorarunanykeki, tamy marähõke. Tii rexirähõkeki, iaõna aõna bina-ribi bexinohõtilosanyke. ⁴ Txu sohojiõmy adee rexibinanykeki, kai tule ibinamy tai mahamy. Tii ixi-di rexiwotõnemy adee nakeki, tule idi bexiwobrunymy bexinohõtilosanyke iaõna aõna-di.

⁵ Jesuisi erydõyna mahãdu dexitõenydenyde: —Wanyrõreny, wainatyhynareny ini bisõwedõyõnyke. ⁶ Jesuisi dirawyõnyde: —Ainatyhynareny heka sunysisõmo wesekeki, kamy bederarade-ò marybebenyke: —Bexitake inihe idi bera-txi myike. Tahe tii aratyhynykre. ⁷ Titxibo kaibohoõ eòdudirenykeki aoworu-di itxeredu ada budoeni-di itxeredu wahe. Tii taaõmysõdõyna-ribi kanalokre, kawesemy aõbo tamy manarybekre?

Wy, wylemy rikiroxikre dori. ⁸ Timyki kawese tamy arybeõna. Tukõmyta tamy mary-beke: —Warýsýna biywinyke idi wadee, idi manakre. Ariroxikre dori. Wabyre arihu-di ta bexiøenykre. ⁹ Teòdu deòdumy rearahu-di aõbo, txiótòetuukemy tamy rarybere aõbo. Timyki tukõna. Kiemy dori taaõmysýdýýnale riwinyre. ¹⁰ Iu aõmysýdýýnarený bihudi, iwese heka atximahãbenyke kamy bexirybenymyhýbenyke: Inyboho deòdule roire, aõtyhy aõkõ mynodu, iny aõmysýdýýnarenyle heka inyboho riwinyrenyre.

¹¹ Jesuisi Jerusalé hãwã-ò ramyhýreu, Samaria bede, Kalileia bede wotya-di rare. ¹² Iu hãwãõ-txi raloreu, debo ituemy sôwereny tyymy binamy mahãdu iry-ò doide, tahe irehemy rexierenyre. ¹³ Iribi tamy dyrydenye: —Jesuisi, Erydýýdu, wadirený ini bexi-wobrunyke. ¹⁴ Tureny robireu, narybede Jesuisi-ò: —Xiwena wahidýýna mahãdu-ò ixi-di itxerenamy bòike. Kia-ò rariamy roirenyre, tahe reyterenyre. ¹⁵⁻¹⁶ Ijöreny Samaria ludu mahãduõ reytemy iximy robireu, Deuxu riwowydydýýnomy tamy dòòsede, raw-iunymy. Tatiowomy Jesuisiko-ò resere. Tahe rarybere: —Txiótòetuuke. ¹⁷ Tahe Jesuisi ritýýraxinyre: —Débò itue wese, asõwerenyre? Titxibo ta debò inaubiòwaboho roire? ¹⁸ Aõherekiwe kaa iny witxira sohojile Deuxu wowydydýýmy dòòsede, Samaria luduõ wahe? ¹⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Myntyke, idí makre. Atyhydýýna òraru-ki dori teyteta. ²⁰ Idi fariseu mahãdu Jesuisi-ò rýýraxirenyre: —Tiubo Deuxu Iòlõna kanakre? Tii diwyònyde: —Timyki Deuxu Iòlõna dehemynsýnamy inyõ robiôtyhy. ²¹ Tule inyõ kiau rarybeõtyhy: —Betehebeny inuhe ka-ò: —Tukõmy aõbo: —Kowaki heka rare? Deuxu Iòlõna dori aworený-ki rare.

²² Tahe taerydýýna mahãdu-ò rarybere: —Tiutxumy heka Deuxu Riòre Hâbutyhyhyký txumy bobibenykemy tahe bobibenyöthy. ²³ Tahe ijõ adeereny kanarybekre: —Bedetehebeny inuhe kaò ada kowa-ò. Tahe iitxerenyömykre. ²⁴ Iwese tiribi tiò biu relaanymyhýre wese heka Deuxu Riòre Hâbutyhyhyký txu kýnyikre. ²⁵ Delemy tahe tii aõhõkýmy rotýýnykre. Wijinabòdu mahãdu teramy reakre. ²⁶ Noe bededýýnana wesemy heka rýýmyhýkre. Iu beòra rariareu. Tahe Deuxu Riòre Hâbutyhyhyký kedehemynykre iu. ²⁷ Ibutumy heka worana bedehesi rýire. Lisisò tahe rýire. Hâwyy herina lisina rýire iu. Iu tahe beòra rariare. Ibutumy ituere. ²⁸ Lòò bededýýnana tule iwasere. Tiiboho worana bedehesidile rýire. Tiiboho rityhynyöthy. Urile hetomy ri-winymyhýre, oworumy riwinymyhýre, aõna-di rohonymyhýre. ²⁹ Iu tahe Lòò ihãwã-ribi ròhonyre, Deuxu heòty ityre riteònyre. Biu-ribi heòty ityre resere enxofre-wana. ³⁰ Iwesele txu tii heka rarekre heka, Wadehemynyna Deuxu Riòre Hâbutyhyhyký wahe. ³¹ Kiau tahe inyõ ihetotyre heka rýire. Malòkekõ heka aheto-ò aõnamynamy. Inyõ tule oworu-ki rýire, taheto-ò aõkõ ròòseke. ³² Lòò hâwyy-di mohõtinyke. ³³ Inyõ taumy riyrubunykeki, tii ruruke. Ijõ tahe wadeewimy rurukeki, tii taumy rayrubukre. ³⁴ Adee rarybere: —Bede rurureu heka inatxi hãbu rôrõreri. Ijõ heka rakre dynamy reakre. Ijõ tahe rarikre. ³⁵ Inatxi hâwyy heka rýsýna-di raaõmysýdýýnomy heto-ki ratxikre. Ijõ heka dynamy reakre, ijõ heka rarikre. ³⁶ Inatxi hãbu heka oworu-ki raaõmysýdýýkrekre. Ijõ heka rakre dynamy reakre, Ijõ tahe ririkre. ³⁷ Ierydýýna mahãdu rýýraxire. Titxibo rýikre, Wanry? Tii rirawyònyre: —Titxibo iumy rubu roire-wana, rara tai wii ributunyre.

18

¹ Jesuisi heka ròkewesenanyre ribedeerynyre. Kia wese heka tii ijyymy relyyre. Rexitòenyhyykemy tii ribedeerynyre tule ixítòedýý-ò ixirarenýömy. ² Hâwãõ-ki tahe hãbu matuariõ rare, tii tahe ibinare. Juizimy heka ratximyhýre ywisidýýdu wahe. Tii iny rityhynyöthy, Deuxu lau ruberuõmyhýre. ³ Tule heka hâwyy wyteseo tai rasñymyhýre. Kia tamy ramyhýre sôwemy. Tamy rarybera: —Biwawikòhenakykre wahe. Wakòludu tahe riwahureri. Kywisdýkýdu kai atxiteri. Anoherekibo ti-wawokutòenykóteri. ⁴⁻⁵ Aõõhõkõmy hãbu iaõna aõna òbitidýý deramy reamyhýre. Tahe Hâbu ixidee rarybehyyra. Inatyhymy jiarý inyõ retyhynyöthy. Tahe hâwyy wyteseo sôwemy wadee rarybereki, jiarý ariòbitinykre iaõna aõna ibutumy iòludu-wana.

Aõkõkeki tiiemy kidiwarulõlõenyke. ⁶ Tahe Jesuisi ritýnnyre: —Juizi bina rybe-ò kaiboho boholabenyke. My wahe. ⁷ Deuxu heka taijoi mahädu-ò roholake. Òbitimy iõludu-di riywisykyre. Taijoi mahädu dori tamy rexitõenyre. Tii wymy riwiõhenanyke. ⁸ Tii inatyhymy taijoi mahädu riwiõhenanykre. Jiarý, Deuxu Riõre Hâbutyhyhyký wymy adehemynkyre, watyhydýydu-txi aõbo areakre.

⁹ Tule Jesuisi kia ijyy relyyre, iny ixityhymy ixi-di ratxityhymy kia ijõ inymy kiale radónymyhyre. Kia tahe rikewesenanyre. ¹⁰ —Iny inatxi hâbumy heka templo-ò ròirenyre rexitõenykemy. Ijõ fariseu rare, ijõ tahe nieru arisidu rare. ¹¹ Fariseu tahe rýmy rexitõenykemy ixidee. My wahe: —Deuxu, jiarý aõhâbubina aõkõ rare. Tai tahe umy reálàmy wahäre. Jiarý aõwasidu aõkõ, aõðarudu aõkõ, aõðadu aõkõ. Iwese kowa nieru arisidu wese aõkõ jiarý rare. Txiótõetuuke tai. ¹² Semana sohoji heka wabyreõ-di inatxitxumy rewymyhyre. Tule waaõna aõna ibutumy ijura adee rewhinyre. Debòwiona-ribi sohoji rewhinymyhyre wahe. ¹³ Nieru arisidu tahe irehemy rýire. Biu-ò aõkõ retehere, tahe rexihetenyre rexitõenyrerimy Deuxu-ò. My wahe: —Deuxu, biyawotõenyke. Jiarý òrarudu rare. ¹⁴ Jesuisi ijyy ritýnnyre: —Adee ararybekre. Mobo teysamy taheto-ò nadé? Ixityhydýydu aõbo ada ijõ aõbo. Kohe ijõ tuure, ixityhydýdukõ wahe.

¹⁵ Tiiboho heka uladu tamy didydenye. Iu Jesuisi tebò iratityre ritidimy ritxuhore awimy roirekemy. Tahe ierydýyna mahädu tamy idyrenyökremy raryberenyre.

¹⁶ Jesuisi rarybere: —Txiò, kididyke uladu wadee. Uladu wese dori Deuxu Iõlõna rare.

¹⁷ Inatyhymy ararybekre: —Moõ heka uladu wesemy Deuxu Iõlõna rityhynyökeki kia heka Deuxu Iõlõna-ò ralõõtyhy.

¹⁸ Idi tahe iweduõ rarybere: —Erydýydu wihikey, aõwexe ariwinskyre idi biu-ò arahenykemy. ¹⁹ Jesuisi tamy rarybere: —Aõbo wa wihikey my wadee tarybeta. Hâbuõ tiu awiõre. Deuxu sohojile tahe awira. ²⁰ Bede ywina tyyriti kai teertye:

—Rubudýõmykemy, tule òta òtaõmykemy, wasiõmykemy, tule ruiõmykemy, iny wii itxenadýõmykemy, adi biywinskyre, boo tule.

²¹ Hâbu tamy rarybere. —Kia bede ywina rybe retyhynyhyylere, uladudihyyle wahe.

²² Jesuisi rarybere: —Kai sohoji aõmydýñale aki nasiranyde. Kai makre, ibutumy aõna aõna-di bohonykre, idi tahe kia nieru biwahinskyre iny aõkõdu mahädu-ò. Kia tahe aõmydýñadikre biu-ki. Tahe manakre biwaheludunykre. ²³ Kia rybe-ki heka hâbu rabedewore. Rexitare ibedewomy iaõna aõna sôwetyhyreki. ²⁴ Jesuisi retehemy ibederyry-di tahe rarybera taerydýyna-ò: —Kia iny iaõna aõna sôwemy rýireri, Deuxu Iõlõna-ò ralõke isirare. ²⁵ Kamelo tyyrorenawo-di ralõkemy isirakeki, kia-ribi isiratyhyre iny iaõna aõnadikeki ralõke Deuxu Iõlõna-ò. ²⁶ Ijohonadu tahe widee rarybere: —Mobo tai biu-ò hedukre. ²⁷ Jesuisi rarybera: —Inatyhymy kõaõboka hâbu-ò isiratyhyre. Deuxu-ò tahe ibutumy aõna aõna isiraõre. ²⁸ Pedro rarybere: —Boholake, jiarýboho ibutumy rerirenryra araheludunykre. ²⁹ Jesuisi rarybere tamy: —Inatyhymy adeereny ararybekre. Moõ waluukeki, rybewihiký luukeki, kia heka ririkre: heto, taseriore, tyby tadi-wana, tariõre, tabede, ibutumy waõraru-ki, Deuxu Iõlõna òraru-ki, ririkre. ³⁰ Ka bedekile ritakre sôwetyhymy ibutumy aõna aõna. Ihäreta biu-ò rahenykyre Deuxu-wana rasõnykemy.

³¹ Jesuisi taerydýyna mahädu ridyre inysõwe-ribi tamyreny rarybekemy: — Boholabenyke waijoi! Jerusalë-ò rokoirenkyre. Tai iny riwarubunykre jiarý Hâbutyhy rarehäre, Deuxu Riõre rarehäre wahe. Iwese Deuxu Rybemy rybedu mahädu rarybere wese. ³² Tiiboho riwahahinskyre judeukõdu mahädu-ò. Tiiboho riwabinabinadýñnykre, riwalahikre, watyre rarybexinskyre. ³³ Riwhetenykre òhõte-di, idi riwarubunykre. Ihäre tahe inataõ txu-di tahe adexixakre rubu-ribi. ³⁴ Jesuisi erydýyna mahädu urile bede riõtiinyrenyre. Aõmybo tii rarybere rierytyhyõrenyre. Irybe tamyreny dori ierynatyhykõreri.

³⁵ Iu Ijeriõ hâwã-ribi iõhõmy roirenryreu, inatxi iny ruetàmy heka ronymyhy Jesuisi ibire-di rareu. Tiiboho nierumy rexitõenymyhyrenyre. ³⁶ Inysõwe-ò roholarenryreu

tahe, tii rŷ̄raxirenyre: —Aõhereriwe. ³⁷ Tahe tamy rarybere: —Jesuisi wa rarer Nazare hawā ludu wahe. ³⁸ Tahe ruetāō ryryre: —Jesuisi, Davi riokore! Biwatōenyke hewa! Wadi làhà inihe bexiruxetōenyke. ³⁹ Iny sōwemy tamy rarybere: —Iryōmykel! Ihāre ta tii ryrymyhŷre: —Davi riokore, wadi mawotōeke! ⁴⁰ Jesuisi riyryre tahe rarybere: —Tamy byryke wadée kanakemy. ⁴¹ Jesuisi tamy rarybere: —Aõmybo kai taruteri adee arutŷ̄nykremy. Tahe hābu ruetahākŷ tamy rarybere: —Wawedu, ixityre arobikremy. ⁴² Jesuisi tahe tamy rarybere: —Makre, atyhydŷ̄na kai arateytenyra. Kialehe rare. ⁴³ Aõwesele ixityrele tii robire. Tahe Jesuisihemy rare ryy-di. Taihe ibutumy iny heka Deuxu riwowydynymyhŷ.

19

¹ Ijeriò hawā-ki Jesuisi rehemynyre. Idi rariarer. ² Tahe hābuō tahe Jesuisi riere. Zaqueu inire. Inieru sōwere. Tii nieru tarasadu weduō rare. Inieru sōwere. Tii heka iyjare tahe Jesuisimy robiōtyhy. Raòwonyre tahe òwòru-txi. ³ Tii Jesuisimy robikemy risŷ̄nymyhy, tiu tuu robiōhyymyhyreki. Iyjare-ki tahe rexisiranyre. Kiemy dori iny rarie rarie iko-ki rŷ̄imyhy. ⁴ Tahe ijoiko-ò rexiraore tai òwòruo-ò raòwonyre Jesuisimy robikemy iribi idi kanakreò. ⁵ Iu Jesuisi tamy rehemynyre, biu-txi retehemy Zaqueu-ò. Narybede: —Wylemy bedeseke Zaqueu. Wiji dori aheto-ki bede wadi rŷ̄ike. ⁶ Tahe rabedesamy wymy resere. Awimy Jesuisi rybe-ki rahare. ⁷ Tahe inyō mahādu iòraru-ki kamy rexirybenyrenyre: —Aõhewe Jesuisi iheto-ò rara? Tii iny òbikōmy nodu hārele wahe. ⁸ Zaqueu tahe Jesuisi rarybere: —Bodoholake ini, Wanry. Tahe waaõna aõna iwekre iaõkõdu mahādu-ò ariwahinymy ararekre. Tule txibo inyō-ribi rowasire inaubiòwa wawasi ratyre tamy ariwahinskyre. ⁹ Tai Jesuisi narybede: —Wijityhyle kahābu sŷ̄mahādu-ò henana rehemynyra. Kahābu tule Abraõ riore riorele rare. ¹⁰ Deuxu Riore Hâbutyhyhykŷ dori iny òrarunamy resere mahādu òrysamy itarasamy nade. Jiarŷ tiire.

¹¹ Jesuisi tamyreny rawesenanyre timybo Deuxu Iòlona raremy. Jerusalē hawā-ò iòhòmy ratximyhyre. Tai tahe Deuxu Iòlona iòhòmy ratximyhyremy roholare. ¹² Tahe Jesuisi rarybere iny ityhyō heka: —Inyō nihikŷ heka rakemy ratximyhyre ijō bede-ò ratŷ̄nykemy. Tai iòlomy ronykremy rare. Iribi tahe ròösere. ¹³ Tii tahe taaõmysydŷ̄nana ririre teòdu mahādu-ki. Teòdu mahādu debòwiomy heka womati tŷ̄rŷ̄hŷkŷ niero sohoji sohoji tamyreny riwahinymy. Tamyreny rarybere: —Nieru bitakre, idi bibutunybenykyremy adireny watxireri adooserekre. ¹⁴ Tahe kia bede ludu mahādu iòlò deramy ratximyhyre tai tahe tamy rybemy iny mahāduō riteonyre: —Kahābu aõkõ iny iòlòreny ronykre. ¹⁵ Ihāre tahe iòlomy ronyre. Idi tahe tanieru wedu mahādu-ò rarariowyre. Tiwesebo teòdu mahādu niero ritare rierykemy. ¹⁶ Juhuludu tahe rehemynyre: —Wawedu, betehe inihe ijō debòwiò anieru ratyre rebutunyre. ¹⁷ Tahe iòlò sōwemy riwowydynyre: —Awityhymyhe taaõmysydŷ̄yta. Kai heka deòdu wihekŷ tate. Kai ibutedile sōwemy tewinyte tahe debòwiò hawā adee ariwahinskyre. ¹⁸ Ijō tahe rehemynyre: —Wawedu, betehe iny iruyre anieru tyre rebutunyre. ¹⁹ Tahe iòlò tamy rarybere: —Kai sŷ iruyre hawāmy dinodu mabekre. ²⁰ Ijō deòdu rehemynyre: —Wawedu, ahâxe anieru. Jiarŷ tyky-di reraserasenymy rerarenyre. ²¹ Jiarŷ alau raberure. Kai dori hābu niero tarasaery heka tate. Aõ taaõmysydŷ̄teri-ribi aõkõ heka niero tetamahâte. ²² —Kai heka deòdu awi aõkõ heka tate. Arybe xiery waribi arateonykre. Kai tiwaeryte jiarŷ niero tarasaery heka watxireri. Aõ raaõmysydŷ̄re-ribi aõkõ niero retamahâre. ²³ Aõhererekibo. Kia niero yrubuna heto-ki terikôte. Tai iximyna ratyre ini iribi ratare. ²⁴ Iòlò teòdu inatxi-ò rarybere: —Wanieru iribi bitabenkye. Ijō hābu sōwemy ròtareò rawahikre. ²⁵ Ijō raryberenyre: —Tii heka debòwiò niero ijōdire. ²⁶ Adee ararybekre: —Inyō òbitimy raaõmysydŷ̄okeki, tii sōwetyhymy ritakre. Tule inyō òbitimy raaõmysydŷ̄okeki, tii ibutumy ròonodŷ̄ykre. ²⁷ Iwedu rarybekre: —Waòludu mahādu tahe wadée bididybedenyke. Wadera mahādu wahe. Wako-ki birubunybenyke.

²⁸ Tarybe rahudi tahe Jesuisi rare Jerusalē hawā-ò.

²⁹ Jerusalē iòhòmy ritehemynyrenyreu, tahe inatxi taerydŷyna bede riywinya hāwā-ò roikemy. Inatxi hāwā iòhòmy roire, Betabaji, Betŷnia-wana. Kia-ò Oliveira hāwālò roire. ³⁰ Jesuisi rarybere: —Kaiboho boikre kowa hāwā-ò. Kowa-ò birònkykre jumenta riòre mahabenykre. Moheka ityre rariaõlemy ratximyhŷre. Biesemy, wadee bididybedenyke. ³¹ Inyō adeereny rarybeketi: —Aõhekremybo idi atxitenyteri. Tahe tamy marybebonykre: —Wanyrŷ tuu rurureri. Ixityre kaò kidiòkesedŷynykre. ³² Tahe hābu roire. Iwese Jesuisi rarybere wese ibutumy rŷire. Jumenta riòre ryro hetoijò-ki ritisanymy rŷimyhŷ. ³³ Tai riesereu, iwedu rarybere: —Aõhererekibo teeseteri. ³⁴ Tai tiiboho Jesuisi rybe myna tamy raryberenyre: —Innyrŷ tuu rurureri. ³⁵ Tahe ridyrenyre jumenta riòre Jesuisi-ò. Tiiboho tatyyreny ritidirenre jumenta riòre tyremy. Tiiboho risŷnyrenyre Jesuisi ityre-ò. ³⁶ Jesuisi rehemynyreu, ijõboho tahe tauwòhi ryromy ritidire ityre rariakemy. ³⁷ Jerusalē iòhòmy rehemynyreu, Oliveira hāwālò-ribi, ierydŷyna mahādu rawyhyrarònyreri, tule ryryreri.

³⁸ Tii heka wowydyna rare. Tii heka Wanyrŷ niwesekemy naderi. Wowydyna rare Deuxu Iòlòna. Kai Iòlòna kanakre. Wyhyrarò biu-txi kodoholakre.

³⁹ Ijõ fariseu mahādu rarybere Jesuisi-ò: —Marybeke aerydŷyna mahādu-ò tiiboho ryrykemy. ⁴⁰ Jesuisi tamy rirawyònyre: —Tiiboho riyrykeki, manale wowdynamy ryryke.

⁴¹ Jesuisi Jerusalē hāwā-ò iòhòmy rehemynyreu, rahinyre. ⁴² Tii rarybere: —Kaiboho ywinatyhy teeryôte. Inatyhymy teeryte wana wadee awire, tahe aõkõre. ⁴³ Ijõ txu kanakre. Ahāwā ibutumy rirurawonykre aõbina mahādu, aõludu. ⁴⁴ Ibutumy hāwā ituekre. Iny iwo-ki tule rurukre. Mana ibutumy kedeskrek. Rierykõre dori tiubo jiarŷ ahedŷrenymy nanade.

⁴⁵ Tahe Jesuisi dohodŷyna hetowo-ò ralore. Tahe kia-ribi aõna aõna-di rohonymyhŷre mahādu, õbradu mahādu diteónyde. ⁴⁶ Rierynanymyhŷre tahe tamy rarybere: —Raritidŷõlemy aõbo rŷireri: —Waheto kõaõboka inatyhymy ixitòedŷyna hetomy rŷirakre. Idi kaiboho tewintytenye wasidu hetowesele.

⁴⁷ Txu ibutumy Jesuisi dohodŷyna heto-ki ròbedeerydŷymyhŷ. Xiwe wedu mahādu, Deuxu aõmysdŷýdu wedu mahādu roholarenyre, rõhõtinyrenyre: —Timybo inyboho Jesuisi rubudŷýmy rikiwisŷnyrenykre. ⁴⁸ Tiiboho tahe aõkõhykyre iny sõwemy dori bede riòtiinymyhŷ ibedeerynadŷyna-ki.

20

¹ Ijõ txu tahe Jesuisi ròbedeerydŷymy, Ijyy Tŷmyra Wihiķ ūah. Ririranymyhŷrenyreu dohodŷyna hetowo-ki, bede ywina erydŷyna mahādu, Deuxu xiwena wahidŷýdu mahādu wedu, tule matuari mahādu tamy doide. ² Tiiboho tamy rŷýraxirenre: —Mowe ateòdŷdure kia aõna aõnamy tatŷñymyhŷtemy. ³ Jesuisi dirawyònyde: —Adeereny tule araŷraxikre. Kaiboho bidiwawyònykeki, tahe jiarŷ akoren y ūraxina ariwyòkre aõrurudibo aõna aõna rewinyymyhŷre. ⁴ Tahe Jesuisi rityýraxinxre: —Mobo Joaõ ratisebedŷýmy riteranyre? Deuxu aõbo ada iny aõbo? ⁵ Tiiboho widee rarybera: —Deuxu riteranyremy inyboho rakaryberenykeki, tai tii rarybekre: —Aõhererekibo tahe tii tetyhynytenyôte. ⁶ Inyō riteranyremy rakaryberenykeki, iny aruberuwŷhŷrenykre. Ibutumy iny dori Joaõ rityhynyre tii Deuxu rybe-di rybedumy. Ijõ ijo mahādu urile inyreny kidihetenykre. ⁷ Tai tahe tiiboho raryberenyre: —Jiarŷboho reeryõrenyre. Tai tahe Jesuisi rarybere: ⁸ —Hebo, jiarŷ adeereny iximy ararybeõtyhy modeòdŷýnamy jiarŷ tuu watxirerimy.

⁹ Iribi tahe Jesuisi tamyreny ijyy-di rierynanyymyhŷre: —Hābu uva oworuõ wese ròbrõre. Tahe riòtitynyre. Tahe hālloo riare oworu ubetya-ki, ruýdŷýnymy. Tahe utò riwinyre. Idi tahe rityhere hābu mahādu-ò. Tahe rexitare tasŷ-ribi ijõ bede-ò.

¹⁰ Tahe bederaty siredemy bededŷýnana rehemynyreu, iwedu teòdu riteònyre bederaty ritakemy. Tahe oworu-di itxeredu oworu wedu deòdu rimyrenyre, rihetenyrenyre idi riteònyrenyre ixiyhylemy. ¹¹ Ixityre oworu wedu teòduõ riteònyre. Kia heka irati

rihetenyre ta tamy rawobinarybenyre. ¹² Ijõ riteònyre. Kia heka rirubunyrenyre. ¹³ Iwedu ixi dee rarybere: —Aõhebo arotÿnykre. Tahe oworu wedu iriore sohojilere, wariore kie kie sohojile ariteònykre. Tai tiiboho rityhyntyrenyre. ¹⁴ Kia oworu-di itxeredu mahädu widee raryberenyre: —Kia heka wedu aõna aõna tarasadu rare. Rurukre, idi tahe iaõna aõna inydeerenyre. ¹⁵ Tahe rimyrenyre idi rirubunyrenyre tahe idi rehurenyre oworu-ribi. Jesuisi ritÿraxyinyre: —Aõhebo tahe oworu wedu rotÿnykre. Tai Jesuisi ixityre narybede: ¹⁶ —Tii kanakre oworu-di itxeredu mahädu hudumy, tai tahe oworu rityhekre iny witxiraõ-ò. Kia-ò tiiboho roholareu, tahe raryberenyre. Timyki tukõna. ¹⁷ Jesuisi idi reny retehemy tahe rarybere: —Ritina-di aõbo tariaõletenyte kia ryberiti:

—Mana-di hetowidÿdu rehura. Kia mana heka hetohàtxi-ki heridu rare.

¹⁸ Inyõ kia manatyre resekeki, kia urile raoroorokre. Mana tahe inytyre resekeki, kia urile risyrisykyre.

¹⁹ Bede ywina erydÿna mahädu, tule xiwena wahidÿna mahädu wedu rimykemy riwisÿnyre kiaule. Brebumy ta turenykõre. ²⁰ Tiiboho hâbubinaõ riòwynyre tamy imynamy irybe-ki. Tai tahe Dinodu-ò riwahinskyremy aõsirakõmy timykibo irutaõmy rirybewitxiranyrenykemy. ²¹ Tiiboho rarybere Jesuisi-ò: —Erydÿdu, jiarÿboho araerymy adi watximahärenyre kai inatyhy hâbu tate. Iny ibutumy adee wiwese wiweselere. Inatyhymy iny-ò Deuxurymy teerynaymähäte. Tahe tiiboho ritÿraxyirenyre: ²² — Awire aõbo ada ibinare aõbo nieru rawahinymyhÿre bede dinodu-ò. Timybo tahe, imposto raòwymy aõbo ada aõkõre aõbo. ²³ Jesuisi rierymyhÿre tõhõtinanaren, tahe ritÿraxyinyra: —Aõhererekibo kaiboho tiwaurihitenyteri. ²⁴ Wadee womati nieruõ bidiwy waitxerenamy. —Kawe moõ tyttarasana rare, katahe moõ tyrritina rare. Tiiboho dirawayonyde: —Kiae bede dinodu hõrõ rare. ²⁵ Jesuisi rarybere: —Hÿdebo, bede dinodu hõrõ tahe tamy biwahinbeny, tule tahe Deuxu aõna aõnahõrõ Deuxu-ò biwahinbeny. ²⁶ Tiiboho aõkõre. Irybe-ki rimynamy aõkõ. Urile ribedeòtiinyre.

²⁷ Saduseu mahädu tamy nadé. Kia heka iny rubu-ribi rexixamy aõkõre-riki rierynaymymhÿre. Tiiboho ritÿraxyinyre Jesuisi: ²⁸ —Erydÿdu, Moisesi raritinyre bede ywina-ò, kaimy:

—Hâbuõ ruruukeki, tahãwyy iriore ijõdiõkeki, tahe kia hãwyy tahãbu seriore-wana roike.
Iriòredikre taseriore rubuòwymy roikre.

²⁹ Seriore debòinatxi reuròmy raremyhÿ. Juhuu ijõ roire hãwyy-wana. Tahe tii rurure irioreõlemy. ³⁰ Tahe ihewoludu iseriore wytese-wana roire. Tii rurure irioreõlemy. ³¹ Ihewoludutyhy tule ibutumy roire wytese-wana, tahe ituerenyre irioreõlemy. ³² Iròbomy tahe hãwyy tule rurure. ³³ Ixixanau tahe mohâbubo tii-wana rarekre. Ibutumy dori wytese-wana roire. ³⁴ Jesuisi rirawyonyre: —Kabede-ki hãwyymy iny roimyhÿre. ³⁵ Ixixanabedeu heka moõ roiöthy, inyõ dori bede kia riòbynykreu. ³⁶ Ibutumy iny ÿju wese rarekre biu bede-txi. ³⁷ Moisesi tatyyriti itÿnyhÿkylemy rarybere: —Iny rubu-ribi kedexixaakremy. Tai ta heòty òwòru sõmo riworonymyhÿki ixylesy rarybera:

—Deuxu heka Abraõ, Ijai, Ijaõ kia Deuxu rare.

³⁸ Tai Deuxu inyru mahädu Deuxu dori rare. Iny rubu mahädu ta aõkõre. ³⁹ Inyõ rarybere: —Arawyònakyhyna, Wanyrÿ tate. Bede ywina tabohe teerytyhyte! ⁴⁰ Tai tahe ixypyryräxiçhyrenyre.

⁴¹ Jesuisi rarybere: —Timybo bede ywina erydÿdu mahädu rarybemyhÿre Kristu Davi riore raremy. ⁴² Davi rarybere aõmybo Deuxu Tyytybytyhy tamy narybedemy iwiuna-ki:

—Wanyrÿ rarybere Wanyrÿ-ò:

—Bodony warurunawe-ribi.

⁴³ Txiohe inihe, aõludu awarawo-txi aritudikre.

⁴⁴ Tahe Davile tanyrÿmy rininire. Timyki tahe Davi itybomykre.

⁴⁵ Tii taerydýyna mahädu rierynamyhýreu. ⁴⁶ Tii rarybera: —Bexiemyhýbeny bede ywina erydýýdu mahädu lau. Tiiboho heka tyyrehetyhywidihikýle rexitynymphýrenyre. Tiiboho heka ixi rybedýýluurenyre hawã riraki. Dohodýyna heto-ki rynanawi luurenyre. Tule ta anarýý rýi-wana, tphytyrekile rynana tamyreny awire. ⁴⁷ Tiiboho tule wytese aõ aõkõ mahädu aõna aõna ritamyhýrenyre. Ixitöedýyna reheheký rexitöenymyhýrenyre. Tiiboho heka aõnihikýmy aõhõkýmy dýýnanamy rotýnyrenykre.

21

¹ Jesuisi retehemey rýimyhý dohodýyna heto nieruhyna-txi. Tii retehere tibo iny tanieru-di rehumyhýdi. Tai inieru sõwe mahädu niero sõwemy ritidimyhý. ² Tule tahe nade wytese aõ aõkõ mahäduõ. Tii inatxi niero sõmo-di rehure. ³ Tai Jesuisi rarybere: —Kowa heka wytese niero-di rehure ibutumy iny witzira ratyre. ⁴ Ijõ mahädu tanieru uhedile rehumyhý. Tahe wytese idi rehure ibutumy tanieru-di rexihumy taumy-ribi idi rehure. ⁵ Dohodýyna hetomy ierydýyna tamy rarybere: —Erydýýdu, beteheke mana wihihík ruxera ruxera-di eryna heto riruxeranyreridi. ⁶ Jesuisi rirawyonyre: —Kaiboho betehebenykre hetonihiký-ò. Kia heka mana ijõ wityre-ki rýiötyhy, ibutumy heka kedejuxunykre. ⁷ Tiiboho rityýraxinyre. Tiubohe ibutumy kidiixixãwididýynykre. Tiiboho ibutumy bede konanadýynamy reakre. Timybohe arieryrenykre, aõma bede ibutumy rexihukre. ⁸ Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho anaitxenanydenyheny lau bexiebenyke. Sõwemy dori rýikre wanimy rarybemy rarekre: —Jiarý dori Kristu rare. Tahe iny sõwemy itxenadýýmy reakre. ⁹ Kaiboho wounarybe-ò, aõbina rybe-ò, boholakre, breburenýomykre. Kia heka kanakremy ratximyhýre. Urile bededýñana ikonanatyhy aõkõ rare.

¹⁰ Tii tamyreny rarybere: —Uritere iny lahinareny, ijõ lahinareny widee kanaaõbinanykre. Tule iõlõna mahädu, ijõ iõlõna mahädu-wana widee kanaaõbinanykre. ¹¹ Bede bedesu ijõ hawã-ki kanamytatakre. Tahe aõkõre rama kedeakre. Kia heka juhu aõhõkýmydýýnana rarekre. Aõbrebuna brebuna kýnyikre. Idi biu-ki aõwitxira kýnyikre. ¹² Tiiboho arawahinyrenykre aõludu wedu-ò, iõlõ-ò. Kaiboho heka aõhõkýmy iu botýýnybenykre, watyhydýý òraru-ki. Tiiboho arahatenyrenykre dohodýyna hetowo-ki. Kia bohoko-txi wadee kaiboho kedelyykre inatyhymy aõna aõna rýiremy. ¹³ Rybewihikýmy ibutumy bede bede hawã hawã-ò belyybenykre. ¹⁴ Tiubo aradyrenykeu, urile nohõtiõmy aõmybo kaiboho marybebenykre. ¹⁵ Kiautyhyle aõmybo marybebenykrebierykre. Kia tahe marybekre. Kai aõkõ dori marybekre, Deuxu Tyytybythy tahe rybedukre. ¹⁶ Asýreny dori ròtenawo-ò araròtenyrenykre. Seriore seriorele wii kidirubunykre. Tyby heka tariore kidirubunykre. Uladule tadi, tyby kidirubunykre. ¹⁷ Ibutumy heka iny iy kedeakre wani òraru-ki adeereny. ¹⁸ Ibedeu araderenytiõ reseötyhy. ¹⁹ Bexityhymy ta tai ixiery dori biu-ò mahenybenykre. ²⁰ Ijõ tahe Jesuisi rarybere: —Woudu mahädu Jerusalë rirurawonykre heka bierybenykre aõhuluhudunamy bede rýirerimy. ²¹ Judeia hawã hawã-ki ratxikeki, mahenybenykre bederatõhõký-ò. Inyõ Judeia hawãkikeki, iribi òlõ rýikre. Idi inyõ bederokeki ixypy Jerusalë-ò ròteõmykre. ²² Kia txuu heka òwynatxumy rare. Ibutumy rybe tyyriti myna heka bede rýikre. ²³ Kobexe heny hawyy bòtomy rýira, tule hawyy tariore ritònzymy rýira. Aõhõkýmydýýnana kanakre tiu heka tuuõre. Debure nihiký heka kanake kia iny tyre-ki. Tiu heka kiamy bede roiötyhy aõhõkýmydýýnanamy. ²⁴ Sõwemy iny rurukre mayrehe-di. Iny sõwemy radykre ijõ bede-ò aõhõkýmy tai rotýnykremy. Ityhydýdukõdu mahädu rasýnykre Jerusalë hawã-ki iu.

²⁵ Ixityre tahe Jesuisi rarybere: —Idi webòhõna rýira txuu, aõhõkýmydýýnana itue-di, txuu heka rurunykre. Ahädu tule rurunykre, tule taina. Beòbò lau iwodýý lau ibutumy iny ruberukre inihiký òraru-ki. ²⁶ Iu bede bede iny mahädu aõhebo rotýnynymy, tatõhõtibre-di tiiboho reserenyre sutyre-ki tai. ²⁷ Iny retehekre Deuxu Riore, Hâbutyhyhyký dehemynyna-di. Biurawetyky-ribi kodobehekre tatyhy-di.

²⁸ Tahe kia aõmydýñana rýikre, ywinamy bòibenkye, iòhòlereri.

²⁹⁻³⁰ Tai tahe Jesuisi figueiraò-wana tahe bede ròkewesenanyre: —Figueiraò-di ini bexinohötinybenyke. Tii heka tairu-txi, tanoiròsò ritýmyranymyhyre, tai tahe bierybenykre wyra iòhòrereri. ³¹ Tule kia aõna aõnamy bobibenykre, tii iòhòlereri. Ijò-ki iòhwesele rýire. ³² Inatyhymy adee ararybekre, kia wijnabòdu itueötyhy aõna aõna rýikre härele. ³³ Biu, bede-wana ituekre, tahe warybe itueötyhy.

³⁴ Tahe Jesuisi tarybe rihumy rarybere: —Kaiboho bexiebenyke, betehebenykre ixino-hötidýrenytyhykomy. Roxina worana bedehesi-di timybo kaiboho atximyhýtenytedi. Mona juberere biõbenykemy mohötinyoke. Kaiboho dori teeryötenyte tiubedemybo adòosekre. ³⁵ Kiatxu kanakre tahe iwese nawii mynyna wese aõwesele rimykre ibutumy bede iny mahädu rimykre. ³⁶ Biebenyke tahe, Deuxu-ò bexitönenybenyke. Kia tahe aõhebo rotýnykre-ribi mahenyke. Bityhynyke Deuxu Riore, Hábutyhyhyký, jiarý wahe.

³⁷ Txuõ txuõlemy tii Dohodýña heto-ki ribedeerynyre ihäre tahe rumy Oliveira hawälò-ò rara. ³⁸ Rudile tahe sôwemy iny dohodýña heto-ò rehemynymyhyre Jesuisi rybe-ò ijohomy.

22

¹ Iòhòmy ratxireri Pascoa worana bedehesi kodohònkykre. Kia anarýy wehityhynamy heka iny ratya-di reare. Tule orotxu anarýy kia ròhonyre. ² Deuxu aõmysýdýýdu wedu mahädu, tule bede erydýýdu mahädu Jesuisi rimykemy ratxireri idi rirubunykemy. ³ Satanasi heka Judasi Isariòwo-ki ralore, tii Jesuisi erydýýnaõ ihýre. ⁴ Juda Isariò heka Deuxu aõmysýdýýdu-ò rara Jesuisi riwahinskykre. ⁵ Tiiboho tamy roholarenyre, reysare. Tahe tamy nieru riwahinskykre riurenanyre. ⁶ Tahe Juda riijemyhyre aõu aõu bedewihiký tamyreny riwahinskykre. Wasimy riwahinskykre tii roholare.

⁷ Juhu orotxu anarýytxure budoeni xiweloo rirubuny rahudi tahe Jesuisi erydýýna mahädu tamy rarybere: —Titxibo anarýy rýsýnamy biroxikemy atxiteri. ⁸ Tahe Jesuisi heka Pedro, Joaõ-wana riteónyre: —Kaiboho boike iny rýsýnaren ywidýýmy. ⁹ Tiiboho rýraxyre. Titxibo ariywinyrenykre? ¹⁰ Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho boikre hawäháký-ò. Tahe hääbu-wana wii biòbynykre butxi-di rettyrereri. Tahe tii biheludunybeny. Titxibo heto-txi ralokreò, kaiboho tule bironybeny my bitýýraxinybenykre heto wedu: ¹¹ —Wawedureny rarybera: —Titxiwexe anarýy rýsýna arirýsýkre waerydýýna mahädu-wana. ¹² Tii heka adee kiditeòsinykre hetowoõ-txi biu-ki. Ibutumy rexihumy rýire inydeereny. Tai rýsýna inydeereny biywinybenykre. ¹³ Tahe ierydýýna rexitare. Roire hawäháký-ò. Tahe rotýnyrenyre Jesuisi rybe myna. Tahe ibutumy rexihurenyre anarýy-ò.

¹⁴ Kia txu rimyre u tahe Jesuisi nade taerydýýna waòinatxi reurò-wana byremy ronyrenykre. ¹⁵ Tii tamyreny rarybere: —Jiarý awanaren ariroxikemy watxiwähäre. Karibi dori warubuna-ò arakre. ¹⁶ Inatyhymy ararybekre: —Jiarý konanamy ayreny-ki ariroxikre. Ixyby ta Deuxu Iòlònakile tahe rikiroxirenkyre. ¹⁷ Tahe vîi mona hyna rimyre, rexitönenyre, tahe tamyreny riwahinskyre. Ibutumy ibute bute iribi tuu riörenyre.

¹⁸ Inatyhymy ararybekre: —Tiu ixyby tuu ariõõtyhy Deuxu Iòlònaki kotre. ¹⁹ Tiiboho riroxireriu, Jesuisi orotxu rimyre, raorore, rexitönenyre, tahe tamyreny riwahinskyre. Rarybere: —Ahäxe, kia heka waumy wese rare. Iu biroxikeu, warubuna-di mohötinybenykre. ²⁰ Biõbenyke! Kaa dori wahälubu wesemy ratxireri. Tahe tamy riwahinskyre riörenykre. Tai sôwemy iny ròhonyke biu-ò hena-ò ibutumy òraruna ixâwididýýmy. Tuu ròhonyra. Kia heka wadeewimy iny Deuxu-wana ratxiinyhyre, wahälubu òraru-ki. ²¹ Boholaben yinihe watyhedydu inykyrenykre ronyre. ²² Iwese tyriti-ki roire wese heka arurukre, Deuxu Riore, Hábutyhyhyký, jiarý wahe. Kobe làhaxe watyhedydu. ²³ Tiiboho tahe widee rarybere: —Mobo tahe rare? Mobo Jesuisi riwahinskyre.

²⁴ Iribi tahe widee raryberenyre, mobo wiratyreremy? ²⁵ Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Kabede iòlò mahäduy-ki iruru dire. Bede dinodu tahe iny rininire: Iny biòwa. ²⁶ Tahe ayreny-ki kawese aõkõ ihýre. Inihikýtyhy inyõ ratxikeki, tii inyuhe

deòdumy ratxikre. ²⁷ Tibo inytyhy rare? Roxidu mahādu ada deòdu mahādu? Roxidu mahādu, aõhe inatyhy? Jiarŷ tahe ayreny-ki deòdu wesemy jiarŷ rare. ²⁸ Kaiboho heka wawanahyy atxitenyte aõhōkŷmy ratŷñymyhyreu. ²⁹ Tai tahe adee ruruna ariwahinskyre. Iwese Waha wadee riwahinskyre wese, adee ariwahinskyre. ³⁰ Waiõlònâ-ki kaiboho wawana biroxibenykre, biõbenykre. Tule rynana wiwihiķ tyre-ki rŷdu mahādumy bonybenyke. Israeli iny mahādu heka kaiboho biòbitinybenykre, ibutumy judeu mahādu wahe.

³¹ Jesuisi ijõ rarybere: —Simaõ, Simaõ, wadee boholatyhyke. Satanasi arauri-hirenykemy wadee rexítönenyre. Tahe adeereny kanake araurihidŷmy. ³² Dori rexítönenymyhyre, Simaõ, kai bityhynyhykyemy. Wadee bòdòsekeu, abiôwa mahādu biwiðhenanyke. ³³ Tahe Pedro diwyònyde: —Awanaħħyy arakre, wanyrŷ, arurukre hâre, ròtenawo-ò arakre hâre. ³⁴ Jesuisi tamy rarybere: —Pedro, kai biwatxiõnyke, hânie hâbu ryrykôle biwatxiõnyke inataõmy.

³⁵ Jesuisi tamyreny rŷraxes: —Juhu arateònyrenyreu anieruhynakõmy, asaurenkykõmy, awarenyõmy, adeereny aõbo aõ rasiranyre? Tiiboho dirawyòmy: —Aõkõ, aõ rasiranyõhyre. ³⁶ Tahe Jesuisi narybere: —Wiji tahe txibo inyõ inieruhynadikeki, saudikeki, biwykre. Txibo inyõ imayrehedikõkeki tayhyitxena-di rohonykre iòwy-di tahe tii riõbranykre. ³⁷ Kamy dori Deuxu rybe tyyriti-ki roire: —Òbitikõmy nodu mahādu-wana tii rŷire.

Ibutumy timybo tyyriti wamy rarybere heka rŷikre. ³⁸ Tamy ierydŷyna mahādu rarybere: —Wanyrŷ, kaa inatxi mayrehe rŷire. Tahe Jesuisi rŷire rarybere: —Awire kia.

³⁹ Tahe Oliveira hâwâlò-ò roirenyre, taerydŷyna mahādu-wana. ⁴⁰ Tiiboho kowa-ò rehemynyreu, Jesuisi rarybere: Bexitönenye! Tai tahe òraruna-txi beseõke. ⁴¹ Tahe iko-txi urihimyò rareu, taowotimy resemy. Rexítönenyre: ⁴² —Waha, adee arexitönenykre. Adee awikeki, aõhōkŷmy dŷñana waribi biixâwidŷnyke. Tahe adeewikomykre, wadeewi ta aõkõre. ⁴³ Žjuõ tamy nadie biu-ribi tamy ruru riwahinskyre. ⁴⁴ Sôwemy tahe rexítönenyre, iòsana-ribi resere bee wahe. Hâlubu wese heka ihŷre resereri bede-ò. ⁴⁵ Tii rehemynyre tai rahare rôrörenymy roireriò. Tiiboho ele risarenyre sôwemy rabedeworenyreki.

⁴⁶ Tamyreny rarybere: —Aõherekibo tarôtenyteri? Bijeñenykre, bexitönenykre.

⁴⁷ Tii rarybereriu, aõwesele Judasi nadie. Tii-wana doide hâbu mahādu. ⁴⁸ Jesuisi rarybere Judasi-ò: —Judasi, Deuxu Riore bityhenykre aõbo, jiarŷ hâbutyhyhykŷ wahe? Waõbuò-di aõbo biwatyhennykre? ⁴⁹ Jesuisi erydŷyna mahādu tuu robireu, tamy rarybere: —Iny mayrehe-di araaõbinanyrenykre, Wanyrŷ. ⁵⁰ Kia ijoõ mayrehe ritare tahe Deuxu aõmysdŷdu wedu deòdu nohõti riorore. ⁵¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Ixâwike. Tahe hâbu nohõti riteytenyre. ⁵² Tahe Jesuisi dirawyònyde tamyreny, Xiwe wahidŷdu mahādu-ò, dohodŷyna heto itxedu wedu-ò, matuari mahādu-ò: —Kaiboho mayrehe-di, ðhòte-di tiwaðrytenyteri jiarŷ wasiduòrys wese. ⁵³ Jiarŷ tahe dohodŷyna heto-ki watximyhyt xuõ txuõlemy adeereny anaerynanymahâdenyde. Kowa-ki heka tiwamyõlemyhytentyte. Kia heka bededŷñana rexihure. Bede luru ruru roirerimy. Tahe aõbo iritina-ki rŷireri, kia heka kŷnyikremy.

⁵⁴ Xiwena wahidŷdu mahādu dinodutyhy-ò wedu-ò tiiboho Jesuisi ridyrenyre. Pedro riheludunyre ireheriòremy. ⁵⁵ Rehemynyreu tai Pedro ixítoteenymy heòtywera-ò ronyre heto itxeredu mahādu-wana. ⁵⁶ Pedro ratximyhy-ò tahe deòduõ rehemynyre, ijadòma wahe. Pedro-di ijadòma retehemy ta rarybere: —Tii tule Jesuisi Nazare-ludu-wana ratximyhyre. ⁵⁷ Tahe tii rexítxiõnyre: —Jiarŷ reeryõre aõmyboho kai tarybeteri. ⁵⁸ Ixybyle kowa ijoõ Pedro-ò rarybera: —Inatyhy my kai ijõ mahâduleõ tate. Tii inatyhytyhyrybemy rarybera: —Jiarŷ reerykõre hâbumy tarybetenyteri. ⁵⁹ Ijõ òrau tahe ijõ rarybere: —Inatyhy rare kai Jesuisi-wana ahâte, Kalileia mahâduõreki. ⁶⁰ Tahe Pedro rarybere: —Hâbu, reeryõre aõmybo tarybeteri! Tahe hânie hâbu robura. ⁶¹ Jesuisi heka Pedro-ò retehere. Tahe Jesuisi rybe-txi Pedro tõhõti reare. Iwese Jesuisi rarybere: —Hânie inataõmy robukre myna, kai waheludumy bedexitxiõnykre. ⁶² Pedro tahe iribi rexitateu, ixidee iky reamy rahinyre.

⁶³ Tahe hābu mahādu Jesuisi rihetenymy, rilahirenymyhyre. ⁶⁴⁻⁶⁵ Tiiboho riruetynymy rihetenymy idi ritŷraxyinymyhyre: —Mowe arahātenyra. Idi tahe sōwemy idi risinymyhyreny.

⁶⁶ Rudile tahe judeu wedu mahādu ributunyre xiwena wahidŷyna mahādu-wana. Jesuisi ridyrenykemy raryberenyre dohodŷyna mahādu-ò. ⁶⁷ Tamy ritŷraxyinyre: —Kai aōbo Kristu tate, Deuxu Riōretyhy. Jesuisi rarybera: —Jiarŷ heka kohemy ararybekeki, kaiboho biwatyhyonyötyhy. ⁶⁸ Adeereny arŷraxyikeki, kaiboho biwawyonybenyötyhy. ⁶⁹ Kaiboho bierybenykre

Deuxu Riōre heka jiarŷ rare. Idi Waha rurunaweribi-ò aronykremy.

⁷⁰ Ibutumy tahe tamy rarybere: —Kai aōbo Deuxu Riōre tate? Tii rirawyonyre: —Iwese kaiboho tarybetenyteri wese jiarŷ inatyhy rare. ⁷¹ Tahe tiiboho raryberenyre: —Inyō irybe-ò ijohoke heka aōkōre, inybohole dori tuu roholarenyre.

23

¹ Kia iny ka ibutumy Jesuisi ridyrenyre Pilato-ò, bede dinodu-ò wahe. ² Idi tahe aōbina binahakŷmy tuu raryberenyre: —Kahābu heka bede rijejeinyreri iōlōmy ijo radonykemy. Iribi iōlō-ò öwydŷr yîömyhykemy rarybere. Ihāreta Deuxu Deōdŷnämy raremy idi iōlōmy rexininimyhyre. ³ Tahe Pilato rŷraxyire Jesuisi-ò: —Inatyhywe kai Deuxu mahādu iōlōtyhy tate? Tai tahe Jesuisi riwyonyre: —Kai tuu tarybeteri, Wanry. ⁴ Tai tahe Pilato rarybere xiwe wahidŷdu mahādu dinodu-ò, tule inysōwe mahādu-ò: —Timyki kahābu aōhōkŷmy wasŷdŷöna, aōō bina dori riwinyölere. ⁵ Tai ixby idi risŷnyrenyre: —Kahābu heka Kalileia bede-ribi bede rijejeinymy rareri, idi Judeia bede-di tule katahe kakile tuu rotŷnyre. ⁶ Taita Pilato rŷraxyire: —Tii aōbohe Kalileia mahāduō ratxireri? ⁷ —Tii Kalileia mahādu rare. Kia Pilato rieryreu, Herodi-ò riteonykemy rexinohōtinyre. Tii kia dinodoreki. Ihāreta Herodi Jerusalē hāwā-ki iu ratximyhy.

⁸ Herodi Jesuisi robireu heka reysare. Jesuisimy robikemy riwisŷnymyhyre sōwemy. Idi tahe tuu robireke, reōsare. Tai tahe reysare. Ini-ò roholahyyymyhyre. Tule aōwihiķy witxira riwinykemy idi riwisŷnymyhyre. ⁹ Idi tahe Herodi sōwemy rŷraxyimyhyre. Jesuisi tahe rirawyonyhyre. ¹⁰ Aōbo xiwena wahidŷdu mahādu wedu, tule bede ywina erŷdŷdu mahādu sōwemy aōna aōna binamy tuu raryberenyre. ¹¹ Herodi tasoldado-wana tuu raōhōtemy idi risinymyhyreny. Tyywihiķy-di rirahananyrenyre. Iribi riōkesedŷnyre Pilato-ò. ¹² Juhuu heka Herodi Pilato òludumy widi raremyhy. Kia txule tahe widee rowoixirenyre.

¹³ Idi tahe Pilato tahe ibutumy xiwena wahidŷdu wedu, tule matuari mahādu tule ijō iny mahādu ributunyrenyre. ¹⁴ Tamyreng rarybere: —Kaiboho heka wadee tedytenyteri bede jei jeiwidŷdumy tuu tarybetenyte tebutenyteri heka. Jiarŷ akoren-ò retŷraxyinyre idi aōhe tai ibinamy rahaōhyre. ¹⁵ Tule iōlō Herodi tai ibinamy rahaōhyre. Tai diōkesedŷnyde. Tai iurenana ta aōhereki timyki irubuōna. ¹⁶ Urile raōhōtedŷkemy bede reywinyre idi ta ixinamy rakre. ¹⁷ Kiemy dori worana bedehesiu, rōtena-ribi inyō heka rōhōnymyhyke. ¹⁸⁻¹⁹ Sōwemy iny heka rirajuare: —Aōkōre uritere ta Baraba biteonyke. Kia hābu urile ruruke. (Baraba inyrubudŷydure. Bede jei jeidŷ-ki heka rōtena-ò ralore.) ²⁰ Tai Pilato Jesuisi òlōdŷmymy riwisŷnymyhy tai ixby rarybere: —Aōkōre Jesuisile ariteonykre. ²¹ Sōwemy iny ixby ryryre: —Aōkōre, itxeō-ki bitamadŷnyke! ²² Tahe Pilato tainatāōnamy narybede: —Aōherewe, aōwe tii ibinamy riwinyre. Aōheka tai ibinaōhyrerri rubu-ò rawahikemy. Öhōteole ta arawahinykre idi ariteonykre. ²³ Ihāre ta iny sōwe mahādu ire rirajuamhyhyrenyre itxeō nihikŷ-ò rurukemy. Ixieryta iryreny-ò roholare idi tukremy. ²⁴ Iu Pilato heka Jesuisi riwahinyre rubu-ò tumyna rexitdenymyhyrenymy. ²⁵ Ijō hābuō ta rōtenawo-ribi riōlōdŷnyre, iixitōedŷnyreny myna wahe. Tii hābu aleerydu rare, tahe bede jei jeidŷdu tule. Iwana ta Jesuisi rawahire irybemynarenymy aōhebo rotŷnykremy.

²⁶ Tahe Jesuisi ridyrenyre. Ryki tahe hābuō iutedereny-ò nadē, Simaō inire, Sirenī hāwā lardu wahe. Nohōtiōlemy ta ityre itxeò nihiky ritidirenyre, iherenymy idī kanakremy.

²⁷ Sōwemy ihemy nodu sōwe. Iy-ki hāwy y mahādu Jesuisi-di robumyh̄reny. ²⁸ Tii tahe tamyreny rexiōkesemy narybede: —Jerusalē hāwā lardu hāwy y mahādu! Ixirahi bobubenyke ariōre rahi tule warahi ta aōkōre. ²⁹ Tiutxumybo bexirybenybenykre: —Hāwyky bedekōby heka raritxōrenykōre mahādu rare, tohokuā ritonykōre mahādu tiku kuladu-di tarukikōre mahādu. ³⁰ Tiutxumybo

bexirybenybenykre hāwālō-ò: —Watyrereny bedesekē

tule hāwālō riōre-ò bexirybenybenykre: —Biwawōbenykre.

³¹ Wiji kawesemyh̄re hee itukure hāre. Timykrebo tahe hee irubukreu.

³² Ihāre tasŷse iny inatxi hābu obitimy nodu aōkō ridyrenyre Jesuisi-wana rururenymykre.

³³ Tahe hāwālō riōre-ò ratitybymy ninadu-ò ritehemynyrenyre. Tahe tii-wana inatxi wasidu itxeò nihiky-ò rilamadŷnyrenyre. Ijō ruruweribi-ò ijō hyweweribi-ò. ³⁴ —Waha, idireny bexiruxetōenyke rieryōhyrenyneri dori aōmybo rotodŷnyneri.

Tai tahe ityy wimy ritxuatxuakremy dado-di rehumyh̄reny tibo iwydydukremy.

³⁵ Iny retehemy r̄yimyh̄ taile wahe. Judeu wedu mahādu tule Jesuisimy rarybere: —Tii iny sōwemy rihedŷnyre, kia aōhererekibo tii rexitaōreri rubu-ribi, tii Deuxu deōdŷna rarehāre. ³⁶ Tule soldado mahādu rarybere aōbina binahakȳlemy. Diwyde tii aōna ta iny kremy rirahōreny tamy idi reare rijeny: ³⁷ —Kai inatyhymy judeu mahādu iōlōmy atxiteri wana heka kaa bexitakre iribi. ³⁸ Itxeò ratya-ki tahe aōma timy roire tyritidŷna.

—Kaa Heka judeu Mahādu Iōlō Rare.

³⁹ Ijō heka rarybereri Jesuisibire-ki roireriōle tamy rarybereri: —Deuxu deōdŷna tateki, bexitake tule biwatabenyke. ⁴⁰ —Wy, Deuxu lau taberuōlemahāte aōbo tule dori iny aōhōkȳmy rokotŷnykrelemy iny roireri. ⁴¹ Lōwudu tamy rarybereri: —Iny heka rurureri, aōbina binahakȳ iny riwinyre òraru-ki. Iny rurureri. Kaa hābu r̄yire tiu aōbina riwinyōhykyre. ⁴² Jesuisi-ò rarybere: —Jesuisi, watxi ōhōti beakre Iōlōmy bonykreu.

⁴³ Jesuisi tamy rarybere: —Wijile heka biu-ò heka rakakre.

⁴⁴⁻⁴⁵ Txutyemy bede roronyre idī txioro txu rehēhekȳ-ò bede tuu r̄yire. Inataō ḍoram̄y bede rybonyre, r̄yire. Hetō-ki rahanaheridu urile raykare templowo-ki wahe. ⁴⁶ Tahe Jesuisi rirajuare: —Waha, watyytyby adee rawahinnyneri. Iu irybe rexihureu rurure.

⁴⁷ Soldado mahādu wedu tuu robire kia aōhebo rotŷnara tuu rarybere: —Kia inatyhymy hābu obitityhy rare. ⁴⁸ Ibutumy iny kia robire Jesuisi rubu-ò rahinymy rōsere rexihetenyrenymy tabreti-ò. ⁴⁹ Ibutumy tii mahādumy ratximyh̄re iribi ireheriōremy rexijemymy.

⁵⁰⁻⁵¹ Tii judeu bede mahādu rare. Jyjemys inire. Tahe Kristu rubuna-ki awimy rahaōhȳre taijoi mahādu-ribi. Tii dori Deuxu Iōlōna riraōmyh̄re. Ihāwā Arimatea inire. ⁵² Tai ta rare ixitōdēdŷny Pilato-ò, Jesuisi umy kidiwahinnykre. ⁵³⁻⁵⁴ Tai tahe ritare itxeò-ribi tyy ura nihiky-di tyy-di ritŷtetŷtenyre. Manawabedewo-ò ritidire. Tai tiu iny rahāloonaōmyh̄re. Aōma judeu mahādu elehyna txu wahe ixiywiddŷnatxumy txu r̄yireu heka aōma worana bedehesi txu. ⁵⁵ Hāwy y mahādu Kalileia-ribi Jesuisi-wana. Tiiboho doide Jyje-wana Jesuisi hāloo-ò itxeremy. ⁵⁶ Tahe timybo roimyh̄ riōtudunyrenyre. Dōsedenye iribi aderōna l̄nyre ywidŷny iumy t̄nyrenamy.

Kia rexielehynyrenyre sabado txu bede ywidŷna myna-di.

24

¹ Juhu txu semana bededŷnanau txuu deadeu hāwy y roire wabede-ò. Tiiboho riwyre l̄nyrena. ²⁻³ Rehemynyrenyre, mana nihiky tahe ijō-ribi ratamy r̄yire. Tahe ralōrenyrene, Jesuisiumy ihoōhyre. ⁴ Wabede-ò rirōnyrenyre, robirenyre inatxi hābu. Ityy urahakȳmy ronymyh̄re tai. ⁵ Tahe tiiboho bede riōtīnyrenyre idī tabrebu-di suō

reserenyre. Žyjō tamyreny rarybere: ⁶ —Iny irumy kaiboho teijeteri kaki wabede-ki aōbo? Tii kaki ratxireri. Tii rexixara rubu-ribi adeereny rarybere wese Kalileia bede-ki: ⁷ —Inyō riwahinykre inybina-ò Deuxu Riore Hābutyhyhyk̄. Itxeōtyre-ki arŷikre tai arurukre. Inataō txu-di tahe rubu-ribi arexixakre. ⁸ Tahe hāwy yrybe-di rōhōtinyrenyre. ⁹ Wabede-ribi raijaranyrenyre Jesuisi erydŷyna mahādu-ò ijymy. ¹⁰ Kia tibohore: —Marie Madalena, Joana, Marie Txiause. Ijō hāwy tule tii-wana roirenyre. ¹¹ Iu tamy relyyre, rityhnyōlerenyre. ¹² Pedro tahe rŷimy reare idi raijaranyre wabede-ò. Urile tykylemy robire tahe dōsede, rexiōtiinyre.

¹³ Itxuleu ta iny inatxi hābu Jesuisi tyhydŷdu mahādu tahe roirenyre Emau hāwā-ò. Jerusalē hāwā-ribi txibo 10 km wese irehere. ¹⁴ Ibutumy aōhebo rotŷnyramy wiko relyymy rōimyh̄re. ¹⁵ Iuleta Jesuisi tamyreny dehemynyde idi tiiboho-wana roire. ¹⁶ Tiiboho tuu robirehāre timykibo rierykōhykyrenyre. ¹⁷ Tahe Jesuisi rōtŷrjaxire: —Aōmywe widee tarybetenyteri. ¹⁸ Iijōreny Klopamy nidu narybede: —Kai sohojilewe Jerusalē-ki aōhebo bede rŷira teerykôte. ¹⁹ Tii dotŷrjaxide: —Aōherabo ta. Tiiboho tuu relyyre: —Jesuisi Nazare ludu kie. Tii Deuxumy rybedu nihik̄ heka rare, Deuxu-ò dori ibutu iny-ò heka rybe-ki aōni heka aōmywidŷ-ki heka ihŷyna rare. ²⁰ Waxiwenareny wahidŷdu wedu tahe wadinoduren y itxeò nihik̄-ò rurukremy riwahinyrenyre. ²¹ Tule judeu mahādu tarasadukres̄na raholarenyre. Ihāreta tukōlemyta inataō txumy rubu-ki bede idi rŷira. ²² Bederarasò-di waijoiren y hāwy ñ ihāloo-ò roire. ²³ Tai itxi rekaoāhhyre. Dōsedenydeki tahe Žjumy riki robirenremy delyydenyde. Tii Jesuisi rubu-ribi rexixamy tamyreny rarybere riki. ²⁴ Waijoiren y ñ tule ihāloo-ò roirenyre. Inatyhy rikihe rare. Urileta riki Jesuisimy robiōrenyre. ²⁵ Tahe Jesuisi tyhy Klopaboho-ò narybede: —Aōherewexe Deuxu Rybedu mahādu rybe awo-ki teximytenyteri tetyhnykōtenyteriki wahe. ²⁶ Kialemy dori Kristu dori aōna aōnamy rotŷnykremy tai Deuxu riwowy-dynykremy. ²⁷ Tahe Jesuisi rexidelenyre aōbo rybe ritina roirem y. Moisesi ryberiti juhuumy ritŷnynnyre. Timybo Deuxu rybe ritidŷdu rarem y. Tiiemy heka iximyhyyle rarybere. ²⁸ Ibutumy tamy relyyhyyre ramyh̄rehyy tahe ritehemyny Emau hāwā-ò, tai inatxi hābu rarikreò wahe. Tahe Jesuisi rarybere: —Aōkō arexinoranykre. ²⁹ Tai ta tamy ihārele rarybemyh̄re: —Txioinihe bodonyke kakile. Aōma bede ratxinyra ratxioronytyhyra. Taile tiiboho-wana rare ihetoren y-ò. ³⁰ Rorukuren y riroxiren ykrem y. Tahe Jesuisi orotxu rimyre rexitdenytre Deuxu-ò. Tahe orotxu riororiorore imynaren y. ³¹ Iu tahe aōwesele rieremy reare Jesuisi. Tai iruereny raraymy rieryrenyre. Tahe aōwesele iōmy iribi ren y reare. ³² Tai widee raryberenyre kiamy. Iu tii Ryberitimy inydeereny rydi relyyre, urile wawo ratooteemy. Kai tahe. Ijō diwyonyde: —Kohe jiar̄y tulere. ³³ Iribi tahe ritamanyrenyre. Diōsedenyde ixby Jerusalē hāwā-ò. Tiu waōsohoji reurò erydŷyna itxi rekaren y. Tai tiiboho narybedenyde: ³⁴ Inynyr̄renyhe rexixara. Pedro heka tuu robira: ³⁵ —Jiar̄yboho tuleren y wawanale rōiren y rydi. Tule wadeeren y orotxu riyreyreny. Taile reeryreny.

³⁶ Iu kiamy relymyh̄rele, Jesuisi dehemynymy deade ityaren y-txi. Riryberenyre ibutumy: —Ywina heka akiren yke! ³⁷ Ibutumy ruberuren y ilau. Urile rares̄ny tamy raholarenyre. ³⁸ Jesuisi rarybere: —Aōhebo taberutenyteri. Breburen yom yke hewa biwatyhnybenyke. ³⁹ Jiar̄y le ratxireri. Wadebò-di bedetehebedenyke, wawa-ò tule. Jiar̄y karare wad ee inihe bideribeden y. Jiar̄y uni aōkō watxireri. Uni dori idedire aōkō wawese aōkōre bedetehebedeny inihe. ⁴⁰ Tai tahe tebò wotō mona, tawa wotōmona, riteōsinyre tamyreny. ⁴¹ Ihārele tahe rityhnyren yōre, ibedesamy bede riōtiinymyh̄ren y. Jesuisi tahe rexitdenytre tamyreny aō rirys̄kem y. ⁴² Tam y riwahinyrenyre utura wōsi deyreō. ⁴³ Rirasyre ikoren y.

⁴⁴ Idi tamyreny rarybere: —Aōma wawanale ratximahāre, ōhōtireny itxi rear a. Aōma wawana atximahātenyte juhuu. Ibutumy heka adeereny retŷnynymy rarybere aōmybo wamy rybe roimyh̄rem y. Ibutumy heka Moisesi rybedu ritidŷnaki iritina-ki roimyh̄re. Wiuna tule wamy riritinyre. ⁴⁵ Tai tahe ritŷnynyre òbitimy irakyren y riraynyre. ⁴⁶ Ihetxiu rybe wāhā aōma Deuxu Deōdŷyna rurukre heka aōhōk̄my

rotŷnykremy. Ruru-ribi inataõ txu-di rexixakremy bede roire. ⁴⁷ Kaa rybe wiheký ritidŷna heka kaa Jerusalë bede-ki robŷtÿkre ihäreta ibutumy iny iny kôkômy bede bedemy robŷtÿkre. Kiamy heka ibutumy inydee marybebenykre. Iny riwatyhynymy rŷirakre heka ibutumy iòraru-ribi ariixâwididŷnyke. ⁴⁸ Tule terytenyteri ibutumy aõhebo rotŷnykremy. ⁴⁹ Tahe adee ariwahinykre iwese Deuxu rarybere wesemy heka adee ariwahinykre. Kaki hewa matxibenykre hâwâ-ki. Tahe kanakre heka adee ruruõ biu-ribi. Iribi tahe bòhonykre karibi.

⁵⁰ Iribi tahe Jesuisi ridyrenyre Betŷniary-ò. Tai tahe rilàhànanyrenyre tuu tamy rexitònrenyre ibutumy tamyreny. Tamy rexitòenyre heka ilàhànamy tamy rexitòenyre biutxile ire rexidymy ramyhŷre rynanamy ramyhŷre. ⁵¹ Iu rilàhànanymyhŷrenyu, biu-ò rare. ⁵² Tamy rexitòenyrá aõma làhànamy, wowydynamy rexitòenymyhŷre Deuxu-ò. Tai riowowydynamy hŷreny. Teysa-di diòkesedenye Jerusalë-ò ixypy. ⁵³ Tai tahe Deuxu dohodŷna heto-ki ixypy ixypy rowowydynamy hŷrenyre.

Joaō

Deuxu Rybe Wihikŷ Tŷmyra, Joaō Tyrritudŷdu

¹⁻² Ibutu aõna aõnakōu, Jesuisi rarehyymy raremyhŷ. Tii rybehyyymy raninira. Tii Deuxu-wana ihŷre. Ihâre tahe tii Deuxule rare. ³ Tii ibutuhukŷlemy riwinyre. Tiiõhyykeki tahe, aõ releötyhy.

⁴ Umytuedeõna wahidŷdu tii ihŷre kia-di iny mahâdu rayky ritoosònomyhŷre ritýnynyhŷre wahe. Kia loosõna heka bede luru ludu loosõna rare. ⁵ Bede luru týnyna loosõna rare. Loosõna ròtamyhŷre, bede luru tahe ròanodŷmyhŷre.

⁶ Deuxu teòduõ diteönyde, Joaō inire. ⁷ Tii loosõnamy rarybekremy nade. Kia rybe-di roholamyhŷreki, ibutumy iny rityhynyrenykremy. ⁸ Joaō loosõna aõkõ rare. Urile tuu rarybekemy nade.

⁹ Jesuisile loosõnatyhy rare. Tii bede-ò nadeu, ibutumy iny rayky ritoosònonyre. ¹⁰ Tii bede-ki raremyhŷ, bede widŷdu rare, ihâre tahe iny rieryõhyyre mobo tii ihŷre. ¹¹ Tasŷ mahâdu-ò dehemynyde, judeu mahâdu-ò wahe. Ihâre tahe ridyõhyyre, rityhynyõhyyre urile teramy reare. ¹² Iu inyõ Jesuisi rityhynyridyreu. Deuxu rioreõlemy risydŷnyre inimy rityhynyreki. Kia-ò tahe ruru tamy riwahinyre. ¹³ Kia ityhydŷdu tahe Deuxudeewilemy tule irioreõmy roirekemy. Hâlubu-ribi aõkõ ratybienyre, urariribike aõkõ, hâbudeewike aõkõ. Deuxudeewilemy iny ihŷmyhŷrenyre.

¹⁴ Rybe tahe umyõ rimyre, demy rexijjenyre, inyyreny-ki rasŷnomyhŷre. Tii týxihikŷlemy Deuxu loosõna-di ratximyhŷre, ruxetõena-di inatyhyna-di nade. Inyboho tuu robirenyre. Deuxu Riore delamy ratximyhŷre, sohojihyyre. ¹⁵ Joaō Jesuisimy rarybere kia wese: —Kiamy heka adeereny rarybere. Tii wahewomy kanakre heka waratyre awityhyre. Tii dori wako-ki rarehyymyhŷ waribi juhuutyhy wahe. ¹⁶ Inyboho dori sôwemy ruxetõena iribi ritarenyre. Luuna sôwetyhymy tawo-ribi Jesuisi inydeereny diwahinyde. ¹⁷ Deuxu bede ywina tahe Moisesi òraru-ki nade inydeereny. Ruxetõenamay tahe inatyhyna Jesuisi Kristu òraru-ki nade. ¹⁸ Inyõ heka tiu Deuxumy robiõtyhy. Deuxuriore delale heka itýnydŷdu rare. Tuunatyhy-di taâxiõti-ki rimyre. Tiile iny-ò Deuxu ditýnynyde.

¹⁹ Judeu mahâdu Jerusalë-ribi xiwena wahidŷdu mahâduõ diteönyde Joaō dŷrjaxidŷmy. Levita mahâduõ tule diteönyde. Tahe roirenyre ritýrjaxinykemy mobo tii raremy. ²⁰ Tahe Joaō-ò rŷrjaxirenre aõhereriwe mobo atxiteri. Joaō dirawyonyde inatyhymy rexitiõnyreri: —Jiarŷ Kristu Deuxu deòdŷyna aõkõ jiarŷ rare. ²¹ Tai tahe ixityre tamy rarybere: —Mobo tahe atxiteri, Elia aõbo. Aõkõre, Joaō rarybere. Tahe Deuxu dee rybedu atxiteri inyboho riraõrenyrerio wahe? Joaō rarybere aõkõremy. ²² Tamy tahe ixityre raryberenyre: —Wakoren bedelyyke mobo atxiterimy. Tai iny deòdŷdu mahâdu-ò arelyyrenykre. Aõmybo iximy manarybeke? ²³ Tahe Joaō rarybere: —Jiarŷ Isaia Deuxumy rybedu wesele adeereny ararybekre. Jiarŷ rybeterenaduõ jiarŷ rare. Jiarŷ bederahy-ki iny-ò rarywâhâ. Inynyrŷ-ò ryõ biòbitinyke.

²⁴ Fariseu mahâdu-ribi kia mahâdu roirenyre. ²⁵ Tai tamy rarybere: —Kai Kristu aõbo tate? —Aõkõre. Elia aõbo? —Aõkõre. Deuxu dee rybedu aõbo? —Aõkõre. —Aõhererekia tahaka iny teratysebenyteri? ²⁶ Joaō dirawyonyde: —Jiarŷ bedi iny reratysebenyreri. Inyõ tahe ayrenykile ratxireri. Tii tahe teeryõmahâtenyte. ²⁷ Tii wahewo-ribi kanakre. Jiarŷ raixŷrumy watxireri iwataana ese-ki, tii waratyrereki. ²⁸ Kia ibutumy aõhebo rotýnyre Betýnia hâwâ bede-ki. Jordaõ bero kowa weribi ijâ-ki ihŷre. Tai iule Joaō iny riratysybenymyhŷre.

²⁹ Txubiowau tahe Jesuisi Joaō-ò kedehemynykemy nade. Tahe rarybere: —Beteheke, kowa Deuxu budoeni naderi. Tii òraru-ribi iny ritakremynade. ³⁰ Tuu jiarŷ rarybereu, inyõ wahewomy kanakre. Tii waratyre awityhy rare. Tii dori wako-ki rarehyymyhŷ

waribi juhuure. Kia rarybereu tule jiarŷ tuurarybemahā. ³¹ Reeryōre heka tii, ihāre tahe anade tii aritŷnykemy judeu mahādu-ò. Tai tahe anade iny bedi reratysebenymahāremy. ³² Tahe Joaō tamyreñy relyyre: —Jiarŷ Deuxu Tyytybytyhymy rabire tamy dobehede-ò. Bötde wesemy ityre-ò desede. ³³ Deuxu riwateònnyre bedi iny ariratysebenykemy. Tahe riwateònnyreu tahe wadée rarybere: —Aõmy kai bobikre? Deuxu Tyytybytyhy ronymy resekele inyôtyre-ò. Tii sohojile tahe Deuxu Tyytybytyhy-di iny riratysebenykre. ³⁴ Jiarŷ tuu rabire, tai tahe reeryre, tule taheka relyywāhāre, tii inatyhymy Deuxu Riòre raremy.

³⁵ Itxubiòwau tahe Joaō taerydŷña inatxiō-wana raremyhŷ. ³⁶ Tahe Jesuisi nadeò tuu robire. Tahe tamahādu-ò rarybere: —Kowa tahe Deuxu Budoeni naderi. ³⁷ Kia rybe-ò tiiboho roholareu, tahe ròirenryre Jesuisi riheludunyrenykre. ³⁸ Jesuisi tahe tuu robire ihemy roirerimy. Tahe tamyreñy rarybere: —Aõbo teijetenyteri. Tahe dirawyònnyde: —Rabi (kia rybe tahe irybereny-ki, erydŷdu rare), titxibo kai tasŷnymphāte. ³⁹ Jesuisi rirawyònnyre: —Bòdòibedenye betehebenykemy. Tahe tii-wana roirenryre, tamy reteherenryre. Tahe txioromy tii-wana ihŷmyhŷ. ⁴⁰ Joaō rybe-ò ijomonaduõ, Jesuisi helududŷduõ, Andre rare. Tii Simaõ Pedro seriore rare. ⁴¹ Andre tahe taseriore Simaõ aõwesele rioryre. Tahe tamy rarybere: —Mesia-ki inyboho rahamy ratximyhŷrenyre. (Ka rybe, Mesia, heka. Kristumy rare, Deuxu deòdŷña rare.) ⁴² Tahe Andre Jesuisi-ò Simaõ didyde. Jesuisi Simaõ-ò retehere urihimyò idi tamy rarybere: —Kai Simaõ tate, Joaō riòrere. Iribi tahe ani Sefamy rarekre (Kani heka Pedro rare.)

⁴³ Itxubiòwau Jesuisi Kalileia-ò rakremy ixi-di röhötinyre. Tahe Filipi riijere. Tamy rarybere: —Wahemy manakekõ aõbo. ⁴⁴ (Filipi tahe Besaida hâwâ luduõ rare Pedro, Andre-wana ihâwâluduõle rare.) ⁴⁵ Filipi tahe Natanaeli witxi reare. Tamy rarybere: —Moisesi bede ywina tyrity-ki inyômy rarybere: —Tule Deuxu dee rybedu tyrity-ki rarybere. Taile rahare. Jesuisi ihŷre. Nazare hâwâ luduõ rare. Jyje riòre rare. ⁴⁶ Tahe Natanaeli ritŷraxyinyre: —Aõwihiķi aõkâbo Nazare hâwâ-ribi kadòhonykre. Filipi rirawyònnyre: —Manake betehekemy. ⁴⁷ Jesuisi Natanaelimy robire naderimy tahe tuu rarybere: —Kowa judeu mahāduõ inatyhy rare. Tii hâbu òbiti rare. ⁴⁸ Tahe Natanaeli rarybere: —Timykibo tiwaeryteri. Jesuisi rirawyònnyre: —Figueira òra-ki tanyteò, umy rabire. Filipi aòrysamy raõreule, umy rabire. ⁴⁹ Natanaeli rimasajuamy rirawyònnyre: —Kai Deuxu Riòre tate Inyerdŷdu tate. Kai judeu mahādu Íòlò tate. ⁵⁰ Jiarŷ adee rarybera: —Figueiraòra-ki umy rabireki. Kiakile aõbo, tiwatyhynyteri. Iratyre aõna aõna wiwihiķi adee ariteòsinykre. ⁵¹ Inatyhytymy adee araybekre: —Biuwetyy riranykre. Jiarŷ biuloosõna hâbu jiarŷ rare. Ÿjuboho Deuxu-ribi wadée doideò kai bobikre. Idi waribi roireò bobikre.

2

¹ Inataõ txu-di tŷmyra herina txumy reare. Kana hâwâ-ki Kalileia bede-ki. Jesuisise tai ratximyhŷre. ² Jesuisi tule ritobinyre tamy rakremy taerydŷña mahādu-wana. ³ Lisinaube tya-ki vîi mona ituere. Tai Jesuisise Jesuisi-ò rarybere: —Vîi mona ituere, imona kõre. ⁴ Jesuisi rarybere: —Nadi, aõhebo arotŷnykre. Aõka wawidŷkõna wabededŷnanamy aõkõka bede rŷrireri. ⁵ Tahe Jesuisise deòdu mahādu-ò rarybere: —Anowidŷkymy adekereny tiki rarybeki, ibutumy biwinybenyke. ⁶ Debòsohoji reurò mana butxi nihikŷ tai rŷimyhŷ judeu mahādu ibe-di brebu òraru-ki aõna aõna risuhòmhyhŷre worana bedehesinau. Mana butxi sohoji sohoji 80 urihixina ratyre rimyre. ⁷ Jesuisi tamyreñy rarybere: —Ibutumy bedi bitŷxinybenyke. Tahe ibutumy ijà ratyre ritŷxinyrenyre. ⁸ Katahe iribi bitake. Worana bedehesi wedu-ò biwybenyke imona. Tahe riwyrenyre. ⁹ Kia bee heka Jesuisi riwitxiranyre vîi monamy. Tahe iwedu riurihire, rieryõre tiribibo nade. Deòdu tahe rieryre juhoo bee rare. Tahe iwedu rarybere weryrybò heridu-ò: ¹⁰ —Katahe awityhyre. Kai ijõ-ribi iwitxiratyhymy tewinyteri. Ijõ iny heka awityhy iko-ò ritxiwimyhŷ. Ihewomy tahe awiriore ritxiwimyhŷre. Kai tahe awityhy ikonana-ò teyrubunya. ¹¹ Katahe aõna aõna wiwihiķi iny itxerenamy juhu ludu

rare. Kana hāwā-ki Kalileia bede-ki ihŷre. Tii tarurutere riteōsinymyhŷre taerydŷyna mahādu-ò. Tai ierydŷyna mahādu rityhynyre.

¹² Iribi tahe Kafanaō hāwā-ò Jesuisi dobehede tadi, taseriore, taerydŷyna mahādu tii-wana roirenyre. Ijōtxumy tahe tai bede tŷnyna rŷira.

¹³ Pascoa worana bedehesi iōhomy rŷireu, Jerusalē rotuore kia tahe judeu mahādu worana bedehesina rare. ¹⁴ Tai Jesuisi Deuxu dohodŷyna hetowo-ò ralore. Tahe iwo-ki itxi reare sōwemy aōna aōna-di rohonyrerio, broreni-di ijohodu-txi, budoeni-di ijohodu-txi, bōtōe-di ijohodu-txi, tule nieru witxira witxira wibydŷýdu mahādu-txi reare tai ronymyhŷki. ¹⁵ Jesuisi reroti awaru hātena wesemy riwinyre. Idi tahe dohodŷyna hetowo-ribi ibutumy riolōdŷýre, budoeni, broreni-wana, tahe nieru wibydŷýdu mahādu oworubesedŷý-di Jesuisi rehure, tai nieru rejuunyre. ¹⁶ Tahe rare bōtōe-di ijohodu-ò. Tamy rarybere: —Biolōdŷýnyke wa. Waha heto dori aō-di ijohona aōkō rare. ¹⁷ Tahe Jesuisi erydŷyna mahādu tōhōti-txi reare aōbo Deuxu Tyyriti-ki roiretxi:

—Waha heto yrubudŷýna-ki dori riwasamyhŷre. Ariyrubunykemy dori watxireri, tai riwasareri.

¹⁸ Judeu mahādu Jesuisi-ò rŷraxyre: —Aōhererekibo kai teolōdŷýnyteri. Mobo he arateranyreru tuu biwinykemy. ¹⁹ Tahe Jesuisi rirawyonyre: —Deuxusŷ-di behuke tahe inataō txu-di aditamadŷýnykre. ²⁰ Tahe judeu mahādu rarybere: —Ka heto 46 beōra-di relere, timykibo kai inatāō txu-di biwinykemy. ²¹ Jesuisi tahe Deuxusŷmy taumylemy rarybere. ²² Iribi tahe iu rubu-ribi iixixana-txi tōhōtireny reare, kia tuu rarybere-txi. Tai heka iritina rityhynyre, tule Jesuisi rybe rityhynyre.

²³ Jerusalē-ki Jesuisi Pascoa worana bedehesidŷýna riwyre. Aōna aōna wiwihiķ inyy-ki ritxiényre riwinyre. Tai sōwemy iny inityhy rityhynyre. ²⁴ Jesuisi tahe urihimyôle iny rityhynyre. ²⁵ Tii dori ibutumy iny rayky rierymyhŷre. Inyō timy iny raremy tiu tamy aōna relyyōtyhy tii ibutumy aōerydu rareki.

3

¹ Nikodema fariseu mahāduō rare. Tii judeu mahādu weduō rare. ² Tii rudimy Jesuisi roramý rara. Tahe tamy rarybere: —Wanyrŷ, reeryrenyre kai Deuxu-ribi erydŷýdu tate. Inyō Deuxu-diōkeki tii aō wiwihiķi riwinyōtyhy. Iwese aō wiwihiķi kai tewinyte wese.

³ Tahe Jesuisi rirawyonyre: —Inatyhytyhymy adee ararybekre: —Inyō ixityre reakōkeki, tiu Deuxu Ölōnasŷmy robiōtyhy.

⁴ Nikodema rŷraxyre: —Timykibo matuari ixityre reakemy. Timyrabo, ixypy tadiwo-ò iny ralōkeki aōbo ixypy iny raumynyke. ⁵ Tahe Jesuisi rirawyonyre. Inatyhytyhymy rarybere. Inyō bera-ribi ratybienyōkeki Deuxu Tyytybytyhy-ribi ratybienyōkeki, tiu ralōdŷtyhy Deuxu Ölōna-ò. ⁶ Deribi tybie heka dee rare. Deuxu Tyytybytyhy-ribi tybie tasŷ tyytyby rare. ⁷ Idi wanaōtaōmy aōmybo rarybereridi ixityre ijiranamy. ⁸ Tiō tiō yhy ribonymyhŷre: —Iwodŷý taholate, tahe tiribibo namyhŷde teeryōmahâte tiōhe ramyhŷre teeryōte, kia wesele iny Deuxu Tyytybytyhy-ribi tybie iny rŷire. ⁹ Tahe Nikodema rŷraxyre: —Timyrebohe kia ratxike. ¹⁰ Jesuisi dirawyonyde: —Kai judeu bede erysydŷýdu tate ihārele teeryōte aōbo. ¹¹ Inatyhytyhymy adee rarybere aōmybo reeryre, aōmybo rabire. Ihārele tahe kia tetyhynyōte. ¹² Bede aōmydŷýnanamy rarybere tahe tetyhynyōte. Timybo bityhynyke biu aōmydŷýnanamy ararybekre. ¹³ Iny sohojile biu-ò raōwonyre, Deuxu Riōre Hābutyhyhykŷ rare. Tiile iribi juhu dobehede. (Tiile isŷre. Taile isŷ roire.) ¹⁴ Iwese Moisesi bederahy-ki womati hemylala ritamadŷýnyre wese, Kiawesele jiarŷ, Deuxu Riōre Hābutyhyhykŷ, wadi kidiwatamadŷýnykre. ¹⁵ Tahe inyō wadi rityhynykeki, umytuedeōna tuu ritamy rŷihyy rakre.

¹⁶ Deuxu Riōre sohojihyyle rare. Deuxu bede ludu mahādu ibutumy iluutyhyre. Tai tahe tariōre diteōnyde iny rityhynykremy. Inyō tii rityhynyre-wana, umytueōnahakŷ ritakre. Tii ruruōtyhy rubu bina bede-ò. ¹⁷ Deuxu taRiōre bede-ò diteōnyde bede iny mahādu tarasadumy rarekemy. Aō iny ywisdŷýna-ò rirutykemy aōkō. ¹⁸ Inyō rityhynymyhŷreki, tii ywisdŷýdu idi rehuōtyhy. Iny rityhynyōmyhŷreki tiihe aōhōkŷmy

dýñnana-txi riteónykremy Deuxu idi ratximyhŷre, tii dori Jesuisi rityhyñyōhyymyhŷre, Deuxu Riore dela wahe. ¹⁹ Ibinatyhymy iny aõmydýñnana bede bedemy rŷira, tai bede luru-ki rira tamy awira. Tuu loosôna nadeu, tamy ibinare. Tai tahe Deuxu riteónykemy idi ratximyhŷre. ²⁰ Inyō aõbinahakŷ rotýñnymyhŷre, loosôna dera heka tuu rŷira; loosôna-ò rehemynyôtyhy, rehemynyre-wana, iny taaõbina bina rierymyhŷre. ²¹ Iny tahe awiwihikŷle rotýñnymyhŷre-wana tii tahe loosôna-ò rehemynykremy rŷira, taaõmydýñnana dori Deuxudeewimi ririmyhŷre, ibutu iny rierykremy ririre.

²² Iribi tahe Jesuisi taerydýyna mahădu-wana Judeia bede-ò ròirenyre. Tai heka bededýñnanaõ riwyre. Tiiboho iny ityhydýdu mahăduõ tai riratysebenyrenyre. ²³ Joaõ iribi iõhomy ratxireri. Iny riratysebenymyhŷre. Tii Eno hãwã-ki Salí hãwã-ribi iõhomy roire. Tai riratysebenyre sôwemy bee tai roimyhŷreki. Sôwemy iny tamy ratysebenymy rare. ²⁴ (Joaõ iu rotenamy ralõõlemy ratximyhŷ.) ²⁵ Judeu mahăduõ, Joaõ erydýyna mahădu-wana rybetere txiõdýyna ròhonyra, bede ywina òbiti aõmydýñnanamy wahe. ²⁶ Tahe Joaõ erydýyna Joaõ-ò doidenyde rarybekremy: —Waerydýdureny. Kai hâbumy telyymy tatemahã, kia Jordaõ kanawe-ribi ijà-ki umy-wana raremyhŷ, tii ròratysebenyreri. Sôwemy iny tamy wirotyre. ²⁷ Tahe Joaõ tamy rarybere: —Kia wadee awire aõ aõkõ iny ritamyhŷre, biu-ribi kanakekile tahe iny aõ ritake. ²⁸ Jiarŷ heka Jesuisi nonanamy ijyymy diwateðnyde wahewo-ribi kanakremy. Jiarŷ tii aõkõ rare. Tii tahe Kristu tyhy rare. Jiarŷ kiamy juhuu rarybewâhâre: —Kia tahe teertyenye. ²⁹ Inatyhymy tahe hâbumy heridu wesemy Jesuisi rare. Ibutumy iny tuu robikemy tamy wirotyre. Ibiowa weselemy jiarŷ rare. Tahe irybe-ò raholareu, reysamy rarewâhâ. ³⁰ Tai wadee awire iny tii rieryreki, waribi tahe nohõti rosakemy idi watxiwâhâre.

³¹ Tii biujuxahakŷ-ribi nadeki ibutu ratyremy ratximyhŷre. Bede-ribi jiarŷ anadeki, tahe bede ludu jiarŷ rare, bede aõmydýñnanamy rarybewâhâre. ³² Tii rarybere aõmybo roholare, robire, tahe ijo iny rityhyñyōhyre irybe. ³³ Inyō tahe rityhyñykeki, tii tule ijo-ò rarybere, Deuxu inatyhy rare wahe. ³⁴ Deuxu deðdýyna heka irybelemy rarybere Deuxu dori Tatyytybytyhy ibutumy tamy diwahinyde. ³⁵ Tyby taRiore luure, tai tahe ibutu aõmydýñnana ywisidýymy tamy diwahinymy diteónyde. ³⁶ Iny Jesuisi rityhynymyhŷreki, umytuedeònähakŷ-di iny rŷira. Inyō tamy ratxiõkeki, tiu umytuedeõna robiõtyhy, Deuxu ykarana dori tii-wana ratximyhŷre.

4

¹⁻⁴ Inyō fariseu mahădu-ò rarybere: —Jesuisi Joaõ-ribi iny sôwemy diratysebenymyhŷde. Sôwemy iny ritamyhŷre ierydýymy. Tahe Jesuisi aõkõ ròratysebedýñmyhŷre, ierydýñale tahe riratysebenymyhŷre. Iu Jesuisi kiamy rieryreu tahe, Judeia-ribi rexitate. Roirenyre Kalileia bede-ò ritehemynykemy. Roirenyre tahe Samaria bededihyle riõhörenyre. ⁵ Samaria bede hãwã-ò tahe ritehemynyre. Sika inire. Ijaò riøresu-ribi iõhomy ròira, tariore Jyje-ò riwahinyre wahe. Ijaò behâloo tai rýmyhŷ. ⁶ Txutyeu tahe Jesuisi elerihynymy ronymyhŷ tatilemy nadeki berysyna werora-ki. ⁷ Tahe Samaria mahădu hãwyyõ dobehede beitxemy. Jesuisi tamy rarybere: —Beõ inihe wadee bidiõke. ⁸ Jesuisi erydýyna mahădu tahe juhuu roirenyre hãwã-ò rýsýna itxemy. Tai Jesuisi riraõmy ronymyhŷ. ⁹ Tahe hãwyy rarybere: —Kai judeu mahădu tate, jikarŷ samaria mahădu rare. Anoherekibo wadeke texitðenyteri bemomomy. (Judeu mahădu Samaria mahădu-wana wiymy reaõhyymyhŷre. Widi òludu wesemy rare.) ¹⁰ Tahe Jesuisi rirawyonyre: —Kai heka teeryõhyyteri mobo jiarŷ rare wahe. Tule, Deuxu wahisidýyna teeryôte. Tiwaeryteriwana kai bedexitðenyke, tahe bee irumy ihŷre adee ariwahinyke. ¹¹ Hãwyy rarybere: —Wahî, timybo bee irumy ihŷre wadeke kanakre. Kai ahynakõre, hâloko heka behekŷre bee irehere. Timybo bee iru kumy-wana ratxireri. ¹² Kai anobohe inytyby Ijaò ratyrere. Tiki heka behâloko wedu juhuku rare; idi riwahinyre inydekereny. Iribile iritxiore riõmyhŷre tiki-wana, ibroreni riõmyhŷre. ¹³ Jesuisi tahe tarybetyhy-di rarybere: —Inyō kahâloobemy riõkeki, ixityre bemomomy ruruke. ¹⁴ Jiarŷ bee ariwahinyke. Inyō tahe kiabemy riõke-wana,

tiu bemy tamy umytuedeõnahaký riwahinyhyymyhýre. ¹⁵ Tahe hãwyy rarybere: — Wahí bee tuedekõdu ikuny tuu kariõke. Tai kakò kanakõtyhy berysymy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rarybere: —Maa hýny, ahãbu biòryke, tahe manake. ¹⁷ Hãwyy dirawyonyde: —Anokõre, wahãbukõre. Jesuisi rarybere: —Inatyhymy tarybeteri ahãbuõremy. ¹⁸ Kai heka iruyre ahãbu tate. Wijina tahe ahãbu aõkõ rare atýhibiowale wahe. Kia tahe inatyhymy tarybeteri. ¹⁹ Wahí, wiji tahe arakeryra, kai Deuxu rybeduõ tate. ²⁰ Wahareny Deuxumy reàlãmyhýre kahãwãlõ-ki. Amahãdu anokõ, tamy tahe Jerusalë Deuxu deàlana rare. ²¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Lerý, warybe bityhynyke. Kanakre itxu kahãwãlõ-ki aõkõ, Jerusalë-ki aõkõ Waha Deuxu deàlana rarekre. ²² Kaiboho aõmybo teàlât teeryõtenyte. Jiarýboho tahe aõmybo reàlare, reerryrenyre, tarasana dori judeu mahãdu-ribi nadé. ²³ Kia bededýñanamy rearara. Inyõ Waha Deuxu àlãnamy ratximyhýreki Deuxu Tyytybytyhy-di, inatyhyna-di reàlãmyhýke. Tuu deàlana mahãdu Deuxu riijemyhýre. ²⁴ Deuxu Tyytyby rare: —Tai tahe tudeàlànadu tatyytyby-ki inatyhyna-ki tuu reàlãmyhýre. ²⁵ Kia tahe jikarý rekeryre, Mesia kanakre, Deuxu dekòdýkýnamy wahe, Kristu inire. Tiki kanakreku wahe, ibutumy inydekereny anona anonamy relykykre. ²⁶ Jesuisi rarybere: —Jiarý tahe tiire, umy-wana wiji rarybereri wahe.

²⁷ Tahe Jesuisi erydýyna mahãdu rehemynyre. Hãwyy-wana rarybereriki tahe ribedeòtiidýñrenyre. Tahe inyõ tamy rýraxyõhyyre. Aõmybo tamy rýraxyire, ada aõherekibo tamy rarybereriki. ²⁸ Iu tahe hãwyy tabutxi ririre, hãwã-ò rara. Tahe tahãwã mahãdu-ò rarybere: ²⁹ —Bodoibedenyke wahemy. Betehebenykemy hãbu-kò. Tiki wakoku relykyre ibutumy anohebo ratýkýnymahãremy. Tiki kôsana Kristu ratxireri. Deuxu dekòdýkýna rare. ³⁰ Hãwã-ribi roirenryre Jesuisi-ò. ³¹ Iu hãwyy hãwã-ki rareamyhýreu, tahe ierydýyna Jesuisi-ò rarybere: —Iny erydýdurenry rýsýnaõ birýsýke. ³² Tahe Jesuisi rarybere: —Warýsýnadire wahe. Kaiboho heka kia rýsýna teeryõtenyte. ³³ Tahe widee raryberenryre: —Inyõ kõaõboka tamy rýsýnaõ riwyneri. ³⁴ Jesuisi rarybere: —Wadeòdýdu deewimy ariwinskykemy idi watxireri. Kia tahe warýsýnare, iaõmysýdýyna arihukemy wahe. ³⁵ Maixõmo butuna inaubiõwa ahãdu-di bidiòrarunybenykemy kaiboho tahötintenyteri. Tahe aõkõre adeereny ararybekre. Betehebenyke bedero-ò. Maixõmo redenamy rýire. ³⁶ Kia maixõmo butudýdu iòwy ritake, tahe umytuedeõnahaký-ò iny ributunyre. Tahe wiwanale riwodeysanymyhýre ibròdýdu ibutudýdu-wana. ³⁷ Iwese inyõ rarybere wese, inatyhy rare. Ijõ tahe ibòròdýdu rare. Iwitxira tahe ibutudýyna rare. ³⁸ Jiarý kaiboho arateõnymahãre. Aõbo tebòrónyõtenyte tahe bibutunyke. Juhuu inyõ raaõmysýdýre: —Kaiboho tahe iraty temytenyte.

³⁹ Tahe hãwyy òraru-ki sõwemy Samaria hãwã mahãdu rityhynyre. Hãwyy rarybere juhuu: —Tiki wakoku relykyre ibutumy anohebo ratýkýnymahãre walananonanamy relykyre. Kia rybe òraru-ki tahe rityhynyrenyre. ⁴⁰ Samaria hãwã mahãdu tahe Jesuisi-ò rexitõenryre tii-wana roirekemy. Tahe Jesuisi tii-wana inatxi txumy riwyre. ⁴¹ Sõwemy tahe rityhynyre Jesuisi Rybe òraru-ki. ⁴² Tahe hãwyy-ò rarybere. Wiji tahe arybe òraru-ki aõkõ retyhynyreri. Tamy tyhy-ò jiarýle raholare, tahe reerryre tii bede iny tarasadu tyhymy raremy.

⁴³ Inatxitxu-di tahe Samaria-ribi rare Kalileia bede-ò. ⁴⁴ Jesuisile dori rarybere: — Deuxu rybeduõ uladumy ijirana bede-ki iny rityhynyõhyymyhý. Tiu tamy wowydynaõ riwahinyõtyhy. ⁴⁵ Kalileia mahãdu juhuu Jerusalë-ò tule roirenryre, worana bedehesi rýimyhýraò. Ibutumy aõbo Jesuisi riwinyra heka tiiboho reteherenryre. Tai Jesuisi tasubede-ò rehemynyre tiiboho awimy ridyrenyre.

⁴⁶ Tahe ixityre Jesuisi rehemynyre Kana hãwã-ò. Juhuu tai bee riwitxiranyre vñ monamy wahe. Bede dinodu aõmysýdýdu Kafanaõ-ki rasýnyre. ⁴⁷ Jesuisi Kana hãwã-ki ratxirerimy hãbu roholareu, tamy rara. Tariore dori ibinamy roire taheto-ki. Jesuisi-ò hãbu rarybere: —Manakekõ aõbo waheto-ò wariore biteytekemy. ⁴⁸ Jesuisi rirawonyonyre: —Kaiboho bede aõmydýñana wiwihiiký tetehetenyteule tetyhynytenyte. ⁴⁹ Hãbu heka Jesuisi-ò rarybere: —Wanyrý, wylemy manake wariore rurukreko-txi. ⁵⁰ Jesuisi rarybere:

—Bòòseke, ariore dori awimy relera. ⁵¹ Tahe tii Jesuisi rybe rityhynyra tai ròòsere taheto-ò rakemy. Ijò txu tahe ryro-ki teòdu-wana witxi reare. Tii rarybere: —Ariore reytera ahetokile. ⁵² Hābu ritÿraxinyre tiubo reytera. Tahe relyyre. Kaule, txutyeu reytera. ⁵³ Jesuisi rarybereu, kiaule iriore reytera. Hābu rieryre. Tai tahe idi ibutumy hābu sÿmahādu Jesuisi rityhynyre. ⁵⁴ Kia tahe Jesuisi inatxina aõna aõna wiwihikÿ iny itxeranamy riwinyre Kalileia bede-ki.

5

¹ Iribi tahe judeu mahādu worana bedehesimy rÿimyhÿ. Tai tahe Jesuisi rare Jerusalē-ò. ² Hāwāy-ki tahe hāloo ibedÿy roimyhÿ budoeni ryijò iòhò-ki rÿimyhÿ. Beteta inire, hebraika rybe ini rare, judeu rybe wahe. Iruyre iwòtena ube iwerora-ki rÿire. ³ Sôwemy webinadu ube-ò wii rotyre, iny ruetà ijöre, iny tiere ijöre, inytibina ijöre. ⁴ Tiiboho ſjuo riraòmyhÿre. ſjuo beò rerireu tahe raukÿre. Mobo juhu itxi resekeki tahe, tii reytemyhÿre. ⁵ Hābuo 38 beòramy ibinamy roimy raremyhÿ. ⁶ Jesuisi tamy retehereu, rieryre tiwesebeòrabo ibinamy roimy rare myhÿ. Tahe tamy rarybere: —Kai aõbohe beytekekó. ⁷ Hābu dirawyonyde: —Aõkore Wanry, wawiòhedÿyduõre. Bee rexiuskñyrau, ijò wako-ò ralòmyhÿre. ⁸ Jesuisi tamy rarybere: —Myikewa, abyre bimyke, mariake. ⁹ Aõwesele hābu rÿimy reare, awimy. Tabyre rimyre tahe rariare. Kia txu tahe sabado txu rare. Kia txu tahe judeu aõmysydÿna txu aõkõ rare. ¹⁰ Tai tahe judeu mahāduõ tamy rarybere: —Abyre-di riraõmy, sabado txu dori òbiti aõkõ rareki. ¹¹ Tahe dirawyonyde: —Wadeytedÿydu wadee rarybere wabyre arimykemy. ¹² Tai tamy rÿyraxire: —Mobo adee rarybere abyre bimykemy idi mariakemy. ¹³ Tahe hābu deytedu rieryre mobo rare. Jesuisi dori dexitade iribi. Sôwemy iny tai rÿimyhÿ. ¹⁴ Deuxu dohodÿyna heto-ki Jesuisi idi hābu-ki rahara. Tamy rarybere: —Kai teyteta, inatyhy. Tai tahe aõraruna biixawidinyke, aõbinatyhy aõhe adee rotÿnyheny. ¹⁵ Hābu tahe rare. Judeu mahādu-ò rarybere, mobo teytedÿydu raremy, Jesuisi wahe. ¹⁶ Tai tahe judeu mahādu Jesuisi ibinamy rexidelenemy rarybere, sabado txuu kia riwinyreki. ¹⁷ Jesuisi tahe rarybere tamyreny: —Waha, Deuxu aõu raaõmysydÿre, jiarÿ tulere. ¹⁸ Tai tahe sôwemy irubudÿy myrurumyhÿre. Sabado txu bede ywina-ribi tii riywinyõre. Tule Jesuisi Deuxu wesemy rexioire, Wahamy dori rarybemyhÿreki.

¹⁹ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Jiarÿ ixi-di aõkõ aõmydÿynanamy ratÿnymahâre aõbo Waha riwinymyhyre, jiarÿ tule rewinywâhâre iweselemy. ²⁰ Waha Deuxu dori waluure. Aõbo riwinyre wadee riteòsinyre, tai tahe aõruxerahakÿtyhymybo bobibenykre, idi bede biòtiinybenykre. ²¹ Waha Deuxu dori rubu-ribi iny riix-ixanymyhyre. Tai tule jiarÿ iny areixixanyke ixideewikeki. ²²⁻²³ Ibutumy iny hitxitidÿyna Waha wadee tuu rarybera, tii dori iny rihitxitidÿnyotyhy. Jiarÿle tahe iny ywisidÿdumy aròhonykre, tai iwese Deuxu iny riwowydynymyhyre wesele iny riwawowydynymyhyre. Adeereny Deuxu diwateònyde. Tai inyõ riwawowydynyõkeki, tii Deuxu riwowydynyõreri. ²⁴ Inatyhytymy adeereny ararybekre. Inyõ warybe roholakeki, wateòdÿydu rityhynykeki, tii wijityhyle umytuedeõna ritake, ywisidÿduko-ò ròhonyotyhy, rubu ryribi ròhonyre umy irumy ihÿre ryò iny ralòmyhÿre. ²⁵ Inatyhytymy adee arelyyykre: —Bededÿynana-ki kòhòra, bede dÿynanamy rearra. Tahe rubu mahādu Deuxu Riore rybe-ò roholakre. Roholamy rÿikeu tahe irumy rÿike. ²⁶ Tyby dori iumyõnanaõhyre wese tule iRiore rare. Umytuedeõna wedu rare. ²⁷ IRIore heka hitxitidÿyna wedumy relere. Tii dori Deuxu Riore Hâbuthyhykÿ tii rare, jiarÿ wahe. ²⁸ Bedeòtiidÿyomy tahe bededÿynanamy he reare. Rubu mahādu wabedey-ki warybe-ò roholakre, tai iribi ròhonykre. ²⁹ Ibutumy aõwibo riwinyre mahādu kedexixakre umytuedeõnahakÿ-di. Kia ibinamy riwinymyhyre mahādu ywisidÿdu-ò rexixakre.

³⁰ Jiarÿ ixi-di aõkõ aõmydÿynanamy ratÿnywâhâre. Iwese Waha-ò raholare wese iny ywisidÿy my aròhonykre. Waywisidÿyna heka òbiti rare. Wadee wimy aõkõ dori tuu watxiwâhâre. Waha wadeòdudeewimy tuu watxiwâhâre. ³¹ Iximy ararybekki,

inyõ riwatyhyynyötyhy. ³² Iwitzira heka tuu rarybereri wamy wahe. Reeryre inatyhy raremy. ³³ Kaiboho inywitzira teteönytenyte. Joaõ ratysebedÿýdu-ò rÿýraxikemy ibutumy kia wamy rarybere inatyhy rare jiarý inatyhy rare. ³⁴ Iny wamy rarybemyhýre, tahe jiarýle kia reijeöhyymahãre inyle rieryõre wamy rybe, wahe. Tahe kiamy adee relyywähãre kaiboho ritamy rÿikemy. ³⁵ Joaõ tahe loosóna wesemy raremyhý. Tii urihimyò bededýñana ritoosönymy raremyhýwesemy tahe kaiboho atximahätenyte. Idi urihimy-ò teysatenyte iloosóna-di, idi iribi kaiboho terarenyre. ³⁶ Jiarý Waha òraru-ki aõmydýñana wiwihihý, rewinymahãre. Kaheka inatyhymy urihixina rare. Joaõ wamy rarybere ratyre heka kaa roire, Deuxu Waha inatyhymy wadeòdu raremy riteösinyre. ³⁷ Waha wadeòdu wamy tule relyyre. Kaiboho irybe-ò taholaõtenyte tule tii tabiõtenyte. ³⁸ Kaiboho tamy taholaõhyymahätenyte, tiwatyhyynyöteki, jiarý dori iteödýñna rare. ³⁹ Tyriti-ò tetehetenyte iwo-ki dori umytuedeõna-ki mahakemy tahötintytenyte. Ritidýñakile wamy relyymyhýre. ⁴⁰ Ihärele tahe wadée taõmahäte adeereny umytuedeõna ariwahinsky. ⁴¹⁻⁴² Aõmybo wamy iny rarybemahäkeki, aõ aõkõ rare wadée, jiarý dori reeryre Deuxu luuna-di aõkõ atxitenyteri. ⁴³ Jiarý Wahani-di anade, tahe kaiboho tiwatyhyynyömy wadi ahäte. Inyõ ixideewilemy kanakeki, kaiboho bityhynybenykre. ⁴⁴ Tai heka tetyhyynyömahätenyte. Widee dori kaiboho tewowydynymahätenyte, tahe Deuxu-ribi wowydyna ritakemy terarenyre, sohojihyyre heka Deuxu. ⁴⁵ Kiamy tahe Waha-ò arelyyökre, Moisesi tahe relyykre. Moisesi bede ywina dori, araròsönyreny rare. ⁴⁶ Inatyhymy Moisesi tetyhynymahäte-wana tule jiarý biwatyhynymahäke, wamy dori Moisesi ròratidýýre. ⁴⁷ Irybe bityhynyökeki, timybo warybe bityhynyke.

6

¹ Iribi tahe Jesuisi Kalileia aho-ki ixypy reurore, Teberiade ahoniõre. ² Tahe sõwemy iny riheludunyre tuu robireki, aõna aõna wiwihihý, deytedýña wiwihihý robireki. ³ Tahe hääwälöratyy-ò Jesuisi raòwonyre taerydýýna mahädu-wana —rorukurenyre tai. ⁴ Judeu mahädu worana bedehesi rexidelenykemy iõhore. ⁵⁻⁶ Tahe Jesuisi retehere inysõweheký-ò, tamy rehemynyrerio. Tai Filipi-ò riurihimy rarybere: —Tikibo orotxu tamyreny rikiõbranyke riyrenykemy. Jesuisi rierymyhýre aõbo riwinykremy ratxireri ihärele tahe Filipi-ò kia rarybere. ⁷ Filipi tahe dirawonyde: —Inyõ sohoji sohoji orotxu yre sohoji riykeki, 200 prata womati nieru rakahurenkye ihäre rimyötyhy. ⁸ Andre Jesuisi erydýýna-ò rare, Simao Pedro seriore rare. Tii tahe Jesuisi-ò rarybere: ⁹ —Weryryboõ kaki ihýmyhý. Iruyre cevada orotxu idi ratximyhý, utura inatxi. Kia tahe aõ aõkõ rare inysõwe-ò. ¹⁰ Tahe Jesuisi taerydýýna-ò rarybere: —Tamy marybebentyke ranyrenykemy asityrekile. Tahe rorukurenyre ibutumy. Häbu 5000 ronyre ijõ inyõ tahe sõwetyhymy rorukure. ¹¹ Jesuisi orotxu rimyre. Deuxumy realâre, idi tahe tamyreny riwahinyre. Tule utura-wana wiwesele risýnomy. Tuu rotýýnyre. Ibutumy heka ixideewina rirýsýrenyre. ¹² Rihydyrenyre, Jesuisi rarybere taerydýýna mahädu-ò: —Bibutunybenyke rauhenyra uritere ixinamy itxiwixirenõkemy idi watxireri. Uritere idi dehurenõmy. ¹³ Tahe ributunyrenyre iuhe waõinatxi reurõmy weriri ritýxinyre orotxu yrere-di. ¹⁴ Jesuisi aõwiwihihý widýýnamy robirenyre kiamy tahe raryberenyre. Tii inatyhymy Deuxu Rybedutyhy rare. Juhuu dori tuu rarybere kabede-ò kanakemy. Inyboho tii riraõmyhýre.

¹⁵ Röhötinyrenyre: —Jesuisi inyiõlörenymy rikimyrenykre. Tamy ròkòirenkyre. Iu Jesuisi kia rieryreu, ixisohojilemy rexitate ixypy, hääwälö-ò.

¹⁶⁻¹⁷ Ibedesou aho ijà-ò ierydýýna mahädu riberenyre riraõkemy. Bede rurunyre tahe Jesuisi rehemynyöhyyre. Tai hääwõõ rimyrenyre idi reurõkemy ijõwe-ribi ijà-ò, Kafanaõ hääwä-ò. ¹⁸ Tahe yhy deboreheký tiribi tiribi rebonymyhý. Òbò tahe resemyhý. ¹⁹ Sohoji urihixina iõhõmy ròirenry tahe Jesuisimy robirenyre. Tii betyredile tamyreny nariamy nade. Tiiboho ruberunihikýrenyre. ²⁰ Jesuisi tamyreny rarybere: —Jiarýle wa rare, breburenõmyke. ²¹ Tai tahe hääworo-ò Jesuisi ronykemy tiiboho disýnydenyde. Aõ wesele tahe rehemynyrenyre tiõbo ròirenryraõ.

²² Itxubiòwamy sōwemy iny wii ributunyre aho kanawe-ribi ijà-ki. Hāwò sohojile tahe tai roire aho-ki. Jesuisi erydŷña mahādu roirenryremy rieryrenyre. Tahe Jesuisi aōkō idi rare. ²³ Tahe hāwōõ dehemynydenye. Teberiade hāwā-ribi Jesuisi tai ratximyhŷ iòhò-ò. Tai juhu Jesuisi rexitòenymy rŷimyhŷ tahe orotxu tamy riwahinyre. ²⁴ Jesuisi iõre tai, ierydŷña mahādu iõre. Kia tahe iny sōwemy robirau, hāwò-ò rimyrenyre. Iòrysymy roirenryre, Kafanaõ-ò. ²⁵ Kanawe-ribi ijà-ò rehemynyreu, tii-wana witxi reare. Tahe tamy rŷraxyre. Waerydŷñaduren, tiubo kaò tadehemynye. ²⁶ Aõwihihikŷ rewinyremy aōkō tiwaijetenyteri, rŷsŷna adeereny rewahinyrakile, tehydymy terŷsŷtenytakile. ²⁷ Rŷsŷna tyhy ituemyhŷre kiaôle aōkō maaõmysŷdŷbenyke, tahe iwitxira rŷsŷnaõ-ò maaõmysŷdŷbenyke, kia ituedeõna-di aōkō rare. Deuxu Riore Habutyhyhykŷ dori adee riwahinskyre. Kia rŷsŷna umytuedeõnahakŷ wesemy rare. Taile tahe Deuxu Waha riwateònyrer. ²⁸ Tahe Jesuisi-ò rŷraxyre: —Timybo iny Deuxudeewimy arotŷnyrenykemy. ²⁹ Jesuisi dirawyònnyde: —Kialemy, biwatihybenyke: —Deuxu dori wateòdŷñadumy rare. ³⁰ Tahe raryberenyre tamy: —Aõwihihikŷbo inyko-ò biitxeredŷnyke. Aõhebo botŷnykre, iny aratyhynykremy. ³¹ Inytybyreny orotxu riyrenyre bederahy-ki. Kia wese Tyriti-ki roire:

—Moisesi tamy orotxu riwahinyre biu-ribi.

³² Jesuisi rirawyònnyre: —Inatyhy tyhymy Moisesi aōkō tamy riwahinyre. Waha dori biu-ribi orotxu tyhy adee riwahinyre. ³³ Deuxu orotxu tahe irutyhymy inydee riwahinymyhŷre, biu-ribi diwahinymyhŷde. ³⁴ Tahe raryberenyre: —Wanyrŷ, tiu kia orotxu bidiwahinymahâkreb. ³⁵ Jesuisi iximy rarybere: —Jiarŷ orotxu irutyhymy rare. Inyõ wadee kanakeki, tiu rama risaõtyhy. Inyõ riwatihynykeki, tiu bee risaõtyhy. ³⁶ Adeereny heka rarybere: —Wamy tabitenyte, ihârele tiwatihynyõtenyte. ³⁷ Ibutumy iny Waha wadee riwahinymyhŷre wadee kanakre. Tiu ixi-ribi ariteònyõtyhy. ³⁸ Adobehede dori aõ ixideewimy aõma arotŷnykemy aōkō. Wadeòdŷñadureewimy arotŷnykemy watxiwâhâre. ³⁹ Tiu ariõnonyõtyhy wadee diwahinydeò kiaboho ibutumy ikonana txuu rubu-ribi ariixixanykre. Kia tahe wadeòdŷñdu deewimy rare. ⁴⁰ Inatyhymy Waha deewimy kia rare. Iny iRiõremy robireu, rityhynykeu, umy tuedeõna ritake. Ikonana txuu tahe rubu-ribi ariixixanykre.

⁴¹ Jesuisi rarybere: —Jiarŷ biu ludu orotxu rare. Tai tahe judeu mahādu aõbina binahakŷlemy rarybemyhŷre. ⁴² Kia wese rarybemyhŷre: —Kaa Jesuisile rare. Jyje riore rare. Tyby he ijoí eryna rare ise tule. Aõhererekibo tii rarybereri biu-rubu nademy. ⁴³ Tahe Jesuisi dirawyònnyde: —Tuu wamy ryberenyõmyke ayladurenymy. ⁴⁴ Wadeòdŷñdu iny wadee rayky-ò rarybemyhŷre namyhŷde. Kia wesele iny wadee kedehemynykre, ikonana txuu tiiboho rubu-ribi ariixixanykre. ⁴⁵ Deuxu rybedu Tyriti-ki kia rybe rŷire: —Deuxu ibutumy iny ribedeerydŷnykre.

Tai tahe Waha-ribi iny rierymy roholamyhŷre, tii tahe wadee rehemynykre. ⁴⁶ Inyõ Wahamy robiõhyymyhŷre jiarŷle tahe tuu rabimahâre, iribi anadeki. ⁴⁷ Inatyhytyhymy adee rarybemahâre. Inyõ riwatihynykeki, umy tuedeõnahakŷ tiiwanale ratxirer. ⁴⁸ Jiarŷ orotxu wesemy jiarŷ rare. Umytuedeõna wahidŷñdu jiarŷ rare. ⁴⁹ Boren dori biu-ribi orotxu riyre bederahy-ki. Irabihyy ibutumy tiiboho ituerenyre. ⁵⁰⁻⁵¹ Jiarŷ tahe biu ludu orotxu wese rare, inyõ tahe kia orotxu riykeki, tiu ruruõtyhy. Waumy ariwahinskyre rubu-ò ibutumy iny òraruna òwydŷny. Tamreny umytuedeõna riwahinskyre rubu-ò ibutumy iny òraruna òwydŷny. Tamreny umytuedeõna riwahinskyre.

⁵² Judeu mahādu tahe txiõdŷña rybemy widee raryberenyre: —Timybo tadelemy inyboho riòwenyrenykemy wahe. ⁵³ Jesuisi rirawyònnyre: —Inatyhytyhymy adee ararybekre. Kaiboho Deuxu Riore Hâbutyhyhykŷde biròõbenykeki, umytuedeõna bitabenõtyhy. Ihâlubu biõbenykeki, umytuedeõna-di aōkō atxitenyteri. ⁵⁴ Inyõ waderòdu wahâlubumy momodu tii umytuedeõna-di ratxirer. Tii tahe ikonana txuu rubu-ribi adiixixanykre. ⁵⁵ Wade heka juhu irónatyhy rare, wahâlubu tu monatyhy rare. ⁵⁶ Inyõ wade rirokeki, wahâlubu riõkeki, wawana tiuhyy ratxirer. Jiarŷ tule

tii-wana watxihyyrer. ⁵⁷ Waha irumy ratxirer. Tii wadeòdýýdu rare iòraru-ki warumy watxirer. Tule waderòdu irumy ratxike waòraru-ki. ⁵⁸ Jiarý biu ludu orotxu inatyhy jiarý rare. Iwese bederahy orotxu heka boreny riyrewesemy aõkõ jiarý rare. Ihärele tahe ituerenyre. Inyõ riwaykeki, rexixahyymy rarekre. ⁵⁹ Kia ibutumy Jesuisi rarybere Kafanaõ judeu dohodýýna-ki, riernanymyhýreu.

⁶⁰ Iribi tahe Jesuisi-ò ijohona mahädu rarybere:

—Kia isira tyhyre iny rieryke. Inyõ heka kia rityhynyötyhy.

⁶¹ Jesuisile heka rexierymyhýre tiiboho tuu rarybemyhýreki, tahe tamy rýýraxire:

—Kaa aõbohe arabinadýýnyrenye.

⁶² Tahe jiarý Deuxu Riore Hähutyhyhyký, ixby biu-ò aròòsekeki, timybo marybebenyke, kaiboho wamy bobibenykeki. ⁶³ Deuxu Tyytybytyhyle umytuedeõna riwahinymyhýre. Umydetyhy umytuedeõna-di aõkõ rare. Urile adee rarybemahäre Deuxu Tyytybythyhyrybena rare, adeereny umytuedeõna rare. ⁶⁴ Tahe inyõ ayreny ludu riwathyhynyöreri. Jesuisi tahe juhuu-ribi rierymyhýre mobo rityhynyömyhýre, tule mobo tatxi-ïdýýdumy rarekre. ⁶⁵ Jesuisi raryberehyymy tii-wana: —Jiarý juhuu rarybewähäre. Inyõ Waha wadee riteónyökeki tiu wadee kanaötyhy. Tai heka tuu adee jiarý rarybere.

⁶⁶ Kia rybe òraru-ki sôwemy taerydýýna mahädu ririrenre. Tahe roirenre. ⁶⁷ Tahe Jesuisi rýýraxire taerydýýna waòinatxi reurò mahädu-ò. Ka bexe boibenÿokre aõbo biwaribenyokre aõbohe. ⁶⁸ Tahe Simaõ Pedro rirawyonyre. Wanryõ moobo aròirenykre. Kaile heka umytuedeõna rybe-di atxiteri. ⁶⁹ Jiarýboho ka aratyhynymahärenre. Araeryrenre ka, kai Deuxu-ribi hãbu òbitityhymy atximahäte. ⁷⁰ Jiarý aratarenre waòinatxi reurò inymy erydýýna mahädumy. Ihäre tahe inyõ ratximyhýre diaboõ heka tii rare. ⁷¹ Jesuisi tahe Judasi Isariomy rarybereri. Iwò inatxinamy wahe. Simaõ-Isariò riore tii rare. Judasi dori Jesuisi riwahinykrety ratxirer iòludu mahädu-ò.

7

¹ Judeu mahädu Jesuisi rubudýýmy rurumyhýre. Tai tahe Judeia bede ludu hawä-ò ralòõmyhýre. Kalileia bede hawädile rariamyhýre. ² Tahe judeu mahädu worana bedehesi iòhòmy rýimyhý. Kiani tahe heto riore worana bedehesi rare. ³ Tahe Jesuisi serioreboho tamy rarybere: —Make wa karibi Judeia mahädu bede-ò aerydýýna mahädu dori aõwiwhiký kai tewinyteò tuu robikemy. ⁴ Aõwiwhikýmy tewinyteri, tai tahe ixinamy iny tuu ibutumy robikre. Ibutumy iny ixierysymy tahötintyteri-wana urile iny lau iwôteõmy aõna aõna wiwhiký. ⁵ Jesuisi seriore mahädu tule rityhynyöre. ⁶ Jesuisi tahe dirawyonyde: —Wiji araõkre wabededýýnanamy dori tuu reaõmy ratxirer. Kaiboho tahe adohotalemy bòike. ⁷ Bede ludu mahädu iny dori aluurenre, tahe waderamy rekoarenre. Iòrarunamy dori jiarý tamy rarybemahäre, ibinatyhyremy. ⁸ Kaiboho boibenyke worana bedehesi-ò. Jiarý tahe wiji araõkre, wabededýýnanamy reaõmy doimyhýde. ⁹ Kia tahe Jesuisi tamyreny rarybere. Tahe Kalileia-ribi Jesuisi ròhonyõmy rýimyhýre.

¹⁰ Tahe iseriore roirenre worana bedehesi-ò. Idi tahe tule tii rare iherenymy itýnymy aõkõ wahe, wasimy inyõ tuu robiheny. ¹¹ Judeu mahädu tahe Jesuisi riijemyhýre worana bedehesi òrake-ò. Rarybemyhýre: —Titxibo tahe tii ratximyhýre. ¹² Jesuisimy rybe ixitxiödýýna ròhonyre inysõweheký-ki. Inyõ heka awimy tuu rarybemyhýre. Ijõ tahe ibinamy tuu rarybemyhýre, tii iny itxenadýýdu raremy. ¹³ Inyõ tuu rarybeöhyyymyhýre ibutumy ijohonamy judeu mahädu lau ruberureki.

¹⁴ Worana bedehesi ty-a-ki Jesuisi Deuxu dohodýýna heto-ò ralore ribedeerynykemy.

¹⁵ Ribedeerynyreu tahe judeu mahädu ñ ijõ-ò rarybere: —Timykibo he kia ritidýýna rierymy tuu rarybemyhýre. Rierykõ ihärele iny riernanymyhýre. ¹⁶ Tahe Jesuisi dirawyonyde: Waerydýýna-di aõkõ rebedeeryre, Deuxu wateòdýýdu rybe-di wahe.

¹⁷ Inyõ Deuxudeewimy ratxikeki, tii rierykre aõerydýýnabo òbitimy ratxirer. Tii rieryke Deuxu-ribi aõbo rarybereri ada ixi-ribi rarybereri. ¹⁸ Iny ixi-ribi rarybekeki, tiile rexiloosõnanyke. Tahe iny iteòdýýdumy rarybekeki, tii tahe inatyhy rare. Tii

inatyhymy òbiti rare. ¹⁹ Moisesi adee bede ywina riwahinyre: —Tahe kaibohoõ tetyhynyõhyymahätenyte. Tai tahe aõhererekibo biwarubunykemy atxitenyteri. ²⁰ Tamy inyõ dirawyonyde. Kaita itxýteteri. Inyõ ka ararubunykemy aõkõ ratxireri. ²¹ Jiarý inyõ reteytenyre sabado txuu tahe kaiboho wadi bede teòtiinytenyte. ²² Boholake, Moisesi bede ywina arateónyke ariore ritótyky aròkemy resynanykemy. (Boboho tahe kia tuu ritelenyre Moisesi aõkõ.) Tahe notyky resyna txu rýikeki, tuu tewinyte sabado txu härele. ²³ Kia sabado txu biwinybenykeki Moisesi bede ywina riywinskykemy, tahe aõhererekibo wadee taykarananyteri hãbu sabado txu reteytenyreki. ²⁴ Aõ òbitimy aõkõ rare, òbitimy tahötinyterikile. Òbitinale-di maraykynybenyke.

²⁵ Ijõ Jerusalë hãwã ludu mahãduõ rarybere: ²⁶ —Kia rarybemy rýirerile, tii irubudýmy rexinohõtinyreri. Beteheke. Butumy ijohonanamy kia rarybemyhýre. Ihärele taheka inyõ tamy rarybeõhyymyhýre. Wedu mahãdu röhötinymyhýre: —Ina aõkabo Kristumy inatyhymy tii rare. ²⁷ Inyboho tahe rierymyhýre titxiribibo tiò namyhýde. Kristu Deuxu deòdýyna tahe kanakeu, inyõ tahe rieryötyhy titxiribibo kanake. ²⁸ Jesuisi tahe Deuxu dohodýyna heto-ki ribideerynemyhýreu rarybere: —Kaiboho tiwaerytenyte, titxiribibo anade tule teerytenyte. Tahe wateòdýýdu teeryötenyte. Teròwymy heka jiarý anade. Tule tii inatyhytyhymy rare. ²⁹ Iribi jiarý anade Tii riwateðnyre, tai jiarý tii reeryre. ³⁰ Inyõ rrijemyhý riròtenykemy. Tahe rimyõhyre ruberureki, ibededýñanamy aõkõ bede rýireki. ³¹ Iny sôweheký-ribi sôwemy iny rityhynyre. Tahe inyõ rarybere: —Kristu Deuxu deòdýyna iratyre aõna aõna wiwihihý riwinskykemy tahötinyteri. Aõkõre, tii dori inatyhymy Kristu rare. ³² Fariseu mahãdu kia-ò roholareu, tahe wii ributunyre xiwe wahidýdu wedu mahãdu-wana. Tahe tiiboho soldadu mahãduõ riteðnyrenyre Jesuisi rimykemy. ³³ Jesuisi tahe tamyreñy rarybere: —Urihimyò umyreny-wana watxikre, idi ta aròðekre wateòdýýdu-ò ixypy. ³⁴ Kiaboho biwijebenykre, waki mahabenyoþtyhy. Titxibo watxireri kia-ò heka bitehemynoþtyhy. ³⁵ Judeu mahãdu tahe widee rarybere: —Titxiwexe tii rakremy ihýre, tuu rokobirenþtyhy tai rakaharenþtyhy, myõ rarybemyhýre wahe: judeukõdu mahãdu bede-ò aõbo rakremy ixi-di ratxireri. Tai ribedeerynkykemy, judeu mahãdu-wana rasñykykemy. ³⁶ Timybohe rarybere: —Waki mahabenyoþtyhy, titxibo watxireri-ò behemyhyþtyhy, myõ rarybereri.

³⁷ Ihewotxu worana bedehesi aõnihikýtyhy rare. Jesuisi iu rexiukýnyre rarybekemy: —Inyõ bemomy risakeki, wadee kanake, riõke. ³⁸ Inyõ riwatyhynykeki, Tyritina-ki kia wese rybe rýire:

—Iwo-ribi benihiký iru röhönyke.

³⁹ Iu Jesuisi kia rarybereu, Deuxu Tyytybytyhy aõmy dýñanamy rarybere. Iny dori rityhynykeki, iwo-ò Deuxu Tyytybytyhy ralõke. Urile tahe Deuxu Tyytybytyhy riwahinyõmy rýire. Jesuisi dori ròðeõre biu-ò. ⁴⁰ Tahe roholare mahãdu tahe rarybere: —Ka heka hãbu Deuxu Rybedutyhy rare. ⁴¹ Ijõ tahe rarybere: —Tii Kristu rare. Ijõ tahe rarybere: —Kristu aõkõ Kalileia bede-ribi dori tii rareri. ⁴² Tyritina rybe-ki roire: —Kristu, Davi sõ-mahãdu ribi kanakremy. Belë hãwã-ribi; titxibo Davi rasñyre-ribi. ⁴³ Tai tahe wiwese wese aõkõ röhötinyrenyre Jesuisi-di. ⁴⁴ Inyõ riròtenykemy ixi-di ratximyhý, ihärele tahe inyõ rimyõhyre.

⁴⁵ Tahe soldado mahãdu ròðemy rare rimyõhyylemy fariseu mahãdu-ò xiwe-wahidýdu mahãdu wedu-ò. Tahe soldado-ò rýýraxirenre: —Aõhererekibo tedyöteri.

⁴⁶ Tahe dirawyonyde: —Timybo inyõ kowa hãbu wesemy rarybeõhyyre rybe iwtixira wihihýmy tii rarybere. ⁴⁷ Tahe fariseu mahãdu rarybere: —Kaiboho aõbo tule araitxenanyrenyra. ⁴⁸ Inyboho mahãdu reny-ribi moõ rityhynyõhyymyhýre, fariseu mahãdu wahe, wedu mahãdu wahe. ⁴⁹ Inyõ rityhynyre, tahe tiiboho Moisesi bede ywina rieryõre tai Deuxu aõhõkýmydýñana-txi idi rehukre. Aõhõkýmydýñana-ò ritamadýñykre.

⁵⁰ Nikodema iyreny-ki ratximyhý. Fariseu mahãduõ tii rare, juhuu Jesuisi raraò rare wahe. Tii heka rarybere imahãdu-ò. ⁵¹ Juhuu roholamyhýre aõhebo rotýñyraò wahe idi tahe ibinakeki riròtenykemy rrijemyhýre. Kia tahe iny bede ywinarený rare. ⁵²⁻⁵³ Tahe

rirawyonyrenyre: —Kai wa tule Kalileia mahăduõ atxiteri. Tyyriti-ò beteheke timybo rarybereriõ: —Kalileia-ribi rybeduõ ròhonyötyhy wahe.

8

¹ [Tahe ibutumy he tasŷ-ò reareare. Iu tahe Jesuisi rare Oliveira hăwălò-ò. ² Biura-di tahe dòsede Deuxu dohodŷyna heto-ò ixypy. Sôwemy iny tamy rare; Jesuisi ronyre; ribedeerynyre. ³ Hăwyyõ ratximyhÿ hăbu witxiraõ-wana wasimy ratximyhÿ. Tahe inywixiraõ itxirenry reare. Tai tahe Deuxu rybe erydŷdu mahădu fariseu mahădu-wana hăwyy didyde Jesuisi-ò. Tahe hăwyy-ò rarybere rÿikemy iny sôwehekÿ-ki. ⁴ Tahe raryberenyre Jesuisi-ò: —Bede erydu: —Kahăwyy tÿwe rare inyõ itxi rearra. ⁵ Iny bede ywina Moisesi riwawahinyré tahe rarybere mana-di rurumyhÿkemy. Tahe aõmybo kai mynarybeke. ⁶ Tiiboho kiamy rarybere Jesuisi riurihire timybo rarybekemy. Tai tahe ibinamy tamy rarybekemy idi ratxireri. Jesuisi tahe suò resera ròritidŷkremy tebò-di suki riritinyra. ⁷ Tahe ritŷraxyhyy ihÿmyhÿ. Tahe Jesuisi rÿire; rarybere: —Inyõ òrarukõmy ratxirerile, tii mana-di juhuu tamy rehukre. ⁸ Ixityrele sÿ Jesuisi ròritidŷre suò. ⁹ Kia rybe-ò roholarenyre, tahe rexitarenre sohoji sohojilemy, tarayky dori ribinadŷnyrenyre. Matuari mahădu tahe juhuu rexitare. Ikonanatyhy dori rare, tahe Jesuisi hăwyywanale tai rÿire. ¹⁰ Jesuisi retehere: —Hăwyy sohojilemy robire rÿraxyre tamy: —Hăwyy, titxibo mana-di arubudŷmy rybedu mahădu rirahura. Inyõ aðhe arasãnyöhyrya. ¹¹ Tahe dirawyonyde: —Anokõre, Wahí. Tahe Jesuisi rarybere: —Jiarÿ tulere! Mahe, òraruna-txi tahe ixypy ixeõmy.]

¹² Ixityre Jesuisi rarybere tamy: —Jiarÿ wabede loosõna rare. Inyõ wahemy kanakeki, bede luru-ki rariaõtyhy. Tii heka loosõna-di tarayky-ki rarekre. ¹³ Tahe fariseu mahădu tamy rarybere: —Aõkõre, kai wa iximy tarybeteri tai tahe arybe inatyhymy aõkõ rare. ¹⁴ Jesuisi dirawyonyde: —Inatyhymy iximy rarybereri jiarÿ, tahe warybe inatyhy rare, jiarÿ dori reeryre titxiribibo anade, tule tiobo arakre reeryre. Kaiboho tahe kia teeryõtenyte. ¹⁵ Kaiboho waywisidŷmy tadiõlonyte, ihäre tahe ðbitimy tiwaywintenyôte tiwaerytenyköteki. Tahe jiarÿ inyõ reywinyõreri. ¹⁶ Jiarÿ inyõ ariywinykeki, waywisidŷyna tahe ðbiti rare. Jiarÿ dori ixiwanale aõkõ rare. Waha, wadeòdŷdu wawana raremyhÿ. ¹⁷ Abede ywina-ki kia rybe riritinymy rÿimyhÿre: —Inatxi hăbumy wiwesehyylemy rarybekiki kia tahe inatyhy rare. ¹⁸ Jiarÿ iximy rarybemahăre tule Waha wadeòdŷdu wamy adeereny rarybemyhÿre. ¹⁹ Tahe tiiboho Jesuisi-ò rÿraxyrenyre: —Titxibo boo ratximyhÿre. Jesuisi rarybere: —Kaiboho tiwaerykõmahătenyte, Waha tule teeryõmahătenyte. Kai biwaerybenyõkeki, tule Waha bierybenyõtyhy. ²⁰ Kia Jesuisi rarybere Deuxu dohodŷyna hetowo-ki, iubeweri yrubudŷyna ube-ki. Tahe inyõ rimyõhyrye, ibededŷnanamy aõkõ bede rÿireki.

²¹ Iribi tahe ixityre tamy rarybere: —Jiarÿ he arakre karibi. Kaiboho biwajebenykre tahe aðrarurennydile burubenykre. Boiõtyhy titxibo arakre-ò. ²² Tai tahe judeu mahădu widee raryberenyre: —Inatyhymy aõbo tii rexirubunykre. Tii raryberaki: —Titxibo arakremy boiõtyhy, myki tuu idi rôhõtinyrenyre. ²³ Tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho kaludu toite; jiarÿ aõkõre, biu ludu rare. Kaiboho bede ludu toite, jiarÿ tahe kabede ludu aõkõ jiarÿ rare. ²⁴ Tai heka adeereny rarybereri aðrarurenny-di burubenykre. Inatyhymy jiarÿ tii rare: —Iwese rarybere wesemy. Tahe kia warybe bityhynyõbenykeki, aðrarurenny-di burubenykre. ²⁵ Tahe tiiboho rÿraxyrenyre Jesuisi-ò: —Mobo he tate. Jesuisi dirawyonyde: —Timybo adeereny rarybewâhăre, juhuu wahe. ²⁶ Jiarÿ sôwemy rÿire aõna aõnamy umyreny ararybeke umyreny ariywinyke ta ararybekre Waha tuu wadee rarybelemy. Tii diwateõntyte tii inatyhymy rare. Irybelemy bede iny-ò ararybekre. ²⁷ Rieryõhyrye tamyreny rarybere, tybymy. ²⁸ Kaiboho heka biwata-madŷnybenykre, bierybenybenykre mobo jiarÿ rare. Tule ixi-ribi aõkõ aõna aõna rewinywâhăre bierybenykre; tule iwese Waha riwaerynanymyhÿre wese, rarybemahăre. Kia tule bierybenykre. ²⁹ Wateòdŷdu wawana raremyhÿ. Iximy riwariõtyhy, jiarÿ tamy wimy rewinyhyymahăreki. ³⁰ Kiamy tarybe rahudi tahe, sôwemy iny rityhynyre.

³¹ Judeu ityhydýýdu mah  du-   Jesuisi rarybere: —Kaiboho warybe tyhy-di moh  tinybenyhykeki, inatyhymy watyhydýýdu wahlenlumy boibekre. ³² Inatyhyna tahe bierybenykre. Kia dori aratarenyke, de  dumy a  k   boibekre. ³³ Dirawy  nydenye a  k  re inyboho Abra   ri  k  re roire, tiu heka mode  dumy roirek  mah  re. Timybo tarybeta: —De  du-ribi riwatakemy. ³⁴ Tahe Jesuisi tamy rarybere iny     raru-di hyy rexiorarunykeki, tii òraruna de  du wese hyyle rare. ³⁵ De  du heka heto wedu ijoihyymy a  k   rarekre. Iwedu ixinamy rakre. Ri  re tahe iijoihyymy rare. ³⁶ Tahe Deuxu Ri  re heka ixinamy arate  nykeki, tiu òraruna de  du wesemy ixyby bonybeny  tyhy. ³⁷ Abra   ri  k  re inatyhymy toite. Kia tahe reerryre. Ih  rele tahe biwarubunybenykemy atxitenyteri warybe dori araykywo-di a  k   ratxireri. ³⁸ Waha-wana ranymah  u, a  mybo rabire, wiji tuu rarybereri. Kaiboho tule boo-ribi tabitenye tuu tewinytenyteri. ³⁹ Rirawy  nyrenyre: —Wahareny heka Abra   rare. Jesuisi rarybere: —Abra   ri  remy inatyhymy toite-wana, Abra   a  myd  y  nana iwesemey biwinybenyke. ⁴⁰ Katahe warubud  y  my wadi atxitenyteri. Inatyhyna Deuxu-ribi raholaremy, adeereny rarybemah  re, tai tahe warubud  y  my atxitenyteri. Abra   tahe tiu tahe tuu rot  y  ny  tyhy. ⁴¹ Kaiboho heka borenytyhy wesele tat  y  nymah  tenye. Dirawy  nyde: —A  k  re, jiar  yboho waxiri  re a  k   roire. Deuxuhylle iny tybyreny rare. ⁴² Tahe Jesuisi rerawy  nyre: —Deuxu boo inatyhymy rare-wana inihe kaiboho waluurenryre. Jiar  y dori Deuxu-ribi anade. Ixidee wimy a  k   anade tii diwate  nyde. ⁴³ A  hererekibo teertyeny  te warybe. Isiratyhyre a  bo ijohona. A  k  re, ityhyd  y   isirare adeereny. ⁴⁴ Kaiboho Diabo ri  re toite tamywimy biwinykemy atxitenyteri. Tii juhuu rubud  y  du hyy rare. Tii heka raruireri inatyhywesehek  le wahe. Tii ruidu rare. Ruiwedu tii rare. ⁴⁵ Kaiboho heka tiwatyhyny  hyymah  tenye inatyhyna dori jiar  y rarybemah  re. ⁴⁶ Iny   inihe wamy rarybe  tyhy jiar  y òrarudu raremy. Adeereny inatyhynamy rarybereri. A  hererekibo tiwatyhyny  teri. ⁴⁷ Iny Deuxu-ribi ratxireri, Deuxu rybe roholamy  re. Kaiboho Deuxuh  r   a  k   toite. Te  du a  k   toite. Taita warybe-   tahola  teri.

⁴⁸ Jesuisi-   tiiboho dirawy  nydenye: —Inatyhymy rarybew  h  renyre. Kai Samaria mah  du tate. Kaludu mah  du a  k   tate. Kai tyytybybina dire. ⁴⁹ Jesuisi rirawy  nyre: —A  k  re, tyytybybina-di a  k   watxireri. Waha tahe rewowydynw  h  re. Kaibohole tiwabinad  y  nymah  tenye. ⁵⁰ Wowydyna ixi-di a  k   reijereri. Waha tahe kia a  myd  y  nanamy riywinykre, tii rierymyh  re. ⁵¹ Inatyhytyhymy adee ararybekre: —Iny   warybemy re  bykeki, tiu rubumy tii robi  tyhy. ⁵² Tai judeu mah  du rarybere: —Katahe inatyhymyhe inydeereny aerysyd  y  na r  yira tyytybybina-di tate wahe. Abra   tahe rurure; Deuxu rybedu tule. Tahe timybo kai tarybeta: —Iny   warybemy re  bykeki tiu rubu urihixinamy roi  tyhy tamy. ⁵³ Kai a  bo inatybyreny Abra   ratyre awikemy a  bo ixi-di tah  tinymah  te. Abra   rurure Deuxu rybemy rybenadu amah  du tule rurure. Mobo raremy he tah  tinymah  te. ⁵⁴ Tahe Jesuisi rirawy  nyre: —Jiar  y ixi-di wowydyna ariijekeki, tahe wawowydyna a   a  k  omy rareke. Waha tahe riwawowydynymyh  ke aDeuxumy raremy tu tarybeteri. ⁵⁵ Tahe a  k   teertyeny  te. Jiar  y tate reerymah  re. Jiar  y reery  mah  remy ararybekki, tai ruidumy rareki, iwese kaiboho toite wesele wahe. Tahe reerywähäre, tule irybemy re  bymah  re. ⁵⁶ Boreny Abra  , wamy dobide, wabeded  y  nana kanakremy tuu dobide, wabeded  y  nana kanakremy tuu dobide tai tahe reysatyhymy rare. ⁵⁷ Tahe judeu wedu mah  du rarybere: —Kai 50 be  ramy a  k   atxiteri timyrekkibo tarybeta Abra   tabitemy. ⁵⁸ Jesuisi dirawy  nyde: —Abra   rea  ule, Jiar  y rarehyymah  .

⁵⁹ Tahe manadile rimymy reserenyre idile rirabunykemy. Jesuisi tahe rexiw  my iribi r  h  nomy rare, dohod  y  na heto-ribi.

rirawyonyre: —Tahe aõkõre tyby ise-ke aõkõ tiike aõkõ. Deuxu ruru wiji riteòsinykremy tahe tii kiawesemy rohonyre. ⁴ Wateòdýýdu aõmydýýnanamy arotýýnyrenykemy watxiwähärenyre. Inyboho rikiwinyrenyke ibededýýnanamy rýikreú, iwese txumy rýikre wese tahe rumy heka kanakre tai raaõmysdýýõmyhýre. ⁵ Kabede-ki watxiwähäreole tahe jiarý bede ludu mahädu loosònatyhymy jiarý rare. ⁶ Tarybe rahudi tahe rarybexinyre suò idi tahe suboromu ritxiényre. Idi ta hâbu rueyre-ò subororo ritidire. ⁷ Tahe hâbu ruetà-ò rarybere: —Make wa bexisuhòke Silòe ahobe-di. Sildemy ninadu heka iny rybe-ki deòdýýna wesemy rare. Hâbu tahe rare, risuhore, dòðsede robimy. ⁸ Tahe ierydu mahädu, tuu robire idi itxeredu mahädu raryberenyre widee: —Kabe hâbu ixitòdýýdu rare, nierumy kowa-ki rexitòenymy ronymyhýre rare. ⁹ Ijõ rarybere tule rare. Ijõ rarybere: —Aõkõre, iwesele tahe iwitxirari. ¹⁰ Rýýraxirenrye tamy: —Timykibo arue reytera. ¹¹ Rirawyonyre: —Hâbuõ Jesuisi inire. Tii tahe suboro borole riwinyra warue-ò ritidire. Tahe wadee rarybera: —Make Silòe ahobe-ò aõ bisuhòke. Tahe rare, resuhore, tai rabimy watxireri. ¹² Rýýraxirenrye titxibo tahe tii rara. Rirawyonyra: —Reeryõre.

¹³⁻¹⁴ Kia ruedeytena Jesuisi riwinyre sabado txuu, judeu aõmysdýýna txu aõkõ. Tahe tiiboho hâbu ridyrenyre fariseu mahädu-ò. ¹⁵ Ixityre hâbu-ò rýýraxirenryre: —Timykibo riteytenyra. Tahe rirawyonyre: —Subororole waruetyre-ò ritidira, idi resuhòra, iule tahe retehera. ¹⁶ Tai tahe fariseu mahädu-ò narybede: —Ka hâbu Deuxu-ribi aõkõ nade. Kakýny sabadotxu bede ywina riywinyõhyre. Tahe ijõ imahäduõ rarybere: —Hâbu òraruduõ tiu deytenawihihikýõ kia wesemy riwinyöthy. Tai tahe wiribi hitximy raraykynyrenyre. ¹⁷ Tahe ixityre hâbu-ò rýýraxire: —Tii arue arue riteytenyra: —Tai tahe timybo tuu marybekre. Hâbu rarybere: —Tii Deuxu rybemy rybeduõ rare. ¹⁸ Tahe judeu mahäduõ rarybere: —Ise-wana tybywana widee ararybekekile, arityhynykre. Tai riteònyre tybybohòrysymy. ¹⁹ Rehemynyreu, tahe tamy rarybere: —Kaa aõbo ariõre rare. Inatyhymy aõbo iruetàmy reare. Timykibo tahe wiji robira. ²⁰ Tahe tybyboho rirawyonyre. Inatyhymy wariõrereny rare. Iruetàlemy ka reare. ²¹ Reerykõrenyre timykibo retehera. Irue riraynyre dori, reeryõhyre. Tamy marybebenyke. Ibeòra dire ka, iximy relyyleke. ²²⁻²³ Tybyboho ruberumyhýrenyre judeu mahädu lau. Judeu mahädu dori, rarybemyhýre: —Inyõ Jesuisimy rarybekeki, tii Kristu Deuxu deòdýýna raremy rarybekeki, tahe dohodýýnawo-ribi riteònykemy idi rýira. Tai tahe hâbutybyboho kia wesemy raryberenyre. Tii ibedra dire: —Tam y marybebenyke.

²⁴ Juhuu iruetàmy raremyhýò ixityre ròtedýýmy rarybere. Òbiti rybe-di marybeke. Inydeereny tahe ka dori òrarudu rare. Tai tahe Deuxu biwowydynyke. Tahe tii rarybere: ²⁵ —Tii òrarudu rare, reerykõre. Sohoji aõmydýýnana reeryre. Juhuu waruetàle heka reeryre, wiji tahe retehereri. ²⁶ Tahe ixityre tamy rýýraxire: —Aõbo tii riwinyre. Timybo arue roire. ²⁷ Hâbu rarybere: —Adeereny tuu rarybere tahe taholaõhyytenyta. Aõherekibo ixityre ijohonamy tarybetenyteri. Ierydýýnamy boibekemy aõbo atxitenyteri. ²⁸ Tuu raryberenyre aõbina binalemy. Kai heka iiðoið atxiteri. Jiarýboho Moisesi erydýýna jiarýboho roire. ²⁹ Deuxu Moisesi-ò rarybemyhýre. Kiamy reeryrenyre. Ka hâbumy tahe aõmy raholaõmahäreny, tiludubo rare. ³⁰ Kia wa riwateytenyra bedeòtiidýýna urenana tii rare. Ihärele tahe kaiboho teeryõmy tuu tarybetenyteri. Wadee kia ajuedena rare. ³¹ Deuxu wa òrarudu ixitòdýýna-ò roholaõthy. Kia reeryrenyre. Tahe inyõ Deuxu rityhynykeki tamywimy rýirakeki, kia-ò Deuxu roholakre. ³² Bede rexidelenyreu, inyõ roholatthy iruetàmy raumynyre heka reytere. Inyõ tiu riwinyõre, wiji tahe diwinyde. ³³ Kia hâbu Deuxu-ribi nokõduõ aõkõkeki tiu aõ riwinyöthy. ³⁴ Tahe fariseu mahädu aõbinahakýlemy tuu rarybere: —Kai uladumy teateu, òrarudutyhymy tate. Kai aõmybo biwabedeerynybenykremy aõbo wadiren y tahõtinyteri. Tahe riteònyre dohodýýna heto-ribi. Ihyymy riteònyre.

³⁵ Kia-ò Jesuisi roholareu hâbu riijere tahe rýýraxire tuu: —Kai Deuxu Riõre Hâbutyhyký aõbo tetyhynyte. ³⁶ Hâbu rarybere: —Mobo tii rare, Wanry, arityhynykemy watxireri. ³⁷ Wamy wa tabita, jiarýleheka watxireri. Adee rarybererile watxireri.

³⁸ Tahe rarybere: —Wanyrÿ aratyhyynyra he. Tahe hăbu Jesuisi riwowydynyre. ³⁹ Jesuisi rarybehyyla: —Jiarÿ anade kabede-ò iny ruetà aritobixidÿnykemy; tule robimyhÿre mahădu ariruetàdÿnykre. Iny òwydÿnamy anade. ⁴⁰ Fariseu iòhomy iribi rÿimyhÿ roholare irybe-ò. Tahe tamy rÿraxire. Inatyhykõ aõbo ka jiarÿboho tule waruetàrenyre. ⁴¹ Jesuisi rarybere: —Aruetàmy ahätenytek, aòraruna-di aõkõ toite. Tahe tarybetenye reerywähä, rabiwähäre. Tai aòraruhyy-di toite.

10

¹ Inatyhytymy adeereny ararybekre: —Inyõ budoeni yrubudÿna ijòtòbònadi, ralòõkeki, tii tahe wasidu ixiwatxitidÿdumy rare, raòwònymy heka ralòmyhÿre. ² Ijòtòbònadi ròtedu, tii budoeni-di itxeredutyhy rare. ³ Iu ijòtòbònadi rehe-mynymyhÿreu, ijòtòbònalu ludu tamy riraynzymyhÿre. Tule budoeni irybe rierymyhÿre. Sohoji sohoji-ò ininimy tamy ryrymyhÿre, tahe idi ròhònymy ridymyhÿre. ⁴ Ihõrõ ahana-ò ridyre, tii iko-ò rÿimy idi ramyhÿre. Riheludunymy idi raremyhÿ ri-erymyhÿreki irybe. ⁵ Budoeni ieryödu riheludunyötyhy, irybe rieryöreki. Iny ieryödu-ribi rahenykre. ⁶ Jesuisi tamy kia bede eryna ijyymy relyyre. Tiiboho tahe rieryöhyrenyre timybo ibede erydÿnamy rororerimy.

⁷ Tahe Jesuisi ritýnynyre tamyreny: —Jiarÿ budoeni ijòtòbònawesemy rãimahäre. ⁸ Ibutumy iny wakõule rehemynyre wasidu ixiwatxitidÿdumy rÿiramyhÿ. Wabudoeni ityhydÿdu wesemy rÿirerimy ihÿre. Tiiboho wasidurybe-ò roholaõhyymyhÿrenyre. ⁹ Jiarÿ ijòtòbònawesemy rãiwähäre. Inyõ wamy ralòõkeki, tii heka tarasanaõmy rarekre. Iwese wabudoeni ralòmyhÿre idi ròhònymyhÿre asi wiwihiķymy riroximyhÿre wesemy, tule ityhydÿdu mahădu rÿirakre, bedeòbyna wiwihiķy ritakremy. ¹⁰ Wasidu heka rubudÿmy nade, bedehudumy wasimy, jiarÿ tahe anade inyõ umytuedeõna ariwahinykre, irutyhytymy wihiķymy wiji rÿirakremy. ¹¹ Jiarÿ budoeni-di itxeredu wihiķy rare. Ihyy ta waumy ariwahinykre teròwyrenymy. ¹² Inyõ budoeni-di itx-eredumy deòdumy risyñykeki, tii riwisinanyötyhy, tii dori budoeni wedu aõkõ rare, deòdule rareki. Tahe iròdu brebbeñ tamy kanakeki tahe rahenyke iribi, tai ijõ rimyke, ihona tahe raòrunyke. ¹³ Deòdu heka rahenyke tii iwedu aõkõ rareki, tii aõmy aõkõ idi röhötinymyhÿre, iòwydimy aõkõ. ¹⁴⁻¹⁵ Jiarÿ heka itxeredu wihiķy rare wabudoeni riwaerymyhÿre. Jiarÿ tule tii mahădu reerywähäre. Waha riwaeryre, tule tii reeryre. Iwesetyhyle wabudoeni-wana wii reerynyre. Iòraru-ki tahe waumy ariwahinykemy idi wähäre. ¹⁶ Jiarÿ wabudoeni-di watxiwähäre. Aõ kabede-ki aõkõ. Ibutumy aributun-ykemy idi watxireri. Tai tahe sohoji ijoihyylemy heka roikre. Ibutu-di itxeredumy ararekre. ¹⁷ Tai heka Waha waluvre, waumy ariwahinykreki wahe. Ihärele tahe ixypy idi arexiumydÿnykre. ¹⁸ Inyõ heka ixideewiķekiriwarubunyötyhy. Arexiwahinykre tamyreny riwarubunyrenykremy. Ixideewikre, arexiwahinykre, tule waumy arimymy arexiixixanykre. Waha dori Wadee rarybere tii ariwinykremy.

¹⁹ Kia rybe òraru-ki judeu mahădu rybe rexijejeinyre. ²⁰ Sôwemy iny ritxiõnymy rarybere: —Tii tyytybybina-di ratximyhÿre ada raitxýtemy aõbo ihÿre. Aõhererekib tamy taholamahätenyte. ²¹ Ijõ tahe rarybere: —Aõ tyytybybina-di aõkõ rarybemyhÿre. Tyytybybina aõbo hăbu ruetà riruedÿnyötyhy.

²² Jerusalë hawä-ki heka beòrahyy rare. Worana bedehesi hetxina Tÿmyradÿna rÿire. ²³ Salomaõ Ube-ki, Deuxu dohodÿna heto ubeõ-ki. ²⁴ Jesuisi rariamy ihÿmyhÿ. Tahe judeu mahădu rirurawonyre itÿyraxidÿny. Tiwese bededÿñanymybo nohõtidihyy bede ariwyrenykre. Kai inatyhytymy Kristumy tate-wana, tahe manarybeke itýnymy. ²⁵ Jesuisi dirawyönyde: —Rarybere wahe, tahe kaiboho tiwatyhynyöhyte. Inatyhytymy ierysymy mohõtinybenykeki, waaõmydÿñana wiwihiķy rewinymahäre-di bete-hebenyke. Wahani-di kia rewinymahäre. ²⁶ Kaiboho tahe tiwatyhynyölemahätenyte, wabudoeni wesemy aõkõ toite. ²⁷ Wabudoeni warybe rierymyhÿre, riwaheludunymyhÿre; jiarÿ heka ibutumy wabudoeni reerymahäre. ²⁸ Tamy umytuedeõna rewahiny-

wāhāre tii heka ruruōtyhy. Inyō waribi ridyōtyhy. ²⁹ Waha wadee riwahinyre. Tii heka ibuturatyre rare. Inyō iribi ritaōtyhy. ³⁰ Jiarŷ Waha-wana sohojihyyle watxiwāhāre.

³¹ Ixityre tahe judeu mahādu mana-di rirubunykre idi rŷire. ³² Tahe Jesuisi tamyreñy rarybere: —Jiarŷ sōwemy bedeòbyna inydee rewinywāhāre Waha ruru-di. Aōòrarukibo biwarubunybenykre. ³³ Tahe judeu mahādu rirawyònnyre: —Kai aōmydŷñana wiwi-hikŷle tewinyte. Kia òraru-ki aōkō ijoi adi rŷireri mana-di arubudŷñmy Deuxumy binatyhymy tarybeteriki. Kai dori hābu tate, ihārele Deuxumy texininiteri. ³⁴⁻³⁵ Jesuisi rarybere: —Abede ywina-ki ryberiti rŷire. Deuxu Rybe òbitihyymy raritinyymy rŷire. Kiamy: —Jiarŷ rarybere: —Kaiboho Deuxu toite. Deuxu Rybe heka inyō-ò diteònyde. Kia mahādu tahe Deuxulemy rininire. ³⁶ Deuxumy tiiboho rininirenryre-wana, aōhererekibo wadee takyarananyteri jiarŷ tule Deuxu Riorelemy rexininireki. Waha dori, riwatamy diwateònyde. Timykibo kaiboho tarybetenyeri Deuxumy ibinamy jiarŷ rarybererimy ³⁷⁻³⁸ Waha-ribi bedeòbyna ariwinyōkeki, biwatyhynybenyōtyhy. Tahe ariwinykeki, aōbo rewinyre-wana bityhynybenyke, biwatyhynybenyōke hārele. Tai tahe bityhynybenyymy boibeke jiarŷ Waha-wana wāhāre tule Waha wawana ratximyhŷre. ³⁹ Kabedeu ixityre rrijere Jesuisi rimykemy tii rexitamy rexihedŷñyre.

⁴⁰ Jesuisi ixityre Jordāō bero kowa weribi-ò reurore. Joaō juhuu ròsebedŷñmyhŷò rare. Taile tahe tii raremyhŷ. ⁴¹ Tahe sōwemy iny tamy roirenryre. Tamy rarybere: —Inatyhymy Joaō bedeòby iny itxerenamy riwinyōre. Tahe ibutumy tii Jesuisimy rarybemyhŷre, inatyhy rare. ⁴² Sōwemy heka taile Jesuisimy rityhynymyhŷre.

11

¹⁻² Lazaru ibinamy roimyhŷ Betŷnia hāwā-ki. Marie, Marta-wana iseriòrereny rare. Juhuu Marie Jesuisi-wana raremyhŷu, tii Jesuisiwa tyre-ò tarinalŷnyrehékŷ ritxiwire, idi tahe tarade-di rirubudŷñyre. ³ Lazaru ibinamy roimyhŷki tahe tiiboho riteònyre Jesuisi-ò rarybekremy: —Wahī, abiôwa tyhy binanikhikŷmy roireri. ⁴ Jesuisi kiamy roholareu rarybere: —Kabinana hāwā Deuxu wowydynamy tamy nadē. Tule riwawowy-dynykemy jiarŷ dori Deuxu Riore rare. Kabinina tahe rubuhyyymy aōkō tamy rŷike. ⁵ Jesuisi heka ibutumy iluurenryre, Marta, Marie, Lazaru-wana. ⁶ Iu Jesuisi rieryreu Lazaru webinaduna, tahe taile ratximyhŷre, rerihārele inatxitxumy. ⁷ Iribi tahe rarybere taerydŷña mahādu-ò: —Ròkòirenkye ixypy Judeia bede-ò. ⁸ Tahe ierydŷña mahādu tamy rarybere: —Erydŷdu aōhererekibo ixbynomy tamy tarybeteri judeu mahādu adi heka riwisñnymy rýimyhŷ mana-di arubudŷñmy. ⁹ Jesuisi dirawiyonyde: —Txu heka waòinatxi òra bededŷñnamy rare. Aōhe inatyhy. Inyō txumy rariakeki, tii aō òraru-ki reseōtyhy loosònampy dori ibutumy robimyhŷre. ¹⁰ Bede lurumy rariakeki tahe, aō òraru-ki reseke, loosóna dori ihoõrekwahe. ¹¹ Tahe ijōmy Jesuisi tamyreñy rarybere: —Iny biowareny ròrōmy roireri. Tamy arakre ariixixanykremy. ¹² Tahe imahādu rarybere: —Wanyrŷ tii ròrōmy roireri-wana bohe, reytekre. ¹³ Jesuisi heka rarybemyhŷ Lazaru rubumy roirerimy. Tiiboho tahe ròhōninyrenryre urile ròrōmy roirerimy. ¹⁴ Tahe Jesuisi ritñynytyhyra tamyreñy: —Lazaru rurure. ¹⁵ Jiarŷ wa aōrarureny-ki wadeysamy watxireri tai watxiõraki. Ka tahe biwatyhynybenykre. Ròkòirenkyre tamy. ¹⁶ Tome ierydŷña mahāduō rare. Didimomy iniõre. Tamahāduō rarybere: —Ròkòirenkyre, tule tii-wana rukururenkyremy.

¹⁷ Jesuisi rehemynyre, Lazaru inaubiòwatxumy hālloo iwòdŷñwo-ki roimyhŷ. ¹⁸ Betŷnia Jerusalē hāwā-ribi sohoji urihixinamy roire. ¹⁹ Judeu mahāduy-ribi sōwemy doidenyde Marta Marieboho wotðenamy, iseriòrereny rurureki. ²⁰ Marta Jesuisi kanakre rieryreu, tahe ròhōnyre tii-wana witxi reakemy. Marie tahe tahetokile ronymyhŷ. ²¹ Tahe Jesuisi-ò Marta rarybere: —Wahī, kakile atxiberi-wana waseritxòre rurukōhykyra ikuny. ²² Ihārele tahe rekeryre ibutumy Deuxu-kò bexitònykeki, tiki adeke kidiwahinykre. ²³ Jesuisi tahe tamy rarybere: —Aseriõre wa rubu-ribi kedexix-akre. ²⁴ Tahe Marta rarybere: —Rekeryre jikarŷ ikokunanatxu-ku rubu-ribi rexixakre, ibutumy ixixanatxu-ku. ²⁵ Jesuisi rarybere: —Jiarŷ waixixanadŷñdu rare, umytuedeõna

wahidŷ̄du rare. Inyō riwatyhynykeki, tii rubu-ki roire hârele, kedexixakre. ²⁶ Ibutumy irumy roirekeki, tiu rururenŷ̄tyhy, tii dori riwatyhynyreki. Kai aõbohe kia tetyhynyteri. ²⁷ Tii dirawyonyde: —Kohe, Wahī, aratyhynywâhâre. Kai Kristu tate, Deuxu ritxòretŷ̄hy. Deuxu tuu rarybereki, bede-kò kanatekònnyde wahe. ²⁸ Tahe Marta ròòsere Marie taseriòre-ò rarybere: —Inyhī rehemynyreri, kai makremy rarybereri. ²⁹ Kiamy roholareu, tahe, wylemy rŷ̄imy rare tamy rare.

³⁰ Jesuisi dori hâwâ-ò ralòõlemy raremyh̄y Marta tamy raryberekile raremyh̄y. ³¹ Tii rŷ̄imy ròhonyreu, judeu mahâdu tuu robire. Tahe riheludunyre, wabede-ò robukremy raresŷ̄ny tamy roholare. ³² Marie rehemynyre Jesuisi-ò. Tahe tii tuu robireu, resere iko-ò, tahe rarybere: —Wahī, kaki atxiberi-wana ikuny waseritxòre rurukôhykyra. ³³ Jesuisi Marta ibru-di tule judeu mahâduhi-di retehereu tule tii rabedewonikhîyre. ³⁴ Iule Jesuisi rŷ̄yrapire: —Titxiwexe tii tetiditenyte. Tiiboho rirawyonyre: —Wanyry, manake itxeremy. ³⁵ Jesuisi tahe rahinyre. ³⁶ Tai tahe judeu mahâduò rarybere: —Betehebenyke sôwemy heka tii Lazaru luure. ³⁷ Ijō tahe rarybere: —Tii iny ruetà riteytenyre. Aõhererekibo Lazaru irumy ratxireriule riteytenyora.

³⁸ Jesuisi ixby tawo-ki bederiòtiinyre. Tahe rariamy rare wabede-ò Lazaru suiwodŷ̄wo-ò roire. Mana-di tahe ritxiotobonyre. ³⁹ Tahe Jesuisi rarybere: —Mana bitake Marta tahe iseriòre rarybere: —Wahī, rarónyreri wahe inakubikòwa txumy dokuri txuu idi rŷ̄ira. ⁴⁰ Tahe Jesuisi rarybere: —Rarybere taheka, bityhynykeki, Deuxu rurumy bobike. ⁴¹ Tahe mana iribi ritarenyre. Jesuisi retehere biu-ò rexitõenyre: —Umy reálamý wahe watxireri kai wadée taholataki. ⁴² Wadee taholahyy atxiteri mahâte: —Kia reeryre, kata inysôweheký òraru-ki kiamy rarybera adee, tai tiiboho rityhynyrenykemy wahe, kai tiwateònyteki. ⁴³ Kia rexihureu tahe ryryre: —Lazaru, bodohonyke wa ahana-ò. ⁴⁴ Kia rurumy roimyh̄y-ribi tahe dòhonyde. Iwa heka tebò-wana widee ritŷ̄tenylemy roimyh̄y. Irati tahe tyybese-di ritŷ̄tenymy ihŷ̄myh̄y. Jesuisi rarybere: —Biesebyke wa ixinamy rake.

⁴⁵ Tahe judeu mahâduy-ribi, Marie Martaboho roraludu mahâdu, aõbo Jesuisi riwinyremy robireu tahe, rityhynyre. ⁴⁶ Ijō tahe fariseu mahâdu-ò roirenyre tamy relykemy aõbo Jesuisi riwinyremy.

⁴⁷ Iribi tahe xiwe wahidŷ̄du wedu, fariseu wedu mahâdu-wana heka ywisdŷ̄yna mahâdu ributunyre. Dohodŷ̄yna mahâdu wedu heka imahâduni rare. Tahe inyō rarybere: —Ka hâbu heka aõwiwhiký sôwemy diwinymyh̄de. Aõhebo he rokotŷ̄nyrenykre. ⁴⁸ Tiihyyle riwinymy rarekeki, heka ibutumy rityhynykre. Idi tahe Roma hâwâ mahâdu soldadu kanakre iny riòlòdŷ̄nyke inysý rahurenykre. ⁴⁹⁻⁵⁰ Kaifa imahâdu rare. Kabeòrau tahe tii ibutu xiwena wahidŷ̄du wedu rare. Tahe tii rarybere: —Kaiboho aõ teeryöhyytenyte. Hâbuõ tahe rurukre ibutu inydee. Tai tahe ibutu iny itueötyhy. ⁵¹ Kia heka irayky-ribi aõkõ ròhonyre. Deuxu irayky-ò ritidire, tii dori xiwena wedu tyhy rare kabeòrau. ⁵² Kiamy rarybereu, tahe Jesuisi rubunamy rarybereri. Jesuisi dori ibutumy judeu mahâdu dee rurukre. Tamy sohojile aõkõ rurukre. Tahe sohoji mahâduò rabutukre Deuxu riore bede bedemy rŷ̄ira mahâdu wahe. ⁵³ Itxuule tahe Jesuisi rubudŷ̄my rôhôtinyrenyre.

⁵⁴ Tai tahe ihâwây-ki rariaõre, Judeia mahâduy-ki. Tahe iribi rexitare bederahy-ò iòhòmy. Hâwâ-ò heka rare, Efrai heka inire. Taile taery mahâdu-wana ihŷ̄myh̄y.

⁵⁵ Judeu mahâdu worana bedehesi iòhòmy rŷ̄imyh̄y Pascoa heka inire. Ritelenykôule heka sôwemy roirenyre Jerusalë hâwâ-ò, tai rexiywinyrenykemy iwese bede ywina rarybere wese Pascoakomy wahe. ⁵⁶ Sôwemy iny Jesuisimy robikemy rŷ̄imyh̄y. Tahe Deuxu dohodŷ̄yna hetowo-ki widee rarybemyh̄re tahe rarybere: —Kanakre aõbo Jesuisi worana bedehesi-ò. ⁵⁷ Xiwena wedu fariseu-wana juhuu inyō rarybemahâre: —Inyō Jesuisimy robikeki, tuu wadeereny kanarybekre, tii ramykremy wahe.

rauhenemy r̄yimyh̄ tamy. Tai heka Lazaru rasñnymy h̄yre rubu-ribi rexixare-ribi wahe. ² Martaboho tahe r̄ysña wiutàdàna riwinyrenyre Jesuisideewina. Lazaru Jesuisi-wana riroxikremy ronymyh̄. Tahe Marta tamyreny r̄ysña riwymyh̄. ³ Marie tahe s̄owemy aderòna lñytre-di ratximyh̄, iòwyhyk̄re heka. Tahe tii Jesuisiwatyre ritxiwire idi tahe taradedile risuhore. Heto tahe tñyrehék̄lemy roire. ⁴ Judasi Isariò tule Jesuisi erydñynaõ rare tii tai ratximyh̄. Tii Jesuisi rityhenykremy tii raremyh̄ ihewo-ribi. Tii tahe rarybere: ⁵ —Kaa aderòna heka iòwyhyk̄ rare. Aôhererekibo idi tahonyôte nieru idi bitakemy iny aôkô mahâdu-ò nieru biwahinskykem. ⁶ (Judasi heka iny aôkô mahâdu luu aôkô rare. Erydñyna mahâdu nieru rubudñydu tii rare. Kia nieruõ tahe ixideele ritosinymyh̄re. Tai tahe aderòna òwy ixidee ributunykemy idi ratximyh̄). ⁷ Tahe Jesuisi rarybere: —Ixinamy wawatyre ritxiwike, wahâloo-ò waherina heka riryrymy tuu ritxiwireri. ⁸ Kaiboho heka aôu biwiôhenanymy ahâbenyke iny aôkô mahâdu awanareny dori rarehyymy rarekre. Jiarõ tahe kaki aratxihyyke aôkô rare.

⁹ Judeu mahâdu Jesuisi rehemynrerio roholare. Tahe s̄owemy iny tamyreny nadetxeremy. Tule Lazaru-ò itxeremy nadetxeremy nadetxeremy. ¹⁰ Tai tahe xiwe wahidñydu mahâdu wedu tule Lazaru rubudñy my rarybere. ¹¹ Lazaru òraru-ki dori s̄owemy judeu wedu Jesuisi rityhynyre.

¹² Itxubiowau tahe Jesuisi nadetxeremy Jerusalë-ò kia-ò tahe roholare ibutumy worana bedehesi ludu mahâdu. ¹³ Tai tahe roirenyre tii-wana witxi reakemy horeru riwyre ityre-di kanakre. Ryryrenyre Jesuisi-ò: —Waiòlöreny, kai arawowydynyreri, kai bedeòbydñydu tateki! Kai Deuxuni-di tateri. Kai judeu Iòlòtyhy tate. ¹⁴ Jesuisi nadetxeremy jumenta riore tyre-ki, tuu dori ihetxina tyyriti-ki roire wesemy. ¹⁵ Kiamy wahe roire:

—Judeu riore mahâdu uritere brebuõmy atximahâbeny aiòlöreny dori kanakre jumenta riore tyre-ki.

¹⁶ Iery mahâdu kia rieryõhyyre juhuu. ¹⁷ Iribi tahe töhöti itxi reare ritidñyna hetxina-ki roireny, Jesuisi biu-txi ròosemy rareu wahe töhötireny itxi reare. Tule s̄owemy iaõmydñyana rybe hetxina-ki riritinymy r̄yimyh̄re. Kia-di tahe idi töhötireny reare. ¹⁸ Inyõ itxeredu heka Lazaru ixixanamy relyyre. Tai tule iny s̄owemy doidenyde. Kia Jesuisi riwinyreò heka roholarenyre. ¹⁹ Tai tahe fariseu mahâdu widee raryberenyre: —Ibutumy ihemy roirenyre. Timyõre, aôhe heka rikisñnyrenyötyhy.

²⁰ Inyõ worana bedehesi-ki grego rybedu mahâduõ ratximyh̄. Tii tai Deuxu reálakemy ratximyh̄. Tii Besaida hâwâ ludu-ò Kalileia bede luduõ ratximyh̄.

²¹ Tahe grego rybe mahâdu tamy rarybere: —Wanyrõ, jiarõboho, Jesuisimy arobikemy watxirenrykeri. ²² Filipi tahe Andre-ko relyyre. Ta wiwana roirenyre Jesuisi-ò. ²³ Jesuisi rarybere: —Aôkôra, Wabededyñana iòhòra Deuxu Riore Hâbutyhyhyk̄ rubuna-ò, wahe. ²⁴ Inatyhy my adeereny ararybekre: —Jiarõ alòbòròna rijuxunymy h̄yre wesemy aresekre suò, arurukremy. Aruruõkeki ixiwanahyyyle ararekre. Arurukre-wana s̄owemy araratnykrek. ²⁵ Inyõ ixiluukeki heka, ruruke. Kabede-ki tahe ixiluuõkeki, tii rexiy-winymy umytuedeõna-ò ratxike. ²⁶ Inyõ wadeòdumy ratximyh̄ keki, tii riwaheludunyke. Tai titxibo aratxikeò tii wawana ratximyh̄ keki. Inyõ wadeòdumy rareke-wana, tii Waha riwowydynykre.

²⁷ Katahe wabedewonihik̄my watxireri. Timybo ararybekre, Waha, kia rubu aõmydñyana-ribi biwatake. My òsana arexitðenykre. Aôkôre, kiaòle heka kabede-ò anade. ²⁸ Waha, anityhy-ò iny riwowydynykemy watxireri. Iule tahe rybeõ-ò roholarenyre: —Kia rotñytre ihâre ta ixityre tuu rotñytre. ²⁹ Tahe iny sôwehek̄ kia rybe-ò roholare. Tahe rarybere: —Biumytxyle rare. Tahe ijõ rarybere. Aôkôre ÿju rare.

³⁰ Tahe Jesuisi rarybere: —Waòraru-ki aôkô kia rybe r̄yireri, aôrarureny-ki, tamy boholabenykemy. ³¹ Wiji tahe ywisdñyana kñyikre, bedemy iny r̄yira mahâdu-ò. Kia mahâdu iòlò, Satanasi, kanahitxidñykre. ³² Iu jiarõ itxeò-ki riwaukokreu, ibutumy iny heka ixidee adiwiutàdanykre riwatyhyhykremy. ³³ Iu tii kia rarybereu, tarubuna ritñynyre timybo rurukre. ³⁴ Iny sôwehek̄ dirawoyònyde: —Jiarõboho raholarenyre bede ywina-ò. Tii rarybere: —Tiiemy Kristu rarehyymy rarekre. Timybo kai tarybeteri: —Biwaukokremy.

Mobo tahe Deuxu Riòre Hābutyhyhykymy tuu tarybeteri. ³⁵ Tahe Jesuisi dirawyònnyde: —Urihimyòle loosòna awana rariamy ratxireri. Idi atxiteriule idi mariake, bede luru atxi kanakelau. Inyō bede luruki rariakeki, tiobo rake rieryöhyyre. ³⁶ Waloosòna atxiteriule, biwatyhyynyke waloosònamy, taile waloosòna mahāduömy boibeke. Kiarybe rahu-di tahe Jesuisi iribi rexitamy rexiwore. ³⁷ Tii sôwemy bedeòtiidŷyna ikoren-ytxi riwinyre. Ihârele tahe sôwemy rityhynyõre. ³⁸ Kia tahe Isaia tyyriti-ki roire, tahe iwesele tuu rarybere wese wiji rŷira rotŷnyre:

—Wanyrŷ, Iny rybe tŷnydŷñarený tiiboho rityhynyõhyyre, Deuxu taruru tamy riteòsinyrehârele rityhynyõre.

³⁹ Tai rityhynyõhyyre. Isaia, Deuxu rybedu ijõmy ròritidŷyre:

⁴⁰ —Deuxu riruetànyre, irayky riteredŷnyre. Tai rieryöhyyymy robiöhyyymyhŷre. Tiu heka Deuxu rityhynyõhyyre. Tiu riteytenyõhyyre.

⁴¹ Isaia Jesuisi loosònamy robire. Tai tahe tuu ròritidŷyre. ⁴² Ihârele tahe dohodŷyna mahādu wedule sôwemy rityhynyre. Urile fariseu mahādu òrarukile, ijõ-ò tuu rarybeõre, dohodŷyna mahāduy-ribi riòlòdŷnyheny. ⁴³ Tiiboho dori Deuxu wowydyna luurenýre inywowydynale luurenýre.

⁴⁴ —Iny riwatyhynymyhŷkeki, wadeòdŷðule rityhynymyhŷre. ⁴⁵ Inyō wamy robikeki, iule wadeòdŷðumy robike. ⁴⁶ Jiarŷ loosòna wesemy anade bede-ò. Tai tahe iny riwatyhynymyhŷkeki, bede luru ribi ròhonyke. Tai heka anade. ⁴⁷ Inyō warybe-ò roholake hârele riywinyõkeki, tahe jiarŷ tii wiji ariywidŷnyõke. Jiarŷ dori tarasaduhyylem y anade. ⁴⁸ Inyō riwatyhynymyhŷkeki, warybe-ò roholaõkeki, ikonana txuu tahe ywisdŷyna-ò ralõke, warybe-ò rityhynyõmyhyreki aõhökymy dŷñana-ò heka kia ralokre. ⁴⁹ Jiarŷ ixi rayky-ribi aõkõ rarybemahâre. Wahale rybe wadee riwahinymyhŷre. Kia wesele relyymahâre. ⁵⁰ Deuxu rybe bede ywina-di diwateònyde umytuedeõna wahidŷyna kia rare. Kiale heka reeryre.

13

¹⁻³ Pascoa worana bedehesi txumy txuu rŷire. Tahe Jesuisi rexieryre ixbytyby-ò ròðsekremy ihŷre, ibedadŷñana iòhòmy roireki. Tule rexieryre tyby ibutumy tamy riwahinymyremy. Tii tyby-ribi nade tule ixbyyle tamy rakemy. Txioro roxinau Jesuisi taerydŷyna mahādu-wana riroximyhŷreny. Judasi Isariò (Simaõ riòre) taile ratximyhŷ. Juhuu diabo tamy rarybere iruule Jesuisi rityhenykemy. ⁴ Jesuisi sôwemy taerydŷyna mahādu luure. Tai tahe rŷire, tattytyre ludu ritare òsuròna rimyre, idi rexiwety-ataare. ⁵ Hynaro-ò bee ritxiwire taerydŷyna mahāduwaa risuhokremy tahe òsuròna-di tawetya-ki ihŷmyhŷ-di iwa rirubudŷnyre. ⁶ Tahe Jesuisi rehemynyre Simaõ Pedro-ò, Pedro rarybere: —Aõkõre kai wawareny suròdòõmyke. ⁷ Jesuisi rirawyònnyre: —Kai heka teeryôte aõhererekibo resuhòreri. Ihewo-ribi tahe bierykre. ⁸ Pedro rarybere: —Aõkõre, wawasuròdòdŷñomy. Jesuisi rirawyònnyre: —Arisuhòõkeki wawanahyy aõkõ mabeke. ⁹ Pedro rarybere: —Wawasohojile aõkõ bisuhokre, wadebò warati-wana tule wahe. ¹⁰ Tahe ritŷnynyre Jesuisi; inyō rôhõre-wana iwale rasuhòke. Iuhe ibutumy tyralem y rŷimyhŷre. Kaiboho yralemy toite. Sohoji tahe aõkõre. ¹¹ Jesuisi tatyhedŷðu rayky rierymyhŷre. Tai tahe rarybera, ibutumy aõkõ tyraremy.

¹² Jesuisi iwasuròdò rexihureu, tattytyre ludu rettyynyra roxina-ò ròðsere. Tamyreñy rŷyraxire: —Kaiboho teerytenyte. Aõhebo jiarŷ kia ratŷnyra. ¹³ Adeereny aritynynykre. Kaiboho tiwaninitenye anyrŷmy, aõhe inatyhy? Aerydŷðumy, inatyhy heka jiarŷ rare tahe òbitimy tarybetenye. ¹⁴ Jiarŷ aerydŷðureny anyrŷreny heka awareny resuhore. Tai tahe kaiboho wiwa bisuhòbenykre. ¹⁵ Iwese jiarŷ rexideòsinyre wese kaiboho biwinybenyke. ¹⁶ Inatyhy adeereny ararybekre. Deòdu dori tawedu ratyre aõkõ rare. Rybe-ò ijohonadu dori rybedutyhy ratyre aõkõ rare. ¹⁷ Kia warybe teerytenyte. Tahe biwinybenykeki bedeòbynatyhy adeereny kanakre. ¹⁸ Ibutumy umyreny aõkõ rarybereri jiarŷ araeryrenyre, aratarenyreki, wahe. Rybe tyyriti-ki roire kiamy:

—Kia wawana riroximyhŷrele heka riwatyhentykre. Ele elemy tuu rotŷnykre.

¹⁹ Wiji rarybereri heka wylemy kia tuu rotŷnykre. Tuu rotŷnykreule, kaiboho bierybenykre òbitimy raryberé wahe; jiarŷ biwatyhynybenykemy wahe. ²⁰ Inatyhythyhymy ararybekre: —Inyō adee aditeònkykre. Inyō tii rityhynymy kididykeki, tii riwadymyhŷre. Inyō kidiwadykeki wadeòdŷdu ridymyhŷre, Deuxu rityhynymyhŷre wahe.

²¹ Tahe Jesuisi rabedewonihikŷmy ronymyhŷ. Tahe rarybera: —Iny soho-jiõ ayreny-ribi riwatyhentykre. ²² Tahe wii riijerijerenyre. Mokobo rarekremy rôhötinyrenyre. ²³ Jiarŷ, Joaõ Jesuisi weribi ranywŷhŷ, tii dori sôwemy waluure. ²⁴ Tahe Pedro wadee narybewasidi: —Tamy inihe myýraxike mobo raremy. ²⁵ Tahe jiarŷ retorunyre: —Wanyrŷ, mowexe ratxireri. ²⁶ Jesuisi rarybere wadee: —Kia orotxu ituudŷ tamy ariwahinskykrele tiikre. Tahe Jesuisi orotxu yre rituunyre idi tahe Judasi Isariò-ò riwahinskyre. Tii Simaõ riore rare. ²⁷ Tahe Judasi riyre. Iribi tahe Satanasi aôwesele tamy ralore. Jesuisi heka Judasi-ò rarybere: —Aôhebo botŷnykre wylemy makre biwinykre. ²⁸ Tahe riroximy rŷimyhŷ mahâdu rieryõre aômybo Jesuisi rarybemyhŷ. ²⁹ Judasi Isariò dori nieru hyna yrubudŷdu heka rare. Tai tahe rôhötinyrenyre Jesuisi worana bedehesi aôna aôna riwykemy riteònkyre, ada iny aokôdu mahâdu-ò nieruô riwahinskykemy. ³⁰ Judasi orotxu yre riymy rahudi tahe rôhònzymy rare bede luru-txi.

³¹ Judasi rôhònzymy rahudi tahe Jesuisi rarybere: —Wiji tahe Deuxu Riore Hâbuthyhykŷ loosònamy iny robimyhŷre taraykywo-ki. Tii heka jiarŷ rare. Deuxu-ò waòraru-ki wowydyna riwahinskyre. ³² Deuxu loosònamy tahe waki iny robikeki, Deuxu riwatoosónyrerri aôwesele ibutumy iny tuu robike. ³³ Waluudu mahâdu wariore wesemy atximahâtenyte, umyanareny urihimyôle ararekre, idi tahe arakre. Tahe biwajebenyhârele waki mahabenyoþtyhy. Iwese judeu mahâdu-ò rarybere wesele adeereny ararybekre: —Titxibo arakre-ò kaiboho boibenyõke. ³⁴ Bede ywina tŷmyra wese adeereny ariwahinskyre kiamy wahe: —Wiluurenkykemy wahe: —Iwese jiarŷ aluurenryre wese tule kaiboho wiluurenkyre. ³⁵ Wiluurenkykemy ibutumy iny rieryrenykre kai waerydŷyna mahâdumy tate.

³⁶ Tahe Simaõ Pedro ritŷyraxinyre: —Wanyrŷ, titxibo kai makre. Jesuisi dirawyònnyde: —Titxibo arakre-ò wiji kaiboho boibenyõke, iribi tahe wahemy bodoikre. ³⁷ Tahe Pedro rarybere: —Wanyrŷ aôhererekibo araôkre wiji ahemy waumy kie aôraru-ki ariwahinskykemy watxireri. ³⁸ Inatyhyhymy aôbo aumy biwahinskyre waòraru-ki. Inatyhythyhymy ararybekre: —Hânie hâbu robukôule kai biwatxiönykre inataômy.

14

¹ Kaiboho bedeòtiidŷrenyõmyke bedewona-ki. Kaiboho Deuxu tetyhynytenyte, tai tahe biwatyhentykre. ² Wahasŷ-ki sôwemy sŷy rŷimyhŷre kialemyre heka tai. Kaweseõkeki adee inatyhyhymy rarybemahâre. Jiarŷ tahe arakre sŷy adeereny ariwinykemy.

³ Ariwinymy arahudi tahe ixybyle aôrysymy adòosekre. Tahe aradyrenykre titxibo-txi aratxireriò kaiboho tule matxibenykre. ⁴ Kaiboho dori teerytenyte titxibo wasŷry roire.

⁵ Tahe Tome rarybere tamy: —Wanyrŷ, titxibo makreò reerykõrenyre. Tai tahe timykibo asŷry reeryrenykre. ⁶ Jesuisi dirawyònnyde: —Jiarŷ wa ryy rare. Deuxu inatyhyhymy jiarŷ rare. Umytuedeõna wahidŷdu jiarŷ rare. Inyô waòrarukile Waha dee rakre.

⁷ Kaiboho tiwaerytenyte-wana tule Waha teerytenyte. Wiji tyhyule Deuxu teerytenyte, tuu tabitenyte. ⁸ Idi Filipi rarybere: —Wanyrŷ, boo inydee biteòsinyke, tai tahe awike.

⁹ Tahe Jesuisi rarybere: —Filipi, sôwemy bededŷnana umy-wana rewyre. Ihârele tahe tiwaeryôte. Inyô wadee kanakeki, Wahamy robike. Aôhererekibo wadee tarybeta boo wadee biteòsinykemy. ¹⁰ Jiarŷ Waha-ki watxiwâhâre tule Waha waki ihŷre. Kia aôbohe tetyhynyôte rarybewâhâre, kia iximy aôkô rarybewâhâre. Waha waki ratximyhy tii taõmydŷnanamy rotŷnyre waumy-ribi. ¹¹ Waha-ki watxiwâhâre, tule tii waki ihŷre, kia bityhynybenyke. Aôwiwihihikŷ rewinywâhâre òraru-ki biwatyhynybenyke.

¹² Inatyhythyhymy adee ararybekre: —Inyô riwatyhynykeki, wawesele aôwiwihihikŷ riwinykre. Tahe watyreleaõ riwinykre. Jiarŷ dori Waha-ò arakre. ¹³ Tai wanimy

aõmy bexitðenybenykeki, tii tahe ariwinykre. Iny Waha-ò wowydyna riwahinskykemy idi watxireri, iRiore wahe jiarý rare. ¹⁴ Tai aõma wani-ò bexitðenybenykeki, tii tahe riwinykreadeereny. ¹⁵ Inyõ waluukeki tii wabede ywina riywinytyhyke. ¹⁶ Waha-ò arexitðenykre ijõ wiòhedýýdu adeereny kiditeðonykremy waderòwymy. Tii aõu aõu adeereny hyyle rarekre. ¹⁷ Tii Deuxu Tyytybytyhy rare. Tii inatyhynamy rieryrenyre, iny bede bede mahãdu wahe. Deuxu Tyytybytyhy ixidee ridykemy. Tuu dori robiõtyhy rieryõtyhy. Kaiboho tahe teerytenyte. Tii dori umywanareny ratximyhýre, aworeny-ki ratxikremy. ¹⁸ Jiarý heka ixisohojimy ararisidýýnyõtyhy. Jiarýle adee adoosekre. ¹⁹ Wijile arurumy arakre bede-ribi. Bede bede mahãdu tiu wamy robiõtyhy. Kaiboho tahe wamy bobilebenykre, jiarý dori ixityre rubu-ribi adexixamy ararekre. Tai tahe tule kaiboho rubu-ribi bexixamy boibekre. ²⁰ Kia txuu kaiboho bierybenykre jiarý heka Waha-ki watxiwâhãremy. Kaiboho tasý waki ahätenyte. Jiarý tule akirený watxiwâhãre. ²¹ Inyõ wabede ywinareny dikeki tahe, riywinykeki, waluuudu rare. Waha tule iluukre. Jiarý tule iluutyhyre. Tamy tule arexideòsinykre. ²² Judasi tamy rarybere: (aõ Isariò aõkõ kýny, iwitxiraõ.) —Wanyrý, aõhekremybo wadeereny bedexideòsinykre tahe bede bede ludu mahãdu-ò aõkõ wahe. ²³ Jesuisi rarybere: —Inyõ waluukeki, wabede ywina riywinytyhyke. Waha, heka iluutyhykre. Jiarýboho tamy adoidenykre tamysýmy. ²⁴ Iny waluuõkeki, warybe tiu rityhyntyõtyhy. Aõ warybe-di aõkõ heka rarybereri. Waha wadée riwahinskyredi heka rarybereri.

²⁵ Tai arakrekoki tuu rarybereri adeereny. ²⁶ Tahe Deuxu Tyytybytyhy, aw-iòhedýýdu, tii araernanykre ibutumy aõna aõnamy. Timybo jiarý adeereny raryberemyakananohõtijaranydenykre. ²⁷ Ywina adeereny adiwahinskyre waywina wahe. Iwese bede bede ludu mahãdu riwahinymyhýre wese aõkõ ariwahinskyre. Uritere nohõtiyreõmy brebuõmy. ²⁸ Rarybere dori arakremy tule adoosekremy. Waha waratyre rare. Tamy he arakre. Kaiboho waluukeki, beysabenkyre tamy arakreu. ²⁹ Kaa bede reakoki tuu rarybereri. Tuu reakreu tahe, kaiboho biwatihynybenykre. ³⁰ Sõwemy heka adeereny ararybeõkre, bede dinodu dori tehemynsý iòhõmý ihýre, Satanasi wahe. Tii heka wadée iruruõhyyre, riwateðonyõtyhy. ³¹ Jiarý Waha luure. Rewinywâhãre aõbo Waha ariwinskykemy riwateranymyhýre. Botamanyke: —Ròkõirenyke.

15

¹ Hâjutò òwòna wese wihihý jiarý rare. Waha tahe bede rade wysydýýdu wese rare. Bede ðebubure iratyõkeki iò riòròke. Iratydikeki iòsõmo iribi risihere. Tai tahe sõwetyhy mynihikýmy raratomyke. ² Kaiboho bede rade-ò wesemy toite. Warybe-di aõsõmoreny aribireny resihemahãre. Katahe ðbitimy toite bederatymy raratomykemy. ³⁻⁴ Kaiboho biwamymy wadi myikre. Iwese bede radeõ raòròõmyhýkeki irulemy rýikre raratomyke. Aõkõkeki ruruke. Kaiboho iwesele toite. Waki beàrenyõbenymyhýkeki, tiu Deuxudeewimy atxibenyõtyhy. ⁵ Jiarý hâjutò òwòna wese rare. Kaiboho ibede radeõ wese toite. Waki beerenybenykeki, jiarý aki ararike, tai bederaty wese sõwemy maratomyke. Wahoõkeki tiu aõ biwinybenyõtyhy. ⁶ Inyõ waki rariõkeki, iwese iny bede rade rubu-di rahuleke, tii iwesele inyõ rahukre. Juhuu rimyre, idi heòty-ò rehure, tai roomyhýre. ⁷ Kaiboho waribi boibenyoõkeki, warybe õhõti-ribi rosaõtyhykeki, aõtaxina wadée bexitðenybenykre, tai ibutumy adee ariwahinskyre. ⁸ Iwese bede rade sõwemy raratomy myhýre wese, kaiboho, aõna aõna wihihý biwinybenyke Deuxu dee. Kiakeki tahe Deuxu deàlana sõwemy ritakre. ⁹ Iwese Waha waluuure wese jiarý aluurenryre waluna-ribi boibenyoõke. ¹⁰ Wabede ywina inyõ riywinykeki, tii waluna-ribi raõtyhy. Iwese Waha bede ywina reywinymyhýre wese tahe Waha luuna-ribi jiarý tiu rahõnyõhyre. ¹¹ Wadeysana awo-ki ratxikemy jiarý adi watxireri. Eysana sõwemy mabekemy adi watxiwâhã. Tai tahe warybe adee rarybere. ¹² Wabede ywina heka kaa rare: —Wiluukemy. Iwese jiarý aluure wese wiluurenrykemy. ¹³ Inyõ taery dee rurukeki taluunadireki, tii luunatyhy ijõdire. ¹⁴ Kaiboho wadewi biwinybenyke wana tai inatyhymy wabiòwa toite. ¹⁵ Tahe aõ wadeòdumy aõkõhe araninirenykre. Kaiboho

wabiòwa toite jiarý dori Waha-ribi raholare adee tuu relyywähäre. ¹⁶ Kaiboho tahe tiwatatenyöhyte, jiarý tahe aratarenyre kaiboho boibenykemy. Sōwemy aõna aõna wiwihiķy botýñybenyke. Tule kia aõna aõnamy tule roihyykemy. Tai tahe aõmy Waha-ribi wani-di bexitönybenykeki, adee riwahinyhyy rareke. ¹⁷ Wiluubenyke: —Kia tahe wabede ywina adeereny adiwahinyde. ¹⁸ Bede ludu iny mahädu eramy reakeki myý uritere nohõtiomy juhuu dori waderamy waluuõre. ¹⁹ Kai bede ludu iny tate-wana iny aluuke, tahe aõkõre. Tai tahe iny eramy reamyhÿre. Bede ludu mahädu ribi jiarý aratara. Bede ludu mahädu aõkõ tate urenana. ²⁰ Adee heka rarybere aõmybo. Uritere iribi nohõti lusaõmy kia wahe: —Deòdu tawedu ratyre aõkõ rare. Tai wadée aõbina binamy iny rotýñymyhyre. Adeereny tule aõmy rotýñykremy wahe. Tiiboho warybe riywinyrenykeki, arybe tule tiiboho riywinyrenykre. ²¹ Kia tahe adee ratýñymyhyre wanimy rybe òraru-ki, tiiboho dori wadeòdýyna rieryõreki. ²² Tuu ararybeõre wana inihe tiiboho òrarudiõhyrenyre. Katahe rarybere tai tahe tiiboho rarybeõthy rieryõremy. ²³ Inyõ waluuõkeki, tule Waha luuõthy. ²⁴ Jiarý heka ibutuko-ò wowydyna iitxerenarenymy rewinyõrewana, tiiboho ìòrarudiõhyre inihe. Tahe rewinymahäre, tuu robimyhyrenyre, ihärele tahe waluuõre tule Waha luuõre. ²⁵ Kiamy heka rotýñyre bede ywina ritidýyna-ki roireki. Tai heka tuu rotýñymyhyre. Kiamy wahe ritidýyna-ki roire:

—Tii heka bede òraru aõkõ rare, ihärele tahe iluuõrenyre.

²⁶ Deuxu Tyytybytyhy adee ariteõnykre. Tii, wiòhedýõdu rarekre inatyhynamy rierynanykre. Tahe, tii kedehemynykre wamy rarybekre. ²⁷ Tule kaiboho wamy marybebenykre, wawana hyy ahätenyteki.

16

¹ Kiamy adee rarybemahäre òraruna-txi ixeõkemy. ² Tiiboho heka anatakre to-hodýyna hetowo-ribi. Kobe, bede dýñnana iõhõmy kadeakreu inyõ anarubunykeki, kia Deuxudeewimy tuu konohõtinykre. Tii Deuxu wiòhedýõdu raremy ixi-di kõno-hõtinykre. ³ Tiiboho Waha rieryõhyymyhyrenyre tule riwaeryõmyhyre. Tai tahe kiamy adeereny rotýñymyhyrenyre. ⁴ Iu adeereny aõmydýñana kedehemynykre, õhõtireny itxi reake timybo adeereny relyretxi. Tiu heka tuu rarybeõhyre, umywanarenyhyy dori wähäre. ⁵ Katahe arakre wadeòdýõdu-ò. Kaiboho býrjaxibenykekõ aõbo tiobo arakre-ò. ⁶ Kaiboho heka tabedewomy toite kamy rarybereriki. ⁷ Ihärele tahe inatyhymy adeereny ararybekre: —Adeereny awikre arakreki wahe. Jiarý araõkeki awiòhedýõdu, Deuxu Tyytybytyhy kanaõkre. Arakeki tahe tii aditeõnykre adeereny. ⁸ Iu kanakre, tii inydee kiditeõsinskyre irayky binadiremy, iõbitina-di aõkõremy, ìòrarunadiremy. Deuxu dori òrarudu riywisdýñykyre. ⁹ Taòraruna ixidee kiditeõsinskyre tiiboho riwatyhynyörenyriki. ¹⁰ Tahe ixidee kiditeõsinskyre. Jiarý iratyre waõbitina direki. Waha-ò dori arakre, wamy bobibenyõthykemy. ¹¹ Deuxu ixiywisdýñyna ixidee kiditeõsinskyre kabede dinodu dee rarybere tii rexihukremy. ¹² Jiarý heka sōwemy adee ararybekemy watxireri, ibutumy tahe isiramy ixidee boholabenyeke. ¹³ Txiòhe rare. Deuxu Tyytybytyhy kanakre, inatyhymy adeereny rarybekre inatyhyna-di ibutumy. Tarybe-di tahe rarybeõkre. Deuxu-ribi aõmybo roholaremy tahe rarybekre. Tule timybo aõna aõna rarekremy kanarybekre. ¹⁴ Tii waaõmydýñana adeereny ritýnynykre. Tai kidiwatoosònanykre. ¹⁵ Ibutumy Wahahõrõ heka wahõrõ rare. Tai heka tuu adeereny rarybereri waaõmydýñana adeereny kiditýnynykre. ¹⁶ Urihimyò riore heka waõkre, idi tahe ixityre wamy bobibenykre. ¹⁷ Tahe ijõ ierydýñyna mahäduõ widee rarybere: —Timybo tii rarybere: —Urihimyò iõkremy tii rarybereri, tule ixiryre wamy bobibenykremy. Tule Waha-ò arakre. Timybo heka rieryrenyõhyre aõmybo rarybera. ¹⁸⁻¹⁹ Tiiboho Jesuisi-ò rýrjaxirenkyremy ratxirenryreri. Tahe Jesuisi rierymyhyre tuu rýrjaxikre. Tahe Jesuisi tamyreny rýrjaxire: —Kaimy ixidee týrjaxitenyteri. Wanamaxy waõkesenalemy. ²⁰ Inatyhymy adeereny ararybekre: —Iny bede mahädu urile reysakre, kaiboho tahe araeryrenyra urile mahinybenykre,

birajuabenkyre, mabedewobenkyre. Idi tahe kaiboho beysabenkyre. ²¹ Iwese hãwy iijera iòhoreki, rabedewomyhÿre, taaõhõkÿmydÿýnana-di rôhõtinymyhÿre. Idi tahe reamyhÿre. Iu tahe tõhõti rosamyhÿre tohouã týmyradile reysamyhÿre. ²² Iwesele kaiboho mabedewobenkyre, ixityre wamy bobebenkyre tahe, kaiboho beysabenkyre. Inyõ heka deysana aribireny ritaõtyhy. ²³ Kiatxu tahe uritere watÿýraxidýýomkyre inatyhymy adeereny rarybereri. Waha-ribi aõmy bexitõenybenykeki. Tii adeereny kidiwahinykre wani òraru-ki. ²⁴ Tiu heka aõmy textõenytenyõmahâte wani-di. Bexitõenybenyke, tai bitabenkyre. Tai tahe kaiboho beysabenkyre.

²⁵ Ibutumy rybewòtemy adeereny rarybewähäre wahe. Idi tahe tuu adeereny ararybeõkre. Idi tahe itÿnytyhymy Waha aritynynykre adeereny. ²⁶ Kiatxu tahe bexitõenybenkyre wani-di jiarÿ ararybeõkre umyreny Waha-ò. ²⁷ Waha dori alurenyre, kaiboho waluurenyreki, Deuxu-ribi anade tetyhynytenyteki. ²⁸ Waha-ribi anade, bede-ò adehemynyde ihärele bede-ribi arakremy Waha-ò. ²⁹ Jesuisi ierydýýna mahâdu rarybere: —Wiji tahe itÿnytyhymy tarybeteri. Rybewòte-di aõkõ tarybeteri. ³⁰ Kai ibutumy teertye. Inyõ dýýraxiõmy adee. Kai inatyhymy Deuxu-di tanate. Kia jiarÿboho retyhynyrenyre. ³¹ Tahe Jesuisi tamy rÿýraxire. Inatyhymy wijityhyle tetyhynytenyta. ³² Wabededýýnanamy heka rearra. Kaibohoõ sohoji sohojimy tasÿ tasÿ-ò rakre. Biwaribenkyre ixi sohojilemy arÿikre. Tahe ixi-wana aõkõ watxikre, Wahawanale arÿikre. ³³ Kaheka aõna aõnamy adeereny rarybere ywina-di araykyreny-ki boibekre. Bede-ki kaiboho aõhõkÿmy botÿýnybenkyre. Ihärele beysabenkye, Jiarÿ heka Deuxu òludu mahâdu-di ròtara.

17

¹ Jesuisi rarybemy rahudi tahe retehere biu-ò rarybere: —Waha, wabededýýnanamyhe rearra. Ariõre watxiwähäre. Wowydyna wadee biwahinyke tai tahe adee wowydyna adee ariwahinykre. ² Kai, Waha, ibutumy wadee ruruna tewahinyta iny deòdýýnamy. Tai umytuedeõna ariwahinykre biu-ò hedu mahâdu-ò. ³ Kia heka umytuedeõna rare: —Deuxu inatyhy tate sohojihyy tate. Tii araeryrenykeki tahe eòdýýna Jesuisi Kristu rieryrenykeki. Kia umytuedeõna rare tamyreny. ⁴ Aõ aõmysýdýýnabo wadee tewahinyte, ibutumy adee rewinyre. Tai heka arawowydynyra kabede-ki. ⁵ Iu bede rexidelenyreu umywanaahyy rarewähä. Sõwemy loosõna nihikÿ-di rawähäre. Tahe wiji, Waha, kia loosõnale ixityre bidiwahinykre umywanaahyy my ararekre. ⁶ Kai iny mahâduõ wadee tewahinyte bede mahâdu-ribi. Tamyreñ umy rarybemahäre. Juhu tiiboho ahõrõ roire. Idi wadee tewahinyte. Tiiboho arybe riywinymyhÿre. ⁷ Ibutumy waaõmydýýna aribi retamahäre. Kia heka wiji tiiboho rieryrenyra ibutumy aribi nade. ⁸ Aõrybebo wadee tewahinytam y tamy rarybemahäre. Tiiboho rityhynyrenyre, rieryrenyre aribi jiarÿ anade, kai wateòdýýdu tate. ⁹ Iòraru-ki adee rexitõenyre. Tiiboho amahâdu roire. Wadee tewahinyte, bede mahâdu-ò raru-ki aõkõ adee rexitõenyre. ¹⁰ Ibutumy wahõrõ, ahõrõ rare. Tule ahõrõ, wahõrõ rare. Tai heka iny mahâdu riwatoosõnanymyhÿre. ¹¹ Jiarÿ adee arakre tai kaki arareõkre. Tiiboho heka kaki rarirenkyre. Tiiboho biyrubunykre, Waha, ani òbiti-di biyrubunyke, wadee tewahinyteki. Tai tahe iraykyreny wiwesehyymy roirekre. ¹² Tiiboho-wana rarewähäu ani òraru-ki reyrubunymahäre, wadee tewahinyteki. Timy heka reõnonyöhyyre ijõ, sohojile tahe reõnonyre. Juhuu dori Ritidýýna roire ijõ sohojõ ariõnonykre. Ihyy tahe reõnonyre, Judasi Isariõ õnodýýduhyymy rarekre. ¹³ Ka tahe arakre arora-ò. Tii heka inyõ rarybemahäre ibutumy wadeysana iwareny-ò ralõmyhÿkemy. ¹⁴ Jiarÿ arybe tamyreñ rewahinymahäre. Bede mahâdu iny dori terarenyre, tiiboho bede mahâdu iny aõkõ roireki. Iwese jiarÿ bede ludu hâbu aõkõ rare wese. ¹⁵ Bede-ribi tarasamy aõkõ heka adee rexitõenyre. Urile ibina bina widÿý-ribi biyrubunykemy. ¹⁶ Tiiboho tahe wiji ijõ bede witxira ludu roire, iwese jiarÿ rare wese, wahe. ¹⁷ Arybe-di tiiboho biòbitinyke, tai ahõrõ mahâdumy rarekre. Arybe dori òbitityhy rare. ¹⁸ Iwese bede iny-ò tadiwateònnyte wesemy, Jiarÿ tiiboho reteõnyre bede ludu mahâdu-ò rarybekremy. ¹⁹ Tamyreñ xiwena

wesemy adee arexiwahinykre. Òbitihyymy ararekre, tai tiiboho òbitihyymy roirekremy inatyhyna-di. ²⁰ Aõ tamy sohojile aõkõ heka rexitðenyreri. Ibutumy kia rityhynymy rýirakre-ò dori rexitðenyreri. ²¹ Tai tahe ibutumy wiwese wesemy rôhôtinyrenykre. Iwese, Waha, kai waki atxiteri wesemy tule aki watxireri wesemy tiiboho iny-ki roirekre. Tai bede iny mahâdu rityhynykre ateòdýyna watxireri urenana. ²² Kai loosõna wadee tadiwahinyte, tahe tamyreny rewahinyre. Tiiboho sohojihyy weselemy roirekremy, iwese iny sohojihyy rare wesemy. ²³ Jiarý tairenry wâhâre, kai waki ahâte. Tai tahe inyboho butuhymy rokoirekre. Wii riòbitinymyhýrenykre. Tai bede mahâdu rierykre tadiwateònyteki. Tule wamahâdu luu tate urenana Waha, iwese waluure wese. ²⁴ Waha, titxibo ararekre, tiiboho wawanahymy roirekre, wamahâdumy wadee tewahinyteki. Tai tiiboho waloosõnamy robikre. Kai dori bede ihokõule waluure, tahe loosõna wadee tewahinyte. ²⁵ Waha òbiti, bede mahâdu araeryõre Jesuisi tahe araeryre. Wamahâdu tule rieryre tadiwateònyte. ²⁶ Jiarý tiiboho reerynanyre ani-di. Ihâre ta arierynanykre. Tai aluuna iwese waki ratxireri wesemy tairenry rarekre, tule jiarý tairenry ararekre.

18

¹ Jesuisi rexitðenymy rahudi tahe roirenryre taerydýyna mahâdu-wana Cedrõ beàwe-ribi kowa ijà-ò heka reuròrenyre, tahe bederaty oworuro-ò rirónyrenyre. ² Judasi heka Jesuisi tyhedýydú heka ibede rieryre, Jesuisi dori taerydýyna mahâdu-di tamy rahyymyhýre. ³ Tahe Judasi, soldado mahâduõ tadinodu-wana ributunyre. Fariseu mahâdu-ribi xiwena wedu wahidýydú-ribi Judasi soldado yrubudýydú mahâdu rihitxinyre tule xiwena deòdu mahâduõ rihitxinyre tii-wana rakremy roirenryre. Tahe tamy ritehemynyrenyre tòbora heòty-wana. ⁴ Jesuisi rexieryre ibutumy aõmybo tamy kodotýnykre. Tahe iny mahâdu-ò rexidorunyre. Tahe rýýraxire tamy: — Mowe teijetenyteri. ⁵ Tahe dirawyonyde: —Jesuisi Nazare hâwâ ludu reijereri. Tahe Jesuisi rarybere: —Jiarý wa tiile rare. Tahe Judasi ityhedýydú tii mahâdu wanale nade. ⁶ Jesuisi tamyreny rarybereu, tahe rexilòhòrarienyre iribi, tahe suôle reserenyre. ⁷ Ixityre Jesuisi tamy rýýraxire: —Mowe teijeteri. ⁸ —Jesuisi Nazare hâwâ ludu, tiiboho dirawyonyde. —Rarybera tahe jiarý raremy wahe. Tiwajeteri-wana tahe biwadyke urile ixinamy waijoi rirahuke. ⁹ Kawesemy wahe irybe hitxina wadee tewahinyteõ heka tiu reõnonyöhyywâhâre. Jesuisi, kiamy rarybere tamyreny irybe hitxina wesemy ibutumy tuu rotýnykremy. ¹⁰ Tahe Pedro tamaydese ritamy reare tahe xiwena wedu deòdu riwotõmonyre. Malòò heka inire. Pedro Malòò nohõti riorore ruruwe-ribi ludu wahe. ¹¹ Jesuisi rarybere Pedro-ò: —Amaydese birutyke. Jiarý Waha deewimy aõhebo arotýnykrekõ aõbo wadi tahötinyteri. Aõhõkõmy arotýnyõkemy aõbo wadi tahötinyteri.

¹² Tahe soldadu, tadinodu-wana, judeu yrubudýydú-wana Jesuisi rimyre ritaataamy ridyre. ¹³ Kia beòra Kaifa xiwena wedu tyhy rare. Anasi iriòre labie rare. Tai tahe juhuu Ana-ò ridyre. ¹⁴ Kaifa tahe juhuu judeu mahâdu-ò rarybere: —Wiji beòramy hâbuõ iny mahâdu òraru-ki rurukremy rahötinyrerri.

¹⁵ Simaõ Pedro inyõ-wana rare Jesuisi hewomy. Kia Pedro-wana rare, kia xiwena wedutyhy eryna rare. Tai tahe ralore òtity ijòrore-di. ¹⁶ Pedro tahe ahanakile rýire. Kia Pedro-wana rare. Rohonyre hetowo-ribi hetoijò-di itxeredu-ò rarybere, tahe Pedro ridyre hetowo-ò. ¹⁷ Kia ijadòma, heto ijò-di itxeredu rarybere Pedro-ò: —Kai Jesuisi erydýkyna mahâdunokõ anobo tate. Tahe Pedro dirawyonyde: —Aõkõre. ¹⁸ Tahe soldado yrubudýydú tai rahetòmy rýimyhý, heto ludu deòdu mahâdu-wana txutâtà riki. Pedro iyrenykile rýimyhý rahetòmy.

¹⁹ Tahe xiwena wedu tahe Jesuisi-ò rýýraxire. Aõhebohe aerydýyna mahâdu-wana tadotýnymahâte. Timybohe tebedeerynymphymahâte. ²⁰ Tahe Jesuisi ritýnynyre: — Ibutumy inyko relyymahâre iwasimy aõkõ heka relyymahâre. Judeu dohodýyna hetokile relyymahâre Deuxu dohodýyna heto-wana. Titxibo judeu mahâdu ributunymyhýremy relyywâhâre. ²¹ Tai aõhererekibo wadeele týýraxiteri. Myýraxike wadee ijomonadu-ò.

Tiiboho ka rieryrenyre aõmybo rarybere. ²² Jesuisi kia rarybereu, soldadu itxereduõ rihetenyre. Tahe rarybere: —Tu heka rybeõmyke xiwena wedutyhy-ò. ²³ Jesuisi dirawyonyde: —Jiarõ ibinamy aõmybo rarybera-wana, manarybeke tuu. Aõkõkeki, awimy rarybera-wana aõhererekibo tiwahetenye. ²⁴ Anasi tahe Jesuisi ridykemy riteõnyre tataanadihyyle Kaifa-ò, xiwena wedutyhy wahe.

²⁵ Kowa tahe Simaõ Pedro ratximyhŷre rahetòmy rŷimyhŷ. Inyõ rŷyraxire: —Kai aõbo ierydŷyna mahâduõ tate. Tahe rexitxiõnyre. Jiarõ ijõ aõkõ rare. ²⁶ Xiwena wedu deòduõ Pedro-ò rŷyraxire: —Tii heka Pedro ritõhõtiorore ijoõ rare. Tahe tamy rarybere: —Umy taheka rabire tii-wana bederaty oworuro-ki atximahã-ò. ²⁷ Pedro ixityre rexitxiõnyre. Aõwesele tahe hânie hâbu robure.

²⁸ Idi tahe Kaifa heto-ribi Jesuisi ridyrenyre ywisdŷyna-ò bede dinodu heto-ò rudiulere. Tiiboho rirõnyõhyre brebuna-di rexisunyrenyheny. Rirõnyrenykeki, tahe Pascoa worana bedehesi rŷsýnaõ rirŷsýtyhy. Tiiboho dori rôhõtinyre rirõnykeki, brebuna raremy. ²⁹ Tahe Pilato röhõnyre tamy rarybekremy: —Tahe Jesuisimy tamy rŷyraxire kia hâbumy terajuatenyteri aõhebohe rotŷnyra. ³⁰ Tahe dirawyonyde: —Aõbibina binamy rotŷnykõhyryra wana inihe aridyrenyõhyreri. ³¹ Tahe Pilato rirawyonyre: —Bidyke abede ywina rybe-di biywinyke. Tahe judeu mahâdu rarybere: —Wabede ywina rybe warubudŷmy rybe aõkõ rare. Inyõ heka arirubunyrenyõtyhy. ³² Kia rybe tahe Jesuisi rybe wesemy rare. Tii dori iximy rarybere timybo rurukremy. Tai timybo irybe hitxina wesemy raryberemy ibutumy rarekre.

³³ Ixityre Pilato ralore ywisdŷyna-ò Jesuisi-ò rŷyraxire: —Kai aõbo judeu mahâdu Iòlò tate. ³⁴ Jesuisi ritŷyraxinyre: —Raxina aõbo ahõrõ rare ada ijõ aõbo wamy kia rarybere. ³⁵ Tahe Pilato rarybere: —Jiarõ wa judeu mahâdu aõkõ wâhâre. Aõbinatyhymy aõbo he tewinyte. Judeu mahâdu wadee tiwadyte. ³⁶ Jesuisi dirawyonyde: —Waiõlõna hâwâ bede ludu aõkõ rare. Waiõlõna kaki ratxikeki wamahâdu wadee raaõbinanyke. Tai tahe judeu mahâdu-ò riwawahinykemy aõkõ watxiwâhâre. Tahe aõkõre kabede ludu aõkõ Waiõlõna rare. ³⁷ Pilato tahe rarybere: —Kai aõbo inatyhy iòlòmy tate. Tahe Jesuisi dirawyonyde: —Kai ka wamy tarybeta. Kia-ò uludumy anade. Kia-ò anade, inatyhynamy arelyykemy. Inyõ inatyhynamy luukeki warybe-ò roholamyhŷre. ³⁸ Tahe Pilato rŷyraxire: —Aõbo inatyhyna rare. Ta rybe rahudi tahe judeu mahâdu-ò rarybekemy rare. Tiu kýny kahâbu-ki aõ ibinamy tai rahaõhyryra. ³⁹ Inyõ ariteõnykemy watxireri kaiboho wadi tõhõtinyhytenyteri ka woranabedehesi-ki. Tahe judeu Iòlò aõbohe ka ribi ariteõnykre ywihiyyle. ⁴⁰ Tahe ixityre ibutumy ryryrenyre: —Kia hâbu aõkõre, Baraba biteõnyke (Baraba heka hâbu debore wasidu rare.)

19

¹ Idi tahe Pilato Jesuisimy rerotiyhyta-di raõhòtekremy soldado mahâdu riteranyre. ² Soldado mahâdu edehekŷ rataanadile ira-ò ritidire, iumy tahe tylŷrehékŷ-di ritynyre iõlõtyywesekemy. ³ Tamy rehemynymyhyre: —Aõherebo iõlõtyhy wesena, tahe rihetenyrenyre. ⁴ Pilato tahe ixityre röhõnymy iny-ò rarybekemy: —Ixityresy adeereny redyreri. Bierybenyke. Aõ heka tai ibinaõhyymy idi retehewâhâre. ⁵ Tahe Jesuisi röhõnyre ede rataana-di tylŷrehékŷ-di. Tahe Pilato tamy rarybere: —Kakýnyhe tiire. ⁶ Tahe xiwena wedu mahâdu, yrubudŷdu mahâdu tuu robireu, ryryrenyre birubunybenyke, itxeò dee bitamadŷnyke. Pilato rarybere: —Kaibohole itxeò-di bitamadŷnybenyke. Jiarõ tahe tai ibinamy aõki rahaõhyymahâre. ⁷ Tahe judeu mahâdu rarybere: —Jiarõboho kýny wabede ywina renydire. Rurukemy heka tuu bede ywina roireri, tii dori Deuxu Riõremy rexininimyhŷre. ⁸ Pilato kia-ò roholareu tahe, ruberutyhyre. ⁹ Ixityre ralore ywysidŷyna heto-ò: —Rarybere Jesuisi-ò, tiribi wexe tanate. Jesuisi rirawyonyõhyryre. ¹⁰ Tahe Pilato rarybere: —Bidiwarawyonyõkre aõbo. Jiarõ warurudire anarubunyke aõbo ada arateõnyke aõbo. ¹¹ Jesuisi rirawyonyre: —Aruru-di aõkõ tate. Deuxu kidiwahinykekile tahe biwateõnyke ada biwarubunyke. Tai tahe adee wawahidŷdu aratyre iõraru dire. ¹² Tai tahe Pilato iteõdŷymy rurure.

Tahe judeu mahādu tamy ryryre: —Kai biteònykeki tahe, Iòlò Cesar biòwa aõkõ tate.

¹³ Kiarybe-ò Pilato roholareu tahe, Jesuisi diòldödýñyde ahana-ò. Pilato tahe ywisidýña ryna-ò rexisýnyre. Kia ubeni heka Rirana Ijàti inire. Tahe judeu rybe-ki heka Kabata inire. ¹⁴ Pascoa worana bedehesitxu sexta feira rÿire. Txutye iòhòmy tahe bede rÿire. Tahe Pilato rarybere judeu mahādu-ò: —Betehebenyke aiòlöreny-ò. ¹⁵ Tahe tiiboho ryryrenyre. Bidybenyke! Itxeònihiký-ò birubunybenyke. Pilato tahe tamy rarybere: —Aiòlò aõbo, birubunybeny. Tahe xiwena wedu rirawyònnyre: —Iny iòlöreny sohojile wa rare: —Cesar heka inire. ¹⁶ Tahe Pilato Jesuisi tamyreny riwahinyre rirubunyrenykemy.

¹⁷ Tiiboho heka Jesuisi ridyrenyre. Itxeò tamy riwahinyre idi retyykremy. Tahe Kalvariu-ò idi ridymy rare. Kalvariu heka Kòkòta inire judeu rybe-ki. ¹⁸ Tai itxeò nihiký dee ritamadýñyre ijô hâbu inatxiô-wana Jesuisi itxeònihiký itya-ki rÿire. Hâbu wiò wiòmy idi rÿire. ¹⁹ Pilato riritinyre ritidýña-ò Jesuisi tyre-ò ritidire. Kawesemy ritidýña roire: —JESUISI, NAZARE HÄWÄ LUDU, JUDEU MAHÄDU IÒLÒ. ²⁰ HÄWÄ-ribi ireheriòremy roire. Tai tahe sôwemy judeu mahādu tuu robire iritidýñamy. Inataõ rybemy wixira riti heka inataõmy roire. Judeu rybe ijõre, latim rybe ijõre, grego rybe ijõre. ²¹ Judeu xiwena wedu mahādu Pilato-ò rarybere: —Judeu mahādu Iòlò rarybere: —Iritidýñomyke wa. Kawesemy biritinyke: —Tii rarybere judeu mahādu Iòlò raremy. ²² Tahe Pilato dirawyònnyde: —Iwese reritinyre wesemy rarehyykre.

²³ Soldado Jesuisi itxeònihiký-ò ritamadýñymy rahudi tahe, itty ritxuatxuakremy diwyde. Inaubiòwa heka riywinyra. Wirarea riwykremy soldado mahādu idi rÿireri. Iyhy-itxena tahe iretydyna-di aõkõ rare. ²⁴ Tahe ijô widee rarybere: —Iyreyredýñrenyomyke wa urile ta idi rikihurenykre mobo ritakremy. Kia ryberiti-ki tuhyy roire:

—Watyy ritxuatxuare ijô yre wimy riywinyrenyre. Tule wayhyitxena tyre-ki rehurenyre mobo ritakremy. Tahe iwese Tyryiti rarybere wese, soldadu mahādu ibutumy aõhebo risñnyre.

²⁵ Inaubiòwa häwyy retehemy rÿimyhý Jesuisi itxeònihiký iòhòmy. Jesuisise taseriòre-wana, Marie Madalena ijõre, Klopà häwyy ijõre. ²⁶ Jesuisi tadimy robireu, Joao, taerydýña luunadu bire-ki, tahe rarybere: —Nadi beteheke wa kowa ariòre rare. ²⁷ Tahe Joao-ò rarybere: —Kaa adi rare. Ierydýña Joao tahe ridyre taheto-ò tai rasñnykemy.

²⁸ Jesuisi tahe rieryre ibutumy rexihuramy tahe rarybere: —Ariòkemy watxireri. Kaimy heka rarybere aõbo Ritidýña-ki roire riwinykemy. ²⁹ Tai tahe vïi mona silñnyhýki raharenyre. Tahe Jesuisi-ò iwereheni wese-ò rituunymy idi riteònnyre iry-ò teòdimy. ³⁰ Jesuisi tuu riõre idi tahe rarybere: —Ibutumy Waha aõmysðýña rexihumy roire. Tahe ròtiòròmy resere iule ta rurure.

³¹ Kia sabadotxu heka worana bedehesitxu nihikýõ rare, brebuna rare. Tai tahe hâbu rubu itxeò-ki ririkõkemy tuu rarybemyhýre. Tai Pilato-ò judeu mahādu rexitòenyre hâbuti riòròmy riteònnykemy, itxeò-ribi ritakemy. ³² Tahe soldado mahādu hâbuti wiòle riorore. ³³ Jesuisi tahe rurumy roireki iti riòròõre. ³⁴ Soldadoõ tahe Jesuisi-ki rojyre iweki tahe hälubule rohonyre bewana. ³⁵ Kia tuu rabire tahe òbitimy tuu jiarý rarybere, Joao wahe. Waritidýña inatyhy raremy, reeryre. Kaiboho bityhynybenykemy, adirený watxireri. ³⁶ Kaheka ibutumy iritina hetxina tuu rarybere heka ibutumy tuu rotýyre. Kia wesemy roire: —Iti riòròõkre, sohoji aõkõ. ³⁷ Ijô iritinaõ kawesemy roire: —Rirorenykre tõnori-di idi reteherenykre tamy.

³⁸ Jyje heka Arimatea häwä luduõ rare. Idi tahe tii Pilato-ò rexitòenyre Jesuisi umymy rituunykemy. Tii heka Jesuisi heluduõ rare. Judeu mahādu lau ruberumyhý tai Pilato-ò rare wasimy. ³⁹ Pilato tahe awiremy rarybere. Tahe Jesuisi umy riwyre. Nikodema tule rare Jyje-wana. Tii juhule rumy Jesuisi-wana widee raryberele rare. Tii òwòrutyby òwòruðbru-wana aderòna wesemy diwyde sôwemy, ⁴⁵ urihixinamy riutxienanyre.

⁴⁰ Tahe Jesuisi umy tyky jurarehe-wana ritýtenyre aderòna wanahyyle. Kawesemy dori judeu mahādu iny rituunymyhýre. ⁴¹ Itxeòalamana-ribi bederaty oworu iòhòmy roire. Ityi-ki tahe wabede tamyra roire. Mana häloo rÿire tai heka moo rawabedenyöhyyre.

⁴² Tai tahe rawabedenyre iòhòrekí, tule judeu worana bedehesina txumy roireki.

20

¹ Semana juhu ludu txu Marie Madalena rehemynyre wabede-ò, rudile wahe. Mana ijötöbònà iraylemy rýiremy idi retehere. ² Tahe raijaranyre Simaõ Pedro-ò, ijõ Je-suisi luunaduò wahe, Joaõ-ò, jiarýle wahe. Tahe Wadeereny rarybere: —Wahí tahe hälökowoku-ribi ritakarenyna. Titxibo ritidira, rekerykõre. ³ Pedro tahe röhonyre, Joaõ-wana wabede-ò roire. ⁴ Wiwana raijaranyre tahe jiarý Pedro ratyre raijaranyre tamy. Jiarýle heka juhu tamy rehemynyre. ⁵ Tahe rawebesere iwo-ò itxeremy. Irahanalemy rabire. Ta ralööhyyre tamy. ⁶ Idi Pedro rehemynyre ralore tamy. Tule irahanamy robire. ⁷ Jesuisi rati rasirahana rihiitxinyr roire ixwanale. ⁸ Tahe jiarý juhu rehemynyre tahe Pedro hewomy ralore. Tuu robire, retyhynyre. ⁹ Tiiboho dori ritina rieryrenyre ihäre tahe rierytyhykôlerenyre. Jesuisi rubu-ribi rexixixanykemy ritina roire. Tii tahe rierytyhykôlerenyre. Tahe wiji rieryrenyra. ¹⁰ Tahe ixbyby raðkeserenyre inyhetoren-ò.

¹¹⁻¹² Marie tahe robumy wabede-ribi iòhòmy rýire. Rawebesere tahe wabedewo-ò itxeremy. Inatxi ÿjumy robire iwo-ki itykyuramy roimyhÿ. Ijõ heka rýmy ronymyhÿ Jesuisi ratiherrina tyre-ki. Ijõ tahe iwaherina-ki ronymyhÿ. Jesuisi umy tahe iõre. ¹³ Tahe ÿju Marie-ò rýràxire: —Häwy, aðherekibo tabureri. Rirawyònyre: —Wahí kumy dokuri riwymy ramyhÿre. Rekerykõre titxibo ritidira. ¹⁴ Iu rarybereu tahe tahewoòle roosere. Jesuisimy robire rýimyhÿ. Tii heka rieryöhyymyhÿ tii Jesuisi raremy. ¹⁵ Tahe Jesuisi rýràxire: —Häwy, aðmybo tabuteri, mobo teijeteri. Bederaty oworu ywidÿydu raremy heka tii röhötinyre: —Tahe dirawyònyde: —Wahí, kai anobo karibi tetakata-wana wakoku tuu belykyke. Tahe jikarý karikorykremy. ¹⁶ Tahe Jesuisi tamy ryryre: —Marie! Marie rokesemy reare ríijemy: —Wahí, erydýkýdu! (Tii hebraika rybe tuu rarybere: —Raboni, wahe.) ¹⁷ Jesuisi rarybere tamy: —Waroorehedýyomyke wa. Waha-ò dori raðlemy wähäre tahe arakre. Kai tyhydýydu seriöre-ò makre tamy rybemy. Jesuisi rarybere kawesemy: —Arakre inytybyreny-ò, iny Deuxureny-ò. ¹⁸ Idi tahe rarybere erydýyna mahädu-ò Wanrymý rabira. Marie Madalena relyyre timybo raryberamy.

¹⁹ Semana juhu ludu txuu, txioromy heka Jesuisi erydýyna mahädu wii ributunymy rýimyhÿ hetowoö-ki. Ibutumy ijò ritöbötöbònrya judeu mahädu lau brebumy. Jesuisi tahe nade iyreny-ò rexitynynyre. Rarybere: —Ywina arakywo-ki atxikemy idi watxireri. ²⁰ Kia rarybereu tahe tebò rurena riteösinyre, tawerurena tule riteösinyre tamy. Iule tahe reysarenyre Jesuisimy robireki wahe. ²¹ Ixyby tamy Jesuisi rarybere: —Ywina arakywo-ki rarekemy idi watxireri. Iwese Waha diwateönyde wese tule arateönykre. ²² Iu tahe ribunymy rarybere: —Deuxu Tytybytyhy tetateri. ²³ Inyðrarunaö biixäwididýnykeki tule kia ðraruna ariixäwidinyke. Tule aökökeki, ijõ ðraruna biixäwididýnyökeki, kia tule ariixäwididýnyöke.

²⁴ Tome (Inatxina iniõre) tii waðinatxi reurò mahädu rare, tahe tairennyore heka Jesuisi nadeu. ²⁵ Jesuisi erydýynaö rarybere: —Wanrymý rabirenryra. Tahe Tome tamyreny rarybere: —Retyhynyore kñyhe.

²⁶ Semana sohoji bededýnanamy idi rýire, ixbyby wii ributunyre Jesuisi erydýyna mahädu. Iu tahe Tome tii mahädu-wana ratximyhÿ. Ijõ ritöbötöbònrym rýimyhÿ. Tahe Jesuisi nade iyreny-ò. Tamreny rarybere: —Ywina-di arakywo-ki atxikemy idi watxireri. ²⁷ Tahe Jesuisi Tome-ò rarybere: —Betehe inihe wadeborurena-ò ebò inihe tamy biditidike. Tule wawerurena-ò ebò biditidikre. Itxiðýyomyke wa, bityhynyke. ²⁸ Tome tai dirawyònyde: —Wanry, waDeuxu. ²⁹ Tahe Jesuisi rarybere: —Tome, kai aðbo biwatyhynykre wamy tabiterikile. Sôwemy deysana inyõ kanakemy wähäre tiiboho dori wamy robiõre härele riwatyhynyrenyre.

³⁰ Jesuisi heka sôwemy aðwiwihiñkýbo riwinyre. Ierydýyna mahädu heka kia aðmybo robire. Kia aðmydýñana heka ihoõre kaki iritina-ki. ³¹ Kaa ritidýyna reritinyre Jesuisi Kristumy rare. Deuxu deòdýyna rare. Kia bityhynybenykemy wahe, Deuxu Riõre wahe tetyhynyteri-wana tahe umytuedeõna bitakre, ini ðarau-ki wahe.

21

¹ Iribi tahe Jesuisi rexitñynyre Tiberiade ahohoký ijà-ki. Kia wesemyre heka. ² Ibutumy heka juhu rýimyhý: —Simaõ Pedro, Tome Didimo iniõre, Natanaeli. Tii Kana hawã ludu rare, Kalileia bede-ki. Zebedeu rioreboho ijõre, inatxi Jesuisi ierydýynaõ ijõre. Rarekie. ³ Tahe Simaõ Pedro rarybere tamyreny: —Rià teredýymy arakre. Imahádu rarybere: —Jiarýboho aroirenkyre ahemy. Tahe roirenryre hawò-di. Aõhomys aõkõ ruu idireny nade. ⁴ Tahe bede ratñyrau heki Jesuisi ÿnyrakile ratximyhý. Ierydýyna mahádu tahe rieryõhyymyhýre. ⁵ Jesuisi ryryre tamyreny rýraxyre: —Ijoi moõ rokorenny. Utura aõbo temytenya? Rirawyonyre: —Aõkõre wa. ⁶ Kaiboho biterebenyke rurunawe-ribi taita bimybenykre. Tahe riterenryre sôwemy rautxienyre irià heka ritusinyõhyymyhýrenyre utura sôwerek. ⁷ Kia ierydýynaõ Jesuisi luunaduõ rare jiarý, Joaõ wahe. Jiarý tahe Pedro-ò rarybere: —Inynyrýle wa rare. Pedro Jesuisi raramy roholareu, tatyky tawetyamy ritaamy tamy resere, tade hekýlemy rareki. Tahe resere bera-txi tamy rakremy. ⁸ Ijoi mahádu rià-di narurunymy nade utura sôwerek. Tahe 100 urihixinamy ÿnyra-ribi ratximyhýreny. ⁹ Ýnyra-ò rejuxunyreu tahe, robirenryre heótymy obiurawo-ki. Orotxu tule tai rýire. ¹⁰ Jesuisi tamy rarybere: —Uturaõ bidiwybedenyke wiji temytenyaõ. Simaõ Pedro hawororibile rià-di rarurunyre. Sôwemy heka tai utura nihiký rýimyhý, 153 wahe. Ihäre tahe rià raõrõõhyre. ¹¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Manake hewa biroxibenyke. ¹² Ibutumy ierydýyna mahádu rieryre tii inynyrýreny raremy. Tai tahe inyõ rýraxyiõhyre: —Mobo tii raremy. ¹³ Tahe Jesuisi orotxu rimyre. Tamy riwahinyre. Ixiyrubule utura tamy riwahinyre. ¹⁴ Kia tahe ihewotyhy my Jesuisi rexideòsinyre taerydýyna mahádu-ò, rubu-ribi dexixade hewomy wahe.

¹⁵ Riroximy rahudi tahe Jesuisi Pedro-ò rýraxyre: —Simaõ, Joaõ riore, kahábu mahádu waluure. Kai tahe iratyre aõbo waluure. Tii rirawyonyre: —Kai tiwaeryte, aluure. Tahe Jesuisi rarybere: —Wabudoeni riore bidiowenyke. ¹⁶ Ixityre rýraxyre: —Simaõ, Joaõ riore, kai aõbo waluure. Tahe Pedro rirawyonyre: —Kohe, Wanry aluure jiarý, tiwaeryta. Tahe Jesuisi rarybere: —Bidyke wabudoeni biowenykemy. ¹⁷ Ihewotyhy my tahe Jesuisi rýraxyre: —Simaõ, Joaõ riore, kai aõbo waluure. Iu tahe Pedro rabedewomy ronyre, ixityremy rýraxyreki. Tahe dirawyonyde: —Wanry, ibutumy teeryte aõna aõna. Aluure heka, tiwaeryta. Tahe Jesuisi rarybere: Wabudoeni biowenyke. ¹⁸ Inatyhymy adee ararybekre. Iu ijoi morõkõmy tatemaháu, ixiwanale texitynymphähäte ixidee wimy titxibo tamahäte. Iu tahe mamatuarienyke inywixira aratyynykre, Ebò biteòsinykre iny arataataanykre tahe inyõ aradykre titxibo noderamy beakreò. ¹⁹ Kiamy heka Jesuisi rarybere ritñynykremy timybo Pedro rubu-ò rýikremy. Tai Deuxu riwowydynykre. Idi tahe Jesuisi rarybere: —Biwaheludunyke wa. ²⁰ Tahe Pedro retehere Joaõ Jesuisi hemi rarerio, Joaõ Jesuisi luumy raremyhý. Joaõ ihetxiu Jesuisi-ò iõhòmy rýraxyre jiarý wahe: —Mobo iwahisidýdukremy, ihewo ludu roxina rýireu. ²¹ Tahe Pedro Joaõmy robireu, rýraxyre Jesuisi-ò Joaõmy. Aõbo he tamy rotýnykre. ²² Tahe Jesuisi rirawyonyre: —Tii rurukõlemy addòsekemy idi watxikeki, timybo tahõtinyte. Adee tahe biwaheludunykekile awike. ²³ Ierydýyna mahádu rarybemy raremyhý: —Kiamy wahe Joaõ rurukõlemy Jesuisi rarybere. Tahe kiamy aõkõ Jesuisi rarybere. Jesuisi juhuu rarybere: —Tii rurukõole adoosekre-wana, timybo tahõtinytenyteri.

²⁴ Jiarý tahe kia aõmydýñnanamy relyymahäre, Joaõ wahe, reritnymahäre. Inatyhymy kia tuu rare, jiarý tuu relyymahäre.

²⁵ Sôwemy aõmydýñnanamy tahe Jesuisi riwinyre. Inyõ ibutumy riritinykeki, iritina heka bede ritñinxynkre tyriti sôwekre-wana.

Aõhebo Rotŷnyre

Aõhebo Rotŷnyre Jesuisi Erydŷna Mahâdu

¹ Juhuu adee ratyyritinyreu, Teòfilo, relyyre ibutumy Jesuisi aõbo riwinyré, aõmybo bede rierynanyrémy. ² Deuxu Tyytybytyhy bede erydŷnamy taerydŷna woludu mahâdu rierynanyre. Tahe taerydŷna mahâdu-ò bede ywina riwahinyre. Iribi tahe Jesuisi ròòsere biu-ò. Kia ibutumy juhuu adee relyyre. ³ Iribi itxeõnihiký-ki rurureu, taerydŷna woludu mahâdu-ò rexitŷnynyre hâbu irudilemy. Tamyreng rexideòsinyre sôwetxu-di rulemy ratximyhýmy. Inatyhy wa warybetyhy rare, tamyreng rarybere. Rexitŷnynyre, tamyreng rierynanyre Deuxu Iòlñamy. Txuõ txuõlemy iny inatxi-waitue txumy rierynanymyhýre. ⁴ Tiiboho-wana riroximy raremyhýu, Jesuisi tamyreng rarybere: —Uritere Jerusalë-ribi ixitarasarenyömy. Urile Deuxu Tyytybytyhy awo-ò kanakre xiery, Jerusalë-ribi boibenyeke. Deuxu rarybere Tatyytybytyhy kiditeònykremy. Tule juhuu Jesuisi kia rarybere. ⁵ Deuxu Tyytybytyhy aworeny-ò kanalokre. Kia ratisebenaõ wesele rare, Deuxu Tyytybytyhy ratisebena. Iwese Joaõ juhuu bero-ki iny risebenyre wese, kia rare. Kia-txu tahe, iòhkomy roire.

⁶ Tahe, juhuu ibutumy wirottyrenyre, Jesuisi dee rŷraxyrenyre: —Wanyrý, kai aõbo wiji iny Iòlõreny bediwahinyleke inywedurenwesemy ixyby ronykemy. ⁷ Tahe Jesuisi dirawyonyde: —Waha-ki ywisisidŷnatxu doimyhýde. Tiile rierymhyhýre. Kai aõkõhyykre. ⁸ Tahe Deuxu Tyytybytyhy aworeny-ò kanalokre, rurunatyhy arayky-ò bitabenyke. Kia tahe warubu-ribi waixixanamy belyykre ibutumy Jerusalë hâwâ mahâdu-ò, Judeia hâwâ bede mahâdu-ò, Samaria hâwâ bede mahâdu-ò, iribi tahe ibutumy bedekonana bede iny-ò. ⁹ Tarybe rahudi tahe Jesuisi ixihyy rexidymy raòwonyre biu-txi. Iõre biuwetyky-txi. Tiiboho rarirenre bede-ribi idi reteherenre. ¹⁰ Idi retehemyhý iòtududŷtyhymy. Inatxi hâbumy ityy uramy aõwesele rýmy reamyhýre hâbu mahâduko-txi. ¹¹ Tahe tiiboho raryberenre: —Hâbu, Kalileia bede mahâdu, itxereõmahâbenyeke. Jesuisi ka ramyramyhýre biu-ò, Deuxu sý-ò. Iwese rarawesele ka ixyby kòdòòsekre.

¹² Jesuisi erydŷna mahâdu ratximyhýrenyre Oliveira òwòruraty hâwâlò-ki. Tahe dòòsedenye Jerusalë hâwâ-ò. Jerusalë rehe iribi doide sohoji urihixina rehemy rimyölemy. ¹³ Tahe wii rotyrenyre rorukure ixitòedŷmy hétoratyawo-ki. Kahekani-di rirana rarekre tai rýmyhýrenyre: Pedro, Joaõ, Txiau, Andre, Filipi, Tome, Bartolomeu, Mateu, ijõ Txiau (tii Afeu riore rare), Simaõ Zelôte, Judasi (ijõ Txiau iwitxira, kia riore rare). ¹⁴ Ijõ iny tule tai ronymyhý, Jesuisise, hâwyy ijõ ronymyhý, Jesuisi seriore mahâdu tule rorukumyhýrenyre. Ibutumy rexitõenymyhýrenyre wiwese wiweselemy rôhõtinymyhýrenyre.

¹⁵⁻¹⁶ Ijõ txubiòwamy 120 inymy wii ributunyre ixybyle. Tahe Pedro rýire kiamy tamyreng rarybere: —Waityhydŷdu seriore mahâdu, iwese Judasi aõhebo rotŷnyre wesemy Davi tyyritinamy roimyhýre. Kiamy wahe: —Jesuisi taòluduboho-ò ròhõnyre, Judasi tiiboho riwiòhenanyre. Iwese ka tyyritina-ki roire wesele, inatyhymy ibutumy rotŷnyre. ¹⁷ Judasi inybohoõmy raremyhý. Tii nieruõ ritare Jesuisi òludu-ribi tamyreng ridyreki. Tahe kia nieru-di subutebedeõ riwyre. ¹⁸ Tahe idi Judasi rexibòtòtaara. Idi tahe tasubute bedero-txi taratyihikýle-ribi resere. Tahe iumy ruare iwona rejuxunyre. ¹⁹ Iribi ijyy heka ibutumy Jerusalë mahâdu-ò tuu ijyy rýire. Tahe kia subutebede rininirenyre hâlubu bederomy. ²⁰ Iòlò Davi kia wese riritinyre tawiunatyyriti-ki: —Ixinamy iheto rýike, inyõ taisõomy.

Ijõ:

—Inywixiraõ teròwymy tai rarekre iaõmysydŷna rimykremy.

²¹⁻²² Inyõ tahe teròwymy iaõmysydŷna rimykremy. Tule rikimyrenye Jesuisi ixix-anamy ijyyduõ inywanahyy rybe ritŷnynykemy. Inyõ Jesuisi sebedŷna-di itxereduõ

rikimyrenykre, inyõ tuu robire Jesuisi nonanamy tule rikimyrenyke. ²³ Tahe inatxi hâbumy ritarenyre: Jyje (Basaba inire) Justu iniòrysyna rare, ijõ hâbu tahe Matxia rare.

²⁴ Iribi tahe rexitòenyre: —Kiamy heka Deuxu dee raryberenyre:

Kai Wanynyrŷreny, ibutumy inyrayky teeryte, Deuxu. Biteòsinyke tibo rikitarenykemy.

²⁵ Tii ritŷxinykre ixihyymy ratximyhŷre mahâdu. Judasi derowymy rarekemy, Judasi dori iny-ribi rôhonyre taòrarunaòwydŷynamy rare aõhökýmy rotŷynykemy. Tahe rare tiobo rareò. ²⁶ Wyhy raheto lisina wesemy idi rehure. Kiamy heka riwinyre tibo ròtakemy. Matxia tahe iribi ròtare. Tii tahe ralore waòsohoji reurò erydŷñaky-txi.

2

¹ Pentecostemy ninadu lisina kia txumy txuu rŷireu, ibutumy iny rorukurenyre tarynanakile. ² Aõwesele biu-ribi wodŷõo nade yhynihikýwesele ibutumy heto-ò ralore tai rorukumyhŷrenyrewo-ò. ³ Heòty helŷýresi wesemy nade. Iny sohoji sohoji tyre resere. ⁴ Ibutumy iny tykymy heka Deuxu Tyytybytyhy ralòmy rŷire. Ta raryberenyre iwixira rybemy. Deuxu Tyytybytyhy tamy rybe riwahinyre wese tahe raryberenyre.

⁵ Deuxu dee òbitimy hâbu mahâdu noduõ rasŷnymy raremyhŷ Jerusalë hâwâ-ki. Judeu mahâduõ ihŷre. Ibutumy bede bede hâwâ hâwâ-ribi nade. ⁶ Kia-ò roholareu, wii ributunyre ijomonamy. Tahe rexieryöhykyre aõmybo rôhötinyrè tahe widi bede riòtiinyre iny sohoji sohoji tarybe tarybeòlemy roholareki. ⁷ Urile bede riòtiinytyhyrenyre. Tahe raryberenyre deysana-di:

—Betehebeny iny, kowa rybedu Kalileia bede ludu mahâdu ratxireri.

⁸ Timykibo iny ryberenymy rarybereri. Iny sohoji sohoji tarybeòle raholareri.

⁹⁻¹⁰ Kaheka inyboho bede bede ludu roire: Partia mahâdu, Media mahâdu, Elaõ mahâdu, tule ka bede ludu mahâdu: Mesopotamia, Judeia, Kapadosia, Ponto, Asia, Frigia, Panfilia, Egito, Libia Sireni-wana iòhore, Roma hâwâ luduõ tule kaki ihŷre. ¹¹ Timybo inyrybereny witxira-witxira-ò iny roholarenyreri. Deuxu rybemy rarybereri ibutumy inyryberenymy. Ibutumy inyboho: Judeu, Judeuerydŷýna ityhydŷýdu, tule Kreta mahâdu, Arabia mahâdu, Deuxu aõmydŷýnana wihiký-ò raholarenyreri. ¹² Tahe bede riòtiinyrenyre. Rieryörenyre aõbo rare. Tahe widee rŷýraxirenyre iny sohoji sohoji-ò aõbo raremy. ¹³ Ijõ tahe tawobinarybe rarybere:

—Tiiboho rururenryreri, itxýtemonamy riõreri.

¹⁴ Tahe Pedro rŷire waòsohoji erydŷýna-di, tahe tii rexidelenyre rarybekemy:

—Boholake inihe, ibutumy kaiboho, Judeia mahâdu, Jerusalë sýludu-wana —kia bierybenykemy.

¹⁵ Inyõ rarybereri itxýtemonamy riõrerimy. Tahe inatyhymy aõkõ rare. Txuu rati rariarerile heka rudiletyhyre. ¹⁶ Joel juhuu Deuxu rybeduõ rare. Tii narybede wijitxumy. Tahe iwese tii rarybere wesele, wiji ratximyhŷre. Tii rarybere:

¹⁷ —Kiamy Deuxu rarybere:

—Ikonanatxuu watyytybytyhyhyký aditeònykre ibutumy inydee. Ariòrereny, hâwyy hâbu-wana, warybe rierynanykre. Weryrybò tahe matuari-wana rarasinetyhykre.

¹⁸ Ibutumy wadeòdu-ò, lerý, hâbu, ibutuwo-ò Deuxu Tyytybytyhy kanalokre. Tuu raryberenykre, ritŷnynyrenykre.

¹⁹ Aõ týmyra ariteòsinykre biu-ki, bede-ki. Hâlubu, heòty, worona-wana rôhonykre.

²⁰ Txuu heka ilybyhykýlemy relekre. Ahâdu isòhökýlemy relekre. Iribi tahe Inyñrytxu-ò rehemynykre. Kia txu awimy roikre. Inyñryký kòdòhonykre.

²¹ Kia bedeu, inyõ Inyñryñimy rexitòenykeki, tii jiarý aritakre iòraru-ribi. Kia Deuxu rybe rare.

²² Judeu mahâdu, Israeli mahâdu, boholabenyke warybe-ò: Deuxu sôwemy aõna aõna witxira witxira-di, bedeòby-di riwahinyre. Inatyhymy Jesuisi Nazare hâwâ ludu mahâduõ riteòsinyre. Inatyhymy rare. Kaiboho heka teerytenyte. ²³ Kaiboho Jesuisi temyeu, Deuxu juhuu rimykremy rierymyhŷre. Rexierymy rôhötinyre kawesemy bede roimy

rarekre. Kaiboho Jesuisi terubunytenyte. Kaiboho itxeò nihikÿ-ki tetamadÿnytenyte hâbubina debòreny-di. ²⁴ Tahe Deuxu ritare rubu-ribi riixihadÿnyre. Wabede Deuxu ribòhonyre. Iribi Jesuisi riòlòdÿnyre. Rubu heto tii rimyôtyhy. ²⁵ Davi juhuu rarybere iwese Jesuisi rarybekremy:

—Wanyrÿ wawana ratxireri, brebu-di watxiôkre. Tii riwawiôhenanymyhyre. Tai wawo deysana-di ritÿxinyemyhyre.

²⁶ Wadòròtò wowydyna tamy rewhinymyhyre. Reeryre ibutumy rubuhetowo-ki awity-hymy wâhâré, iribi dori aròhònykre.

²⁷ Kai watyytyby teriõte rubuheto-ki. Jiarÿ ariore òbitityhy rare, tai waumyde rasunyôtyhy.

²⁸ Kai tiwaeryte ibutumy umytÿmyra aõmydÿñana awana aratzikreu, deysana-di tÿximy biwasñykre.

[Kia ibutumy Jesuisi rarybekremy Davi rarybere.] ²⁹ Pedro ijõ rarybemyhyre: —Tahe kiamy heka mohôtinybenyke, Waseriòreboho. Davi heka aõ iximy aõkô rarybereri. Tii tahe hâloowo-ò roire. Itityby heka kakile iny-wana ihÿre. ³⁰ Tahe Davi Inynyrÿ deròwymy rybeduõ raremyhy. Deuxu inatyhyna rybe-di Davi-ò narybede. Kia tahe: Iriõre riõreõ bede dinodumy kodonykremy taiòlò ryna-ki. Kia iòlò Davi rierryre. ³¹ Davi tahe Kristu ixixanamy juhuu narybede. Kristu umy dori rubu-ki rariõhyre. Iumyde rarònyõre. ³² Jesuisi Kristu, Deuxu riixixanyre. Ibutumy inyboho tuu robirenyre. ³³ Jesuisi ronymyhyre Deuxu rurunawe-ribi. Iwese rarybere wese Deuxu Tatyytybytyhy tamy diteònyde. Tii adee diwyde. Kiamy tahe wiji tabitenyteri, taholatenyteri. ³⁴ Davi raòwonyõre biu-ò. Tahe kiamy rarybere:

Deuxu rarybere Inynyrÿ-ò:

—Bodonyke katxi warurunawe-ribi.

³⁵ Aòludu awarawo-ki arisñykre. Aòludu-di arehukre.

Kiamy tahe Deuxu Jesuisi-ò rarybere. ³⁶ Boholake judeu mahâdu. Kaa inatyhy hyy rare. Itxeõnihikÿ-ki Jesuisi terubunytenyte. Deuxu tahe Jesuisi ritidire ibutu-ò wedumy, ibutu-ò Kristumy, aõma, Deuxu deòdÿña.

³⁷ Tahe Pedro rybe-ki urile rôhôtinyrenyre. Tai tahe Pedro-ò ijõ erydÿna-ò rÿyraxirenyre:

—Waseriòreboho, aõhebo rokotÿnyrenykre.

³⁸ Tahe Pedro dirawyònnyde: —Bòðsebenyke aòrarurenny-ribi ixyby Deuxu-ò. Idi tahe Jesuisini-di maratysebekemy aòraru ritakemy. Tai bimykre Deuxu Tyytybytyhy wahidÿña wesemy awo-ki rarekremy. ³⁹ Kristu juhuu rarybere:

—Ibutumy heka Deuxu Tyytybytyhy bimybenykre, ariore rimykre, iny hâwâ witxira ludu rimyke. Ibutumy Deuxu dee wimy tahe rimykre.

⁴⁰ Pedro relyymy raremyhy. Tamryeny rarybere tarasamy roikemy:

—Iny bina binahakÿ-ribi bexitabenykre.

⁴¹ Kia rityhynyré heka tahe ratisebedumy roiremyhy. Ralore kiatxuu 3000 iny iòhòmy Jesuisi tyhydÿdu mahâdu-ò. ⁴² Tahe Jesuisi erydÿna mahâdu rierynanymyhyre, wii ributunyhy roiremyhy, paõ rioroororenyre wideerenyhy roiremyhy.

⁴³ Iny sohoji sohoji bede riòtiinymy rabrebumy hitxinyemyhyre. Jesuisi erydÿna mahâdu bedeòby sôwemy riwinymyhyre. Aõna aõna wiwihihikÿmy riwinymyhyre.

⁴⁴ Ibutumy rityhynymyhyre mahâdu, sôwemy wii riwityre. Ibutumy aõna aõna wimy riwinyre. ⁴⁵ Taaõmydÿña, tasu-wana idi rohonyre. Wimy tahe ritxuatxuare. Ibutumy ityhydÿdu iaõkô mahâdu dee riwahiriwahinyre. Inyõ aõna aõna rauhenykeki, tamy riwahinyre. ⁴⁶ Deuxu dohodÿña heto-ki txuõ txuõlemy wii ributunyre. Tahe tota hetomy paõ riyreriyrenyre. Riroxirenyre ibutumy teysarenymy wii wese rôhôtinyrenyre. ⁴⁷ Tuu realàrenyre Deuxumy. Ibutumy iny hâwâhâkÿ mahâdu awimy tai raharenyre. Deuxu rimyre txuõ txuõ lemy ralore mahâdu kia ritakemy.

3

¹ Pedro, Joaõ-wana rare Deuxu dohodŷyna heto-ò rexitòenykemy, inataõ òra bedeu.
² Deuxu dohodŷyna heto ijò inyõ rininire, ijò ruxerahaký. Txuõ tchuõlemy hâbu tibina ridyhyyhyymy iny tamy reamyhŷre. Tamy iny ralõmyhŷkeò tamy nierumy rexitòenykemy. Tii tuu hyy uladumy reareu ihyy itibinare. ³ Pedroboho rirònyrenyreu, hâbu tibina tuurenry robire. Nierumy tahe tamyreny rexitòenyre. ⁴ Pedro juhu tamy retehere idi rarybere:

—Bedeteheke wadiren.

⁵ Tai hâbu retehemy ronyre, nieroõ iribi riwykemy rôhôtinyre. ⁶ Pedro rarybere:

—Aõ ijõkõre, womati tŷrŷrŷhŷký ijõkõ, pratakõ. Tahe aõbo idi watxirerile ta adee ariwahinskyre. Jesuisi Nazare hâwâludunimy adee ararybekremy idi mariakremy. Kia deytene adee ariwahinskyre.

⁷ Pedro, hâbu debò rimymy ritamadŷynyre. Aõwesele iruru iti-ò ralore. ⁸ Hâbu rexiwatxinymy tahe, ririradŷynyre. Ihyy ralore dohodŷyna heto-ò. Deuxu dee deysamy rexiwatxinymy ralore. ⁹ Ibutumy iny idi retehere rariarerimy, Deuxumy realàrerimy.

¹⁰ Inyõ rarybere: —Tii ijò ruxerahaký-ki nierumy rexitòenymyhŷremy, inyboho tii reeryrenyre. Tai tahe idi bede riòtiinyrerri timykibo aõna aõnamy rotŷñyramy.

¹¹ Hâbu ta Pedro, Joaõboho werora-ki xiery. Idi tahe ibutumy ributunyre Salomaõ heto ijò ahanawo-ò. ¹² Pedro kia robireu tahe, tamy rarybere: —Judeu mahâdu, wadiren itxereömy, bedeötiiidŷõomy. Jiarŷboho inyruru-di aõkõ ka hâbu reteytenyrenyra, Deuxu rurudile wahe. ¹³ Abraõ, Ijai, Ijaõ kiaboho Deuxu heka hâbu riteytenyra. Tybyreny Deuxu kia heka riwinyra. Deuxu, Kristunimy riwowydynyre, rubu-ribi riixixanyraki. Kaiboho tahe Jesuisi Kristu tedytenyte Pilato-ò. Pilato tii riteònkykemy ratxireriu, kaiboho tamy rarybere: —Aõkõre, tii deðdŷõomy. Ijõ biteònkye. Tai tahe rubudŷduõ riteònkyre. ¹⁴ Jesuisi òraru widŷdu aõkõ rarehyymy raremyhŷ, ityhydŷdu ihŷre, ðobi widŷdu ihŷre. Kaiboho tii tetxiönytenyte, tewahinytenyte. ¹⁵ Umytuedeõna wahidŷdu tii rare. Kaiboho tahe terubunyte. Deuxu tahe tii riixixanyre rubu-ribi. Inyboho ierydu, iitxeredu ratximyhŷrenyre. ¹⁶ Rityhynyrekile hâbu tibina reytemyhŷre. Kia hâbu teerytenyte. Jesuisini tyhyna kia riwinyre. Hâbu ibuturu-ò reytera, tai ðabitimy raramy ratximyhŷre. ¹⁷ Jiarŷ reeryre kaiboho teeryôte aõbo tewinytemy. Tule adinodu rierykõlemy kia riwinyre. ¹⁸ Tahe Deuxu tarybe riwahinyre ihetxiu rybedu mahâdu-ò kia wahe tii rarybere Jesuisi rurukremy. Idi tahe irybe uludumy Jesuisi rurure. Iwese Deuxu rarybere wesemy heka irybe uludumy rôhônyre. ¹⁹ Kaiboho ixi-txi ðhõti reakemy Deuxu-ò biòsekemy. Tai tahe aõraru aribi tii ritakre. Inynyrõ adeereny kiditeònkye aõwihiikýmy Deuxu-ribi, biu-ribi. ²⁰ Jesuisi Kristu wijityhyle kanaõkre. Aõna aõna juhu rŷimy rareke rexihudi, tahe kanakre. ²¹ Tii biukile rarekre wiji. Ijõ bede tŷmyra wihihikýre iòhõmy rahudi tahe kanakre. Kia bededŷñanau tahe rarybere ihetxiu rybedu mahâdu. ²² Tahe Moisesi ijõmy rarybere: —Deuxu rybeduõ kedelekre asŷ, aijoi-ribi tii rarekre. Iwese Deuxu riwatate wese rybeduõmy ararekemy, iwesele tii Inynyrõ kiditakre. Tamy boholabenkyre irybe aõmybo kanarybekremy. ²³ Kia, Deuxu rybedu rybe-ò inyõ roholakõkre-wana, Deuxu tii kanahukre. Kia Moisesi rybe rare, Pedro rarybere. ²⁴ Deuxu rybedu sôwemy kia bededŷñanamy rarybere. Samueli juhuu rarybere. Idi sôwemy ijõ kiamy rarybere. Ihymy ta wiji kabededŷñana roimyhŷre. ²⁵ Kaiboho Deuxu ihetxiu rybedu roire atximahâtenyteri Deuxu juhuu rarybere Abraõ-ò. Ariore-ribi iny sôwemy ruaruakre. Kia ibutumy ariore hâwâ hâwâ-ki rasŷnykre. Kia iny-ribi inyõ rôhõnykre ibutumy iny wiòhedŷñdumy rarekre. ²⁶ Deuxu tariore Jesuisi adeereny riteònkyre aõraru-ribi arahitxinykemy, arawiòhenanykemy. Kia tahe Pedro tamyreny rarybere.

4

¹ Pedroboho tamyreny rarybereu, tamyreny rehemynyre Deuxu heto dohodŷyna mahâduõ, ijõ tahe kia heto itxeredu dinoduõ, ijõ, saduseu mahâduõ. Inataõ ijo tamy re-

hemynyre. ² Pedro, Joaõ-wana iny-ò relyymy raremyhÿ: —Inyõ Jesuisimy rityhyntykeki, tii tule rubu-ribi riixixanykre. Jesuisi dori riixixanyre. Tahe Jesuisi ixixanamy tiiboho relyymyhyreki, kia hãbu mahãdu riykaranyrenyre. ³ Taita rimyre, Pedro, Joaõ-wana. Ròtena-ò ridyre. Wijile tahe tamy ixidee roholoãrenyra, txiorotyhyreki. Biurasou tahe roholakremy riòlòdýnykre. ⁴ Iny sôwemy Deuxu rybe-ò kia txuu roholare. 5000 hãbumy, ijõ iny tule. Tiiboho Pedrobomo-ò roholare. Tahe sôwemy rityhyntyrenyre.

⁵ Itxu biòwamy tahe Jerusalë-ò rehemynyre dinodu mahãdu, matuari mahãdu, judeu bede ywina erydýna mahãdu. Kia ijoi mahãdu ibutumy rehemynyre. ⁶ Anasi tule rehemynyre. Deuxu-ò xiwena wahidýdu mahãdu wedu tii ratximyhyre. Tule Kaifa ijõ, Joaõ ijõ, Alexýdre ijõre. Anasi sÿ mahãdu tule ijõre. ⁷ Tahe dinodu mahãduõ Pedrobomo ritamadýnyre ibutu kia mahãdu koò. Tahe ritýraxinyre: —Aõrurudibo iny teteytedýnymahãte. Monidibo kia tewinytenyte. ⁸ Ta Pedro tykymy heka Deuxu Tyytybytyhy ralore. Idi tamyreny rarybere: —Iny dinodu mahãdu, matuari mahãdu, adeereny ararybekre. ⁹ Hãbu tibina aõmydýñnanamy tiwatýraxinyte-wana, adeereny kiamy arirawyonykre. ¹⁰ Jesuisi Kristu Nazare hãwã luduni-di kia rybe ruru-di rewinyrenyre. Kia tahe bierybenyke. Kaiboho dorikýhe Jesuisi itxeò nihiký-ò teukotenyte. Deuxu tahe riixixanyre rubu-ribi. Tai tahe ka hãbu reytemy rýimyhyre. ¹¹ Jesuisi manaõ wesemy ratxireri. Kia-di rehure heto widýduõ. Wiji tahe heto idile rýimyhyre. Kaiboho Jesuisi-di tehute heto widýdu mana-di rehure wese. Wiji tahe Jesuisi Deuxu heto dinodu rarekre. ¹² Tamy inyõ rityhyntyokeki, òraru-ribi ritaõtyhy. Ijõni aõkõ iny rityhyntyke, Jesuisi nile iny rityhynymy rýikrele, òraru-ribi ritamy rýirakre.

¹³ Pedro, Joaõ-wana brebuõ-di kia rybe ritýnnyre. Tai iny bede riòtiinyrenyre, tiiboho dori tyriti erydu aõkõ roire. Urile Jesuisi-wana roiremyhÿ, kiale iny rieryrenyre.

¹⁴ Hãbumy inyboho robirenrya juhuu itibinamy. Tai tahe inyõ aõbinamy tamyreny rybedu aõkõ rare, hãbu tibina riteytenyrenyraki. ¹⁵ Tahe ibutumy iny dohodýna heto wo-ribi riteónyre. Tahe wimy rarybere: ¹⁶ —Aõhebo rokotýnyrenykre kia hãbu-di. Inatyhymy tiiboho aõwiwhiký riwinyrenyre. Kia rikitxiõnyrenyötyhy. Ibutumy Jerusalë hãwã mahãdu kia rieryre. ¹⁷ Tai kiamy rokotýnykre. Tamy rakarybekre tiu Jesuisimy ixypy rybeõmykremy. Tai Jesuisimy rybe-di rikiixãwãdidýnykemy. Inyõ-ò kiamy rarybeõtyhy. Kiawese raryberenrye rybe ywidýdu mahãdu. ¹⁸ Idi tahe rarar-iowyre Pedro Joaõ-wana tamyreny rarybere: —Jesuisi nimy rybeõmy, bibedeerynyötyhy irybemy. ¹⁹ Tahe Pedro, Joaõ-wana tamyreny dirawyonyde: —Aõbo awityhyre. Inyboho arybe arityhyntykre aõbo ada Deuxu rybe aõbo arityhyntykre. ²⁰ Aõbo jiaryboho rabirenryé, raholarenryé, kialemy araryberenrykre. Inyõ riwarybebinanyötyhy. ²¹ Idi ta ixityre tamyreny raryberenrye, rybedýjõkemy. Tahe riteónyrengre. Tamy aõwidýjõmy rýimyhy hãwã mahãdu dee ruberurenryreki. Hãwã mahãdu dori Deuxu realàmyhyre hãbu riteytenyraki. ²² Kia hãbu dori 40 beòra ratyremy tabeòra-di ratximyhyre riteytenyrau.

²³ Pedrobomo rexitamy roirenryre, ityhydýdu seriore òrysomy roirenryre. Tahe tiiboho tamyreny relyyrenyre iwese dohodýna heto wedu matuari mahãdu-wana tamy rarybere wesemy. ²⁴ Tahe wiwese wesele röhötinyrerri wese, Deuxu-ò rexitòenyrenyre: —Kai, Waha, inylòlòreny atximahãte. ²⁵ Kai, ibutuwidýdu tarybete: Davi, inytybyreny-di tarybete Atyytybytyhy tamy ritýnnyre, iwese tii rarybekemy. Davi eòdumy raremyhÿ. Irybe tyriti-ki roimyhyre kiamy:

—Judeukõdu mahãdu raykarananyrerri. Kia awimy aõkõ ihÿre. Waijoi aõ òbitinadibo aõkõ röhötinyrerri.

²⁶ Dinodu mahãdu wiributunyre Deuxuòludumy rýikremy. Tule Kristu, kia Deuxu deòdýna òludumy rýikremy.

²⁷ Arybe-ki, Waha, kia ritidýna roire. Tule Waha, inatyhy rare. Ka hãwã-ki, Herodi, Poncio Pilato, Judeu mahãdu, Judeukõdu mahãdu, kia ibutumy ributunyre ariore Jesuisi òludu rýirakremy. ²⁸ Tiiboho riwinyre iwese kai tarybete wese, Waha, kia aõmydýñnanamy rýirakremy. ²⁹ Kai, Waha, teeryte iwese tiiboho raryberemy, aõma,

rybeõmykemy. Tahe eòdu biwiòhenanykre arybe-di ihärele rarybekemy brebuõ-di. ³⁰ Biwiòhenanykre, Waha, eòdu mahädu, webinadu mahädu riteytenykemy. Tule aõna aõna wiwihiký riwinykre, Jesuisi, Ariorení òraru-ki kia riwinykre. ³¹ Tahe ixitõedýyna rexihureu, heto ramytatamy. Deuxu Tyytybythy ibutumy iny tykymy ralore. Tai tahe Deuxu rybe rarybemyhýre. Brebumy aõkõ tiiboho relyymyhýrenyre.

³² Ityhydýdu mahädu iaõna aõna-di wii riwiòhenanyre. Inyõ rarybeõhyra: — Kaa wahõrõ sohojile rare. Ibutu aõna aõna ibutu hõrõmy rýimy raremyhý. ³³ Deuxu Jesuisi erydýyna mahädu riwiòhenanythyre irybemy relyyrenyre, kia Jesuisi rubu-ribi ixixana rybemy. Deuxu teysana tamy riwahinyre tule iny sõwemy iluurenyre. ³⁴⁻³⁵ Tai tahe ityhydýdu mahädu aõna aõnamy rasiranyõhyra. Ityhydýduõ ityhymy rýirakeki, taheto, tasubede rohonyre tahe nieru Jesuisi erydýyna mahädu-ò diwyde. Idi tahe tii ritxuatxuamy riwahinyre ibutu-ò timybo iny sohoji tuu rurumy rýiramy.

³⁶⁻³⁷ Jyje tule kiawesele riwinyre. Tasubedeõ-di rohonyre, idi iòwy nieru diwyde Jesuisi erydýyna mahädu-ò. Jesuisi erydýyna mahädu Jyje rininire, Banabemy. Kiani inyrybe-ò riwiuronanyre, rybe-di wiòhedýdu kiani rare. Tii Levi mahäduõ rare, Xibri bedebutesõdu tii raremyhý.

5

¹ Idi tahe tule ijõ hãbu, Anania ninadu, tahãwyy Safira-wana tasubederenyõ-di rohonyrenyre. ² Iòwy tahe txuralemy diwyde Jesuisi erydýyna mahädu-ò tasubede õwyreny ibutumy risñyrenyneri. ³ Tahe Pedro tamy rarybere: —Aõhererekibo Satanasi-ò taholamy arakywo-ki atxiteri Deuxu Tyytybythy-ò taruiteri. Aõhererekibo iòwyjura-di atxiteri. ⁴ Juhuu asubede tahonyõteu, ahõrõ rare. Aõhe, inatyhy? Inyõ adee rarybeõre idi bohonykemy. Idi tahonyteu, tahe, nieru ahõrõ rare, aõhe inatyhy. Aõhererekibo aõbinahákýmy tahötinyteri. Hãbu-ò aõkõ heka taruiteri Deuxu dee. ⁵ Kia-ò Anania roholareu, rurulemy resere. Tai ibutumy iny ruberutyhyre. ⁶ Weryrybò tahe iumy rihetynyre. Tahe ritamadýñnymy riwyre rihaloonykre.

⁷ Inataõ òra bededýñnanamy reare tahe Safira, Anania hãwyy rehemynyre. Aõ heka rieryõhyre tahãbu rubuna rieryõhyre. ⁸ Pedro tamy rýyraxire: —Tiwesemiyo asu teòwynyta —ahãbu rarybere wesele aõbo. Tahe tii dirawyónyde: —Kohe, iwesele rakòwonyre. ⁹ Ixityre Pedro rarybere: —Aõhererekibo ahãbu-wana kai taruiteri. Tii teurihite aõbo riwinykeò. Beteheke, weryrybò ahãbu loodýñ-ribi rehemynyneri. Tule tii aradykre rubumy. ¹⁰ Tule tii aõwesele rurulemy resere. Weryrybò mahädu ralore. Tai riwyre ritoonykre tahãbu biremy roikremy. ¹¹ Tai tahe ibutumy ityhydýdu mahädu ruberure. Ibutumy kia-ò roholareu, tule ruberumyhýre.

¹² Jesuisi erydýyna mahädu sõwemy wowydyna aõmydýñnana riwinyrenyre. Tule deytenawiwihihikýthy sõwemy riwinyrenyre. Ityhydýdu mahädu wii ributunymyhyre Deuxu dohodýyna heto ube-ò. Salomaõ ubetyhy inire. ¹³ Kaa hãwã mahädu dori sõwemy ruberumyhyre Jesuisi erydýyna mahädu-ò wiutàdà lau. Tamy rabutuõhyre ijomahädu. Ihärele tahe ijõ rityhynymyhyre, ityhydýdu mahädumy ralokemy. Aõbinatyhymy heka inyõ ityhydýdu mahädu dee raryberenyõhyre. ¹⁴ Ityhydýdu mahädu rasõw-erenymyhyre. Hãbu, hãwyy tule ralõmyhyre Inynyrýthy-ò. ¹⁵ Webinadu mahädu iny ridymyhyre ryò, hãwã hãwã-ribi. Tai Pedro nonana-ki riraõmy roimyhý byretyre-ki, herina tyre-ki. Pedro ubòrò webinadu-txi reakemy tai riteytenykemy rexinohtinyre. ¹⁶ Ibutumy Jerusalé-ribi iòhõmy rýira mahädu nadé webinadu-di, tule iny tyytybybina-di didyde. Tai tahe ibutumy reytere.

¹⁷ Xiwenawidýdu wedu mahädu, Jesuisi erydýyna mahädu-ò rexinaanymyhyre. Tule kiawedu eryna mahädu riwiòhenanyre. Saduseu imahädu ni rare. ¹⁸⁻²⁰ Tai tahe xiwe wedu mahädu, Jesuisi erydýyna mahädu rimyrenyre idi rehurenyre hãwã ròtenawo-ki. Rumi tahe Inynyrý ýjuõ riraynyre ijõ, tahe ridyre ahana-ò. Tamyreñy rarybere: —Boibenyeke Deuxu àlana heto-ò. Bexideòsinybenyeke iny sõweheký-ò. Tamyreñy bitñynybenyeke timybo Jesuisi umytýmyra inydee riwahinymyhyre. ²¹ Iwese ýju

rarybere wese, txuu ratýnyreu, dohodýyna heto-ò ralomyhýre. Tai rierynarenemyhýre. Tahe xiwena mahádu wedu dehemynyde, tii-wana ratximyhý-wana. Israeli nohõti juradýýdu mahádu ributudýýnyre. Ibutumy judeu mahádu, matuari mahádu bedeerytyhy maháduõ rare. Tahe soldado itxeredu-ò riteónyre ròtena-ò iòrysyrénymy. ²²⁻²³ Tahe roirenyre. Ròtena-ki tai rahaõre. Ròsere tamy relyyre: —Ròtena-ò rehemynyra. Txìotbòhkýlemý rýire. Tahe reraynyreu, aõho aõkõ rare. ²⁴ Dohodýyna wedu xiwena wedu-wana kia roholareu, tiiboho rexiryrenyöhyyre aõbo riwinyrenykemy, aõhebo rotýýnyrenykemy. ²⁵ Iwesemy röhötinyrerikónalemy, inyõ dehemynyde. Tai rarybere: —Ròtena-ki tetidite maháduõ, dohodýyna heto-ki ratxireri. Iny kowa ritohonyreri. ²⁶ Tai tahe soldado dinodu, soldado itxeredu-wana riòryre ta didydenye ywilemy. Tamy heka aõhe risýnyöhyyre mana huna-di tamyreny kedehukemy heka soldado röhötinyre. ²⁷⁻²⁸ Tahe dehemynyde ritamadýýnyre inysõwe weduko-txi. Tahe wedutyhy rybe ritelenyre: —Jiarýboho heka juhu adeereny rarybere uritere Jesuisi nimy bede erydýýrenykómykemy. Ihärele tahe tuu tebedeerynytenya ibutumy Jerusalë hawã iny-ò. Ibutu-ò aeryna-di tariate. Wamy tarybetenyteri jiarýboho Jesuisi rerubunyrenyramy. ²⁹ Tahe Pedro taijoi-wana rarybere: —Iwese Deuxu Wadeereny rarybere wese, arityhynyrenykre. Håbuõ iwixiramy Wadeereny rarybekiki, tiu arityhynyötyhy. ³⁰ Kaiboho inatyhymy Jesuisi terubunytenye. Õwòru nihiký itxeò-ò tetamadýýnytenye. Intyby Deuxu tahe rubu-ribi riixixadýýnyre. ³¹ Deuxu tarurunawe-ribi debò-di biu-ò ritamadýýnyre ibutu iòlòmy rarekemy, ibutu tarasadumy rarekemy. Tai ibutu Israeli ijo mahádu-ò òraru bedewona ixawina riwahinykemy. ³² Inyboho heka kia aõmydýýnamy robimyhýrenyre, tai heka reerymahãrenyre inatyhy raremy. Inyõ Deuxu rityhykeki, tii Tatyytybytyhy tamy kidiwahinyke. Tii tule kia aõmydýýnamy rarybemyhýre.

³³ Xiwena wahidýýdu mahádu wedu tamy roholarenyre, rakyarananyrenyre, irubudýýmy idi ratximyhý. ³⁴ Tahe fariseu maháduõ lamamy rýire. Õnosõna erydýýduõ tii ihýre. Ibutumy iny tii riijemyhýre rityhynymyhýreki. Kamalie heka inire. Tahe tii rarybere: —Jesuisi erydýýna mahádu-di biòlonyke urihimyò ahana-ò. ³⁵ Idi tahe taijoi-ò rarybere: —Håbu, Israeli mahádu, bexijebenyke kia håbu-ò, aõhebo botýýnybenykre. ³⁶ Kaiboho dori õhötireny beabenyeke Teudani-txi. Juhuu dori dinoduõmy tii raremyhý. Tii ixiòlòdýýnihikýmy iximy rarybere. Sowemy heka iny tii-wana raremyhý tahe 400 håbumy ihemy rare. Inyõ tahe rirubunyre rityhynymyhýre mahádu tahe iribi raubýtýre. Tahe aõ heka rimyöhyyre, ibutumy iõre. ³⁷ Iwitxirau ijõ-txi õhötireny rearenyke. Judasi inire. Tii Kalileia maháduõ rare. Iu bede dinodu iny-di rariareu tahe, tii rexioòlòdýýnyre. Sowemy iny riheludunyre. Tii tule rurure. Taityhydýýdu mahádu tule raubýtýre. ³⁸ Tule wahe kahåbu mahádu rare ixinamy biteónyre. Håbu kia aõmydýýnana dinodukeki, aõmy aõkõ relekre. ³⁹ Deuxu tahe idinodukeki, tiu heka idi behuötyhy. Deuxu òludu wesemy heka kai tesumahâte. Tai tahe Kamalie rybe-ò ibutumy rityhynymyrenyre. ⁴⁰ Didye he Jesuisi erydýýna. Rihetenyre. Idi tamyreny rarybere: —Rybeõmyke Jesuisi nimy. Tahe ixinamy riteónyre. ⁴¹ Tiiboho iribi rexitarenyre, reysatyhymy ratximyhý, Jesuisini òraru-ki dorikýhe tiiboho aõhökýmy rotýýnyrenyraki. ⁴² Txiõttxuolemy Rybewihiký ritýnynymyhýrenyre dohodýyna hetomy dori, heto hetomy tiiboho rarybehymy rýimyhýre: —Jesuisi inatyhymy Kristu rare, Deuxu deòdýýnamy nade.

6

¹ Tahe ityhydýýdu rasowetyhynymy rýiramyhý. Iu ityhydýýdu wytese mahádu-ò rýsýna riwahinymyhýre, grego rybedu rexinaanymyhýre rýsýna wahidýýdu mahádu dee. Judeu mahádu wytese sowemy rýsýna ritamyhýrenyre waratyrereny. Kia wesemy heka judeukõdu mahádu rarybere. ² Jesuisi erydýýna waò inatxi reurò mahádu, ibutumy ityhydýýdu didydenye kia aõmydýýnana-ò roholakemy. Tahe raryberenyre: —Deuxu rybe erydýý rikiixawidinyrenykemy, wytese rýsýna ariwahinyrenykemy, kia heka òbiti

aõkõ rare. ³ Tai tahe kaiboho hãbu mahãduõ bitabenyke ayreny-ribi debò inatxi reurò hãbumy bitabenyke. Hãbu tyhydŷynale, Deuxu Tyytybytyhy-di tŷximy rŷiralemy, iny bedeeryhykýle, kiaweselemy hãbu bitake. Tiiboho dori aõna aõna ywisdŷdumy roirekre, kiawesemy iaõmysdŷnarenkyre. ⁴ Tai jiarŷboho arexitõenywâhârenykemy watxiwâhârenyre. Deuxu rybemy arierynanymahârenyke. Kiawese Jesuisi erydŷyna mahãdu rarybere. ⁵ Ibutumy heka tuu raryberé, tamyreny awire. Tai tahe hãbu mahãdu ritarenyre. Estevaõ ijõre, tii Deuxu Tyytybytyhy-di tŷximy rŷira, tatyhyna-ki tŷximy rŷira. Filipi ijõre, Prokoro ijõre, Nikanu ijõre, Timaõ ijõre, Parmena ijõre, Niolau ijõre, Niolau tahe Atxiòkia mahãdu juhuu rare. Judeu bede erydŷyna tyhydŷdu juhuu tii rare. ⁶ Ityhydŷdu mahãdu tiiboho didydenye Jesuisi erydŷyna mahãdu-ò. Deuxu-ò rexitõenyrenyre tahe Jesuisi erydŷyna ityre tebò ritidirenyre.

⁷ Deuxu rybe heka ibutu ijomananamy rŷire. Ityhydŷdu mahãdu-ò sôwetyhymy tamy ralomyhŷre Jerusalê hâwâ-ki. Xiwena widŷdu tule sôwemy Jesuisi rityhynyre.

⁸ Estevaõ heka Deuxu luuna sôwemy ratximyhŷre. Sôwemy Deuxu ruru-di ratximyhŷre. Deuxu urihixina nihikýmy inyko-ò riwinymy raremyhŷ. Aõdeytenawihihiký wesemy tule riwinyre. ⁹ Kowa hâwâ-ki tahe judeu dohodŷyna heto iwitxira rŷimyhŷre. Libertu mahâdumy rexininire taijoi. Imahâduõ Sireneu ludu rare, ijõ Alexydria hâwâ luduõ rare. Tiiboho doidenyde Estevaõ-wana rybe ritxiönykemy. Silisia bede luduõ-ribi, Afia bede luduõ-ribi tii-wana doidenyde. ¹⁰ Estevaõ rarybere bedeerynihiký-di. Kia mahãdu tahe irybe weseõre. Estevaõ dori, Deuxu Tyytybytyhy-di ihŷre. ¹¹ Tai tahe hâbuõ-ò raryberenyre: —Kaiboho heka Estevaõ dee maruibenykre. Jiarŷboho dori araðwynyrenykre. Kawesemy maruibenykre, my: —Jiarŷboho Estevaõ rybe-ò raholamy râiñwâhârenyre. Tii Deuxumy aõbinahakýlemey rarybemyhŷre, Moisesimy tule. ¹² Kia-ki heka Estevaõ dee iny raykarananyre, judeu matuari mahãdu tule tamy raykarananyre. Ibutumy Estevaõ òrysymy roirenyre tahe rimyrenyre, ridyrenyre rybe ywisdŷyna-ò. ¹³⁻¹⁴ Tahe ruidu mahãdu didydenye. Tahe tiiboho raryberenyre, my: —Ka hâbu heka Deuxu dohodŷyna hetomy ibinamy narybede. Tii rarybere Jesuisi Nazare ludu iny dohodŷyna heto kidibòhonykre. Jesuisi iny aõmydŷnana kidiwitxiranykre, ibutumy Moisesi inydeereny riernanyre. ¹⁵ Ibutumy iny ywisdŷyna mahãdu Estevaõ-ò retehere. Iòsana, ýju òsñywesehekýlemey tamy rôhõtinyrenyre.

7

¹ Tahe xiwe wedu Estevaõ-ò rŷraxyre: —Kia aõbohe inatyhy rare. ² Estevaõ tahe dirawyonyde. Wanyrŷboho, Wahaboho, Ijyymy adeereny arelyykre. Warybe-ò boholabenyke. Mesopotamia bede-ki Deuxu biu-ribi rexitõenyre Abraõ-ò, intybyreny-ò, Harâ hâwâ-ki rasñyõreu. ³ Tamy Deuxu rarybere: —Abede-ribi boibenykre. Alahi riòkore mahâduy-ribi makre. Manakre ijõ bede-ò adee dori asýbede ariurihihikre. ⁴ Iribi tahe Abraõ Kadeu mahãdu bede-ribi roirenyre Harâ hâwâ-ò tai rasñykre. Iribi tahe tyby rurureu, Deuxu kaò didyde ka bede-ò titxibo kaiboho wiji tasñymahâtemy. ⁵ Abraõ-ò sŷõ riwahinyõre timy urihimyòõhyy. Tahe idi tamy riwahinykemy, iriõre-ò riwahinykemy Deuxu tamy rarybere. Abraõ iriõreõre, ihârele Deuxu tusñymy tamy rarybere. ⁶ Tule Deuxu tamy rarybere: —Ariòkore ijõ bede-ki rasñykre 400 beòramy. Kowa ariòkore heka deòdu wesemy raaõmysdŷykre. Iwedu mahãdu heka ibinamy idi rarekre. ⁷ Jiarŷ tahe iny ariowynykre, Deuxu rarybere, ibinamy widi rŷira mahãdu. Iribi ka bede-ò kòdòhonykre wamy kaki reálàmyhŷkemy. ⁸ Idi urihixinaõ Abraõ-ò Deuxu riwahinyre, tõhõti itxi reakemy. Uladu notyyresyna aõmydŷnana tamy riwahinyre. Idi tahe Ijai reareu, Abraõ Ijai notyy riorore debò inataõ reurò txu-di. Iribi tahe Ijai tariõre Ijaò ritõtykyorore. Iribi tahe Ijaò tariõre notyky riorore. Tiiboho waò inatximy riorenaduõ roire. Inatyhymy tiiboho intybyreny rare. ⁹ Idi waõsohoji intybyreny mahãdu Jyje dee rexiwobinanymyhŷre. Idi rohonyre Egito-ò ramyhŷre mahãdu-ò. Tahe Deuxu tii-wana raremyhŷ. ¹⁰ Iaõhõkýmy dŷnana-ribi Deuxu ritamyhŷre. Egito iõlõ, Faraõmy ninadu rare. Deuxu heka Jyje luumy Faraõ

risñnyre. Faraò rue-ò heka Jyje bedeerydŷyna sôwemy ratximyhŷre. Faraò ibutu dinodumy Jyje risñnyre. Tule Iòlòheto-di itxeredu tyhymy Jyje ronyre. ¹¹ Ramamy rubu nihikŷ dehemynyde ibutusu-ò, Egito-ki, Kanaä bede-ki. Sôwemy iny aõhõkŷmy rotŷŷnyre. Inytybyreny rŷsŷna-ki rahaõhyyre. ¹² Egito maixõmo rŷimyhŷreò, Ijaò roholare. Tahe inytybyreny riteònnyre iòrysymy. ¹³ Idi tahe ixityre iòrysymy riteònnyre, Jyje tamyreny rexideõsinyre. Tai tahe Faraò Jyje sŷmahâdu rieryre. ¹⁴ Tahe tyby-ò Jyje tarybe riwahinyre tamy sŷmy kanakemy ibutu imahâdureny-wana. Tiiboho 75 inymy rimyre ibutumy. ¹⁵ Tai tahe Egito bede-ò Ijaõboho roirennyre. Iribi tahe Ijaò rurure. Idi tahe ibutumy inytybyreny rurure. ¹⁶ Tahe iumyreny diwyde ritoonyre wabede-ò, Sikeni hâwâ-ò. Abraõ kia wabede juhuu riwyre nieru-di, Emo riõre-ribi. ¹⁷ Deuxusŷ-õ wahidŷyna juhuu rarybere Abraõ-ò. Ibededŷnana iõhore Deuxu tamy riwahinykemy. Inyboho Egito-ki rasôwemyhŷnyre. ¹⁸ Ikonanau tahe iõlò iwitxiramy ròhonyre Egito bede iõlomy. Tii Jyje rieryõre. ¹⁹ Tii iny ijoí riitxenanyhŷre. Tii heka ibinatyhyre inytybyreny-ò. Uladu-di heto-ribi rehukemy riteònnyre. Tai iny riõrereny ituerenyre. ²⁰⁻²¹ Iu tahe Moisesi reare. Tii uladu ruxeratyhyre. Tii tahetotyhykile raumynyre inataõ ahâdumy idi rŷire. Heto-ribi dòhonydeu, Faraò riõre rimyre itibiedŷmy tariõre wesemy. ²² Ibutumy Egito bedeerydŷnana tamy rierynanyre. Tii heka rexiołonyre rybedunihikŷmy aõmydŷyna widŷydu nihikŷmy. ²³ Moisesi iny inatxiwa itue beðra-di rŷireu, tamahâdu, Israeli mahâdu roramý nade. ²⁴⁻²⁵ Egito mahâduõ Israeli mahâduõ rihetenyyre, Moisesi tuu robire. Tahe Moisesi tii rirubunyre, Israeli mahâduõ riwiõhenanykemy, Egito mahâduõ rexidowynymy. Deuxu Moisesi debò-di iny ritakre. Kiamy tahe Moisesi mahâdu rierykremy Moisesi rôhõtinyre. Tahe aõkõre rieryõhyre. ²⁶ Ijõ txu biòwamy tahe Israeli hâbu inatximy wiwana ròrenymyhŷ. Moisesi ronyre iyreny-txi riixâwidŷnykemy. Rarybere: —Kaiboho seriõre toite, aõhererekibo wii tehetenytenyteri. ²⁷ Kia õhòtedu Moisesi ritorunyre rarybere: —Mobo he wawedurenymy arasñnyra, awaywisidŷydu renymy. ²⁸ Kai biwarubunykekõ aõbo, iwese kau Egito mahâduõ terubunyte wesemy. ²⁹ Kiarybe-ò roholareu, Moisesi rahenyre Midiä bede-ò rasñnykemy. Idi tahe inatxi Moisesi riõremy kowa reare. ³⁰ Iny inatxiwaituemy beðra-di bededŷnana riwyre. Tahe Sinai hâwâlõ bederahy-ki raremyhŷu, źjuõ tamy rexityñnyre bede rade tòbòhòkŷ-ki tamy roomyhŷre. ³¹ Moisesi kiamy dobideu, bede riõtiinyre. Tamy itxeremy rehemynyre. Tahe Deuxu rybe-ò roholare. ³² Jiarŷ boreny Deuxu watxireri, Abraõ Deuxu, Ijai Deuxu, Ijaò Deuxu. Tahe Moisesi rubberutyhyre, timy heka tamy reteheõhyre. ³³ Tahe Deuxu tamy rarybere: —Awa bitake, suu awarawo ludu dori, borbuna rare. Jiarŷ heka Deuxu watxireriki, biwatyhynye. ³⁴ Wiji tahe waijoimy rabireri Egito-ki. Tiiboho aõhõkŷmy rotŷnyrenyre. Ibru-ò raholareri, iohitxi-ò raholareri. Jiarŷ heka aditadenykre iribi. Manake, Egito-ò arateònnykre. Kia heka Deuxu rarybere Moisesi-ò. ³⁵ Ka Moisesi heka Israeli mahâdu juhuu teramy reare. Tamy rarybere juhuu mobo wawedurenymy arasñnyra, waywisidŷydurenymy. Tiile heka Deuxu riteònnyre idinodumy rarekemy, tarasadumy rarekemy. Bederade tòbòhòkŷ źju, heðtywoludu, iwiðhedŷydure. ³⁶ Tahe Moisesi Egito-ribi iny ritamyhŷre. Egito bede-ki bedeeryna aõna aõna wiwihikŷ-wana. Iwese ahohokŷbesò-ki tule bederahy-ki iny inatxiwaitue beðramy aõmydŷnana wiwihikŷ riwinyre. ³⁷ Kaa Moisesi heka rarybere Israeli mahâdu-ò: —Ayreny-ribi, amahâdu-ribi rybedu nihikŷmy Deuxu kiditamadŷnykre iwese riwatamadŷnyre wese. ³⁸ Kaa Moisesi taijoi-di wii ributunyre, bederahy-ki ihŷmyhŷ inytybyreny-wana heka ratximyhŷ. Žju-wana tii ratximyhŷ Sinai hâwâlõ-ki iu tamy rarybere. Deuxu rybe tyhy iru-di ratximyhŷ. Tahe rybe bede ywina heka Moisesi-ò Deuxu riwahinyre inydeereny kidiwahinykemy. ³⁹ Tahe inytybyreny ityhydŷy deramy rare. Reòbyõrenyre. Ixybyle Egito-ò ròðsekemy rôhõtinyre. ⁴⁰ Tahe iny Araõ-ò rarybere: —Ritxoo deuxuõ inydeereny biwinyke inyorenymy rakemy. Moisesi, Egito-ribi iny ritarennyre, tahe titxibo ihŷre reeryrenyõre. ⁴¹ Kiatxu tahe broreni riõreõ riwinyre. Tahe xiwemy ritoonyrenyre iko-ò, ritxooko-ò. Rexideysanyrenyre aõbo tebò-di riwinyrenyreki. ⁴² Tai tahe Deuxu rexitare iribi, taina rityhynkyemy. Iwese

rybeduõ iu tyyriti-ki riritinyre wese:

—Israeli mahădu, kaiboho xiwena tetoonyenye, iròdu xiwena tetoonyenya. Wadee aõkõ tahe kia tetoonyenya 40 beòramy bederahy-ki.

⁴³ Kaiboho tewytenya ritxooheto riore. Mòlòki inire, aritxoo deuxuni. Tule Renifa taina ijõ aritxoonire. Kia tewinytenye, tetyhynytenye wahe. Tai tahe arateõnyrenykre Babilonia weribihikŷ-ò wahe.

⁴⁴ Inytybyreny heka Deuxu rybe bede ywina tyky heto riwinymyhŷre bederahy-ki. Iwese Moisesi-ò Deuxu riteõnyre wesemy kia riwinymyhŷrenyre. ⁴⁵ Iribi tahe inytybyreny tatyby-ribi tyky heto ritare, tii-wana riwymyhŷre kabede-ò, Josue tadinodu-wana. Iu Deuxu iko-ribi riteõnyre, ibutumy tai sŷ mahădu tii-wana riwymyhŷre, ihyy tahe Davi reare. ⁴⁶ Deuxu heka sôwemy Davi luure. Davi heka rexitõenyre Ijaò Deuxu dee heto riwinykemy. ⁴⁷ Tahe tii aõkõ riwinyre, Salomaõ iwidŷydure. ⁴⁸⁻⁴⁹ Deuxu biukisŷdu tahe hâbu widŷyna heto-ki rasŷnyömyhŷre. Iwese Deuxu rybeduõ rarybere wese:

—Biu tahe warynana rare, bede tahe wawa elehyna rare. Timybo inyõ wadee heto riwinyke, Inynyrŷ rarybere. Iwo-ki tahe waelehyna arihyonyõkre.

⁵⁰ Deuxu rarybere:

—Ibutumy aõna aõna jiarŷ rewinyre.

⁵¹ Tahe Estevaõ rakonananyre he tamyreny rybena heka ròhonyre: —Kaiboho araykytererenyre. Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò taholaõhyymahâtenye. Iwese iny tybyreny riwinyrenyre wesemy. ⁵² Ibutumy Deuxu rybedu mahădu-ò ibinamy iny tybyreny riwinymyhŷrenyre. Tiu ihetxiu Deuxu òbiti hâbu kanakeò, tiiboho raryberenyre, rirubunyre irybedu. Kaiboho tahe Deuxu òbiti hâbu-di ijõ-ò tewahinytenye, terubunyenye. ⁵³ Deuxu bede ywina źju mahăduõ adeereny diwahinydenye, kia bede ywina kaiboho tetatenye, tahe tetyhynyöhyymahâtenye. ⁵⁴ Tahe kiamy Estevaõ rarybereu, tiiboho heka rebure nihikŷre. Urile txyde-ki ruruamyhŷre tamy. ⁵⁵ Estevaõ tahe Deuxu Tyytybytyhy-di iwoki ratximyhŷre. Tahe biu-ò retehere: Deuxu loosõnamy robire. Jesuisimy robire lamamy rŷire Deuxu rurunawe-ribi. ⁵⁶ Tahe Estevaõ rarybere: —Jiarŷ wa rabireri biu juxahakŷmy. Jesuisimy rabireri Deuxu deòdŷyna. Lamamy heka rare Deuxu rurunawe-ribi. ⁵⁷ Tahe ryrymyhŷre, tõhõti ritòbònomyhŷrenyre, raijeranyre tamy. ⁵⁸ Ridyre hâwâ-y-ribi, mana-di tahe tamy rehumyhŷre, rirubunyrenyre. Erydŷyna ijyydu tahe taderamy ririrenyre Saluko-txi tamy riyrubunykemy. ⁵⁹ Iu mana-di rehureu, Estevaõ rexitõenyre: —Wanyrŷ, Jesuisi, watyytyby kai bimyleke awana ararekremy. ⁶⁰ Tahe tatiowotimy resere, ryryre: —Wanyrŷ, kia òraruna iòwydŷomyke. Idi tahe rurure.

8

¹ Salu tahe kia òbitimy raremyhŷ rôhõtinyre, Estevaõ rurureu. ² Iribi tahe ityhydŷdu mahădu aõhõkŷmy rotŷñymyhŷre. Judeia wedu mahădu dori, iòludumy rŷimyhŷre. Tai tahe ityhydŷdu sohoji sohoji Jerusalë hâwâ-ribi ròhonyre. Urile Jesuisi erydŷyna mahădu sohjile rŷire. Judeia bede hâwâ mynamyna robŷtŷre, Samaria bede-ò tule. Tahe hâbu ityhydŷduõ Estevaõ umy riwyrenyre rihaloonykremy. Tahe rahinymyhŷrenyre, rirajuamyhŷrenyre. ³ Salu tahe ityhydŷdu mahădu hudumy. Wii risŷnymyhŷre. Ihetorenywo-ò ralòmyhŷre tahe ridymyhŷre hâwyy, hâbu, ròtenawo-ò riròtenykemy.

⁴ Iu tahe ityhydŷdu mahădu ijõ bede-ò roire mahădu Deuxu rybemy relyymyhŷre ibutu hâwâ-ki. ⁵ Filipi ijõ raremyhŷ. Tii Samaria hâwâ-ò rehemynyre. Tahe Kristumy tamyreny relyyre. ⁶ Iny sôwemy rityhynyrenyre aõmybo Filipi rarybemyhŷremy. Tahe deytedŷyna wiwihekŷmy iny robimyhŷrenyre, tyytybybina deòdŷynamy tule robirenyre. ⁷ Tahe riteõnyre, tyytybybina iny-ribi ròhonyre, rirajuamyhŷre. Tule iny webinadu raraserasemy roimyhŷre, tule inytiere-wana. Tahe ibutumy riteytenymyhŷre.

⁸ Tai tahe ka hâwâ-ki deysana nihikŷ rŷire.

⁹ Samaria hâwâ-ki tahe hâbuõ raremyhŷ. Simaõ inire. Tii wodohonana widŷdu ihŷre. Iny riitxenanyymyhŷre. Tahe riòtiinyrenyre. Tii iximy rarybemyhŷre moõ

wiwihihýmy raremyhýmy. ¹⁰ Ibutumy iny tii rityhynyrenyre, hâbu wedu mahâdu tule, hâbu aõtxile mahâdu tule. Tiiboho raryberenyre: —Simaõ Deuxu ruruna rare. Ruruna nihiký inire. ¹¹ Tiu bedeu aõkõ iny riitxenanymy raremyhý, riòtiinyrenyre. Tai tahe rityhynymyhýrenyre. ¹² Iu tahe Filipi Jesuisi Kristunimy, Deuxu òlònamy tamy relyymyhýre. Tai tahe rityhynymyhýre, raratysebemyhýrenyre. ¹³ Iribi tahe Simaõ itxenadýýdu tule Jesuisimy reðbyre, raratysebenyre. Tahe Filipi-wana ihyy ròirenyre bede òtiidýýna-di retehemyhýre aõbo Filipi riwinyremy.

¹⁴ Samaria hâwâ mahâdu tahe Deuxu rityhynyre. Kia-ò Jesuisi erydýýna mahâdu roholare Jerusalé-ki. Tai tahe Pedro Juaõ-wana riteónyrenyre kowa-ò. ¹⁵ Rehemynyrenyre, Deuxu-ò rexitðenyrenyre Deuxu Tyytybythy tamy kanakemy. ¹⁶ Inyõ dori Deuxu Tyytybythy-di rŷiomyhý. Urile Jesuisi Innyrýni-di raratisbedýýmy rŷiramymhý. ¹⁷ Tahe Pedro Juaõ-wana teboreny ityrereny ritidire. Tahe Deuxu Tyytybythy tamy nadé. ¹⁸ Kiamy Simaõ robire, aõma, debòtidina-di Deuxu Tyytybythy nadé. ¹⁹ Tai tahe tamy rexitðenyre: —Ka heka wanieru rare. Bidiwahinyke kia ruruna. Tahe inyõ tyre wadebò aritidikeki, tamy Deuxu Tyytybythy kanakemy. ²⁰ Tahe Pedro tamy dirrawyònyde: —Aõkõre, anieru rakemy watxireri awanale rububede-ò. Deuxu ruruna dori anieru-di biwykemy mohötinyke. ²¹ Kia heka aõmysdýýnakõre wayreny-ki. Arayky, awo, òbitimy aõkõ ratximyhýre Deuxu dee. ²² Mabedewomy atximahâke aðraruna-ki, aõbo tahötintye. Bexitðenyke Innyrý-ò tii òsana aðraruna-ribi araxâwididýýnykre. ²³ Kai dori texiwaritinymahâte. Aðraruna adi nararotinymyhýde. ²⁴ Tahe Simaõ tamy rarybere: —Wadée bexitðenybenyke Innyrý-ò, kia aõkõ waki kýnyikemy, aõmybo tarybetenyteki aõbo.

²⁵ Iribi tahe, Pedro Juaõ-wana Innyrý rybemy rarybemyhýrenyre, relyymyhýrenyre tai. Sôwemy Samaria bede hâwâ hâwâ-ki Rybewihiký relyymyhýre, Jerusalé-ò ròðserenyre.

²⁶ Filipi Samaria hâwâ-ki raremyhý. Tahe Innyrý ŷjuõ tamy rarybere: —Bexiywinyke, make ibòò-ò. Kasa hâwâ ryhyký bimyke. Jerusalé-ribi ryy rare, bederahy-ki rare. Tahe Filipi rare. ²⁷⁻²⁸ Tahe inyõ-wana wibomy reare. Tii Etiopia bede luduõ rare. Etiopia bede iõlò hâwyyõ rare. Kanasi inire. Inieru-di itxeredu kahâbu rare. Tii enuku rare. Tii ròðsereri Jerusalé-ribi. Kowa Deuxu realàmy rare, tahe tasý-ò ròðsere iawarutewedile. Isaia Deuxu rybedu tyrri-dí rariamy tii ronymyhýre. ²⁹ Deuxu Tyytybythy Filipi-ò rarybere: —Make, awarutewe-ò, mariake ibire-di. ³⁰ Tahe Filipi tamy raijaranya. Roholare tyrri-dí rariarerì. Tahe Filipi rŷràxire: —Kai aõbo teeryte aõbo rare, aõdibo tariateri. ³¹ Tahe dirawyònyde: —Aõkõre, inyõ dori wadée rityñnyõre. Timybo arierykemy. Manaòwonyke wabire-ò bodonyke. Tahe Filipi raòwonyre. ³² Tii kia-di rariarerì tyrri-ki:

—Iwese iny budoeni rubudýýdu-ò riwyre wese, tii iwesele ridyrenyre. Budoeni-ribi iny isira riororeu, rirajuaõlere. Iwesetyhyle Tii rarybeõlere.

³³ Iehehenamy tamy raryberenyre wese hâbu ehehe wesena, òbitimy aõkõ idi riywinyrenyre. Inyõ rarybeõthy iriòkòremy, iumy dori bede-ribi ituera.

³⁴ Tahe tii Filipi-ò rarybere: —Wadée manarybeke momybo rybedýýdu rarybereri, iximy aõbo ada ijõmy aõbo. ³⁵ Tahe Filipi kia Tyyritidile rexidelenymy relyyre. Jesuisimy Rybewihiký Týmyramy tamy relyyre. ³⁶ Rydi rariamyhýre idi rehemynyrenyre beõ-ò. Tahe tii Filipi-ò rarybere: —Kowa bera rare. Biwaratisebenykekõ aõbo, adee awikeki.

³⁷⁻³⁸ Tahe Filipi dirawyònyde: —Awire wadée. Inatyhymy arayky-ki tetyhynyte-wana, aratisebenykre. Tahe rarybere: —Retyhynyre, inatyhymy Jesuisi Kristu Deuxu Riòre raremy. Tahe tewe irira riixâwidinykemy riteónyre. Tahe itewe-ribi ròhonyra, bera-ò riberenyre. Tahe riratisebenyre. ³⁹ Bera-ribi rotuoreu, Filipi aõwesele iõmy reare. Innyrý Deuxu Tyytybythy ridyre. Hâbu ixypy Filipimy robiõhyre. Tahe tary-di rariamy rare. Teysanatyhy-di týximy rare. ⁴⁰ Idi tahe Filipi rexieryre, Asoto hâwâ-ki rehemynymy raremyhý. Iribi tahe Rybewihiký-di relyyre ibutumy hâwâ hâwâ-ki. Ikonana tahe Sesaria hâwâ-ò rehemynyre.

9

¹ Salu rarybemy raremyhỹ, Innyrỹ Jesuisi ityhydỹdu mahãdu rubudỹmy. Tii rarybemy raremyhỹ Deuxu dohodỹna heto wedu-ò. ² Tamy rexitõenyre: —Arybe tyriti ariwykremy watxireri Damasu hãwã dohodỹna heto wedu-ò. Tai tahe kowa-ki ityhydỹduõ-txi areakeki, aõtxile hãbu hãwyy aõbo, aridykemy Jerusalẽ hãwã-ò, arirõtenykemy. ³ Tahe iõhomy Salu rare Damasu hãwã irôte iõhõ-di, idi tahe loosõ-nahakỹ Salu tyre resere. ⁴ Tahe bede-txi resere, tahe rybeõ roholare: —Salu, Salu, aõhererekibo aõna aõnamy ibinamy wadee tatỹñymahãte. ⁵ Tahe tamy rarybere: —Mowexe, Wanry Jesuisi watxireri, aõna aõnabina binamy wadee tadtõñymahãte wahe. ⁶ Myike, mariamy tahe hãwãhãkỹ-ò malokre. Taita inyõ adee rarybekre aõhebo botõñykremy. ⁷ Tahe Salu ijoi riõryre rybeõhy rýimy. Rybe-ò roholare, tahe tuu robiõhyre. ⁸ Salu suribi rýireu, iruetà wesele heka ratximy. Tahe hãbu tii-wana ihõmyhỹ heka iaxiõ-ki idi rimymy idi rare Damasu hãwã-ò. ⁹ Tahe hãwãhãkỹ-ki txu inataõ txu idi rýire aõmy robiõhyre, riroxiõhyre, bemy riõõhyre.

¹⁰ Damasu hãwã-ki ityhydỹdu wihihã rasõnyre. Anania inire. Wanry Jesuisi tamy rarybere rasi weselemy: —Anania. Tahe rirawonyre: —Aõbo rare, Wanry, kakile watxireri. ¹¹ Tahe Jesuisi riteõnymy rarybere: —Myike, make òbitiry-ò, Judasisy heto-ò. Tai bityõraxinyke titxibo Salu ratxirerimy. Tarso hãwäludu tule rininire. Tii wiji wadee rexitõenyre. ¹² Tii umy robireri tarasi-ki. Kai tehemynteri wese, irue-ò ebõ bitidikemy, biteytenykemy. ¹³ Anania Jesuisi-ò rirawonyra: —Wanry, sõwemy kia hãbumy rybe-ò raholara. Aõbina binamy ityhydỹdu-ò risõnymy raremyhỹ Jerusalẽ-ki. ¹⁴ Deuxu dohodỹna heto wedu tyriti diwyde kaki ityhydỹdu rutysõny rirutekemy. ¹⁵ Tahe Innyrỹ tamy rarybere: —Aõwaxina tamy makre, Jiarõ dori, kia retara wadee aõmysõdỹdu nihikõmy rarekemy, judeukõdu mahãduko, iõlõrenyko, tule Israeli mahãduko wanimy rarybekre, aõma, warybetõmyra wihihãmy. ¹⁶ Tamy aritõnnykre tiwesebo aõhõkõmy rotõñnykre wanimy rybeõraru-ki. Kia ibutumy Jesuisi rarybere Anania-ò. ¹⁷ Idi ta Anania rare tamy Judasi heto-ki. Ralõmy rahudi, tahe, tebõ ityre ritidira. Tahe rarybera: —Salu, waseriõre, Innyrỹ adee riwateõnyra. Tiile, Jesuisile heka ryro-ki adee rexitõnnyre. Tiile heka riwateõnyra arue ritxuakemy, tule Deuxu Tyytybythy atykmy ralõkemy. ¹⁸ Tahe aõwesele irue-ribi rejutura aõ yjy wesele. Tahe ixityre robira. Idi rýimy rahudi tahe, Anania riratysebenyre. ¹⁹ Idi riroximy rahudi tahe, inatyhymy raruruterenyre. Tahe Damasu hãwã-ki tiwese txubo idi rýire kia erydỹna mahãdu-ki. ²⁰ Idi dohodỹna heto-ki rybe ritõnnyre. Rarybere: —Jesuisi heka Deuxu Riõrele rare. Kiawesele rybe-di ritõnnymyhỹre. ²¹ Tahe uri ijohnadu mahãdu urile bede riõtiinymy rýimy. Tahe inyõ rarybere: —Kia aõ heka ityhydỹdu rubudỹdule ratxireri, Jerusalẽ-ki. Kiale heka kaõ nadе ityhydỹdu ritaataamy ridykemy dohodỹna heto wedu-ò. ²² Salu tahe ire riixiõlõdỹñymyhõhyre. Judeu Damasu hãwã ludu rieryõhyymyhõ aõmybo rarybemy. Tii rarybere: —Jesuisi Kristule rare, Deuxu deòdỹna rare.

²³ Tiwesetxubo txu idi rýidi tahe judeu mahãdu rarybere irubudỹmy. ²⁴ Tahe Salu rierymy rýimytahe inonana-ò rexiywiny myrýimy. Rumy tahe, txumy hãwã ijõ-ki rirubunykemy retehemy rýimy. ²⁵ Tahe ijõ erydỹna mahãdu weriri nihikõy riwinyre. Rumy tahe Salu riõlõdỹnyre õtity nihikõy kanaweribi-ò, hãwã ahanaube-ò.

²⁶ Salu Jerusalẽ-ò rehemynyreu, ityhydỹduky-ò ralõkemy ratxireri, tahe urile ilau ruberumy rýimy. Erydỹna mahãdu rôhõtinyre: —Tii ityhydỹdu inatyhy aõkõ ratximyhõremy. ²⁷ Banabe tahe rityhynymy ridyre Jesuisi erydỹna mahãdu-ò. Tahe relyyre iwese Jesuisi Salu-ò ryki rexitõnnyremy tamy raryberemy. Tule relyyre iwese Jesuisinimy Salu rybe ritõnnydỹñymyhõremy, Damasu hãwã-ki. ²⁸ Tahe taihyy Salu ratximy. Tiò tiõle reamy ratximyrybe ritõnnydỹñyrerimy ihõre, ruberumy aõkõ. ²⁹ Salu rarybera grego rybe heka erydỹna mahãdu-ò. Widee rarybehyy myhõrenyre.

Idi tahe kia mahădu Salu rubudŷŷmy roromyhŷre. ³⁰ Ityhydŷŷdu seriore kia rieryre, tahe Salu ridyrenyre Sesaria hăwă-ò. Iribi tahe Tarso hăwă-ò riteònnyre.

³¹ Idi tahe ywina reare ityhydŷŷdu mahăduy-ki. Ibutumy hăwă bedemy, Judeia, Kalileia, Samaria, ityhydŷŷdu mahădu iruruteremy relere. Ibutumy Inynyrȳ dee òbitina-ki rariamyhŷre, rityhynymyhŷre. Deuxu Tytybythy teysatyhymy tamy ri-wahinyre. Sôwemy tahe ralore iheki ityhydŷŷmy.

³² Ibutumy hăwă hăwămy Pedro rariamyhŷre. Tule robehere Lida hăwă-ò ijō ityhydŷŷdu mahădusŷ-ò. ³³ Tai Eniamy ninadu-txi Pedro reare heka rare. Iumy heka imyremyrehék̄ heka rare. Debò inataõ reurò beòramy heka herina-ki bede idi rŷire ³⁴ Pedro rarybere tamy: —Enia, Jesuisi Kristu arateytenykre. Myike, aherina biyrubunyke. Aôwesele hăbu rŷira. ³⁵ Ibutumy Lida hăwă mahădu Sarona hăwă mahădu tuu robire, tai Inynyrȳ rityhynnyrenyre.

³⁶ Jòpe hăwă-ki hăwyi ityhydŷŷdu rasŷnyre. Tabita inire. Kiani riwiuronyre, watxi wese heka rare. Kia heka aôwiwhik̄ widŷŷdu heka rare. Aôna aôna sôwemy iny-ò riwahinymyhŷre. ³⁷ Ijôtxu heka webinadumy resere, ihyy ta, rurure. Risuhòmy rahudi tahe, ritidire hetowo ratyaluduwo-ò. ³⁸ Laida hăwă iòhòmy rŷire, Jòpe hăwă-ribi, Ityhydŷŷdu roholare Pedro Lida hăwă-ki ratximyhŷreò, tahe hăbu inatxi diteònnyde Pedro òrysymy. Uritere eleökomy kanakemy tii-wana. ³⁹ Pedro tahe tii-wana rare. Rehemynyrenyre, tahe ridyre hetoratya ludu wo-ò. Ibutumy wytese mahădu robumy rŷimyhŷre, rubuweroram. Tahety, tatyyboho ritxeredŷŷnymy tamy riwinyreò. ⁴⁰ Tahe Pedro rarybere ibutumy rexitakemy. Tahe rexitönenyre taowotimy resemy. Tahe rex-iòkesere rubu-ò rarybekemy: —Tabita, myike. Tahe irue raraynyre tahe Pedromy robire, tahe ronyre. ⁴¹ Pedro tebò tamy riwainyre tahe rŷire. Tahe wytese-ò, ityhydŷŷdu-ò ryryre. Tamy riteösinyre hăwyi irulemy roirerimy ihŷremy. ⁴² Jòpe hăwă mahădu ibutumy kia rieryre. Sôwemy iny tahe Inynyrȳ rybe rityhynnyre, ⁴³ Txu sôwemy Pedro Jòpe hăwă-ki ihŷmyhŷ Simaõmy ninadu heto-ki. Simaõ heka iròduty wysydŷŷdu rare.

10

¹ Italia soldado mahădu dinodumy raremyhŷ. Oreniliu inire. Sesaria-ki rasŷnyre. Tii òbitimy nodu rare, isŷ mahădu-wana. ² Tii urihadŷŷna diwahinide tule sôwemy rexitönenyre Deuxu-ò. ³ Aôutxu inataõ òra bedeu iòhòmy, rasina wesemy Deuxu ūjumy tii robira, tamy rehemynyreri. Tahe tamy ryryre:

⁴ —Oreniliu, rimasajuare-ribi riwawyònnyre: —Aôhererekibo, Wanyrŷ. Tahe ūju rarybere Oreniliu-ò: —Aexitöedŷŷnamy Deuxu rierymyhŷre. Tule ijō-ò awahisina Deuxu rierymyhŷre.

⁵ Biteònnyke eòdubohoõ Jòpe hăwă-ò Simaõ Pedro òrysymy. ⁶ Tii Simaõ iròdutyky iyxidŷŷdusŷ-ki ihŷre, bera ijà iòhò-ki. ⁷ Ūju rybedu rexitareu, teòdu inatxi-ò ryryre. Tule tasoldado mahăduy-ribi inyôwihihik̄ rihihxinyre. ⁸ Kia ibutu-ò relyymy rahudi tahe riteònnyre Jòpe hăwă-ò.

⁹ Ijôtxu txutyetxuu, tiiboho hăwă-ò iòhòmy ròire. Kiaule Pedro raòwonymy rŷimyhŷ hetotyre-ò rexitönenkemy. ¹⁰ Rama risamy ratximyhŷ tahe riroxikemy ixi-di ihŷmyhŷ. Rŷsyna riraõmy rŷimyhŷ. Idi rasi wesemy rôhötinymy rŷire. ¹¹ Tahe robire: biuwetty ruamyhŷre wese tuu robire. Rià wesemy aôna tamy dobehede. ¹² Rià wo-ki ibutumy iròdu, nawii, hemylala, aôbo dòkõnakõnale. ¹³ Rybeõ-ò roholare: —Myike, Pedro, birubunyke, biroxike. ¹⁴ Pedro rirawiyònnyra: —Aôkõre, Wanyrŷ. Kia dòkõna reròkõhyy-wâhâre, isuisure dori. Ixityre tamy rarybere: ¹⁵ —Aôbo Deuxu risuhore wese isuisumy rybeõmyke. ¹⁶ Ixityre narybede. Iu tahe aôwesele ridyre biu-ò.

¹⁷ Tahe Pedro kia aôbo raredi heka rôhötinymy, Oreniliu-ribi hăbu mahădu rehemynyre. Simaõ heto riijemyhŷ tahe ijòhòkŷkile rahare. ¹⁸ Tahe ryryrenyre: —Simaõ Pedro aôbo kakile ratxireri. ¹⁹ Pedro, tatxuu rasina-di rôhötinymy. Deuxu Tytybythy tamy narybede: ²⁰ —Myike tahe, bobehere. Inataõ hăbu dori araijereri. Tii-wana makre adee dori aditeònnyde. ²¹ Tai Pedro robehere. Tamy rarybere: —Jiarŷ aôrysdyu rare.

Aõherekibo tòitenyte. ²² Tahe rirawyonyre: —Oreniliu hãbu òbiti rare. Tii Deuxu dee ijomaduõ rare. Ibutumy judeu bede mahãdu awiremy tuu rarybemyhŷre. Ÿjuõ tamy rarybere aõrysymy kiditeònkykremy, adee roholakremy. ²³ Tahe Pedro tamyreny rarybere: —Kakile inyboho rôkôrõrenykre.

Ihewoludu txu, rŷidi tahe Pedro tiiboho-wana ròirenryra. Ijõ ityhydŷdu seriore tule roirenryra. ²⁴ Ijõ hewo ludu txu Sesaria-ò rehemynyrenyre. Oreniliu tii riraõmyhŷre. Taijoi mahãdu tabiowawoludu mahãdu-wana ributunymy rŷimyhŷre. ²⁵ Pedro rehemynymy raloreu, Oreniliu ròhonyra heto-ribi tahe tatiowotimy iko-txi resere riwowydynykemy. ²⁶ Tahe Pedro ritamadŷnyre. Rarybere: —Mynyike wahe. Jiarõ hâbule watxireri. ²⁷ Tahe rarybemy ralõmyhŷ, sõwemy wii ributunyreriò itxi reare. ²⁸ Ta Pedro tamyreny rarybere: —Judeu mahãdu iny witxira mahãdu-wana wibutudŷõmy, iõhomy wiribi riraõmy. Kia teerytenyte. Deuxu dori riwaerynadŷnyre kia wese arõhõtinykre. Iny wiwese wiwesele raremy arõhõtinykemy. ²⁹ Tahe tai waõrysymy teteõnyteu, aõtaximy anademy wanohõti rŷire. Tai tahe adeereny arŷraxikre. Aõherekibo waõrysymy aõtaxina teteõnyte. ³⁰ Ta Oreniliu rirawyonyre: —Inaubiowa txumy txu rŷire tahe hãbu tyky tŷrŷrŷhŷkŷ-di wako-txi rexitynynyra. Iule wesemy tahe waheto-ki rexitynwyhâre. ³¹ Tahe wadee rarybera: —Oreniliu aexitõedŷýna-ò Deuxu roholara, ijõ-ò awahisina rieryra. ³² Biteõnyke Jõpe hâwâ-ò Simaõ Pedro õrysymy. Simaõ, irõdutyky ixidŷýdusŷ-ki ihŷre bera ijà iõhõ-ki. ³³ Aõwesele tahe, aõrysymy reteõnyre. Awimy tahe tateriki rahara. Inyboho kakile ributunymy ihŷrenyre, aroholakemy ibutumy Deuxu-ribi aõmybo manarybekemy. ³⁴ Tahe Pedro rarybere: —Deuxu dee iny ibutumy wiwese wiwesele rare. Kia reeryre. ³⁵ Ibutumy bede bede hâwâ ludu Deuxu rityhynykeki, aõbo tamy òbiti riwinykeki, tii Deuxu ixidee rimyke. ³⁶ Kia rybe tahe Deuxu riwahinyre judeu mahãdu-ò. Rybewihikŷywina kia diwyde inydeereny bedeerynamy. Kia Jesuisi Kristumy rarybere ibutunyrýna kia rare. ³⁷ Joaõ ijõ ratyysebenamy rarybere, idi tahe kia rybe hâleledŷýmy rexidelenyre Kalileia-ki. Tahe ibutu judeu mahãdu bedemy rarybere. Kia kaiboho teerytenyte. ³⁸ Iwese Deuxu Tyytybytyhy, taruru-wana Jesuisi Nazare ludu tyre-ki ditxiwide wesemy relyymyhŷre. Iwese Jesuisi reamy raremyhŷ wesemy aõwihikŷ riwinymyhŷremy, tule iny Diabo rururawo-ki ratxirerimy ihŷre Jesuisi iribi riteõnyre, ta reteytenymyhŷre. Deuxu dori Jesuisi-wana ihŷre. Ibutumy kia teerytenyte. ³⁹ Tahe ibutumy judeu mahãdu hâwâ-ki riwinymyhŷre, idi itxeredumy inyboho roiremyhŷre. Ihâre tahe tii Jesuisi rirubunyrenyre, ðwõru itxeõ nihikŷ-ki ritõhâlelenymy ritamadŷýnyrenyre. ⁴⁰ Inataõ txu-di tahe Deuxu rubu-ribi riixixanyre, tahe tii riteõsinyre inyõ-ò. ⁴¹ Tatarasanaõole Deuxu Jesuisi ritõnydŷýnyre. Kia heka inyboho roire tii-wana riroxirenryeki, riõrenyrek, iixixana hewomy. ⁴² Deuxu rarybere: —Jesuisi hitxidŷýdu iny wiribi ywisijuradŷýdu rareke, iru mahãdu dee, rubu mahãdu dee. Kiamy heka Deuxu iny-ò ritõnytedŷýmy, ta inyboho rokoirekemy diwahinyde. ⁴³ Ibutumy iny Jesuisinimy tamy rityhynykeki, iõraru-ribi iny riixâwididŷýnyke. Kia ibutumy ihetxiu rybedu mahãdu rýimy rarybemy raremyhŷre. Kia heka Pedro tamyreny rarybere.

⁴⁴ Pedro rarybemy raremyhŷu, Deuxu Tyytybytyhy ibutu rybe-ò ijomadu tyre-ki resemey ralore. ⁴⁵ Pedro-wana rare mahãdu, judeu mahãdu òbiti, tahe riõtiinyre judeukõdu mahãdu-ki Deuxu Tyytybytyhy ralõmy rareki. ⁴⁶ Raholare dori rybe witxira-di raryberenyreò, tiiboho Deuxumy heka reálàmyhŷre. Tahe Pedro tamyreny rarybere: ⁴⁷ —Inyõ rarybeõkre, iratysebedŷýõmykemy, tiiboho dori Deuxu Tyytybytyhy-di ratxirenryre inyweserenyle. ⁴⁸ Tahe Jesuisi Kristu nimy iratysebenykemy riteõnyre. Tahe rexitõenyrenyre Pedro idi iyreny-ki ijõ txumy ramyhŷre.

11

¹ Judeukõdu mahãdu Deuxu rybe roholamy rityhynymyhŷre. Kia-ò tahe Jesuisi erydŷýna mahãdu roholare kiamy ityhydŷýdu seriore mahãdu tule roholare. Judeia bede ludu ratximyhŷ mahãdu ibutumy kia rare. ² Pedro ixityre Jerusalë-ò rehemynyreu,

tahe judeu ityhydŷdu mahâdu tuu tamy narybede. ³ Kia heka, Pedro, judeukôdu mahâdu-wana wiwo-ki atxiteri, tii-wana teroxiteri. Tai tahe ibinamy raharenyre. ⁴ Iribi tahe Pedro ikorenry relyyre ibutumy taaõna aõnamy. Kia wesemy Pedro rarybere: ⁵ — Jöpe hâwâ-ki watxiwâhâ. Tahe rabire rasinawesemy rià nihiký biu-ribi robehere-ò. Iwese inyõ iòhöti inaubiowa-ki rimymyhŷre wesemy wadee robehemy roimyhŷre. ⁶ Tahe aõbo heka iwo-ki ratximyhŷdi, retehenihikýmy râiwâhâ iròdu deboreheký wesemy ratximyhŷ iwo-ki. Abòròrò wesemy tai ratximyhŷ, iròdu wese, nawii wese tai ratximyhŷ, inyboho rirysŷõmyhŷre wesemy. ⁷ Iribi raholare rybeõ-ò: —Myike, Pedro, birubunyke hewa aõtxile birubunyke tibo biròkemy. Aõkõrewa Wanyrŷ, tiu heka reroõwâhâre. Judeu mahâdu bede ywina heka tiu iny kia riròõtyhy. ⁸⁻⁹ Tahe ixityre rybeõ tamy rarybere: —Marybeõke kia ibinamy. Aõbo Deuxu awimy rarybere, kia wiji tahe ibinamy aõkõ rare. Deuxu dee awikeki, kia awi rare. ¹⁰ Inataõ heka tuu rotŷnyre. Iribi tahe kia rià, ibutu-wana iõre biuribihyy heka iõre. ¹¹ Iribi tahe hâbu inataõ dehemynymy deade tai watxiwâhâ-ò. Tii diwaõryde riwadykremy Sesaria hâwâ-ò. ¹² Tahe Deuxu Tyytybytyhy wadee rarybere tii-wana arakremy. Nohõtiõmy heka aõbo judeukôdu mahâdu raremy. Tii-wana makre ele elemey. Tahe kia debò sohoji reurò seriõremy wahemy rare. Tahe retehemynyrenyre waõrysymy riteõnyrenyre heto-ò tahe ralõrenyre Oreniliu heto-ò. ¹³ Iribi tahe Oreniliu rarybere iwese ÿju ihetowo-ki tamy rexitŷnyremy rarybereri: — Oreniliu, inyõ biteõnyke Simaõ Pedro òrŷsymy Jöpe hâwâ-ki. ¹⁴ Tii rybe týmyraõmy adeereny kanarybekre. Tai tahe ibutumy asŷ ijoj-wana aõraru-ribi kanatakre. Kia Oreniliu inydee rarybere. ¹⁵ Iribi tahe jiarŷ Rybewihikýmy rexidelenymy rarybere tamy. Pedro rarybere. Urile tahe roholare, tahe aõwesele Deuxu Tyytybytyhy ityrereny resere iwo-ò ralòkemy iwese watyrereny resere wesele juhuu. ¹⁶ Tahe Jesuisi rybe wanohõti itxi reare tiubo raryberemy: —Joaõ heka inatyhymy bedi iny ratisebenyre, kaiboho tahe Deuxu Tyytybytyhy-di akanasebedŷdenykre. ¹⁷ Judeukôdu mahâdu Inynyrŷ Jesuisi Kristu rityhynymyhŷre. Tai Deuxu tamy diwahinyde iwese wadeereny juhu riwahinyre wesetyhyle. Deuxu Tyytybytyhy uriõno wesele tamyreny diwahinyde. Mobo jiarŷ raremy wahe tuu Deuxu dee aõmy ararybekemy. ¹⁸ Iribi Pedro rybe-ò roholareu tahe timyhe tamy irybekõna. Tule Deuxu riwowydynyrenyre: —Inatyhy wa rare Deuxu heka judeukôdu mahâdu-ò heka umytuedeõna riwahinyre. Inyõ rityhynykeki, ixirahîkeki, tarasana rimyrenykre.

¹⁹ Iu tahe Estevaõ rurureu, ityhydŷdu aõhõkýmy rotŷnyreu tahe, ityhydŷdu mahâdu Jerusalë-ribi ròhonyre. Tii heka relyymyhŷre Rybewihikýmy judeu mahâduôle kýny wahe, iwitxira witxira-ò aõkõre. Tahe ibutu bede-ò ritelenymy ròirenyre. Senisia-ki relyyre. Xibri bedebute-ki tule relyyre, Atxiòkia hâwâ-ki tule relyyre. ²⁰ Ijõ ityhydŷdu mahâdu Jesuisi Rybewihiký týmyra rarybere. Tiiboho Xibri bedebute-ribi ròhonyre, Sireni-ribi ijõ rybedu ròhonyre Atxiòkia-ò. Tiiboho relyyre judeukôdu mahâdu-ò tule. ²¹ Deuxu riwiõhenanyre sõwemy iny rityhynyre, Jesuisi ryò ralõrenyre. ²² Jerusalë ityhydŷdu mahâdu kiamy roholare. Tai tahe Banabe riteõnyrenyre Atxiòkia-ò. ²³ Banabe rehemynyreu tahe, tuu robire aõbo Deuxu kowa riwinyreremy. Tai tahe reysare. Tahe ityhydŷdu týmyra-ò dohodŷymy, riwiõhenanykremy: —Iõhõtyhymy Deuxu-ribi atximahâbenyke, aworibityhy Deuxu bityhynybenyke. ²⁴ Banabe heka hâbu wihihý rare. Týxihihikýlemey Deuxu Tyytybytyhy-di ratximyhŷre. Ibutumy ratximyhŷre tyhydŷyna-di. Sõwemy iny rexirõtenyre Inynyrŷ mahâdu-ò. ²⁵ Idi tahe Banabe rare Tarso hâwâ-ò Salu ijesemy. ²⁶ Tai rahareu tahe, didymyhe dòõsemy nade Atxiòkia-ò. Sohoji beðramy idi bede rierenyre. Sõwemy iny ribedeerynymyhŷrenyre. Atxiòkia hâwâ-ki ityhydŷdu mahâdumy raninira Kristu wese mahâdumy. Kiani tamyreny riwahinyre.

²⁷ Aõutxu tahe dehemynyde Deuxu rybedu mahâduõ Jerusalë-ribi Atxiòkia-ò. ²⁸ Ijõ Abusi inire. Iribi tahe tii rarybere Deuxu Tyytybytyhy rybemy. Ramamy rubu nihiký kanakremy raxireri, ibutu suò. Laujiu iòlomy raremyhŷu, kiamy rotŷmyhŷre. ²⁹ Tai tahe ityhydŷdu mahâdu he nieru riwahinskyremy rŷire Judeia bede sŷdu ityhydŷdu

riwiòhenanykremy. Tahe nieru riwahinyre tiwesebo idi ratximyhŷre wesemy tamy riwahinyre.³⁰ Tahe nieru riteònnyre, moma-wana Banabe Salu-wana Jerusalē dohodŷýna heto matuari mahâdu-ò riwyre.

12

¹ Kia bededŷýnanamy heka Herodi judeu iòlòmy raremyhŷ. Iribi tahe rexidelenymy riwinyre heka ityhydŷýdu mahâdu kia òludumy risýnykre myhŷ. Tii riteònnyre aõna aõnamy risýnykemy ityhydŷýdu mahâdu-ò. ² Tii mayrehe-di rubudŷýmy riteònnyre Joaõ seriore wahe, Txiau wahe. ³ Tai tahe judeu wedu mahâdu heka tamy wihekýlemy tuu rotŷýnyre. Herodi rierymy raremyhŷ idi Pedro rimyre. Tahe worana bedehesi rŷire. Paõ taurina ihoõ inire. Kia ibutumy rotŷýnyre kia bedehesi rŷireu. ⁴ Tahe Pedro riròtenyre, ròtenawomy wirutyre. Aõmamy soldado mahâdu inaubiòwamy iitxeredumy rŷimyhŷre. Pascoa kia worana bedehesi konana txu rexihumy rŷireu tahe, judeu mahâdu-ò riwahinyre. Kia Herodi rexinohötidŷýnyre. ⁵ Ròtenawo-ki tahe Pedro ratximyhŷre. Ityhydŷýdu mahâdu tahe Deuxu-ò rexitòenyhyymyhŷre Pedro tòenamy. ⁶ Txubiòwamy tahe itxu riywinyrenyre iny sôweheký-ò Pedro riwahinykemy. Kiamy Herodi röhötinyre. Ruu tahe Pedro rörömy roimyhŷ. Inatxi soldado heka idile ratximyhŷre. Pedro womati reroti inatxi-di ratisamy roimyhŷre. Ijõ soldado rotena ijò-ki ratximyhŷre. ⁷ Inynyry ŷju heka Pedro weribi rihetenyre riixixanykemy. Loosõna itýnyhýkýlemy ròtena ritoosonyre. Tamy rarybere: —Wylemy wa rexiukýnyke. Tahe aõwesele Pedro axiò-ribi womati rerotihiký rejuunyre. ⁸ Tahe ŷju tamy rarybere: —Awamy birutyke, bexityynyke. Kiamy riwinya. Ijõ arahana birutyke tahe biwaheludunyke. ⁹ Iribi röhónyra he tai röröreri-ribi wahe. Kia ibutumy heka rasi weselemy Pedro röhötinyre rieryõre inatyhy aõbo ada rasi aõbo. ¹⁰ Juhu heka ikoludu soldado mahâdumy reare idí ihewoludumy reare iribi rehemynymy rŷire ahana ijòtyhy-ò. Womatilere heka ijòtòbònare. Ixiwanale heka rarayre ijòtòbôna. Iribi tahe roirenre hâwâry-di ririranyrenyre. Idi tahe ŷjuhe iõre iribi. ¹¹ Tahe Pedro röhötinyre, rieryre heka aõhebo rotŷýnyraò. Wanryr ŷju riteònnyre riwatara Herodi-ribi judeu mahâdu-ribi. Katahe wadée aõhe rotŷýnyrenyôtyhy. ¹² Röhötinymy rŷire juhuu urihimyò idi tahe rare Marie heto-ò. Joaõ Markuse heka tii rare. Tai ityhydŷýdu mahâdu rŷimyhŷ tahe rexitòenyrieriò Pedro tamy rehemynyre. ¹³ Tahe ijò he rihetenyre. Ijòtâbôna-ò nade mobo raremy rierykemy ijadòma deòdu. Rode inire. ¹⁴ Tahe Pedro rybe rieryra. Reysamy raijaranyre iwo-ò. Pedro tahe ralòõlemy rŷire. Tahe relyyre Pedro heto ijò-ki rŷimyhŷmy. ¹⁵ Tiiboho raryberenyre: —Kai tabinamy atxiteri. Ixityre rarybere: —Aõkõre tii taile naderi. Tahe raryberenyre: —Pedro aõkõ rare, taÿjulemy tahe rare. ¹⁶ Tahe Pedro riheterihetenymy rŷimyhŷre. Idi riraynyrenyre. Pedromy robirenryau, bede riòtiinyrenyre. ¹⁷ Pedro tahe tamyreny tebò rearra roholarenkyemy. Tahe tamyreny relyyre timybo Inynyry ròtena-ribi rexìolòdýñyramy. Tule tamy riteònnyre: —Kiamy belyyke Txiau-ò tule inyseriore-ò. Tahe rexitare, rare ijösý-ò.

¹⁸ Txuu ratŷnyreu, soldado mahâdu ierysymy wii risýnyre timybo Pedro aõhebo rotŷýnyramy. Tahe jei jei aõnire. ¹⁹ Herodi iijesemy riteònnyre tai moõ tai rahaõhyylera. Tai soldado iitxeredu sohoji sohoji dýýraximy riteònnyra. Idi irubudŷýmy riteònnyra. Iribi tahe Herodi Judeia bede-ribi röhónyra. Sesaria hâwâ-ò bededŷýnanaõ riwyra.

²⁰ Tiro hâwâ mahâdu Sidoma beà hâwâ mahâdu-wana Herodi derarenyre. Tahe tiiboho ributunyrenyre tamy ròirenkyemy rybe-di. Iòlò heto-di itxeredu Blastu inire. Tahe iny mahâdu Blastu ròtarenyre iwe-ribi mahâdureny. Tahe ròirenre Herodi-ò tamy rexitòenyrenyre, tamy ykaraõmykemy. Tarýsýna dori diwyde iòlò bede-ribi, Herodi bede-ribi. ²¹ Herodi tahe itxu riywinyre. Kia txuu tahe röhónyre tamy. Rexitynyre taiòlòtyyrehe-di tahe tarynana tyre-ò ronyre, tamy Rybewihikýmy rarybere. Tai tahe iny rirajuare: —Katahe hâbu aõkõ rarybereri, Deuxu wahe. ²²⁻²³ Aõwesele Deuxu ŷju heka Herodi rirubunyre, tii Deuxutyhymy realàõreki. Woudò rubudŷýnamy rurure.

²⁴ Deuxu rybe tahe ibutumy roholare. Sôwemy iny tahe rityhynyre.

²⁵ Banabe Salu-wana niero riwahinymy rahudi tahe, diòsede Jerusalē-ribi Atxiòkia-ò. Joaõ Marku tii-wana ridyre.

13

¹ Atxiòkia dohodýna heto mahādu-ki rybe týnydýdu mahāduõ, bede erydýdu mahāduõ rýmyhýre. Kaheka inireny rare: Banabe, Simaõ, iniraròsóna Nike rare. Lusiu ijore, tii Sireni hawã ludu rare. Manaõ ijore, tii Herodisý-ki ratibienyre, Salu ijore. ² Ibutumy tahe Inynyrýmy reálare, riroxiöhyy heka bede riemyhý. Tahe Deuxu Tyytybytyhy tamyreny rarybere: —Jiarý waaõmysýdýna dire Banabe-ò, Salu-ò. Kaiboho heka biteðonybenykre kia riwinykremy. ³ Tahe roxiöhyy my bede riemy, rexítðenyrenyre. Tebòreny iratytyre ritidirenymy, idi riteònnyrenyre tabede týina-ò.

⁴ Deuxu Tyytybytyhy tahe tiiboho riteònnyrenyre. Selusia hawã-ò tamy riberenyrenyre. Tahe hawõõ rímyrenyre Xibri bedebute-ò. ⁵ Tahe rehemynyrenyre Salamina hawã-ò. Tai judeu dohodýna heto-ki Deuxu rybemy raryberenyre. Tule Juaõ Marku rare tii-wana wiòhedýdu wese heka rare. ⁶ Tahe ibutumy bedebutemy rekoarenyre. Ritehemynyrenyre hawãõ-ò Pafumy ninadu-ò. Tai tahe judeu mahādu witxi deade, Bajesuisi heka inire. ⁷ Tii Deuxu rybeduõmy raremyhýmy iximy rarybere tahe aôkõre, raruire, riitxenanyre. Tii bedebute hawã dinodu-wana rare. Kadinoduni tahe Sergio-Paulo inire. Tii hâbu bedeery nihiký rare. Tii Deuxu rybe-ò roholakemy ratxireri. Tahe didyde Salu, Banabe-wana tamy roholakemy. ⁸ Bajesuisi, Elimasi ijõ ini rare. Tahe tii bedebute dinodu-ò rarybere uritere Salu rybe-ò, Banabe rybe-ò ijomakomykemy. Wanry tyhydýkõmykemy dori tuu risýnyre. ⁹ Salu tahe, Paulo ijõ ini rare. Deuxu Tyytybytyhy heka itykymy ralòmy rýmyhýre. Tahe Paulo retehere Elimasi-ò tamy rarybere: ¹⁰ —Kai Satanasi riore tate. Kai heka ibutu itxenadý-di týxihikýlemy ahâte. Kai heka awihiký òludu tate. Tiubo heka bexihukre Inynyrý-ribi iny riixawididýnyre. ¹¹ Deuxu heka wiji araòwonykre, aõhökýmy arasãnykre, aruetàmy bonykre. Txu bobiokre bede biwyke. Iule tahe aôwesele bede torohokýlemy reare. Robiöhyy my reare. Urile riemy ratximyhýre, iny riwiòhenanykemy, ryy tamy ritýnnykemy. ¹² Tahe kia bedebute dinodu tuu robire aõhebo rotýnyramy, tai bede riòtiinymy ronymyhý tahe tii Inynyrý rityhynyre.

¹³ Iribi tahe Paulo ròhonyra taijoi-wana Pafu hawã-ribi. Rakremy riberenyra hawã nihiký-ki Panfilia bede-ò, Peke hawã-ò. Juaõ Marku iribireny rexitara, dòsede Jerusalé-ò.

¹⁴ Tahe Paulo Banabe-wana roirenyre. Peke-ribi riòlonyre tahe rekoarenyre Atxiòkia-ò. Kaa iwixira Atxiòkia hawã rare, Pisidia bede-ki ratxireri. Tahe rirónnyrenyre judeu mahādu dohodýna heto-ò. Sabado txu rýire. Ronymyhýre ijomamy. ¹⁵ Kia hâbu mahādu heka Moisesi bede ywina týrity-di, Deuxu rybemy rybedu mahādu týrity-di rariamyhýre. Tahe dohodýna heto wedu Pauloboho-ò raryberenykemy rarybere: —Waseriore, arybemy idi atxiteri-wana marybeke aôwaxiny bitýnyke. ¹⁶ Tahe Paulo rýire lamamy. Iwese rybedýmy ròteòsidýmyhýre wese rýire. Tahe rexidelenyre: —Hâbu, Israeli mahādu, tule ibutumy Deuxu rityhyny my rýira mahādu, bodoholabedenye kaa ijyy-ò. ¹⁷ Israeli mahādu Egito-ki rasýnyreu, taDeuxu iribi ritare, moma, inftybyreny Deuxu, Israeli mahādu tybyreny wahe. Deuxu rasôwedýnyre. Iribi tahe Deuxu Egito-ribi ritarenyre tebò ruruteretyhy-di. ¹⁸ Tiiboho bederahy-ki 40 beðramy bede riereu, Deuxu taaõbina bina riòludunyre. ¹⁹ Kanaã bede-ki debò inatxi reuròmy ixýju ixýju mahādumy rahure. Idi tamyreny riwahinyre bede, isýhyymy rarekemy. Idi tahe rybe ywisdýdu mahādu tamy riwahinyre. 450 beðra rahureu, tahe Samueli Deuxu rybeduõmy raremyhý. ²⁰ Idi tahe rybe ywisdýdu mahādu tamy riwahinyre. Tahe 450 beðra rahureu, Samueli Deuxu rybeduõmy raremyhý. ²¹ Iribi iny Deuxu-ò rexítðenyre iòlòmy tamy kadiwahinykemy. Tahe Deuxu Salu tamy riwahinyre, iòlòmy. Salu tahe Kixi riore rare. Benjami mahādu rare. Tahe 40 beðramy iòlòmy ronyre. ²² Salu iribi ritareu, tahe Davi, Deuxu ritamadýnyre iòlòmy. Deuxu Davimy rarybere: —Davi Ijese riore rare. Jiarý iluure. Tii ibutu wadee wimy riwinykre. ²³ Tahe Davi riòkore-ribi Jesuisi

ròhonyre, Israeli tarasadumy rarekemy. Iwese juhuu Deuxu rarybere wese. ²⁴ Jesuisi naõdeu, Juaõ ritŷnyre Israeli mahădu-ò iòraruren y ririkemy idi raratisebenykemy. ²⁵ Juaõ rybe tŷnydŷyna kônanau, tamyreny rarebere: —Jiarŷ wa iwese tahôtintytenyteri wese aõkõ jiarŷ rare. Kaiboho tiwaraõõhyymahâtenyte. Betehebenyke, tii, wahewomy kanakre. Jiarŷ aõ aõkõ rare, iwatisana arieseõtyhy iwa ritakemy, tii dori waratyre wihiķyreki. ²⁶ Waseriõreboho, Abraõ riore riõremy ibutumy inyboho roire, tule Deuxu reálàmy rŷira mahădu kaki ratximyhŷ. Deuxu inydeereny biu-ò hedu rybe diwahinyde. ²⁷ Jerusalë mahădu, iwadureny-wana raeryõhyre tii tarasadu rare. Ibutumy sabado txu rybedu tyyriti-di rariamyhŷre tohodŷyna heto-ki, tahe aõbo rare rieryõhyre. Jesuisi rubudŷymy raryberenyre, iwese rybeduõ rarybere wese, tiiboho rotŷñymyhŷre. ²⁸ Tiiboho aõbina bina-ki tai rahaõhyyra, ihârele irubudŷymy rexitõdenyre Pilato-ò. ²⁹ Iwese ibutumy Jesuisimy riritinymy roireri wese, ibutumy tuu ròhonyre. Tahe itxeò nihikŷ tyre-ribi ritarenyre. Tahe mana hâlloo rawo-ò ritidirenre. ³⁰ Tahe Deuxu rubu-ribi riixixadŷnyre. ³¹ Tii-wana iny mahăduõ roirenre juhuu Kalileia-ribi Jerusalë-ò. Rexixamy rahudi tahe, tii mahădule tuu robihymy txuu widiren y rŷire. Kia mahădule inysõwey-ki relyymyhŷre. ³²⁻³³ Deuxu juhuu rarybere inytybyreny-ò aõhebo rotŷñykremy. Inydeereny tahe tii riwinyre Jesuisi riixixanyreki. Kia Rybewihikŷmy adeereny relyymahârenyre. Iwese inatxi wiuna ritidŷyna-ki roire wese:

—Kai waRiore tate. Wiji tahe bomy watxiwâhâre.

³⁴ Kiamy heka Deuxu rarybere Jesuisimy: —Rubu-ribi ariixixanykemy, tiu rasunymyhŷre bede-ò ròdoseõtyhy. Iwese Davi-ò jiarŷ rarybere wesemy ibutumy adee bede ariywinskyre.

³⁵ Deuxu ijõ wiuna Ritidŷyna-ki tule rarybere. Iwese Jesuisile rarybere wese, kiamy roire: —Eòdutyhy umy rasŷnyõtyhy kai dori waumysudŷ-ò teijemahâte.

³⁶ Iu Davi Deuxu dee taijoi riwiõhenanymy rahudi tahe, rurure. Tybyreny-ò tii rara. Iumy tahe rasunyre. ³⁷ Jesuisi umy tahe rasunyõre Deuxu dori rubu-ribi riixixadŷnyreki.

³⁸⁻³⁹ Jesuisi bityhynybenykeki, aõraru riixâwidinyke. Kiamy Moisesi bede ywina ihoõhyre adeereny. Kia bierybenyke waseriõreboho, tiile, Jesuisi, adeereny relywâhârenyre. ⁴⁰ Bexijebenyke, kiamy adeereny rotŷñykremy lau iwese rybedu ritina-ki roire wese:

⁴¹ —Kaiboho inatyhy derare. Betehebenyke, burubenkye, bede biõtiinybenyke, aõbo jiarŷ rewinyreriõ. Inyõ adeereny ritŷnykye ihârele. Tiu heka bityhynybenyõtyhy.

⁴² Tahe Paulo irybe rexihura. Iribi ròhonyre Banabe-wana. Rexitõdenrenyre ijõ sabado biòwau tarybetybydile ixbyble relyykemy. ⁴³ Iny ritobinymy rahudi, judeu mahăduõ, judeu bede erydŷyna ityhydŷdu mahăduõ tule Banabe Paulo-wana riheludunyre. Tahe tamyreny raryberenyre: —Deuxu ruxetõena-ki idi mariahymyhŷkemy.

⁴⁴ Ijõ sabado rehemynyre, ibutu iny hâwâ-ribi doimyhŷdenye Deuxu rybe-ò ijomony. ⁴⁵ Judeu mahădu tahe inysõwemy robireu, tiiboho rexwaritnymyhŷrenyre. Tiiboho raryberenyre aõbinahâkŷlemy Deuxuru-ò. Paulo riki inatyhymy aõkõ tii rarybemyhŷre. ⁴⁶ Paulo Banabe-wana ihârele brebuõlemy raryberenyre: —Juhuu adeereny Deuxu rybe dobehede. Tahe kaiboho tetyhynyõtenyte, tai judeukõdu mahădu-ò aroirenkyre. Kaiboho Deuxu rybe terarenyreki, ixi sohojile tahe tetadõte adeereny aõ aõkõreki. ⁴⁷ Kia Inynyrŷ bede ywina Wadeereny riwahinyre: —Kai loosõna wesemy atxikre judeukõdu mahădu-ò. Kai tarasanary ritŷnykyre ibutu inyko-ò. ⁴⁸ Judeukõdu mahădu kia-ò roholareu, tahe reysarenyre. Deuxu rybe riwowydynyrenyre tai. Tahe rityhynyre, timybo Deuxu juhuu ritare wesele tamyreny umytuedeõna riwahinyremy.

⁴⁹ Inynyrŷ rybemy kia bede-ki ibutumy relyyre. ⁵⁰ Tahe judeu mahădu rarybere hâwywihikŷ ityhy-ò, tule hâwâ wedu-ò. Tai tahe Paulo Banabe-ò òludu sôwemy resere. Tahe isubede-ribi riteõnyrenyre. ⁵¹ Paulo Banabe-wana tawa-ribi bryby riõhòwirenre tamyreny tiiboho ibinareki. Tahe Ionio hâwâ-ò roirenre. ⁵² Atxiòkia ityhydŷdu mahădu tahe reysamy rŷimyhŷre. Deuxu Tyytybythy-di tŷximy ihŷre.

14

¹ Ionio hāwā-ò Paulo Banabe-wana rare. Judeu mahādu dohodŷyna heto-ò. Tahe rybe ritŷnyrenyre, tarurumy he relyyrenyre. Sōwemy judeu mahādu, judeukōdu mahādu-wana rityhynyrenyre ijyy. ² Tahe ijō judeu mahāduō rityhynyōre. Ijyy deramy reamyhŷre, tule ijō-ò tule rarybere ityhynyōkemy. Tahe Paulomy, Banabemy aō òta òtalemy rarybemyhŷrenyre. ³ Ihārele tahe Paulo Banabe-wana bede nihikŷ riwyrenyre tai. Tamy rybe ritŷnyhyy roiremyhŷ ibrebuōlemy. Inynyrŷ taruxetðena rybetyhydŷnamy riwiōhenanyre tiiboho bedeðbyna widŷýdu renyreki. ⁴ Hāwā mahādu ritxuare. Ijō heka judeu wedu mahādu rityhynymyhŷre, ijō tahe Paulo Banabeboho rityhynymyhŷre. ⁵ Judeukōdu mahādu, judeu mahādu, tawedureny-wana widee rarybere Paulo Banabe-wana riökörörenykemy tamy mana-di rehurenkyremy. ⁶ Tahe tiiboho rexiveryrenyre tahe rihenyrenyre. Tahe ròirenyre Listra hāwā-ò, Debi hāwā-ò, kia Laonia hāwā hāwā-ò rare. Tule rariarenyre kowa bedewo-ki. ⁷ Tahe kowa tiiemy ritŷnyhyy roiremyhŷ Rybe tŷmyra wihiķ-di.

⁸ Listra hāwā-ki heka hābuō-txi rekoarenyre, itierere heka. Taihyy heka ronymyhŷre. Tuuhyy heka ratohouāmy ijarananyre. ⁹ Tii tahe Paulo rybe-ò roholare. Paulo tamy retehere. Kia tahe Paulo rieryre hābu teytetyhynadire Paulo riteytenykremy. ¹⁰ Tai tahe tamy rarybere tarybe riterenymy: —Mynde, òbitimy. Ta hābu rexiwatxinyre, rariare. ¹¹ Ijohona mahādumy robireu, aōbo Paulo riwinyremy tahe rirajuarare tarybe-di, Laonia rybe-di: —Ka hābu mahādu heka deusu wesemy idi rexinohōtidŷnymyhŷre. Inydeereny deusu wesemy dobehede. Iumyreny tahe hābu wesemy rare. ¹² Banabe heka, Jupitemy tadeuxurenyniōmy rininire. Paulo tahe ijōnimy, Meuriumy rininirenyre irybe sōwetyhyreki, tii rybedureki. ¹³ Jupite xiwena wydydu horeru bederade-di dehemynyde. Tohodŷyna heto hāwā ahana ube-ki rŷire. Brorenxiwe wesena tamyreny hāwā mahādu riworonykemy, riwahinskyremy. ¹⁴ Kiamy roholareu, Paulo Banabe-wana tatykyreny riykaranyre idi rihurenyre. Tahe ralōmy reare inysōwey-txi rarybekemy. ¹⁵ Tamy ryryre: —Aōhebo tatŷnytenyteri. Jiarŷboho hābulemy watxirenryrer. Kialemy adeereny rarybewāhāre, Deusu rybetŷmyra wihiķ. Adeuxurenny-di nohōtirenyōmy. Bedewidŷýdu ta mohōtinybenyke. Tii dori benihikŷ riwinyre, ibutumy biu-ki riwinyre, tahe Deuxutyhy-di mohōtinybenyke. ¹⁶ Ihetxiu Deusu ibutumy bede bedemy sŷdu ririre ixidee wimy aōna aōnamy rotŷnykemy. ¹⁷ Urile tahe tamy rexideðsinyre tamy biu riwahinskyre taoworumy raratomykemy. Tai tahe kaiboho arŷsŷna dire, Deusu debō-ribi, awo-ki eysanadire. ¹⁸ Ihārele iny tamy xiwe wesena tamy riwahinskyremy ratxireri. Paulo tamyreny rarybere: —Aōkō, inydeereny bidiwahinskyke.

¹⁹ Iribi tahe judeu mahādu-ò Atxiōkia-ribi, Ionio-ribi tamyreny raryberenyre Paulo rubudŷymy. Hāwā òtityube-ò Paulo ridyrenyre. Mana-di tamy rehumyhŷ. Tahe rubu wesemy ririrenyre. ²⁰ Idi tahe ityhydŷýduō tamy wirotyre. Paulo tahe suribi rŷire tahe tii-wana nalōde hāwā-ò. Ijōtxu biōwamy tahe Banabe-wana Paulo rexitare ijō hāwā-ò, Debi hāwā-ò. ²¹ Ka hāwā-ki tahe Paulo rybe tŷmyra wihiķ ritŷnyrenyre. Sōwemy tai rityhynyreu, Pauloboho ròðserenyre Listra hāwā-ò, Ionio hāwā-ò, Atxiōkia-ò. ²² Ibutumy hāwā-ki Pauloboho ityhydŷýdu mahādu riwiōhenanyrenyre, tiiboho rityhynyhyymy ratximyhŷkemy. Tamyreny rarybere: —Kaiboho aōhōkŷmy botŷnybenyke, ihārele malōkemy titxibo Deusu Iōlō ratximyhŷre-ò. ²³ Ibutu ityhydŷýdu mahādu ribi ritamy rŷimyhŷ rarekremy, idinodumy. Matuari mahādu-ribi tii ritare. Iu ritareu tahe, rexitðenyre Deusu-ò tule byreōhyy txuō riwyrenyre. Inynyrŷ-ò rexitðenyre: —Kia ibutumy aratyhynyreri, tai tahe biywinymy ahāke. ²⁴⁻²⁵ Pisidia bede-ki rekoamyhŷrenyre Panfilia bede-ò. Kowa-ò Rybewihikŷ tŷmyramy relyymy rahudi Peke-ki, Atalia hāwā-ò dobehede. ²⁶ Tai hāwō nihikŷ welōdi-di rimyrenyre. Tahe Atxiōkia-ò rorore. Kowa-ribi juhuule rybe tŷmyra wihiķ ijyy-di dōhonyde. Kowa juhuu rexitðenyre tamyreny Deusu ruxetðena-wana rarekemy. ²⁷ Atxiōkia-ò rehemynyreu, Paulo, ibutumy ityhydŷýdu mahādu ditotynyde. Tai heka tamyreny rarybere iwese Deusu riwiōhenanyre wese ibutumy iaōmydŷñana-di. Iwese judeukōdu mahādu rityhynykemy. Deusu tamy ityhyna

ijótòbóna riraynyre wese. ²⁸ Idi bededŷñana riwynihikŷre ityhydŷdu mahādu-wana.

15

¹ Hâbuõ Judeia mahāduõ ditehemynydenye ta teðsamý ribedeerynyrenyre. Kawese ribedeerynyre: —Moisesi Tyriti bede ywina, notykyresynamy, rityhyñyokeki, iny rataötyhy. ² Iribi tahe Paulo Banabe-wana tamyreny rarybehyy rare. Tai tahe inyõ tamy rarybere Jerusalé matuari mahādu-ò roirenkemy aõmydŷñana rexìorbitinyrenykemy. Iny witxira-ò Jesuisi erydŷña mahādu-ò rarybekemy heka tamy, Pauloboho iteòdŷmy rarybere. Tahe ijõ hâbu mahāduõ tule tiiboho-wana riteònnyrenyre. ³ Dŷraximy heka tamy ròirenkyre, aõ aõmydŷñabo ratxirerímy wahe. Sôwemy dohodŷña mahādu ihemy roirenkyre urihimyò, tai tahe ririrenyre. Tahe Senisia bede bedemy, Samaria bede bedemy riòhorerenyre. Relyyre judeukõdu mahādu tule ityhydŷdu mahādu-ki rŷirerimy. Tai ibutumy ityhydŷdu mahādu reysare. ⁴ Tahe ritehemynyrenyre Jerusalé-ò. Wihe ritotynyrenyre ityhydŷdu dinodu-wana, tule matuari mahādu-wana, Jesuisi erydŷdu mahādu-wana. Tiiboho relyyrenyre aõmybo Deuxu rotŷnyre iyreny-ki, timybo riwiòhenanyré. ⁵ Tahe hâbu mahāduõ tai raremyhŷ heka. Juhuu heka fariseu mahādumy ihŷre, idi tahe ityhydŷdumy ralore. Imahādu-ribi ijõ rŷire ribedeerynykremy. Tahe rarybere: —Inydeereny kia wese rare. Judeukõdu tyhydŷdu ibutumy notyresyna-di ròhonyke. Tule ibutumy Moisesi bede ywina ibutumy rityhyñykemy. Kawesemy tamy ribedeerynyre òbitimy aõkõ watxireri.

⁶ Idi tahe Jesuisi erydŷña, matuari mahādu-wana wii ributunyre rybe òbitidŷmy.

⁷ Rybe sôwemy rahude tahe, Pedro rŷire tamyreny rarybekemy: —Waseriòreboho, Deuxu juhu riwatate Rybewihikŷ rybedumy judeukõdu mahādu-ò tuu aritŷnykyremy, tiiboho tule rityhyñyrenykremy. Tai rarewâhâ. Kaiboho kia ibutumy teerytenyte.

⁸ Iwese inydeereny riwahinyre wese, Deuxu Tyytybytyhy tamyreny tule riwahinyre. Judeukõdu mahāduõ tule ixidee rimykemy. Kia wese tuu riteòsinyre inydeereny.

⁹ Deuxu wiribi lahitximy aõkõ iny riwinyrenyre. Wiwesehyyle ihŷre. Tiiboho inywesele ihŷrenyre. Tiiboho rityhyñyrenyre, heka irayky rityranyrenykemy ritarenkye. ¹⁰ Kia wese Deuxu teurihitenyteri. Kia bede ywina itxyynautxiehekŷ wesere ityhydŷdu mahādu tyre-ki tetiditenyteri. Inytybyreny tiu retyyõre tule inyboho idi retyyõre.

¹¹ Inynyrŷ, ruxetðenale-di iny ritamyhŷre. Tule judeukõdu mahādu kia wesele ritamyhŷre.

¹² Tahe aõmy rarybeõhyrenyre. Ibutumy he Paulo Banabeboho rarybereò, roholarenkyre. Tiiboho heka relyyrenyre tule bedeòby wihiñy aõna aõna-wana Deuxu riwinyremy tadebò-di wahe. ¹³⁻¹⁴ Iribi tahe rexihurenryreu tasŷ, Txiau rŷire rarybekremy: —Waseriòreboho, bodoholabedenkyre inihe warybe-ò: —Pedro kŷny adeereny rarybere, timybo Deuxu judeukõdu mahādu roramý rare iny mahāduõ ixidee ritakremy tanityhy-ò. ¹⁵ Kiawesemy he tule ihetxiu Deuxu rybemy rybedu mahādu riritinyre, kamy wahe: ¹⁶ —Wanyrŷ heka rarybera: —Adòòsekre, ixyby ariywiny my aritamadŷñykyre aõdohodŷña heto Davi juhuu riwinyre. Idi tahe resere. Ixyby ariwinykyre.

¹⁷ Tai tahe judeukõdu mahādu-ribi iuhe riwaòrykre wamy rityhyñykemy. Wanyrŷ, Deuxu, kiamy heka tiiboho rarybekre, ibutumy jiarŷ retarenkyreki. ¹⁸ Kawesemy Wanyrŷ tuhyy rarybemy raremyhŷ, tule wiji ihŷre. ¹⁹ Tai heka kiawidŷñomy rakatximyhyrenykremy. Tamyreny rybeõmy rakatximyhyrenykremy. Judeukõdu mahādu Deuxumy rityhyñyrenyre, iny bede ywina reny tyhydŷmy tamyreny rybeõmy. ²⁰ Kialemy heka tamyreny rakaryberenykyre: Suritxoo xiwe-ribi iròdude ròrenyomy. Tule òta òta òraruna widŷñomy, iròdu hâlubu-di ròrenyomy, ihâlubu reduxunyomyhyre-wana.

²¹ Kiamy heka rakatximyhyrenykremy. Moisesi bede ywina-di dori ibutu hâwâ-ki judeu dohodŷña heto-ki rariamy raremyhŷ. Sabadotxu ihyymy aõkõ kia ritñynymy raremyhŷ.

²² Tahe kiamy heka rahõtinyrenyre, Jesuisi erydŷña mahādu, ibutumy dohodŷña mahādu-wana, hâbuõ ayreny-ribi rikitakre. Tai Atxiòkia-ò riteònnyrenykemy Paulo Banabe-wana. Tahe Judasi ritarenkyre tule iniòrysyna Basaba rare. Ijõ tasŷ Sila inire.

Ka hãbuboho ityhydýdu mahãdu awimy tai raharenyre. ²³ Katyyriti tiiboho-wana rakre. Kawesemy tyyriti rare: —Jiarýboho, erydýyna, matuari, seriore mahãdu adeereny rybe wehityhyna rewhinyrerri. Ibutumy judeukõdu mahãdu ityhydýdu-ò ka tyyriti rakre Atxiòkia hãwã-ò, Siria bede-ò, Silisia bede-ò. ²⁴ Inyô rare wayreny-ribi adeereny notykyresymy rybemy. Tai tahe araykyreny riwerydýnyre. Jiarýboho reteònyrenyöhyyre. Kia reerymy watxirenryreri. ²⁵ Tahe wiwesele rahõtinyrenyre riki, hãbubohoõ Paulo Banabe inyluudu-wana reteònyrenyreri. ²⁶ Kia hãbu Paulo Banabe-wana hãwã binahaký-ò roimyhýrenyre Jesuisi Kristu Innyrýni-di. Ixi-txi rõhõtinyõlere, breamy. ²⁷ Judasi-wana tule adee raryberenykre kia aõmydýñnanamy, katyyriti rewhinyrenyre wese. ²⁸ Kawese inyboho rõhõtinymyhýre, Deuxu Tyytybytyhy dori inyrayky rewiõhenanyre. Kia bede ywinalemy adeereny rarybereri biywinybenykemy. ²⁹ Uritere, suritxoo xiwe-ribi iròdude ròrenyömy iròdu, ihälubu-di ròrenyömy, ihälubu rejuexunyömyhýre-wana. Tule òta òtana òraruna widýyömy. Ka bede ywina biywinybenykeki, awimy boibeke. Deuxu deysana tahe adeereny kanakemy watxiwähäre.

³⁰ Tahe hãbuõ iny inaubiowamy Atxiòkia hãwã-ò ròirenyre. Tahe Atxiòkia tyhydýdu mahãdu ributunyre. Iu tahe tamyreny tyyriti riwhinyre. ³¹ Tahe idi rariarenyre, ritýnynymy tamyreny. Ribedeerynyrenyre. Tai tahe reysarenyre. ³² Judasi Silaboho tule Deuxu dee rybeduwihiký roire. Sõwemy dohodýyna-ki seriore mahãdu-wana rohonymyhýre. Tai tahe rirurudýñnymyhýre. ³³ Aõutxumy raroorehenyre, tahe seriore mahãdu tamyreny rarybere: —Bõibenye he ateòdýdu mahãdu-ò. Biokeske wowina-di Jerusalé hãwã-ò. ³⁴ Tahe Sila rõhõtinyre rarikremy Atxiòkia-ki. ³⁵ Tahe Paulo Banabe-wana naride Atxiòkiakile. Innyrý rybemy riernanyrenyrrer, ritýnynyrenyrrer, ijõ serioreõ-wana.

³⁶ Aõutxumy tahe Paulo rarybere Banabe-ò: —Ròkòosekre kñyhe, ibutumy hãwã hãwã-di tai juhuu Innyrý rybemy ritýnynymahäreò wahe, rikiwehityhynanykremy timybo ityhydýdu mahãdu nyimyhýde-ò. ³⁷ Tahe Banabe Joaõ-Marku ridykemy tamy reare. ³⁸ Paulo heka Joaõ-Marku ridyökemy ratxireri, Panfilia hãwã-ki dori iribiley ròhonyreki, riwiõhenanyõreki. ³⁹ Marku ridykemy wiwese wesemy aõkõ rõhõtinyrenyre teratyhylemy ratximyhý. Tai tahe wiribi rexihitxinyrenyre, Banabe Paulo-ribi. Banabe Marku ridyra Xibri bedebute-ò, hãwò-di ròira. ⁴⁰ Paulo tahe Sila ridyra. Seriore mahãdu tahe Pauloboho riixitòedýnyre, Innyrý ruxetõena tamyreny kanakemy. ⁴¹ Tahe Siria bede werawo-di, Silisia bede werawo-di, ririranyre dohodýyna mahãdu riwiõhenanykemy, rirurudýñnymyhýkemy.

16

¹ Pauloboho tahe Debi hãwã-ò rehemynyre. Ihyy tahe Listra hãwã-ò rare. Tai tahe Tximòtxi-wana witxi rekoare. Tximòtxise judea tyhydýduõ rare. Tyby tahe grego mahãduõ rare. ² Listra, Ionio ityhydýdu seriore Tximòtxi luure. Tximòtximy widee rarybere: —Tii iny hãbu tyhy rare. ³ Tahe Paulo Tximòtxi-wana rakemy rexiywinymy raremyhý. Tahe rexitarenyre kotyre, Paulo, Tximòtxi notykyresymy riteònyre, kowa judeu mahãdu òraru-ki wahe. Tyby dorihe ibutumy iny rieryre tii grego mahãdu raremy. Notykyresykõmy rake tahe judeu mahãdu dee kia ibinare. ⁴ Iribi tahe ròirenyre hãwã hãwã-di, ityhydýdu seriore mahãdu ribedeerydýnykemy, timybo Jerusalé mahãdu rõhõtinymyhýremy. ⁵ Tai tahe ibutumy dohodýyna heto mahãdu tii rirurudýñnymyhýre ityhydýna-di. Tule ijõ rityhynymyhýre txuõ txuõlemy ralokemy ityhydýduõmy rarekemy.

⁶ Pauloboho Asia bede-ò ròirenyõre rybe ritýnynykemy, Deuxu Tyytybytyhy ritirýreki. Tahe Frigia-Alatxia bedemy rekoamyhýrenyre. ⁷ Misia bede-ò rehemynyre, Bitinia bede-ò ròirenykemy riwisýnyrenyre. Tahe Jesuisi Tyytyby tamy riteònyöhyyre, ritirýmyhýre. ⁸ Tahe Misia bedemy rekoare, tahe Troaji hãwã-ò robehere. ⁹ Tahe Paulo hãbuõ wesemy robire rasina weselemy. Hãbu, Macedonia bede ludu lamamy rýimyhýò,

tuu robire. Tahe hãbu ryrymyhã tamy: —Manake Macedonia-ò, biwawiòhenanykemy. Kia Paulo rasi-ki tuu robire wese. ¹⁰ Tahe tarasi rahureu, tamyhe wylemy aroikemy watxiwãhãrenyre. Jiarã, Luka, Paulo-wana. Deuxu dori inydeereny rarybereri Macedonia-ò ròkòirenkyremy, Rybewehikã rikiubytãnyrenykemy. Kialemy rököhötinyrenykre.

¹¹ Tahe Troaji hãwã-ribi ròhonyre hãwò yhywydynalaworo-ki. Samotrasia hãwã-ò imynahyy riòhòrere. Ijõ txu tahe Niapoli hãwã-ò riòhòreri. ¹² Iribi tahe Filiposi hãwã-ò roirenyre. Juhuludu hãwã rare Macedonia bede-ki. Roma hãwã mahãduõ tule tai rasñymyhãre. Tai txuõ rewyrenyre. ¹³ Sabadotxu tahe hãwã-ribi reòlonyrenyre bero ijà-ò. Rahötinyrenyre tai ixitòedýyna-ò rýimyhãremy. Tai tahe hãwyoo rexibutunymy rýimyhã. Tahe rorokorenyre tamyreny raryberenykemy. ¹⁴ Hãwyoo Lidia inire, inyrybe-ò tahe roholatyhymyhãre. Tii Txiatira hãwã luduõ rare. Tii tylyre ijomodure, tule Deuxu tyhydýydure. Inynyrã irayky riywinyre Paulo rybe rityhynykemy. ¹⁵ Tahe ibutumy isýmahãdu-wana riratysebenyre. Tai tahe tamy Lidia rarybere: —Inaanokàbo ityhydýkãdumy watxiwãhãre-wana, wahetoku-kò manakre. Tai tahe iheto-ò ròirenyre irybe-ki.

¹⁶ Aõutxumy tahe riberenyre ixitòedýyna-ò. Itxi rekoarenyre ijadòmaõ-txi, deòdu rare. Iwo-ki tyytybybina ralòmy rýire. Tai ijadòma relyre inyko aõhebo iny-ò rotŷnykemy. Tai sôwemy nieru ritare tawedu-ò. ¹⁷ Tahe waherenymy dyrymy nade: —Deuxu ibuturatyre rare. Iteòdýkãna mahãdu kia mahãdu rare. Tikiboho rarybemyhãre timybo iny taòraru-ribi ratakemy. ¹⁸ Tuheka rarybehyy raremyhã. Aõutxumy tahe Paulo tai rexirare, tamy ròosemy reare. Rarybere tyytybybina tai ratxirerio: —Jesuisi Kristu nimy iribi arateónykre. Bexitakre. Tahe aõwesele iribi ròhonymy reare.

¹⁹ Iwedu tahe rieryre nieru idi ritaõkre ta rimyrenyre Paulo Sila-wana. Retŷhimy rare ywisdýdu-ò, hãwã elehyna ube-ò. ²⁰ Tahe ijadòma wedu rarybere ywisdýdu mahãdu-ò: —Kaa judeu mahãdu iny hãwãreny dibinadýñymyhãde. ²¹ Tiiboho iny ribedeernymyhãre aõ iny bede ywinareny-di aõkõ. Inyboho Roma hãwã mahãdu rare. Tai kia-ki aõhe arotŷnyotyhy. ²² Tai tahe sôwemy iny Paulo Sila radonyre. Ywisdýdu mahãdu tahe ityy ibòrò-ribi ritxuahakãre idi tahe rityhenymy tuu raòhòtere. ²³ Tuu raòhòtere, tuu raòhòtere, idi tahe ròtenawo-ò idi rehurenyre. Ròtena-di itxeredu-ò rarybere: —Kaa rahenkyre-wana, kaile budurukre. ²⁴ Tai rirutere iraru-txi rarutxi-ò iwa ritidire òwòru iwodýywomy raratyheny. ²⁵ Ruetya tahe Paulo Sila-wana rexitòenymy roimyhã Deuxu dee. Ijõ ròtenawoludu mahãdu roholamy rýimyhã tai. ²⁶ Aõwese bede ramytatare. Ròtena ijòtòbòna rirayre hãbu mynyna iribi rejuxunyre. ²⁷ Tai tahe itxeredu ijò iraymy idi retehereu, rexirubunykemy tamaydese ritare. Ròtena woludu mahãdu rahenkyramy tii rexinohötinyra. ²⁸ Paulo tahe tamy ryryre: —Ixirubudýñomyke, kakile watxirenyrerri, ibutuhukãlemey. ²⁹ Itxeredu ryryre loosona kidiwykemy tahe ralore ramytatamy brebumy. Paulobohoko-ò resere tatiòhomu. ³⁰ Tahe itxeredu diòlòdýnyde irarutxira-ribi, tamyreny rarybere: —Wanyrãboho timybohe aratamy arýike. Aõhebohe arotŷnyke. ³¹ Tahe rirawyonyre: —Inynyrã Jesuisi bityhynykrekile, tarasanamy myikre, asý mahãdu-wana. ³² Tahe tamy Deuxu Rybe-di ritýnydýyre ibutumy isý mahãdu-ò. ³³ Iruule tahe riwisinanyrenyra ibrò wotõmona risuhòra. Idi tahe itxeredu raratysebenyre tasý mahãdu-wana ibutumy. ³⁴ Iribi tahe itxeredu ridyrenyre taheto-ò riroxikemy tahe ibutumy reysanikhãrenyre, Deuxu rityhynyrenyaki.

³⁵ Txu deadeu tahe ywisdýna dinodu ijõ ywisdýna mahãdu riteónyre, ròtena-ribi Pauloboho riteónykre. ³⁶ Itxeredu tahe Pauloboho-ò rarybere: —Ywisdýna mahãdu arateónykre riwateónyryeri. Bòibenhe, wowina-di, biòlonybenyke. ³⁷ Paulo tahe rirawyonyre: —Aõkõre, araôtyhy. Jiarãboho Roma hãwãhãkã mahãdu kaa watxirenyrerri. Tii riwayhytanyrenyra idi ròtenawo-ki riwasñyrenyra. Ywisdýdu mahãdu wii rotykõhyre riwaròtenyrenyra. Wasimy ka tiu ariòlonyotyhy. Tiiboho kodoikreule tahe ariòlonykre. Tii he riwaòlòdýnykre. ³⁸ Tahe ywisdýna mahãdu tawedu-ò rarybere. Tahe tiiboho ruberurenyre Pauloboho Roma hãwã mahãdu roireki wahe. ³⁹ Tai tahe dòidenyde tamyreny, aõwaxina riòlonykemy. Tahe lâhãmy tamy rexitòenyre. Tutyhy-ki

aõkõ làhà ararutara. Tai riteònyrenyreu, hãwã-ribi rexitarenykemy tamy rexitönenyra. ⁴⁰ Rexitarenyreu, Pauloboho tahe Lidia heto-ò ròosere. Ibutumy ityhydÿdu tahe wii ritotynyre, wii riwiòhenanykemy. Idi tahe riòlonyre kia hãwã-ribi.

17

¹⁻² Tiiboho rekoarenyre Afipoli hãwãmy, Apòlonia hãwãmy tahe rehemynyre Tesalonia hãwã-ò. Judeu dohodÿna hetoõ tai rÿimyhÿreò. Paulo, iwese aõu riwinymyhÿre wesele rare tamy. Ralore rybe-di rarybekemy. Inataõ sabadomy tai riraynyre tyyriti ritidÿna tamy ritÿnynykemy. ³ Rybe hitxina rurukremy tuu relyre. Tahe Paulo tamyreny ritÿnynyre iwese Kristu durudem y idí dexiixixanyde rubu-ribi. Kia iny rityhynyra Jesuisi inatyhymy Deuxu deòdÿna raré. ⁴ Tahe ijomonadu mahâduõ rityhynyre. Tule ijõ judeukõdu mahâdu rityhynyre. Tule ijõ hãwy wihiñy mahâduõ rityhynyre sôwemy. ⁵ Tahe judeu mahâdu dinodu tuu ròhãrumyhÿre. Tiiboho tahe hãbu binahaký mahâduõ wii rotyre aõbina ritelenykremy. Tahe ròirenyre Ijasõ heto-ò Pauloboho rimyrenykremy, ywisidÿna-ò idí retÿhikremy. ⁶ Tai tahe rahaõhyre tai. Tahe Ijasõ ritarenyre ijõ ityhydÿduõ-wana. Tahe ridyrenyre ywisidÿna-ò. Tahe raryberenyre ywisedÿdu mahâdu-ò: —Paulo, Silamy urile bede diòtanymyhÿdenye, aõna aõna binahakýlem y rotÿnynyhÿre. ⁷ Ijasõ tahe ritirÿmyhÿre taheto-ki. Tiiboho iny òludu roire. Iny iòlöreny rityhynyôtyhy. Jesuisi ka iòlörenyre. ⁸⁻⁹ Ibutumy iny idí rôhôtinyre, tule ywisidÿna mahâdu rexitönenyre nieru ririkemy. Tai xiery tahe ròhonyke. Tai tahe ririrenyre nieruõ.

¹⁰ Kiaru tahe ityhydÿduõ Pauloboho riwiòhenanymy iribi riòlonykemy Bereia hãwã-ò. Tahe rehemyhÿre, dohodÿna-ò ròirenyre. ¹¹ Kia hãwã-ki judeu mahâdu iny awi rare, Tesalonia hãwã mahâdu wese aõkõre. Teysamy tamy roholarenyre. Idi heka rariara Tyrriti-di, òbitimy Paulo rybe aõbo roirerimy rierykemy. ¹² Tahe sôwemy judeu iny rityhynyre. Judeukõdu mahâduy-ribi sôwemy rityhynyrenyre, hãwy wihiñy, hãbu-wana tule rityhynyrenyre. ¹³ Bereia hãwã-ki Paulo Deuxu rybe ritÿnynymy raremy. Judeia mahâdu dinodu Tesalonia hãwã-ki roholareu, tahe doidenye. Iny sôwe-ò raryberenyre: —Pauloboho bibinadÿnyke. ¹⁴ Tahe ityhydÿdu seriore mahâdu aõwesele Paulo riteònyrenyre ahohokýry-di. Sila, Tximòtxi taile rare. ¹⁵ Hãbuõ rare Paulo-wana Atena hãwã-ò. Iribi tahe dòosede hãbuõ. Paulo tamy tarybe riwahinyra Tximòtxi Sila-ò, wylemy kanakremy.

¹⁶ Paulo Atena hãwã-ki riraòreu, tahe robire suritxoole rityhynyhÿreò. Tai tahe tii rabedewore. ¹⁷ Idi tahe Paulo ralore dohodÿna mahâdu heto-ò judeu dee rarybekemy, tule judeukõdu ityhydÿdu dee rarybekemy. Tahe rarybemyhÿre txuõ txuõlemey. Tule hãwã ube-ki rarybemyhÿre hãwã-di reamyhÿre mahâdu-ò. ¹⁸ Aõutxumy tahe Epikuriu mahâdu Paulo-txi nade. Estòiku mahâdu ijõre. Tiiboho, aõbo rybe rare kia erydu roire. Tiiboho he Paulo raujõmorenyre: —Aõmy aõkõ, kiarybedu rarybereri. Ijõ tahe rarybere: —Tii Deuxu tÿmyramy rarybereri. Paulo dori juhuu Jesuisi ixixanamy relyymy raremyhÿ. Tai kiamy raryberenyreri. ¹⁹ Paulo tahe ridyrenyre. Tai iny roholamy rÿimyhÿreò ridyrenyre: —Rybe tÿmyramy telyymahâtemy inihe bedelykye wakoren. Tam y kia rarybere. ²⁰ Aõkõre inihe aõna aõnamy tarybemy atxiteri, aõwitzira witxiram. Tai aroholarenykemy watxirenryreri. ²¹ Atena hãwã mahâdu, tule iwitzira bede luduõ tai rasÿnynyhÿre, aõ tÿmyraõole roholarenykemy ratxirenryreri. ²² Tahe Paulo rÿire rybenatya-ki. Rexiòrarunymy rarybere: —Atena hãwã mahâdu, kaiboho Deuxu rybe hyky tahôtinymahâtenyte. ²³ Jiarÿ hãwãymy rariamy watxireriu, sôwemy xiwena-di retehera. Ijõ-di kiamy retehera iritina-di: Kaa Deuxu heka inyõ rieryôhyymyhÿre. Ka Deuxumy kÿny heka akoren arelyykre, teerymahâtenyte-di aõkõ tuu teálàmahâtenyte. ²⁴ Ka Deuxu ibutumy bede riwinyre. Ibutumy tuu rÿira tii riwinyre. Tii heka biuwetyy wedu rare, su wedu rare. Aõ hãbu widÿyna heto-ki aõkõ tii rasÿnynyhÿre. ²⁵ Tiu heka tii aõmy reaõtyhy hãbu aõ tamy riwahinyôtyhy. Tule tahe inydee ibutumy aõna aõna riwahinyhÿre, ele wesena, umy, ibutumy inydee

riwahinyre. ²⁶ Hâbu sohojiõ-ribi ibutumy iny ròhonyre iriore rioremy bede witxira witxiramy rasñymy rŷirakemy. Urile wiribi rihitxihitxinyre. Tiu tamy riteòsinyre, tikibo rasñymy rŷirakemy. ²⁷ Ibutumy Deuxu raijemyhŷkemy, raerykemy. Tii dori irehemey aõkõ ihŷre iny-ribi. Iny sohoji sohojiõ-ribi iõhomy ratximyhŷre. ²⁸ Deuxu òraru-ki inyboho ibutumy irumy ratximyhŷrenyre, ririranymyhŷre, ihoõkeki tahe aõ rikiwinyrenyötyhy. Atyyriti widŷduõ kiamy rarybere: —Inyboho heka Deuxu riore. ²⁹ Inyboho Deuxu riore rareki, urile nohõtiõmy womati tŷrŷry ritxoo wesemy, womatiura wesemy, manaritxoo wesemy Deuxu-di nohõtiõmahâbeny. Hâbu rayky-ribi, hâbu debò Deuxu releremy nohõtiõmahâbeny. ³⁰ Ihetxiu tii Deuxu rieryõhyrenyre. Tai tahe iòrarunareny aõnihikŷmy aõkõ Deuxu dee ihŷre. Wiji bededŷñana tahe, ibutumy taõraru-txi ixi-txi nohõti ijaranamy, tai tahe rabedewomyhŷkemy. Kia tahe ibutu iny-ò rarybereri, iny taõraru ririkemy. ³¹ Deuxu Jesuisi riixixanyre rubu-ribi. Tai tahe ibutumy tii rityhynyrenykemy ihŷre. Aõtxumy tahe ibutumy iny ywisidŷdumy kanakremy ijŷre. Òbitina-di Jesuisi iny ritxuarenykre kia wiribi hitxi hitxina txuu.

³² Paulo Jesuisi ixixanamy rarybereu, inyõ tuu rirajuare. Ijõ tahe rarybere Paulo-ò: —Ijõ txuu arybe ini aroholatyhykemy watxireri. ³³ Idi tahe Paulo rare iribiren. ³⁴ Ijõ iny tahe Jesuisi rityhynyre, Paulo-ò tahe rixibutunyre. Ijõ Dionisiu inire, Areòpolo heto ube-ki tii iny mahâduõ roholamyhŷre. Ijõ, hâwyyõ rityhynyre, Damari inire, tule ijõ mahâduõ rityhynyre.

18

¹ Paulo tahe Atena hâwâ-ribi ròhonyre Oritxi hâwâ-ò. ² Kia-ki tahe judeu mahâduõ-wana witxi reare. Ini heka Akila inire. Tii Ponto hâwâ-ki raumynyre. Urihimyòle Italia bede-ribi dehemynyde. Prisila ihâwyynire. Iòlò Laujiu Roma hâwâ-ribi ibutumy judeu mahâdu diteònyde. Tai heka nadé kaweribi-ò. ³ Paulo iaõmysýdýyna rierymyhŷre, tyyheto widŷy. Tai tahe tiiboho-wana raijoinymyhŷre wiwana raaõmysýdýrenykemy. ⁴ Sabado txuõ txuõlemy tamy reamyhŷre judeu mahâdu dohodýyna heto-ò. Tahe ritohonymyhŷre, judeu mahâdu judeukõdu mahâdu tule. Tamy rarybere tii Rybewihiký òbitimy rierykemy.

⁵ Sila tahe Macedonia bedewe-ribi rehemynyre, Tximòtxi-wana. Paulo tai rybe ritýnynyhy raremyhŷ. Aõu Paulo rarybere: —Inatyhymy Jesuisi Deuxu deòdýyna rare, Kristu rare. ⁶ Katahe judeu mahâdu tamy raykarananymy raremyhŷ. Aõbinahakýlemy Jesuisimy rarybere. Tahe Paulo tatyy riohowire iixâwidinykemy riteòsinykemy. Tahe tamyreny rarybere: —Jiarõ aõkõ bede òrarure. Kai aõraruna-di burukre-wana, ahâlubureny waki aõkõ rare, adeereny dori Deuxu rybemy rarybere. Tahe judeukõdu mahâdu-ò sohojile tuu arelyykre. ⁷ Iribi tahe inyõ heto-ò Paulo rare. Txisiu Justu inire. Tii judeukõdu mahâduõ rare, tahe Deuxu rityhynyhyhŷre. Judeu dohodýyna heto bire-ki iheto rŷire. ⁸ Krispu judeu dohodýyna heto weduni rare. Tii tasýreny ibutumy Innyry rityhynyhyhŷre. Tule sôwemy Oritxi hâwâ mahâdu rityhynyhyhŷre. Paulo riratysebedŷrenyre. ⁹ Paulo tahe rumy rôrõmy roire. Tai tahe rasina wesemy robire. Innyry tamy narybede: —Brebuõmy, Paulo. Marybeke aõmybo rybemy adee rewahinyré. Rybe týnydýy lau brebuõmy. ¹⁰ Jiarõ adi watxiwâhâre urenana. Inyõ adee aõhe rotýnyötyhy. Sôwemy iny rŷire kaki watyhydýdu. Kia Jesuisi tamy rarybere. ¹¹ Tai he Paulo bede riijere sohoji beòra weeremy tai bede riere. Ribedeerynymyhŷre Deuxu rybemy.

¹² Roma dinodu týmyraõ ronyre Grecia bede-ki. Ini heka Kalio inire. Dinodumy ronyrau tahe, judeu mahâdu wii dote. Wii ritobinyre Paulo dee aõbinabinahâký riwinykremy. Tahe tiiboho Paulo rimyrenyre idi kanakremy ywisidŷdu dinodu-ò.

¹³ Kiamy raryberenyre: —Paulo, Deuxu dealànamy iny dibedeerynymyhyde. Tai bede ywina rityhynyõhyymyhyre. ¹⁴ Tahe Paulo ixideele rarybekemy ratxireri, tahe Kalio judeu mahâdu-ò rarybere: —Kia rubudýdu ada aõ ibinatyhymy ratxikeki, tai idi arohonykre, ariywisdŷnanyke. ¹⁵ Tahe aõkõre, urile abede ywina rybedile rarybemyhŷre,

tai ywisdidŷnamy idi araõkre. Kaibohole biywisdidŷnanybenyke. ¹⁶ Tahe Kalio ibutumy diteònyde ywisdidŷna hetoube-ribi. ¹⁷ Tai tahe judeu mahädu dohodidŷna heto wedu rimyrenyre. Sòteni inire. Tule raðhòterenyre ywisdidŷna heto ube-ki. Kalio tahe kia ðhòtena-ò aõhe rotidŷnyõhyylere.

¹⁸ Oritxi hawâ-ki Paulo rare myhŷre sôwemy he tai txu riwyre. Idi tahe seriore mahädu-ò rarybere: —Arakre. Tahe hawòõ-di he rare, reuròkemy Siria bede-ò. Tahe Prisila Akila-wana tii-wana ròirenyre. Paulo Deuxu-ò rarybere aõmybo rotidŷnykremy. Idi tahe rexihumy kia rŷire. Tai tahe tarade risyre nohöti ijerana wesemy. Sekrea hawâ-ki tarade risyre. ¹⁹ Tahe ritehemynyre Efesu bede-ò. Prisila Akila-wana ririre. Iribi tahe rare tyyriti ritidŷnyremy judeu mahädu dohodidŷna heto-ò. ²⁰ Tii mahädu tahe Paulo rexidelenyre tai aõutxumy tai ratxunykemy. Tahe rariökemy ratxireri. ²¹ Karibi ròhonyre, tamy rarybere: —Deuxudeewikeki, ixby adòosekre. Efesu-ribi ròhonyre, yhydynalawòõ rimyre.

²² Ritehemynyre Cesaria bede-ò. Iribi resereu, Jerusalë hawâ-ò rare. Tahe rarybere riwehityhynanyre dohodidŷna mahädu. Iribi tahe Atxiòkia hawâ-ò rare. ²³ Tai bededidŷnana rijere idi tahe rara. Rariamy rare hawâ hawâ-di, Alatxia bede-di, Frigia bede-di. Ibutu hawâ-ki ityhydïdu rotodidŷnymyhŷre, riwiòhenanymyhŷre.

²⁴ Iu tahe inyõ judeu mahäduõ dehemynyde Alexidria hawâ-ribi. Apòlo inire. Tii ribedeeryny wihiikymyhŷre tyyriti, tarybe-di rotodidŷnymyhŷre, Deuxu rybe rieryreki.

²⁵ Inyõ Apòlo rierynanyre timybo Inynyrõ Jesuisi aõmydïdnana raremy. Tai Jesuisimy ribedeerynymy raremyhŷ, deysanatyhy-di rarybemyhŷre. Tii tahe Joao ratysebenale rieryre. ²⁶ Apòlo rexidelenymy relyyre judeu mahädu dohodidŷna heto-ki. Prisila Akila-wana tai roholamy ronymyhŷre. Idi tahe tiiboho Apòlo ridyrenyre ibutumy Jesuisi aõmydïdnanytamy tamy ritidŷnykemy. ²⁷ Iribi tahe Apòlo ratidŷnykemy rexiwonyre Grecia bedey-ki. Ityhydïdu seriore tamy rybe riwahinyre, Grecia ludu seriore mahädu-ò, aõma, riryludunykemy, rehemynykeu. Tahe rehemynyre, sôwemy riwiòhenanyre kia tyhydïdu seriore, Deuxu ruxetòena ityhydïdu mahädu. ²⁸ Tii dori judeu mahädu raykyrybe itxîte riwitxiradidŷnyre iny sôwe hekŷ-ki. Rybetyyriti ritina-di riurihimy rarybere iwese Kristu raremyhŷ wese, Deuxu deòdïdu wahe.

19

¹ Apòlo, Oritxi hawâ-ki rareu, Paulo rabedetidŷnyre kabedey-ki idi rehemynyre Efesu hawâ-ò. Kowa ityhydïdu mahädu-ki he rahare. ² Tamy Paulo ritidŷraxinyre: —Tetyhynyteu, Deuxu Tytybytyhy ixidee aõbo temytenyte. Tahe rirawyònyre: —Aõkõre he, aõmybo tarybeteri. Deuxu Tytybytyhy reeryõrenyre. ³ Paulo rýraxire: —Taratysebetenyeu, mobohe tetyhynytenyte. Tahe rirawyònyrenyre ixityre: —Retyhynyrenyre ibutumy Joao Sebedidŷdu riwabedeerynyremy. ⁴ Paulo tahe tamyreny ritidŷnyre: —Joaõ sebedidŷna urihimyõ iwitxi rare. Tii kiawese rybe ritidŷnyre: iny taõraru-txi tõhöti reakemy. Tahe Jesuisi Juaõ hewo-ribi kanakreu, tii tahe inatyhymy kanatyhydïdkre. Paulo kia tamyreny rarybere. ⁵ Kia-ò roholareu tahe, raratysebenyre Inynyrõ Jesuisi nimy. ⁶ Paulo iratytyre tebò ritidire, tai Deuxu Tytybytyhy tamyreny ralore. Tahe Deuxu rybemy raryberenyre, tule iwitxira rybemy raryberenyre. ⁷ Waõinatxi reurò hâbumy rýramy.

⁸ Inataõ ahädumy Paulo reamy raremyhŷ judeu dohodidŷna heto-ò. Tiiemy rarybe-hyymyhŷre, riòbitinymyhŷre, Deuxu Iòlònany ritidŷnynymyhŷre. ⁹ Paulo-ò ijohonaduõ rityhynyõhyymyhŷre, teramy reamyhŷre. Deuxu aõmydïdnanytamy ibinamy rarybe-myhŷrenyre iny sôwey-ki. Tai tahe Paulo rexihitxinyre judeu dohodidŷna heto-ribi. Txirano kia tyyriti rybena heto-ò txuõ txuõlemy ralomyhŷre taerydïyna-wana. Tahe rabedeerynymyhŷre. ¹⁰ Tahe bede riere inatxi beðoram. Tai tahe ibutumy iny Asia bede ludu mahädu Inynyrõ rybe-ò roholamyhŷre, judeu mahädu, tule judeukõdu mahädu.

¹¹ Deuxu aõna aõna wihiikymyhŷre Paulo debò rihuòtere. ¹² Paulo tykkyre riwyrenyre

webinadutyre ritidirenkyrem. Tyky òsuròna wesemy ijõmy riwyre. Tai tahe webinadu riteytenymyhŷre. Tule tyytybybinahakŷ iny-ki raremyhŷu, aõwesele iribireny ròhònymy reare tykkyre òraru-ki.¹³ Ijõ judeu mahâduõ ratŷnyre hâwâ hâwâ-di inyõ ribi tyytybybina ritakemy. Tiiboho tyytybybina riteònnykemy idi ratxireri. Tai tahe Inynyrŷ Jesuisini-di riteònnyre. Kia wesemy rarybere: —Paulo, Jesuisi rybe ritŷnnymymyhŷre, tai Jesuisini òraru-ki iribi bòhonykre.¹⁴ Debòinatxi seriore kia riwinyre. Sewa tybynire, judeu xiwena widŷýdu kia wedu tii rare.¹⁵ Tahe Jesuisi ni-di tyytybybina-ò rarybereu, tyytybybinaõ dirawyonyde: —Jesuisi reeryre, Paulo reeryre, tahe mobo atxiteri.¹⁶ Tahe hâbu tyytybybina-di ratxirerí, ityrehekŷle dexiwatxinyde, rihetenyre, ibutumy riwotõ-monyre ityky ritare tai hetowo-ribi hâbu mahâdu tadehekŷlemy rahenyre.¹⁷ Ibutumy Efesu hâwâ mahâdu kia rieryrenyre, judeu mahâdu, judeukõdu mahâdu. Tahe ibutumy ruberure, Jesuisi ni nityhydŷýhŷkymy ini raremyhŷki.¹⁸ Sowemy ityhydŷýdu taòrarurenry riixitòedŷýnnymymyhŷre, dohodŷýna mahâduy-ki.¹⁹ Ijõ ityhydŷýdu juhuu tyytybybina rierymyhŷrenyre, tiiboho tahe tatyyriti diwyde itxenadŷýmy rybetyyriti, òwòruwidŷý kia tyyriti. Tahe iny retehemyhŷreruki kia tyyriti sowemy ritoonyre. Idi ibutu tyyriti juhuu òwy wese inyõ riritinyre. Iòwy tahe 50 mil womati ura nieru juhuu iòwyre. Ihârele tahe idi rahure.²⁰ Ibutumy kia bede mahâdu Deuxu rybe-di rôhõtinhikŷrenyre.

²¹ Idi tahe Paulo tarayky-ki rôhõtinyre: —Judeukõdu mahâdu bede-ò arakremy ixi-di watxiwâhâre. Juhuu Jerusalë-ò arakre Macedonia bede-di Akaia bede-di arariamy arakre. Adòòsekreu, tahe Roma hâwâ-ò arakre.²² Tai tahe tawiòhedŷýdu Tximòtxi, Erasto-wana Macedonia bede-ò riteònnyre. Tai Paulo Asia bede-ki naride. Bededŷýnanaõ riwyre.

²³ Kia bededŷýnanau aõbina nihikŷ rŷikemy riwisŷnyre Deuxury òbitina òraru-ki.²⁴ Dimitiu heka womati tûrŷrŷ ura ritxoo widŷýdu rare. Hâwyy ritxoo ihâwâreny deuxu rare. Diana inire. Nieru sowemy ritamy raremy idi riwinymymyhŷreki.²⁵ Dimitiu ributunyre ibutumy womati ritxoo widŷýdu, tamahâdu-wana. Tamyreng rarybere: —Wanyrŷboho adeereny ararybekre. Inyboho nieru ritamyhŷrenyre kaa aõmysydŷý-ki. Kia tahe teerytenye.²⁶ Paulo rarybemyhŷre kaa inywidŷýnarenry deuxu aõkõ rare. Tai tahe sowemy iny tamy nariade irybe-di. Efesu hâwâ sohojile-ki aõkõ, ibutumy Asia bede-ki irybe rityhynymymyhŷre.²⁷ Iny aõmysydŷýna òsana riixâwididŷýnykre, ideuxu dohodŷýna heto-wana, iny deuxu reny riixâwididŷýnykre. Diana inyluure. Kaki sohojile aõkõ inyluure, ibutumy Asia bede-ki, tule bede bede ludu iluu inihikŷmy awireki. Paulo heka kia ibutumy rahukre.²⁸ Kia roholareu tahe, raykaranananyrenyre. Ryryrenyre: —Diana awi rare inydeereny. Tii Efesu hâwâ deuxu rare.²⁹ Rirajuamy rŷimyhŷ hâwâ-ki. Hâwâ mahâdu, Kaio Aristarku-wana rimyrenyre tahe ridyrenyre butunaube-ò. Tiiboho Paulo tûmahâdu rare, Macedonia hâwâ mahâdu rare.³⁰ Tahe Paulo ralòkemy rexiwonyre tatŷi mahâduhe-ki, iny sôwey-ki tahe taerydŷýna ijo ritirŷre.³¹ Tule ijõ bededinoduõ, Paulo wiòhedŷýmy ratxireri. Tai tarybereny Paulo-ò riwahinyre ibutunaube-ò raõkemy, brebbeunamy roireriki.³² Tiilemy ijõ rarybemyhŷre. Ijõ iwitxiram y rirajuamyhŷre. Urile wimy rauriurire. Aõhererekibo ibutumy rŷirerí, iny rieryõhyre.³³ Alexŷdre iny sôwey-ribi rimyrenyre tahe, idi retŷhire, ritamadŷýnyre iny rudera-ò. Alexŷdre debò riteòsinyre tamahâdumy rarybekemy.³⁴ Iny sowemy idi retehereu, judeu mahâduõ raremy rieryreu tahe rirajuatyhyre. Tahe inatxi òramy rirajuahyy rŷimyhŷ: —Diana awi rare. Tii heka Efesu deuxu rare. Kiamy ryryrenyre.³⁵ Idi tahe hâwâ weduõ riixâwididŷýnyre. Tahe rarybere: —Hâbu, Efesu hâwâ mahâdu. Ka hâwâ Diana hâwâ rare. Kaki tohodŷýna heto reyrubuwâhârenyre. Kaki biu-ribi mana ritxoo desede. Ibutumy kia reeryrenyre.³⁶ Kia inatyhy rare. Tai tahe rikiyrymy rokorokorenkyre. Aõwesele aõwidŷýomy.³⁷ Kaa hâbu tedytenyteri. Aõhe rotŷýnyöreri. Aõ-di rawasinyõhyreri dohodŷýna heto-ribi. Aõbinahakŷ iny hâwyy deuxumy raryberenyõhyreri.³⁸ Dimitiu tamahâdu-wana aõbo tai reny ibinamy ihŷrenykeki, ywisdŷýdu-ò idi rakre. Tiiboho heka wii ributunymy rŷirerí.³⁹ Ijõ rybe

tahe atxibenykeki, ijomonadu mahädu adibutunykre arybe-ò aroholarenkyem. Iwese inyboho rotýñymyhyre wese arieryrenykre. ⁴⁰ Roma hawä dinodu òsana aõmybo inymyreny kanarybekre. Wiji inyboho aõhebo rotýñyrenyrerimy. Aõ kñyhe iò-ki ka wiji jei jei rýireri wahe. Roma hawä dinodu tarybe kidiwahinykre-wana wahe, timyhe warybeõna. ⁴¹ Tahe riixãwididýnyre. Ròösere ibutumy.

20

¹ Kia jei jei rybe rexihureu, Paulo tahe taerydýyna mahädu-ò tarybe riteònyre tiiboho kanakemy. Tahe rakrekou tyremy tamyreng Deuxu rybe-di rotohonyrenyre Deuxudeewimy rierykemy. Idi tahe ritobinyrenyre. Rare heka Macedonia bede-ò. ² Ibutumy titxibo rexitomonymyhy ritohodýñymyhyre ityhydýdu mahädu-ò. ³ Tahe Akaia bede-ki heka bede riijere inataõ ahädu. Tahe rexiywinymyhy ratximyhý Siria bede-ò rakremy hawò-di ridymyhýredi heka rakremy rexiywinyre. Idi tahe judeu mahäduõ irubudýmy rarybemy nyimyhý. Inyõ Paulo rierydýymy, tai ta Macedonia bede-di ròösere Siria bede-ò rakemy. ⁴ Håbuõ ramyhýre tii-wana Jerusalë-ò, ta kamahädu Asia bedeòle he roirenryre. Sopatu ijõnire, tii heka Bereia hawä mahädu rare, Biru heka Sopatu tybyni rare. Aristarku ijõre, adelahelýyna ijõni rare, tiiboho Tesalonia hawä mahädu rare. Ijõ Kaio inire, tii Debi hawä mahädu rare, Tximòtxi ijõ rare. Tule ijõ Asia bede ludu rare, Txitxiò ijõ, Trofimo ijõre. Rarekie. ⁵ Kiaboho juhutyhy rexiraòmy roirenryre. Paulo riraòmy Troaji hawä-ki. Tule riwaraokre —Luka jiarý ka tyyriti widýydure. ⁶ Worana bedehesi ituereu tahe, jiarý Paulo-wana roirenryre heka hawò-di Filiposi hawä-ribi. Iruryre txu rýidi tahe rehemynyre. Troaji hawä-ò. Taita sohoji semanamy rewyrenyre.

⁷ Tahe nobiutxu ityhydýdu mahädu iny wi ributunyre, Inynyrý mona, rýsýna-wana tuu rihibitnymy rirýsýkemy. ⁸ Tahe Paulo iu rybe ritýnynyre itxu biòwamy rexiywinymy rýimyhý tahe rakremy. Urile tahe rarybereri hyky tahe ruetya he wihe ritotonymyhyrenyre. Hetoranoa-ki biu-ki rýimyhýre. Kanoötyhy-ki rabuturenryre. Tiu Paulo rarybemy rarybemy rexihuköhyyre, biurasòmy rakreki. Tahe sôwemy heka lamparina rýimyhýre. ⁹ Ronymyhý, moma inire, Otxiu. Aõma-ki ronymyhý, heto janela tyre-ki biu-ki. Ta tõhõti rosare, rörömy resere. Iribi reare, biuribihikýle resere suò. Rurure. ¹⁰ Tahe Paulo robehemy rare tamy. Tatiowotimy resere weryrybò rimykremy iwetya-ki. Paulo rarybere: —Bedeòtiidýõmyke irulemy roire. Deuxu ixypy iumy tamy riwhahinyre. ¹¹⁻¹² Weryrybomy irumy robirenryreu tahe, ibutumy reysarenryre. Tai tahe Inynyrý bemon, rýsýna-wana tuu rirýsýrenyre biu-ki wahe. Paulo ixityre rarybere. Txu iòlò iòlòmy rareri-wana tahe rarybere. Tahe Paulo rare. Tatilemy rare Aso hawä-ò. Tii tamy tarybe ririrehe: —Kowa ayhywydyna lawò arimykre.

¹³ Tahe jiarý, Luka, wamahädu-wana roirenryre yhywydynalawò-di Aso hawä-ò Paulo-wana rekoarenkyem. ¹⁴ Rehemynyrenyreu tahe, Paulo ralòmy yhywydyna laworo-ki. ¹⁵ Imytxubiòwa tahe Kio hawäko-txi rehemynyre. ijõ txu tahe Samosi hawä-ki rehemynyre. Ijõ tahe rehemynyre Mitilene-ò. ¹⁶ Paulo ixitamadýý deramy reare Efesu hawä-ò. Raeleelemy ratximyhý Jerusalë-ò rehemynykemy, aõma, Pentecoste kia judeu worana bedehesi-ò raeelere.

¹⁷ Tahe Miletu hawä-ki rehemynyre, dohodýyna matuari mahädu tamy he rarar-iòwyre tamy rarybekremy hawò-ò kedehemynykemy. Tahe Efesu-ribi ditehemynydeu, kia tamy rarybere: ¹⁸⁻¹⁹ —Tahe tiiemy Asia bede-ki Inynyrý-ò raaõmysdýhyhyy watxiwähäre. Aõmy aõkõ ixidee rahötinywähäre. Rahinymahäre, Inynyrý dee rybe retýnynomahäre. Warube resehyy watxiwähäre. Tai ta borbuna nihiký waumy-di rarewähä. Judeu mahädu heka sôwemy wamy rarybemy riwarubunykemy. Kia ibutumy aõmydýñana teerytenyte. ²⁰ Tiu raberuõhyywähäre Inynyrý nimy rybemy. Ibutumy rarybewähäre iny sôwey-ki tule heto hetowomy relyymahäre. ²¹ Judeu mahädu-ò retýnynyre tule judeukõdu mahädu-ò taòraru ririkemy Deuxu dee taòraru-txi tõhõti reakemy rabedewokemy. Tule Jesuisi Kristu rityhynykemy. ²²⁻²³ Katahe wiji arakre karibi Jerusalë hawä-ò. Deuxu Tyytybythy heka wadee dyrymyhýde. Aõhebo

arotŷnykre, reerykõre. Kiale reerywähäre, aõma, Deuxu Tyytybytyhy wadee rarybe-myhŷre ibutu hääwä-ki, aõma, aõhökŷmy arotŷnykre kowa. Rotenawo-ki aroikre. Myle reeryre. ²⁴ Tiiemy tamy raaõmysŷdŷymahäre. Kiale wadee Inynyrŷ Jesuisi rewahinyre urenana. Kia ariwinyõkeki, aõ aõkõ heka jiarŷ waumy-ki. Tii arelyywähäke inyko-ò rybe týmyra wihikŷ, timybo Deuxu inyluurenyre. ²⁵ Araernanywŷhŷrenyre Deuxu Iõlõnamy, wamy tahe bobibenyötyhy ixityre. Kia reerywähäre. Jiarŷ tule umyreny arobiötyhy. ²⁶ Tahe adeereny aõmybo ararybekre. Ryranymy heka watxiwähäre ibutu hälubu-ribi. Kaiboho aðraru-di burubenykeki, jiarŷ aõkõ tuure. Inyõ wamy rarybeötyhy aõma Rybewihikŷ-di jiarŷ itýnynyõmahäremy. ²⁷ Tiiemy rarybehyy rarewähä ibutumy Deuxu bede ywinamy. ²⁸ Tai tahe ixi-di awimy boibekre. Iwese budoeni itxeredu tamy rýsýna riwahinyre wese, kaiboho ityhydŷdu mahädu-ò Deuxu rybe tamyreny biwahinybenykre. Deuxu dohodŷna mahädu tii rare. Jesuisi tahälubu-di tii riwyre. Tai tahe ityhydŷdu mahädu wiòhedŷdu kaiboho toite. ²⁹ Karibi arohonykreu, aitxeredu mahädu kanakre. K reeryre. Adeereny õbitimy aõkõ riernanykre. Tiiboho ahola wesemy ratximyhŷrenyre. Iwese budoeni-ò imynymy ròsemy ramyhŷre wese heka kedehemynkre. ³⁰ Inyõ heka aityhydŷdu seriore yribi iwixira aõna aõnamy kidiernanymyhŷkre. Taijoi kididymyhŷkre tarybe-ò ijohonamy. ³¹ Tahe biijemy boibekre. Inataõ beòramy awana rarewähä. Kiamy rarybereri, iribi nohõtilosarenymy. Txu-wana, ruwana adireny ròrenywähäre. Rahinymy heka aðrarurenky-ki watxiwähäre. ³² Tahe ararirenkyre Deuxu-wana ixi-di he awimy renykre. Tii heka adireny rarekre. Tii tahe nohõtilosarenymy, boibekre Deuxu rybe-di. Tii heka riwiòhenanykre atyhyna raumynykre. Deuxu riywinyre wahe adee reny aõna aõna wiwihihikŷ riwahinykre õbiti mahädu-wana kia bitabenkyre. ³³ Tiu heka jiarŷ ijõ hääbu-ribi nieru tarasamy rahõtinyõhyymahäre tyy wiwihihikŷ tarasamy raruõhyymahäre. ³⁴ Tiiemy wadebò-ribi hyy hyy raaõmysŷdŷmy rarewähä waaõmydŷnana òwydŷmy. Tule rewiòhenanywähäre tii-wana watxiwähäre mahädu. Kaiboho teerytenyte kia. ³⁵ Ibutumy rewiòhenanywähäre iaõkõ mahädu kia heka tuu tabitenyte kia rewinymahäremy. Teerytenyte timybo Jesuisi rarybere: —Biwahinybenyke, kia dori iny-ribi ritamyhŷre ratyre awi rare.

³⁶ Tahe rybe-ribi rexihureu, tatiowotimy rotamanyrenyre wiwana rex-itõenyrenykre. ³⁷ Tahe rahinymyrenyre, rimyrenyre tamy wòrenyre, aõna rakreki, kia-ki rexityhenyneri tamyreny. ³⁸ Tiiemy rabedeworenyre tiu tuu robirenyõkremy. Tahe hääworo-ò tiiboho-wana roirenyre.

21

¹ Iribi ròhonyreu tahe, õbitihyy rare Kõsi hääwä-ò. Ijõ txu tahe Rodesi hääwä-ò ritehemynyre. Iribi tahe Patara hääwä-ò ritehemynyrenyre. ² Tai tahe rahare hääwö-ki, Senisia hääwä-ò rakremy rexiywinyneri. Roirenyre kia yhywydynalawò-di tahe rorukurenymy ròirenyre tamy. ³ Xibri bedebute weribi-ò reurore, inyhywenawe-ribi Siria bede weribi-ò. Tahe ritehemynyre Tiro hääwä-ki. Tai tahe hääwö-ribi aõna aõna-di rekoarenyre. ⁴ Tamy roirenyre tahe, rýýraxirenyre kahääwä ityhydŷdu mahädumy. Tai raharenyre. Sohoji semanamy bede tiiboho-wana wadirenry rýire. Kiaerydŷna mahädu heka Paulo dee raryberenyre: —Aõma noõmykre Jerusalë-ò. Deuxu Tyytybytyhy tuu tamyreny rarybemyhŷre. ⁵ Tahe semana ituereu, diòðosedenyde ixypy hääworo-ò. Ibutumy diberenydenyde ityhydŷdu mahädu tiiboho-wana ÿnyra-ò, hääwyy, uladu, ibutumy. Tahe rexitõenyrenyre. ⁶ Ritobinyrenyre tahe, riòðoserenyre heto-ò ixypy.

⁷ Idi tahe Tiro hääwä-ribi rare. Tahe Tolimaida hääwä-ki ityhydŷdu mahädu rery-bewähärenyre txu sohjilemy bede reijerenyre tai. ⁸ Ijõ txu biòwamy tahe roirenyre Cesaria hääwä-ò. Tahe Filipisŷ-ki rasýnyreny Rybewihikŷ-di týnydŷdusŷ-ki wahe. Tii juhuu aõma ityhydŷdu mahädu wiòhedŷdu õ juhutyhy rare. ⁹ Tii heka inaubiòwa iriore rare. Tahe heridu aõkõ ijadõma mahädu rare. Ijadõma mahädu heka Rybewihikŷmy rybeduõle rare. ¹⁰ Tahe aõutxu taile watxiwähärenyre. Tahe hääbuõ dehemynye

Judeia bede-ribi, moma inire Abusi. Tii tule Deuxu rybe-di rarybemyhŷre. ¹¹ Idi tahe nadie inyrorarenymy. Tahe rimyre tii Paulo wereysana. Tawahe idile rimyre rexitaare tebò-wana. Idi tahe rarybere: —Deuxu Tyytybytyhy wa kiamy rarybere: —Kia wereysana wedu heka iwese rataataamy râire wesele heka tule rataataamy rŷikre Jerusalē-ki judeu mahâdu heka kia riwinykre ta riwahinskyre judeukôdu mahâdu-ò. ¹² Tamy raholarenyre tahe, raryberenyre Paulo dee raõkremy Jerusalē-ò. Jiarýboho raryberenyre tamy tule ijõ tule tamy raryberenyre. ¹³ Tahe Paulo rarybere: —Hirenyõmyke, tiwabedewodýñytenyteri. Rexiywinymy watxireri Jerusalē ròtena-ò aralòkemy. Tamy sohojile aõkõ kýny, tule Deuxu dee wikeki tahe arurukre Inynyryñi òraru-ki. ¹⁴ Timy heka Paulo nohõti rareadýñrenyôke tiiemy tanonanamy rara. Tahe rarybemy rahudi kiamy tarybe-ò resere Deuxudeewilemy rotýñymy ratxike.

¹⁵⁻¹⁶ Iribi tahe iny aõna aõna rexiywinymy Jerusalē-ò roirenkyemy. Ijõ ityhydýñduõ Cesaria-ribi iny-wana roirenyre. Tahe retehemynyrenyre, Menasõ heto-ki rasñyrenykemy ityhydýñdu riwadyrenyre. Menasõ heka juhutyhy ityhydýñdumy ralomy raremyhŷ. Juhuu tii Xibri bedebute-ki rasñyymy raremyhŷ.

¹⁷⁻¹⁸ Jerusalē ityhydýñdu mahâdu ibutumy awimy riwamyrenyre. Jiarý, Luka wahe, Paulo-wana, ijõ ityhydýñdu-wana. Ijõ txu biòwamy tahe Paulo riwadyrenyre Txiaumy robikremy. Tule ijõ Jerusalē dohodýñna matuari mahâduõ tai ronyre. ¹⁹ Wirirybenymy rahudi tahe, Paulo tamy relyre aõhebo Deuxu tamy rotýñnyremy. Timybo judeukôdu mahâdu Deuxu rityhynyremy. ²⁰ Kiamy roholareu, Deuxumy reàlìrenyre ibrò-kí. Tai tahe inyõ rarybere: —Paulo, sõwemy judeu mahâdu rityhynyremy. Kai teeryte, inyseriore, ibutumy judeu mahâdu bede ywina riywinyymy ratximyhŷhyy. ²¹ Inyõ umy rarybere, raroimyhŷre kaki Jerusalē-ki. Judeu ityhydýñdu mahâdu-ò rarybere: —Paulo he Moisesi bede ywina-ribi nohõtirosakemy tii riteònryre. Paulo rierynanyreri judeu ityhydýñdu mahâdu-ò kia judeukôduy-ki rasñyremy mahâdu-ò. Kia inyõ riki rarybere, Paulo uladuno-tyky resyna riteòdýñoreki riki. ²² Tii kýnyhe roholarenkre kaò tehemynterimy. ²³ Tai kiamy rikiwinyrenykre. Inaubiòwa hâbu katxi rare tarade riwysynykremy. Deuxu-ò tarybetyhy riwahinskyre, tai tahe tarade riwysynykremy. ²⁴ Kai tule makre iwesele arade riwysynykremy Deuxu dohodýñna heto-ò. Tahe iradereny synaòwymy biòwynykre. Tai tahe ibutumy aluukre judeu mahâdu bede ywina tetyhynamahâteki wahe. ²⁵ Aõ inyboho ka judeukôdu mahâdu. Ka bede ywinaõ rityhynykemy aõkõ tuu iny ratxirenre. Kaa adeereny tuu rarybewâhârele rityhynyrenykemy: —Ka aõma rýsýna ritxoo rýsýnamy iwashidýñalemy irýsýomy, tule iròdude ihâlubu ijieradýñõreri, uritere irýsýomy, tule òta òta òraru widýñomy. ²⁶ Tai tahe Paulo rarybere: —Hýde, tii ariwinykre. Tahe Paulo rare Deuxu dohodýñna heto-ò kia hâbuõ-wana. Tahe ibutumy iny rieryre xiwenaõ riwinykre wahe, tamy dori raryberenyre.

²⁷ Tahe debòinatxi reurò txu-di riwinykremy. Idi ka debòinatxi reurò txu rexihudi tahe iòhòmy. Tahe Asia bede ludu judeu mahâduõ tuu robira. Tiiboho iny-ò rarybere Paulo rimykremy. ²⁸ Sõwemy iny tamy wi rotyre Paulo òludumy. Tiiboho kiamy rirajuarenyre: —Haeli mahâdu, wylemy bodoike. Biwawiõhenanybenyke. Ka hâbu ratxireri iny bede ywinarenymy òludumy ritýñnymy rýimyhŷre. Iny dee narybemyhŷde judeu mahâdu bede ywina rityhynykemy, tule iny Deuxu dohodýñna hetomy, judeukôdu kawo-ò didyde tai tuu ribinadýñyneri. ²⁹ Juhuu tahe ijõmy robire hâbuõmy hâwâhâký-ki Paulo-wana ratxirerimy. Trofimo inire. Tii heka Efesu hâwâ mahâduõ ityhydýñduõ rare, judeukôdu mahâdu aõkõ tii ihŷre. Tahe judeu mahâdu rôhôtinyre Paulo dohodýñnahetowo-ò Trofimo ridyramy. Tahe Paulo ridyõlere. ³⁰ Tahe sõwemy iny rakyarananyre tamy, aõma kia hâwâ hâkyludu mahâdu. Sõwemy iny rarybemy rýimyhŷ, rajeijeimy rýimyhŷ. Paulo tahe retýhirenyre dohodýñna hetowo-ribi, ijòtòbôna ri-ratòbonyre. ³¹ Tahe rirubunykemy ritelenyre heka. Tahe soldado dinodu tyhy roholare aõma ibutumy Jerusalē hâwâ-ki jei jei-di rýireri. ³² Tai tahe soldado tawedu diteònnyde kia tai jei jei mahâdu rýireriò. Tahe soldado robirenryau, riixâwidinyrenyre, Paulo ðhòtedýñ-ribi. ³³ Kia soldado wedu tyhy Paulo mynymy riteònryre. Tahe ritaataarenyre

womati reroti-di. Tahe rexitðenyre kia inydee mobo he ratxireri. Aõhebo he tii rotŷñyrerimy. ³⁴ Ijõ heka iwixiramy rarybemyhŷre, ijõ tiilemy rarybere. Tai tahe soldado dinodu bede rieryõhyra timyrebo, ibutumy iny rirajuareki. Tahe ridykemy riteõnyre. Tahe soldado heto-ò Paulo-di roiremyre. ³⁵ Ryòwòna-di rotuòrau tahe, hâwã mahâdu aõkõre he reburera. Soldado mahâdu Paulo taaxiò tyre ritidimy idi rara iny rimyheny. ³⁶ Iny he rirajuamy rarybemyhŷre: —Bidybenyke, birubunybenyke wahe. Myhe soldado mahâdu hewomy rirahumyhŷre.

³⁷ Tahe rirònkykremy roirau tahe, Paulo soldado dinodu-ò rarybera: —Adee inihe wanyrŷ, ararybekemy watxireri. Tahe soldado dinodu ritŷraxyinyre: —Kai aõbo kreku mahâdu rybe teertye. ³⁸ Kai jiarŷ araeryre. Kai Egito mahâdu dinoduõ tate, ibutudŷdu wedu tate. Kai 4000 iny aõbina widŷdu tedyte bederahy-ò. ³⁹ Aõkõre, Paulo dirawyonyde, tii aõkõ watxire. Jiarŷ Roma hâwã mahâdu tyhyre jiarŷ rare. Wahâwâ, Tarso hâwã rare, hâwã riore aõkõ Silisia bede-ki. Judeu mahâdu tule jiarŷ rare. Kaki iny mahâdu-ò ararybekemy watxiwâhâre. ⁴⁰ Tahe soldado Paulo —ò rarybere: —Tahe marybeke. Tahe lamamy rŷire inydee rarybekemy. Paulo tebò riteòsinyre riijhonadŷnykemy. Tai ibutumy iny riyrymy rŷirenyre. Judeu mahâdu rybe-di tamyreny rarybere.

22

¹ Kawese Paulo tamyreny rarybere: —Waseriõre, waluuboho, wabededŷñnanamy adee arelyykre. Wamy boholatyhyke.

² Judeu mahâdu rybe-ò roholareu tahe, riyrytyhymy rorukurenyre. Tii heka rarybere: —Jiarŷ judeu mahâdu jiarŷ rare. Raumynre Tarso hâwâ-ki. Kia Silisia bede-ki rare.

³ Kaki Jerusalë-ki ratyyritinymy rarewâhâ, Kamalie ninadu tyyritina-ki. Ibutu Judeu mahâdu bede ywina bede reeryre Kamalie-wana. Ibutumy Moisesi bede ywina-di riwaerynanymyhŷre. Tii tahe reywinywâhâre, retyhynytyhywâhâre. Ibutumy Deuxu bede ywina ariywinykemy ixi-di rahõtinywâhâre iwese wiji iwidŷmy tarutenyteri wesele wahe. ⁴ Jiarŷ ka ityhydŷdu mahâdu aõhõkŷmy rotŷñnymyhyremy reteòwâhâre ihyle ijõ rubudŷmy reteònywâhâre. Hâbu hâwy-wana rerötenywâhâre rötenawo-ò.

⁵ Waaõmydŷñnanamy bierybenykre-wana, tamy marybeke dohodŷyna wedu-ò, matuari mahâdu-ò. Dohodŷyna wedu tyyriti rewyre Damasu hâwâ dohodŷyna heto-ò. Tai tahe tyyriti-di risŷnyre ibutumy ityhydŷdu mahâdu aõhõkŷmy rotŷñnykemy, tule womati reroti-di rataataakemy Jerusalë-ò kididykemy. ⁶⁻⁷ Iòhòmy txutyemy ijjira-ò, Damasu hâwâry-ki watxiwâhâ. Tahe loosôna itŷnyhâkŷmy wadee dehemynyde. Bedetxile resere. Tahe rybeõ raholare: —Salu, Salu, aõherekiwexe aõbina binahakŷle wadee tadiwinymahâte. ⁸ Tahe jiarŷ rarybere. Mowexe wadee rarybereri, Wanry. Tii rarybere: —Jiarŷ Nazare ludu watxireri, Jesuisi. Kai aõbina binale wadee tadiwinymahâte. ⁹ Hâbu wawana rŷimyhy, aõ rieryõhyre aõmybo wadee rarybemyhŷre tahe loosònampy he robirenyre. ¹⁰ Tai tahe rarybere jiarŷ: —Aõwexe ariwinykre, Wanry. Rarybere: —Myike wahe, make Damasu hâwâ-ò. Tai tahe inyõ adee kanarybeke aõbo biwinykremy. ¹¹ Tai tahe rabio my râiwhâhâ kia loosôna ritŷrŷhâkŷreki. Tai wabiõwa ryy wadee ritŷñnyre wadebò-ki riwamymy Damasu-ò arehemynykemy. ¹² Tai tahe hâbuõ wadee rehemynyre, Ananiamy ninadu. Tii heka Deuxu tyhydŷduõ rare, bede ywina rityhynyhyhŷre, ibutumy Judeia mahâdu, Damasu hâwâ-ki heka tuure. ¹³ Tii tahe wadee rarybere: —Waseriõre, Salu, aruebimyke ixityre bobikemy. Aõwesele tahe rabimy reare. Ananiamy rabire. ¹⁴ Tahe ixityre wadee narybede: —Inytyby Deuxu juhuu aratare, aõbo tamywimy bierykemy. Tule Jesuisimy bobikemy, Deuxu òbiti hâbu. Tule boholakemy aõbo tii adee kanarybekeõ. ¹⁵ Tai tahe biwykre irybewihikŷ tŷmyra ibutu bede bede iny-ò. Belyyke timybo taholatemy, tabitemy. ¹⁶ Tai tahe rooreheõmykre. Wijile makre maratysebekre. Àòraru-ribi yrahakŷlemu mabekre, Wanrynimy tetyhynyte xiery.

¹⁷⁻¹⁸ Idi tahe Jerusalë-ò rehemynyreu wahe, aõutxumy ixitðenymy rarewâhâ Deuxu

dohodýyna heto-ki. Tai raholarerasina wese-ki aôma Deuxu wadée rarybererimy: — Wylemy bòhonykre Jerusalë-ribi. Warybemy tamy marybekreu, rityhyynyrenyôtyhy. ¹⁹ Tahe Inynyrý-ò rarybere: —Ibutumy hâwâ-ki aityhydýýdu mahâdu rehâtenyre, rewotomonyre, rerötédýýnyre. Ibutumy kaki kia rierymy roimyhýre. ²⁰ Arybe týnydýýdu rirubunyreu, moma Estevaõ, jiarý taile watxiwâhâre. Rewiôhenanywýhý irubudýýdu mahâdu tyy reyrubunyreu aôma mana-di rihurenryreu wahe. ²¹ Tahe Deuxu wadée rarybere: —Bòhonyke wa Jerusalë-ribi. Irehetyhymy arateòkre judeukôdu mahâdu-ò. Kia Paulo tamyreny rarybere.

²² Tahe kia iny roholamy rýimyhýre kia Paulo iximy relyyreò. Tahe raykarananymy ryryre: —Bidyke karibi ahana-ò, birubunyke. Irumy rareôkre idi watxiwâhârenyre. ²³ Tatyky riohowire, brybysi-di biu-txi rehure, ryrymyhýrenyre. ²⁴ Soldado dinodu tahe riteònnyre iwo-ò ridyrenykemy awaru òhötenahâký-di tuu raðhòtekemy. Soldado dinodu rierykemy ratxireri aôherekibo iny tamy rakyarananryraki wahe. Tii rarybekre òsana tuu raðhòtekeki. Kia soldado dinodu rôhötinyre. ²⁵ Tahe Paulo ritaataarenyre. Imy rahudi tahe Paulo rarybere soldado dinodu-ò: —Jiarý Roma hâwâ mahâduô rare. Wamy maðhòtebenyôtyhy, aywisdýýna mahâdu wadée roholaôre tebutunyôteki. Kia riwadýýkôkemy roimy rare. Abede ywinaren yadee rarybere kia widýýomy. ²⁶ Tai tahe kia soldado dinodu tadinodu-ò rare. Tahe tamy rarybere: —Kowa hâbu, Roma hâwâ mahâduô rare. Tai tahe aôbina bina tamy iwidýýomy. ²⁷ Kia roholareu, tii rara Paulo-ò tamy rýýraxikemy: —Inatyhybe Roma hâwâ mahâduô aôbo atxiteri. Paulo tahe narybede: —Kohe, jiarý, kia mahâduô watxireri. ²⁸ Tai tahe soldado dinodu narybede: —Jiarý tule watxireri. Nieru sôwe-di reòwynyre tuu aronykremy. Tahe Paulo rirawyónyre: —Jiarý tiu kia watxireri. Waha dori Roma mahâduô raremyhý. ²⁹ Tai he soldado mahâdu iribi ròhönyre aôwesele tii Roma mahâdu ratxire riki. Soldado dinodu tule ruberure tii dori rataataamy riteònnyreki.

³⁰ Txu biòwamy ritare ròtena-ribi ròhönykemy. Judeu xiwewahidýýna dinodu inyô ributunyre ywisidýýdu mahâdu-wana. Tahe Paulo ridyre tamy. Tii dori rierykremy ratxireri aôherekibo judeu mahâdu Paulo deramy rýireri.

23

¹ Paulo tamyreny retehere, dinodu mahâdu-ò wahe. Tahe rarybere: —Waseriòreboho, Deuxudile watximy ramahâre. Tiiemy aôbina binamy aôkô watxireri, tamy iluuna-di tyhy watxiwâhâre. ² Anania hâbu-ò rarybere, iòhòmy Paulo-ribi rýireriò: —Iry-ò bihetenybenyke. ³ Paulo tahe tamy narybede: —Kai wa aô aôkô tate. Hetotira ura wese tate, awo arayky isuisure. Waywisdýýdu wesemy talòmy atxiteri, tahe wahetedýýmy tarybeta. Kia bede ywina rarybera wesemy aôkô tewisýnyteri. ⁴ Tahe iòhòmy Paulo-ribi rýireri, tamy rarybere: —Kia wesemy rybeömy Deuxu xiwe wahidýýdu wedu-ò. ⁵ Tahe Paulo rarybere: —Aôkôre, reeryöhyyre aôxiwe wedubo ratxirerí. Tyrriti kiamy rarybemyhýre: Tiu riki wedumy aômy rybebinamy aôkôke. ⁶ Idi tahe Paulo rexieremy resere. Tahe ixidee rôhötinyre. Ka iny sôweyre fariseu mahâdu heka rare. Iyrejura tasý saduseu mahâdu rare. Tai tahe Paulo ryryre: —Waseriòre mahâdu, jiarý fariseu mahâduô rare. Waha, wylabieboho ibutumy fariseu roire. Rubu-ribi ixixana retyhyynywâhâre. Tai tyhy tahe kia-ò, ywisidýýdu-ò wiji diwadyde. ⁷ Imy rahudi tahe fariseu mahâdu saduseu mahâdu-wana wiribi rihtixnyre. ⁸ Saduseu dori rubu-ribi ixixana rityhyynyöhyymyhýrenyre, tule ÿju, tyytyby-wana rityhyynyöre. Fariseu mahâdu tahe, kia ibutumy rityhynymyhýre. ⁹ Tai tahe sôwemy rajei jeimy rýimyhý. Tahe fariseuô rarybere Paulo ôbitimy ratximyhý. Aô teòsam yai tuu arobirenkye kýnyhe aôkôre. Ÿjuô òsana tamy rarybera ada tyytyby aôbo. ¹⁰ Tai ta tarurutyhymy ryryrenyre. Tai tahe soldado dinodu ruberure aôma Paulo riykaykaketxi roholare. Tai rarybere tamy: —Iribi bitake, idi boibenyke ixypy soldado heto-ò.

¹¹ Rumy tahe Paulo weribi Inynyrŷ tamy narybede: —Brebuõmy aõ-di nohõtiõmyke ixi-di. Iwese kaki Jerusalë hãwã-ki wamy tarybete wesele heka Roma hãwã-ki wamy marybekre.

¹²⁻¹³ Tahe biurasòtxu he judeu mahãduõ wi dodyte Paulo rubudŷymy. Iny inatxiwa ituemy hãbu kia wese raryberenyre: Rikiroxirenyôtyhy bemy rikiörenyôtyhy. Paulo rurukeki xiery ta rikiroxirenykre. ¹⁴ Tahe xiwe wedu mahãdu-ò tiiboho roirenryre. Judeu matuari mahãdu-ò tule kia ibutumy relyyrenyre iwese Paulo rubudŷymy ratxireri wese. ¹⁵ Tule tamyreny rarybere: —Kaiboho ixityre marybebenyke soldado dinodu-ò manakremy Paulo-di ywisdidŷdu-ò. Tamy dŷraxyimy idi ratxireri tiiboho rôhõtinykre. Tai tahe ry kana-ò rearaki tahe ijo rikirubunykre. Kia judeu mahãdu xiwe wedu-ò rarybere. ¹⁶ Tahe Paulo seriore woludu, ilana rubudŷymy rarybereò roholare. Tahe ralore soldado heto-ò tahe tuu Pauloko relyykemy. Tahe relyyre. ¹⁷ Kia roholamy rahudi ta Paulo rariowyre soldado dinodu tamy kanalokremy. Kiamy rarybere: —Ka weryry bidykre adinodutyhy-ò, aõma, ijyy-di ratxirerimy tamy relyykremy. ¹⁸ Tahe ridyre soldado dinodu tyhy-ò tahe rarybere: —Paulo kŷny ka weryry-di riwateõnyreri aõmybo ako relyykremy. ¹⁹ Tahe dinodu weryry axio iyre ribi rimyre, tahe iny-ribi rirehenryre rarybekemy: —Aõbo wexe wako belyykre, weryry. Tahe relyyre: ²⁰ — Wylana Paulo ridykremy judeu mahãdu adee rexitõenykremy ratxirenyre. Tiiboho adee raryberenykre: —Rikityraxyinykre ijõ aõmydŷnana. ²¹ Uritere tamy boholaõkre, weryry rarybere, idyõmykre tamy. Hãwã mahãdu sôwere rexiwòmy rŷikre, iny inatxi wa itue hãbumy, wylana rubudŷymy. Tii ruruõkeki, riroxiõtyhy, bemy riõõtyhy. Kiawese ka hãbu mahãdu rarybemy ramyhŷre. Ahana òsana inyõ rŷireri wylana ridykremy adee kedexitõenykremy. Wylana òludu tahe ryijàti-ki rexiwòmy rŷireri. ²² Tai soldado dinodutyhy weryry-ò rarybere: —Uritere inyõ ierysyõmykre wadee tuu telyyteri. ²³ Tahe inatxi soldado dinodu rarariowyre, tahe tamy rarybere soldado dinodu tyhy: — Aõma, 200 soldado widotykre inataõ òra txu dòhony-ribi, ijõ 70 soldado awarutyre-ki, ijõ 200 soldado tõnori-di. ²⁴ Kia ibutu-wana Paulo bidybenykre awarutyre-ki Cesaria hãwã-ò. Biyrubunymy boibenyke Feli, kia bededinodu-ò. ²⁵ Tahe tyrityti riwinyre kia wese:

²⁶ —Jiarŷ Laujiu Lucio, warybe reritinyrerri. Warybe wehityhyna rewahinyrerri Feli-ò, Wanrytyhy, bede dinodu-ò rewahinyre. ²⁷ Hãbuõ adee reteõnyrerri. Tii judeu mahãdu rimyre tahe rirubudŷymy riwisõnyre. Tahe soldado reteõnyre ritakremy rubu-ribi, tii Roma hãwã mahãdumy rareki. ²⁸ Redyra heka ywisdidŷyna mahãdu-ò. Aõhererekibo rimyrenyremy arierykemy. ²⁹ Tabede ywina òrarukile teramy tamy reare, kia reerymy rawâhâre. Iny bede ywina òraru-ki aõ aõkõ tii riwinyre. Tai rurukemy aõkõ idi rewisõnyre. ³⁰ Judeu mahãdu rarybemy ramyhŷre irubudŷymy. Kiamy raholareu tahe, adee reteõnykemy resere. Tule irubudŷymy rôhõtinyra mahãdu adee rarybekemy reteõnyre. Tiiboho aõbo raremy rarybekre. My kie warybe rewahinyre.

³¹ Idi tahe soldado mahãdu Paulo ridyre, iwese idinodu riteõnyre wese. Rudile ridyre Atxipatxi hãwã-ò. ³² Tahe biurasòtxumy tahe tatilemy rare mahãdu ròsere soldado heto-ò. Ijõ soldado awarutyre ludu Paulo iridyre Sesaria-ò. ³³ Tahe rehemynyre Cesaria hãwã-ki. Rare he bede dinodu-ò. Paulo tamy riwahinyre tyrityti-wana. ³⁴ Kia tyrityti-di tii rariareu tahe, tamy rityraxyinyre: —Tiribibo tate Paulo. Tahe Paulo dirawyonyde: — Jiarŷ, Silisia hãwã mahãdu rare. ³⁵ Tahe bede dinodu narybede: —Kaa hãbu mahãdu wii kodotykre, kedehemynykre, aroholakre inihe arybe-ò. Tahe iyrubudŷy idi risõnyre Herodi ywisdidŷyna heto-ò, Pretoriu ninadu-ò.

24

¹ Iruyre txu reare rexihudi tahe, Anania, xiwena wedu tyhy, judeu mahãdu matuari-wana rehemynyre, ywisdidŷyna mahãduõ-wana rehemynyre, moma, Tertuliu inire. Paulomy aõbinabinahãkŷ rybemy rareri bede dinodu-ò. ² Tahe Paulo didyde. Tertuliu rarybere Paulomy. Awiõmy rybe tahe rôhonyre. Juhuu Feli-ò rarybere: —Kai

Wanyrŷ tyhy, awihyymy heka atximahâte wadeereny. Tiiemy bede ywina inydee tewahinymahâte. Ibutumy iny bede hâwâ hâwâ-ki iny tewiôhenanymahâte.³ Tai tahe omy realatyhymy he watxiwâhâre. Urihimyôle adee Paulo aômydŷñanamy ararybekre.⁴ Txioi inihe làhâ, boholabeny.⁵ Tiiemy jei jeihyy ratximyhŷre Paulo òraru-ki. Tiiemy judeu mahâdu, my heka rarybehyy ratximyhŷre. Tii Nazare hâwâ dohodŷña mahâduô rare, kia weduô rare. Tii Jesuisi rityhynyre.⁶⁻⁷ Aôkôre, iny Deuxu dohodŷña heto ribinadŷñyre, brebuna rŷirerimy ihŷre Paulo òraru-ki. Remyrenyre tahe, ywisidŷñymy watxiwâhâre iny bede ywinaren yrarybere wesemy. Tahe aôkôre, Lisiu soldado dinodu tyhy ritare iny-ribi wotômona-di.⁸ Tahe inydee rarybere: —Boibenykre Feli-ò. Tii adee roholakre. Kia tahe Lisiu rarybere. Tahe jiarŷ tule rarybere. Boibenyke Paulo dŷraxyimy kia inatyhy aôbo ada aôkôre aôbo. Tertuliu kia ibutumy rarybere.⁹ Ijô judeu mahâduô rarybere: —Kia inatyhy ibutumy inatyhyle ratxireri, aômybo Tertuliu raryberemy.

¹⁰⁻¹¹ Tahe bede dinodu Paulo-ò riteòsinyre rŷikemy, rarybekemy. Paulo tahe tamy rarybere: —Wanyrŷ bede dinodu tyhy, sôwe beòra aômydŷñana-di ywisidŷñana-di atximahâte. Jiarŷ kia reeryre. Tai reysawâhâre adee ararybekremy. Waò inatxi reuròtxumy heka Jerusalê-ò adehemynyde. Iny-ò bitŷraxyinakeki, wylemy ka bieryke inatyhy raremy. Jiarŷ Deuxu dohodŷña heto-ò rehemynyre Deuxu realàkemy.¹² Tiu heka jei jei rewinyôhyywâhâre dohodŷña-ki aôkô, hâwâ-ki aôkô. ¹³ Aômybo wamy rarybemy rŷireri heka, aô inatyhy aôkô. ¹⁴ Sohoji aômydŷñanamy tahe akoren yarelyykre, inatyhy rare. Retyhynywâhâre heka aôbo Jesuisi rierynanymyhŷremy. Tiiboho watyhydŷña rininirenre dohodŷña mahâdu iwitzira. Kia hâbu rityhynymyhŷre wesele jiarŷ tule Deuxu inytyby retyhynymyhŷre. Ibutumy bede ywina tyriti-ki riritinymy rŷimyhŷremy retyhynymywâhâre.¹⁵ Iny, òrarudu mahâdu, ityhydŷdu mahâdu kedeix-ixakremy rubu-ribi. Kia retyhynymywâhâre.¹⁶ Tiu ibutumy òbiti widŷmy raruwâhâre. Deuxu-txi tule ibutu hâbu rue-ki.¹⁷ Jerusalê-ribi rarewâhâu, tiwese beòra rewyre tahe ixyby dòosede Jerusalê-ò aôkô mahâdu wahidŷña wesemy ariwahinskyremy xiwena wese Deuxu-ò.¹⁸ Deuxu dohodŷña heto-ki watxiwâhâ, òbitimy râire, ibutu bede ywina reywinymy rawâhâre. Tahe waxiwena-di waòludu wamy robire. Iny sôwemy weroram ywatxiwâhâ. Rybe jei jei rarybeôhyre. Tahe Asia bede judeu mahâdu tai rŷimyhŷ. Tiibohole rybe jei jei riwinymyhŷrenre.¹⁹ Wamy aômydŷñana rarybekremy ijödikeki, rokoholakre. Kaki aôkô ratximyhŷrenre.²⁰ Aôbo waki teòsam ywisidŷña mahâdu-ko râireu, tamy rokoholakre.²¹ Sohoji aômydŷñanalemy rarybere teòsam. Kiamy rarybere: —Retyhynymy rubu ixyby kedexixakre. Tai ywisidŷña mahâdu-ki watxiwâhâ.

²² Feli bede dinodu rierymy ratxireri aômybo ityhydŷdu mahâdu rityhynyre. Tai rarybere judeu mahâdu-ò: —Lisiu, aôma, soldado dinodu tyhy rehemynyre, bede rikierydŷñanykre.²³ Tahe Paulo ròtena heto wese-ò ratximyhŷreki, riòdosedŷñyre. Ta rarybere he soldado dinodu-ò: —Ywimy idi ratximyhŷkemy. Tule rarybere: —Iò ixinamy terina mahâdu iroram ykanakre. Ixinamy uriônomy tamy kidiwahinskyre awityhy roimyhŷkemy.

²⁴ Iribi nadé Feli tahâwyy-wana Drusila. Ihâwyy heka judeu mahâduô rare. Riteònyre Paulo-ò tamy kanakremy, tamy kanarybekremy. Paulo rarybere tamy: —Jesuisi Kristu kia tyhydŷñamy. Tii òbiti-di iny rôhôtinykemy tule ywisidŷña txumy Deuxu kanakremy ritýnynyre.²⁵ Tahe Feli ruberure. Makre, tamy rarybere, aôwaxiny tiubo wabededŷñana-di my kýnyikre, ixyby adee ararâriòwykre.²⁶ Tule Feli ijô nieru Paulo-ribi ritakemy ratxireri, tai rarariòwyre ijôtxu ijôtxu tii-wana rarybekremy.²⁷ Inatxi beòramy bede idi rŷire. Iwitzira bede dinodu ralore Feli deròwy. Porsiu Festu inire. Feli tahe judeu mahâdu tuure tamyreny aôõ riwinykemy ratxireri tahe Paulo ririre ròtenawo-ki.

rarybere Paulo aõmydŷñanamy. ³ Tamy rexitðenyre Paulo-di wylemy kanakremy. Kiamy heka rexinohõtidŷñyre ryrowetya-ki rirubunyrenykremy. ⁴ Aõkõre, Paulo ratxirekre Sesaria-ki, Festu rarybere, jiarŷ tahe aròosekre ele elemey kowa-ò. Kaiboho adinodu mahâdu wadi roikre kowa-ò. Rokoholarenykremy ywisdŷñna-ò. ⁵ Tule kaiboho aõrybedikeki, Paulomy, kowa-ò rarybekremy.

⁶ Iribi tahe debòwiò txu òsŷny txu idi rŷidi tahe ixypy Festu dòosede Cesaria-ò. Irootxu tahe Paulo ywisdŷñna röhonyre. Tahe Paulo ridykemy riteðonyre ywisdŷñna butuna-ò. ⁷ Tahe judeu ywisdŷñna mahâdu heka sôwemy tuu aõbina binahakýmy Paulomy rarybemyhýre, Jerusalê-ribi rehemynyreu. Aõ inatyhymy aõkõ. ⁸ Paulo tahe rexitxiönyre: —Jiarŷ kýny kia-di aõkõ watxiwâhâre. Tii rarybere: —Tiu heka judeu mahâdu bede ywina ratyre aõna aõnamy ratŷýkõre. Tiu heka Deuxu dohodýña hetomy rewinyôwâhâre, tiu Roma dinodu bede ywina ratyre aõhe ratŷýnyôwâhâre. ⁹ Idi tahe Festu rŷýraxire Paulo-ò: —Kawexe texiywinymy atxiteri Jerusalê-ò makremy. Kowa ywisdŷñna ariwinykemy adee roholakremy. Kiamy Festu rarybere aõwiwihihikýmy riwinykemy ratxireri judeu mahâdu dee. ¹⁰ Tahe Paulo rirawyònnyre: —Aõkõre, arakre he Iõlõ tyhyòhkýle arehemynykre. Tii wadee roholakre. —Jiarŷ dori ixiywinyhyy tamy arakre. Kai teeryte jiarŷ aõkõ tudŷýduramy. ¹¹ Aõma aõbo waki binamy relera-wana heka arurukre. Aõkõkeki tahe aõbo awihykyle rewinyre-wana heka timy inihe warubudýõmy. Iõlõ tyhyle wadee roholakemy he ixide rahõtinyreri. ¹² Festu tawiðhedýðu-ò rarybere. Idi ta dirawyònnyde: —Awire, iõlõ tyhy-ò atxiteri urenana kýnyhe aõwaxiny makre.

¹³ Iribi tahe aõutxumy tahe iõlõ Agripa dehemynyde, Benise tariorese-wana. Festu roramy rareri. ¹⁴ Tahe tii-wana rarybemyhýre aõutxu, Festu-wana. Idi tahe Paulo aõmydŷñanamy iõlõ-ò rarybere: —Rõtenawoluduõ roireri rõtenawo-ki. Tai he Feli ririre jiarŷ iaõmydŷñana arierykremy. ¹⁵ Aõma Jerusalê-ki watxiwâhâu, dohodýña wedu mahâduõ wadee heka rarybere: —Tii arirubunykemy heka wadee rityhenymyhýre. Judeu mahâdu matuariõ tule kia rarybere. ¹⁶ Tahe tamy jiarŷ rarybere: —Aõkõre, aõma Roma mahâdu kia bede ywina dori tuu aõkõ roimyhýre. Juhu heka rakre ywisdŷñna-ò tahe relyykre heka iximy, taõludu mahâduko-ki. ¹⁷ Kaõ juhu ditehemynydenye, tamy rarybere. Ijõ txu he reyrubunyre ywisdŷñna-ò roholakremy tahe Paulo ridykemy aditeðonyde. ¹⁸ Tahe aõmybo tamy rarybere heka, iwese rahõtinyre wese aõkõ tii riwinyre. ¹⁹ Aõbo ityhynareki heka tuheka rŷire. Inyõ heka tii rarybemyhýre Jesuisi rurulemy. Tahe Paulo rarybemyhýre irulemy ihýre. Tai kýnyhe rimymy ramyhýre. Rirõtenymyhýre. ²⁰ Tai tahe tiiemy rahõtinyre: Timy taheka aõhe arotŷýnykre ka aõmydŷñana-di. Paulo-ò retŷýraxire aõma Jerusalê-ò aõbo rakemy ywisdŷñna-ò. ²¹ Tahe Paulo rarybere: —Iõlõole rakremy aõbo. Tii wamy roholakeki, teòdu waõrysymy ariraokre. Tai tahe rõtena-ò ixypyre rerutyre. ²² Tahe iõlõ Agripa rarybere: —Jiarŷ aroholakre inihe kia hâbumy. Tahe Festu dirawyònnyde: —Biurasõmy tamy bodoholakre.

²³ Idi tahe itxu biòwamy dehemynyde, iõlõ, Benise-wana, ywisdŷñna heto-ò. Ibutumy he iny ralore, soldado wedu mahâdu, iny ityhymy rŷira mahâdu, ibutumy raloralore. Tai tahe Festu Paulo didyde. Tahe rarybere: ²⁴ —Iõlõ Agripa, ibutumy ka wadee ijomhonadu-wana, ka hâbu heka ibutumy iny he irubudýõmy he idi rŷireri, judeu mahâdu kaki tule Jerusalê mahâdu. ²⁵ Jiarŷ rahõtinyreri aõ heka riwinyôhyyre tai rurukre wahe. Tai iõlõtyhy-ò rakremy heka ratxireri. Ariteðonykre nomy dori tii ratxireri. ²⁶ Aõbo tamy ariritinykre. Aõ heka waritidýõkõnare. Aõ dori riwinykõre. Tai redyreri adee iõlõ Agripa. Tamy juhu boholakre. Iribi tahe wadee manarybekre aõbo ariritinykremy. ²⁷ Timy kýny wateðdýõkõna uritere ðhynaðhòkýle iõlõtyhy-ò ariteðonyðtyhy.

² Wadeysamy he watxireri, Iòlò Agripa. Jiarŷ dori iximy arelyykre ako. ³ Tule kai dori ibutu judeu bede ywina teeryte. Ibutu lahi rybe teeryte. Bodoholakre inihe wadee, ywina-di. ⁴ Tiiemy uladule aratyyritinyde aôma judeu òbitina-di. ⁵ Judeu mahâdu kia riveryre. Txu rexidelenyre juhu judeu mahâduy-ki, idi tahe Jerusalê-ki ratyyritinyre. Jiarŷ fariseu mahâduô òbiti jiarŷ rare. ⁶ Kia rybe òraru-ki wiji ywisisidŷyna-ki râire. Jiarŷ dori retyhynywâhâre aôbo Deuxu intyby-ò rarybere. ⁷ Jiarŷ Deuxu rybe òlona reraòwâhâre. Tule judeu ijoi riraòmyhŷre, waòinatxi reurò ijoi mahâdu. Tiiboho Deuxumy reàlìamý raremyhŷ, rumy, txumy. Iòlò Agripa, kia raròsôna òraru-ki judeu mahâdu wadee aôbina binamy rarybemyhŷre. ⁸ Rubu-ribi ixixana jiarŷ retyhynymyhŷre. Araŷraxikre iòlò. Kia aôbohe wadeòsana raremy kaiboho tahötintenytere. Deuxu heka ixypy iny kidiokesedŷnykre taumy tuedeònâ-ò. ⁹ Jiarŷ heka juhuu awimy heka aôbina binahakŷ widŷy dee rahötintyre, Jesuisi Nazare hâwâ ludu dee. ¹⁰ Sôwemy ityhydŷdu mahâdu reròtenyre ròtenawo-ò Jerusalê-ki. Dohodŷyna heto wedu rewawiòhenanyre tyriti riwahinyreki. Kia irubudŷmy wi risŷnyrenyreu, jiarŷ rarybere: —Awire heka birubunybenyke. ¹¹ Jiarŷ heka ityhydŷdu mahâdu aôhökýmy rotŷnykemy wi resŷnyre bede bede-ki. Aôbinabinahâkýlemý ityhydŷdu rerybedŷnywâhâre. Jiarŷ aônimy reburemy rawâhâre. Resŷbinanyre tahe tii rahenyre irehetyhytihy-ò iwitxira hâwâ-ò. ¹² Rare heka Damasu hâwâ-ò ityhydŷdu òrysymy. Jiarŷ tyritidi rare, dohodŷyna wedu ritina-di. Tule ibede ywina-di rare. ¹³ Tahe Damasu iôhòmy rareu, loosônaô diwatoosonyde, txu loosôna ratyre ihŷre. ¹⁴ Jiarŷboho rejuxunyrenyre tahe raholare rybeô-ò judeu mahâdu rybe-di rarybereri: —Salu, Salu, aôhereki wexe aôbina binahakŷ tadiwinymahâte wadee wimy aôkô. Aôbina binahakŷle ixidee tadiwinymyhŷte. ¹⁵ Jiarŷ rarybere: —Mowe, Wanrytate. Tahe dirawyònnyde: —Jiarŷ wa, Jesuisi rare. Wadi aôbina bina tewisŷnyte. ¹⁶ Katahe myikre. Adee rehemynyreri, aratara ixidee, wadeòdumy mabekremy. Warybeduô mabekre. Ibutumy wamy belyymy mabekre aôhebo adee wiji rotŷnyreri. Iribi tasŷ ixityre adee adehemynykre. Tule kia-di marybekre. ¹⁷ Ibutumy asŷ-wana arayrubunykre. Tai ta judeu mahâdu-ò arateònkyremy watxireri, judeu mahâdu-ò tule. ¹⁸ Iwese iny ruetâ-di rŷira wese tii ihŷre. Kai tamy bitŷnynykre Deuxu aômydŷnana. Tai biruejuakre, rieryremy. Biòbitinykre tamyreny òrarudu roire aôma ixi-txi töhöti reakremy loosôna-ki rariakremy, Satanasi bedelorohokŷ-ki aôkô, kia ryki aôkô rariakremy. Deuxu uri bede ywina rimymyhŷkre ixidee. Ibutu bede bedemy rŷira wajjoimykre. Tyramy taòraru-ribi rŷira, ritamy rŷira, riwatyhynymy rŷira. ¹⁹⁻²⁰ Tai, Iòlò Agripa, iwese warasina-ki riwateònnyre wese, retyhynyhyre. Juhuu Damasu hâwâ-ki jiarŷ ròhâletere, iribi Jerusalê-ò, tule Judeia bede-ki, ibutu judeukôdu mahâdu-ò ròhâletere. Tamy rarybere taòraru ririkemy Deuxu dee kòdòòsekemy. Ixi-txi töhöti reakremy inatyhymy aôna aôna wiwihihâký riwinykemy Deuxu dee. ²¹ Tai judeu mahâdu riwamyre Deuxu dohodŷyna heto-ki, warubudŷmy rôhötintyre. ²² Deuxu tahe wawiòhedŷdu ratximyhŷre. Tai he râire wiji ibutu-ò ararybekemy watxiwâhâre, aôma aôbo Deuxu rybedu mahâdu iwese Moisesi rarybere wese tamyreny rarybewâhâre kia ibutumy kanakremy. Kia sohojilemy rarybewâhâre. ²³ Juhutyhy rarybere: —Kristu, rurukremy iribi tahe kedexixaakremy rybe loosôna kidiwykremy judeu mahâdu-ò, tule judeukôdu mahâdu-ò.

²⁴ Tahe Paulo iximy rarybereu, Festu ryryre: —Paulo, kai wa itxŷtere. Aônityhymy tatyyritinymahâte. Tai arayky tebinanya. ²⁵ Tahe Paulo rirawyònnyre: —Aôkôre wa, wanrytate, bededinodu tyhy. Jiarŷ itxŷte aôkôre. Inatyhyrybemy rarybewâhâre. Warybe awi heka rare. ²⁶ Tule Iòlò Agripa rieryre ibutumy tuu tamy rarybere. Aô wasina aôkô rarybere. Iòlò Agripa. ²⁷ Aôbo Deuxu rybedu mahâdu riritinyre aôbo, kai tetyhynymahâte. Reeryre jiarŷ, kai tetyhynymahâte. ²⁸ Tahe Agripa riixâwididŷnyre rybe-ribi: —Kai, aôbo, Paulo, aôwesele ityhydŷdumy aronykemy wadi tahötintye, wadee tarybeteki. ²⁹ Paulo rirawyònnyre: —Kohe, wadee awire, kai tulekemy. Ibutumy kaki wawesekemy adi rahötintyre. Kai tule warybe sôwemy aôbo ada aôkôre aôbo Deuxu bityhynybenykemy watxiwâhâre tule waijohonana-wana. Aôna sohojidile taanamy

aõkõ watxireri, wawomati reroti-di taanamy atxiteri.

³⁰ Idi tahe bede dinodu, iõlõ, Benise, ibutumy he rŷire ròirenyre. ³¹ Wideo reny wiwesele rôhõtinyrenyre. Ka hâbu timyhe rubudŷõna he ròtena-ki irutysyõna he, tii dori aõhe rotŷnyõtyhy aõna aõnamy. ³² Tahe Agripa Festu-ò rarybere: —Rikiteõnyrenyreke idi watxireri, tahe tii inihe iõlõtyhyle rarybekemy ixidi ratxireri. Tai kõnyhe, txioinihe, aõkõre.

27

¹ Tahe rexiywinymy rexihurenyre Italia bede-ò, Roma hâwâ-ò aroirenkyremy hâwò-di. Tahe ròtenayrubudŷduõ tii-wana rakre, irubudŷdu renymy. Julio inire. Tii iõlõ yrubudŷdu mahâdu dinoduõ rare. Ridyrenyre Paulo ròtena woludu mahâdu-wana. Jiarý, Luka tule ihemy rare. ² Tahe rerõnyre yhywydyna lawò-ò. Adrýmitxiludu tahe kia lawò rare. Tule hâbuõ wawana rare. Aristarku inire. Tii Macedonia bede luduõ rare. Tesalonia ihâwâ rare. Tahe hâwò rexihynyrenyre adõikemy Asia bede-ò. Tahe ròirenyre. Ijõtxu biòwa Sidoma beàbeà-ò rehemynyre. ³ Paulo taery mahâdu roramymy rakemy ratximyhŷre. Tahe Julio Paulo-di itxeredu ririra. Tai tahe Julio awi heka rare Paulo dee. Julio Paulo riwyiwinymy idi ratxirerimy ihŷre. Julio Paulo riteõnyre titxibo rakelemy. Paulo ery mahâdu aõna aõna tamy riwahinyre. ⁴⁻⁵ Tahe iribi rôhonyrenyre. Xibri bedebute roosibymy ralore yhy dori tiribi tiribi reamyhŷreki. Tahe iribi riõlonyre. Tahe Silisia bede-ribi riõlonyre, tule Panfilia bede-ribi ijõ bede-ò reronyre. Tahe Miha hâwâ-ò ritehemynyre Lisia bede-ki. ⁶ Tai soldado dinodu hâwò nihiký riijemyhŷu, ihe-ki roikemy, tahe ijõ-ki rahare Alexýdria luduõ-ò. Hâwò tahe rexiywinymyhŷre rakemy Italia bede-ò. Tahe wadeereny rarybere: —Borukubenyeke yhywydyna lawòro-ò. Tahe ixityre roirenyre. ⁷ Sôwemy heka txuu wadireny rŷire. Urihimyôle rexihejiwâhärenyre. Isirare heka Kinidu hâwâ-ò dehemynysý. Ihârele tahe retehemynyre Samona hâwâ mynatyhyle rarõrenyre. Iribi Kreta bedebute roosibymy ralore yhydori tiribi tiribi reamyhŷreki. ⁸ Tahe ywimy suò iõlõ iõlõ adoiwâhâdenye ihyy tahe retehemynyre Rywihihýmy ninadu-ò. Kia heka Laseia hâwâ-ribi iõhõre.

⁹ Sôwetyhymy txuu wadireny rŷire yhynihiký bina òraru-ki. Inarehe lisina txu-ribi rôhonyre. Tai tahe bededýñana ibutumy roimyhŷre. Tai brebunamy bede roimyhŷre.

¹⁰ Paulo tahe tamyreny rarybere: —Wanyrŷboho, ka týina isiratyhykre inydeereny. Inynonanareny iõhârure aõna aõna ibutumy inyribireny ituekre, hâwò rabohokre ada ijõ aõbo rikururenkyre. ¹¹ Tahe soldado dinodu Paulo rybe rityhynyöhyyre. Yhylawò wedu tòruludu-wana tii rityhynyre. ¹² Yhylawò wedu, tòruludu-wana iwitxiramymy rôhõtinymyhŷre, beòra tai riekõkemy beà dori ibinareki. Ijõ tule tahe roirenkyemy ixide ihŷrenyre rehemynykemy Fenisia beà-ò. Kia heka Kreta bedebute beàõ rare. Biuweribitya-txi ròròmyhŷre, tai awire kia beà, beòra bede riwykemy. ¹³ Ijõ rarybere: —Rikoirenkyre, yhy dori rebonyreri, tamy rekehemynrenykemy. Tahe womatisana riukore. Roirenyre yhy-di. Tahe iõhomy Kreta bedebute rotŷnyra. ¹⁴ Aõwesele heka yhy nihiký dehemynyde bedebrò-ribi. Kia yhy nihiký iraro bedebrò ludu inire. ¹⁵ Ka yhy nihiký taruru-di riwyre hâwò nihiký. Juhu yhynonana weribi-ò riwisýnyre. Idi iwo rexieryre ixinamy riwyre yhyokesena-ò. ¹⁶ Tahe rehemyhŷre Lauda bedebute-ò iroosibymy tahe ralore. Tai hâwò nihikýwo-ki hâwòriore riwyre. ¹⁷ Idi tahe rôhõtinyre hâwò nihiký rabòhòke-txi roholarenyre, tai tahe ritaarenyre iwetya-txi. Tahe ruberurenkyre, Libiamy ninadu beõlau, tahe welòhòký ritare iribi rexitarenykemy. ¹⁸ Ijõtxu roirenyre yhynihiký tamy realemy iu, tai tahe aõna aõna-di rehure ibutemy rawetarikemy. ¹⁹ Tasý txuõ idireny reare. Idi rehurenrye aõmybo rekoakõmyhŷrenyredi rawetarityhykemy.

²⁰ Txu sôwemy rewyrenyre txumy, tainamy ribi renyöhyyre. Yhynihiký reamyhŷ. Tai sôwemy ruberumy rýimyhŷ rubu lau. ²¹ Sôwemy heka bededýñana riwyre roxiõhyy. Tahe Paulo iyreny-ki rŷire, tahe tamyreny rarybere: —Wanyrŷboho, warybe-ò taho-laõhyytenyte Kreta-ribi rôhonyrenyre. Aratohonyrenyre iribi inyboho kodoikõkemy. Boholabenybe-wana ta inihe aõna itueõhyyre. ²² Ihârele tahe deysana-di adeereny ararybekre. Inyõ ruruõtyhy, hâwò nihiký sohojile rabohokre. ²³ Jiarý dori Deuxu deòdu

rare. Kaurumy dori Deuxu ūju wadee nade. ²⁴ Tahe rarybere: —Paulo, brebuõmy. Kai iòlòko-ò makre. Deuxu dori ruxetøena kidiwahinykre. Tiu heka aruburenyõna aijoi-wana. ²⁵ Tahe wanyryboho, brebuõmyreny. Jiarý dori Deuxu retyhynyre, iwese wadee rarybere wese, rarekre. ²⁶ Urile tahe inyboho kiditehemynenykre bedebuteo-ò. Kia tahe Paulo rarybere.

²⁷ Waðinaubiòwa rumy beronihiký ty-a ki bede riijemy roiremyhý. Adria beronihiký-ki roirenyre, tahe rutya-txi hawò nihiký aõna hydýydu su iòhòmy roholarenyre. ²⁸ Tahe beõ urihixina-di riurihire, wawiò dera urihixinamy beõ riurihire. Idi iko-txi ixityre riurihire tai waiyre dera urihixinamy rimyre. ²⁹ Tahe rahõtinyrenyre manale tai roimyhýremy. Tai tahe manatisana-di inaubiòwa loru ludu-ribi rehurenyre. Iribi rexitõenyre wylemy txuu kanatýnykemy. ³⁰ Hawò aõna hydýydu mahãdu hawò riore riwesere bera-ò. Idi risýnyre ijõ manatisana ritidikremy hawò jura-ribi. Urile tahe rahenykremy röhõtinyre. ³¹ Paulo tahe rierymyhý tahe soldado wedu-ò rarybere: — Soldado mahãdu tule roholare: ³² —Hawò aõnahydýydu mahãdu hawò nihikýkýro-ki rariörenykeki, kaiboho atuerenyke. Tai tahe soldado hawò riore reroti riàrore tahe resere bera-txi rahenyre. ³³ Txuu iòhòmy natýnyde, tahe Paulo tamy rarybere: — Wiji waò inaubiòwa txumy kaiboho teraòtenyte tabyretenyöhyy. ³⁴ Ijõ birysýbenyke, arururenry rexiòlonykemy, kaibohoõ dori burubenyoþtyhy. Aradeti sohojiõ tiu iõötyhy. ³⁵ Rarybemy rahudi tahe, paõ sohoji Paulo rimyre. Ibutura-ò Deuxumy reàlare. Idi tahe paõ riorore, riyre. ³⁶ Ijõ reny reysarenyre, taita tule riyrenyre. ³⁷ Tahe 276 iny haworo-ki roirenyre. ³⁸ Tahe ibutumy iwo rihyrenyre tahe maixõmo wesena-di rehurenyre hawò nihiký rawetarinykemy. ³⁹ Bede ratýnyre, inyõ rieryoþhyre titxiribibo nade. Tuu robirenyre iworywo-ki ûnyra tai roimyhýremy tahe inyõ rieryolemyhýre. Widee raryberenyre: —Rikirónyrenyre hawò-di iwo-txi. ⁴⁰⁻⁴¹ Tahe manatisana riukõrenyre tahe welò riderenyra hawojura-ò iraròsôna riesere. Tahe ritelenyre ralòkemy. Urile esetere tiò tiòle hawò ridymyhý beõ ðhòkyle idi rehure rorokõðhòkyle, rimyre taile ðbò hawòlòru ribohonyre. ⁴² Soldado mahãdu röhõtinyre ròtena mahãdu rahenyketxi. Tai rirubunykemy röhõtinyre bede-ò robunyke lau. ⁴³ Soldado wedu tahe Paulo ritõenyre rubu lau, tai tahe riteónyre rirubunyoþhyre: —Tibo alobueryre, juhuu suò rakemy, soldado wedu kia rarybere. ⁴⁴ Tibo alobueryõke tahe ðwòru àre hawò-ribi rimymy idi rakre. Kiamy heka ibutumy retehemynyre su-ò, inyõ ruruõhyre.

28

¹ Tai tahe taisýdu mahãdu-txi rekoare. Tii bedebutenimy inydee relyyre. Malta heka inire. ² Biu riwasebenyrenyre yhyjutyty riwasarenyre. Tai tahe tiiboho heòty riworonyrenyre wahetònarenymy. Tiiboho riwawisinanyrenyre awimy wadireny roiremyhý. ³ Paulo hee ributunyre heòtyworonamy. Idi rehureu, hemylala he wo-ribi heòty lau röhönyre, tai ruruare Paulo debò-ki. ⁴ Tusýdu mahãdu tuu robire tahe rarybere: —Ka hâbu rubudýydu òsýny rare. Tii heka ruruõre bera-ò, ka tahe kidiowynykre inyõ òsýny rirubunyrekwahe, rurukre heka. ⁵ Paulo tahe hemylala tebò-ribi riatyre heòtyru-txi. Ta aõhökýmy rotýnyoþhyre. ⁶ Tahe imahãdu idi retehemy rýmyhý tarubulemy resekeò, ada tebò ratarinybohokeò aõbo. Sôwemy riraõre, aõhebo rotýnyke, tahe aõkõhyre. Tai tahe iwitxiramy röhõtinyrenyre: —Tii deauxõle òsýny ratxireri. Tiiboho raryberenyre kia.

⁷⁻⁸ Hetoõ tai iòhòmy rýire, Publio iwedure. Tii heka ityhy rare iwedu rare kabedebute-ki, tii bedeòtiidýyna rare. Tai taheto-ò riwadyrenyre. Awihiyyle wadireny raremyhý. Publio tyby tahe rubunamy rurumyhý. Busu-di ratximyhý. Tai tahe Paulo iroramý rare. Tebò ityre ritidire, rexitõenyre, tahe riteytenyre. ⁹ Tai tahe ibutumy bedebute ludu webinadu Paulo dee wii rotyre. Ibutumy reyterenyre. ¹⁰ Tai tahe uriiõno inydeereny riwahinyre aõna aõna. Sôwemy rýsýna haworo-ò rahyre inydeereny. Kia hawò beòra bede kia beà-ki riwyre.

¹¹ Txuòkuro hāwò ni rare. Kia ni ihiju rare. Ideuxu ritxoo inatxi rare. Hāwò Alexýdria hāwā ludu rare. Tahe rahònonyrenyre. Inataõ ahădumy bede wadirenry rŷidi.

¹² Sirausa hāwā-ò retehemynyre. Tai tahe inataõ txumy wadirenry rŷire. ¹³ Iribi tahe Rejio hāwāmy rekoarenyre. Ijõtxu tahe Pozuli-ò reòldnyre. Inatxi txu-di retehemynyre yhy ibòò-ribi debonydeki. ¹⁴ Tai serioreõ ratximyhŷ. Tiiboho rexítönenyrenyre tii-wana ratxikemy debòinatxi reurò txumy. Kiamy heka Roma hāwā-ò roirenryre. ¹⁵ Roma ityhydŷdu mahādu roholare jiaryboho retehemynyrerimy. Tai tahe doidenyde Apio hāwā ube-ò. Tule aõ-di ijhona Heto Inataõ hāwā-ò doidenyde. Paulo tiiboho robireu, Deuxu realàmyhŷ, reysamyhŷre.

¹⁶ Tahe Roma hāwā-ki Paulo ixideewimy rasŷnyre. Urile soldadoõ aõu aõu tii-wana ratximyhŷ.

¹⁷ Inataõ txumy bede idi rŷidi, Paulo ributunyre judeu mahādu dinodu. Wii ributunyre, tamyreny rarybere: —Wanyrŷboho, waserioreboho, jiary aõ rewinykõre waijoi Judeu mahādu dee. Tule lahirybe õnosõna ratyre aõ rewinyöhyyre. Ihâre judeu dinodu riwamyre. Tahe diwahinyde Roma dinodu mahādu-ò. ¹⁸ Tiiboho heka riwatŷrjaxinyre ibutumy. aõ heka waki ibinamy rahaöhyyre. Tai tahe riwateónyrenykemy ratxirenryreri.

¹⁹ Waijoi tahe Judeu ijoi heka waòludureri. Tai tahe Iòlò-ò jiary rarybere arakemy. Aõ dori waijoi dee waòraruõre. ²⁰ Tai heka arabutunyrenyre, warybe-ò boholabenykemy, wadi retehekemy womati reroti-di riwataataara. Judeu mahādu raròsõna òraru-ki kawesemy watxireri. ²¹ Tahe judeu dinodu mahādu rirawyonyre: —Aõkõre, inyõ rehemynyõre Judeia bede-ribi. Ijyybinamy umy relyyõre. Inyseriore mahāduõ kaò dehemynyõde. ²² Aroholarenkyemy timybo tahõtinymahâte-ò. Ityhydŷdu mahādumy dori ibutumy aõbinahakŷlemy rarybereri. Kia judeu mahādu dinodu raryberenryre.

²³ Tahe riywinyre itxu Paulo rybe-ò ijhonomay. Idi tahe Paulo heto-ò sôwemy iny doidenyde tamy roholakemy. Tii Deuxu ijyy ritŷnynyre rudiu rexidelenyre, txioromy rexihure Moisesi Tyrriti ritŷnynyre tule ijõ rybedu Tyrriti-di ritŷnynyre, iwese Jesuisi Iòlòtyhy kanatxikre wese kabede-ki. Kia Jesuisi aõmydŷñanamy ritŷnynyre. ²⁴ Ijõ roholare aõmybo Paulo rarybereò, Jesuisi rityhynyrenyre. Ijõ tahe aõkõre, rityhynyõre.

²⁵ Ijõ teramy reare. Rŷire, ròhònonykremy. Tahe Paulo tamyreny rarybere: —Deuxu Tyytybythy boorenry dee rarybere Isaia tyrriti-ki. Awimy rare. Kawese roire:

²⁶⁻²⁷ —Makre tamy marybekre: —Boholabenyke, ta tiu aerisyrenyõna. Bete-hekre arue-di, ihâre tahe aerisyrenyõna. Iruereny, irakyreny, tõhõtireny ritòbonymahârenyre. Tai tiu tiiboho robirenþtyhy, rieryrenþtyhy, roholarenþtyhy. Tai diwatyhynyöhymyhyde. Tai heka ìraru-ribi ariteytenyõkre.

²⁸ Bierymy boibeke Deuxu tarasana judeukõdu mahādu-ò rare. Tiiboho dori roholarenkykre. ²⁹ Paulo tarybe rahudi tahe, judeu mahādu ròhònonyrenymy sôwemy widee rarybemyhŷrenyre.

³⁰ Roma hāwā-ki Paulo rasŷnyre inatxi beòramy tahetohuòtenawo-ki. Ibutumy heka dŷrjaximy iheto-ò rehemynyrenyre, Paulo ridyre tamy rarybekremy. ³¹ Deuxu Iòlònamy Paulo iruru-di relyyhyymyhyre. Inynyry Jesuisi Kristu aõna aõnamy riery-nanymyhyre. Tiu inyõ aõhõkŷmy risŷnyõmyhyre Paulo rybe xâwikemy.

Roma

Paulo Ryberiti Roma mahādu-ò

¹ Paulo jiarŷ rare, tyyritiwidŷdure wahe. Jiarŷ heka Jesuisi Kristu deòdu rare. Tii riwatare rybe tŷnydŷdumy ararekremy. Deuxu Rybewihikŷ wahidŷdumy ararekremy. ² Juhuu dori Deuxu rarybere Rybewihikŷ riwahinykemy. Deuxu rybedu mahādu kia rybe riritinyre, Ritidŷnatyhy-ki. ³ Kiamy heka Deuxu Riore rybe tyhydŷnamy rarybere, Davi riore riokoreo wahe. ⁴ Deuxu Jesuisi Kristu rubu-ribi riixixadŷnyreu, tarioremy tahe riteðsinyre rurunatyhy-di. Jesuisi tahe inatyhymy Inynyrŷ ihŷre. ⁵ Tii ruxetðena inydeereny riwahinyre. Irybe òraru-ki, jiarŷboho aròirenkyemy watxireri. Ityhyna aritŷnynykemy judeukõdu mahādu-ò, tai tiiboho rityhynyrenykremy. ⁶ Kaiboho tule judeukõdu mahādu atxitenyteri. Tahe Deuxu ityhydŷna mahādu atxitenyteri, Jesuisi Kristu ijoimy rŷirakemy adeereny rarybereki. ⁷ Ibutumy adeereny warybe rewhinyre, Kia Deuxu taijoimy remyremy mahādu wahe. Ruxetðena, ywina-wana adeereny-ò kanakemy watxireri, Deuxu inytyby-ribi tule Jesuisi Kristu iny wedu-ribi. Tii dori adeereny irybe riwahinyreki.

⁸ Umyreny Deuxu-ò realàmahâre, atyhynaren-y-ò iny ibutumy roholamyhŷreki. ⁹ Deuxu-ò rexitðenymahâre, anirenumy rarybehymy watxiwâhâre. Kia heka Deuxu rieryre, waworibityhy tahe jiarŷ Deuxu deðdumy rare. Iriore Rybewihikŷ-di wahe. ¹⁰ Jiarŷ rexitðenyhyy watxiwâhâre arorarenymy arakemy Deuxudeewikeki. ¹¹ Umyreny arbikemy watxireri, tai adeereny arelyykemy aõmydŷ wihekŷ Deuxu Tyytybytyhy. Tule kaiboho wadee tuu belyybenykre. Tai tahe atyhynaren-y-ki ityhymy relekre. ¹² Jiarŷ arawiðhenanykemy watxireri, tule kai biwawiðhenanykemy watxireri. Tai rikexideysanytyhykemy inatyhyna-ò. ¹³ Sôwemy heka arahyykemy watxiwâhâre arorarenymy. Iribi nohõti losaõmy tahe wadi rarurunymyhŷre aõbo, riwateðonyhymyhŷre heka. Jiarŷ Deuxu dee waaõmysdŷna awikemy watxireri ayreny-ki. Tai kaiboho ako-ò boikemy wadee awire, iwese ijõ judeukõdu mahâdu-ò ararybekremy watxireri wese. ¹⁴⁻¹⁵ Tuheka ibutu iny-ò ararybekremy watxireri, hâwâ witxira witxira mahādu-ò, tule. Iny mahādu-ò aõkore mahādu-ò tule. Tuu ariwinskyre ibutumy iny-ò, iny bedeeryrenyô mahādu-ò tule. Adeereny tule Rybewihikŷmy arelyykemy watxireri Roma hâwâ ludu mahādu-ò.

¹⁶ Jiarŷ dori Kristu Rybewihikŷ-ki araixŷruôtyhy. Irybe dori Deuxu ruru rare, Ibutumy iny rityhynykeki ritakemy ratxikre. Judeu mahādu-ò juhuu nade tai tahe iuhe-ò judeukõdu mahādu-ò. ¹⁷ Deuxu òbitina ratŷnynymy namyhŷde Rybewihikŷwo-ribi. Tyhyna-di ritelenyre tule tyhyna-di ihŷmyhŷre. Inyõ tyhyna-di òbitimy rŷikeki, tii ruruôtyhy, idi awimy rareki.

¹⁸ Deuxu yarana biu-ribi namyhŷde ibutu òraruna hudunamy. Iwidŷdu hudunamy. Bina widŷdu dori inatyhyna ribinanymyhŷre, raruinymyhŷre Deuxu rybe ribynymyhŷre? ¹⁹ Deuxu eryna ibutumy iny-ò riwahinyre. Deuxule tamy riwahinyre. Tai timybo Deuxu raremy tahe tiiboho rieryhyymyhŷre. Tai Deuxu aõhõkŷmy risŷnynymyhŷrenyre. ²⁰ Juhuhukŷle heka Deuxu aõmydŷnanamy iny robimyhŷre idi tii tyhynamy tule rierymyhŷre itŷnyhŷkylemy, irurunahyy wahe. Aõu aõu kia ibutumy iny rierymyhŷre, Deuxu widŷnamy iny robireki wahe. Tai tiu iny ixitxiõdŷna. ²¹ Rieryrenyre tii Deuxumy raremy. Tahe rexiowdydynyõhyre timybo iny Deuxu dee rexiowdydynyõhykemy wahe. Tamy àlânatyhy riwahinyõhyymyhŷre. Idi rôhõtinymyhŷrenyre Deuxu irayky rôhõtinymyhŷre wesemy idi rôhõtinymyhŷre. Irayky tahe reðsamy ratximahâre. ²² Tiibohole bedeerytyhymy ixidi rôhõtinyrenyra. Tahe itxŷtele roire. ²³ Deuxu rubutere rityhynykenawi tahe tiiboho heka ritxoo deuxuõ ireije riwinymyhŷrenyre tatyhydŷnamy. Ibinamy heka mywese riwinymyhŷre, nawii

wesemy, iròdu wesemy, iròdu bedemy riradu-wesemy. Rexiòkamy riramy riradu wesemy tahe rityhynymyhyrenyre.

²⁴ Deuxu heka òraruna-ò riwahinyrenyre, itxýtenareneny òraru-ki. Iny òta òtadu mahädu heka wiwanale aõòta ixýruna riwinymyhyrenyre. ²⁵ Deuxu inatyhyna dori tiiboho riwiuronyra ruina-ò. Ritxoo dee rexitòenyrenyre, aõbo Deuxu riwinyre, kia. Deuxule iny reälakõmyta ratximyhyrenyre.

²⁶ Deuxutyhy tahe rityhynyhyyre, Deuxu ibutu widýýdu tiu riteälànymy rakanananyötyhy. Kia òraru-ki òtaòtana nadé. Hääwy, hääbu-wana aõkõ roimyhÿre wideele heka aõhebo rotýñymyhyre. Kia heka òbiti aõkõ rare. ²⁷ Tule hääbu, hääwy-wana aõkõ röimyhÿre, wiwanale aõhebo rotýñymyhyre. Òbiti aõkõ heka kia rare. Riwyrenykre kia òraru òwydýýna, aõhökýmy dýýnana wahe. Iny sohoji sohoji taaõbina ixýruna òraru-ki ixidee rimykre.

²⁸ Töhöti heka Deuxu-txi reaõhyymyhyre. Tai tahe timybo ixideewimy riwinyrenykre roirenyre Deuxu-ribi. Tahe riwinyrenyre ibutumy aõbina binahakýle.

²⁹ Aõimy aõko ratximyhyre aõbina bina-di roiremyhÿ: òtaòtana-di, aõbina binahaký-di, aõikökõ-di, rarekemy ixidee ririmyhÿre, teramy heka rÿira. Ihäru-di rÿira iny rubudýýmy dori röhötinymyhyre, rarybehymy ratxirerimy ihÿre, ruidu nihiký ihÿre, ujõmo-di rÿira. ³⁰ Aõbinamy inymy rarybemyhyre, Deuxu derare, ixiluulerenyre, rexityhynymyhyre, òraru týmyra riwinyrenyre, tyby tadi-wana rityhynyöhyre. ³¹ Irybe sohoji aõkõ heka rare. Iluunaõre, ibinatyhyre, inydee iruxetòeõre. ³² Deuxu rarybere: inyõ kia riwinykeki heka ruruke. Tiiboho kia rieryrenyre. Ihäre tahe aõhebo rotýñytre. Kia sohojile aõkõ. Reysarenymyhyre iny witxira iherenyki aõhe rutýñykreki.

2

¹ Tutyhy-ki aõkõramy rybeõmy. Kai dori tutyhyle òraru tewinymahäote. Inyõ rybemy ywisidýýna ijõmy rarybeke-wana ixilemy ywisidýýna-ò rexityhenyke. Tii dori kia ibutumy tule riwinymyhyre ibinamy wahe. ² Inyõ kia aõbina binahaký riwinyhykeki, Deuxu ywisidýýna-ò inatyhynalemy tamy kòdòhonykre. ³ Kai tuleke -kiamy biwinykeki, Deuxu ywisidýýna-ribi mahenyötyhy. Kai dori ywisidýýdumy texideòsintye ihäre tahe iòraru wesele tewinymahäte. ⁴ Deuxu ruxetòena sôwemy adi rexiruxetòenanyhyre. Kia-di bexirähikemy adi ratxireri, tiiemy ywimy aõna aõna bina riemyhyre ratximyhyre, awi heka adee rare. Kai aõbohe iribi õhöti rosakre kia heka arabedeòtiidýýnomyhyre. Arabedewodýýnomyhyre iòraru-ki. Kai aõbohe kia teeryõte? ⁵ Kai arybedýýsaeryõre rybe ijomona teeryõte õhötiõre. Tai tahe Deuxu yarana ixideele tebutunymahäte. Ijõtxu Deuxu yarana txumykreu. Tai Deuxu ywisidýýdu òbiti rexitynynymy rÿikre. ⁶ Iny sohoji sohoji taaõna aõna myna aõmy rotýñykre, aõhebo rotýñymyhyreki wahe. ⁷ Inyõ aõwidýýlemy ratximyhyre. Tiiboho heka Deuxu wowydyna, Deuxu wohyna, Deuxu loosõna widýýmy rarutaamymyhyrenyre. Tule iny rarehykykrena-di rarutaamymyhyrenyre. Imyna Deuxu tamyreny riõkre. ⁸ Kia ixidile röhötinymyhyre mahädu tahe, Deuxu woxibrunale, yaranale ritakre. Tii-boho dori inatyhyna rityhynyhyymyhyrenyre, aõ òbitile aõkõ riwinymyhyrenyre. ⁹ Aõhökýmydýýnana, bedewona kanakre ibutumy aõbina bina widýýdu mahädu-ò, judeu mahädu-ò juhuu idi judeukõdu mahädu-ò. ¹⁰ Wowydyna, àlana, ywina tahe kanakre aõwiwihiký widýýdu mahädu-ò judeu mahädu-ò juhu delemy idi judeukõdu mahädu-ò. ¹¹ Deuxu-ò heka ibutumy iny wiwese rare. ¹²⁻¹⁶ Tii heka aõhökýmy risýnykre ibutumy iny òrarudu mahädu. Moisesi bede ywina ihoõrehärele tii rurukre. Judeukõdu mahädu heka Moisesi bede ywina rybe ijõkõre. Tahe bede ywina iny rierykeki, idile Deuxu iòraruna riywinykre. Inyõ Deuxu bede ywina rybe roholare tahe rityhynyõre, kia tahe Deuxu dee ibinatyhyre. Ibutumy kia iny rurukre, òtýý iraykywokile aõbo ibinare, aõbo òbitire rierymyhyreki. Deuxu bede ywina wesemy heka iraykywo-ki ratximyhyre. Iraykywydyna rexinohötinymyhyre ada dexiòbitidýýnomyhyde, Rybe

wimy rarybemyhŷre Jesuisi Kristu heka hâbu aõmydŷýna ritýnynykre imyna timy rarekremy. Deuxu dori iteradŷýdure.

¹⁷ Kaiboho, judeu mahâdu, texinohôtinytenya ibutumy awiremy aDeuxureny-wana. Tii adeereny bede ywina rybe riwahinyreki, tii abiòwatihy rareki. ¹⁸ Kai heka aõbo Deuxu-ò awire teeryte. Aõbo ibinare, teeryte. Uladuule ibede ywina rybe teeryte, tai òbitityhyle adeereny awire. ¹⁹ Kai Deuxu-ò nonana bitýnynyke iny ruetâ mahâdu-ò dori, kia teerytyhytenyteki. Ixi-di tahôtinytenyteki. Iwese, kaiboho loosôna wesemy toitemahâ ixi-di tahôtinytenyte. ²⁰ Tule kia ixi-di tahôtinymahâte. Kai bede erydŷýdukôdu mahâdu erydŷýdumy atxiterimy ixidi tahôtinymahâte. Uladu erydŷýdumy atxiterimy ixi-di tahôtinymahâte. Kai bede ywina rybe tyrityiõ dire. Kia adee ibutumy inatyhyna rare bedeerydŷýna. ²¹ Kai iny erydŷýdumy atximahâte. Timyrekeibo kai texiernanyõmahâte. Kai wasimy aõkõ tòerydŷýnamyhyte. Timyrekeibo tawasinymahâte. ²² Kai hâwyy òta aõkõ tetýnynamahâte. Timyrekeibo kai tuu tatýñynamahâte. Suritxoo dee àlâna deramy iximy tarybemahâte. Aõherekibo erydŷý-ribi aõmydŷýnana tewinymahâte. ²³ Kai bede ywina rybe luumy iximy tarybemahâte. Kai Deuxu-di texixiwedennyhyte. Ihâre tahe bede ywina rybe tetyhynyôte. Kiawese Deuxu texirudŷýnymyhyte. ²⁴ Iwese juhuu riritinyre wese wiji roimyhyre: — Aòraru-ki tahe bedemy iny rŷira Deuxumy aõna aõnabinamy rarybemyhŷre. ²⁵ Kai bede ywina rybe bityhynykeki, ötyky resynadike, awire judeu mahâdu dori rare. Tahe bede ywina rybe bityhynyõkeki, ötykyresyna adee aõ aõkõre. ²⁶⁻²⁷ Iwesetyhylemy iny rare tötyky resynaõ mahâdu. Tiiboho bede ywina rybe rityhynykeki, tötyky resyna-di mahâdu wesemy roirekre. Judeukôdu mahâdu heka bede ywina rybe rityhynykeki, kia adee ixýruna rare. Kaiboho dori Deuxu bede ywina rybe tetyhynyôte ötyky resyna dire hârele. Bede ywina rybe dire hârele. ²⁸⁻²⁹ Inyõ judeu mahâdu wesemy ihŷre. Ihâre tahe judeu mahâdu inatyhy aõkõ rare. Tötyky resyna-di judeu mahâdu inatyhy aõkõ rŷira. Judeu mahâdu inatyhy tawokihyyle kia idi rŷira. Iwesele notyky resynadŷýna kia rŷira. Inywokihyyle rare. Aõ bede ywina rybekile aõkõ tuu rŷire inyrayky wydynadile kiawesemy inyõ rŷira. Hâbu-ribi wowydynamy ritaôtyhy. Deuxu ribile ritake.

3

¹ Tibohe judeu mahâdu deewinare. Notyy resynale tamywina. Kia aõbo ibuturatyre awire judeu mahâdumy rareki? ² Inatyhy rare, sôwemy, Deuxu dori tamy juhu Ritidŷýna riwahinyre. ³ Inyõ rityhynyõre-wana kia riwiurónyõhyymyhyre Deuxu heka òbiti rare. ⁴ Inatyhy urenanamy Deuxu raremyhŷ. Iny mahâdu tahe roidumy rŷiramhyhŷ. Iwese ritina-ki roire wese Deuxumy rarybereri: —Kai arybe òbitina-di atximahâte urenana wahe. Inyõ araurihikeki, kai inatyhyna-di biòlòdŷýnykre. ⁵ Inyboho òbiti aõkõ roire. Kia tahe Deuxu òbitina riteòsinyre. Timykibo Deuxu inydee aõhõkýmydŷýnana riwahinykre. Mobo heka kia òbitimy aõkõ rarybekre. Jiarý hâbu rayky-di wese rarybereri. ⁶ Kia òbiti rare. Kiawesoõkeki timybo Deuxu bede aõhõkýmy dŷýnana riwahinykre. ⁷⁻⁸ Kai tarybete: —Jiarý raruira. Urile kia Deuxu inatyhyna reteòsinyre. Aõherekibo Deuxu aõhõkýmy riwasynyre. Kiarybe iwtixira rybewesemy rare: —Ibinamy rakatximyhykeki, awihiký kia-ribi ròhonykre. Aõkõre, kiamy rybedu mahâdu aõhõkýmy dŷýnana ritamyhykre. Kia riki wamy rarybere, ruimy wahe.

⁹ Aõhe aõbohe, inyboho aõbo inywixira-ribi awityhyrenyre. Aõkõre. Jiarý reteòsinymahâre ibutumy judeu mahâdu, judeukôdu mahâdu ibutumy òrarudu roire. ¹⁰ Kiamy Tyryiti-ki roire: —Tiu heka inyõ òbitiore. ¹¹ Inyõ heka Deuxu rieryõhyymyhyre. Timy heka riòryõhyymyhyre. ¹² Ibutumy iny rexiõnonymyhyre Deuxu-ribi wahe. Aõmy aõkõ tiiboho rexiwinyrenyre. Iny riuhéõhyymyhyre aõbo awiré. Sohoji aõkõ aõhebo rotýñyre aõbo awiré. ¹³ Ibòtòijò heka rubuwabede iraymy roimyhyre ròwese rare. Tiiboho iny itxenadŷýdu rare. Irybe heka hemylalatyhyju wese rare. ¹⁴ Aõbina binahakýlemy heka inymy rarybemyhŷre. ¹⁵ Iti heka teyrewé rare hâlubu txiwimy iny rubudŷýmy tule. ¹⁶ Titxibo ramyhŷre-wana heka aõbina binanale riwahinymyhyre,

aõhõkyle ririmyhŷre. ¹⁷ Tiiboho dori ywimyno rieryõmyhŷrenyre. ¹⁸ Deuxu lau heka ruberuõtyhymyhŷrenyre, Deuxu rityhynyõtyhy.

¹⁹ Bede ywina rybe heka tatyhydŷyna mahâdu-ò diôde. Kia tahe inyboho rieryrenyre. Tai heka iny rexitxiõnyõtyhy Deuxu-ò. Tai heka ibutu dee aõhõkymy dŷñana-ò riywiny my rŷikre. ²⁰ Bede ywina rybe-ribi iny ibutumy rieryre ibinamy ratxireri. Inyõ heka bede ywina rybe heka rityhynyõhyre. Tai tahe inyõ kia-di rexitaõtyhy iywina òraru-ki.

²¹ Wiji tahe Deuxu òbitina ratŷnynymy ihŷre bede ywina rybe-ribi lahitximy. Ihetxiu rybedu-di kia ritŷnynymy ihŷre bede ywina rybe ritina-di. ²² Deuxu riòbitidŷnyra. Ibutumy Jesuisi Kristu tyhydŷdu kanakre. Deuxu dee dori ibutumy bede bede ludu wiweselere. ²³ Ibutumy raõraruny myhŷre. Deuxu òbitina tamy rauhenymy hŷre. ²⁴ Deuxu taruxetõena-di ibutumy riòbitidŷnyre Jesuisi Kristu tarasadureki. Tii iny-ribi iòwydimy aõ rexitõenyõhyre. ²⁵ Deuxu Jesuisi-di rubuna iny òraru riixâwididŷnyre iòwy tii riòwynara, iny kamy rityhynykemy. Kawese-ki Deuxu òbitina ritŷnyryra. Juhuu Deuxu iny òraruna-ò reteheõmyhŷre aõnityhymy iywisdidŷyna direki. ²⁶ Tahe wiji iny òraru-ò retehemyhŷre riixâwididŷnykemy. Tai tahe tii òbitire tule Jesuisi Kristu tyhydŷdu òbitidŷydure. ²⁷ Mobo Deuxu-ò rarybekre jiary awiremy? Aõkõre, inyõ rarybeõtyhy. Bede ywina rybe tetyhynyõte. Deuxu iny òbiti widŷydure, ibede ywina ywidŷ ãokõre. Inatyhynadile awityhymy iny rare. ²⁸ Kiamy tahe raraykynyre iny ityhynadile riòbitidŷnyke bede ywina rybe ywidŷ ãobo? Aõkõre! ²⁹ Deuxu ãobo, judeu mahâdu Deuxu sohojile rare? Aõkõre, judeukõdu mahâdu-ò tule Deuxu ihŷre. ³⁰ Deuxu sohojile rare. Iny wiwanale riòbitidŷnykre judeu mahâdu judeukõdu mahâdu-wana. Ibutumy ityhyna òraru-ki riòbitidŷnyke.

³¹ Ityhyna ãobo bede ywina rybe riixâwididŷnyra? Aõkõre, bede ywina ihâre rŷire.

4

¹ Timybo ararybekre inytybyreny Abraõmy. ² Aõbo riwinyre aõkõ idi rex-iòbitidŷnyre. Tai tahe rexityhynyke inyko-ò. Tahe Deuxuko-ò aõkõ. ³ Kamy heka Ritidŷyna-ki roire: —Abraõ heka Deuxu rityhynyre taile tahe rexiòbitidŷnyre. Deuxu dee tii òbitityhy rare tii rityhynyrekile. ⁴ Iny aõmysdŷdu raòwymy hŷke iaõmysdŷyna myna. Urimy aõkõ dori raòwymy hŷre taaõmysdŷynaowyle dori ritamyhŷre. ⁵ Inyõ rityhyny myhŷkeki, tii òbitina ritamyhŷre Deuxu-ribi. Deuxu dori òrarudu mahâdu òbitina widŷdu rare. Kia uriõno rare. ⁶ Davi heka juhuu riritinyre iwese teysatyhymy iny rarekremy wahe. Deuxu dori òbiti mahâdu dee riraykydŷnyre òbitimy roirekemy. Tii ixidee aõ riwinyõre. Davi kiawese riritinyre: ⁷ —Teysatyhymy iny rŷirakemy Deuxu òraru riixâwididŷnyreu tõhõti-ribi òraru rosakeu. ⁸ Teysatyhymy iny rŷirakemy òraru-txi Inynyrõ nohõti ijeraõmy ihŷkre. ⁹ Deysana aõbo judeu mahâdu sohojile riteysanymy hŷre ida judeukõdu mahâdu tule. Tulere! Inyboho dori rarybere: —Abraõ tyhynale tamy òbitina diwahiny myhŷde. ¹⁰ Tiubo tahe Abraõ òbitina ritare notyky resynako-ki ada ihewo-ki aõbo, ikoure. ¹¹ Juhuu dori rityhynyre ida ta notyky resyna tamy nade kia tyhyna Deuxu-ò riteðsinyreki. Tai tule òbitina Deuxu tamy riwahinyre. Kia butu tyhydŷdu tyby wese rare, Judeukõ mahâdu wahe. ¹² Notyky resynako-ki òbitina ritare. Tõtyky resyna-di mahâdu tyby wesemy riki Abraõ ratximy hŷre. Tiile tõtyky resynakõ-ki Deuxu rityhynytyhymy hŷre. ¹³ Deuxu Abraõ-ò rarybere tii ibutu bede bede wedu wesemy ratximy hŷre iriõre iribi rimykemy. Tahe bede ywina rybe òraru-ki aõkõ tuu ihŷre, ityhyna òbitina òrarukile wahe. ¹⁴ Bede ywina rybe-ribi tybie tahe itarasadumy ratxikre, tai tahe inatyhyna aõ aõkõ rare. Aõbo Deuxu rarybere aõmy aõkõ rare. Tahe roirekre. ¹⁵ Bede ywina rybe dori Deuxu aõhõkymy dŷñana diôde iny ribedeerynykemy. Teysana aõkõ wahe. Bede ywina rybekõki, timyki iny aõ ityhynyõna. Bede ywina rybe ijõõre-wana òraruna ijõõre. ¹⁶ Tahe inatyhyna-di sohojile iny aõna aõna wiwihi kõ ritamyhŷke. Tai iruxetõena-ribi nade. Tahe aõmybo Deuxu rarybere ibutu riõreriõremy tuu rŷikre. Bede ywina rybe mahâdu tule bede ywina rybekõdu

mahādu-wana wiwana Deuxu rityhynyre. Abraõ riore wesemy ibutumy tai inyboho roire. ¹⁷ Iwese Ritina-ki roire wese: —Jiarŷ aratare ibutu inytyby wesemy mabekemy. Ibutumy iny rityhynyre-wana, iwese Abraõ rityhynyre wese, iwese-ki Deuxu ritake. Deuxu tahe rubu mahādu riixixanymyhŷre rubu-ribi. Tii rarybekeu aõ aõkõ aõwesele tii aõ heka rare. Tii rarybere tule riwinyre. Abraõ heka Deuxu rybe rityhynyre. ¹⁸ Timy heka rariõrenykemy ixidee rôhôtinyöhyymyhŷre. Deuxu dori tamy rarybere: —Kai heka ariòkorereny sôwemy atximyhŷkre. Kai hâwâ hâwâ tybymy mabekre. ¹⁹ Abraõ tatyhyna ritxiönyöhyyre. Timy heka 100 beðoram y idi ratximyhŷre, ixâwire uladu-ribi ramatuarinyreki. Tule ihâwy Sara iuladu herina-di kôremy rôhôtinyre. ²⁰ Timy heka ritxiönyöhyyre Deuxu Rybe. Rityhynymyhŷre Deuxu deàlana riwowydynyre. ²¹ Tii heka rierymyhŷre Deuxu irurudire irybe wesemy aõ rŷikemy. ²² Tai tahe Deuxu tamy òbitina tamy diwahinyde. ²³ Aõ iòraruki aõkõ kia ryberitina awimy raeryre, tamy sohjile aõkõ dori rarybere. ²⁴ Iny òraru-ki tule kia tuu roire. Iny tule inatyhyna-di òbitina ritakre. Inyboho dori rityhynymyhŷre, Innyry Jesuisi rubu-ribi ixixana widŷdu Deuxu raremy. ²⁵ Jesuisi iòludu-ò iwahidŷmy rara inyòrarurenkyi tai rurure. Tahe iny òbitina wahidŷna-ò diixixanyde rubu-ribi.

5

¹ Jesuisi tyhydŷy òraru-ki Deuxu inyboho rimyrenyre. Idi awimy rokoirekemy tii-wana, Jesuisi Kristu-wana wahe. ² Deuxu ruxetðenawo-ki inyboho rotamanymyhŷrenyre. Jesuisi Kristu tyhydŷyna òraru-ki tamy rotamanymyhŷre. Deuxu loosôna worojuxanaõ-di rokoirekre. Tai inyboho reysamy ihŷre. ³ Inyboho bedewona-di hy ihŷrenyre. Ihârele tahe inyboho teysarenyre. Kia dori iny riwiòhenynymyhŷre raròsôna ijôdikemy ruru inydeereny riwahinsky. ⁴ Inyboho rikiijerenyhykeki, Deuxudeewimy rikiwinyrenyke. Deuxudeewina rikiwinyrenykeki, raròsôna rikitarenykre. ⁵ Iny raròsôna tarasana aõkõkeki, uritere rakabedewoõtyhy, Deuxuluuna dori inywo-ki ratxireri. Deuxu Tyytybytyhymy inydeereny wahidŷna rare. Tii dori inyworenkyi Deuxuluuna ritidire. ⁶ Iruruõmy inyboho roiremyhŷre awimy riwinykemy. Tai tahe Kristu inydeereny, inyboho ibinare hâre rurure, Deuxudeewireu. ⁷ Isirare inyõ hâbu òbiti dee ruruke. Tahe hâbu wiwhiky dee òsana iny rurukre, kia heka irutaõre. ⁸ Deuxu tahe luunatyhy inydeereny diteònyde. Iny òrarudurenky hâre, Kristu inykireny rurure. Juhuu heka inyboho òrarudu roire. Ihârele Deuxu taluuna nihiky inydeereny diteòsinyde. Tai heka Kristu inyòrarurenkyi rurure. ⁹ Irubuna òraru-ki heka Deuxuru-ò inyboho òbitimy ihŷrenyre. Irubuna tahe kia riwinyreki irumy inonana tahe iratyre rarekre inydeereny wahe. Deuxu ykarana-ribi Kristu dori iny ritamyhŷre. ¹⁰ Juhuu Deuxu òludu inyboho roire. Tahe wiji ibiòwamy inyboho roire, iriore iny òrarurenkyi rurureki, wahe. Wiji tahe rybe òludu mahādu-ribi wiutàdànamy rŷire. Ibutu kia heka Kristu òraru-ki sohjile ture. Tai iny teysamy roire Deuxu rityhynyreki. ¹¹ Inyboho heka iwitxira Deuxu-wana ratximyhŷrenyre. Tai tahe reysamy ratximyhŷre. Inyboho Deuxu biòwamy ratximyhŷrenyre. Jesuisi Kristu Innyry òraru-ki heka ture.

¹² Hâbu sohoji òraru-ki òraruna bede-ki ralore juhuu, Adaõ òraru-ki wahe. Taile tahe rubu nade bede-ki. Idi ibutumy iny raòrarunyre. Adaõ òraruna-txi resereu, rubu ibutumy iny-ò resere. ¹³⁻¹⁴ Juhuu Adaõ rurure. Iribi tahe ibutumy iny rurure. Moisesi tule rurure. Tahe bede ywina òraru-ki aõkõ tiiboho rurure. Bede ywina dori Adaõ rubu hewo-ò Deuxu riwahinsky Moisesi-ò. Deuxu heka iny òrarunamy aõkõ rôhôtinyre, tabede ywina dori kiau riwahinsky. Adaõ heka Deuxu rybe rityhynyre, tai tahe rurure iwese Deuxu rarybere wese. Tule iòraruna òraru-ki ibutumy iny raòrarunymyhŷrenyre. Adaõ heka Jesuisi-ò rakewesenanykre. ¹⁵ Tiiboho wiwanale aõ kabede-ò aõ diwymyhŷdenye. Adaõ heka rubu diwyde. Jesuisi heka runa diwyde. Adaõ heka sôwemy iny-ò rubu riwahinsky. Jesuisi tahe sôwetyhy-ò Deuxu ruxetðena riwahinsky, tarasana tamyreny riwahinsky. Òraruna sohoji-di heka Adaõ rubu riwahinsky ibutu iny-ò. Jesuisi tahe ibutumy iny-ò biu-ò hena riwahinsky ratxireri òraruna sôwene

hărele. Umytuedeõna wahidŷýdu tii ratxireri. Kia awityhyre. ¹⁶⁻¹⁷ Inatyhymy Adaõ widŷýna ibinare. Jesuisi widŷýna heka awityhymy rare inydeereny. Inyboho dori Jesuisi-wana irumy ratxirenre aõu aõu kowa bede wihiķ-ki, Deuxu òraru-ki. ¹⁸ Aõhõkýmy dŷýnana heka Adaõ widŷýna diwyde ibutumy iny-ò. Jesuisi tahe òbitina diwyde ibutumy inydeereny. ¹⁹ Adaõ heka Deuxu rybe rityhynyõre. Tai iny sôwemy òraruna-txi resere. Jesuisi tahe Deuxu rybe rityhynyre. Tai iny sôwemy heka òraruna-ribi ritare. ²⁰ Deuxu tabede ywina rybe riwahinyre. Tai tahe iny aõbina rierymyhýre. Òraruna-di sôwemy ihýreki, tai Deuxu ruxetõena sôwetyhymy ihýre. ²¹ Juhuu òraruna ratximyhýre iny umyreny-ki. Inydeereny rubule riwahinyrenyre. Wijile tahe Deuxu ruxetõena riwahinyre inyumyreny-ò, inyraykyreny-ò. Òbitina inydeereny riwahinyre Deuxuko-txi. Jesuisi Kristu Inynyrý òraru-ki heka, umytuedeõna inyboho ijõdire.

6

¹ Timykibo Deuxu inydirenry rexituxetõenykeu watxireri Deuxu ire inydirenry rarux-etõenykemy ire rexiorarunanyhýre hărele. Timyki tuuõna. ² Aõkõhyyre. Inyboho heka òraruna dee rubumy ihýrenyre. Timykibo iny ihymy òraruna-txi rekesek? Aõkõhyyre. ³ Jesuisi Kristuni-ki inyboho raratisebenyre, Tule Jesuisi rubu-my ratisebe-ò rururenryre. Kia teerytenye. ⁴ Tiu inyboho risebenyre Jesuisi òraru-ki, tii-wana inyboho rurure. Tai iru týmyra-di inyboho ihyre. Iwese Deuxu taruru-di Jesuisi riixixadŷýnyre wese tule inyboho iru tymyra-di rokoireke. ⁵ Iwese tii rurure wese, inyboho tule rukurenkyre òraruna dee. Iwese Kristu rexixadŷýnyhe wese inyboho tule òraru-ribi ixâwira tii-wana rarehyykremy. ⁶ Iny umy tyby tule rurure Kristu itxeò-ki. Tai inyboho heka òraruna deòdumy aõkõ ihýrenyre. ⁷ Inyõ rurukreu, tii òraruna-ribi ixâwimy ihýre. ⁸ Inyboho Kristu-wana rurukeki, tii Kristu-wana irumy ratxikre. ⁹ Kristu rexixare tii ixbyby ruruõtyhy. Rubu ixbyby tamy reaõtyhy. Kia tahe inyboho rieryrenyre. ¹⁰ Jesuisi rurureu, iny òraruna ixâwina rubulemy rurure. Wiji tahe irumy ihýre Deuxudeehyy. ¹¹ Tule kai arumy atximahãte Deuxu dee iny aõbina bina-ò taruteki rubuwesemy arumy tahe Deuxu-ò. Inynyrýreny Jesuisi Kristu tyhydŷýki. Kiawesele mohõtinyke Deuxu dee, Jesuisi Kristu dee wahe.

¹² Kaiboho dori Jesuisi Kristu-wana atximahãtenye. Òraruna-txi ixbyby besekeõtyhy. Ixideewimy aõkõ rikiwinyrenyke, aõ ibina wahe. ¹³ Aumyreny biwahinybenyke Deuxu-ò iwese iny iru týmyra-di ihýrenyre. Tai tahe òbitile biwinybenyke, òraruna-txi beseõtyhy aõ iyja aõkõ. ¹⁴ Òraruna rybe-ò ijomorenõmy. Tii dori awedu aõkõ rare. Deuxu ruxetõena-ò bexiweloromahãbenyke.

¹⁵ Aõbo tahe awityhyre. Ruxetõena òraru-ki aõbo rekexiorarunanyhýke. Aõkõhyyre. ¹⁶ Òraruna rybe-ò heka bityhynybenykeki, òraruna deòdumy atxibenkye, rubu iòwy rare wahe. Deuxu rybe-ò tahe bityhynybenykeki, òbitimy boibenkye. Bexideòdunybenyõtyhyke òraruna bityhynybenykemy. ¹⁷ Wowydyna Deuxu-ò kanakemy watxireri. Juhuu kaiboho òraruna deòdumy ahãtenye. Tahe wiji inatyhyna erydŷýna tetyhynytyhytenye. ¹⁸ Wiji tahe kaiboho òbitina deòdumy atxitenye. Tahe Deuxu deòdumy wiji toite, tii ixideewimy timybo adirenykre. ¹⁹ Iwese juhuu òrarunawidŷýna-ò texiwahinymahãte wese, wiji bexiwahinybenyke Deuxu-ò, òbitiwidŷýna-ò wahe. Òbitimy rarybemahãre, itýnytyhy kaiboho dori õhõtitymy toite aiximynatyhyrenõ òraru-ki. ²⁰ Òraruna deòdumy atxitenye, Deuxu tetyhynyõtenye. ²¹ Kia aõmydŷýnana wiji ixâruna adeereny rare. Aõbo tahe awimy juhuu tewinytenye. Kia heka rubule riwahinymyhyre. ²² Òraruna-ribi ixinamy atxitenye. Kaiboho Deuxu-ò ibutumy texiwahinyte. Tai umytuedeõna tetatenye. ²³ Òraruna òwy heka rubu rare. Inyõ òraruna riwinykeki, tii ruruke, kia òraruna òwy rare. Deuxu wahidŷýna tahe umytuedeõna rare, Jesuisi Inynyrý rurureki wahe. Idi tiile-wana tukre.

7

¹ Waityhydýýdu seriore, kaiboho bede ywinamy teerytenyte. Tai bieryke aõmybo ararybekre. Inyõ irulemy rariakekile, bede ywina tamy aõ rare. ² Arawesenanykre. Hâwy y heka ihâbu-wana ihymy ihýre bede ywina myna. Hâbu ruruokeki, tahe ixinamy ihýre ijõ-wana roikremy. Hâbu ruruokeki tahe, ixinamy aõkõ ihýre, ijõ-wana roikremy. ³ Inyõ-wana roikeki, hâwy wedenamy raninikre. Ihâbu ruruokeki, tii ixinamy rarekre. Ijõ-wana roike. ⁴ Kia wese rare, waserioreboho, ayreny-ki. Kaiboho bede ywina dee tarutenyte. Kaiboho dori ityhydýýdu mahâdu atximahâtenyte. Kaiboho Deuxu hõrõ mahâdu atximahâtenyte. Rubu-ribi ixixadu mahâdu atximahâtenyte, Deuxudeewina biwinybenykemy. ⁵ Juhuu ixideewile aõ tewinymyhýtenyte, rubu aõmydýýnana wahe. ⁶ Wijile tahe bede ywina-ribi ixinamy inyboho roimyhýrenyre. Iwese ihetxiu tyriti bede ywina rityhynymy aõkõ ihýreny, wiji Deuxu Tyytybytyhy aõmydýýnana inyboho rityhynyrenyre.

⁷ Timybo? Bede ywina aõbo ibinamy rare. Aõkõre. Ihoõkeki tahe òraruna jiarõ arieryötyhy. Bede ywina rarybere wasiõmy. Kiale reeryre aõbo wasimy rare, inyõ aõ arimykemy watxireriu, kia òraruna wasiwelemy rare. ⁸ Timyki, jiarõ òraruna waerysyõna bede ywina tuu rarybekõkeki. Bede ywina dori aõbina binamy riwabe-deerynyre. ⁹ Jiarõ juhuu bede ywina reeryõre. Reeryre tahe aõmydýýnana binale wadee rarerenyre. ¹⁰ Deuxu heka bede ywina riwahinyre juhuu. Tamy ruru riwahinyre bede ywina wahe. ¹¹ Tahe bede ywina òraru-ki heka òraruna riwahinymy. Tai tahe õnosõna riwarubunyre. ¹² Kia bede ywina tahe awi rare, òbiti rare. Õnosõna awi rare. ¹³ Timybo rare. Òbitina aõbohe riwarubunyre. Aõkõre. Òraruna tiire. Tii tahe ibinatyhy rare. Bede ywina òraru-ki iny kia òraruna ibinatyhy reeryrenyre. ¹⁴ Bede ywina heka Deuxu Tyytybytyhy aõmydýýnana rare. Jiarõ heka inyle rare, òraruna heka wawedu rare. ¹⁵ Aõbo warayky dee ibinarele, kiale rewinywâhâre. Aõbo awimy warayky dee rare, kia rewinyõhyre. Aõherekibo? Reeryõre. ¹⁶ Rexierymyhýre aõbo rewinyymyhýre. Reeryre kaa bede ywina awi rare. Tai heka rabedewomy watxiwâhâre. Jiarõ dori bede ywina bede ywina riti reerymy watxiwâhâre. ¹⁷ Retxiõnymy watxiwâhâre. Waruruõhy heka watxiwâhâre. Aõwi ariwinykeò. Òraru heka iõhõmy waribi ratximyhýre waruru ratyre ratximyhýre waribi. Tai heka òraru rewinymahâre. ¹⁸ Waumy ehetxina tahe ibinatyhy rare. Aõbo awi rare heka ariwinykemy rewisõnywâhâre ta heka rewinyõhyywâhâre. Aõwi rewinyõhyymahâre! ¹⁹ Jiarõ rarurunymahâre heka aõbina ariwinykõkemy. Tahe ihârele heka rewinymahâre. ²⁰ Reeryrehe aõhebo ratýýnomyhýre. Jiarõ ixiòrarudýý waõraruna wadi raitxýteitxýtenymyhýre. ²¹ Deuxudeewimy heka ariwinykemy watxiwâhâre. Tahe araõrarunyhyymahâre. ²² Waumytýmyra rarurunytyhymahâre Deuxudeewi widýýna ariwinyke. Awityhy rare wadee. ²³ Ijõ tahe waumywo-ki, waraykywo-ki, ratximyhýre, waumyehetxina waki ratximyhýre. Wadi rarurunymyhýre riwamymy ratximyhýre. Aõbina widýýmy heka wadi rimymy ratximyhýre. Reòludunyõhyymyhýre waraykymy heka rahaõnanymyhýre. Aõwesele heka tuu rahaõnanymyhýre, riòludunyõmyhýreki wahe. Raraykynymahâre warayky-ki, Deuxudeewimy watxikemy. Tule tahe reerymahâre òraruna deòduo jiarõ rare wahe. Waumytýmyra tahe wadee rarybemyhýre òbitimy aõmydýýnana ariwinykemy. Waumyehetxina tahe kialemy wadee rarybemyhýre –òraru ariwinykelemy. ²⁴⁻²⁵ Tai heka urile warayky raleileinymyhý. Mobo riwatake waumyehetxina bina bina aõmydýýnana-ribi? Deuxudeewina-ki, Jesuisi Kristu Inynyry heka iximynamy riwatakre. Tii riwateõnymy wadi rarekre. Wowydyna tamy ariwahinskyre.

8

¹ Tai heka Jesuisi Kristu tyhydýýdu mahâdu rubutyhy-ò heka raõtyhy. Deuxu heka tii ritarenyke tii-wana rarehykye. ² Deuxu-ò Tyytybytyhy dori warurutymyra-di riwarurudýýntyhyre. Rubu-ribi dori Jesuisi Kristu riwatare ixinamy ararekemy. ³ Inyboho heka Deuxu Bede Ywina rieryrenyre, Moisesi tyritina wahe. Tii heka iny òraruna-ribi

iny ixinamy ririradŷñnymyhŷre. Jesuisi Kristule, aõbo, òraruna ruru rahumyhŷre. Aõma rakahurenýtyhy heka iny rururenýdi aõma òraruna ixitawo-di. Rikityhynyrenýtyhy heka aõma ixitawo-di aõbo bede ywina Tahe Deuxu tariõre diteõnyde iny umyrenýwesemy wahe. Tiu heka iòrarunaõhyyre. Tai heka rexiwahinyre iny òrarurený-ki.

⁴ Tai rikityhynyrenýke aõma Deuxu bede ywina. Iny nohõtireny rosake aõbo umy ehetxinarený inydeereny rarybemyhŷré. Ijohonarenýomy ta, irybe-ò, Deuxu Tyytybytyhy rybeòle rokoholamyhŷrený. ⁵ Aõbo Deuxudeewimy biwinybenykeki, tai Deuxu Tyytybytyhy rybeòle heka iny roholamyhŷke. Ixideewimy widŷýmy burubenykeki tahe, aõwaxina boholabenýke umyehetxina rybe-ò. ⁶ Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò ijohona heka iny umytýmyra-ò ridymyhŷre, umytuedeõna-ò, ywina-ò. Umy ehetxina rybe-ò iny rohola wana, tahe rubu-ò iny ridymyhŷre. ⁷ Umy ehetxina dori aõma rare, Deuxu òludu. Deuxudeewimy aõkõ heka riwinymy ihŷre tiu riwinyõtyhy. ⁸ Inyõ ibutumy òraruna ixideewimy riwinykeki, tiu heka Deuxudeewina riwinyõtyhy. ⁹⁻¹¹ Kaiboho tahe kiawesemy aõkõ heka toite. Deuxu Tyytybytyhy heka aworený-ki rasýnomyhŷre. Tai heka umytýmyraõ heka kaiboho ijõdirenyre. Deuxu Tyytybytyhy heka kaiboho ijõdirenyke. Inyõ Deuxu Tyytybytyhy ihoõkeki, tiu tii ityhydŷdu aõkõ rare. Aumytyhy heka rurukre aõrarunaõ direki wahe. Attytyby tahe iruhymy ratxikre, Kristu dori aõraruna riixâwididŷñnyreki wahe, Deuxu araõbitidŷñnyre wahe.

¹² Tai waityhydŷdu seriõreboho. Umy ehetxina rybe-ò uritere ijohonarenýomy.

¹³ Irybe deradŷña-ò beòbybenykeki, kaiboho heka burubenyke. Aõkõkeki arurenýmy mariabenýkre, Deuxu Tyytybytyhy-di wahe. ¹⁴ Ibutumy Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò roholamyhŷre mahâdu, tiiboho tahe Deuxu riõre roire. ¹⁵ Deuxu rybemy bityhynybenyke. Deuxu Riõre wesemy tahe bityhynybenyke, òbitimy atxibenýke, deòdu wesemy aõkõ wahe, buberubenýtyhy. Waha-my tahe marybemyhŷbenýkre heka. Deuxu Tyytybytyhydile wahe. ¹⁶ Ijoirenýmy rakatxirenýkre. Aõmybo Deuxu Tyytybytyhy-di inydeereny roimyhŷreki heka, tuu inatyhymy rakatximyhŷrenýkre inyboho iriõre roiremy wahe. ¹⁷ Ibutumy aõbo Jesuisi Kristu inydeereny riwahinymyhŷke heka, tule inyhõrõ reny heka rare. Iwese tii wowydyna iribi rikitarenýkeki, tii-wana heka aõhõkýmy rokotýñnyreki.

¹⁸ Aõhõkýmy rokotýñnyreki tahe aõnihikýmy aõkõ rare, urihimyòle wahe. Inydeereny dori wowydynaõ kidiwahinykre, sôwetyhymy. ¹⁹ Ibutu bede bede aõna aõna riraõmy roimyhŷre, aõma-ò, Deuxu Riõre mahâdu ibutumy rubu-ribi ixixana kiditýnnykre, rexixamy ibutumy rŷirakre idi biu-ò rirahukre wahe. ²⁰ Kiatxu tahe ibutumy bede bede raaõbinanyke. Iwese Deuxu juhuu riwinyre-ribi resere iny òraruna òraru-ki. Deuxu dori tuu bede riywinyre txioinyhe tahe, rarõsõna rŷire, riwitxi-ranyke. ²¹ Rekeysarenýkre heka Deuxu riõremy heka rakatxirenýkre. Tii ibutumy bede bede-ribi iny ritarenýkre ibutumy òraruna-ribi, rubu-ribi. Ibutumy òraruna aõbina bina deòdu heka rexihukre. Deuxu ibutumy aõna aõna ritýmyranykre iwese tariõre itýmyrare wese. ²² Kaa wiji tahe ibutu aõna aõna aõhõkýmy rotýñnymy rŷira iròdu alòbòrõna, ibutumy heka uladu ijira dese wese heka rijemý aõna aõna rŷira. Aõma, ixixanatxu dehemynykõlemy roimyhŷreki wahe. ²³ Tiibohole sohojile aõkõ, tule inyboho Deuxu Tyytybytyhyre hâre, kia delemý inydeereny rawahinyre hâre, aõhõkýmy rotýñnymyhŷrenýre idi tiu Deuxu tariõremy risýnyrenýkemy riraõmyhŷre. Kia tahe inyboho riraõmyhŷrenýre. ²⁴ Inyboho dori tararõsõna-ki kawese awirenýre. Inyõ irarõsõna itýnykeki, aõbo tahe riraõmyhŷke. ²⁵ Tai tahe Deuxu rikityhynyrenýke rikiraõrenýmy aõma, inydeereny tuu raryberé, rikitarenýkré. Rikiyrymy rikiraõmy rokorokomyhŷrenýkre.

²⁶ Iwesele tahe Deuxu Tyytybytyhy heka iny riwiõhenanyrenýkre. Inyumi aõmydŷñnanarený heka aõhebo rotýñnymyhŷre txuõ txuõlemy iny riwiõhenanymyhŷrenýkre. Inyboho riwiõhenanyrenýkre aõma inyboho rierykõreki ixitõedŷ. Deuxu Tyytybytyhy inydeereny dori rexitõenýmyhŷre tii inyboho heka aõmy rybe inyboho rierykõmyhŷrenýre inydee risýnnymy rarybemyhŷre

tuu. ²⁷ Inytybyreny heka ibutumy inyraykyreny, inyworenry, rierymyhŷre. Tii heka rexitðenymyhŷre inydeereny iny òbitinarenry-di, iny ywinarenry-di iny riixitðedýñymyhŷrenyre. ²⁸ Ibutumy aõbo inydeereny rabededyñnananymyhŷré heka inydeereny awire. Deuxudeewina heka rikiwinyrenyke inydirenry ratximyhŷre Deuxu dori inyluurenrye. Tii dori iny ridyre tariore wesemy. Tii dori kiamy juhuu rôhötinyre. ²⁹ Juhudihikýle Deuxu rôhötinyre mobo tamy rakemy. Tahe tiu rierymyhŷre mobo aõma inyboho tamy kanakré. Tiu heka rierymyhŷre timybo widi rarekré, tariore wesemy idi rarekré. Iriore heka sôwemy iseriore relekre. Iriore tahe juhuule ityhydýñdumy iuhe rŷire, iseriore wesemy wahe. ³⁰ Tii heka inyboho rihitxinyrenyre. Tii heka ryrymyhŷre tamy, kanakemy. Tii inyboho tamy ritehemynyreu, heka inyboho tamy ritehemynyrenyre. Iny òraruna-ribi inyboho riixâwididýñymy Deuxu, Jesuisi, Deuxu Tyytybythy ywina heka inydeereny riwahinyre.

³¹ Ywimy rakatxirenykemy heka inydeereny rôhötinymy ihŷre. Wowdyna heka inydeereny riwahinykre. Timybo rakaryberenykre. Awire heka ibutumy. Nihikŷre. Deuxu heka inyworenry-ki ratximyhŷre. Tii heka iny dinodurenyre. Inyòludurenyôhyyre ratxirenyke, sohojîo. ³² Ibutumy inydeereny riwahinykre –inydeereny dori taRiôretyhy dori diwahinyde. Diwahinyde heka inydeereny rurukremy. Deuxu heka iny riixâwididýñyrenyre. ³³ Inyboho heka òbitimy ratximyhŷrenyre tamy rakatxirenykemy. Tii dori iny riwinyrenyre òbitimy. Inyõ rarybeôtyhy iny òbitimy aõkõ ihŷre. ³⁴ Inyõ heka iny myreny rarybeôtyhy rukururenrykremy. Jesuisi Kristu dori inydeereny rurure, iny òrarurenry-ki. Tii ixityre rubu-ribi rexixare inydeereny. Katahe ronymyhŷre Jesuisi heka rexitðenymy ronymyhŷre inykirenry. Deuxu-ò heka iny riixitðedýñyremy iny direny ronymyhŷre. ³⁵ Tiu heka rihitxinyôtyhy, aõma Jesuisi Kristu luureki wahe. Aõhõkýmydýñana dori rakatxireny. Tii heka iny rirubunyrenyke. Iny rama rirubunyrenyke inieruõmy. Bede brebuwo-ki rakatxirenyke. Iny myreny rarybemyhŷkre. iny rirubunyrenykre. Ta Deuxu inywanarenhy ratximy ihŷre. Tiu heka Deuxu-ribi aõ iny rihitxinyrenyôtyhy. ³⁶ Inyboho heka rubu riraõhyky ratximyhŷrenyre, rexiywinyhykyle. Kia rikiwinyrenykre aõma Deuxu luuna-di xiery –iwese budoeni tarubuna riraõmy rŷimyhŷre wese. Deuxu rybe inykorenry tuu relyymyhŷre. ³⁷ Taiki heka imahâdu-ribi rokotarenykre. Kia òlona inyhõrõreny rare. Kristu dori inydeereny rurure. Aõ heka iny rihitxinyrenyôtyhy Deuxuluuna-ribi. Rubu dori iny rihitxinyrenyôtyhy. Umy tiu iny-ribi rihitxinyôtyhy. Ÿju dori tiu iny rihitxinyôtyhy. Aõbinahaký heôty, rubu bina heôty dori tiu Deuxu luuna-ribi rihitxinyôtyhy. ³⁸ Aõ heka iny rihitxinyôtyhy Deuxuluu-ribi. Biu wenonana dori, beheý ratyre, tiu Deuxu luuna-ribi iny rihitxinyôtyhy. Wiji aõna aõna itõmo rahudi aõna aõna, aõtxi aõna aõna tiu iluuna-ribi rihitxinyôtyhy. ³⁹ Kia ibutumy wadee inatyhy rare. Jesuisi heka Deuxu inydeereny ritýmynymyhŷre ibutumy iluuna iny òrarurenry-ki rurureu.

9

¹ Kaiboho waijoieny, waityhydýñdu seriore mahâdu. Kristu hõrõ jiarý rare, inytyhy rare. Deuxu Tyytybythy, Jesuisi Kristu-wanale rierymyhŷre kia inatyhy rare.

² Rabedewomy heka watxireri waijoi rityhynyõreki. Deuxu Tyytybythy kia rieryre. Txuõ txuõlemy, ruõ ruõlemy rabedewomy watxihâre. Txiole txiole aõmydýñnanamy adeereny ararybeke kaiboho tarasanaõ boibekemy. ³ Deuxu riwatxuhoke Kristu-ribi waijoi derowymy, iwiõhedýýkeki. Jiarý heka ihyy arurukemy waijoi ityhydýñdukõdu mahâdu wahe ixi-di tamyreny rahötinymy watxireri. Kia biu-ò hena ritarenymy wahe. Tahe aõkõre heka. ⁴ Deuxu heka tamyreny sôwemy diwahinyde. Ihârele tiiboho ijomha deramy rekoamahârenyre. Aõma, rihitxinyrenyhe heka taijoirenomym. Ridyrenyre heka bederahy-ò loosõna-ki biuwetykywo-ki. Tahe tamyreny rarybere tii iluurenymy. Tamyreny heka sôwemy aõ kidiwahinykemy idirenry ratximyhŷre. Tule tabede ywina rybe tamy diwahinyde. Tai tahe Deuxudeewina reeryrenyre. ⁵ Tamy heka Deuxu wowdynaõ riwahinyrenykemy Deuxu teòduõ kanake tii tamy rarybere.

Tybyreny dori ilahiboho dori rityhyynyrenyre, tii Deuxu sōwemy rityhyynyrenyre. Kristu tahe tule judeu mahāduō ratximyhŷre, waijoi wahe.

⁶ Deuxu rybe inatyhytyhy rare. Sōwemy iny judeu mahādu wese roire. Ibutumy tahe judeu mahādutyhy aōkō roire. ⁷ Ibutumy judeu Abraō riore riore rŷira mahādu aōkō heka Deuxu rioremy rarekre. Deuxu heka Abraō-ò rarybere: —Ijai riorele ariōkōre rarekremy ijō aōkō. Ibutumy Abraō riore, Ijai riore aōma ityhydŷýdu aōkō roire. ⁸ Ijō iriōrekōna mahādu tahe ityhydŷýdu heka roire. Kia Deuxu rybe rityhynymyhyrele heka ityhydŷýdu mahādumy rŷira —judeu mahādu tyhy wahe. ⁹ Juhuu tahe Abraō-ò Deuxu rarybere: —Ahāwy Sara, iriōredikre ijō beōrāu wahe. ¹⁰⁻¹¹ Iu tahe Ijai iriore hāwy-wana herinanyreu, Rebeka-wana roire tahe inatxi uladumy heka Rebeka tamy kidiwahinykremy riywinyra. Ijau juhutyhy iriōredelamy reakre riywinyra. Ijō tahe Ijaō ini rarekre. Kawese Deuxu rarybere uladu reakōule: —Jiarŷ heka Ijaōmy retamy rarybere Ijau aōkō. Jiarŷ aōna aōna sōwemy tamy adiwahinykre. Deuxu kiamy rarybere Ijau reakōule. Tiu aōwiwhiky aōbina bina riwinyke aōkō. Myle roireri. Deuxu riteōsinyre ijō tarasanamy reake-ribi tahe ijōle tuu reare. Aō uladu tuu riwinyreriki aōkō Deuxudeewimy tuu riwinyre. ¹² Juhuutyhy Rebeka-ò rarybere: —Idela taseriōre deōdumy rarekre. ¹³ Iwese tyyriti-ki roire wese: —Ijaō iluure tahe Ijau aōkōre.

¹⁴ Aōmybo tahōtinyteri? Deuxu aōbo adee ibinare kia riwinyreki? Aōkōre heka. ¹⁵ Deuxu rarybere Moisesi-ò: —Jiarŷ heka awimy inyōdee ariwinykre, tahe tuu ariwinykre. Inyōdee ruxetōena ariwahinykeki, tamy ariwahinykre iixideewimy. ¹⁶ Deuxu ruxetōenale heka rare, iny aōmysydŷý sōwehekŷmyreki aōkō inydee tarasana riwahinykre. ¹⁷ Kaheka iny rieryre Faraō (Egito bede iōlō) ijyy dori inydee kia riteōsinyre iwese Deuxu rare wese wahe reteherenyké. Deuxu kiamy rarybere Faraō dee: —Adee kŷny ariwahinyre ruruō kai bonyke iōlōmy. Tai tahe ibutumy iny wani wiwhiky-ò roholakre. ¹⁸ Ibutumy Deuxu ixideewimy tuu riwinymy rŷirakre. Ruxetōena riwahinyke tamywi tahe riwahinyra.

¹⁹ Inyō tahe wadee timy rarybeōtyhy: —Aōherekibo kawesemy Deuxu inyō aōhe risŷnykre ada amo bohe Deuxu aōwidŷýna deramy reakre. ²⁰⁻²¹ Tiu moō rarybeōtyhy Deuxumy ibinamy. Iu inyō butxi riwinykre, aōma sudeō rimykreu, riwinykre heka butxiwhikyō tamyrikeki. Ibinaō riwinykeki tasŷ iwesele riwinyke ibinamy tuutyhymy. Bedenamy riwinyke noijaka tamy ridemyhŷkemy. Ijō butxi tamy wikeki. ²² Iwesele heka Deuxu rare. Rebureke heka inyōdee raykarananyme. Ijō-ò tahe awike ta ruxetōena-di riwiōhenanyke iaōna aōna riijemey. ²³ Idi tahe rōkōhōtinyreny timybo Deuxu wina, Deuxu loosōna awiremy iruxetōena inydeereny riwahinyhyymyhyre. ²⁴ Judeukōdu mahādu Deuxu ritare. Judeu mahādu yribi sohoji aōkō. Inyboho. ²⁵ Osea tyyriti-ki rybeō kiamy tai roire Deuxu rarybere wahe: —Ijō mahādumy sŷ aronykre wariōremy. Tahe waijoiy-ribi aōkō waijoiō mahādu aōkō waijoiy arininikre idi aritakre. Tuumy ararekre. Tiu heka luuna juhuu inyō rewahinyōhyre. ²⁶ Deuxu rarybere tiu: —Kaiboho juhuu waijoi aōkō toite, tuuōmyta kowa-ki wariōreronymy boibekre. ²⁷ Isaia tule rarybemyhyre aōma judeu mahādumy wahe. Sōwemy, sōwemy imahāduō hāre tahe, ibutumy tarasanamy reakre. ²⁸ Deuxu ele elemy rotŷnykre timybo rarybere myna. Ijō-ò ruxetōena riwahinykre ijō-ò adehuna riwahinykre riixāwidinyrenykre. ²⁹ Ijō Ritidŷýna-ki Isaia rarybere: —Deuxu ibutu dinodu heka ruxetōena riwahinyokeki, ibutumy judeu mahādu riixāwididŷýnykre iwese Sodoma hāwā Komora hāwā-wana riixāwidinyre wesemy wahe.

³⁰⁻³¹ Timybo rakaryberenykre kia aōmydŷýnanamy? Kialemy: —Judeukōdu mahādu-ò Deuxu tarasana riwahinyre tiu Deuxu riijeōhyymyhyre hārele. Judeu mahādu heka rityhynykemy idi ratximyhŷre ibede ywidŷýna-di tahe tiu heka ritaōhyymyhyrenyre tarasana. ³² Bede ywina rybe riyrubunykehāre awikehāre tiu tarasana ritaōtyhy. Rityhynytyhykekile heka tuuke. Tai tahe ritaōre tarasana, rityhynytyhyōrenyre. Tai tahe iwere mana iny riatmyhyre were rydŷýnarenyre. ³³ Ijōti nihiky heka roimyhŷre. Tiu heka riōhōreōtyhy iweribi-ò. Deuxu rybe-ki kia wesemy roire: —Judeu mahādury-ki

mana nihiký wese retidimy doimyhýde. Sõwemy heka iny rýira tiu heka ityre-di rariaötyhy biu-ò hena-ò dehemynydeki wahe. Kia iny rityhynymy Jesuisi Kristu rýirale tahe ritakre tarasanaõ heka inatyhymy.

10

¹ Waityhydýýdu seriore, rexitðenymy wähäre heka Deuxu-ò ibutumy judeu mahädu biu-ò henamy rýikemy. Kiamy tuu rarumahäre. ² Reerymahäre tiiboho ibutumy rityhynymahärenyremy Deuxu. Tiiboho ityhydýýnarený tahe òbitihyky aökõre. ³ Tiiboho kiamy röhötinymahärenyremy aõma judeu mahädu heka bede ywina rybe rityhynyrenykekile rexiobitinykemy heka röhötinymahärenyremy Kristu-ò ta rexiwelörökõlemy Kristu bede-ò rexihumyhýre, tai Deuxu iny-di awimy rarekemy. ⁴ Bede ywina heka Deuxu aõmydýýna tarasana aökõ heka rare. Kristu rityhynymahärenyke. Kia weseleke heka tii rimyrenyremy rexiobitinyre. ⁵ Moisesi dori ròritidýýre tuu: — Inyõ tiu òraruna-txi reseõhyy rarekeki, taile iny tarasanamy ratxike. ⁶ Kiamy heka ityhydýýna namyhýde. Uritere inyõ Kristu biu-ribi kòdidykemy ixinohõtidýýona Kristu kidiwykredi uritere nohõtirenyömy, isiratyhyre wahe. Tuu aökõ iny òbitidýýna-ki rahamyhýre. ⁷ Uritere Kristu ixixana-di mohõtinynõomyke isiratyhyre dori kia-ribi òbitidýýna kiditakremy. ⁸ Tii heka inyboho ribedeerynanymyhmýre. Iòhõlemy heka iny-ribi ihýre warybereny wahe. ⁹ Iny taykyrenykile rityhynymyhmýre inykile. Tai tahe rarybere inywitzira-ò aõma Kristu iny wedureny ihýremy wahe. Inyworený-ribi rikityhynymyhmýrenykeki. Aõma Kristu heka Deuxu riixixanyre rubu-ribi. ¹⁰ Taiki tahe biu-ò hena rakatarenykre. Aworibityhy rikityhynymahäke. Kiamy heka iny òbitimy rekelerenyke Deuxu dee wahe. Rarybeke iny-ò rityhynymy ratximyhýremy tai tahe tuu relemy ratxike. ¹¹ Kiamy heka Ritina-ki roimyhýre: —Inyõ rityhynyttyhyhyyke heka teysamy ratxike. Tiu heka anabedewoõthy tatyhyna-ki. ¹² Judeu mahädu dori judeukõdu mahädu-wana wiwesele rare. Ibutumy heka sohojihyyle iwedure, Inynyrý wahe. Ibutu heka inydee riwahinymyhmýre aõmybo iny rexitðenymyhmýre wahe. ¹³ Iny rexitðenymy-wana Inynyrýni-di tarasanamy, tai iny-ò riwahinymyhmýre. ¹⁴ Teerykõte heka timybo idi ratximyhýre rexitðenymy. Timybo bieryke inyõ tuu relyykõhäre heka rityhynyke. Tamy heka roholaötyhy inyõ tuu relyyökeki tiu ityhydýýona. ¹⁵ Inyõ heka raötyhy, inyõ biteõnyökeki wahe. Kiamy tahe Tyriti rarybereri: —Kia Rybewihikýmy rybedu heka awi heka rare, dehemynyna heka awire, deysana rybe dori diwymyhýde. Deuxu rybena ywina wihičý heka diwymyhýde. Tai tahe iny reysamy heka aõma Deuxu Rybewihiký tamy riwymyhýreki wahe.

¹⁶ Ibutumy aökõ tahe rityhynymyhmýre. Iwese Isaia Deuxu rybedu rarybere wese: —Inynyrý, Rybewihikýmy tamyreny heka rarybemyhýrenyremy. Ihärele tahe rityhynymyhmýrenyremy. ¹⁷ Ityhyna heka Rybewihiký-ò iny roholamyhýreu, rityhydýýmyhmýre. Kristu ityhyna tamy kedehemynykre, rybe wihičý òraru-ki wahe. ¹⁸ Dýýraxinaõ ariwinskykre. Taholatenyõte aõbo Deuxu rybe-ò? Kohe, ibutumy heka roholamyhýre. Tyritina-ki roire: —Deuxu rybe týmyra wihičý ibutumy riteònomyhmýre hawä hawämä. ¹⁹ Ijõ arýýraxikre: —Judeu mahädu aõbo kia rieryömyhmýre? Moisesi tyriti-ki roire: —Deuxu biu-ò hena judeukõ mahädu-ò ariwahinskykre. Waijoi mahädu ariwoxibronykemy. ²⁰ Isaia tahe idi tuu rarybere: —Iny wiwana mahäduõ heka Deuxu riijemyhýre. Tii rexitðenymytaðrysdyu mahädu-ò. Itxi reare. ²¹ Isaia rarybere Judeu mahädumy kia: —Ihärele Deuxu iny ritobinyrerimy ihýre iny, iny nohõtibinaki wahe.

11

¹ Kaiboho heka timybo tahõtinymahätenyte Deuxumy? Tii aõbo taijoi-ribi nohõti rosaremy —judeu mahädu-ribi? Aökõre. Jiarýle, Paulo, judeu mahäduõ rare. Jiarý heka Abraõ riokoreõ rare. Benjami ijoicõ heka jiarý rare. ² Deuxu taijoi-ribe nohõti rosaõtyhy. Tii juhuu ritare. Elia juhuu Deuxu-ò taijoimy rarybere. Ryberiti-ki kia roire: ³ Tiiboho heka rybedu mahädu rirubunyre. Tule axiwena wahidýýna ribòhonyre. Jiarý sohojile

aluure Deuxu. Tule ròrubudýymy wadi ratxirenyreri. ⁴ Timybo Deuxu heka Elia-ò dirawyonyde: —Aõkõre, kai ihewoludutyhy waluunadu aõkõ tate. Waluunadu 7000 inymy rýire aribihitximy wahe. Tule Bali suritxoo tiu rityhynyrenyôhyymyhýre. ⁵ Katahe wijile iwesele rare. Iny ibutemy Deuxu hõrõ mahãdu rýire. Tii taruxetòenadile ritarenyre. ⁶ Deuxu ruxetòena heka aõ iòwy-di aõkõ riòwynymyhýre Deuxu riwahinymyhýre. Aõwiwhiký diwinymyhýdenydeki aõkõ heka tuu heka ratximyhýrenyre iòwydikeki tahe aõ ruxetòe aõkõ rare. ⁷ Deuxu heka judeu mahãduõ rihitxinyre tarasanamy reakré. Ijõ tahe iwety mahãdu wesemy ijõ rýira. Deuxu tamy tarasana-ò ryryreri tiiboho roholaõre. ⁸ Tyyrıtina-ki rarybemyhýre rôrõmy ratximyhýrenyremy. Deuxu heka riruberenyre ihâre ta tõhõtireny ratòbonyrenyre. Taita rieryôhyrenyre heka Deuxu Tyytybytyhymy rarybemyhýrenyreki wahe. Iwesele heka wijina roimyhýre. ⁹ Ihetxiu Iòlò Davi iwesele rarybere: —Kia heka taworana bedehesina-ki, ramyrenykre, raborenykre, tabonahemy reserenykre idi aõhõkýmy rotýnykre. ¹⁰ Irue idymy releke tiu robiõkemy. Tiumy rarabunykre iaõbinabina-ki.

¹¹ Adeereny arýýraxikre kiamy: judeu mahãdu resereu ixãwire aõbo? Aõkõre. Urile tarasana nade judeukõdu mahãdu-ò tai. Judeu mahãdu ibinamy tai rôhõtinykemy. ¹² Judeu mahãdu òraruna òraruna-ki heka sõwemy iny-ò aõwiwhiký nade, judeukõdu mahãdu-ò wahe. Tahe awityhymy rarekre ibutumy judeu mahãdu ralokremy. ¹³ Jiarý, Paulo wahe, rybe wahidýdu heka jiarý rare. Judeukõdu mahãdu-ò tii heka jiarý rare. Uritere nohõti losarenyömy kia waaõmysõdýyna rare. Kia awi heka wadée rare. ¹⁴ Deuxu heka adeereny aõ nihiký adeereny riwinyre, kaiboho judeukõdu mahãdu rare. Judeu mahãdu robikre. Tai heka tiiboho biu-ò hena mahãdu-wana ratxikemy riwisýnykre. Kia wese õsana ijõ tarasanamy rimykemy. ¹⁵ Judeu mahãdu wiji rityhynyõreri. Tai Deuxu ijõ mahãdu-ò biu-ò hena riwahinyre, judeukõdu mahãdu-ò wahe. Iny sõwemy tai ritamy rýimyhýre òraruna-ribi. Iwese inyõ rubu-ribi riixixanyre wese kia rare iu judeu mahãdu ralòkreu wahe. ¹⁶ Juhuu paõ ere awimy Deuxu-ò biwahinykeki, ibutumy paõ ihõrõ rare. Òwòru rutysõmo Deuxu-ò biwahinykeki, ibutumy òwòru ihõrõ rare. ¹⁷ Òwòru ere judeu mahãdu wese rare. Tiiboho òwòru-ribi raõrõmy raremyhý. Kaiboho judeukõdu mahãdu teròwymy atximahätenyte. Kia òwòruru wesemy òwòru-ò ralõmy atximahätenyte, tai tahe arumy atximahätenyte. ¹⁸ Ixityhymy nohõtirenyömy. Kaiboho dori iratyre awimy aõkõ atximahätenyte. Òwòru rutysõmo aramyre judeu mahãdu tyby wese wahe. Aõkõkeki, kai bedesekre òwòru desede wese. ¹⁹ Kaiboho õsana marybebennykre: Tiiboho òwòru-ribi ritamy raremyhý inyboho rikibonyrenykre. ²⁰ Inatyhy rare. Urile õhõti-ribi losarenyömy tiiboho iribi ritamy raremyhý rityhynyõrenyreki. Tule kaiboho talõmy tatemyhý tetyhynamyhýtenyteki. Tai ixiwededyõrenyre urile bexityhynamy. ²¹ Judeu mahãdu heka òwòru rutyhy wese raremyhý. Ihârele tahe Deuxu òwòru-ribi ritare. Timybo tahõtinytenyteri —Deuxu aratarenyõtyhy. Tule aratarenyke timykeki. ²² Deuxu dori ywimy rare ijõ-ò. Tule tii isirare ijõ-ò: —òraruna-txi besebenykeki, tii aratarenyke. ²³ Judeu mahãdu ixypy rityhynyrenykeki, ixypy Deuxu ritidikre iherina-ò. Deuxu irurudirare ixypy ritidikremy —isiraõre Deuxu-ò. ²⁴ Kaiboho heka òwòru bederahy ludu wesemy atxitenyte. Iwese òwòru ludu-ò tii aratidirenre wese. Judeu mahãdu dori òwòru ludu wesele rare.

²⁵ Waityhydýdu seriore, inatyhynaõmy adeereny arelyykre. Deuxu rieryre tiwesemybo judeukõdu mahãdu rityhynykre. Ikonana kaiboho bityhynybenykre, judeu mahãdu ixypyble kanalokre. ²⁶ Tai tahe ibutumy judeu mahãdu ritakremy. Tyyrıtina-ki heka kiaweselemy roire: —Siaõ-ribi tarasaduõ kanakre. Ibutumy heka judeu mahãdu òraruna-ribi kòdòosekre. ²⁷ Kia bedeu heka aritakre iòrarurený wahe iwese tuu rarybere wese juhuuhukýle. ²⁸ Katahe rasõwemy roira aõma judeu mahãdu wahe. Tiiboho Rybewihiký òludu roire. Tamyreñ heka awi aõkõ Rybewihiký. Kia heka adeereny awimy ròhõnyre. Tetatenyta dori Deuxu-ribi aõma iwahidýyna aõna aõnawidýynamy. Deuxu juhuu taluunamy walabiereny-ò rarybere. ²⁹ Deuxu heka tiu riwitxiranyôhyymyhýre. Releke wana heka riwinymyhýre tahõrõ mahãdu dee. ³⁰ Judeu mahãdu heka Deuxu

rityhynyōmy roimyhŷre wahe. Tai heka Deuxu ruxetòena adeereny diwahinyde. ³¹ Katahe judeu mahādu heka wiji roire ityhydŷymy aōkō. Aōutxu tahe Deuxu ruxetòena ixybyle rimykremy rŷira. Deuxu heka iximymy iny riteònryrerimy ihŷre. ³² Deuxu ibutumy òraruro-ò rityhere idi taruxetòena ritŷnynykemy.

³³ Iny Deuxureny aōwi dinodu heka rare. Ibedeertyhytihy rare. Inyō ibedeywidŷyna rieryōhyymy hŷre. ³⁴ Tiu rikieryrenyôtyhy irayky, tiu rikibedeeryrenyôtyhy. ³⁵ Inyō tiu Deuxu tadiwidŷydumy isŷnyōna. ³⁶ Ibutumy dori Deuxu-ribi hikŷle nade ixidee. Ibutumy iruru namyhŷde. Tai tahe ibutumy wowydyna tamy rikiwahinyrenykemy inyboho ratximyhŷreny.

12

¹ Tahe waityhydŷdu serioreboho, aumyreny heka biwahinybenyke Deuxu-ò. Aramyreny kemy òbitihyylemy. Kia wowdynatyhy Deuxu-ò. Tii dori ibutumy aōma inydeereny riwinyre. Kia ibutele rarekre tamy. Tii dori sōwemy riwinyre inydeereny. ² Uritere riraōmy bede ludu mahādu wesemy. Iwitxiramy boibeke. Tai Deuxu dee awimy kia rarekre. Aumy tŷmyramy ibutumy biwinymahâke. Tai tahe Deuxu ribedeerynanykre aōbo awire.

³ Jiarŷ heka Deuxumy rybeduōmy rare adeereny. Tai adeereny ararybekre bexijebenyke. Òbitimy marybemy aumy-ribi. Deuxu-ribi ityhyyna adeereny diwahinydekí heka aōhe botŷnykemy mohōtinymahâbenyke. ⁴ Umy heka sōwemy txura txura roire, umy hitxi hitxinamy rŷire. Kristu ityhydŷdu mahādu kia wese rare, Kristu woludu mahādu wahe. ⁵ Tule Kristu mahādu sōwemy aōmysydŷyna witxira rŷire. Sōwemy iny wiribi hitxi rŷire. Iwese umy sohoji wese Kristu wo mahādu rŷire. Ibutumy wiribi hitximy raaōmysydŷymy iwidŷymy rŷimyhŷke. Inyboho heka ibutumy iaōmysydŷyna Deuxu-ò rikiwinymy hŷrenyke. ⁶ Deuxu heka aōwidŷyna widŷyna witxira iny sohoji sohoji-ò riwahiny my hŷre. Kai heka tŷnydŷyna abrysikeki, awimy bexityhynyke awimy biwinykemy. ⁷ Awimy wiòhedŷymy atximahâte wana, bòwiòhenanyke awimy. Rybedŷydumy atxiteri-wana awimy òbitimy bibedeerydŷymy. ⁸ Deuxu rybemy rybedu atxiteri-wana marybeke inydee bexityhynyky. Deuxu sōwemy adee nieru riwahinyre-wana, bòwiòhenanyke inywitxira. Inydinodumy atxiteri-wana, òbitimy maaōmysydŷy ibutu dee. Kia dohodŷdukeki botohodŷykre inyō aō biwahinykeki awowi-di bowahike.

⁹ Wiribi ihitxidŷyōmy. Tuu luu-di tahe inywitxira hitximy. Uritere rybeōmy urirybele. Uritere rybe òbitikōmy rŷireò noōmy. ¹⁰ Kaiboho ityhydŷdu seriore atximahâtenyte. Tai wiluumy atxibenkye. Widee biwowydnybenyke, ixidee aōkō. ¹¹ Aōmysydŷyna-di boibenkye. Ibutumy Innynrŷ-ò biwinybenyke eysareny-di. ¹² Beysamy atxibenkye ywina-di aōkōkŷmy dŷnana-ki. Bexitōenyhyymahâbenyke. ¹³ Aityhydŷdu seriorey-ki inyō aō ihoōkeki, tamy biwahinyke ahōrō-ribi. Inyō ihetoōkeki, bidybenyke aheto-ò. ¹⁴ Inyō ibinamy adeereny riwinykeki, tahe ibinamy aōkō biòwynyke. Bexitōenyke Deuxu-ò tamy. ¹⁵ Inyō reysakeki, tii-wana beysake. Inyō rahinykeki, robukeki, tii-wana mahinyke, bobuke. ¹⁶ Ywimy ibutumy iny-wana boibebyke. Ixityhy aōkō nohōtiōmy. Kai dori ibutumy aōkō teeryte, tule aaōmysydŷy bina awimy bimybenyke. ¹⁷ Inyō adeereny ibinamy riwinykeki, ibina-di aōkō biòwynybenyke aōma uritere ywihyylemy boike. ¹⁸ Wiwesehyyle ywimy rŷimyhŷre. ¹⁹ Inyō umy aōma rarybekeki, uritere ixiòwydŷymy nohōtiōmy. Deuxu-wana birimy. Tii heka riòwynykre iaōhōkŷmydŷnana-di. Kia tahe roire Tyritina-ki. ²⁰ Aōma aōludu ramamy ruru wana, tamy rŷsŷna biwahiny, bemy tii ruru wana, tamy bee biwahiny. Tai tahe tii raixŷrure aōbo adee riwinyre lau. ²¹ Aōbinahakŷ rŷira-wana, uritere ijiradŷyōmy. Ibutumy aōwiwhikŷle aō biwiny my hŷke. Tai tahe rexihuke aōbina bina.

13

¹ Bityhynyke bede dinodu. Deuxu dori risŷnyre bede dinodumy, Ibutumy dinodu heka Deuxule inydeereny riwahinyre. ² Inyō bededinodu rityhynyōkeki, tii heka Deuxu rity-

hyntyõmyhŷre. Iny òbitimy ratxikeki, tiu bede dinodu rimyõtyhy ròtena-ki aõhõkýmy dŷñana rotŷnyõtyhy. ³ Inyõ òbitimy ratxikeki heka tiu bede dinodu lau ruberuõtyhy aõhe risŷnyõtyhy. Urile iny aõðtaðtalemy rotŷnyreu tahe, tiile rubberumy hŷre bede dinodu lau. ⁴ Bityhynybenyke ibutumy bede ywina aõbo dinodu mahâdu raryberé. Brebuõlemy botŷnybenyke. Deuxu diteònnyde heka bede dinodu iny riwiòhenanykemy. Kai aõhõkýmy botŷñymy hŷke aõðtaðtam y tatŷñymahâte-wana. Bede dinodu dori tuu nade. ⁵ Ibutumy bede dinodu bityhynyke. Tii heka biwinybenyke Deuxu dee kia awire. Tai heka aõhõkýmy botŷnybenyõtyhy. ⁶ Tule iòwy biòwynymahâbenyke. Ibutumy heka biòwynymahâbenyke aõma tuu dinodu rarybemahâre wesemy. Tai dori riòwynymy hŷre iaõmysdŷýdu. Tii heka anawiòhenanymy hŷde. ⁷ Biòwynymahâbenyke aõbo òbitire, ibutumy wahe. Aõma dinodu iòwydŷýmy rariòwymahâre-wana biòwynyke ibutumy awedu mahâdu wahe. Bityhynyke ibutumy.

⁸ Inydee tanadevenymahâte-wana, biòwynyke òbitihyylemy. Inywixira luumy atximahâke ibutumy iny wahe. Tii dori Deuxu bedeywina-ki bede òtiidýña xiery ratximy hŷre. ⁹ Ibutumy Deuxudeewire heka kaa rare. Aeryna luumy iwese ixiluure wese, tahe tam y ibinaõre. Kai rubudŷýomy aõbo, ada wasimy iribi texiwonyte ada ihäwy-wana maðtakemy aõbo, texinohõtidýñyte. Uritere aõbina-di ixinohõtidýñomy aeryna-ò. Uritere aõbina widŷýomy. Aerynaluumy mabeke iwese kai ixiluure wese wahe. ¹⁰ Luuna inyõ-di rarekeki ibina inyõdee riwinyõtyhy rare. Ibutumy Deuxudeewina heka riwinymy hŷre. Tii sohojile heka bede ywina-ki awityhyre.

¹¹ Tule heka òbitimy matximahâke. Bededŷñana dori iòhòmy resera. Bede ityre reakremy namyhŷde. Bexixabenyke wa, Innyry heka iòhòmy ratximy hŷre inonana-ò. Iòhòtyhymy relera juhu rityhynyrenyre-ribi. ¹² Ruu heka ròhònymy rare. Txuu tule iòhòmy wahe. Uritere aõbinahaký bedeluruhuký aõmydŷñana widŷýomy. Diabo ijesu bitake aõwiwhiký widŷý wahe. ¹³ Òbitimy biwinymahâke iwese txu rojuxana iny ratximy hŷre wese. Tai ibutumy iny rarybemahâke kai iluumy atximahâtemy. Uritere abededŷñana huduõmy –itxýteõmy, òtaõmy, adeburemy ijiraõmy, ihäruõmy. ¹⁴ Bexitõenymy hŷke Innyry Jesuisi Kristu-ò wahe anawiòhenanykemy. Tai tahe ibutumy òbitimy biwinymahâke. Uritere arayky aõmydŷñabinabina nohõtiõmy.

14

¹ Ijoiõ ityhydŷýdu mahâduõ amahâdudŷýmy ruruukeki, ròtena ixinamy ralõke iityhyna ibuterehâre tii-wana aõna aõnamy widee rybetyhymy rybeõmyke. Aribi hitximy raraykynyke hâre, bidyke. Ihârele biròtenybenyke. ² Ityhyna irurukõmy ratximy hŷre hâre biròtenybenyke. Tii òsana kiamy raraykynymy hŷre: Iny rexìowynyke iròdude riròmyhŷrenyremy ijõ röhötinyke. Kai tahe òsana mohötinyke kiamy. Tuu ibinaõre. Ityhynaren y urihimyole rare. Brebunale sýny roholamy hŷre. ³ Inyõ tahe ibutumy riròmyhŷre. Awimy idi tahötinymahâte-wana, wiribi hitximy aõkõ. Uritere iòhòresedŷýrenyõmy. Deuxu dori ridymy hŷre iweseemy iweselemy. ⁴ Deuxu deòdumy tii rare. Eòdumy aõkõ. Deuxu-ò tii rirawyonyre aõhebo rotŷñymy hŷremy. Deuxu rarybeke aõbo òbitire, aõbo teòsare. Deuxu heka tii ritamadŷñymy hŷre. ⁵ Kiamy rakarakywesenanyrenykre. Txuõ aõworana bedehesi heka judeu mahâdu riywinymy roimy hŷre. Kia txuule Deuxu-ò reàlananymy hŷre rexinohõtidýñymy hŷre. Tahe aõkõre. Ijõ ityhydŷýdu mahâdu tahe aõkõre. Tii iwixira rexinohõtinymy hŷre. Ibutu txuu tam y awire Deuxu àlana riwahinymy hŷre. Ixideewimy iny sohoji sohoji raraykywydynanymy hŷre. Ixitawimy Deuxu riwowydynyre. Ibutumy iny òbitimy ixidee raraykynyke. ⁶ Kaiboho atxu biywinymy hŷbenykeki, kia tahe awire. Xiwenade riròkeki, tii tule Deuxudeewire riwinyre. Inyõ aõkõ riwinyre. Tii tule awimy riwinymy hŷre Deuxudeewina wahe. ⁷ Ixideewimy rikiywinyrenyõtyhy innyry-ò dori inyboho roire. ⁸ Innyrydeewimy rikiywinyrenyke. Ihõrõ rare, aruruhârele, aõkõhârele. ⁹ Jesuisi Kristu rubu-ribi rexixare tai butu wedumy. ¹⁰ Inyboho heka ihõrõ mahâdu roire. Tai

uritere inyseriore rybeömy ixiradÿyömy. Inyboho dori sohoji sohoji Deuxuru-ò rexideösinyrenykre. Iu tii ibutumy iny riywisyinylre. ¹¹ Kiamy heka Ritidÿyna-ki roimyhÿre. Innyryhÿ heka rarybere: —Inatyhymy, Ibutumy warue-ò tatiowotimy resekre. Rarybekre heka wamy Jiarÿ Deuxu raremy. ¹² Iny sohoji sohoji iximy relyykre Deuxuko-ò.

¹³ Uritere inywixira-ò ryberenyömy tii ibinamy rare uritere aöwidÿyömy, iòraru-ki ixyhydÿdu òraruna-txi resehemy. ¹⁴ Jiarÿ tahe kiamy rahötinyre. Kia aömydÿnana aõ aõkõ rare Deuxu-ò. Xiwena rÿsña rirÿsÿkeki aõ aõkõ rare. Uritere kia nohõtidu dee ibinare. Tiiboho riròöke. Xiwena rÿsÿnarÿsÿ òraru-ki aijoiö bicedewonyhenylau irÿsÿömykre. ¹⁵ Aityhydÿdu serioreö òbitiömy ratxikeki tahe iru-ki arawidÿyömy atximahã. Tamy dorihe òbitimy aõkõ heka idi röhötinyke. Tii heka tule riwinykelemy ixidi röhötinyke. Timy aõki teðsamý rahaõhyymyhÿre aõma, xiwena rÿsña-ki. Kai aõki awimy aõma awityhy irÿsÿömyke Deuxu Rioreö dibinadÿnyke lau wahe, Kristu dori iòraru-ki rurure. ¹⁶ Kaki awimy òbitimy mahakeki. Biwinykeki inywixiraru-ki atxikeki, kia tai uritere rieryömy aki rahake. ¹⁷ Riroximyhÿrenyre, riömyhÿrenyre —kia Deuxu Iòlona dee aõ aõkõ rare. Aõmale tahe rököhötinytyhymyhÿreny: wiòhedÿyna, ywina eysana. Deuxu Tyytybytyhy inydeereny wahidÿyna wahe. ¹⁸ Kia wese iny rÿikeki heka Deuxu dee wina rare, inydee tule. ¹⁹ Wii rikiwiòhenanymyhÿrenyke ibutumy wiwesehyyle ywina-di. Tai iny tyhynareny rikikyhynanyrenyke. ²⁰ Rÿsña òraru-ki aõhe wisÿdÿy renyömy, butumy dori Deuxu riwinyre. Kia inyõ iòraru-ki aõwitxiramy röhötinykeki tahe ibinare. ²¹ Aõ dee rÿsÿ vñ momo heka ibinare, tai tii rexiorarunykeki aõraru-ki urile bexijõnybenyke. ²² Kaa biwinykeki timybo Deuxu dee òbiti relemyhÿre, urile ibutu-ò tuu rybeömy iny bedeòby, kia ira-ki aõ ibinakõre. ²³ Ijõ urihimyò tatyhynymy ratximyhÿre heka iximy riatyke. Adee tahe òbiti heka rare. Aõbo riwinyre heka òraruna rare. Tai iwídÿömy.

15

¹⁻² Iny ixira-di heka rököhötinyrenyke ibutumy aõbo iny riwinymyhÿredi. Idi rököhötinyymyhÿrenyke inywixira aõlaubo ruberumyhÿré. Iny òbiti erykõ mahãdu-di. ³ Kristu dori kaki raremyhÿu ixideewimy aõkõ tuu riwinymy raremyhÿ. Wiwana ritidÿdu wesemy riki riritinymyhÿre: nade aõhõkÿmydÿnana-ò tai heka bede-ò nade. Riòludunyre heka aõbo iòludu aõbinabinahákÿ rarybere heka riwaòludunymy raremy. ⁴ Tuheka roimyhÿre ihetxi Tyrytina-ki inywiòhedÿyna reny. Iny heka ribedeerydymyhÿrenyre ywina-di rakatxirenykemy rikiraõrenyke heka Deuxu aõmy bede dÿnana wahe. Rahykyu òraru rahykyu wahe rubu. ⁵ Tii heka wadee awire wii biwioòhenanyke. Deuxu anawiòhenanykemy adirený watxireri. Iwese Jesuisi Kristu riwinyre wese.

⁶⁻⁷ Iluu ratxirenykemy irumy wiluumy matxibenkykemy. Iny sohoji sohoji raraykynyke Jesuisi Kristu rayky wese-di. Ityby Deuxu rayky wese-di rÿike òbitimy. Tai tahe inyboho ywinale rekeàlìamyhÿre Deuxu-ò, tii Jesuisi Kristu tybyreki wahe. ⁸ Deuxu ihetxi mahãdu òraru-ki Jesuisi Kristu heka judeu mahãdu deòdurenymy ioxisÿnyre. ⁹ Iwese rybetyyrityhy rarybere wese: —Idi judeukõdu mahãdu Deuxu riwowydynykemy. Tai adee ariwiunykre judeukõdu mahãduy-ki. Jesuisi Kristu heka nade inatyhy riteösinykemy. Judeu mahãdu riwioòhenanykemy Jesuisi Kristu nade. ¹⁰ Kiamy heka roire wiuna Ritidÿ-ki kia rarybere. Àlana adee ariwahinykre wiuna-ki judeukõdu mahãduy-ki ani-di arawiunykre. Ijõ-ki tulekre: —Tuheka wiuna-ki raritidÿy roimyhÿre judeukõdu mahãdu beysake wa judeu mahãdu-wana. ¹¹ Ijõ-ki kiamy roire: —Àlana heka biwahinykemy Inyrry-ò idi watxireri, kaiboho tule judeukõdu mahãdu. ¹² Deuxu dee rybeduõ, Isaia tuu rarybere: —Rexiriòkòremy heka irybe roimyhÿre. Ijese riòkòre wahe. Tii judeukõdu mahãdu iòlomy ronykre. Tiile heka riraõmy roimyhÿkre. ¹³ Jiarÿ rexitðenyreri, Paulo, kaiboho, Deuxu heka arateysanyrenykre sôwemy ywina-di, tyhydÿyna-di. Kiamy heka adirený heka watxireri, waseriòreboho. Jiarÿ heka rexitðenyhyy watximyhÿré

Deuxu arawiòhenanykemy adeereny rexiterenymy watxiwähäre. Deuxu Tyytybytyhy ruruna-di raròsònà-di adeereny kidiwahinykemy watxireri.

¹⁴ Kaiboho òbitimy ahätenyte waityhydÿdu serioreboho. Sôwemy aõna aõna witxira teerytenye. Inywitxira bibedeerynybenyke dori teerytenye. ¹⁵ Ihärele taheka atxirený wanohöti reare inatyhymy tai warybe rewahiny Deuxu riwatyhynymy kawese riwasýnyreki. ¹⁶ Biwateònyke taheka judeuködu mahädu-ò. Jesuisi Kristu dori riwatare tadeòdumy idi judeukö mahädudikemy. Iu Deuxu rybe wihihýmy rarybemyhýreu, xiwena wahidýydu wese rare. Kia tahe judeuködu mahädu Deuxu-ò awike. ¹⁷ Tai tahe Jesuisi Kristu-wana rexibedesanymyhýre Deuxu-ki waaõmysdÿyna òraru-ki. ¹⁸ Jesuisi Kristu Rybewihiký týmyra-di rareri. Rexitòenymy rare adeereny. Tai kaiboho òbitimy teletenyte Deuxu Tyytybytyhy òraru-ki wahe. Wadeysamy heka watxiwähäre. Jesuisi Kristu adeereny riwinyreki wahe. Jiarý reerykõre iwitxira mahädu-di. Tahe aõma waaõmydÿnana reeryre. Tiu dori biwawiòhenanyke judeuködu mahädu aritakemy. Deuxu mahädu judeuködu rarekemy. Òbitimy ikorený-ki raremyhý. ¹⁹ Rybe wihihýmy rybe-di rarewähä tamyreny. Aõna aõna wiwihihý irurený-ò rewinywähäre. Deuxu Tyytybytyhy-di Jerusalë hähä-ribi heka rybe-di rare. Iliri bede-ò wahe. Ibutumy bede bedemy rarybere. Jesuisi Rybewihikýmy. Ibutumy waaõmysdÿyna rewinyre, Deuxu wadée riwahinyre wahe. ²⁰ Ihäre tahe ararybekemy watxireri tiu iny roholakömyhýre mahädu-ò. Ijoo dohodýyna iny ritohodýñymyhýre. Tai ikomy ararybekemy ixidi watxireri. ²¹ Isaia dori kia Tyrriti roire: —Tiu iny tamy roholakömyhýre tamy ijomonaõmy rarybere. Tai rierymyhýre. Tai tahe roholakre tahe rityhynykre.

²² Tai heka raraõlemy watxiwähäre —adeereny. ²³ Katahe kaki rexihumy waaõmysdÿy ratxireri. Katahe arorarenymy arake watxireri beðrakôle arakemy ixidi watxireri. ²⁴ Espanha bede-ò arakemy watxireri. Arakreu dori Roma-ò aroramý heka arakre. Iribi inyboho ibutumy rakatximyhýreu tahe tako-ò biwaixidýñybenykre. ²⁵ Ikoki taheka wahidýyö ariwykre Jerusalë-ò. Jerusalë hähä mahädu dori aõhökýmy rotýñymy rýiramymhý. ²⁶ Macedonia bede-ki Akaia bede-ki tamy nieruo riwahinykremy ratxireri dohodýyna mahädu-ò kia rama rahureri mahädu wahe. ²⁷ Tiiboho riwiòhenanyre deysana-di. Kia òbiti rare. Iribi tahe Deuxu rybe aõmydÿnana, Judeu mahädu-ribi nade. Tai tahe judeuködu mahädu, tule judeu mahädu riwòhenanymyhýke taaõwiwi-di. ²⁸ Kaa nieru-di arakreu, tahe aroramý arehemynykre. Iribi Espanha-ò arakre. ²⁹ Tuu awana watxikre, tahe teysamy Inynyry-di rakatxikre.

³⁰ Bexitòenyke wadée waõmysdÿyna sôwemy watxireri ariwinykremy. Deuxu Tyytybytyhy heka sôwemy wadée nadé adeereny ariwahinykremy, luuna sôwemy adeereny ariwahinykre. ³¹ Tule ityhydÿduködu mahädu Judeia wadée aõbinaháký wadi ratximyhýre. Wadi bexitòenybenyke jiarý iribi arahenykre. Tule kaa nieru rewyreki waribi teysamy rimyrenykre. ³² Tai tahe awanarený tahe wadeysamy arehemynykre Deuxudeewikeki. ³³ Deuxudeewikeki wii riki Deuxu ywina adeereny watxireri. Kie.

16

¹⁻² Fibi hähwy ityhydÿdu serioreo adee rakre. Tii heka Sekrea hähä ludu dohodýyna mahädu-ò rare. Tii heka dohodýdu mahädu riwiòhenanymyhýre aõu aõu aityhydÿdu seriore wesemy. Tii kaiboho biwiòhenanykre, tii dori sôwemy riwawiòhenanyre.

³ Birybedýnyke Prisila Akila-wana. Tii wawiòhenadýydurený. ⁴ Tii wadée sôwemy riwinyre rubu lau ruberuõtyhy. Tai jiarý reälàwähäre tamy, tule tuu ibutuma Judeuködu dohodýyna mahädu. Iheto dohodýyna mahädu-ò warybe wehityhyna biwahenyre.

⁵ Epenetu-ò biwehityhyny. Tii ibutumy ityhydÿdu-ribi juhuule rityhynyre Asia bede-ki. Tii wabiòwa rare. ⁶ Marie adeereny raaõmysdÿtyhyre. Biwehityhyna wanimy.

⁷ Adroniko, Junia wana biwehityhnanykre. Tiiboho judeu mahädu-ò roire. Ròtenawo-ki wawana roiremyhý. Dohodýyna mahädu rierytyhyre. Deuxu deòdýyna mahädu heka wakomy rityhynyre. ⁸ Ijoo waityhydÿdu biòwa Ampliato inire. Tamy kanarybekre tule. ⁹ Urbano, Estaki-wana tule Kristu dee wawiòhedýdu tule rybe wehityhyna tamy

biwahinyke. ¹⁰ Apele heka ityhydýdu tyhy rare. Biwehityhynanyke. Aristabulo-wana heto woludu mahädu biwehityhynanykre warybe tamy. ¹¹ Tule biwehityhynanykre Herodiaõ –waijoiõ tii rare judeu mahäduõ wahe. Kristu dee dori kia iny òbiti rare. Narciso heto ludu ityhydýduõ heka tule biwehityhynanykre warybe tamy. ¹² Tule Trifena, Trifosa, Peside-wana raaõmysýdýmy Inynyrýreny-ò biwehityhynanykre wary tamy. ¹³ Rufu tule Deuxu dee aõmysýdýdu rare ise tule. Tii dori nadi wesemy riwawisinanyre. ¹⁴ Asincrito, Flegonte, Hermes, Paroba, Hermas, tule biwehityhynanykre ityhydýdu mahädu. ¹⁵ Filologo, Julia-wana, Nereu taseriore-wana, Olimpa, ityhydýdu mahädu tii-wana ratxireri ibutu-ò warybe wehityhyna. ¹⁶ Ibutumy aseriore debò bimyke biwehityhynanybenykre ibutumy. Ibutumy Kristu tyydýdu mahädu-ò arawawehityhynanykre. Tule kaki dohodýna irybe wehityhynanyre adeereny riwahinyrer.

¹⁷ Rybeõ roire kaa rybe tyyriti ixiydynako-ki. Ijõ aõhe dýñana doimyhýde kia hetowo hitxina-ki. Iwitxiramy heka taerydýna mahädu –iwese inydeereny erydýñnamyhýre wesemy aõkõ kia lau tahe bexiebenyke. ¹⁸ Aõ Jesuisi dee aõkõ raaõmysýdýnyre. Ixidee tule heka raaõmysýdýmyhýre aõ ixidee ritarenykemy röhötinymyhýrenyre. Tiiboho heka rarybewihikýmyhýrenyre, aõma, ruikedýmy timy bede erykõ tuu ratximyhýrenyre. ¹⁹ Jiarý wadeysamy watxireri kaiboho òbitimy ibutumy toiteki. Araerywähã jiarýboho aõbo òbitire uritere aõbina widyyõmy. ²⁰ Deuxu ywisidýyna wahidyna dori Satanasi riixäwididýnyke. Jesuisi Kristu Inynyrý wiòhedýyna adeereny riwahinykemy idi watxireri.

²¹ Tximòtxi dori wawiòhedýdu rare. Lucio, Ijasõ, Sosipatu, wajudeuijoi-wana tule adeereny irybe wehityhyna riwahinyre. ²² Jiarý, heka Tercio, reritinyreri aõbo Paulo rarybere adeereny. Jiarý adeereny warybe wehityhyna rewahinyreri. ²³ Jiarý heka Kaio heto-ki watxireri, dohodýna rabutunyreki watxireri. Kaio irybe wehityhyna adee riwahinyre. Tule Erasto hähä nieru rubudýdu rare. Tule Quarto inyseriorereny rare. Ibutumy heka kaa irybe wehityhyna adeereny rewahinyrenyneri. ²⁴ Inynyrý Jesuisi Kristu ruxetõena ibutumy adeereny kanakemy idi watxireri. Kie.

²⁵ Deuxu irurutyhy-di rare. Tii heka adi riyrubunykemy adi watxireri. Iwese rybeweityhyna rarybere wesemy, ruru adee riwahinykre. ²⁶ Kaheka Deuxu tarasana rare. Ibutumy iny mahädu kaa tarasana rare. Katahe wiji ibutumy Deuxu rybermy rybena reamyhýre. Iwese Deuxu rybedu mahädu juhuu rarybere wesemy. Deuxu heka ibutu-ò tuu rarybere. Tai tahe ibutumy iny Deuxu Tyytybythy rierykre tule rityhynykre. ²⁷ Deuxu-ò àlana biwahinykeki tii dori bedeeryna ratximyhýre Jesuisi Kristu òraru-ki wowydyna tamy biwahinybenykre aõu aõu. Kie, Paulo.

1 Oritxi Mahādu-ò
1 Oritxi Hāwā Dohodŷña Mahādu-ò

¹ Paulo jiarŷ Deuxudeewimy deòdumy wāhāre, Jesuisi Kristu deòdŷña-ki wahe. Jiarŷ waityhydŷdu seriore Sòteni-wana adee warybereny adiwahinyde. ² Oritxi hāwā dohodŷña mahādu-ò heka watyyriti adiwahinyde, Jesuisi Kristu òbitidŷña mahādu-ò, Deuxu hōrō mahādu-ò, hāwy, hābu-wana, ibutumy Jesuisi Kristu ityhydŷdu mahādu-ò. Tii iny Iòlörenemy heka ratximyhŷre. ³ Ruxetòena, ywina-wana adeeren kanakemyidi watxireri, Deuxu iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu iny Iòlò-ribi.

⁴ Deuxumy reàlàmy watxiwāhāre, Jesuisi Kristu adeereny ruxetòena diwahinydeki. ⁵ Ibutumy dori iribi tòerymy ahâte arybena-di, erysydŷña-di. ⁶ Kristu dee rybena akirenry roimyhŷre. ⁷ Iribi awahidŷña rauhenyöreri, kaiboho dori Kristu deòsidŷñamay teraòmahâte. ⁸ Jesuisi arawiòhenanyhyy rarekre bededŷñanana konana-ò, tatxuu òbitimy ixiko-ò, rexilamadŷñykemy. ⁹ Deuxu òbitihyyra. Tii aratobinyra Tariore Jesuisi Kristu-wana rarekremy, iny Iòlörenemy.

¹⁰ Jiarŷ adeereny rexitòenyreri Jesuisi Kristunimy iny Iòlörenynimy wiwese wimy wimy bityhynymy marybebenykemy. Wadee awiõre wiribi hitxi hitxidŷ. Wii bitotynytyhymy boibekemy adireny watxiwāhāre, araykyreny-ki, aerysynareny-ki. ¹¹ Kaiboho waseriore mahādu, wimy taujõmotenyteri. Lòe hetowoludu mahādu kia wako relyyra. ¹² Inyō wadee rarybemyhŷre. Ijō mahādu heka Paulo rityhynymyhŷre ihōrō mahādu wahe, ijō heka Apôlo rityhynymyhŷre ijō tasŷ Pedro rityhynymyhŷre, ijō tahe Kristu rityhynymyhŷre. ¹³ Aõherewe, Kristu be iny rihitxihitxinyhŷre. Paulo be itxeò nihikŷ tyre-ki rurure adeereny. Pauloni-di be rasebere. ¹⁴ Inyō he ròratisebenyõre. Krispu, Kaiowanale tahe resebenyre. Tai tahe wabedesamy watxireri. ¹⁵ Kiamy ta heka inyō rarybeke lau rejõnymahāre: —Jiarŷ Pauloni-di rexisebenyre. ¹⁶ Tefana hetowoludu mahāduadiratisebenyde. Inyō reratisebenykeki wanohõti reaõhyyre. ¹⁷ Kristu dori aõsebedŷñmy aõkõ diwateònnyde Rybewihikŷmy rybemy. Bede erydŷña nihikŷmy rybemy aõkõ diwateònnyde, Jesuisi itxeò-ki lamana ariwòkemy aõkõ, kia inydeereny rurureki wahe.

¹⁸ Kristu itxeò rubumy ijyy heka ityhydŷdukõdu dee itxŷtena rare. Biu-ò hedu mahādu dee tahe, Deuxu ruru kia rare. ¹⁹ Kiamy tahe iritidŷña roire: ierysydu mahādu erysyna-di ariixâwidŷñyke. Bede erydu rayky-di adiijõnykre. ²⁰ Titxibo tahe bede erydu rare. Tyyritimy erydu heka titxibo rare. Titxibo tahe wiji dŷraxidu rare. Kabede ludu bede erysyna heka Deuxu-ò itxŷtedŷña rare. ²¹ Bede bede ludu mahādu rôhõtinyre bedeerytyhymy. Tai tahe Deuxu iximy rierynanyõhyre. Kia tahe Deuxudeewire. Iny rybewihikŷmy rybe heka iny witxira-ò itxŷtere. Kia-di tahe Deuxu iny ritareriy iny rityhynyreki. ²² Judeu mahādu aõwiwi rŷikemy aõbo raremy ratxireri. Judeukõdu mahādu bede erysydŷña-di rarekemy rijemyhŷre. ²³ Kristu itxeò-ki lamanamy iny rarybemyhŷrenyre. Kia tahe judeu mahādu riojinyre, judeukõdu mahādu dee itxŷtena kia rare. ²⁴ Tahe Deuxu rariròwysyna judeu tule judeukõ mahādu-ò heka Kristu erydŷña tule ruruna rare ihedŷñarenemy. ²⁵ Deuxu itxŷtedŷñamay rybe hābu bedeery ratyre rare. Deuxu iruruõkeki, tii hābu ruru ratyre iruru rare.

²⁶ Waseriore mahādu arariròwysyna-di mohõtinybenybeke. Betehemy iny erysyna mahādu-ribi sôweõre, Deuxu rariròwysyna mahādu. Dinodu mahādu sôweõre, iny Iòlòtyhy mahādu-ribi sôweõre. ²⁷⁻²⁸ Deuxu heka aõna aõna itxŷtena ritare bedeeryhykŷ mahādu riixŷrudŷñykremy. Aõna aõna ruruõ Deuxu ritare aõna aõna ruru-di riixŷrudŷñykremy aõna aõna derare, aõ aõkõ rare Deuxu ritare aõ-di aõ aõkõ-ò rijjanykre. ²⁹ Tai dorihe inyõ rexityhynykõkemy Deuxuko-txi. ³⁰ Kaiboho dori Jesuisi Kristu hōrō toite. Tii heka inydee ibutumy rare: erysynamy òbitinamy, tamanamy,

tarasanamy rare biu-ò hena wahe. Deuxu kia ibutumy diwahinyde inydeereny. ³¹ Kia dori ritina rybe-ki roire: —Inyō rexiowowydynykeki, Deuxu-ki rexiowowydynyke.

2

¹ Waserioreboho aõ hābu bede erynihik̄y wese aõkõ adeereny anade. Deuxu rybe-tyhyd̄yñnanamy ararybekremy. Rybenihik̄y heka rarybeõre. ² Tii sohojile reeryre akirený rarewāhāu, Kristu itxeò-ki lamanale wahe. ³ Akirený rarewāhāu waruruõomy rarewāhā, ix̄ru brebu tahe riwamytatad̄yñyre. ⁴ Wabedeeryd̄yñna erytyhy rybesirahak̄-di aõkõ rarybereri iny rityhynykemy. Urile tahe Deuxu Tyytyby ruru-di rarybewāhāre. ⁵ Hābu erytyhyd̄yñna aõkõ bityhynykemy adi wāhāre Deuxu ruruna tahe atyhynarenemy heka idi toite.

⁶ Ityhyd̄yñdu umy-ò bede eryd̄yñna-di rarybemahāre. Kabede aõmyd̄yñnana bede ery aõkõ rare. ⁷ Kia tahe Deuxu eryd̄yñna tyhyre. Kia heka hābu mahādu lau riwòmyhŷre. Juhu inydeereny riywinyre. ⁸ Kia bede eryd̄yñna inyō wiji lõlõtyhy mahādu rieryõre. Kia rierymyhŷkeki, Wanyr̄y wowydyna-ribi itxeò-ki ritamad̄yñnyõhyryre inihe. ⁹ Iwese Ritud̄yñna roireri wese rare: —Rue lobixiõhyymyhŷre, nohõti heka roholaõhyymyhŷre, inywo rieryõhyymyhŷre, aõbo Deuxu riwinyre taluuna mahādu dee, tamy riwahinykremy. ¹⁰ Deuxu Tyytybytyhymy kia inyboho riteòwarixinyrenyre. Ityytyby ibutumy rieryre. Deuxu raykywo-ribi aõ rit̄ynnymyhyre. ¹¹ Inyle heka iny ixirayky rierykre, kawese tule Deuxu tyytybydile aõna aõna rierykre. ¹² Bede aõmyd̄yñnana aõkõ inydeereny wahisid̄yñdu rare. Deuxu Tyytyby tahe inydeereny wahisid̄yñdure. ¹³ Kiadile Deuxu wahisid̄yñna iny reeryrenyre. Kia iny reeryd̄yñnanymahārenyre hābu bede eryd̄yñna-di aõkõ, Deuxu Tyytyby rybe-di tahe reeryd̄yñnanywāhāre. Kia iny ret̄ynnymahāre iny Deuxu Tyytybytyhy-di mahādu-ò. ¹⁴ Iny Deuxu Tyytybytyhy-di r̄yõra mahādu dee Deuxu Tyytybytyhy aõmyd̄yñna dera. Tamy itx̄yte rare. Rierykõre. Deuxu Tyytybytyhydile iny rierymyhŷre. ¹⁵ Iny heka Deuxu Tyytybytyhydikeki ibutumy rierymyhŷre. Inyō tahe tuu aõmy tuu irybeõna. ¹⁶ Ryberiti-ki roire: —Mobo tahe rieryre Wanyr̄y rayky, mobo tamy aõ rit̄ynnymykre inyō aõbo? Inyboho Kristu rayky ijõdire, iwesele raraykynamyhyre.

3

¹ Waserioreboho adeereny rarybeõhyryre hābu Deuxu Tyytybytyhy-di r̄yira wesemy. Hābu òrarudu wesemy r̄yirawesemy adeereny ararybeke. Uladu wesemy Kristutyhyd̄yñ-ki r̄yira wesemy adeereny rarybere. ² Huýsy-di òed̄yñ araerynad̄yñnyrenyre u r̄ysñnatere wesemy aõkõ eryd̄yñnasiramy aõkõ rybe. Kia r̄ysñna r̄ysñmy texiywinyõtenyte. Wiji tule texihumy aõkõ toitenyte. ³ Òrarudu wesemy dori ahätenyte. Ihārumy, ijàmy atximyhŷtenyte. Tai tahe òrarudu mahādu wesemy ahäte ityhyd̄yñdukõdu mahādu wesemy ahätenyte. ⁴ Inyō rarybekeki: —Jiar̄y Paulo eryd̄yñnay-ki rare. Ijõ rarybekeki: —Jiar̄y Apòlo eryd̄yñnay-ki rare. Tiiboho ityhyd̄yñdukõdu mahādu wesemy ih̄yrenyre. ⁵ Aõbohe Apòlo, aõbohe Paulo. Deuxu deòdu heka inyboho roire. Inyribireny tetyhyny my teerymahätenyte. Iwese Deuxu iny sohoji sohoji-ò aõmyd̄yñna riwahinyre wese, tai tetyhynytenyte. ⁶ Ta jiar̄yle rybemy rarybere iny aõty ribòrònomyhyre wese, Apòlo rybe rit̄ynnyre iny alòbòròna ribenomyhyre wese rituunyre. Deuxule tahe idimyhŷre iwese alòbòròna riumyd̄yñnymyhyre wese. ⁷ Tai tahe tòbòròd̄yñdu aõ aõkõ rare; ituud̄yñdu tule aõ aõkõ rare. Deuxule aõwedu wedu heka rare. Tiile ityhyd̄yñdu wid̄yñdu nihik̄y rarekre. ⁸ Tòbòròd̄yñdu ituud̄yñdu-wana sohoji wesemy ih̄yrenyre. Sohoji sohoji tauri wahisid̄yñ ritakremy, iwese sohoji sohoji raaõmysyñd̄yñmyhyre wese. Wiwana dori Deuxu dee iny raaõmysyñd̄yñmyhyre. ⁹ Inyboho heka Deuxu wiòhed̄yñdu mahādu roire. Kaiboho tahe Deuxu oworu wese toite. Iwese tahe Deuxu heto wese kaiboho toite.

¹⁰ Hetò wid̄yñdu deyrewé wese retelenyre. Ibutumy Deuxu ruxetðenamy kia rewinyre. Juhumana retidire idi tahe itira ityre reòdònyra. Ywimy biwinybenykre. Awimy bitamad̄yñnykemy. ¹¹ Jesuisi Kristu juhumana wese heka rare, inyō tiile tarasadu wahe

ijō manaō teròwymy ritidiōtyhy. ¹² Ibutumy juhumanatyre-ki relereri. Ijō womati tŷrŷrŷkŷ, ijō prata-di ijō manatŷn-di, ijō ðwòru-di, ijō òteti-di, ijō horeru-di. ¹³ Kia txuu Kristu txu wahe riteösinykre aôdibo sohoji sohoji raaõmysydŷmyhŷre heòty dori riurihixinanykre. Aôhebo iny rotŷnymyhyreki. ¹⁴ Juhumanatyre-ki iny aõmydŷyna rŷikeki, tii uri iwahisidŷnana ritakre. ¹⁵ Iny aõmydŷyna rasõkeki tii ròõnodŷkŷre. Ihâre tahe tarasana ritakre heòtyroobymy wahe.

¹⁶ Kaiboho Deuxu heto wesemy toitemahâ. Teeryôte aõbo. Deuxu Tyytybytyhy heka aworenky-ki rasñymyhyre. ¹⁷ Inyõ Deuxu heto wesemy rahukeki, Deuxu tii rihukre, Deuxuheto dori rare. Kia tahe kaiboho toite Deuxu heto lytytyhy rare, ihõrõtyhy wahe.

¹⁸ Ixi itxenadŷõmy, inyõ bedeerymy ixi-di röhötinykeki, raitxŷteke tai tahe bedeery inatyhy-ki rareke. ¹⁹ Kabede bede eryna tahe Deuxu dee itxŷtena rare. Kia Ritidŷyna-ki tahe roire: —Bede erynadu tyhy tabedeerydŷyna-ki Deuxu-ò ròõnodŷyre. ²⁰ Ijō Ritidŷyna-ki roire: —Wanyrŷ, bede erydu rayky rieryre. Kia raykywi aõ aõkõ rare, rybetyhy aõkõ. ²¹ Iny aõmydŷnana-di ixiwowydydŷõmy, ibutu dori ahõrõ rare. ²² Paulo, Apôlo, Pedro, bede, umy, rubu, aõmydŷyna wijina, aõmydŷyna bede kanakre, ibutumy ahõrõ rare. ²³ Kaiboho Kristu hõrõ toite. Kristu Deuxu hõrõ rare.

4

¹ Inyboho Deuxu deòdu roire, ibutumy idi mohõtinybenyke tii inykirenhy ihŷre. Inyboho dori Deuxu aõmydŷnana erykõdu tŷnydŷdu roire. ² Deuxu tŷnydŷdu ñbitihky rarekemy. ³ Wadi röhötinykeki awimy aõbo ibinamy aõbo kia tahe wadee aõ aõkõ rare. Aõbo dohodŷ tŷnydŷdu mahâdu wadi rohötinyke kia wadee aõkõhykyre. Jiarŷ tahe ixi-di dehumy rahötinyõhyymahâre. ⁴ Jiarŷ reeryõre inyõ aõbinamy wadee rexiwonyke warayky wadee ñbiti rare. Tahe ihârele ñbitimy iko-ki rare. Wanyrŷ tahe wadi timy röhötinyke. ⁵ Kia tahe wiji idi timy nohõtiõmy. Jesuisi nonanako-ki. Tii tahe kanakre, ibutumy wasimy aõ rŷira ritŷnynykre, ibutumy iny raykymy rŷira ritŷnynykre. Kia txule ibutumy iny tabedeòby ritakre Deuxu-ribi.

⁶ Kia aõna aõna wawese riawesenenanyreri. Apôlo wese tule rewesenanyreri. Kai-boho dori bierybenykemy kia: ierysydŷrenyõmy aõbo iritidŷnawo-ki ihoõre. Kia wese keki, ijō tŷnydŷdu ijō ratyre ryiõtyhy. ⁷ Mobo iny wiribi iwitxiramy ihŷre. Aõbohe akire Deuxule aõwiwi adee riõre. Ibutumy iribi tetateki tahe aõherekibo axiwedere. ⁸ Kaiboho ibutumy aõ ijõdire. Tatyhytenyte, iõlõ wesemy taditehemynyte iny arawiõhenanyrenyõre. Wadee awire kaiboho iõlõmy ahâtenyte. Tai jiarŷboho awana ariõlonykre. ⁹ Kiamyre òsana. Deuxu dee heka inyboho deòdŷyna mahâdu rurukrerke mahâdu roire ibutuko-txi, ÿjuko-txi, hâbukò-txi. ¹⁰ Kristu òraru-ki itxŷtewesemy jiarŷboho roire. Kaiboho Kristu erydure riki. Jiarŷboho warurukõrenyre. Kaiboho orarudirenyre jiarŷboho inyõ waluurenryõre. Kaiboho tahe ibutu luuna toite. ¹¹ Ihâre tahe wiji ramamy, bemomomy, tykyõmy rekoamhyhŷre. Tule sÿywisdŷyna rŷõre. Tule jiarŷboho wahâwâ ñbiti ihokõre. ¹² Ihâre inyboho naaõmysydŷmyhŷde iny debò-di irukemy. Inyõ inydeereny aõbinamy rarybekeki, awilemy inyboho rirawyõnomyhŷre. Inyõ aõsirahakýle inydee riwinykeki, aõmy rybeõmyke. ¹³ Rybebinamy inyboho dee reakeki, ihârele Deuxumy tamy rarybemyhŷre. Rŷnsityby wese inydireny tiiboho retehemyhŷre, iijese ijesé wesemy.

¹⁴ Kia ròritidŷreri aixŷrudŷreny my aõkõ, tahe wiòhedŷdumy retirŷreri binadŷyna lau, iwese inytybyõ tariore riernanyre wese. ¹⁵ Tahe sôwemy Kristu-ki bede erydŷdu rŷire. Sôwemy aõkõ bobohomy rŷirenyre. Kristumy heka jiarŷ sohojile borenumy rare. Rybewihiký erysyna-di dori borenumy râire. ¹⁶ Kia dori kaiboho wawesemy boibekemy adireny watxireri. ¹⁷ Tai Tximòtxi reteõnyre adeereny. Tii wariore luu wesemy ratxire. Tii ñbiti rare Wanyrŷ-ò. Tai watxi ñhõtireny reake iwese Jesuisi Kristury wese rariamyhŷreki, tule iwese reernanyre wese ibutu dohodŷyna hetowo-ki. ¹⁸ Inyõ ixiwowydymy ixidi röhötinyhyhŷ iwese arura-ò araõreki. ¹⁹ Wanyrŷdeewikeki arakre wylemy arorareny-ò. Tai arierykre ixiwowydymy nohõtidu irybe sohojile aõkõ

arierykre, aõhebo rotõnyre tule arierykre. ²⁰ Deuxu òlõna heka rybe sohojile aõkõ rare, rurutyhy heka rare. ²¹ Aõbo tahe awityhyre òhòte-di adehemyny aõbo, ada luuna-di ywina-di adehemyny aõbo?

5

¹ Dohodõyna mahãduy-ki òrarutyhy-di riki toite kia tahe rare: hãbuõ heka tyby-hãwytyby-wana roire. Kia òraru tahe ityhydõdukõdu mahãdu riõludunyõhyymyhyre. ² Kia hyyle ixi-di aõ aõkõ tõhõtinymyhyte. Aõhererekibo bede teòtiinyõtenyte tahinyõmy idi texitõenyõhytenyte. Hãbu kia riwinyre, ityhydõyu mahãduy-ribi biõlõdõyñke. ³ Jiarõ akyreny-ki watxiõrerihãre, tahe warybettyby awanareny ratxireri, iwese jiarõ awana ratximyhyre wesele. Tahe wadohodõyna ariwahinskyre kahãbumy ibinamy riwinyremy. Tahe ityhydõyu ributunykeu, ⁴ warybettyby akirenry rŷireu, Jesuisi Kristu ruru akirenry rŷireu, kahãbu Satanasi-ò biwahinybenyke. ⁵ Tai kahãbu umy Satanasi-ò biwahinybenyke ityytyby tahe rahenykre Wanry Jesuisi kia nonanatxu-u. ⁶ Arybe iximy wydy awi aõkõ rare. Taholaõtenyte aõbo kia rybe-ò; iuri ibutere paõ widõyna sõwemy rauridõyra uridõyna heka òraru wese heka rare. ⁷ Idi behubenyke iuri hitxina-di, tahe paõ iuriõmy rŷirekre wese boibekemy òbitimy, Kristu tule budõeni xiwedõyna wesemy inydeereny rurure, iny Pascoarenry worana bedehesi dorihe rarõnymy rare. ⁸ Tai tahe ixena roxina rikiwinyrenyke. Paõ iuri-di ryõmy rakatximyhyreny. Kia uri paõ òraruihetxina wese rare. Paõ tõmyra, òbitire, inatyhyre, tii rikiyrenyke. Kia tahe rare òbiti widõyna wahe.

⁹ Adeereny watyyriti rewahinyre òrarudu mahãdu roo-ki risiõmy, òtadu mahãdu-wana boiõkemy. ¹⁰ Ibutumy òrarudu mahãdu-ò aõkõ adeereny rarybere. Iny ibina mahãdu, wasidu mahãdu, Deuxutyhy luukõdu mahãdu. Kia-wana noõrenymykeki, bede-ribi ihyyle bexihitxinyke. ¹¹ Wiji watyyriti kia wese rewahinyre. Ityhydõduy-txi ròtedu òrarudu rarehykeki, kia roo-ki risiõmy tule iny ibina mahãdu, Deuxutyhy luukõdu, ujõmomy rybedu, wasidu, axaxa momodu, kia mahãdu-wana tahe byreõmy. ¹² Ityhydõdukõdu mahãdu ywisidõyu aõkõ jiarõ rare. ¹³ Deuxu dohodõdukõdu mahãdu hitxidõyu rarekre. Deuxu Ryberiti-ki roire: —Òrarudu ay-ribi biõlõdõyñke.

6

¹ Iny ityhydõyuõ widee raurenanykeki, aõbohe awire? Erysdu-ò rikidy aõbo ada ityhydõyu mahãdu-ò rybeke aõbo? Uritere ityhydõduole marybekre. ² Ityhydõyu mahãdu bede bede mahãdu ierysydõykre. Kia teerytenyõta aõbo. Ityhydõyu mahãdu bede bede mahãdu ierysydõykeki, aõna aõna iyja tahe teeryõtenyte timy rasõdõynykemy. ³ Tahe inyboho ÿju aõmydõynana rikieryrenykre. Kiakeki iratyre kabede aõmydõynana rakteryrenyhyke. ⁴ Erysdydõynana ijõdikeki, aõhererekibo erysydu ityhydõdukõdu-ò radymyhyre. Ityhydõydule aõtxi awire. ⁵ Kia heka adeereny ixõruna rare. Hãbu erysydu ityhydõyu mahãduy-ki ratxiõre aõbo ierysydõy-ki. ⁶ Erysdu ijõdihãre ta ityhydõyu seriore wii ridyke aõbo ityhydõdukõdu erysydu-ò, kia awiõre. ⁷ Ityhydõyu wii ridykeki, kia tahe iaõ bede eryõmy rare. Inyõ adeereny aõmy rotõynykeki, urile tahe aõhõkõmy rotõynykre. Kia heka Inynyrõ-ò òbitire. ⁸ Kaiboho ityhydõyu hãre aõhõkõmy wii tesõnymbahätenyte. ⁹ Òrarudu mahãduõ-ò, Deuxu Iõlõna uri riwahiõtyhy. Kia teeryõtenyte, iny ywimynoduõ, Deuxutyhy luukõdu, wiriõrese-ò òtadu, hãbu hãwy wese rexiwahinskyhyre ijõ hãbu-ò. ¹⁰ Wasidu, ixidee imynymy nohõtidu, axaxamomodu, jei jeimy rybedu, inywitxira aõmydõynana wydydu, kia-ò Deuxu Iõlõna uri rawahiõtyhy. ¹¹ Kaiboho heka juhu kia wese toite. Wiji tahe iny Iõlõ Jesuisi Kristu, anasuhode, anaixãwidinyde anatade Deuxu Tyytybythy-di.

¹² Ibutumy ariwinyke ixidee wikeki ibutumy aõmydõynana tahe iwidõy awiõre. Ibutumy arotõynyke ixidee wikeki, aõ aõkõ tahe waumy-di rarekemy raremyhy. ¹³ Rýsýnaheka weryri-ò ralõmyhy kia-ò heka ihýmyhyre. Kia heka Deuxu wiwanale rahukre ikonana-ò. Umy heka òraru-ò sohojile aõkõ rŷire. Deuxu umydkemy dorihe

riwinyre. ¹⁴ Deuxu Innyrŷ riixixanyre rubu-ribi. Tule iny kidiixixanykre taruru-di. ¹⁵ Iny umy heka Kristu rareasa rare. Kia aõbo teerytenyõte? Kabe Kristu rareasa aderana-wana rabutukre, aõkõrehe. ¹⁶ Inyõ hâbu aderana-wana roikeki, sohoji umyhylle wiwana roireke. Kia teerytenyõte aõbo? Kia Tyriti Iritina-ki roimyhŷre, hâbu hâwyy-wana sohoji umyhylle wiwana roireke. ¹⁷ Moo Wanyrŷ-wana ributunykeki, sohoji Deuxu Tytybyle rareke. ¹⁸ Òraru-ribi teòrehemy atximyhŷbenyke Ijõ òraru inyõ riwinykeki umywo-ribi nodu aõkõ rare. Òta òta òraru tahe inyõ riwinykeki, kia ixiumy òludu òraru-di reake. ¹⁹ Aumy Deuxu Tytybythysy rare. Kia aõbo teeryõte? Deuxu rexihinyre awo-ki rasŷnyhyymy rarekremy. ²⁰ Kaiboho aumy wedu aõkõ atxitenyteri. Jesuisi Kristu adee rurureki. Tii òwynihikŷ-di anadyde, Kia tahe aumyreny-ki Deuxu-ò beàlæbenyke, òbitimy bexisŷnyke aumyreny-di.

7

¹ Attyriti dŷraxy rerawyònyreri. Kia rare: hâbu hâwyy-ò aderexiõhyykeki, kia heka awire. ² Hâbu tahâwydihylle rareke, tule hâwyy tahâbudihiylle rareke òta òraru dori sôwerek. ³ Hâbu tahâwyy-ò umy wahisidŷyna tamy riwahinyke. Hâwyy tahâbu-ò umy wahisidŷyna riwahinyke. ⁴ Hâwyy taumywedu aõkõ rare, ihâbu iwedure. Tule hâbu taumywedu aõkõ rare. Ihâwyy iwedure. ⁵ Wiòmystsadŷyõmy. Urile rexitõenykemy aðutxu-ò wii riòmysanykre. Urile ixideewimy wiwana ratxike. Idi wiwana roikre Satanasi riixiranyheny bededŷynana riijereki. ⁶ Kia warybe bede ywina aõkõ rare. Urile wadohodŷyna rare. Adee awikeki, tuu bityhynybenykemy. ⁷ Ibutumy hâbu wawese rŷirakeki, awire. Iny sohoji sohoji tahe, Deuxu bede ywisidŷyna tamy riwahinyra ijõ wiribi lahitxi ihŷre.

⁸ Ixihy mahâdu-ò wytese mahâdu-ò wadohodŷyna rewahinyre: wawese hyy rŷirakeki, awire. ⁹ Ixiweduoõkeki, tahe boikre, tii arasahyy mabekelau. ¹⁰⁻¹¹ Hâbu hâwyymy heridu-ò warybe rewahinyra, tahe warybe aõkõ rare, Wanyrŷ rybe. Kia rare: Hâwyy uritere tahâbu ririõhyyke. Hâwyyõ tahâbu-ribi rexihitxinykeki, ijõ-wana roiõke ada tahâbuwanale ixby roike. Tule hâbu uritere tahâwyy risiõmy. ¹² Ijõ-ò warybe rewahinyra Wanyrŷ rybemy aõkõ: Ityhydŷydu seriore ihâwyy ityhydŷydukõdukeki, uritere iatysyõmy hâwyy tii-wana rarekemy ratximyhyreki. ¹³ Hâwyy ityhydŷydu ihâbu ityhydŷydukõdukeki, tule uritere iatysyõmy tahâwyy-wana rarekemy ratximyhyreki. ¹⁴ Hâwyy dori ta hâbu ityhydŷydukõdu riòbitinymyhyre rityhydŷynymyhy tii-wana ratximyhyreki. Hâwyy ityhydŷydukõdu iwesele ta hâbu risŷnyre. Aõkõkeki ariore ityhydŷydukõdumy raremyhŷ. Ka tahe rityhynyneri. ¹⁵ Ityhydŷydukõdu resekeki ixinamy rake. Kia wesekeki, ityhydŷydu ritaamy aõkõ ihŷre. Kaiboho ywina-di boibekemy Deuxu ratximyhyre. ¹⁶ Hâwyy, teeryte ta hâbu rityhynykre aõbo, ada aõkõre aõbo? Aõkõ, teeryõte.

¹⁷ Iwese Deuxu iny sohoji sohoji rihitxihitxinyre wese, boibemahâke. Iwese atximahâtenye wese Deuxu anatadenydeu kia wese boibeke. Kiamy heka reery-nanymahâre ibutumy dohodŷyna-ki. ¹⁸ Inyõ notyky resyna-di bityhynykeki, kawese-lemy mabeke. Inyõ ötyky resyna-di aõkõ bityhynykeki, juhuu tatemahâ wese mabeke, notyky resydŷyõmy. ¹⁹ Notykyresy aõ aõkõ rare, ityky resykõ tule aõ aõkõ rare. Deuxu bede ywina ywidŷyna, kia heka aõ wihiķ rare. ²⁰⁻²¹ Iwese Deuxu ibutumy iny ditade wese, juhu widŷynalemy mabeke. Deòdumy aõbo tetyhynyte, tahe tuhyymy mabeke. Awedudeewimy bexihuokeki tahe, idi make araokorore-ribi bohonykeki, tahe make. ²²⁻²³ Deòduoõ-ò Deuxu ritakemy rarybekeki, tahe rityhynykeki, tii raõkõrõ-ribi rohonyra Deuxu rue-ò òkresyõ mahâdu rityhynyrenykeki, tiiboho deòdu roire. Deuxu aradyra òwyhykŷ-di tai tahe hâbu deòdumy aõkõ boibeke. ²⁴ Ityhydŷydu seriore, iwese atximahâte wese adee tarasanamy Deuxu rarybereu, kia wesele boibeke.

²⁵ Ijadõma-ò bede ywinamy Wanyrŷ Deuxu tarybe diwahinyõde. Ihârele wadohodŷyna adee ariwahinykre kialemy. Deuxu dori tatõenamy riwaòbitinyre. ²⁶ Aõhebo kowa rotŷnyre, awi aõkõ rare. Kia tahe aratohonykre: Iwese iny ratximyhyre wesehy,

boibeke. Tii tahe wadee awire. ²⁷ Kai aõbo hääwyymy heridu tate. Tahe ixihitxidýýmy nohõtiõmy. Kai aõbo hääwyymy heridu aõkõ tate. Tahe hääwyymy herimy nohõtiõmy. ²⁸ Tahe hääwy-wana boikeki. Tii òraruna aõkõ rare. Tule ijadõma roikeki tule òraruna aõkõ rare. Ibutu iny heridu iaõmydýý-ki aõhõkýmy rotýýnyrenyke. Ilau jiarý adeereny rarybere inyõ aõhõkýmy rotýýnyheny. ²⁹ Bededýýnana he iòhore. Tai tahe adee rarybere waseriõreboho, inyõ heridu ixihyno wese ratxikemy. ³⁰ Iny bedewomy ratxirerí, ixibedewodýý-ribi tõhõti rosake. Iny deysamy ratxirerí, deysa-ribi nohõti rosake. Inyõ aõ riwymyhýré, ihokõ wese rotýýnyke. ³¹ Kabede aõna aõna kai bierysynanykeki iwese ierysydýýõmy bisýnyke. Kia aõna aõna ibutumy ituekre. Bededýýnanahe aõwesele rexihukre. ³² Ixiraõmy ahäbenyke, kiamy tahe adee watxiwähäre. Inyõ heridu aõkõ Deuxu aõmydýýna riywinymyhýke, iwese Deuxudeewimy ratximyhýkemy. ³³ Iny heridu heka bede aõmydýýna riywinymyhýre, iwese tahäwydeewimy ratximyhýkemy. ³⁴ Kiamy rihihxinyre. Hääwy tule heridu aõkõ Deuxu aõmydýýna riywinymyhýre taumy Deuxu Tyytybytyhy òbitidýýmy. Hääwy heridu tahe bede aõmydýýna-di rõhõtinymyhýre tahäbudeewimy riywinykemy. ³⁵ Kia aratohodýýnyra adeerenywikkemy. Kaiboho arataaõtyhy. Urile anawiohenanymahâde Deuxu iòhõmyhýreki. Iòkõramy ibutumy arahenyrenykemy watxiwähäre.

³⁶ Ijadõma tibiedýýdu tatibiena-õ òbitimy aõkõ risýnymy rexinohõtinymyhýre. Ijadõma tahäbumy herina bede-ò rehemynyre. Tahe tatibiedýýna-di inyõ-wana roikemy idi ihýre, ixinamy roike. Kia òraruna aõkõ rare. ³⁷ Weryrybò heriõkemy rarurunykeki, tii tahe awire. Tii dori irurudire iheridýýnyke heny. Tii ixiumy wedu rare. ³⁸ Tahe riheridýýnykeki, tii awire. Tule riheridýýnyõkeki, iratyretypy awire.

³⁹ Hääwy hääbu-wana rýihyyke hääbu irumy. Rurukeu tahe hääwy aõtxile roike. Urile Wanyrõ Deuxudeewimy. ⁴⁰ Tahe wytetesetyhymy ratxihyykeki, teysamy rýikre. Tuheka jiarý rahõtinyreri. Deuxu Tyytybytyhy wawo-ki ratxirerimy idi rahõtinyreri.

8

¹ Katahe adeereny ararybekre: Suritxoo-ò rýsýna xiwedýýnamy. Inyboho ibutumy bedeery roire. Bede ery iny aõnityhymy rixinohõtinymyre. Luuna tahe inywiõhedýýdure. ² Inyõ aõerysydumy rexinohõtinykeki tii aõwihiký rieryõre. ³ Inyõ tahe Deuxu luukeki, Deuxu tii rierymyhýre. ⁴ Kaa rýsýna suritxoo-ò xiwemy rawahimyhýre. Kia tahe aritýnnykyre. Inyboho rieryrenyre suritxoo aõ aõkõ rare. Sohojihyy heka Deuxu rare. ⁵ Iny deuxu aõ òta òtalemy rininimyhýre biu-ki, bede-ki. Iwese deuxu sôwemy ihýre wese wedu sôwe rare. ⁶ Inydeereny Deuxu sohojile rare. Inytybyreny. Tii ibutu aõna aõna riwinyre. Tamy inyboho roire. Tule inydeereny Wanyrõ sohojile rare, Jesuisi Kristu. Tii ibutu widýýdure. Tii ratximyhýre xiery inyboho ratximyhýrenyre. Tamy inyboho roire.

⁷ Tahe ibutumy kia iny rieryõre. Iny sôwemy suritxoo iny reðwarimy rýira. Tii riki ixiwenadumy riroxikeki, tai òraruna tuu relemyhýre. ⁸ Rýsýna aõkõ riwatyhennyrenyra Deuxu-ò. Tai roxiheny rýire. Rikirýsýrenyõkeki, rikiõnonyrenyõtyhy. Rikirýsýrenykeki, aõ rikitarenyõtyhy. ⁹⁻¹⁰ Bexiebenyke. Urile ityhydýýdu aokõdu ixihe-ki iatysýomy, aurihixinahe-ki. Suritxoo hetowo-ki inyõ umy robikeki teroxiterimy, tii tule ijõ rýsýmy rexiwonyre, xiwe rýsýmy. ¹¹ Tai tahe aòraru-ki aseriore atyhyna-ki òraruna-txi resekre. Tamy Kristu tarasamy rurure. ¹² Kiamy ityhydýýdu seriore-ò taòrarunyteki, tule Kristu-ò texiòrarunyte. ¹³ Tai rýsýna òraru-ki ityhydýý-ki waseriore òraruna-txi resekeki, jiarý kia rýsýna arioxiõtyhy, waseriore òraru-ki.

9

¹ Jiarý adeereny rexihyymy watxiwähäre. Jesuisi teðdýýnamy jiarý watxiwähäre. Jesuisimy, Inynyrýreny my rabiõremy tahõtinymahâtenye aõkõ, Jesuisimy rabire. Waòraru-ki kaiboho ityhydýýdumy toite. Deuxu dee waõmysýdýý òraru-ki ayreny-ki. ² Inywitziraõ-ò òsana Deuxu deðdýýnakõmy watxiwähäre. Adeereny tahe inatyhymy Deuxu teðdýýnamy wähäre kaiboho dori wateðdýýna urihixinamy ahâtenyte Deuxu dee.

³ Kia tahe warawyòdýyna rare iny witziraõ-ò: ⁴⁻⁵ Jiarý arioxikeki, ariõkeki, tai aõkõhe awilere. Ityhydýyu hääwyö-wana, wawana aridykekõ aõbo awileke. Kawese ibutumy Deuxu teòdýyna mahädu rotýymyhýre, tule Jesuisi seriore, tule Pedro. ⁶ Jiarý, Ban-abewanahyyle raaõmysdýywähäre iny aöreny tarasanamy. Kia rikirirenkyeki, awikeki, aõbo. ⁷ Inyõ aõbina-ò rakeki, ta aõ aõbo riowynyke? Aõkõre. Inyõ oworumy uva bederaty ribrónyke-wana, bederatyõ aõbo ritoleke. Inatyhymy inyõ teôte asi-ò riyrubunymyhykeki, ihowýsymy aõbo riõmyhýke? Kohe, riõmyhýke. ⁸ Kabexe hâbu wese aõbo jiarý rarybereri? Tule tahe bede ywina tyriti aõbo riritinymy rýimyhýre. ⁹ Moisesi bede ywina ritidýyna-ki rýimyhýre: —Broreniry itaaõmyhý maixõmo tyre rariamy risymyhýreu. Deuxu aõbo broreni riwotðenymyhýre. Aõkõre. ¹⁰ Tahe waõrarurenkyi aõbo kia rarybere. Kohe. Inyõ ròbròmyhýreu, iyremy ritakemy rôhõtinymyhýre. Tule inyõ riõròmyhýreu, ijõõ ixidee ritakemy rôhõtinymyhýre. ¹¹ Deuxu Tytybytyhy aõmydýñanamy adeereny anaerynanykeki, idi aõna aõna aribireny aritaleke, aõbo? Kia aõnityhyre aõbo? ¹² Iny witzira aõ aribi ritake-wana, jiarýboho iratyre iu arötarenykemy arotýnyrenyke. Tahe tiu ròtaõhyre. Deuxu Rybewihiký týnydýyna ariokòròõtyhy. Tai ibutumy aõ witzira witzira riõludunywähäre. ¹³ Dohodýyna heto deòdu irysyna ritamyhýre dohodýyna heto-ribi. Xiwe dinodu aõ rýsýna ritamyhýre xiwena-ribi. ¹⁴ Kia wese Deuxu rarybere; inyõ Rybewihiký ritýnynykeki, ibutumy aõmy reamyhýre ritamyhýre, Rybewihiký aõmysdýybõ-ribi. ¹⁵ Tahe jiarý aõ aribi retaõhyre tule kia reritinyreri aõ aritakemy aõkõ aribireny. Warybe inyõ riõnonykemy aõkõ watxiwähäre iko-ki tahe arurukre. ¹⁶ Jiarý Rybewihiký retýnynymahäre, rexierymahäre dori aritýnydýke. Kia heka aõhöký aõkõ waloosònadikemy rare. Rybe aritýnynyõkeki, heka aõbinatyhyõ wadee kanake inyhe. ¹⁷ Ixidee wimy Rybe aritýnynymyhýkeki, tai ki aritakre. Ixideewimy aõkõ aritýnynyke-wana, ihärele tahe itýnydýymy iwahisidýyna wadee roire. ¹⁸ Kiake-wana, timybo wawahidýyna ihýre. Kia heka rare. Rybewihiký týnydý-ò arexiòwynyõtyhy. Aõbo inatyhymy wahõrõre, retaõhyywähäre.

¹⁹ Jiarý inydeòdumy aõkõ rarehyywähä. Tahe iximy rexideòdunyre sôwemy iny òraru-ribi aritakemy. ²⁰ Judeu mahädu-ò judeu wesemy jiarý rexisýnyre, judeu mahäduõ dori òraru-ribi aritakemy idi watxireri. Moisesi bede ywina yrubudýyu mahädu dee ixiwesemy rexisýnyre òraru-ribi dori aritakemy. Urile jiarý kia bede ywiny rubudýyna aõkõ rare. ²¹ Bede ywina aõkõ mahädu dee ixiwesemy rexisýnyre. Urile Deuxu bede ywina dire jiarý Kristu bede ywina yrubudýyu jiarý watxiwähäre. Kia òraru-ribi aritakemy jiarý rexisýnyre. ²² Irurukõdu mahädu-ò waruru aõkõ wesemy rexisýnyre, irurukõdu mahäduõ ritakemy. Ibutu iny deewesemy rexisýnymy rarewähä, aõtxile tii-bohoõ aritakemy ìòraruna-ribi. ²³ Ibutumy rewinyre, Rybewihiký dee iwiòhedýyüdukemy ixi-di wähäre.

²⁴ Ijarana ròhonykeu ijaramy ijaranadu sohojile ròhonyra. Tiile wahidýyna ritake. Kaiboho maijarenbyenyke tii bitakemy. ²⁵ Ibutumy ijaradu ixidi rorenymyhyre aõikõkõmy rexierynanymyhyre. Kia riwinymyhy wahidýyna ritakemy. Kia wahidýyna retybykre. Inydee wahidýyna tahe retybyõtyhy. ²⁶ Jiarý kawesemy raijaranyre aõ aritakemy. Axiò ijesumy resuwähäre yhyle rehetenyrerri wese aõkõ. ²⁷ Waumy-di ròrenyhyywähäre. Wadeòdu wesemy waumy resýnyre. Tai dori resýnyre. Jiarý inyõ-ò Rybewihiký aritýnynykeki, ywimy dehudu wesemy aõkõ arareke, adehuky-ribi riwata lau.

10

¹ Boholabenyke weseriore ityhydýyu mahädu. Inytybyreny kia biuwetyky nonoe rawo-di roimyhý. Tule ahobesòhöký rawo-di reuròrenyre. ² Moisesi, iwedu, ibutumy aho-di nonoe-di rexisebenyre. Tai iwedu inatyhymy rityhynyrenyre. ³ Deuxu Tytybytyhy rýsýna sohojile wiwese wesele ibutumy rirýsýre. ⁴⁻⁶ Deuxu Tytybytyhy mona sohojile ihýre. Bee manay-ribi nade. Mana tahe Kristuweselemy ihýmyhýre. Inynyrý kiamy roiremyhýu. Deuxudeewimy aõkõ riwinymyhyre. Tai rurure bedero-ki. Kia tahe inydeereny bedeery urihixina erysydýynamy ratxireri, inyboho-dori aõbina widýyna

aõkõ rokohotinyrenyke, iwese tiiboho riwinyre wese aõkõ. ⁷ Inyboho suritxoo tyhydýydukõmy rokoireke iwese ijõ mahädu tuu rerinanymyhýre wese kõkremy. Ritina-ki roimyhýre: —Tiboho ronymyhýre riroxikemy, riõkemy. Tahe ritamanyrenyre risinykremy. ⁸ Tule òta òtamay rokotýnyrenyõke iwese tii riwinyre wese —tai 23.000 iny rurure sohojixtu-u. ⁹ Deuxu urihxirenyõmyke, iwese tii riwinyre wese. Tai rururenry hemylala jurutana-ki. ¹⁰ Iburaõmyke iwese tii ribuarenrye wese. Tai rubudýydu rirubunyre, Rubu Ÿju wahe. ¹¹ Kia tahe bede ery urihixidýyna erysyna inydeereny ratxireri. Riritinymyhýre iny bede erynarenumy. Bededýñana konana-ò iõhomy inyboho roire. ¹² Tahe inyõ òbitimy rýimy rôhõtinykeki, tii rexijemy ratxike reseke lau. ¹³ Ixirana isirare inydee rehemynyötyhy rikiõludunyötyhy. Deuxu awi rare. Riatyötyhy iõlududýyna-txi. Tii inydeereny ixirana-ribi ixitarasana riwahinyre. Iny rururenry wesele ixirana rare. Tai rikiõludunyrenyke.

¹⁴ Waluuna mahädu, kaiboho suritxoo luuna-ribi bexiebeny. ¹⁵ Adeereny rarybere, kaboho dori abederyrenyre kai bedeerywesetyhymy toiteki. Mohõtinybenyke aõmybo rarybereridi. ¹⁶ Deysanamonahyna aõbo ityhydýdu mahädu wowdyna rare Kristu hälubu wesemy tuu riõreki? Iny paõ riyreyrenyreu, Kristu umy wesemy aõbo rare? Inydee aõbo wowdyna rare? ¹⁷ Inyboho sõwe roire. Urile tahe paõ sohojihyy rare. Sohoji butunahyymy rare, paõ sohojiribile yre yre rarýsýreu, inyboho sohojilemy roire. ¹⁸ Judeu ijoi-ò betehebenyke. Kia xiwe rirýsýrenyreki, xiweribile ritamyhýre. Kia aõbo òbitire. ¹⁹ Timybo jiarý rarybereri? Rýsýna aõbo xiwenamy diwahinydeki, kia aõbo aõ rare ada ritxoo aõ aõbo rare. ²⁰ Kiamy aõbohe jiarý rarybereri? Aõkõre, tuu aõkõ rarybereri. Urile, kia raxiwemyhýre, diabo tyytyby-ò rare. Deuxu-ò aõkõ raxiwemyhýre. Kaiboho diabo tyytyby-ò tamy bexijemy. Tii-wana uritere noõmy. ²¹ Wanyrý monamy biõkeki, tai diabo monamy tule biõõke. Wanyrý roxi-ki biroxikreki, tule tai diabo rýsýna rýsýõmykre. ²² Deuxu aõbo iny kidihärudenkyre. Inyboho aõbohe ityhyrenyre iratyre?

²³ Aõwaxiny tuu botýnyke. aõmydýñana awire. Ihäre tahe awiõre. Aõmydýñana ixidee wimy botýnyke. Urile aõmydýñana riwiõhenanayõhyre. ²⁴ Uritere aaõmydýñana sohojidile nohõtiõmy; tule inywitxira aõmydýyna-txi õhõti beake tai aõwiwihiikýmy tamy biwinykre. ²⁵ Birõmyhýke ibutumy aõ rýimyhýre meriadu-ki, nohõtiõmy aõbo raremyhýmy. ²⁶ Ibutu bede aõmydýyna Wanyrý wahidýyna rare inydeereny. ²⁷ Ityhydýydukõdu mahäduõ aratobinymy, kai makeki, biroxike ibutumy aõbo adee kidekre. Dýraksiõmy araykywydyna òraru-ki. ²⁸ Tahe adee rarybekiki; kia ritxoo xiwe rare. Irýsýõmy, kia hãbu raykywydyna òraru-ki tamy ibinare wahe. ²⁹ Araykywydyna òraru-ki aõkõ jiarý rarybere, tahe iwitxira òrariki. Ijõ hãbu witxira rayky-di aõkõ aritõhõtinymyhýke. Kia õsana inyõ rarybekre. ³⁰ Deàlànadile jiarý ariroxiwähäkeki, timybo inyõ ibinamy wamy rarybeke. Deuxu-ò dori rexideylydýnyra. ³¹⁻³² Tai tahe, biroxibenkye-wana, biõbenykeki, aõmy botýnykeki, ibutumy Deuxu wowdyna-ò botýnyke. Inyõ atyhyna-di iatysyõmy, judeu mahädu-ò, judeukõdu mahädu-ò, tule Deuxu tyhydýydu-ò. ³³ Ibutu dee rarurunywähäre tamywíkemy. Waaõmydýñana sohojile aõkõ rahõtinywähäre ibutu iny aõmydýña dee rahõtinymahäre tarasadýny.

11

¹ Iwese jiarý Kristu wesemy watximyhýre wese kaiboho wawesele boibekre.

² Ararybekre: —Kaiboho awirenryremy kaiboho dori iwese bede eryna araernanyre wese ibutumy teyrubunymahätenyte. ³ Tahe ijõmy araernanykre. Kristu iratiwi ibutu hãbu ratyre rare. Hãbu tahe hãwyrrati ratyre rare. Tule Deuxu tahe Kristu ratiwi ratyre rare. ⁴ Hãbu rexitõenryreu, ritýnynykeu tarahety-di, Kristu rityhynyõre. ⁵ Hãwyõ tahe rexitõenrykeu, ritýnynykeki tarahety-di aõkõ, tii tahãbu rityhynyõre. Tii dori tarade rasymyhýre wese ratximyhýre. ⁶ Hãwyõ tarade rihetynyõkeki, tii tarade riorokre. Hãwy tarasylau raixýrukeki, tahe tara rihetynykre. ⁷⁻⁹ Hãbu tara rihetynyõmyhýkre dohodýyna heto-ki. Bera-ò tyytyby wesemy Deuxu dee hãbu rare. Deuxu dee hãbu rare.

Hāwyy tahe hābu dee-ki rare. Hābu heka hāwyy-ribi aōkō dori iwidŷŷ rare. Hāwyy tahe hābu umy-ribi iwidŷŷ rare. Hābu hāwyy dee aōkō relere. Hāwyy tahe hābu dee relere. ¹⁰ Tai tahe hāwyy tara riwōmyhŷke. Iu tahe hābu rityhynymyhŷre ūju òraru-ki. ¹¹ Deuxu ityhydŷduy-ki wiwesele wiweselemy ratximyhŷre. Hābu hāwyy-di ratxikemy; hāwyy hābu-di ratxikemy. ¹² Iwese hāwyy hābu-ribi relereu wese, hābu hāwyy-ribi reamy raumynymyhŷre. Deuxu ibutumy riwinyre. ¹³ Kaiboho mohotinybenyke: Hāwyy rexitoenyre, tarade rihetynyke, aōbo ada aōkōre aōbo? ¹⁴ Hābu iraderehemy rŷira, tarati rityhnyömyhŷre tuu rŷira. Kiamy bede riwaernanyrenyre. ¹⁵ Hāwyy tahe irade rehemy rŷira ixiruxeradŷŷmy rŷira, hety wese tamy iò rarekremy wahe. ¹⁶ Inyō iwitxiramy rexinohōtinykeki, tamy ararybekre, kia wese: Inyyreny-ki kia bede ywina rare ibutumy dohodŷŷna heto-ki.

¹⁷ Aōwesebo botŷŷnykremy adee ararybekre. Wadee awiōre iwese ahātenyte wese kaiboho tebutunytenyeu, kia arawiōhenanyōhyre urile tahe arabinanytyhyrenyra. ¹⁸ Juhuu ararybekre timybo raholaremy: kaiboho texihitxinytenye dohodŷŷnaheto-ki, kia tahe retyhnyrioremy watxireri. ¹⁹ Wiribi bexihitxinybenykeki, tai iny òbiti rŷira bierybenykemy. ²⁰ Bibutunymyhŷbenykeu, Innyrŷ roxina aōkō terŷsŷmahātenyte. ²¹ Ijō detiteremy taroxina riwymyhŷre inywixirako-ki. Ijō aō rimyōmyhŷreki rama risamyhŷre. Ijō tahe sōwetyhymy riōmy raitxŷtemyhŷre. ²² Kai aōbo ahetoōre, tai biroximyhŷkemy, biōmahâkemy? Kia wese-ki Deuxu dohodŷŷna heto aōbo tety-hnyöhyymahâte. Iaōkō rŷira mahâdu tule teixŷrudŷŷnymyhŷtenye. Aōmybo ararybekre. Arawowydydŷŷnyrenykremy aōbo? Aōkōre. Tai arawowydydŷŷnyrenyötyhy. ²³ Kia Innyrŷ-ribi retare, tule aerynamy adeereny rewhinyre. Kia wahisidŷŷnadyna txuu, Jesuisi Innyrŷ orotxu rimyre. ²⁴ Rexitoenyredi, riōrōre, idi tahe rarybera:

—Kia heka waumy rare. Adeereny wahidŷŷmy watxireri. Kia biwinymyhŷkreu, watxi õhōtireny reakemy.

²⁵ Tule riymyhŷre rahudi, tahe bemonia hyna rimyra, idi tahe rarybera:

—Kia heka wadeewimy Deuxu, iny-wana ratximyhŷre. Wahâlubu òraru-ki kia riwinyre. Kia biōmahâbenykreu, aōu watxi õhōtireny reakemy.

²⁶ Tiubo paō biymahâbenykreu, bemonia hyna-ribi biōmahâbenykreu, warubu rybe tetŷnynytenyeri idi addōsekreu. ²⁷ Tai inyō õhōtiōmy riykeki-wana, riōkeki-wana, tii Jesuisi umymy hâlubumy òraru-ki ratxireri. ²⁸ Sohoji sohoji taaōmydŷŷnana-di rohōtinykre, idi tahe riymyhŷre, riōmyhŷkre. ²⁹ Inyō Jesuisi umy-di rôhōtinyōkeki, ixidee aōbinahakŷ kidiwynyke. ³⁰ Kia òraru-ki sōwemy binamy õhyyle toite, tule iny sōwemy rurumy rŷira. ³¹ Iny ixi-di rohōtinykeki, aōbinahakŷ rexerykemy, tahe iny rexiobitinyke. Deuxu tai aōhōkŷmy rotŷŷnyötyhy. ³² Innyrŷreny inyboho riōbitinymyhŷre. Kiamy heka bede mahâdu-wana aōkōkeki, aōhōkŷmy rotŷŷnyrenykre. ³³ Kiamy, waseriōreboho, roximy bibutunykreu, ijō wii biraōbenykre. ³⁴ Inyō rama risamy rŷikeki, taheto-ki riroxike tai rihuōmy rŷimyhŷkre Deuxu ywisidŷŷna-ki. Adee arehemynykreu, ijō kia aōna aōnamy arōerynanyrenykre.

12

¹ Deuxu Tyytybytyhy bede eryna witxira witxiramy adeereny ararybekre, araerynanyrenykre. ² Ityhydŷŷdukōdumy toitemahāu, aōō aradyrenyre suritxoo rybeōhōkŷ-ò. ³ Tai arabedeerynryreri: Inyō Deuxu Tyytybymy rarybemyhŷkeki, tii rarybeōtyhy: Jesuisi ibina rare. Tule inyō uri rarybeōtyhy: Jesuisi Wanyrŷ rare. Tii Deuxu Tyytybytyhydile tuu rarybekre.

⁴ Deuxu Tyytybytyhy bede eryna witxira witxira sōwemy rŷire. Deuxu sohojile tahe iwahidŷŷdu rare. ⁵ Aōmysŷdŷŷwi-ribi lahitxi rare, tahe Innyrŷ sohojile rare tamy rakaaomysŷdŷŷnyke. ⁶ Aōmydŷŷna wiribi lahitxi rare, tahe Deuxu sohojile ibutudŷŷdu rare. Tii iny-ò aōmysŷdŷŷna widŷŷna riwahinyre. ⁷ Sohoji sohoji tabedeeryna witxira witxira Deuxu Tyytybytyhy-ribi ritamyhŷre ibutu iny wiōhedŷŷmy. ⁸⁻⁹ Inyō-ò bede eryhykŷ wahidŷŷmy ratxireri, Deuxu Tyytybytyhy iwahidŷŷdure. Ijō-ò tahe rybe

bedeerydŷý wahidŷýmy ratxireri, iwahidŷýdu tiile rare. Ijô-ò tahe ityhydŷýtyhy-ki rarekemy. Deuxu Tyytybytyhy iwahidŷýdure. Ijô-ò tahe, ôhotibedumy rarekemy. Deuxu Tyytybytyhy risýnyre rare. ¹⁰ Ijô-ò tahe, bedeòby widŷýdumy rarekemy, ijô-ò rybe-di týnydŷýdumy, ijô Tyytyby erydumy, ijô rybewitxiramy rarybekemy, ijô rybe wiuròdŷýdumy. ¹¹ Deuxu Tyytybytyhy sohojile tahe iwahidŷýdu rare. Tii sohoji sohoji-ò riwahinymy hýre ixideewimy.

¹² Iny umy sohojihyy rare. Urile iaõmydŷýnana sôwere. Kia wese ityhydŷýdu rýira ityhydŷýdu mahâdu-ki, Kristu-ki iny sohojihyyre. ¹³ Sohoji sohoji mahâdu-ribi rabutura, ijô judeu mahâdu-ribi, ijô judeukôdu mahâdu-ribi, ijô deòdu mahâdu-ribi, ijô deòdukôdu mahâdu-ribi. Wiji tahe Deuxu Tyytybytyhy-di sohoji hôrõmy iny rýire. Idi tahe inyboho týximy rýire. ¹⁴ Umy dori sohoji aõmydŷýnana-di aõkô rare, sôwere tahe. ¹⁵ Inywa rarybekeki kia rarybekre òsana: jiarý umy aõmydŷýnana aõkô watxireri, debò aõkô dori rare. Kia rarybekeki, ihâre ta umy aõmydŷýnanaõlemy ratxireri. ¹⁶ Nohõti rarybekeki: rue aõkô jiarý rare, tai dori umy aõmydŷýna aõkô rare, Kia rarybekeki, ihâre ta umy aõmydŷýnanale ratxireri. ¹⁷ Ibutumy umy ruelemy ratxikeki, timybo rokoholarenkyre. Ibutumy nohõtilemy ratxikeki, timybo rue rareke timybo robirenkyre. ¹⁸ Deuxu ibutumy aõ ritidire, titxibo ixideewimy rôhõtinyre. ¹⁹ Ibutumy aõmydŷýnana wiweselehekýkeki, timybo raaõmysýdŷýnyke? ²⁰ Inatyhymy aõmydŷýnana sôwere. Umy tahe sohojilere. ²¹ Rue debò dee rarybeötyhy: Kai aõ aõkô tate. Tule ratiheka waò rybeömy: Kaikôkeki wadee awike. ²² Kia kýnyhe. Aõ aõmydŷýnana inydeereny iruruõmy aõmy aõkô rýire wese, tii aõwityhy rýire. ²³ Tule aõbo inydee aõmy aõkô rýira tamyhe woreke rýimyhýre iruxeramy aõkô rare, iny woreke rýimyhýre. ²⁴ Aõbo inyumi-ki iruxeramy rare, kia uridýõmy. Deuxu tahe umy aõmydŷýnana ibutumy ributunyre. Tii aõ ibuturatyre rityhynyre. ²⁵ Kiawese alõreõmy umy-ki ibutumy umy aõmydŷýnana wiwana raaõmysýdŷýnymy hýre wii riwiõhenanonymy hýre. ²⁶ Sohoji aõmydŷýnana txubererekiki, iuhe rubererenyke. Ijô teysakeki inyõ riwowydynykeki iuhe reysake. ²⁷ Boholabenyke, kaiboho Kristu umy mahâduõ toite. Ityhydŷýdu sohoji sohoji heka umy aõmydŷýnanaõ wese rare. ²⁸ Deuxu ityhydŷýdu mahâduykile iny rihitxinyre. Juhuu Jesuisi teòdŷýdu mahâdu, ihewo-ribi Deuxu rybe týnydŷýdu mahâdu, idi ierydŷýdu, aõwiwihihý widŷýdu, ôhotibedu mahâdu, wiòhedŷýdu, dinoduwe sedýýnadu, rybewitxira erysydumy. ²⁹ Ibutumy deòdu aõbo roire? Ibutumy týnydŷýdu aõbo roire? Ibutumy erydŷýdure aõbo? Ibutumy aõwiwihihý widŷýdure aõbo? Aõkõre wii ihitxihitxire. ³⁰ Ibutumy ywisidýý rieryre aõbo? Ibutumy rybe witxira rybedu aõbo? Ibutumy rybewitxira wiuròdŷýdure aõbo? Aõkõre. ³¹ Tahe, eryna wiwihihý mynymy, atximyhýbenyke. Tahe ariteõsynykre tibo ryy.

13

¹ Ibutumy iny rybe witxira witxira arierykeki, ýju rybe adierykeki, kia tahe luuna-di aõkôkeki, jiarý aõwodŷýna widŷýna wesemy ararekre. ² Jiarý ibutumy Deuxu rybe-wahidŷý eryna ijôdikeki, ibutumy bedeery ijôdikeki, hâwâlô iherina-ribi aritake waty-hydŷýna kiadikeki, tahe luuna-di aõkôkeki, aõ aõkô watxireri. ³ Ibutumy waaõmydŷýna iny aõkô mahâdu-ò ariwahinymykeki. Waumy Kristu Rybewihiký dee òraru-ki wòsikemy ariwahinymykeki, tahe luuna ijoõkeki, kia heka aõkõweseleke. ⁴ Inyõ luunadikeki, ywimy rarekre, awimy rarekre, ihârukõmy rarekre, luunadikeki, ixityhydŷýdukõmy rarekre. ⁵ Inyõ luunadikeki ihýkýhýkýmy aõkô rarekre. Ixisohojidile aõkô rôhõtinyre. ⁶ Ôbitiõna-di deysaõmy, inatyhyle kedey sakre. ⁷ Moõ iluunadireki ibutumy aõhebo rotýnykyre, ibutumy rityhynykyre, ibutumy riraõkre, ibutumy riòludunykyre. ⁸ Luuna tiu itueötyhy, tahe rybe týnydŷýna aõutxumy ituekre, rybewitxiramy rybe ituekre, bede eryna erysynamy tule ituekre. ⁹ Inyboho iyrelemy rieryrenyre. Tule iyrelemy ritýnynyre. ¹⁰ Aõutxumy tahe kia iyre rexihukre, ibutumy kanaerykyre, kia hâbu òbiti tyhy kedehemynkyeu, Kristu wahe. ¹¹ Uladumy rarewâhâu uladu wesemy rarybere, uladu wesemy ixidi rarewâhâ, uladu wesemy raykywydynanyra. Hâbumy relereu tahe,

wauladumy nona rerire. ¹² Wiji tahe inyboho robirenre, iwese itxerenatñykwese-ki, kiatxuu tahe, wiòsanamy rokobirenkre. Katahe iny rieryrenre txuraõ, kiatxu tahe, iwese tii inyboho dierydenye wese rikieryrenkre. ¹³ Tahe inataõ aõmydýyna rýire: ityhydýyna, iraròsôna, luuna. Ijõ ratyre tahe luuna rare.

14

¹ Luuna-di boibeke ibutu ijõ ratyre. Tyytybytyhy erysyna bijebenyke. Iratyre bijebenyke Deuxu rybe týnydýyna erydýyna. ² Inyõheka rybe witxiramy rarybeki, hâbu-ò aõkõ rarybereri. Deuxu-ò sohofile rarybere. Inyõ irybe rieryõre. Deuxu Tyytybytyhy rybe tii erydure. ³ Inyõ Deuxu rybemy rarybemyhýreu, iny-ò rarybereri. Tai riwiòhenanymyhýre, riòbitinymyhýre, riteysanymyhýre. ⁴ Inyõ rybe witxiramy rarybereu, tiilehyy rexwiòhenanymyhýre. Inyõ tahe rybe ritñynyke wana, dohodýyna mahâdu riwiòhenanyre. ⁵ Ibutumy rybe witxiramy rarybeki, tii tahe wadee awire. Tahe ibutumy Deuxu Rybewihikýmy rierynanykeki, kia iratyretyhy wadee awire. Deuxu rybe týnydýyna tahe, rybe witxiramy rybedu ratyre rare. Wiuròsòdýydudile rybe witxiramy rarybeke dohodýdu mahâdu wiòhedýymy rarekemy. ⁶ Jiarý adeereny ararybeki, rybewitxira-di. Tiwesebo arâwiòhenanyrenye. Urile bede erytýmyra-di, erynatyhyhyky-di, inatyhyeryna-di araerynanykeki, kia-di tahe arâwiòhenanykre. ⁷ Ka tahe wiudýyna rare. Wyhyhyký jurònawesena ada rerotisõmo wiudýyna kidiwiunykeki, tahe awimy riwiunyõke, timykibo iny rieryke aõbo riwiunyri. ⁸ Tule jurònà òbitimy ritxurònýkeki, timykibo aõbinadu mahâdu rierykre aõbina-ò nomy rexiywinykemy. ⁹ Kaiboho tule kiawesere. Inyõ arybe rieryõkeki, tiwesebo rieryke aõmybo tarybetenyteri. Kiawese dori yhydeele tarybetenyteri wese. ¹⁰ Inatyhymy sôwemy rybe witxira rýire bede-ki, ibutumy tahe aõna aõnamy rybedu rarybere. ¹¹ Aõmybo rarybere arierykõkeki, rybedu dee jiarý iny witxira, rybewitxiraõ tamy rare, tule tii wadee rare. ¹² Kaiboho Deuxu Tyytybytyhy eryna teijetenyteri. Tai dohodýyna mahâdu wiòhedýymy marurunybenyke. ¹³ Inyõ rybe witxiramy rarybeki, iòbitidýñnamy rexitðenyke. ¹⁴ Rybe witxiramy arexitðenykeki, watyytybyle rexitðenyre waraykywydyna-ò ralòõtyhy. ¹⁵ Tai tahe aõhebo arotýñykre? Watyytyby-di, warayky-di arexitðenykre. Idi watyytyby-di warayky-di arawiunykre. ¹⁶ Kai atyytybyle-di texitðenymyhýteu, timykibo inyõ rierykemy? Idi rarybeke aixitòedýyna rexihuken. Tii dori arybe rieryõre. ¹⁷ Kai tahe inatyhymy awimy texitðenye, tai tahe iny aõ rieryõhyre, idi riwiòhenanyõtyhy. ¹⁸ Deuxumy reàlìwähäre. Jiarý dori aratyrereny rybe witxiramy rarybemahäre. ¹⁹ Tahe dohodýyna mahâdu-ò iruyre rybe eremy ierysynamy ararybeke ada sôwemy rybe eremy iwitxira rybemy anarybeki. Juhule wadee awityhyre ijõ ratyre-ki iny kiawese inatyhymy reerynanyre.

²⁰ Waityhydýýdu seriore uladu raykywesemy aõkõ bexiraykynymyhýbenyke. Inyery bedeeryhyký wese maraykynbenyke. Aõibina erysynale uladu aõeryõ wesemy boibeke. ²¹ Bede Ywina tyriti-ki kia rýire: —Kia inydee, hâbu rybe witxira-di anarybekre. Ihäre ta warybe dee tiiboho roholarenýkre. —Kiamy tahe Wanry rarybere. ²² Inatyhymy tahe iwitxira rybe rybemy ityhydýýdu mahâdu dee deòsina aõkõ rare. Kia ityhydýýdukõdu mahâdu dee deòsina rare. Tule Deuxu rybe týnydýyna ityhydýýdu mahâdu-ò rare. ²³ Dohodýyna mahâdu wii ributunykeu, rybewitxiramy rarybemyhýreki. Ityhydýýdukõdu mahâdu ralòkeki, iny ierykõdu ralòkeki, timybo tii rôhötinyke. taitxýtetenyterilemy idi rôhötinyke. ²⁴ Tahe ixityre ityhydýýdukõdu mahâdu ralòkeki, tahe Deuxu rybemy rarybereriò, ralòkeu, tii rexerykre òrarudumy rare, ibutumy aõwòmy roholare tarayky riixixanye. ²⁵ Aõbo tawo-ki riwòmy rýimyhýredi rexerymy ixi-di rôhötinykre. Tai resekre tatiowomy Deuxu deàlànamy reàlakremy. Tule rarybekre: —Inatyhymy Deuxu ayreny-ki ratxireri.

²⁶ Aõhebo dohodýyna-ki rokotýñyrenykre waseriòreboho wii rikibutunyrenykre. Kia heka rare: Inyõ wiuõmy kanawiunykre, ijõ tasõ Deuxu rybe bede erydýyna kedeerynanykre, ijõ itýnydýñnamy kanarybekre, ijõ rybewitxiramy rybena kanarybekre, ijõ

awiuròsòdýñamy kanarybekre. Aõhebo botýnybenyke ityhydýñdu wiòhedýñamy rarekemy. ²⁷ Inyõ rybewitxiramy rybemy ratxire riki, inatxi inataõlemy rarybeke, wihewomy, tule awiuròsòdýñdulemey rarybekre. ²⁸ Wiuròsôna ihoõkeki, rybeõlemy ronyke dohodýñna heto-ki. Ixiwanale Deuxu-di röhötinyre, rexitõenymy. ²⁹ Urile inatxi, inataõlemy rybe týnydýñdumy rarybekre wana, ijomonadu mahädu tahe irybe-di röhötintyhyke timybo. ³⁰ Ijõhonadu-ò itýnydýñna rybemy ratxikeki, rybedu rexihudi rarybekre. ³¹ Ibutu dori Deuxu rybemy rarybekre, sohoji sohojimy. Tai ibutumy rierykre, reysakre. ³² Rybe týnydýñdu mahädu rayky, tiile rexierymyhýkre. ³³ Deuxu tahe wimy uriuridýñdu aõkõ rare; tii tahe òbitina widýñdu rare. Ibutu ijõ dohodýñna heto-ki kia wesemy rare.

³⁴ Håwyy tahe dohodýñna-ki roholamy rýimyhýre rybeõhykymy tai aõwedumy aõkõ. Ywilemy rýirake iwese judeu bedeywidýñna roimyhýre wese. ³⁵ Týrraxinadikeki taheto-ki tahäbu-ò rýrraxike. Håwyy dohodýñna-ki rarybemyhýre heka ixýruna rare. ³⁶ Timywese tahötintenyte. Deuxu rybe aõbo aykyreny-ki röhönyre ada kaiboho sohojile aõbo ijõdire.

³⁷ Inyõ rybe týnydýñdumy ixi-di röhötintykeki ada Deuxu Tyytybytyhy-ò wiòhedýñamy rarekemy. Timybo rarybekre. Kia waryberiti heka Deuxu bede ywidýñna rierykre. ³⁸ Inyõ kia rityhynyõkeki, tii wile ratyhyõdýñõkre.

³⁹ Iribi tahe waseriore týnydýñdumy boibekemy atxibenyke. Ixinamy rybewitxiramy iny rarybemyhýke. ⁴⁰ Ibutumy aõhebo botýnybenykre. Òbitilemy, ywilemy.

15

¹ Aõtxi õhötireny araijaradýñnykre. Kia tahe rare. Rybewihiký iwese adeereny retýnynyre wese, tetyhynytenye wese, tule tetyhynyhy ahätenyte. ² Tai tahe tarasanawo-ki ahätenyte rybe teeryhyy ahätenytekí iwese retýnydýñnyre wese. Aõkõkeki arõtenarený aõtyhy aõkõ adeereny ihýre. ³ Juhuutyhy adeereny retýnynyre iwese raholare wesemy. Kia rare: Kristu iny òrarurený dee rurure. Kiamy heka ritidýýna roire. ⁴ Tule mana wabede-ò rahälüure. Inataõ txu idi rýidi tahe, rubu-ribi rexixare, ritidýýna rarybere wese. ⁵ Rexideõsinyre Pedro dee, idi tahe waõinatxi mahädu dee. ⁶ Idi tahe 500 iny ratyre tuu robire. Kia iny ityhydýñdu seriore mahädu ibutumy rexibutunmyhýre Jesuisimy robire. Ijõ rurure kia butudýñay-ribi, tahe ijõ irulemy ihýmyhýre. ⁷ Iribi tahe Txiau tuu robire, idi tahe ierydu mahädu ibutumy tuu robire. ⁸ Ihewo-ribi tahe jiarý tuu rabire. Iwese uladu ibededýñnanakõmy reare wese tuu rabire. ⁹⁻¹¹ Jiarý ierydu hewo ludu rare. Uritere erydumy wanidýñõmy watxiwähäre, raixýrure wahe. Jiarý dori juhuu ityhydýñdu mahädu aõhõkýmydýñdu rare. Deuxu ruxetõenale dori aõmy watxiwähäre. Iruxetõena aõnihikýmy waki riwinyre. Jiarý dori ibuturatyre aõmysdýñna rewinyre. Tahe jiarý aõkõ wâhäre. Deuxu ruxetõenamy wahäre jiarý aõbo ada tiiboho aõbo adeereny relyyrenyre, idi kaiboho tetyhynylenyte.

¹² Kristu rubumy roira-ribi rexixara, kiamy heka rarybemahärenyre. Aõherekibo inyõ rarybereri rurumyhýre-ribi inyõ rexixaõkremy. ¹³ Inyõ tiu rubu-ribi rexixaõkeki, Kristu tahe rexixaõre tarubu-ribi. ¹⁴ Kristu rubu-ribi rexixaõre wana, jiarýboho aõmy waryberenyõna idi aõ atyhydýñnaõna. ¹⁵ Kristu inatyhymy rexixaõkeki, inyboho Deuxumy ruimy rybedu mahädumy roire. Kristu ixixana rybemy dori jiarýboho rarybemyhýrenyre. Kiata bohe Deuxu, Kristu riixixanyõlere. ¹⁶ Rubumy roimyhýre mahädu rexixaõkeki, taita Kristu rexixaõre. ¹⁷ Kristu rexixaõkeki, ainatyhynarený aõ aõkõ rare. Aõrarudile ahätenyte. ¹⁸ Tule, ityhydýñ-di rurure mahädu, biu-ò ròiõtyhy. ¹⁹ Kabede-ki sohojile inyboho Kristu riraõmyhýreki, inyboho bedewotyhytymy roire.

²⁰ Inatyhymy taheka Kristu rubumy roira-ribi rexixara. Tii juhuuludu rubu bede-ribi dòosede mahädumy roirekemy, tai iny tule rekexixarenymy. ²¹ Iwese hâbu sohojio rubu diwyde wese, tule hâbu sohojio rubu-ribi ixixana diwyde. ²² Iwese Adaõ-ki ibutumy iny rurukemy rýimyhýkemy tule Kristu-ki ibutumy ixixana kiditakre. ²³ Kristu bededýñana kedehemyhýkre, rubu-ribi ixyby ixixana kòdòhönykre. Kristu juhuu

rexixare, ihewomy tahe taeryna mahādu kidiixianykre. ²⁴ Tai tahe bede konanakre. Jesuisi ibutu wedu mahādu, bede dinodu mahādu, Iòlò mahādu kanahukre. Tahe ibutumy tyby Deuxu-ò olöna kidiökre. ²⁵ Jesuisi tahe ibutu ratyre Iòlòmy ratxikemy rarehyykre. Iòludu mahādu ibutumy iwarawo-ki rýikre. ²⁶ Iòludu konana heka, rubu rare. Tii tule riixawididýnykre. ²⁷ Ryberiti kiawese roire: —Deuxu tahe ibutumy iwarawo-ki ritidireri. Iximy ritidiótyhy tii dori tidisidu rare. ²⁸ Rexihudi tahe tule iRiore ritidikre. Tai tahe Deuxu ibutu iòlòmy rarekre.

²⁹ Rubumy rýira ixypy kedexixaõkeki aõhererekibo iny deròwy teratisebenyteri, rubumy roira mahādu härehekýle wahe. ³⁰ Aõhererekibo berebunatyhyhyký-txi inyboho iòhärumy ratximahärenyre txuõ txuõlemy. ³¹ Ibututxu rubu rejemyhýre. Adeereny wawowydynatyhy my watxireri. Jesuisi Kristu Inynyry òraru-ki. Tai heka kia lau rarybemahäre. ³² Hábū mahādu-ò Efesu hawā-ki iròdu debure-ò aõbina wese resumahäreki aõtyhybo aritakre? Inatyhy my aõbo? Rubu rexixaõkeki, rikiroxiryrenyke, rikiörenyke, biurasomy dori rukururenkykre. Aõ aõkõ inytyhydýyna. Kia riki ityhydýdukódu mahādu tuu rexirybenyre, abiowa mahādukeki. ³³ Ixi itxenadýyömy: kia biòwa bina dori iny ixihemy riatymyhýre. ³⁴ Ywityhylemy boibeke, òbitilemy òrarurenymy, sôwemy iny Deuxu rieryore. Kia heka iny ixýrudýynareny rare, tai rarybewähäre.

³⁵ Tahe inyõ kanarybemyhýkre: —Timybo rubu kedexixakre. Aõumywesemykre iumy? ³⁶ Itxýte, juhuu alòboróna rabróõkeki tiu txuhuõna. ³⁷ Telòho iny ribòrónyötyhy, ityle iny ribòrónyke. Iwese maixõmoty ribòrónyke ada oworuty wese. ³⁸ Ibututy-ò Deuxu iraty umy riwahinymyhýre ixideewireki. Deuxu ixideewimy alòbòróna ritxuhudýnymyhýre timybo? ³⁹ Dee ibutumy wiwese wese aõkõ rare. Inyde, iròdude, nawiide, uturade ibutumy tahe wiribi hitxi hitxire. ⁴⁰ Biumy rýira mahādu tule lahitzire, aõwitxira witxira bedemy rýira kia wowydynareny wiribi hitxire. Tii-wana wimy rahitxirananyre. ⁴¹ Txuu ahádu, taina, ilosõnareny wiribi hitxire. Taina ijõ taina-ribi iruxeratyhyre. ⁴² Tai tahe kia wese rubu-ribi ixixana rýimyhýre. Umy rubu su-ò rahäloodýymyhýre raronyhe txu. Idi tahe irulemy kòdòhònykre, alòbòróna ruhunymyhýre wese tahe umy tuedeõnaõ. Bede luruhuký-ki rahäloodýymyhýre, tahe loosõnatyhy-ki kòdòhònykre. ⁴³ Iruruõ-di umy heka rahäloodýnymyhýre ibinare, tahe iruxeramy tarurutyhy-di kòdòhònykre. ⁴⁴ Iny umy wesemy rahäloodýymyhýre, tahe tyytyby wese kia umy-di kòdòhònykre, biuludu mahādu wahe. ⁴⁵ Kiamy heka ritidýyna-ki roire. Iny umy riuhemyhýreki, tule tyytyby umy riuhemyhýremy rýire: Juhuu inyiru Deuxu riwinyre Adaõ heka rare. ⁴⁶ Juhu tahe inyumiренy tayry-di riwinyre idi tahe ritytybynyre. ⁴⁷ Juhuu ludu hábū suribi ije rare. Ihewo-ribi Hábū biu-ribi ihýre Kristu wahe. ⁴⁸ Juhuu hábūwesemy ibutumy iny bede ludu ihýre juhuu inytyhy wese wahe. Hábū biuludu wesemy ibutumy biu ludu mahādu ihýre. ⁴⁹ Tai tahe kabede hábū wesemy inyboho rýimyhýrenyre wesereki, tule biu ludu Hábū wesemy rýkýirenkyre.

⁵⁰ Waityhydýdu Kia heka rarybemahähyreri, iwese inyboho ihýmyhýrenyre wese myti Deuxu Òlõna-ò ralòötyhy. Iny umy heka ruruhy umy rare, tai tahe Deuxu Òlõna ritaõtyhy, kowa-ò dori iny umy ruruõtyhy. ⁵¹⁻⁵² Tahe aõbo teeryõte adee aritýnnykre: Ibutumy iny ruruõkre. Ibutumy ityhydýdu iny ruruõole iumy riwitxiratýmyranykre, aõwesele reakre, iny tarue riberenymyhýre wese reakre, ikonana jurõna ritxurónykre. Jurõna ritxurónykre idi ibutumy ityhydýdu rubumy rýira riiumywitxiratýmyranykre umytuedeõna-di. Inyboho ityhydýdu mahādu tulekre. ⁵³ Tahe rekexiwiurónyrenyke, iny bede umy dori rurumyhýre. Rakaumyntykre umy witxira-di taita rukururenymytyhy. ⁵⁴ Iny umy witxiradikre, tahe kia rybe rexihumy rýikre: Ryberitina rarybere: —Rubu ijesu rikitarenkyre: ⁵⁵ —Aõhererekibo rubu, aijesuna wawana tetaõta? Aõhererekibo tiwamytxitxidýnyôte? ⁵⁶ Òraru rubumytxitxidýdu rare. Bedeywidý òraru rurudýyna rare. ⁵⁷ Deuxu umymy rekeàlámhyhýkre, tii dori ijesu inybohoren y ritakemy riwiõhenanymyhýre. Jesuisi Kristu Inynyry-di diwiõhenanymyhýde. ⁵⁸ Tahe weseriore luu mahādu, bityhynyhybenyke, ywihyymy

ahābenyke, Wanyrŷ aōmysŷdŷyna-ò hyy tiiemy ahābenyke. Aaōmysŷdŷyna Wanyrŷ dee, idi inydee awimy raroootinymyhŷre.

16

¹ Nierumy ararybekre. Kia bibutunykemy kowa tyhydŷdu mahādu-ò, Judeia mahādu wahe. Iwese Alatxia mahādu-ò rōerynanyre wese, kaiboho tule ijō dee bitabenyke. ² Semana juhu ludu txuu, iny sohoji sohoji tiwesebo tōtatenyte jura birarenymahābenyke rawahikremy. ³ Tai adehemynykreu kia nieru rexihumy rŷikre myiōtyhy tahe ijō rarasamy. Tahe mobo kai tyyriti-di biditakre, tii-wana nieru iny ariteōnykre Jerusalē-ò. ⁴ Tahe jiarŷ arakewana iny dee wikeki, tuu wawana kodoikre. ⁵ Macedonia bede-ò arakre rahudi arehemynykremy adeereny watxireri. Macedonia-di delemy arakre. ⁶ Araroorehenykre òsana biubede taile arahukre awanarenhyhyle. Tai ele elemy biwatŷidŷnykre titxibo arakemy. ⁷ Deuxudeewikeki urihimyò aōkō akireny bede arieke bededŷñana arahukre akiren. ⁸ Efesu hāwā-ki Pentecoste woranabedes-hesi konana-ò ariijekre. Idi tahe arakre. ⁹ Ijōtobònahanakŷ wese irayhyky rŷimyhŷre waaōmysŷdŷ. Tai waaōmysŷdŷyna irutaõre, ihāre ta wamy òludu sōwere. Namy sōwehyymy taheka òludu rŷire.

¹⁰ Tahe, Tximòtxi rakeki, iixŷru lau biijemy tii dori Deuxu aōmysŷdŷyna di-winymyhŷde wawese. ¹¹ Inyō Tximòtxi-di aōmy aōkō ihŷkeki heka wadee awiõre. Wadee itŷina-ò biwiòhenanybenyke ywina-di. Reraòmahâre dori ityhydŷdu serioreboho wana kanakemy. ¹² Inyseriõre Apòlo-ò sōwemy rarybewâhâre arorarenymy rakemy ijō iny serioreboho-wana. Tahe tii heka Deuxudeewimy aōkō idi rōhōtinymyhŷre. Idi tahe rakre ixideewimy tiu txumybo.

¹³ Aōu aōu bexiywinylemy borukubeke. Inatyhymy òbitimy myibenyeke, hābu rurutere wesemy bexirurudŷnyke. ¹⁴ Aōhebo botŷnybenykemy ywina-di luuna-di botŷnymy boibemahâke.

¹⁵ Tefana, tasŷ mahādu-wana Akaia bede ludu-ki ityhydŷdumy juhuu rare. Kia teerytenyte. Tiiboho ityhydŷdu mahādu wiòhedŷduhyymy ihŷrenyre.

¹⁶ Tamy boholabenyeke, ibutumy tamy wityhymy biwinybenyke. Tule kia wese wiòhedŷdu biwiòhenanybenyke. ¹⁷ Tefana, Fortunatu, Akaio kaò ditehemynydenyde. Taita wadeysamy watxireri. Tiiboho riwawiòhenanyrenyre kaiboho kaki aōkō atximahâtenytek. ¹⁸ Tiiboho wawo-ribi riwateysadŷnyre, araykyreny òsŷny tule wahe. Kia mahādu heka ratyhydŷmyhŷke.

¹⁹ Kaki Asia bede-ki ibutumy dohodŷna mahādu tarybe wehityhyna adeereny riwahinyrer. Akila, Prisila-wana taluuna Wanyrŷnimy rybe adee riwahinyreny rer taheto-ki dohodŷnareny mahādu tule wahe. ²⁰ Ibutu seriõre mahādu rybe wehityhyna adeereny riwahinyrer. Birybenybenykreu wii bimybenykre wiwetya-ki seriorewesemy tamy luôsõna òbitityhyna-di buòbenykre.

²¹ Iroo tahe jiarŷ ariritinykre wadebò-di wahe. Jiarŷ Paulo warybe wehityhyna rewhahinyre. ²² Inyō Inynyrŷ luuõkeki, aōbinahakŷbo tamy kanake, kiamy rexirybenyre: ‘Maranata’ kia heka Jesuisi wymy kanake rare. ²³ Deuxu luuna adeereny kanakemy idi watxiwâhâre. ²⁴ Ibutu-ò waluuna Jesuisi Kristumy. Kie.

2 Oritxi Mahādu-ò

2 Oritxi Hāwā Dohodŷña Mahādu-ò

¹ Jiarŷ, Paulo, Deuxu deòduō watxireri Deuxudeewireki. Tahe katyyriti re-wahinyrenyre Oritxi hāwā dohodŷña mahādu-ò. Iny seriòrereny Tximòtxi wawana ihŷre. Tule rewahinyrenyre ibutu ityhydŷdu mahādu roholakemy Akaia bede-ki.

² Ruxetòena, ywina-wana adeereny kanakemy idi watxireri Deuxu inytybyreny-ribi Jesuisi Kristu Inynyry-ribi.

³⁻⁴ Deuxu heka Jesuisi Kristu tyby rare. Iny wiòhedŷdu ihŷre. Ruxetòena sōwemy inydeereny riwahinymyhŷre. Ibutumy aõmydŷña-di riwiòhenanymyhŷre.

Tai tahe iny witxira rikiwiòhenanyrenykre Deuxu wiòhedŷña-di. ⁵ Iwese Kristu aõhökŷmy dŷñana kaiboho teerytenye wese, Kristu wiòhedŷña bitamy bierybenyke.

⁶ Jiarŷboho aõhökŷmy arotŷnyrenykreu, awiòhenadŷnyrenykremy tuukre. Tai tahe tarasana iribi bitake. Deuxu-ribi wiòhedŷña arimyrenykeki, kia biu-ò hena iribi bimyke arawiòhenanyrenykreu. Tai tahe kaiboho arururenedydkre aõhökŷmy

botŷnybenykreu. ⁷ Tahe wararòsôna sōwemy ihŷre akiren. Tiubo aõhökŷmy dŷñanamby botŷnybenykreu tule wiòhedŷña bitabenyke iwese aritarenykre wese.

⁸ Waityhydŷdu seriore, Asia bede-ki jiarŷboho sōwemy aõhökŷmy ratŷnymy roiremahā. Wadeereny heka isiratyhyre ibede-ki. Tai heka raberumy roiremahā arururenkyke lau.

⁹ Rahōtinyrenyre tai wakonanaren sana. Kiamy heka wadeereny ditŷnynde bedeerynamy: ixi-di inyō nohōtiōmy, Deuxudihyyle wahe. Tii dori rubu-ribi ixixadu rare.

¹⁰ Inatyhymy tii riwatarenyre kia brebuna-ribi. Ibutu aõna aõna-ribi riwatarenykre ixityre.

¹¹ Kaiboho dori wadeereny Deuxu-ò textitòenytenyteri. Tahe ibutumyiny Deuxu riteàlananykre. Tahe ibutumyiny Deuxu riteàlananykre.

¹² Ibutumy jiarŷboho heka kia Deuxudeewimy rewinymyhŷrenyre. Tai heka wadeysarenyre jiarŷboho. Awanareny heka tule rarybemahârenyre: òbitinamy, Deuxu rurunamy. Iny raykywydyna-di aõkõ wahe, Deuxu raykywydyna-di. ¹³⁻¹⁴ Idi mariakele, biritinykele, bierykele, kia reritinyrenyre adeereny. Wiji urihimyôle teerymy toite. Jesuisi txu tahe ibutumy bierybenyke. Jiarŷboho areysarenykre bierybenykeki wahe. Tule kaiboho beysabenkykre.

¹⁵⁻¹⁶ Juhuu rahōtinyre kiawesemy: arakemy ixi-di rahōtinyre. Juhuu heka Macedonia hāwā bede-ò arakemy ixi-di rahōtinyre. Iule tahe aroram yarakemy heka ixi-di watxiwāhā. Òkeseu tasŷ tule, aroram yarakemy heka ixi-di watxiwāhā. Òkeseu tasŷ tule, aroram yarakemy heka ixi-di watxiwāhā. Òkeseu tasŷ tule, aroram yarakemy heka ixi-di watxiwāhā.

Jiarŷ ayreny whole areakre, Judeia bede-ò arakemy kaiboho biwawiòhenanybenykemy.

¹⁷⁻¹⁸ Reòsamy watxirerimy aõbohe wadi tahōtinytenyteri? Ixiòrarukile aõbohe tuuremy adee araŷraxikre? Tuu aõbo iximy rarybere kohe, myŷ, iule. Aõkõre, myy rarybere, iule wahe. Inatyhymy aõbohe rarybereri. Aõkõre rarybeõre. Jesuisi Kristu heka warybe rieryre. Kohe, myy, iule.

¹⁹ Tai heka raryberenre: —Inatyhy rare. Myŷ wahe, Deuxudeewinamy. Sila Tximòtxi-wana kia Deuxu rybe-di adeereny ritŷnynde, Jesuisi Kristu iriòremy, jiarŷ tule adeereny kia retŷnynde.

²⁰ Inyboho ratximyhŷre Jesuisi Kristu-ò. Kristu heka Deuxu widŷdu ratxireri. Inyumiroy ratximyhŷre. Deuxu heka tuu iny rierynanymyhŷrenyre, tii inatyhy.

²¹⁻²² Tii heka iny ritamyhŷrenyre; rihitximyhŷrenyre; tahōrō mahādumy riwinyre. Inydeereny riwahinyre Deuxu Tyytybytyhy inyworen-ò risŷnyre. Tai heka inyboho rōhōtinyrenyre inydeereny ibutumy riwahinykremy.

²³ Deuxu heka warayky rieryre. Tai heka rarybemahâre, inatyhy raõre Oritxi hāwā-ò. Tai heka adiride ixinamy.

²⁴ Araryberenyötyhy jiarŷboho aõbo bityhynybenykemy, marybebonykemy. Kaiboho dorihe inatyhyna tetyhynytenyteri. Urile tahe arawiòhenanyrenykre deysana-di Deuxu Tyytybytyhy dee deysana-di.

2

¹ Tai wawo rerahòrera. Arakemy aõkõ abedeòtiidŷýrenymy ixityre. ² Arabedeòtiidŷýnyrenykeki tahe mobo riwateysanykre. Kaibohole toite. ³ Tai adeereny reritinyre. Anaõtyhy heka abedeòtiidŷýrenymy. Kaiboho dori deysana-di biwasŷnybenye. Iu Wadeysamy watxireriu, kaiboho tule beysabenykre. Kia heka reerywiwire jiarý. ⁴ Adeereny reritinyre bedewona-di ranywâhâ; warube rytnymahã. Bedeòtiidŷýna-di arasŷnyrenykeky aõkõ kñy. Tahe timybo aluurenryremy kaiboho bierybenykeky adeereny reritinyre.

⁵ Bedewonamy relyykeki, tiu inyõ wii ribedewonyreu, riwabedewonyôtyhy. Aõtxi arabenewonyrenyre. Waryberiti isirare aõkõ ihýre. ⁶ Aõhökýmy dýýnanamy yla aõkõ rotŷnyre. Tai ixinamy rarekre wiji. ⁷ Wiji tahe iwitzira aõmydŷýnana biwinyke: biwiohenanyke iixâwididŷýnadikemy. Tai tahe bedewona-di sôwetyhymy riatyôtyhy bedewona-ribi wahe. ⁸ Tii luunatyhy-di bierynanybenye.

⁹ Tai heka adeereny õnosõna rewahinyre. Tai juhuu waritidŷýna adeereny re-wahinyre. Jiarý heka kaiboho rexiywinymy aõbo atxitenyterí ityhydŷýna-ò. Kiamy adireny watxireri. ¹⁰ Kai biixâwididŷýnykeki heka, jiarý tule ariixâwididŷýnyke. Kia adeereny rikiwinyrenyke Kristu òraru-ki. ¹¹ Tahe Satanasi tiu iny riatyrenyôtyhy. Inyboho rieryrenyre tii kia riwinykemy riwisýnymyhýré.

¹² Jiarý heka ròirenyre Troaji-ò Rybewihiký týnydŷýmy Kristuni-di. Tamy rete-hemynyre, isiraõlemy tai Rybewihiký dohodŷýmy, Inynyrrý riwawiðhenanyre wahe.

¹³ Tahe wabedewomy watxiwâhâ inyseriorereny Txitu-ki rahaõrekí. Tai tahe kia iny mahâdu reteðwarinyre arakremy Macedonia hâwâ-ò rare.

¹⁴ Tahe Deuxu deysana! Deuxu-wana watxiwâhârenyre. Tahe kia ijesu tai ritake. Kristu heka ridykre ijesu tarasadu mahâdu. Rokoirenkyre heka ihe-ki. ¹⁵ Iwese aderóna lñnyrehéký ibutumy idi riàlânymyhýre wese heka, kia wese inyboho roire. Ibutumy iny rierykemy heka ityhydŷýdu mahâdu rýrirerimy ihýre. Lñnyrena wihihiký Kristu ritoonyre wese Deuxu-ò inyboho roire. Iny lñnyrena wese heka rare. Ityhydŷýdu, ityhydŷýdukódu mahâdu-ò ramyhýre. ¹⁶ Kia rityhynyðmyhýre mahâdu tahe, týnyre rirubunyre. Rityhynyðmyhýre mahâdu tahe týnyre iruweselemy rare. Kia aõmysýdŷýna biwinybenye. Isirare heka iaõmysýdŷý. ¹⁷ Inyboho heka sôwemy inywese aõkõ iny roire. Iwese iny riwymyhýre aõðowyriore idi ijohomy, kia wese karybe rare. Kia Deuxu deðdu mahâdu heka iòwydimy aõkõ rybe riwymyhýre. Tahe inyboho heka inatyhymy rarybemyhýrenyre. Deuxu dori inydeereny rarybere òbitinamy. Riwaterónyrenyre òbitina-di araryberenykemy.

3

¹ Timyre heka tyrity ritididŷýnamy raruõhyymahârenyre jiarýboho awirenyremy. Tahe waribileny tule arbireny kia Ritidŷýna arihurenyôtyhy. ² Kaiboho heka Kristu tyrity wese aõma toite. Riritinymy heka roimyhýre inywo-ki, inyrayky-ki. Idi riramy kaiboho burubenykeki, aõbo kaiboho tewinymahâte heka tamy betehebenyke. Tai tahe rierymy idi rariake ixideele. Idi rariake hâre tahe idi rexibedeerynyke. ³ Kaiboho heka Kristu tyrity wese heka toite. Inydeereny iwahidŷýmy heka tii rare. Kia tyrity witxiramy rare. Aõ ritidŷýna manamy aõkõ riwinyreru. Deuxu Tyytybytyhy-di tahe riwinyreru. Aõ manatyre-ki aõkõ ròritidŷýreru inyraykyreny-ki, inyworenky-ki ròritidŷýmyhýre. ⁴ Deuxu heka retyhynyðmyhâre, Kristu òraru-ki wahe. Tai tahe tuu raryberenymahâre kiawesemy. ⁵ Jiarýboho heka warururenýohhyre kaa aõmysýdŷýna widýýna-ò. Iny ruruna heka Deuxu-ribi sohojile nade. Tii iny wiòhedŷýdu, aõ iny rikiwinyðmyhýrenyke-ò wahe. ⁶⁻⁸ Irybe týmyra dohodŷýdumy heka inyboho roire. Ihetxiu bede ywina wesemy aõko heka ròritidŷýre Deuxu Tyytybytyhy ihýre. Ihetxiu bede ywina heka rubu diwyde. Deuxu Tyytybytyhy iruna riwahinyre. Ihetxiu heka manatyre-ki ròritidŷýre. Deuxu loosona tule ròhònyre, riwahinyre wahe. Moisesi ñsýny-ribi sôwemy loosona ròhònyre. Idi tahe riixâwididŷýnyre. Tahe judeu mahâdu

reteheōhyymyhŷre iōsŷny-ò, iōsŷny loosònadirer. Deuxu Tyytybytyhy heka iratyre awimy rare, iny-ò dori Deuxu irutyhy riwahinyre. Tahe bede ywina nade loosona wiwihiķy-di bede ywina tŷmyra tahe iratyre awi rare. ⁹ Tii heka iny-di ixāwikemy ratxireri. ¹⁰ Tahe iratyre rybe tŷmyra rare. Iny òraruna-di ixāwikemy ratxireri. ¹¹ Kia urihimyò rŷire awi rare. Iratyre tahe umytuedeōna rare.

¹² Iny raròsôna sôwemy ratximyhŷrenyre. Tai tahe inyboho ruberuōhyymyhŷrenyre. ¹³ Moisesi wesemy aōkō rakatximyhŷrenyre. Imahâdu raykytxymy dori rŷirenyre. ¹⁴⁻¹⁵ Imahâdutxymy dori rŷirenyre. Moisesi bedeywina-di rariakeki, irayky ritobonyke. Kia rieryōrenyre iraykyrenye ratxynymyhŷrenyremy. ¹⁶ Kristu rityhynyre xiery, irayky raraymyhŷre. Iwese Moisesi òsŷnytòbôna iōsŷny-ribi resere wese kia rare. ¹⁷ Kia Tyyriti-ki Innyrŷreny heka Deuxu Tyytybytyhy rare. Tikibo Deuxu Tyytybytyhy rŷikeki kowa ibutumy iny ixinamy rŷike. ¹⁸ Tahe ibutumy inyboho heka Deuxu wowydyna iny òsŷnyreny-ki ijōdire. Iwese iny òsŷnyreny itxena-ki iny retehemyhŷ wese, Deuxu wowydyna ibutumy robimyhŷke iny òsŷnyreny-ki. Innyrŷ he Deuxu Tyytybytyhy rare. Iribi tahe wowydyna nade. Kia wese inyboho heka Innyrŷ wesemy relemyhŷrenyre. Inihikŷmy delemyhŷdenye. Tii dori iny woreny-ki raaōō-taōtamyhŷre.

4

¹ Deuxu taruxetðena-di heka kia aōmysŷdŷyna inydeereny diwahinyde. Tai heka ikonanakōdumy idi rakatximyhŷrenyre. ²⁻³ Ibutumy heka rikiwinymyhŷrenyre aōbo òbiti rare. Aōbina binahakŷ widŷy-ò heka rekexijerenye aōbo òbitirele heka rikiwinymyhŷrenyre; rikiwiuronyrenyōtyhy heka Deuxu rarybereriki, tuu. Deuxuruōhyyle rikiwinymyhŷrenyre. Inatyhyna loosôna-ki heka rakatxirenyme. Ibutumy heka rikiwinymyhŷrenyre ibutu itxerena òbitimy wahe. Inyboho ritñynymyhŷre Rybe tymra wihiķy. Inyō-ribi riwomy roimyhŷkeki tahe kia rityhynyōmyhŷrele tuu ritidimy roike. ⁴ Kiakeki tahe Satanasi iitxeredŷy-ò rrijōnryreri loosonamy robike lau. Deuxu binadŷyna rare. Ibinadŷydu wesemy ratxireri. Kaa loosôna-ò iny riitxeredŷnyhyymyhŷre aōma Rybewihikŷ tŷmyra-ò. Rarybemyhŷre dori Kristu heka Deuxu yrubule rare. ⁵ Iximy aōkō rarybemahârenyre. Innyrŷ Jesuisi Kristulemy heka rarybemahârenyre. Inyboho heka deòdumy inyboho ratximyhŷrenyre adeereny. Jesuisi òraru-ki kia rewinymahârenyre. ⁶ Juhuu Deuxu rarybere: —Bedeluru-ribi heka loosôna doosomyhŷde. Tii heka loosôna-di inyraykyreny ritoosònanyymyhŷre. Tai heka iny Deuxu erysydŷyna inyboho rieryrenyre. Kristu òsŷny-ki sohjile tuu rokobirenyme.

⁷ Kia heka aōna aōna wiwi inydeereny heka rare. Ihyna òwy riore wesemy inyummyreny ratxireri, butxi weselemy wahe. Tai heka Deuxu sohjile irurudire, inyboho aōko irurudire. ⁸ Ihârele heka aōbo iny riwinyke rieryōhyymyhŷre timybo aō iny riwinyke heka. ⁹ Aōhôkŷmy dŷñana heka inydeereny rehemynymyhŷre tai inyboho ikyhynamy riemyhŷrenyre. Inyboho heka bedewodihyy ratximyhŷrenyre, tahe tiiemy iny raròsònarenydihyy inyboho ratximyhŷrenyre. ¹⁰ Inyboho heka itxi tōhōti reahyy inyboho ratximyhŷrenyre, Jesuisi rubuna-txi wahe. Kaki tahe iwese Jesuisi raremyhŷ wese heka rakatxirenyme. Tai iny witxira heka tuu robikre kiamy, Jesuisi rirudŷñanamy. ¹¹ Jesuisi òraru-ki heka rebunahakŷ-ki inyboho roire. Kia wese-ki heka iny Jesuisi runamy robikre inykireny. ¹² Kia-ki heka iny rubukonanareny inykireny rare. Tahe iruna akirenyle tule ratximyhŷre. ¹³ Kiamy heka Ritidŷyna roire: —Jiarŷ retyhynyre. Taita rarybere: —Kia weselemy roire. Retyhynyrenyleri tai heka jiarŷboho tule raryberenyreri. ¹⁴ Jesuisi ixixadŷydu heka rare. Kaa tule inyboho tule riixixanyrenykre. Rikironykre heka Deuxuko-txi. Kaiboho tule boibenyeke wawanareny. ¹⁵ Jiarŷ wawanareny kia adeereny relere. Tamy Deuxu ruxetðena sôwetylhy my ramyhŷre-wana heka riwahinymyhŷre iratyre sôwetylhy my tamy deàlànà riwahinymyhŷre. Kia heka Deuxu wowydyna-ò tuu ratximyhŷre. Bedewoōmy.

¹⁶ Iny bedewonaõhyre heka. Iny umyreny retybynyre. Txuõ txuõlemy heka ratõmyranyke inywo-ki. Tiie heka aõbo rierynyre inatyhyy wahe. ¹⁷ Iny bededýñanareny heka urihimyôle roimyhÿre. Iny wowdynarenyko-ki heka aõhõkýmy dýñana inyboho ritarenyneke inydiren yretehemyhÿre. Retyhenyrenyre wowdyna-ò awityhyremy inyboho idi retehemyhÿre iny idi retehõmyhÿredi. ¹⁸ Aõbo iny tuu robimyhÿre bede bedemy tuu iny robimyhÿre ibutumy idi reamy. Aõbo iny tuu robiõmyhÿre heka tiu itueõtyhy. Kia-di tahe inyboho rõhõtinymyhyre.

5

¹⁻² Inyumi tõmyrahaký heka inydeereny kidiwahinykre Deuxu, iwitzira biu bede-ki wahe. Aõ hãbu wahisidýña-ki aõkõ Deuxu-di wahisidýña-ki heka tuukre kia umy tõmyra wahe. Tiu heka itueõtyhy. Rakabedeworenkyre heka bede-ki iny telesõreny-ki rasñyrek i nywo-ki wahe. ³ Inyboho heka biubede-ki inysýreny inyumytõmyra-ki rökõhõtinymyhyrenyke. Kaa iny umyreny wahe. Rabedewomyhÿrenyre. Umy tõmyraõ heka rikitarenykemy inyboho ratximyhÿreny. ⁴ Aõhererekibo inyboho wiji rabedeworenryre? Inyboho heka Deuxu bedewihiký-ò arõirenykekõ aõbo? Inyreny rikitarenykemy aõkõ wiji. Kaki aõhõkýmy dýñana riwawobededyňyra. Kia aõbo umy tõmyra tyre tahe rikirutyrenyke ijõ wahe. Ijõ rikitarenykre umytuedeõnaõ. Tiu itueõtyhy. Kia riwinyre inydeereny kia wahe. ⁵ Deuxu dori tuu rarybereri inydee riwahinykre. Tatyytybytyhy dori diwahinyde diteõsinyde. ⁶ Kia iwese juhuu rarybere wese heka tuu rotõnykre. Tai heka inyboho teysamy ratximyhÿrenyre. Kabede-ki inyboho ratximyhÿre heka inyumi reny ratximyhÿre heka aõ Inynyrõ-wana aõkõ ratximyhÿre. ⁷ Tiu heka rokobirenõtyhy rikityhynyrenykekile ka idi rakatxirenkyre. Inyboho rieryreny timybo rarekre wahe. ⁸ Jiarõ wadée awire kabede-ribi arexitake Deuxu-wana arasñyke wahe. ⁹ Aõma tamydeewimy heka tuu iny riwinyke wahe iny-wana rasñyke. Kaki iny ratximyhÿre tahe aõbo awire heka tamy awire. ¹⁰ Inydireny retehemyhÿre. Aõbo inyboho riwinymyhyrenyre. Aõbina bina rikiwinyrenyke heka aõhõkýmy dýñana inydeereny riwahinykre. Aõwihihiký riki rikiwinyrenykre wana tasý. Aõbo awityhy inydereny kidiwahinykre.

¹¹ Inynyrõ heka inyboho rityhynyhyre. Tai inyboho iny witxira-ò tuu sõwemy relyymyhyrenyre. Ibutumy heka Deuxu iny rierymyhyrenyre. Kaiboho heka tule tiwaerymahätenyte. ¹² Kia heka reraõmy watximyhÿrenyre biwaerybenyke. Arary-beõtyhy heka adeereny jiarõ awiremy. Tahe wadée ka awire kaiboho waluurenyke. Hãbu iumyle awimy rýrirerimy ihýremy idi rõhõtinymyhyre. Tii heka õbiti aõkõ rare. Kia biwyonybenykemy adireny watxireri. ¹³ Juhuu iny rieryremy itelesõ. Iny myreny rarybekeki itxýtemy inyboho roiremy. Rakaryberenyke heka aõbo inyboho dori Deuxu dee. Aõmysdýñrenyhyreki inydireny rõhõtinymyhyre. Iny myreny rarybekeki inyboho awilerenyremy. Iõrarurenky-ki tuu rakatxirenkyre. ¹⁴ Kristu luuna heka kiamy iny riraykydýñnymyhyre. Tii heka rurure iny ibutudee. Tii rurureu, ibutumy inyderõwyrenyrm rurure. ¹⁵ Rurure heka aõma iny ixidee sohajile irumy rareke lau. Kia tako-ò rakre heka irumy rakre. Tamy dori rurure tai rexixare rubu-ribi. ¹⁶ Rakaraykynyrenyke timybo hãbu awiré, ibinaré. Kaimy heka rakaraykynyrenyke. Aõ iwese iny witxira raraykynyhyre wese aõkõ raraykynyrenyke. Aõma inyboho aõbo Jesuisi Kristu-di raraykynyhyre heka. Ixityre aõbo tuukre. ¹⁷ Tii heka umy tõmyra tuedeõna-di ratximyhÿre iwitzira ratximyhÿre. Juhu iaõmydýñana iribi ixawira. Tahe wiji raraykywdynanyre iwitziramy. Ibutumy iaõna aõna ihetxiu heka rawitxiranyre, awi-ò. ¹⁸ Deuxu heka ibutumy kia riwinyre tamy. Inyboho heka iõludu roire, juhuu wahe. Wiji tahe iliinamy i joi ratximyhÿre. Iny witxira heka iliinamy rarekemy idi watxiwähäre. ¹⁹ Wiji tahe timybo Kristu rarybekremy heka adeereny rarybereri. Aõma Deuxu kia liinamy rarekemy wahe. Ixinamy Deuxu. Ka Deuxu aõ anaumywitziranydenyke. Kia Kristu òraru-ki tuu ratximyhÿre.

²⁰ Jiarýboho Deuxu deòdu roire. Tai Kristu deròwymy adeereny rarybereri: Iluuna ixidee ixyby bimybenyke. Wii biwowixinybenyke. ²¹ Deuxu heka iny òraruna ritidire Kristu tyre-ò. Kristu inyòrarunarený riwyre. Wiji tahe Deuxu óbitina inydeereny riwahinymyhyre.

6

¹ Jiarýboho tahe raaõmysýdýnyrenyke Deuxu dee. Deuxu ruxetðena dori tetatenyte, tai idi mohõtinybenyke, õhõtireny-ribi losaõmykemy. ² Boholabenyke aõmybo Deuxu rarybereriò. Jiarý heka aluurenrye iurenana tahe ka arybe-ó raholareri. Arawiõhenarenrye iu wadée texitðenyteu, wadée taryteu. Boholake wiji heka bitabenkye Deuxu ruxetðena. Wiji heka biu-ò hena txumy bede rýire. ³ Inyõ iny aõmysýdýñarenymy ibinamy rarybekiki, uritere ijõ iny bedeworenymy, jiarýboho òraru-ki. ⁴⁻⁵ Jiarýboho dori Deuxu deòdutyhy roire. Tai rikiteòsinyrenyke ibutumy aõbo inyboho dori Deuxu deòdu roire. Tai riteòsinyke ibutumy aõbo iny riwinymyhyke. Aõna aõna rikiteòsinyrenyke. Òhòte wakirený rýimyhyre. Ròtenawo-ò ralòmyhyrenyre. Bedewewekey-ki aõhõkýmy ratýñymyhyre. Sõwemy heka reòludunyre aõnana bina binaháký reòludunyre. Aõ òta òta reòludunyre. Sõwemy heka raaõmysýdýñynihikýrenyre. Sõwemy heka aõmysýdýñnadikre; týikõ bede reijerenyre; byreõmy bede reijerenyre; ⁶ òbitimy heka rewinyrenyre. Aõma, ywiny-di ròwidýrenyre bedeeryna-di. Ka roirewâhã iny iwtxira rewiõhenanonymy roirewâhã. Deuxu Tyytybythy heka wawanahyy roiremyhy. Luuna heka inydee reteòsinyrenyre Inatyhyna rybe heka retýnynomahärenyre. Sõwe heka ritýnynomy, jiarýboho Deuxu deòdu roire wahe. ⁷ Òbitina dori wadebònarený wese rare Satanasi itxemy. Jiarýboho heka remymahärenyre aritarenymy. Tule iny rexijemyhyre òbitina-di. ⁸ Ijõ heka waluuurenrye inyõ tasý aõbina binahákýle wadée riwinymyhyre. Ijõ heka Rybewihikýmy wadée raryberemyhyre. Ijõ tasý rybe binamy wamyre, raujõmo. Inatyhyna rarybemyhyre. Tai wamy ruidu riwaninimyhyrenyre. ⁹ Ibutumy heka iny riwayreny. Tahe rieryõhyymy heka inatyhy rare. Watxiwähärenyre rubu wese ihâre tahe warumy watxiwähärenyre. Tiiboho heka rubu wesemy inydireny ratximyhyrenyre. Aõhõkýmy ratýñyrenyre hâre raruõhyylemy watximyhyrenyre. ¹⁰ Aõna aõna heka bedewonihikýmy ròhonyre. Tiiemy wadeysahyy watxiwähärenyre. Jiarýboho heka urimynodule watxiwähärenyre. Ibutumy inyboho rityhydýñyrenyre. Aõhomymy aõkõ inyboho ratximyhyreny tahe ibutumy inydire roimyhyrenyre.

¹¹⁻¹² Tahe kaiboho ityhydýdu seriore mahâdu Oritxi hâwâ-ki. Jiarýboho heka kaa òbiti-my aõna aõnamy rarybemyhyre. Kaiboho heka ijomona derarenyre aõmybo rarybemyhyrenyre. Jiarýboho heka aluurenrye. ¹³ Kai wariore wesemy adee rarybereri. Umy iwese jiarý aluure wese, kai waluuurenryre.

¹⁴ Boholabenyke warybereny-ò ityhydýdukõdu mahâdu-wana aõmysýdýñrenyoke. Timybo òbitinaõ heka aõbinaõ-wana raaõmysýdýkye. Timybo heka loosõna bedeluru-wana ratxike? Aõkõre! Tiu wiwana rauriõtyhy. ¹⁵ Satanasi heka Kristu-wana raaõmysýdýñnanyõtyhy. Ityydýdu mahâdu wiwesehyyle raraykynykemy rýira. Ityhydýdukõdu mahâdu-wana tahe wirakyweseke aõkõre. ¹⁶ Deuxu aõmysýdýña heka iwitxi rare, suritxoo aõmydýñnana-ribi, wahe. Kaiboho heka Deuxu dohodýña ijoimy toite Deuxu oworeny-ki ratximyhyre. Deuxule heka kawesemy rarybere: —Jiarý heka wasý ariwinykre ayreny-ki. Jiarý iDeuxumy aronykre tiiboho waijoimy. Rorokurenkyre. Tai tahe Inynyrý rarybere wiribi bihitxinyke. Inybina-ribi bexihitxinybenyke.

¹⁷ Bexiebenyke òbitikõre-ribi wahe. Uritere tamy adi rexihumy, ixieryta aramyrenykre ixidee wariore wese.

¹⁸ Warurutyhymy adee rarybere. Boomy heka adireny ararekre, jiarýle wahe. Deuxu rurutere rare Jiarý.

7

¹⁻² Deuxu ibutumy tuu rarybere: —Kai ityhydýýdu waseriore mahádu. Tai tahe rikex-iòbitinyke ibutu aõmydýýnana-ribi. Iny umyreny-ki rokobirenkye inyumiroy-ki. Òbitimy heka rakatxirenyke iko-ò, Deuxuko-ò. Aõma waluumy heka atximahäbenykemy rahötinywähärenyre. Iny-ò aõ bina bina rewinyöhyywähärenyre. ³ Tuhe kaa rarybere tahe ixityre anarybekre. Aluurenrye jiarýboho ibutuhyle ratximyhýre iny rumy ratximyhýre häre tasý rukururenkyre tulekre. ⁴ Wadee heka awire ibutumy kaiboho ratximyhýrenyre. Kai aõwitxira witxira wadeereny rýira umy retyhynyreki. Isirare heka wadee kia ratximyhýhärele Wadeysatyhymy heka watxiwähäre, wiòhedýýtyhy òraru-ki, ijyy òraru-ki.

⁵ Jiarýboho retehemynyre Macedonia bede. Taita tule elehynaöhyyre wadereny. Ibutumy heka aõna aõna, òta òta witxira witxira; bede bede ihyymy aõkõre rýire tai. Aõma bedewonihiký heka watelesöreny-ò ralore. ⁶⁻⁷ Deuxu riwawiöhennanyrenyre; Txitu diteònnyde wadeereny. Tii rybereny heka awiremy kaiboho. Tai tahe reysarenrye jiarýboho. Kaiboho tabedewomy atxitenyteri waòraru-ki. Katahe wadeysa nihikýmy watxireri. ⁸ Adeereny warybetyyriti rewahinyreki tabedewomy atxitenyte. Tai tahe reysamy watxireri. Ihärele heka tyyriti adeereny arawahinykre. Kaiboho heka tabedewotenye iribi tahe aõmydýýna kaiboho tewitxiranytenye teòbitinytenye ibutumy. ⁹ Tai tahe jiarý reysamy watxireri. Aõbinare dori rewinykõre arawiöhennyrenyre heka. ¹⁰⁻¹¹ Deuxu heka iny ribedeòtiidýýnomyhýre iny ywimy riraykydýýnykemy. Kia kidiwymyhýke inydee tarasana wahe. Tii heka awire. Ijõ bedeòtiidýý tahe bede ludu bede òtiidýý. Kia tahe rubu diwymyhýde. Kaiboho heka tabedeòtiidýýnomyhýtenye. Deuxu heka kia riwinyre awiòhedýýnamy aõma kaiboho awirenyre. Aõ witxira witxira sõwemy akirenry rýireri, aõ òta òtareny. Kiadile tahe aõma òbitihyymy òhò ayreny-ribi kaiboho heka taykarananytenye. Kaiboho heka waluuudumy teletenyte. Kaiboho biwinybenykemy aõbo òbitimy ratximyhýre iwidýýmy tarotenyte. Ibutumy heka òbitihyymy rarekemy idi tetehetenyte. ¹² Tai kia tyyriti adeereny rewahinyre. Aõ kia rewinyre heka aõ iny iòrarudikekile aõkõre rewinyre. Idi aretehekemy heka. Kaiboho waluurenryhyre aõbo òraru-ki wahe. ¹³ Tai heka wadeysamy watxiwähäre. Aõ inyboho sohojile aõkõre teysa ratximyhýrenyre. Txitu tule teysamy ihýmyhýre, kaiboho tawiöhennanyteki ¹⁴ Tu heka rarybere adeereny kaiboho dori awimy tai tahatenyta awityhy. Adeereny heka inatyhyhyy rarybemahärenyre, inatyhynamy. Tule mobo rarybere Txitxu-ò. Ka tahe inatyhy rarybemy ratximyhýre. ¹⁵ Tai heka Txitu kia luuna heka aõnityhymy akirenry rare. Itxi heka tõhõti akirenry aõma Deuxu tetyhynamahäte-txi. Kaiboho tedytenyteki. Ihärele urihimyò rubberumy ratximyhý. ¹⁶ Reerymahäre jiarý kaiboho òbitimy boibekre. Tai wadeysamy watxireri.

8

¹ Deuxu ruxetðena-ki heka sõwemy riwinyre Macedonia dohodýýna mahäduy-ki wahe. Jiarý tuu arelyykemy idi watxireri waserioreboho. ² Sõwemy heka iaõna aõnarenry iaõðataòtarenryre tiiboho. Aõhõkýmy rotýýnryreri tiiboho. Ihärele ka deysamy heka relerenryre. Reysarenry heka. Tiiboho heka iaõkõrenyre. Aõhohommy aõkõ heka roiremyhý. Kiahärele heka sõwemy riwahinyre tamahädu wiòhedýýmy. ³⁻⁵ Riwahinyre heka sõwemy ixideewimy. Sõwemy riwahinykelemy wadee rarybere. Tiiboho heka sõwemy wiòhedýýmy rurumy roiremyhý. Tai inyboho ribedeòtiinryre sõwerek. Kia judea bede, dohodýýna mahädu, kia wiòhedýýmy. Juhu heka tiiboho rexiwahinyrenyre Inynyrýreny-ò. Tule Deuxu deewina inydee riwahinyre. Iny wiòhedýýnarenrymrexiwahinyre. ⁶ Tai tahe jiarý rarybereri Txitu-ò: —Kai biwiöhennanykemy iaõmydýýnarenry-ò. ⁷ Kaiboho heka sõwemy tetyhynyteri. Kaiboho heka Deuxumy awimy tarybemyhýtenye. Kaiboho heka teerytenyte Deuxu aõmydýýnana. Kiaboho heka waluurenrymboibeke wawiòhedýýdureny. Biwawiöhennanybenyke. Tai heka sõwemy bexiòlòdýýnybenyke adirenry watxireri. ⁸ Aõ

bede ywinaõ heka adeereny rewahinyõhyrer. Arierykemy heka idi watxireri timybo aluuna ratximyhÿremy. Tii riteòsiny heka timybo ijõ dowiòhedÿymyhydemy. Tai tahe iwese tii rotÿnyre wese kaiboho tule botÿnykre. ⁹ Deuxu ruxetòena teerytenyte, Jesuisi Kristu ruxetòena wahe. Tii heka ityhy rare. Tii riködÿnyre heka aòrarureny-ki. ¹⁰ Taihyky tetyhyntenye Deuxu aõmydÿnana-di. Kiamy heka raraykynyrer. Arawiòhenanykemy heka adireny rahötinyre kanau bedeu. Tewiòhenanytenye inatyhy. Tai tahe bikonananybenyke kia kanau bedeu tewinytenye heka bikonananybenyke. ¹¹ Aõma ireiõno, uriõno biwahinybenyke, Deuxu heka rimyke. Kia-di röhötinyke. ¹² Kia uriõnomys idi teywinymy atxiteri-di röhötinyke. Tamy wahidÿymy aõkõhykeki tahe Deuxu aõma raraykynyôtyhy. ¹³⁻¹⁴ Jiarÿ heka isiramy adee ariwinyôtyhy aõ. Kaiboho heka sôwemy kaa wiji toite, Tai tawowi-di inyõ ròõkeki, taaõnasõwe myna Deuxu-ò riwahinykre. Iaõkõkeki tai ibinamy Deuxu rahaôtyhy. Tai biwiòhenanybenyke heka ihoõmy rÿira mahädu. Jiarÿ heka aõ retòenyreri aõkõ rare, biwahinybenykemy. Kai ihoõmy atxikeki tahe, tule inywitxira anawiòhenanykre. Taita wiwanale wiwesehyyle röhonykre. ¹⁵ Kiamy heka Tyrriti-ki Ritidÿyna roire: —Häbuõ heka sôwemy ributunyre. Tahe aõhe rauhenyõhyre tamy kia ibutuna-ribi wahe. Ijõ tahe ibutelemy ributunyre häbuõ wahe. Tile heka aõ tamy rasiranyõhyre.

¹⁶ Txitu awiòhedÿrenymy rurumyhÿre iwese awiòhedÿrenymy rurumyhäre wesele wahe. Deuxumy reälare tai, Deuxu dori tuu rotÿnyre. ¹⁷ Taita ixinamy aro-rarenymy rehemynykre. ¹⁸ Riwiòhenanyrenyneri iwitxira serioreõ. Ibutumy dohodÿyna mahädu-ribi tii rityhynymyhyre aõma Rybewihikÿ-di ritÿnynymyhyre awimy. ¹⁹ Dohodÿyna mahädu rihitxinyre wawana kanakemy. Ibutumy Inynyry loosõna heka tuu ratximyhÿre. Tule riteòsinyhyre ibutumy iny rikiwiòhenanymyhyrenykemy. Tai heka inyseriorereny reteònyrenyneri ityhydÿdu mahädu. ²⁰ Tai inyõ kia nierumy inyõ rarybeôtyhy. ²¹ Òbityhylemy rikiwinyrenyke ibuturu-ò. ²² Ijõ tii-wana rake. Reurihirenyre heka tii wiòhedÿmy rakeõ, tai heka tii wiòhedÿmy ratxireri. ²³ Txitu heka waliina rare; wawana raaõmysdÿnomyhyre heka rare. Jiarÿboho heka awiòhedÿrenymy rarumahärenyre. Ijõ seriòrerenyõ nade dohodÿyna-ò wiòhedÿmy. Tai kaiboho wowydyna tamy biwahinybenyke. ²⁴ Tai tahe dohodÿyna mahädu kaki rierykre. Tai rityhynrenykre aõmybo umyreny rarybere. Tule wiluumy atxiteri.

9

¹ Reerywähäre jiarÿ wiòhedÿmy tarumahätenyte Judeia bede-ki. Tahe kiamy aõ aõkõ ariritinykre. ² Reerywähäre timybo akirený rare. Jiarÿboho heka awimy raryberenýre umyreny Macedonia hääwã mahädu-ò. Myheka rarybere: —Akaia bede seriore mahädu wiòhedÿmy rexiywinyratximahärenyre kau beòrau. Tai tiiboho rexideysananyrenyre. ³ Tai heka kaa seriore mahädu reteònyreri. Tai heka awikre biwiòhenanybenykre dori. Kiamy iwese rarybereri heka inatyhy rare. ⁴ Araixÿrukre heka jiarÿ aõma bexiywinybenyõlemy wiòhedÿyna-ò atxibenkyre-wana. Tule kaiboho maixÿrubenyke. ⁵ Tai heka inyseriorereny reteònyre akorenymy. Tahe iu arehemynykreu, bexiywinybenyke. Biwahinybenyke wiòhedÿmy atxitenyteri ixideewimy. Aõ jiarÿ adeereny rexitòenyreri aõkõ wiòhedÿmy.

⁶ Kia häbu ibutemy ròbòròmyhyre heka ibutelemy tamy aõna aõna ruhunykre. Kia häbu sôwemy ribrònomyhyre tahe tamy sÿ sôwemy aõna aõna ruhunomyhyre tamy riwahinykre bederaty aõmydÿnana. ⁷ Tai heka iny sohoji sohoji ixideewimy tiwesebo riwahinymyhyke. Riwhinyoke tahe aõ tuu rurukõreri urenana tuu ratxike. Deuxu dee riwahinymyhyke mahädu deysana-di riwahinymyhyre kia iny mahädu Deuxu tuure. ⁸ Deuxu heka riwahinymyhyre sôwemy aõmybo tarumahäte kia inydeereny iratyre. Ibutumy aõmybo tarumahäte heka tule iny witxira biwiòhenanybenyke. ⁹ Kiamy Ritidÿyna-ki roire: —Tii tawowi-di iaõkõ mahädu-ò. Ròwahimyhÿre. Kia tahe iinydee wobrona tiiemy rosaõmy rarekre. Deuxu heka riwahinymyhyre tibo alòbòròdu-ò. ¹⁰ Inydee riwahinymyhyre paõ iny rirÿsýke. Tahe tule sohoji sohoji

òwòruty my rurumy hŷre heka tamy riwahinymy hŷre. Kia ribòrònymy hŷre tahe Deuxule ritxuhudŷmy hŷre. Tahe sôwemy bitakre Deuxu-ribi. ¹¹ Kia rimymy hŷre mahâdu tahe Deuxumy reàlãmy hŷre. Kia tewinymahâte heka Deuxudeewimy tewiòhenanymahâte. Deuxu heka sôwemy rimymy hŷre eàlânareny iòraru-ki. ¹² Kaiboho heka Deuxu mahâdu teriwiòhenanytenye. Kia sohojile aôkô. Tule aòraru-ki tiiboho Deuxu-ò wowydyna sôwemy riwahinyrenyke. ¹³ Kaiboho Rybewihiký tŷmyra tetyhynytenyteri, Kia ibutumy rierymy hŷre kaiboho dori uriõno tewiòhenanytenyteki, tai iny wowydyna Deuxu-ò riwahinykre. ¹⁴ Adee rexítðenykre aluumy heka relekre Deuxu adee ruxetðena riwahinyrek. ¹⁵ Deuxu-ò wowydyna iny-ribi kanakemy heka idi watxireri. Wahidŷña wihi ký dori Deuxu inydeereny riwawahinyre.

10

¹ Jiarý Paulo heka aômybo adeereny arexitðenykre. Aôhererekibo tamy tarabemahâtenye awanareny watxiwâhâu urihimyòle watxirerimy wamy tarybemahâtenye. Jiarý heka awana rybetere-di rarybeõmahâre awanareny watxirerri wana. Tiu rareu, taheka ròritidŷyre rybetere-di wahe. ² Röhötinywâhâre. Rexitðenyrer. Awî heka rare. Ywina-di iny risñymy hŷre. Inyô wamyreny ibinamy rarybekeki tahe tule ararybeke heka. ³ Inatyhymy kabede-ki inyboho rasñymy hŷreny. Rakaaõbinanykeki, inyumyreny aôbinana wesemy rare. Tebònadirenyre. ⁴ Tebònadirenyre. Aô kabedemy iny rŷira kia debòna wese aôkô kýny. Deuxu debòna heka rŷira irurule heka rare. ⁵ Inyô aôbinamy Deuxumy rarybemy hŷkeki, tai tahe kia Wadebònarenymy remymy resewâhâreny kia ixâwididŷñamy wahe. Ibutumy Deuxu òludumy ratximy hŷre heka remywâhâreny Deuxu rierykemy Kristu rityhynykemy wahe. Kaiboho heka ibutumy tetyhynymahâtenye. ⁶ Kaiboho biatybenykeki, tahe, rexihuhyymy rŷimy hŷre aôhökýmy dŷñana-ò. ⁷ Kaiboho heka tetehemahâtenye aôna aôna-ò ahana-ribi wesele wahe. Inyôraraykynykeki ratximy hŷreny ixinamy tuu raraykynyke. Jiarýboho heka tule Kristu mahâdu hôrò iny ratxirenyrer. ⁸⁻⁹ Deuxu heka ruruõ Wadee diwahinyde arawiòhenanykemy tai raixruõmy hŷre. Tai heka abre budýreny my aôbo kariti rewinyre. Urile tahe aumydŷreny adirenry rewisñy wâhâre aô bede arâatyremy aôkô. ¹⁰⁻¹¹ Ityyriti rybetere heka ribrebudŷt tahe rehemynyreu heka tii aôkô rybetere-di rarybemy hŷre. Awityhymy aôkô rarybemy hŷre riritinyreu. Iwese ròritidŷyre wesemy aôkô rarybere. Iu adehemynykreu tahe, iwese ròritidŷyre wesele heka anarybekre. ¹² Iny tai ratximy hŷre heka sôwemy ixidi röhötinymy hŷre tii awiremy. Kia tahe watximy hŷreny kia rarybereny ôtyhy. Tii dori raitxýtemy ratximy hŷ. ¹³ Aômy iximy rarybemy hŷre dori tii awimy iximy rarybemy hŷre heka urile tuu raraykyny my hŷ. Timybo Deuxu inydee raryberele rikiraõmy hŷke. Kiawesele inydeereny awire. ¹⁴ Iaõmysdŷña heka timybo rikiwinyrenykele iny riijemyhŷreny. Juhu heka Rybe tŷmyra wihi ký heka adeereny adiwykemy idi watxiwâhâre. Rewyrenyre heka juhoo Rybe tŷmyra wihi ký adeereny rewyre. Tai heka tuu rarybereny ôhyymahârenyre timybo iny witxira aõmysdŷña riwinymy hŷreny. ¹⁵ Kaiboho heka aityhydŷnareny raumynykre. Tii heka Wadeereny awire. Jiarýboho heka aõmysdŷña wihi ký sôwemy ariwinyrenykemy watxirenyrer ayreny-ki, Deuxudeewireki. ¹⁶ Idi tahe aròirenykre rybe-di aritynnyrenykremy ijôbede-ò, Rybe tŷmyra wihi ký-di wahe. Aômy ararybeôtyhy aaõmysdŷnareny iwitxira rewinyremy. Kiamy heka Ritidŷña-ki roire: ¹⁷ —Urile tuu rybe rŷike Inynyrý timybo riwinyre lemy. ¹⁸ Iny ixidi röhötinymy hŷre tii awireny. Tahe awi aôkô rare Deuxu-ò. Deuxu tahe awimy tai rahamy hŷre tii idile röhötinymy hŷreki.

11

¹ Jiarý òsana urihimyò raitxýtemahâremy kaiboho wawana tòiterimy ixi-di atxitenyteri. Ihârele taheka urihimyò reòludunymahâre. Jiarý heka okorenryre iwese Deuxu ratximy hŷre wesele. ² Ywimy atximahâbeny adirenry watxireri. Kaiboho iwese ijadòma hâbumy roikre wese toite. Hâbu heka Kristu rare. ³ Jiarýboho raberuwâhârenyre

kaiboho Kristu-wana atximahäbenyke lau wahe. Iwese Eva hemylala riitxenanyre wese wahe. ⁴ Inyō kanakeki röhäletedŷymy Jesuisi witxiramy. Tahe kaiboho bity-hynybenykekile jiarŷ heka raberumahäre. ⁵ Ijō dori ritŷnynymyhŷre iwese inyboho ritŷnynymyhŷrenyre wese aökō iwitxiramy. ⁶ Kaiboho heka tahötinymahätenyte tñydydŷdu wihiķymy inykireny ratximyhŷre. Tahe awiremy idi tahötinymahätenyte. Tai iwesele inyboho roire awi heka roire. ⁷ Tahe iwese tii awityhymy rarybemyhŷre wesemy aökō inyboho rarybemyhŷrenyre. Tahe iny rierymyhŷrenyre inyraykyreny-ki. Sôwemy heka tuu adeereny rarybemahärenyre. Iu jiarŷ rybe ritŷnynymy akirený rarewâhău, kiau heka adeereny rexitöenyöhyyre iòwydŷymy. Iyjamý heka ixidee reijenyrenyre kaiboho bexiòlonybenykemy. Teòsare òsana iwese rewinyre wese. ⁸ Ijō dohodŷna mahăduō heka riwaòwynyre adeereny aritŷnynyrenykemy. Iwese iribi rawasinyre wesemy heka rahötinyre. ⁹ Iu akirený rybe-di tñydydŷymy rarewâhău tiu rex-itöenyöhyyre adeereny biwawiòhenanykemy. Macedonia hâwâ-ribi dori ityhydŷdu, mahădu serioreō aomybo raruwâhăre wadée diwyde. Tiu heka aõ aribileny aritaõtyhy. Tuu rarehyy wese heka wiji rarekre. ¹⁰ Kristu inatyhynamy wadée rarybereri kia wese tule ararybekre ibutumy Akaia hâwâ hâwâ-ki. ¹¹ Jiarŷ heka aluunihikyrenyre. Taile heka tuu rarybewâhăre Deuxule rieryre. ¹² Kia rybe tñydydŷdu heka iwese rewinywâhărenyre wesele ròwidŷymyhŷre. Kia heka rewinywâhărenyre heka kia rarybereri heka aõ wiribi lahitxi aökömy rarybereri. ¹³ Kahâbu heka inatyhy Deuxu deòdŷna aökö ratximyhŷre. Ruile heka iaõmysydŷyna-ki röhönymyhŷre. Rexitŷnynykemy Kristu deòdŷna mahădu-ò. ¹⁴ Tahe aököre heka Satanasi tule rexiwitxiranymyhŷre. Ÿju wesemy tii rexideòsinymyhŷre. Kia hâbu teòdu rare. Tai heka irehemy iribi rexijaranyre òbiti deòdu mahădu ratxireriki wahe. ¹⁵ Urile tuu iny idi röhötinykelemy heka tuu ratxirerimy ihŷre. Tahe aököre. Ikonanau tahe aõhökymy dýñnana ritarenykre aõbo riwinymyhŷre òraru-ki.

¹⁶ Ixityre tuu ararybekre. Inyō raykykõmy jiarŷ itxŷte raremy. Ararybekre heka waaõmydŷnanarenymy. ¹⁷ Teramy ijirarenymyke aõmybo ararybekre. Deuxu dori tuu arybedŷ-ò riwaijõnymy, tai heka rarybere itxŷte wesele watximahäremy. ¹⁸ Kaiboho heka taholamahätenyte itxŷte mahădu-ò. Katahe bodoholabedenykre aõmybo ararybekre. ¹⁹ Inyō kedehemynykeki kaa biwinybenykre. Tahe tewinymahätenyte aõna aõnamy aökö wahe. ²⁰ Inyō araitxenanyrenykeki uritere aõmydŷrenyömy tamy. Jiarŷ heka ariwinyõtyhy tuu, wadée awiõre. ²¹ Ijō rarybemyhŷre inyō. Tule jiarŷ ararybekre. Itxŷte wesemy ratximyhŷremy. ²² Tii heka Hebreu mahădumy tii rexininire. Jiarŷ tule kia tuu rare. Ijaò mahădumy heka tiiboho rexininirenyre. Jiarŷ tule. Abraõ riokoremy rarybemyhŷre. Jiarŷ tuléri. ²³ Kristu deòdumy heka tii rexininimyhŷre. Rarybemahăre itxŷte wesemy. Jiarŷ heka iratyre deòduwimy watxiwâhăre. Jiarŷ raaõmysydŷnihikyre. Ròtenawo-ò riwarutyrenyre iratyre. Riwhatenyrenyre iratyre. Arurure inihe iratyre. ²⁴ Judeu mahădu heka 39 hetenamy wamy raõhòtere iruyre sôwemy wahe. ²⁵ Roma mahădu tasŷ inataõmy riwhatenyre. Sohoji ta mana-di watyre rihure. Ijõtxu heka hâwoninihiky heka riorore. Aõutxu heka bera-ki râire ruu ibutumy txuu tule ibutumy rehure. ²⁶ Ibutumy reamy rarewâhă aõma wasidu bede aõmydŷnanamy bera-ki tule arurure inihe. Judeu mahădu warubudŷymy wadi riwisŷnyre. Tule judeuködu mahădu tulere. Hâwâhâkŷ-ki brebunatyhymy watxiwâhă, bede rahy-ki tule, aholokŷ-ki tule. Waliinaõ inatyhy aökö tai ihŷmyhŷ. Tai heka riwaitxenanyrenyre. ²⁷ Aõmysydŷnihiky tai. Tŷikõhyky heka bede reijemy rarewâhă. Rama riwasare; bemy rarowâhăre. Timy heka tÿinatykyo ihoõhykyre sôwemy wahe. ²⁸ Tai tahe rahötinyre ibutu dohodŷna mahădu-di. ²⁹ Urihimyôle taruru-di ratxireri wana jiarŷ tule iheki waruruuhohomy aökö relemahäre. ³⁰ Inyō raõrarunymyhŷre wana jiarŷ rabedewowâhăre iòraru-ki. Jiarŷ rexideòsinywâhăre waaõkõre urityhywâhăre. ³¹ Deuxu Jesuisi Kristu tyby dori riwaerymyhŷre aõu aõu heka iny rakanihikyñykre. ³² Iu Damasu hâwâ-ki rarewâhău, Iòlò Areta bede dinodu heka riwamymy riwateònonyre. riwamykemy hâwâhakŷry ijò-ò. ³³ Weriri nihikywomy riwawòmy riwatidire, Walina

mahādu. Tahe heto raroo-ribi riwaatyre hāwā ahana-ò. Tai tahe rahenyre iribi.

12

¹ Jiar̄y heka ararybekemy watxireri. Aō aōkō rarehārele heka ararybekemy watxireri. Wiòhedýyna aōkō heka rare. Wanyr̄y waddee riwahinyre aōna aōnamy heka rabire rasina wese jiar̄y sohojile wahe. Kiamy heka arelyykre wiji. ²⁻³ Tahe 14 beòramy heka Deuxu ityhydýduō ridyre biu-ò tasý-ò wahe. Deuxule rierymyhýre inatyhy aōbo rare ada aōkōre aōbo. ⁴ Kahābu Deuxu-ribi heka rybeōkemy roholare. Tahe rarybeōtyhy. ⁵ Iximy tahe ararybeōkre kia wadeysarehāre. Waaōhōkýmy dýñnanadile areysakre. ⁶ Urile ararybekre timybo releremy. Taile tahe iny tuu rarybekre. Tuheka rabire sōwemy aōwiwihikýmy. Jiar̄y awiremy iny wamy raraykynyheny. ⁷ Tahe Satanasi aōbinana witxirahakýbo waddee riwahinyre. Ixidi arōhōtinyökre. Jiar̄y aōwiwihiký jiar̄y raremy wahe. Araraykynyökemy. ⁸ Inataōmy heka Inynyr̄-ò rexítēnyre kiamy waribi ritakemy. ⁹ Tii waddee rarybere: —Waruxetđenale heka adee awire. Aōbo kai taaōkōteu heka waruru adee rewahinyre. —Tai tahe jiar̄y reysare, waaōkōreu wahe. ¹⁰ Tahe awire, waōkōna, warurukōna, ibutumy waddee awire. Kristu òraru-ki heka tuure. Tiubo ibinamy wamy riwinykreu warurukōkreu, warurudikre.

¹¹ Rarybere heka hābu itxýte wesele heka rarybereri. Kaiboho iòrarureny-ki heka kia wesemy rarybereri. Inatyhymy heka jiar̄y kia rybe týnydýdu mahādu bina ratyre watxiwāhāre. Ayreny-ki rarewāhāu heka teerytenyte. ¹² Aōna aōna wiwihiký, deytēna wiwihiký, bedeōtiidýyna ayreny-ki rewinyre kia Kristu deòdumy watximyhýreki wahe.

¹³ Rybe týnydýy öwyō heka aribireny retaōhyyre.

¹⁴ Ihewoludu txu tahe aroram y arakemy ixidi watxireri. Inataōmy reywinyra aroram y arakremy wahe. Aribi nieroō aritaōtyhy. Urile arawiōhenanyrenykremy adireny watxireri. Uladu riki heka tyby riyrubunyötyhy. Tyby tahe uladu riyrubunymyhýre. ¹⁵ Ibutumy idi watxireri heka arahukre arawiōhenanyrenykremy. Adeereny wylemy arihukre. Jiar̄y heka aluurenryre. Kaiboho aōbo tule waluurenrykre? ¹⁶ Waōraru-ki heka adee isiraōkre heka. Ihārele tahe inybina wamy rarybemyhýre: —Tii itxenadýdu rare. ¹⁷ Wamahādu tule aribireny ritaōtyhy ijō. ¹⁸ Txitu reteōnyraiijō ityhydýdu serioreō-wana. Tii aōbo aō aribireny ritare? Aōkōre. Txitu wawesele heka tii rare.

¹⁹ Taōmysdýyna heka awiōhedýynarenymy rare. Aō wadi jiar̄y awiremy no-hōtirenyomy tuheka rarybereri adeereny. Deuxu, Kristudeewinamy heka tuu adeereny rarybereri heka. Deuxu kotxi heka adeereny rarybereri awiōhedýrenymy.

²⁰ Raberumahāre heka arehemynykreu, iwitxiram y atxibenyeke lau. Tule wadi iwitxiram y betehebenyke ixiwesereny my aōkō. Ihāru, adebure. Aōkemy watxireri. Iny aōbina binamy wimy rarybemyhýre. Iny ixidile rōhōtinyrerim y ihýre mahādu. Kia aroholakeki tahe waddee awiōre. Riyrubunymyhýre. Riyrubunyöhyymyhýre. ²¹ Raberuwāhāre heka arahinykre heka akotxiren y iōhāru òraru-ki. Aōna aōna witxira witxira òta òtam y rōhōtinymyhýre, raraykynamyhýre. Sōwemy heka riwinyre ta ixi-txi tōhōti reaōhyymyhýre kia riwinyretxi.

13

¹ Tahe ikonana txu roraludu heka jiar̄y rare. Inyō aōbina binamy wimy rarybemyhýreki waribi ihitxihitxim y heka tuu rarybemyhýre. Iny rimymyhýre heka tuu robimyhýre; tuu rarybemyhýre. Wiweselemy heka tuu rarybekre. ² Iny iòrarudim y rýikre-wana, ibutumy heka aōhōkýmy rotýnykrek arehemynykreu. ³ Aōmy Kristu rybemy heka rarybekre. Tai bierybenyke. Aōmy warurudýydure heka bierybenyke Kristu wahe. ⁴ Kristu heka itxeō-ki rurure irururen yō wahe. Jiar̄y warurunaren ykō òraru-ki. Tahe Deuxu ratximyhýre, iruruna-di. Tii-wana heka inyboho heka ratximyhýrenyre iruruōmy. Tai awanarenyle watxireri, tahe tii-wana Deuxu ruruna-wana watxireri. ⁵ Ixi-di heka betehebenyke. Bexiurihibenyke tyhyna-di atxitenyterim y. Jesuisi Kristu awo-ki ratxireri. ⁶ Kia terytenytemy, inatyhy. Tahe jiar̄yboho inatyhymy aōna aōna riijerenyre. Kia aōbo teerytenyte. ⁷ Jiar̄yboho rexítēnyrenywāhārenyre.

Ôraruna widŷŷrenyõmykemy. Kaiboho aõwiwi biwinybenyke. Kia òbitimy watx-imyhŷrenyreki aõkõ, kiemy òbitimy boibenykemy. ⁸ Aõbo heka inatyhyna wiòhedŷñale rikiwinyrenyke. ⁹ Kaiboho arurudimy atxitenyteri-wana heka, jiaryboho warurudimy watxiwâhârenyre, kia wadeereny awi rare. Rexitðenymahârenyre kaiboho òbitimy matxibenybekemy, ywimy ahâbenykemy. ¹⁰ Tai heka adeereny ratyyritinyreri kiamy. Aribireny irehemy watxiwâhâre taheka arawîhenanyrenyke. Arehemynykreu tahe timy heka aõhôkŷmydŷñanamy arôhôtinyôtyhy, kia waaõmysûdŷña rare. Inynyrÿ dori iny wiòhedŷñarenymy nade. Iny aõhôkŷmy dŷñanamy aõkõ.

¹¹ Arakre tahe waserioreboho. Idi biwisŷnybenyke ibutumy òbitimy biwinybenykemy. Warybe-ò heka boholabenyke. Wiwese weselemy maraykywydynanybenyke wiribi-hitximy aõkõ. Ywina-di matximahâbenyke. Deuxuluuna heka tule akirenry ratxikre. ¹² Wii birybenymyhŷbenyke ityhydŷûdu seriore mahâduõ tai wiluumy atximahâbenyke. ¹³ Ibutumy Deuxu ijo mahâdu heka adee rybe riwehityhnanyreri. ¹⁴ Jesuisi Kristu Inynyrÿ ruxetðena heka akirenkykemy watxireri. Deuxu luuna aki rŷikre. Deuxu Tyytybytyhy awana rŷikre.

Alatxia Paulo Tyyriti, Alatxia Mahādu-ò

¹ Jiarý Paulo, rybeōmy nodu rare. Inyō riwateònnyohyyre. Jesuisi Kristule, Deuxu inytyby, Kristu ixixadýydu-wana riwateònnyre. ² Jiarý ityhydýydu seriore-wana. Kaa watyyritireny rewahinyreri Alatxia bedeludu mahādu-ò, ibutumy dohodýyna mahādu-ò, ityhydýydu mahādu-ò wahe. ³ Ruxetöena ywina-wana adeereny kanakemy idi watxireri Jesuisi Kristu-ribi, Deuxu inytybyreny-ribi. ⁴ Jesuisi rexiwahinyre iny òrarurenny-ribi iny ritarenkykemy. Wiji bede aõmydýynabina-ribi iny ritarenkykemy. Kia dori Deuxu-ò inytybydeewimy rare. ⁵ Tamy àlàna aõu aõu kanawahimyhýke.

⁶⁻⁷ Jiarý bede reòtiinyra, rybe witxiraõ eleelemy tetyhynymahäteki. Rybewihiký witxira ihoõre. Juhuu Kristu taruxetðena-di bedebina-ribi aratarenyre. Inyō adee rare. Idi Deuxu Rybewihiký riwitxiranykemy. Tai tahe atyhydýyna ribinadýynyra. Tai tahe kiamy adee rarybera. ⁸ Inyō aõbo, jiarý aõbo, ada biuludu ýju aõbo, adee Rybewihiký witxiraõ rarybekeki, Deuxu kyarana tamy kedeskem y idi watxireri. Rybewihiký-ò juhu waribi taholatenyte. Kia sohojile inatyhyre. ⁹ Iwese rarybere wese ixityre ararybekre. Inyō Rybewihiký riwitxiranykeki, aõmybo juhuu taholateny-ribi, Deuxu kyaranam y resekre. ¹⁰ Deuxudeewimy taheka watxireri hâbudeewimy aõkõ. Jiarý hâbudeewimy aratximyhýkeki Kristu deòdu aõkõ jiarý rare.

¹¹ Aõmybo rarybemyhýre hâbu-ribi rare. Kia Rybewihiký tyhy rare. Kia bierybenyke. ¹² Kia tihâbuõ-ribi adoholaõhyymahâde. Hâburybe-ki aõkõ reeryre Jesuisi Kristule dori kia riwaernanyre. ¹³ Kaiboho taholatenyte, iwese jiarý judeu mahâduy-ki raremahâ Iu Deuxu ityhydýydu mahâdu aõbinam y rewinydýynanymyhýre. Idi ariixâwididýynykemy rarewâhâ. ¹⁴ Wamahâduy-ki sôwemy iratyre raremahâ judeu mahâdu bede ywina ywidýy-ki. Idi retyhynyhyymahâre wahona mahâdu ratyre, byrena erýdýyna-ki. ¹⁵ Iribi tahe Deuxu riwamyre taruxetðena-ki. Ratohouânyolemy rareò juhu riwahitxinyre. ¹⁶ Wadee Deuxu tariore riteòsinykremy ratximyhý Judeukõdu mahâdu-ò tuu ararybekemy wadi ratximyhý. Iu inyõ dee aõmy rarybeõhyyre Jerusalë hâwâ-ò raõhyyre. ¹⁷ Ròtyhydýyomy raremahâu. Deuxu deòdýyna mahâdule rýiramyhý. Ihârele tahe tamy rybemy raõra. Iribi tahe rahonyra Arabia-ò. Idi tahe ixityrele addòsede Damasu-ò.

¹⁸ Inataõ beòramy heka kowa-ki reijere. Idi tahe rare Jerusalë-ò Pedro roram y. Tahe bede reijere waiyre txumy tai. ¹⁹ Ijõmy heka rabiõhyyre deòdýyna mahâduõmy. Txiaulemy heka rabire, Kristu serioremy. ²⁰ Ka heka watyyriti inatyhy rare. Deuxuko-txi inatyhy rare. ²¹ Idi Siria bedeõ-ò rare, tule Silisia bede-ò. ²² Judeia bede-ki Kristu dohodýydu mahâdu wamy lobixidu aõkõ rýira. ²³ Uritýyna roholamyhýre: —Kia juhu inyhudurenum y inydireny raremyhý, wiji tahe tyhyna-di dobadeerydýynanymyhýde. Juhu tahe tii tyhyna rahukemy riwisñnyre. ²⁴ Kia ibutu òraru-ki tahe Deuxu-ò deàlãmyhýde wamy, Paulo wahe.

2

¹ Waòinaubiòwa reurò beòra-di rexihureu, ixby Jerusalë-ò ròòsere. Banabe, Txitu-wana redyre. ² Rawâhâre heka rasi wese-ki aõmybo rabireki. Retýnynyre iny-ò iwese inywítxira-ò rarybemyhýrem y. Dohodýydu mahâdu ratyre retare tamy rihitxinyre rarybekemy. Tuu arierykemy watxireri ywim y watxiwâhârem y. ³ Txitu wawana ihýre, tii judeukõdu mahâduõ hârele tahe itôtyky resym y rarybeõhyryrenyre. Tiiboho waki ibinam y rahaõhyryrenyre. ⁴ Idile rôhõtinymyhýre ityhydýydukõdu mahâdu. Tiiboho nalòdenyde waixâwididýynaren y-ò retehekrem y, iny Kristu-ki ijõdiwâhâre-ò. Tiiboho ixiwesemy iny-di risñnykemy ratxirenryreri. Tiiboho ityhydýydu wesemy rexisñnymyhýre. ⁵ Tamy jiarýboho raholaren yõhyymahâre inatyhym y Rybewihiký aribireny ritaõhyykemy. ⁶⁻⁹ Dohodýydu mahâdu ratyre mahâdu heka Joaõ, Txiau,

Pedro-wana rare. Tiiboho ibutu erysyna ratyre rŷiraki, kia aõ aõkõ wadee rare. Tiiboho aõ týmyra riwabedeerynyõre. Deuxu-ò tahe ibutumy iny wiwesehyy rare. Deuxu riwateónyrenyre judeukõdu mahãdu-ò Rybewihiký wahisidýýmy. Kia Joaõboho wiwesehyylemey widi röhötinyre riwawehitynanyra jiarý Banabe-wana. Tai tahe iwese Pedro judeukõdu mahãdu-ò rare. Tiiboho tahe ritýýnynymy hýke judeu mahãduôle wahe. ¹⁰ Urile riwatyhennyra iny aõkõdu mahãdu ariwiõhenanymahákemy. Kia juhuu ariwinskykemy watxiwähäre.

¹¹⁻¹² Atxiòkia-ò Pedro rehemeyhýreu jiarý tuu rarybere timybo ibinamy riwinymy ihýremy rexii xenanymy hýreki. Hâbuõ Txiau-ribi rehemynyõrau, tii judeõkõdu mahãdu-wana riroxire. Irahudi tahe dehemynydenydeu, riroxiõhyylemy rexitare. Judeu mahãdu rybe lau ruberure. ¹³ Ijõ judeu iwesele rotýýnyre. Ihewoludu Banabe tulere. ¹⁴ Tuu rabireu, òbitimy aõkõ Rybewihiký inatyhy wesemy aõkõ rotýýnymy raremyhý tahe rarybere ibuturu-ò, Pedro-ò. Kai judeu mabekiki, tahe judeõkõdu mahãdu wesemy tanabededýýnanamy ahäte. Uritere judeukõ mahãdu judeu mahãdu wesemy isýdýýomy. ¹⁵ Jiarýboho tahe judeu mahãdumy reamahärenyre. Judeukõ mahãdumy aõkõ watxiwähärenyre. ¹⁶ Iny bede ywidýýna aõkõ iny ritamy roire. Kia Kristu iny rityhynymy hýrele iny ritamy roire. Bede ywina ywityhydýýna iny ritaõtyhy. ¹⁷ Iny Kristu-ki tarasana ritamy ratxikeki, tahe òrarudu tyhymy ronykeki, Kristu aõbo òraruna widýýna rare? Aõkõre. ¹⁸ Jiarý bede ywiny ywidýýna-ò arõõsekeki, òrarudumy ararekre. Kia jiarý idi ariatymy rýimy hýre ixityre ariwinskykeki òrarudumy arareke. ¹⁹ Jiarý bede ywina rarumy rãire wese, Kristu-ò warumy ararekre. Kristu-wana jiarý raitxeòkirubudýýnanymahäre. ²⁰ Jiarý ixidee warumy aõkõ wahäre. Kristu tahe wawo-ki riwarudýýnanymy ihýre. Warumy watxireriwana Deuxu irioretyhydýýna òrarukile warumy wãhäre. Tii waluumy ratximy hýre. Tahe wadee rexiwahinyra. ²¹ Deuxu ruxetòdédýýna aribynykemy aõkõ watxireri. Bede ywina tyhydýýna òraru-ki ywityhydýýna tahe inyõ ritakemy ratxireri. Kia-di inatyhymy inyõ rexitakeki tahe, Kristu uriõle rurure.

3

¹ Alatxia mahãdu timybo tahötinyteri kaiboho õhõtibede-di rierykõrenyre. Kia-di òsana tahötinyre. Moòwòru ijeranamy ahätenyte. Jesuisi Kristu itxeò-ki rururedi taholatentyhyta. Õhõti-ribi aõbo kia rosare. ² Kiale arierykemy watxireri timybo tahötinytenyteri: Deuxu Tytybytyhy temytenyta bede ywina widýýnamy aõbo ada inatyhyna tyhydýýnamy aõbo. ³ Juhu urile tetyhynytenyta idi ixiumykile tadexterityhymy ahätenyte, bede ywina ywisdidýýna wahe. ⁴ Kaiboho òbitimy tahötinyõtenyta. Kia aõbo aõhökýmy tatýýnytenyta uriõhyylé? ⁵⁻⁶ Aõkõre, uriõkele aõkõre òsana tahötinyteri. Deuxu Tatyytybytyhy adeereny diwahinyde. Kia aõbo riwinyre bede ywina ywisdidýý kaiboho tamahätenyteri. Aõkõre, tetyhynymahäteki kia riwinyre. Deuxu aõna aõna wiwihiký akorenky-ki riwinyre. Kia sohøjile iny ritake. Abraõ Deuxu rityhynyre. Tai tahe tamy òbitimy rare Deuxu-ò, òraru iribi riixãwididýýnyraki. ⁷ Tai ibutumy rityhynymy hýre mahãdu Abraõ riòremy rýira. ⁸ Tyrriti-ki roimy hýre kia: — Deuxu heka judeu mahãdu sohøjile aõkõ riòbitinykre. Ibutumy iny riòbitinykre ityhydýý erysydýýna òraru-ki. Rybewihiký erysyna Abraõ-ò juhuu dehemynyde. Kia wese Tyrriti doide: —Aòraru-ki ibutumy iny-ò deysana kanakre. ⁹ Tahe ityhydýýdu mahãdu Abraõ wesemy teysare. Abraõ dori ityhydýýdu rare. ¹⁰ Inyõ bede ywina rityhynymahäteki, Deuxu txuhòbina kedeake. Jesuisi-ò tyhynale iny kiditakre. Kia Tyrriti dori roire: — Inyõ ibutumy bede ywina riywinyõkeki, tamy Deuxu txuhòbina kedealeke. ¹¹ Òbiti mahãdu rityhynymy ronykre. Kia riki Ritidýýna roire. Tahe bede ywina heka inyboho aõkõ riòbitidýýnyre. ¹² Bede ywina heka iwitxi rare ityhynta-ribi. Tahe inyõ bede ywina rityhynymy ratxikeki, tii ibutumy rityhynymy rarehyyyke. ¹³ Inyboho Deuxu bede ywina rikiwinyrenyõkeki, Deuxu txuhòbina inydeereny kedeakre. Kristu tahe kia-ribi iny ritare. Tule inyòwòruna òraru-ki rexilamadýýnyre inydee iòwydýýna-ki.

Beteheke Tyrritudýyna roire: —Inyõ òwòru itxeò-ki ritamadýnykeki, tamy txuhòbina kedealekre. ¹⁴ Deuxu narybede heka Tatyytybytyhy iny-ò riwahinykemy. Wiji tahe inyõ rityhynykeki, Deuxu Tytybytyhy ritakre. Tai Abraõ deysana inydeereny rehemynyre Jesuisi Kristu òraru-ki.

¹⁵ Waserioreboho, jiarõ hãbu wesemy ararybekre. Iny inatxi jurasadýyna ritina riwinykeki, inireny ritidikeki, inyõ riwitxiranyötyhy. Tai ijõ witxira riritinyötyhy. ¹⁶ Boholabenyke, Deuxu juhuu Abraõ dee narybede: —Abraõ riore hewoluduõ Kristumy. Abraõ riore sôwe dee rarybeõre. Sohojideele rarybere. Tahe tariore-ò Kristumy rarybere. ¹⁷ Tuheka rarybereri: —Deuxu juradýyna wese juhuu rarybere, 430 beòra bede rýire idi tahe bede ywina nade. Kia Deuxu juradýyna riixãwidinyötyhy. ¹⁸ Tarasany bede ywinawidýyna òraru-ki kidiwahinykeki, wahisidýyna aõkõ heka rare. Tai Deuxu heka Abraõ-ò jurasadýyna riwahinyre. Iowydymy aõkõ juhuu dori rarybere tii kidiwahinykemy. ¹⁹ Aõhererekibo heka nade? Kia nade òraruna òraru-ki Kristu nadule kýny juhu ludu wese aõkõ roire. Kristu heka Deuxu deòdýyna rare. Iwese Deuxu rarybere wese riwahinyre. Tii Abraõ riore riore-ribihyy reare. Ýjumy bede ywina nade. Iny itya ludu debò-ki rehemynyra. Moisesi iwahidýydure. ²⁰ Boholake, Moisesi sohojile aõkõ itya ludu ratxireri bede ywina riwahinyreu. Deuxu tahe sohojile rare irybe riwahinyreu. ²¹ Bede ywina aõbo Deuxu jurasadýyna riixãwidinyke? Aõkõre. Bede ywina umy ituuedeõna riwahinykeki, òbitidýyna inatyhymy bede ywina nade. Tahe aõkõre. ²² Deuxu Tyrriti rarybere: ibutumy iny òraruna-di ratxireri. Kristu iny rityhynykeki, Deuxu jurasadýyna tamy riwahinyke.

²³ Ityhydýyna rehemynymykokki bede ywina iny rityhynymyhýre ròtenawo-ki inyboho roire wese. Kia-ò iny riraòhyymy rýimyhýre inatyhydýyna kedehemynykemy.

²⁴ Uladu bedeerydýdu wese bede ywina rare inydeereny. Kristu rehemynykõu, inyboho bede ywina rityhynyrenyre. Tai Kristu-ò inyboho òbitimy ronykremy ityhydýyna òraru-ki. ²⁵ Ityhydýyna-ò iny rehemynyreu, uladu bede erydýdu-ribi ixãwimyhýre.

²⁶ Kristu-ki ibutumy Deuxu riore atximahâtenyte ityhydýyna-ki. ²⁷ Ibutu dori Kristu-ò taratisebenyteu, Kristu wesemy tatýnyte. ²⁸ Kristu týnydýyna-ki wiribi hitximy aõkõ boibe, judeukõdu mahãdu, iny-wana, deòdu deòdu aõkõ-wana, ijoi hãwy-wana ibutumy wiwese wesele Kristu-ki rýike. ²⁹ Kristu-ki mabekiki, Abraõ riore riorelemy mabekre. Jurasadýyna rareasadýydumy atximahâtenyte.

4

¹ Ijyyõ arelyykre —rareasadýduõ deòdu wesemy raremyhý tii uladumy rareu, ibutu wedu rare hãre wahe. ² Urile tyby rarybere raumynykõule, tii tatibiedýdu rybe rityhynymyhýre. ³ Kia wese iny rare. Uladu wesemy bede aõmydýñana rityhynymyhýre juhuu. ⁴⁻⁵ Iribi tahe bededýñana he rehemynyra. Deuxu tahe Tariore diteónyde ijadõma ririòredýnykremy. Bede ywina tyhynakremy reare. Tii nade bede ywina tyhydýdu mahãdu tarasamy kia tyhyna-ribi ritakemy tariore wesemy ritibienykyemy. ⁶ Deuxu Riore wesemy iny ihýreki iny-ki ratximyhýreki, Tatyytybytyhy inywo-ò risýnyre. Tai inywo-ribi rarybemyhýre: —Waha, Waha. ⁷ Wiji tahe deòdu wese aõkõ atxiteri, Deuxu rioretyhy wese atxiteri. Tule Deuxu rareasadýduõle tate.

⁸ Juhuu Deuxu teeryötenyte. Kaiboho deuxu witxira wese tetyhynytenyte —deuxu inatyhy aõkõ tetyhynytenyte. ⁹ Ka tahe Deuxu teerymy ahâtenyte tetyhynymahâte. Deuxu anaerynmyhýdenye. Ixyby bede aõmydýñana-ò òosedýyõmy, arawiòhenyõreki. Deòdumy aõkõ ixyby rýimy boibeke. ¹⁰ Txu yrubudýyõmy, ahâdu yrubudýyõmy, beòra yrubudýyõmy. ¹¹ Inatyhymy ada aõkõre aõbo waaõmysýdýyna adeereny reõnonyra?

¹² Wawesehyymy boibeke. Jiarõ dori tatemahã wese raremahã, waserioreboho. Kaiboho wadee aõbina tewinyõmahâtenyte. ¹³ Kia teeryte. Jiarõ juhuu adeereny Deuxu rybemy rarybereu, jiarõ iu wabinawãhãu. ¹⁴ Wabinana heka isirare adeereny, ihãre tahe waderaõre tahe wadi arukirenryra, iwese ýju Deuxu-ribi jiarõ anade wese kaiboho

tiwamytenyte, iwese taheka Jesuisi Kristule jiar̄y rare wese wadi tewis̄nytenyte. ¹⁵ Titxibo rare eysanaren yuhuu adi toite wahe. Kaiboho aruereny wii tes̄nymy toitemyh̄ kaiboho wakyyrenyreki. ¹⁶ Jiar̄y aõbohe aõludumy relera, inatyhy rybe adeereny rarybereki? Aõkõhyre. ¹⁷ Hâbuõ arâitxenany myh̄renyre. Aluu wese heka ratxirerimy ih̄yre. Aõlõnamy dori rarunyleri. Tiiboho wabiowana-ribi atarasamy adi ih̄renyre. ¹⁸ Aõwhiky erysymy marurunyke. Tii tahe awire, awanale watxireriki aõkõ. ¹⁹ Wariõre wese, adeereny aõhõkymy ratyñnyre, hâwy reamyh̄re mytxitxi wese jiar̄y rare adeereny Kristu awo-ki rexilamadýñnyhyykemy. ²⁰ Awanaren y ararekemy watxireri. Tai tahe warybe witxira-di kia anarybekemy watxireri. Aõhebo adeereny heka arasñnyre arawiõhenanykemy watxiwâhâre. Timybo reerykõre dori.

²¹ Inyõ bede ywina tyhydýñdumy ratxikeki, wadee manarybeke kiamy: aõmybo bede ywina raryberamy teeryteri? ²² Kia Tyyritidýñna-ki roire Abraõ riore inatxire. Juhuu ludu teòdu-ribi, Haari-ribi, reare tabireludu-ribi. Ijõ, Sara-ribi, ihâwytyhy-ribi rear a, deòdu-ribi aõkõ. ²³ Deòdu riore ibutu dee wese nad. Abraõ hâwy riore aõkõre Deuxu rybewahisidýñna xiery reare. ²⁴ Kia ijyy-di rawesenanyreri. Inatxi hâwy inatxi jurasadýñna wese heka rare. ²⁵ Ijõ Haari inire, deòduni. Iriõre deòdumy rarekemy reare. Sinai Hâwâlò wese tii rare. Kowa tyre-ki bede ywina inydee riwahinyre. Jerusalë wesemy roimyh̄re kia mahâdu deòdumy dori rŷira, tariõre-wana. ²⁶ Jerusalë tyhydýñna mahâdu, biu ludu tahe deòdu wese aõkõ rare, ixinamy inyboho roire. Abraõ hâwytyhy riore wese inyboho roire. ²⁷ Tyyritidýñnaõ dori roire: —Hâwy ariõreõ beysakre. Birajuakre ariõrekõhârele beysamy ariõredikire heka. Hâwy risina riore sôwetyhyre, hâwy ihâbu-di ratyre. ²⁸ Waseriõreboho, kaiboho rybe ywisidýñna riore wesemy ahâtenyte, Ijai wesemy. ²⁹ Iwese ibutu ludu wesemy reareõ aõbina riwidýñnamy myh̄re. Deuxu Tyytybythyre reareõ. Wiji, tahe kia weselemyh̄re. ³⁰ Tyyritidýñ rarybera: —Biteõnyke deòdu tariõre-wana. Rareasadýñdu ibutumy rimykre. Hâwy deòdu aõ aõkõ rimykre tariõre-wana. ³¹ Waseriõreboho, deòdu riore wese aõkõ inyboho roire. Hâwytyhy riore tahe iny roire.

5

¹ Kristu inyboho ritare ixinamy inyweduõduõlemy roirekemy. Kawese rokoirekemy. Deòdu wese ixby rukunyrenyõkre.

² Jiar̄y, Paulo, adeereny rarybereri: inyõ notykyresyna-ò ròõsekeki, Kristu ri- wiõhenanyõhy myh̄re. ³ Ixityre ararybeke. Inyõ rinotykyresynany keki, bede ywina ibutumy tii riyrubunyhyke. ⁴ Inyõ bede ywina rexiobitinymy ratxikeki, Kristu-ribi rexihitxidýñnymy h̄re, ruxetõena tyhyna-ribi rexitare. ⁵ Deuxu riwaõbitinyrenyre Tatyytybythy òraru-ki kia retyhynyrenyre. Kia reraõrenyre. ⁶ Jesuisi Kristu-ò notyky resyna aõ aõkõ rare. Notyky resynakõ tule aõ aõkõ rare. Inatyhynamy luunamy aõ rare. ⁷ Juhuu awimy tuu tatynnymahâte, inatyhyna-ki ijera wihekymy teamyh̄te, moõ inatyhyna-ribi anaixâwididýñnde. ⁸ Deuxu aõkõ atarasadu juhuu ixâwididýñnde. ⁹ Inyõ paõ riwinykeu, ibutenode ritxiwikeki ibutumy ratarinyke. Inyõ ibinamy urihimyò arabedeerynykeki sôwemy ribinadýñkye. ¹⁰ Jiar̄y Wanry retyhynyre, kaiboho wawesemy mohõtinybeny kemy adireny watxireri. ¹¹ Waseriõreboho jiar̄y waõludu dire. Kia tahe riteõsinyre notyky resynamy rarybeõre ijõ wamy raryberehâre. Kia ararybekeki sôwemy wahemy kanakre. Itxeò tñyndýñna rybe rityhynykremy. ¹² Kowa mahâdu òte rexihukemy idi watxireri. Adeereny aõbina diwinymy h̄denyde.

¹³ Kaiboho Deuxu arateõnyrenyre, urile òraruõmy boibeke kaiboho bede ywina-ribi ixinamy boibeke. Wii biwiõhenany myh̄benyke, wiluurenkyemy. ¹⁴ Bede ywina ibutumy rexibutunyre rybe-ki kia tahe rare: —Inyluuke ixiluure wese. ¹⁵ Wiwana bòrenybenykeki, kaiboho widi buruakeki, bexihârubeny ibutumy wii mahubenyheny.

¹⁶ Tai jiar̄y rarybere, Deuxu Tyytybythy deewimy boibekemy deòbiredýñna iwidýñomy boibeke. ¹⁷ Deòbiredýñna dori Deuxu Tyytybythy òluduna-ki ramyh̄re. Wimy òludurenyre. Tai aõbo adeereny awire iwidýñ adeereny isirare. ¹⁸ Tahe,

Deuxu Tyytybytyhy arateòsinyrenykeki, bede ywina ywidŷña aõkõ bityhynyke. ¹⁹ Deòbiredŷña aõna aõnamy dŷnana-ki kia roire: aderanadino, aõbinade, raykyõmy, òta òta, ²⁰ suritxoomy àladŷña, òwòruna wii, òlududŷña, aõbinaluu, ihâru, kyara, wobiredŷña, wiribihitxina, ²¹ ibutu aõmydŷña ixixiburedŷ, axaxaluu, rŷsñaluu byrehéký, tule ijõ aõna aõnà sôwemy kawesere. Inyõ kia aõna aõnawidŷñ rierykeki, Deuxu òlona rareasadŷdu aõkõ roikre. Tuu rarybere juhuule. ²² Ka heka Deuxu Tyytybytyhy aõmydŷñnanamy rybena roire: iwahidŷña kia rŷire, tii dori inywomy rŷira. Wiluuna, deysana, ywina, ruxetõena, wina, òbitidŷñana, ²³ ibutu-ò awina, ixidee inythyyna, ixiyrydŷña, tai bede ywina ihoõhyre kia-ò. ²⁴ Kristu hõrõ mahâdu kia itxeò-ki ritidirenre: deòbiredŷña, aõmydŷñana bina-ribi, deòsana aõmydŷñana-ribi

²⁵ Inyboho Deuxu Tyytybytyhy-di rokoirekeki Deuxu Tyytybytyhyry-ki rakari-arenyreke ²⁶ Ixi deàlànaranaròsò luukemy aõkõ rakatximyhŷrenyke. Tai tahe ixixiburedŷña-di aõkõ, rakatxirenre. Wiòbiredŷña-di rakatxirenre.

6

¹ Waserioreboho. Inyõ òraruna-txi resekeki, kaiboho ywina-di biòbitinybenyke. Bexihârumahâbenyke kia òraruna-txi ixeõmy boibekõkemy. Kaiboho dori, Deuxu mahâdu toite wahe. ² Wiitxykywydywesemy wii biwiòhenanybenyke ibutu aõmydŷñana-ki. Iwesekeki, Kristu bede ywina tetyhynymahâtenyte. ³ Inyõ ixidee aõlemy röhötinykeki, tahe tii aõhyy aõkõ rare, tii rexixenanyhŷre. ⁴ Ixinamy iny sohoji sohoji taaõmydŷña-ò retehemyhŷke, aõhebo rotŷñymyhyremy wahe. Idi tahe ixi aõmydŷñale-di kedexityhynymyhykre, tabireludu aõmydŷña-di aõkõ. ⁵ Iny sohoji sohoji dori taitxyky riwymyhŷke.

⁶ Inyõ Deuxurybe erydŷña ijõdikewana tabedeerydŷña mahâdu-ò ibutumy erysyna wiwhikýle-di rirareamahâke. Tule bedeery mahâdu heka tohodŷña mahâdu-ò aõna aõna wihihiký riwahinymyhyre. ⁷ Ixiitxenadŷñomy. Inyõ heka Deuxu itxenadŷñomy alòbòròna-ò iny ribòrònykeki, tiile tahe raumynyhyymyhyre. ⁸ Inyõ òraruna ribòrònykeki, rubule taumy-ki ritake. Inyõ Deuxu Tyytybytyhy deewimy tuu rotŷñykeki umytuedeõna ritake. ⁹ Aõwhihiký widŷñhyymy boibeke. Kia-ki elemy ruburenymy. Aõwhihiký widŷñhyymy boibekeki, adeereny aõwhihiký wahidŷña wese kanake. ¹⁰ Ibutumy inydeereny aõwhihiký widŷñ-ki inyboho abededyñananawikeki ibutumy iny rikiwiòhenanyrenymy, rŷkŷirenre, ityhydŷdu mahâduõ bexiywinyhy ahâbenykemy iwiòhedy-ò.

¹¹ Tuhe, jiarýle ariritinykre, Paulo wahe. Betehebeny inihe ritidŷña nihiký reritinyra wadebò-di. ¹² Inyõ ayreny-ki wohyna ixidee rimykemy ratxireri, kia adeereny ôtyky resynamy adi ratxirerihymyhyre. Kristu itxeõmy tiiboho ritŷñnyrenykeu aõhôkýmy rotŷñyõmykemy röhötinyhyre. ¹³ Notyky resyna mahâdu bede ywina rityhynyore. Tiile rexityhynymyhyre. Kaiboho irybe-ò boholakemy atxiteri. ¹⁴ Jiarý arexiowodynanyõhyymahâkre, Wanry Jesuisi Kristu itxeò-di areysakre, biu-ò hena òraru-ki wahe. Bede aõmydŷñana waki rŷimyhŷre, itxeò-ki retamadŷñyra waribi ixâwira. ¹⁵ Notyky resynadŷñ aõ aõkõ rare. Notyky resynadŷñkõ tule aõ aõkõ rare. Urile biu-ò hena-di boibekele tahe aõ rare. ¹⁶ Kia bede ywina bityhynybenymy boibekeki, Deuxu-ribi ywina, ruxetõena, adeereny kanakemy idi watxireri. Tule Deuxu mahâdu ibutu-ò, judeu mahâdu wese dori ratxireri.

¹⁷ Karíbi tako-ò tahe inyõ waixiradŷñomy ararekre. Beydŷña dori waumy-ki roimyhŷre, Jesuisi rybe rybemy rybedu òraru-ki.

¹⁸ Waserioreboho, Jesuisi Kristu ruxetõena akirenry rŷkemy watxireri. Kie.

Efesu Paulo Tyyriti, Efesu Hāwā-ò

¹ Paulo, Jesuisi Kristu deòdýyna jiarý rare. Deuxudeewimy tahe kia rare. Efesu hāwā ityhydýdu mahādu —ò kalemy warybe rewahinyreri. Kaiboho ywimynodu mahādumy toimahāte. ² Ruxetòena adeereny kidiatykemy Deuxu-ribi idi watxireri tule Jesuisi Kristu Innyryrý-ribi.

³ Deuxu, Innyryrý tybyreny, inyboho tuu reàlàmyhýrenyre. Tii dori inydeereny wiheký inywo ywinamy diwahinyde Jesuisi òraru-ki biukihikýle wahe. ⁴ Deuxu inyyreny-ribi rihibitinxnymy ritare. Inyboho heka tuu roire. Ihetxiu heka inyho aõkõu tii rihibitinxnymy ritakremy rýimyhýre, inyboho wahe. Kristu-ki iny rihibitinxnymy rýire. Iny ðbitimy rýirakemy rihibitinxnyre, ywimy nodumy wahe. Kiamy heka rokoirekre Kristuko-txi luuna-di. ⁵ Ihetxiu tamywimy Deuxu rihibitinxnymy ritare, inyboho wahe. Iriòrereny wesemy rokoirekemy. ⁶ Kiamy heka Deuxu riwinyre àlāna, wohyna-wana tamy riki-wahinyrenykemy tii dori iny luurekí wahe. Kristu hälubu òrarukile biu-ò henareny iny nade. Iny òrarurenny riòwynyre taruxetòena wiheký òraru-ki. ⁷⁻¹⁰ Ruxetòena sôwemy inydeereny diwahinyde tii dori ibutumy aõna aõna erydu rare. Deuxu dee wina rybe wòte wese rare. Tahe inydeereny kiditýnynykemy idi ratxireri. Tamywimy tahe inydeereny riteòsinyre. Iwese tii röhötinyre wese. Bededýñana rexihukreu. Kristu-ki ibutumy aõna aõna biu-ki bede-ki rýikremy ihýre. Kiamy tahe Deuxu röhötinyre. ¹¹⁻¹² Kristu òraru-ki Deuxu juhuu iny mahāduy-ribi inyboho rihibitinxnyrenyre. Tii diwahinyde inydeereny uriõnojura jurana. Tii dori ixideewilemy ibutumy aõhebo rotýñymyhmýre Deuxu kia hitxidýyna mahādu ixidile wowydyna mahāduõ rýirakemy rýimyhýre. Inyboho juhuu rityhynyrenyre Kristu-ò. ¹³ Kaiboho kiaõ toimahāte. Juhuu rybe inatyhy-ò taholatenyteu, tetyhynyhmýtenyte tarasa Rybewihiký-ò wahe. Tai tahe Deuxu Tyytybytyhy-di ratidýyna wesemy iny dee ritidimyhýre. Deuxu Tyytybytyhy dori tii kidiwahinykemy rarybere, ihetxiu wahe. ¹⁴ Uriõno jura jurana Deuxu Tyytybytyhy rare inydeereny. Deuxu tahõrõ mahādu ritakreu, tuu reàlarenykre tuu, inyboho dori kia mahāduõ roire.

¹⁵ Tahe jiarý, Paulo, tule umy rahołamahäre Jesuisi Kristu atyhydýyna-ò, tule aluuna ityhydýdu-ò. Tai tahe Deuxu-ò àlāna-di araxitòedýñyrenymahäre. Wanohõti aribirenny rosaõhyymyhmýre. ¹⁶⁻¹⁷ Deuxu tahe Jesuisi Kristu biu loosóna tyby rare. Tii araykyreny-ò bedeeryna kidiwahinykemy watxireri, awolyrana kidiwahinykemy watxireri. ¹⁸ Tai tahe araykyrawoni ritýnynykemy watxireri. Tai kaiboho bierybenykre Deuxu iryyna. Tule ityhyna biu loosóna-di bierybenykemy watxireri. ¹⁹ Deuxu taruruna sôwemy diwahinymyhmýde ityhydýdu mahādu-ò. Iruruna tahe aõni rare inydeereny uriõno jura jurana. Kia tule bierybenykemy watxireri. ²⁰⁻²¹ Kia irurumy inyboho tuu robirennyre, Kristu rubu-ribi rexiixixanyreu, taruruna weribi ronykemy disýnydeu, biukihikýle wahe. Kristu tahe ibutu ruruna witxira witxira ratyre rare, ibutu wedu ratyre, ibutu dinodu ratyre, ibutu deòdýdu ratyre. Ibutuni ratyre tii rare. Wijinani ratyre, tule kanakremy ihýreni ratyre rare. ²² Deuxu tahe ibutu aõna aõna witxira witxira Kristuwarawo-ò ritidire tai tii ibutuwedukremy. Tii ibuturati wesemy rare. Kia tii ihýre dohodýdu mahādu-ò, iwedu wahe. ²³ Dohodýdu mahādu tahe Kristumy wese rare. Kristu dori ibutu aõna aõna ritýxinyymyhmýre.

—ibutumy ixideerenywimy inyboho riwinyrenyre; inyraykyreny wydyna-deewimy tule inyboho riwinyrenyre. Ehehewidýđu inyboho roiremyhý, tuu ratybienymy rarehyy dori tuu rare. Iwese ijõ roiremyhý wese. ⁴ Deuxu tahe sôwetyhymy ruxetðena di-wahinymyhyde, inyluurenreki. ⁵⁻⁶ Deuxu inyboho rurudýđyryre Kristu-wana rubu-ribi riixianyrenyre. Kristusý-ki biu-ki tii inyboho risýnyre tairokonyrenykemy. Iruxetðena òrarukile abiu-ò henareny dire. ⁷ Iruxetðena kiditeðsinykre bededýđnana robehemy roireki wahe. Iwese sôwehyymy iruxetðena diwahinyde wesemy. ⁸ Tarasana Deuxu ruxetðenaribile nade aityhydýđnareny òraru-ki tuu rare. Iny-ribi aõkõ nade. Deuxu wahidýđna rare. ⁹ Iny-ribi rarybekre inyõ ixityhydýđyrytahe aõkõre Deuxu ruxetðenakile tuu rare. ¹⁰ Tii tahe ibutumy iny riwinyrenyre. Òbiti aõmydýđnana widýđukemy iny riwinyre Jesuisi Kristu òraru-ki. Deuxule juhuu rôhötinyre òbiti widýđdumy aõbo rokoirekemy.

¹¹ Tahe kaiboho uritere nohõti losaõmy kaiboho judeukõdu mahädu toite juhuu mahã. Kiamy judeu mahädu aräninimyhyrenyre, notykyresykõdu mahädu wahe. Tii dori notyky resydu mahädu roire, iyresynadireki wahe. ¹² Juhuu tahe aruta wesele toite Kristu-ki aõkõ. Judeu mahädu-ribi rihitxiny my nyimyhyde. Deuxu rybe ywisidýđyna ludu aõkõ toite. Ararösöna renyöhyyre. Adeuxurenyöhyyre bede bedemy. ¹³ Juhu irehemy Deuxu-ribi toite mahã. Tahe wiji Jesuisi Kristu hälubu òraru-ki araðhòdýđnymy toite. ¹⁴ Jesuisi Kristu tahe iny ywidýđna rare. Kyarana tahe òtity wese itya-ki rýimyhyre judeu mahädu aribi kia rihitxinyre. Tahe kia òtity ritxiwire tahe sohoji mahädulem y riwinyre. ¹⁵ Tahe Kristu rurureu tahe ixâwire kia bede ywina. Tahe inatxi wimy òludu mahädu sohoji iny týmyrahylemy riwinyre. Tahe ywina rôhonyre wiwana ributunyra tahe Deuxu taluuna tamy riwahinyra. ¹⁶ Jesuisi taitxeò-ki rurureki, ywina rieryrenyre. Tahe kyarana-ribi riixâwididýđnyre. ¹⁷ Jesuisi tahe ywinamy rarybere iòhò ludu kaiboho wahe tule irehe ludu, judeukõdu mahädu wahe. ¹⁸ Tahe kaiboho jiarýboho-wana sohoji Deuxu Tyytybythy òrarukile Deuxu-ò rekexitðenyrenye. ¹⁹ Kawese tahe kaiboho ityhydýđu mahädu-ò talote. Iny-ribi lahitxi aõkõ toite, Deuxusý mahäduôle heka toite. ²⁰ Deuxu rybedu, tadeòdu-wana hetoõ wesemy kaiboho boibekre. Jesuisi Kristule iko ludu mana wese rare. ²¹ Jesuisi Kristu òraru-ki wiwesehyyle heto awimy rýire. Tai Innyryhetotyhy relemy rexihumyhyre. ²² Kaiboho tule matybienybenykre Deuxu Tyytybythy hetoõ wese wahe.

3

¹ Tai jiarý, Paulo, rotena-ki nodu wesemy rare Jesuisi Kristu òraru-ki. Judeukõdu mahädu dee kiamy heka watxiwähäre, adeereny wahe. ² Deuxu ruxetðena wad ee riwahinyre. Kaiboho aõbo tuu taholatenyõmahäte. ³ Deuxu dori tawòtena diteðsinyde wad ee. ⁴⁻⁵ Jiarý kiamy juhuu reritinyriðrere katyyritikile wahe. Idi mariaben ykeu bierybenykemy idi watxireri, timybo Kristu wòtena rybe reeryremy wahe. Kristu wòtena tahe ihetxiu ibutu inyõ riteðsinyöhyyre. Wiji tahe riteðsiny my ihýre Deuxu Tyytybythytahe deòdu-ò, rybedu-ò ritýnynymy ihýre. ⁶⁻⁷ Kiamy heka rare: kaiboho, judeukõdu mahädu, wii ributunyre inyboho-wana judeu mahädu wahe. Uriõnowi jurawi juramy idi rokoirekre, sohoji mahädulem y wahe. Kristu Rybewihiký òraru-ki ityhydýđu mahädu-ò rirónyrenyre. Kia rybe-di rybedumy diwateðonyde, ruxetðena wahidýđnaõ wad ee nade Deuxu ruruna sôwe-ribi. Ityhydýđu mahädu-ribi jiarý aõ aõkõmy watxiwähäre retyhynytyhymy aõkõ watxiwähäre. ⁸ Ihärele Rybewihiký rybedumy ararekre Kristu aõmydýđnana heka iny raykywydyna ratyre awimy ihýre. Kiamy judeukõdu mahädu-ò arelyykemy riwahitxinyre. ⁹ Ibutu inyõ rybe wòtena aritýnynymy watxiwähäre juhuu Deuxu Jesuisi-wana ibutumy aõna aõna riwinyre kiau rybewòtena riwòmy roimyhyre Deuxu-ki. ¹⁰ Wijina tahe riteðsinykemy ihýre dohodýđna-ki. Tai tahe ibutumy biu-ribi rurunadu, bedeerydýđu rierykemy timykibo Deuxu bede erysyna-di raremyhý ibutumy aõna aõna erysyna-di. ¹¹ Iwese Deuxu ibutumy aõhebo rotýnykemy ratximyhyre wese iny rierykre, Innyryhetotyhyre Jesuisi Kristu

ðorarukile wahe. ¹² Tai tahe iny rexideòsinymy hýre brebuõlemy Deuxu ixitòenadýýna-di Kristu dori inyboho rityhynymy hýre. ¹³ Tai kaiboho ixijodýýrenyömy ahãke, jiarý aôhökýmy ratýýnyreki kia dori awowydyna rare, waaõhökýmy dýýnana wahe.

¹⁴ Tai tahe umyreny Deuxu-ò rexitõenyre Inynyry Jesuisi Kristu tyhy-ò wahe. Ibutu sý mahãdu tyby Deuxu rare. ¹⁵ Ruruna adeereny kidiwahinykemy idi watxireri, tawowy-dyna sôwe-ribi wahe. ¹⁶ Deuxu Tyytybytyhy rurutyhy araykywo-ò kidiwahinykemy watxireri. ¹⁷ Tai Kristu awareny-ki kanasñymy hýkemy rahötinymahãre atyhyna direki kaiboho heka wiluututyhymy boibekemy watxireri. ¹⁸ Tai ibutu ityhydýýdu mahãdu-wana Kristu luuna bierybenyke. Inyõ Kristu luuna awire rieryötyhy. Ihârele tahe bierybenyke iwese rare wesemy. ¹⁹ Tai Deuxu-di bexilýxinykemy idi watxireri.

²⁰ Deuxu iruruna dire. Tai iny ixitòena ratyre inydeereny kidiwahinykemy idi ihýre. Iny irurudireki wahe. ²¹ Dohodýýdu mahãdu wowydyna riwahinykemy tamy watxireri, aõu aõu wahe. Bededýýnana konana-ò wahe. Kie.

4

¹ Inynyry deòdu arixidu jiarý rare. Arexitòenykre inihe adeereny. Yrubuna-di aõhebo botýýnybenykemy adirený watxireri. Tai tahe Deuxudeewimy boibekre. ²⁻³ Tii dori juhuu adeereny irydu rare òbitimy boibekemy xiwedeõmy boibeke, ele eleõmy; wii biwiòhenanymy; luuna-di marurunymy boibeke. Ixi wesehyylemy boibekemy. Tai tahe Deuxu Tyytybytyhy aratorabutenyrenykre ywimy nodu dori kia diwiòhenanymy hýde.

⁴ Sohoji mahãdule rare, sohoji Deuxu Tyytybytyhydile. Umy sohoji wese, ityytyby sohojilemy wese rare. Kaiboho tule ararõsonarený sohojile rare, kaiboho ityhydýýdumy terónyteki wahe. ⁵ Inynyry sohojile rare inytyhynarený sohojile rare. Tule iny ratisebena sohojile rare. ⁶ Deuxu tule sohojilere, ibutu tybymy rare ibutu ratyre rare. Ibutuy-ki tii rare. Tule ibutu rawo-ki ratxireri. Ibutumy aõhebo rotýýnykemy iny-di riwisýnyrerí tawowina-di. ⁷ Kristu tahe iny sôwemy rareki sohoji ruxetòena sôwemy sohoji-ò riwahinyre. ⁸ Kiamy heka ritina-ki roire: —Iu Jesuisi raòwonyreu biu-ò ròtena ludu mahãdu ridyre idi wahidýýna inydeereny diwahinyde. ⁹ Betehebenyke rybeweereõ-ò raòwonyremy. Aõmybohe kia rarybereri. Tahe juhuu dori surawo-txi robehere kiakékile tahe idi raòwonyke. ¹⁰ Kia robeherele taheka raòwonyre biuratyremy ibutu aõna aõna-di rexilýxinykemy. ¹¹ Inyõ-ò deòdýýna mahãdumy rarekemy diwahinyde aõwihiiký widýý wahidýýna wahe. Ijõ-ò Deuxu rybedumy mahãdu rarekemy diwahinyde. Ijõ-ò Rybewihikýmy rybedu mahãdumy rarekemy diwahinyde. Ijõ ityhydýýdu mahãdu yrubudýýdu mahãdumy rarekemy. Ijõ bedeerydýýdumy mahãdu rarekemy. ¹² Ibutumy kia mahãdu ityhydýýdu riwiòhenanykemy idi ratxireri. Tai ityhydýýdu iaõmysýdýýna riwinykre. Kristu umy wesemy ritibiedýýnykemy. Ibutu dee diwahinyde. ¹³ Ikonanau tahe ibutumy wiwese wesemy rôkõhõtinyrenyke, iny tyhynarený wahe. Deuxu Riore rikiertyhyrenykemy, iny òbitimy rokoireke, Kristu òbiti wesemy rokoireke. ¹⁴ Tohouã wesemy aõkõ rokoireke inytyhynarený-ki. Uritere witxiradýýrenyömy ibutu bedeeryna witxira witxira-di. Iwese yhy tiò tiò aõ riwymy hýre wese kia bedeerydýýdu rare. Iwitxira tyhydýýna-ò kia ityhydýýdu mahãdu ridykemy ratximy hýre. Ijõ inatyhy rybe weselemy rarybere. Tahe aõkõre. Kia-ò ijohonarenýömy. ¹⁵ Tahe luuna-di inatyhymy marybebennyke. Kristu aõmydýýnana-di bexilýxinybenykemy idi maumynybenyke. Tii dori iny wedurený rare. ¹⁶ Ityhydýýdu mahãdu heka Kristu umy wese rare. Ityhydýýdu sohoji sohoji wijura jura weselemy rýira. Kristu ibutumy riwiòhenanymy hýre iwese umy hona umy wese. Umyjura kia ibutumy iaõmysýdýý dire. Wiweselemy tahe raaõmysýdýýnykeki tai tahe umy awimy rariamy hýke. Ijõ widerakeki tahe, Kristu umy raumynyötyhy.

¹⁷ Katahe Inynyrynimy adeereny kiamy rarybemy hýre. Ityhydýýdukõdu mahãdu wesemy aõkõ boibenybeke. ¹⁸ Iraykyreny bedeluru-ki ihýrenyre. Leheherenyre, rieryörenyre. Tai tahe Deuxu biu-ò hena umytuedeõna rieryörenyre. ¹⁹ Ixâruna

ohoõhyre. Urile ibutumy òraruna-txi rexiwahinyrenye. ²⁰ Kia Jesuisimy aõkõ teerytenyte inyribireny wahe. ²¹⁻²² Jesuisi inatyhyna teerytenytek, ibutumy aõbina bina ixi-ribi bihitxinyke. ²³ Ibutumy awo arayky-wana bexitõmyranyke. ²⁴ Deuxu umy tõmyra wesena-di bexityhynybenyke. Kia heka òbiti rare; inatyhy rare.

²⁵ Tai tahe ruirenõmy wahe. Inatyhymy iny witxira-ò marybemahäbeny. Wiwese hyylemy widi rakatximyhýrenye. ²⁶ Makyarananymahä-wana tahe urile òraru-txi ixeõmy. Ixi-di txu iròtedõõmy awobinana-di ²⁷ Tule Satanasi deradõõna-ò nokõmy. ²⁸ Inyõ juhuu wasidureki, ixityre tii wasiõmy. Tii wiji raaõmysõdõõkre aõna aõna wihihikõ tebò-di riwinykemy wahe. Tai tahe iaõdikre iny aõkõmy rýira riwiõhenanyke. ²⁹ Kai uritere rybebinaõ ary-ribi iõlõdõõmy Rybewiwhikõlemy marybemahä. Kia rybe-di ijohodu riwiõhenanymyhýrele kynyhetuukre. ³⁰ Bibedeòtiidõõmy Deuxu Tytytybythy. Tii dori arayrubunymyhýre tarasanatxu-ò. ³¹ Òbina rybemy widi nokõmy, wimy ujõmoõmy, adebure ijá ijáõmy, aõbinamy inymy ijyyõmy, rybebina-di iny ihetedõõmy. ³² Tahe ibutu dee ywimy boibekre, awimy wahe ainytyhymy iny-di boibekre. Aõbinamy iny adee rarybe-wana tahe iribi bixinohõtilosanymy biixãwididõõnymy Deuxu dori inyòraru riixãwididõõnyreki wahe.

5

¹ Deuxu inytybythyreny rare. Tai tahe iwese uladu tyby wesemy rotõõnomyhýre wese, kaiboho Deuxu wesemy matximahäbenyke Deuxu riore luunadu wesemy matximahäbenyke. Wiluurenky, Kristu dori aluurenky. ² Tule rexiwahinyre xiwe wesemy iny ritarenykemy. Tai tahe Deuxu dee kia lñnyrena wiwhikõ wese rare.

³ Tahe òta òtarenyõmy. Ibutumy aõna aõna bina bina widõõrenyõmy. Kaiboho dori ityhydõõdu mahädu toite. ⁴ Rybebinamy uriteretere rybeõmy. Ixideòsidõõmy. Kia widõõna tahe ibinare. Tahe aõwhikõ biwinyke, Deuxu deàlãnamy. ⁵ Òta òtadu tahe Deuxu òlõna wahidõõna ritaõtyhy, iny binaõ aõkõ, inywobire aõkõ. Kia Deuxu tyhy biukõdu mahädu rare. Bierybenyke kia. ⁶ Itxenadõõrybe-ò ijohonarenõmy. Ityhydõõdukõdu mahädu Deuxu rybe riywinyõmyhýre. Tai tahe Deuxu reburemyhýre tamyreñ. ⁷ Tiiboho-wana ratxiõhyymyhýrenye iaõmydõõnana binareki. ⁸ Hýñnau kaiboho bedeluru-ki toitemahä. Tahe wiji Inynyrõ loosõna-ki toite. Loosõnadõõdu riore weselemy boibeke. ⁹ Aõbo loosõna-ribi nadé tahe awire, òbitire, inatyhyre. ¹⁰ Tai aõbo Inynyrõdeewi kia riteòsinyre. ¹¹⁻¹² Iwese bedelurubina widõõdu aõhebo rotõõnryre wese uritere iwidõõrenyõmy tahe teòsaremy tamy marybebentyke. Aõbo tiiboho wasimy aõhebo rotõõnomyhýre ixýruna adee rare tuu maryhemahäkeki. ¹³ Ibutumy aõna aõna loosõna ritõõnnyre. Tai tahe iny aõmydõõnana loosõna ritõõnnykeki, iny rierykre itõõnydõõna dori loosõna rare. ¹⁴ Tyyritiõ kia wesemy rýire: —Inyõ rõrõmy rýikeki, rexixake rubuy-ribi rýike. Kristu tahe araloosõnanyke.

¹⁵ Aõhebo botõõnybenykeò bexijebentyke. Itxýte widõõdu mahädu wesemy aõkõ ahabentyke, bedeerydu mahädu wesemy ahäbenyke. ¹⁶ Iõnodõõmy abedeadõõnana. Wiji txu bededõõnana tahe ibinatyhymy rare. ¹⁷ Tai tahe itxýteõmy ahäke. Bierybenyke aõbo Deuxu dee wire. ¹⁸ Vii mona-di axaxa rubudõõna wesemy aõkõ matxibentyke. Kia tahe aõnityhyre, tumodu wahe. Tahe Deuxu Tytytybythy heka atykymy ralõmy boibeke. ¹⁹ Mawinymy bexirybenyke awo-ki. Bexirybenybenyke Inynyrõ-ò awi-ribi bitxienny my mawiunyke. Rybewiumy marybeke. ²⁰ Deuxu inytybyreny-ò ibutumy beàlãmahäbenyke Jesuisi Kristu Inynyrõni òraru-ki tahe bexitõenyke. ²¹ Kaiboho ibutumy widee bexiywinyhyymy ahäbenyke.

²²⁻²⁴ Iwese dohodõõna mahädu Kristu rybe rityhynomyhýre wese, hâwy tahâbu rybe riywinyke, ibutu aõmydõõnana-ki wahe. Hâbu dori tahâwyy dinodu wese rare. ²⁵ Ibutumy hâbu tahâwyy luukemy. Kristu dori dohodõõna mahädu luureki ture. Tamy tii rexiwahinyre rurukemy. ²⁶ Tai tahe kia òbitidõõnamy rurure. Iwese bee aõ rasuhõmyhýre wese, tarybe risuhõmyhýre. ²⁷ Ìoraru-ki tahe Jesuisi dohodõõna mahädu wiwhikõ ixidee rimykre. Òbiti mahâdulemy rarekre, aõbina binaõ heka tai

r̄ȳiōhyymyh̄re. Awi mahādu widȳdumy rarekre. ²⁸ Kiamy heka hābu tahāwyy-di r̄ȳirake. Iwese hābu taumy luure wese tahāwyy luumy r̄ȳirake. Iny tahāwyy luukeki, kia-di ixiluuke. ²⁹ Iny taumyderamy r̄ȳiōhyymyh̄re. Tahe aōkōre tule rexiōwenymyh̄re rexiwesenanymyh̄re. Iwese Kristu dohod̄ȳna mahādu riwisananymyh̄re wese. ³⁰ Inyboho dori Kristu mahāduō roire. ³¹ Kiamy heka Ritina roire: —Tai heka hābuō tybyboho heto ririmyh̄re tahāwyy-wana wii ributunymy roirekemy. Inatxi umy ribi sohoji umyhymy r̄ohonymyh̄re. ³² Kia aōmyd̄ȳnana heka ierysysirare. Tahe Kristu tohod̄ȳna mahādu-wana rarybereri. ³³ Ihārele tahe hābu tahāwyy luumy r̄ȳira iwese ixiluumy r̄ȳira wese. Tule hāwyy tahābu rityhynyke.

6

¹ Uladu mahādu tybyboho rybe rityhymyh̄re Innyrȳ òraru-ki. Kia tahe òbiti rare. ² Boo adi-wana bityhynybenyke. Kia tahe bede ywina rybe juhuu rare. Tule Deuxu raròsona kia bede ywina rybe-wana rare. ³ Kia biywinybenykeki, awimy mabeke, abeded̄ȳnana irehemy mabeke kabede-ki. ⁴ Uladu tyby, uladuse, ariorereny adebure-hymy idi iwis̄ȳd̄ȳrenyōmy. Tahe aōki reòsakeki tii riòbitinykemy tamy marybebenyke. Innyrȳ deòsid̄ȳna-di tamy marybebenyke.

⁵ Deòdu mahādu kabede-ki aweduren ybityhynybenyke. Awo-ribi tyhy tamywimy biwinybenyke. Bexijemy ywimy biwinyymy. Iwese Kristu dee tewinymahāte wesemy. ⁶ Aō tabiteriki aōkō biywinyke. Iwese Kristu deòdu wesemy mabeke. Deuxu dee wina awo-ribi biwinyke. ⁷ Deysana-di ibutumy òbitimy bis̄ȳd̄ȳnyke. ⁸ Ibutumy deòdu ada deòdukōdu Innyrȳ-ribi aōna aōna rimyke. Tamy aōwiwhikȳ riwinykeki. ⁹ Tahe wedu mahādu, kaiboho eòdu mahādu-ò kia weselemy mabeke. Brebud̄ȳ rybe-di eòduren ybityhynyke. Awedu dori eòduren ybityhynyke wedu tule biu-ki ratximyh̄re. Tamy dori ibutumy wiwese wesele rare.

¹⁰ Ibutu-ò tahe ikonanamy ararybekre. Innyrȳ ruruna-di bexirurud̄ȳnyke. Iruru tahe aōni rare. Tahe ixidee bimyke. ¹¹ Bexityynyke aōbinanatyy-di, debòna aōmyd̄ȳnana bimyke. Tai tahe Diabo rybemy nodu biòludunyke. ¹² Iny ijesunaren ybityhynyke dori moo iny-wana aōkō rare. Iwitxira Satanasi ruruna-di rare. Dinodu ruru-di rare, kabede luruhukȳ wedu-di wahe. Tyytybybina ruru-di rare, biukihikȳle. ¹³ Tai tahe ibutumy Deuxu debòna aōna aōna bimyke. Idi txubina-ki biòlòd̄ȳnyke. Aijesu bitakeu tahe, òraru r̄ȳike. ¹⁴ Inatyhyna-di awereysana birarutxynyke. Òbitina-di abreti bitòbonyke. ¹⁵ Bexiywinyke ywina Rybewihikȳ rybena-ò. Tii heka adikre. ¹⁶ Ityhyna tahe awyhyitxenamy ih̄yre, idi eorutà bit̄ytenyke. Idi tahe Satanasi heòty wyhy biturinyke. ¹⁷ Tarasana tahe arataana wese rare. Deuxu Tyytybytyhy mayrehe heka Deuxu rybe rare. ¹⁸ Deuxu Tyytybytyhy-ki ibutumy ixitòd̄ȳhyymy atximahābenyke. Kia-di tahe biriranymy, boibeke. Ityhyd̄ȳdu mahādu ibutumy bexitòdenhyymy boibeke. ¹⁹ Tule wadee, bexitòdenhyymy boibeke. Deuxu wadee rybe kidiwahinskykemy wahe. Tai brebukōlemy Rybewihikȳ arit̄yñnykyre, ierysy siramy wahe. ²⁰ Jiar̄y Rybewihikȳ deòsid̄ȳdu rare wawomati rerotidire hārele wahe. Kristumy arelyykemy watxireri. Tii heka wawid̄ȳnare.

²¹⁻²² Txitxiò tahe ityhyd̄ȳdu serioreō rare, waluunaduō rare. Innyrȳ rybe-di òbiti aōmys̄ȳd̄ȳdu rare. Tai tahe tii adeereny reteònnyre waaōmyd̄ȳnana adee rit̄yñnykyre. Awo riteysad̄ȳnykremy.

²³ Ywina ibutumy ityhyd̄ȳdu mahādu serioreō kanakemy watxireri. Luuna tyhyna-wana kanakemy Deuxu, inytyby-ribi, Jesuisi Kristu, Innyrȳ-ribi wahe.

²⁴ Ruxetòena kanakemy watxireri Jesuisi inatyhymy luunadu mahādu-ò wahe. Tii Kristu rare, Innyrȳreny wahe.

Filiposi

Paulo Tyyriti, Filiposi Hāwā-ò

¹ Paulo, Tximòtxi-wana Jesuisi Kristu deòdureny roire. Ka tyyriti tahe rewahinyrenyrerri Filiposi hāwā-ki ityhydŷdu mahādu-ò. Ityhydŷdu yrubudŷdu mahādu-ò tule rewahinyrenyra dohodŷna wiöhedŷna mahādu-wana. ² Ruxetōena, ywina-wana Deuxu-ribi adeereny kanakemy watxireri tule Jesuisi Kristu Inynyrŷreny-ribi.

³ Rexitōenyre, tiu aribirenwanohōti rosaõhyymyhŷre. Deuxumy reàlawañhâre umyreny. ⁴⁻⁵ Wadeysamy watxiwâhâre Rybe tymyra wiwiky tewiòhenanymahâtenyteki, juhuu, wiji tule ahâtenyte. ⁶ Deuxu iaõmysdŷyna wiwiky inyworenky-ki rexidelenyre. Tahe Jesuisi Kristu bededŷnana txuu heka rexihumy kia rŷikre. Kia tahe reerytyhyre.

⁷ Kaiboho wawana Deuxu ruxetōena luuna-wana widee inyboho riubytŷnyre. Ròtena-ki rarewâhâu, tule ròtenaribiòlomy rarewâhâ. Tule Rybewihiky retŷnynymy rarewâhâ kiemy heka rahötinymahâre, wawo-ki adireny rahötinhyymahâre. ⁸ Sôwemy arawehi-tynnanyrerri. Deuxule kia rierymyhŷre. Jesuisi Kristu ruxetōena uludumy iny widi roire.

⁹ Kia ixitòedŷna tule Deuxu-ò rewahinyre umyreny. Aluunarenymy sôwemy rŷikemy rexitōenyre. Tule araykywydynarenymy riixidorudŷnynyhyre. ¹⁰ Tibo awityhyrmy rŷira kai-boho bijebenykemy rexitōenymahâre. Tule inatyhywidŷndumy rarekremy tamy rexitōenymahâre òbitihyylemy rarekremy Jesuisi Kristu bededŷnanatxu-ò. ¹¹ Òbitidŷna bederaty wesele rare. Kaiboho oworu taraty-di rŷimyhyre wese tŷxihikylyemymy òbitidŷna-di matxibenykemy rexitōenymahâre.

¹² Jiarŷ ròtena-ki râireu, kia tahe Rybewihiky my rybe riwiòhenanyra. ¹³ Kowa dori ibutumy yrubudŷdu mahādu roholare, dinodu heto itxeredu mahādu wahe. Tai tahe bierybenykemy tuu rarybere. ¹⁴ Jesuisi Kristu òraru-ki tahe ròtena-ki râimy rarewâhâ. Ibutumy iny tahe kia rieryre, iòraru-ki. Waròtena òraru-ki tahe ityhydŷdu mahādu Inynyrŷ aõmydŷnadle rôhötinyre, tule Deuxu rybe rarybemyhŷre ruberuõhyylemy ixitòedŷna-di. ¹⁵ Ijõ heka ixityhydŷmy Rybewihiky my rarybemyhŷre. Ijõ tahe inatyhyrmy Rybewihiky my rarybemyhŷre. ¹⁶⁻¹⁷ Rierymyhŷre waròtena Rybewihiky òraru-ki rare. Ixityhydŷna mahādu tahe inatyhy òbiti aõkõ rare. Aõhökymy adotŷnykemy wadi ihŷre Rybewihiky-di. ¹⁸ Aõhebohe arotŷnykre? Arabedewomy aõbo ada areysakre aõbo. Areysahyymy ararekre. Kristu rybe dori rarybemy rarehyymy iny inatyhynadiremy ada aõkõremy. ¹⁹ Jiarŷ areysatyhykre ròtenawo-ribi dori arõhònonykre. Aixitòedŷna, Jesuisi Kristu Tytybytyhy riwawiòhenanykreki. Kia tahe reeryre. ²⁰ Deuxu aõmydŷnana ariwiòhenanykemy watxireri waumy-di. Jiarŷ arurukeki ada aõkõkeki aõbo. Jiarŷ araixyruõtyhykemy watxireri aõhebo arotŷnykreki. ²¹ Kristu dee warumy ararekre. Tahe arurukeki kia tule wadee awire. ²² Tahe ararekeki Kristu dee araaõmysdŷmy arareke iny-ò Rybewihiky my ararybekre. Tibo awityhyre reerykõre. ²³ Tahe ixityre arõhõtiwydynanykeki kiemy heka rahötinyreri. Arakre Kristuõhyyle heka Kristu-ò arakele awire. Tii heka awityhyre. ²⁴⁻²⁵ Atõenarenymy kile tahe warumy ararekre. Tai tahe kabede-ki ararikre aityhydŷna-di beysakemy maumynykemy. Tai tahe kaki ararekre. ²⁶ Iu ayreny-ki aralokreu, Deuxumy beàlabañykykemy watxireri, ayreny-ki ixityre watxireriki wahe.

²⁷ Biyrybenykemy adireny watxireri iwese Kristu tyhydŷdu mahādu rŷira wesekemy adireny watxireri. Ayreny-ò arakeki aõbo ada araõkeki aõbo ijyy wiwiky-ò adoholamyhŷkemy watxireri. Kaiboho wiwana wanale inatyhyna rybe-di tarybemahâtenyte.

²⁸ Uritere brebuõmy aõludu lau Rybewihiky òludu lau wahe. Tamyrreny tahe kia rubu bina bede urihxina rare. Tahe adeereny biu-ò hena rare. Kia Deuxu-ribi nade.

²⁹ Aõ Kristu tetyhynytemy sohojile aõkõ tahe tamy aõhökymy tatŷnytenyte tule.

³⁰ Inyboho dori ibutumy wiwana aõhõkýmy rotýñykre. Jiarý sõwemy aõhõkýmy adotýñymahäde. Kia-ò tahe taholatenyte wamy.

2

¹⁻³ Kaa aõbohe rýire wiòhedýyna luuna-wana Kristu-ki, biòwana aõbo Deuxu Tytybytyhy-ki. Kohe, kia ibutumy Jesuisi Kristu kileheký rýire. Ibutumy tahe wilumy boibeke, wiwesehyyle mohõtinybenyke, wii bitòrabutenybenyke. Tai tahe areysakre aðrarurenky-ki. ⁴ Iximy xiwederenyömy. Tahe wiribi lahitximy boibeke, aõkõmy ixi-di marãykynybenyke. Iny sohoji sohoji aõna aõnadirenryremy ixi-di nohõtirenömy. Tahe hitxihitximy bòwidýke iny sohoji sohoji iny witxira aõmydýñana yrubudýmy marãkywydynanyke. ⁵ Iwese Jesuisi Kristu inywitxira aõmydýñana-di rôhõtinymyhýre wesele, kaiboho mohõtinybenyke. ⁶ Jesuisi Kristu juhuhy raremyhý, Deuxule rarehäre. Deuxururu tahe rimyõhyre. ⁷ Tahe iribi ritare kaò idi kodobehekemy deòdu weselemy. Tahe inyumiõ rimyre kaki inylemy rarekemy. ⁸ Tamy tahe ibinathyhymy nade itxeò-ki rurukemy wahe. Ibutu aõbo kaki riwinyke heka, riwinyre. Tai tahe ibutu ratyre Deuxu Jesuisi risñyre. Ibutuni ratyre ini rare. ⁹⁻¹¹ Kiani-ò tahe ibutumy tatiowomy resekemy rýire, biu mahädu, bedeludu mahädu, suwomy rýira mahädu. Tahe ibutu rybe witxiramy iny rarybemyhýre: —Jesuisi Kristu ibutu wedu rare. Deuxu inytybymy ibutumy realàmyhýre. Kiamy waseriore waluuuduboho. Awana watxireriki tule iwitxira bede-ki aratxikre härele. Deuxukihyyle atximahäbenyke. Warybe bityhynyke.

¹² Aityhydýyna-di òraru-ribi bexitabenkye, bexiebenkye òraru-txi ixelau. ¹³ Deuxu heka adeewina riwahinymyhýre òbiti widýyna. Tiile riwiòhenanonymyhýre òbitina widýyna. ¹⁴ Uritere rybe binamy rybeõmy. Adeburemy iny iijeõmy. ¹⁵⁻¹⁶ Tai tahe inyõ rybe binamy umy rarybeõthy. Òbitityhymy boibeke kaiboho dori Deuxu riòremy toite. Kristu kodobehekreu, aðrarurenky-ki areysakre. Retare dori aõmydýñana wihiñkýayreny-ki. ¹⁷ Arurukewana ayreny-ki rybe wihiñkýmy rybe òraru-ki, taile areysakre. Deuxu-ò dori rexiwahinyre xiwena wesemy arurukremy wahe. ¹⁸ Kaiboho tahe wadi beysahyymy boibekre ixideewimy tahe adeereny arurukremy wähäre.

¹⁹ Aõwesele Tximòtxi ayreny-ò ariteònykemy idi watxiwähäre. Jesuisi Inynyrý dee wikeki. Tai tahe arierykre timybo kaiboho toite wahe. Tai heka areysakre.

²⁰ Tximòtxi tahe arawiòhenanyrenykre iny witxira witxira ratyre wahe. ²¹ Ijõ dori ixidile rôhõtinymyhýre Jesuisi Kristu aõmydýñana-di aõkõ. ²² Tximòtxi tahe teertytenyte iwese riwawiòhenanyre wese Rybewihikýmy rybe-ki. Iwese tyby iriòre riwiòhenanymyhýre wese Tximòtxi riwawiòhenanyre. ²³ Aõbo wadée ròhonyke arierykre, tai wylemy ayreny-ò aditeònykremy idi watxireri. ²⁴ Jiarý òsana tule wylemy Deuxu riwateònykemy wadi ratxireri ayreny-ò. ²⁵⁻²⁶ Ijõ hääbuõ iteòdýymy raruwähäre ayreny-ò, Epafroditu wahe. Tii wawana noduõ rare. Kaiboho juhuu wadée teteònytenyte wawiòhedýdumy rarekemy. Tii heka awehityyrenymy rurumyhýre. Tai tahe reðkesedýñyreri kaiboho iwebinaduna-ò taholatenyte. Tai heka ðkesemy riwisñyre.

²⁷ Inathy rare rurure inihe. Tahe Deuxu riruxetõenyreki riteytenyre. Jiarý tule Deuxu wadi raruxetõere. Tai rabedewoõhyre aõwitxira witxiramy ratýñymahäreki.

²⁸ Tahe aõwesele ariteònykemy watxireri. Kaiboho beysabenykre kia araerymahärenyre. Jiarý tahe urihimy-ò arexielehynykre wanohõti yrena-ribi. ²⁹ Tii kedehemynykre, tahe bididybedenykre biwowydynybenykre. Rexiòhärunymy rare Kristu òraru-ki riwawiòhenanykremy. ³⁰ Tahe tii inihe heka rurure iòraru-ki. Arokoreny-ki tii riwawiòhenanyre.

3

¹ Ikonanamy tahe ararybekre: —Beysabenyke, Inynyrý deysanamy. Jiarý heka riwaixiranyõhyymyhýre heka tuu rybe. Awire tahe boholabenyke. ² Bexijebenyke

iny ijòròsa wesena-lau tii iixýruterere aõbinawidýýdu mahãdu tahe tii rare. Bexijebenyke notykyresydu mahãdu lau. ³ Inyboho dori notyky resydu mahãdu òbiti rare. Deuxu Tyytybythy deewimy nodu roire. Jesuisi Kristu dee winale inydeereny awire. Inyboho dori aõwiwihikýwidýý-ò rikityhyntyrenyöke. ⁴ Jiarý, Paulo ariòludunyleke aõbo ixi-wana ariwinyke. Jiarý ijõ hãbu ratyre waaõmydýýnana diremy arexityhynyke. Jiarý dori judeu mahãdu ijoi tyhy-ki tybie rare notyy resyna ijoi tyhy rare. Debò inataõ reurotxu-di reareu. ⁵ Bejami mahãduo jiarý rare. Judeu mahãdu tyhy wãhãboho roire. Iriòremy jiarý rare. Fariseuõ jiarý rare. ⁶ Tai tahe bede ywina rybe retyhynyre. Jiarý heka ijaramy raeleleemy reamahãre ityhydýýdu mahãdu aõhökýmy arisýnykre-ò. ⁷ Wabede ywinarený òbitimy rare sana raholamahãre, ibutumy retyhynymy rarewãhã. Ibutumy wahe aõmydýýnana reatyra Kristu luuna òraru-ki. ⁸ Inatyhymy Kristu wabiu-ò hedu reeryreu, ibutu aõmydýýnana-ribi wanohõti rosare. Ibutumy retxiwire iòraru-ki, kia ibutumy aõ aõkõ rare, Kristu wabiu-ò hedule arimykre wabiu-ò hedukremy rare. ⁹ Waòbitina tahe aõ wawidýýna aõkõ rare. Jesuisi retyhynyre urenana tahe tii riwaòbitinyre. ¹⁰ Kristu arierykemy idi watxiwãhãre. Rubu-ribi ixixana arierykemy, aõhökýmy arotýýnykre iòrarukile, iwese tii rurure wesemy wahe jiarý heka arexiywinykemy watxireri. ¹¹ Tai rubu-ribi ixixana mahãdu-wana arexixakre. ¹² Jiarý òbitityhy aõkõ rare ada ibutumy òbitina wadée riwahinyõre. Jesuisi riwamyre aõmysýdýýnaõ ariwinykemy. Tai tahe wako-ò rawãhãre araòbitinykemy watxireri. Tamy tahe araaõmysýdýýnykemy watxiwãhãre. ¹³ Òbitityhy aõkõ jiarý rare. Kia sohojile tahe ariwinykre. ¹⁴ Tahe arehemynykemy watxireri titxibo Kristu diwateònyde. Kowa bede wihekýkile uriõno aritakre. ¹⁵ Tahe ityhydýýdu iumy kia-di mohõtinybenyke. Inyõ aõ rieryökeki Deuxu tamy kia ritýnynykre. ¹⁶ Uritere bijebenyke inatyhyna bityhynybenyke wiwese weselemy rôkõhõtinyrenyke.

¹⁷ Ityhydýýdu seriore, iwese rewinymy rarewãhã wese biwinymy boibeke. Tule ijõ-ò betehebenyke wawese dori riwinymyhýre. ¹⁸ Sõwemy dori iny òbiti aõkõ rýira, Kristu òludumy wahe, itxeò aõmydýýnana òludu wahe. ¹⁹ Kia iny tahe Deuxu rahukre. Rýsýnale ta ideuxure. Tiiboho tahe aõbina binaôle awirenryre. Bede aõmydýýnanadile rôhõtinyre. ²⁰ Iny bedereny tahe biu-ki roimyhýre. Kowa-ribi reraõrenyrerini iny tarasadu dehemynyna-ki. Inynyrý Jesuisi Kristu wahe. ²¹ Tii inyummyreny riwitxiranykre. Tii taumywesele iny ritxienykre, taumy wihekýtyhy wesemy. Tii ruru dire. Tahe ibutu aõna aõna wedumy ronykre irurudireki.

4

¹ Waluunadu, waseriòreboho, kaiboho wadeysana warataana wesemy toite. Ywi-hyylemy boibekre, waluunaduboho.

² Warybe rewahinyre inatxi hãwyy-ò Eòdia, Sintxiki-wana. Kialemy wahe Inynyrý tyhydýýna-di wiwesehyylemy maraykynyke. ³ Adee tule wawiòhedýýdu tyhy waryhe rewahinyre. Kai biwiòhenanykre hãwyy Rybewihiký wiòhedýýdu mahãdu wahe. Tule Lemetxi riwawiòhenanyre ijõ-wana wahe. Ibutumy inireny heka Tyyritina rubuananakõdu-ki rýire.

⁴ Inynyrý-wana beysahyybenyke. Tahe ixityremy ararybekre. Beysabenye. ⁵ Ywina-di bisýnyke ibutu iny-ò. Inynyrý dehemynyna dori iòhõmy ihýre. ⁶ Ibutumy aõmydýýnana heka biyrydýýnybenyke. Ibutumy bexitòenyke Deuxu-ò, àlana-wana bexitòenyke. ⁷ Deuxu ywina awo-ò bitidikre arayky ibutumy riyrubunyke. Deuxu ywina dori inyraykyreny rieryötyhy timyrekkibo awityhyre.

⁸ Ikonanau tahe ibutumy aõmybo ararybekre maraykynybenyke ibutu inatyhyna, ibutu aõeryhyký, ibutu òbiti, ibutu tiihyle, ibutu iluuna, ibutu tyhyna awimy tahe roirekeki àlana-wana rýikeki, tahe kia-di ibutumy maraykynybenyke.

⁹ Araernanyrenyre, kaiboho teerytenyte, rarybereò tahe taholatenyta. Timybo watxireri wese kaiboho wamy tabitenyta. Tai iwasemy boibeke, ibutumy wahe. Deuxu heka ywina rare. Tii umywanarenyle rarekre.

¹⁰ Jiarŷ heka reysare Wanyrŷ dee. Kaiboho heka ixityre watxi õhõtireny reare. Tiu waribi õhõtireny rosaõhyyre urile kaiboho wawiòhedŷýmy tarutenyte tahe isirare.

¹¹ Kaa tuu rarybereri heka aõmy raruõhyyrer. ¹² Jiarŷ dori reeryre aõbo wamy rŷira idi reysamy watxiwâhâre. Ibutumy waki rŷimyhŷre-wana tule awilemy rahõtinymahâre.

¹³ Reeryre dori awimyno tule ramamy rubu reeryre. Xiwersyna wese reeryre tule aõhõkýmydŷý reeryre rama jubreré. Kia tahe reeryre. Ibutu ariwinyke Kristu dori ruru wadee riwahinyre. ¹⁴ Tule umy areàlakemy watxireri tiwawiòhenanyteki. ¹⁵ Filiposi hâwâ dohodŷýna mahâdu, kaiboho sohojile nieruõ wadee tewahinytenyte, juhuu Macedonia hâwâ-ribi rareu wahe. ¹⁶ Tesalonia hâwâ-ò wadee nieru tewahinymahâtenyte, inatxi nonanamy taditeònytenyte. Tahe riwamyre wadee rasiranymy idi rewyré. ¹⁷ Aõ rexitòenyreri aõkõ nierumy. Sohojile aõmydŷýnanamy aribi aritakemy watxireri. Deuxu aõmydŷýnanale aritakemy rarumahâre. Umyreny Deuxu wehityhynamy arobikemy. ¹⁸ Remyre awahidŷýna. Epafroditu aribi riwahinyre. Tai tahe sôwemy waki rŷireri. Iwese lñyrena sôwemy watxi reamyhyre wese awahidŷýna wadee rare. Iwese Deuxu-ò xiwenaõ awire wese wadee ihŷre. ¹⁹ Aõhere inyDeuxureny ihewoludu atyhyna loosõna adeereny kadiwahinykre, Jesuisi Kristu òraru-ki. Aõbo adeereny rasiranryrer. ²⁰ Deuxu kidiwahinykemy adeereny watxireri. Kia tahe inyDeuxureny-ò loosõna kidiwahinykemy watxireri tiiemy heka rarehyykre. Kie.

²¹ Iny sohoji sohojimy warybe-di biwehitynanykre Jesuisi Kristu òraru-ki. Kaki ityhydŷýdu mahâdu tarybe wehityyna adeereny diwahinyde. ²² Ibutumy ityhydŷýdu arârybeweityhynamyre. Iòlò heto ityhydŷýdu mahâdu yribihyyle adeereny diwahinyde.

²³ Innyrŷ Jesuisi Kristu ruxetòena adeereny kanakemy watxireri.

Òlòsò

Paulo Tyyriti, Òlòsò Hāwā-ò

¹ Paulo, Jesuisi Kristu deòdu Deuxudeewimy rare kia tyyriti rewashinyre. Tule Tximòtxi inyseriore rybe weityhyna riwashinyre, ibutumy ityhydŷŷdu seriore-ò Òlòsò hāwā-ki. ² Wiòhedŷŷna, ywina, Deuxu inytyby-ribi adeereny kanakemy watxireri.

³ Jesuisi Kristu-ò àlàna rewashinyhyymahâre, tule Deuxu Inynyrŷ tyby-ò. Adeereny dori rexitòenyhyymahâre. ⁴ Kaiboho Jesuisi Kristu tetyhynymahâtenyte. Tule kowa ityhydŷŷdu mahâdu wiluurenryre. ⁵ Rybewihikŷ inatyhyō juhuu taholatenyte. Idi tahe araròsòna tetatenyte. Tai tahe biu-ribi kia ibutumy kanakre. ⁶ Iwese Rybewihikŷ bede bedelemy rariamyhŷre wese adeereny tule dehemynyde. Rybewihikŷ aôwihihikŷ adireny riwashinyre. Iwese òwòru taraty riwashinymyhŷre wese, kaiboho inywitxira-ò aôwihihikŷbo tewahinytenyte. ⁷ Epafa jiarŷ wiwana Deuxu deòdurenyre. Kia iribi tadoholamahâte. Tii Kristu rybemy rybedu òbiti rare. ⁸ Tule wadée relyre Deuxu Tyytybythyòraru-ki wiluuna-di ahâtenyte.

⁹ Kia inyboho roholarenryre, adeereny rexitòenyhyyy watxiwâhârenryre. Rex-itòenymyhŷ Deuxu dee wityhymy kaiboho bedierybedenyke. Deuxu Tyytybyery-natyhy-di boibekemy, bedeerydŷŷna-di. ¹⁰ Deuxudeewihyymy kaiboho atximahâtenyte maratynyke wesemy aôwihihikŷmybo. Biubŷtñymy boibeke Deuxumy bierybenyty-hykre. ¹¹ Ibutumy ruruna-di boibeke Deuxu ruruna wityhy-di texihymy tadonymahâte ibutumy aôhôkŷmy bodotŷŷnykre deysana-di. ¹² Deuxu inytybyreny-ò àlàna biwahiny-benyke. Tii iny riywidŷŷnyrenyra inyjura juramy ritakemy. Kia jura jura ityhydŷŷdu mahâdu hôrô rare Deuxu loosònawo-ki ratximyhŷrenyreki. ¹³ Tii bedeluru òlònâ-ribi diwatade tahe diwadyde taRiore luuna òlònâ-ò. ¹⁴ Kristu heka iny ritare. Tii iny òrarunareny riòwynyre. Ibutumy òraruna riixâwidinare. ¹⁵ Jesuisi heka Deuxu lobixidŷŷna rare. Deuxu tahe alobixina aôkô rare. Ibutumy widŷŷna-ribi tii juhuu râire. ¹⁶ Tii tahe ibutumy bededŷŷnana widŷŷdure. Ibutumy biu-ki bede-ki lobixina lobixiôna-wana riwinyre. Iòlònâ wedu tyhydŷŷna ruruna. Dinodu widŷŷna. Ibutumy tii riwinyre ixidee. ¹⁷ Tii ibutu aôna aôna-ribi juhuu rŷire. Ibutumy aôna aôna taruru rimyreri tai. ¹⁸ Iwese umyriti umy wedu rare kia wese Jesuisi ityhydŷŷdu mahâdu rití rare. Tii juhuna rare. Iwedú rare. Tii rubu-ribi ixixana juhuu ludu rare ibuturatyre dori Deuxu risŷnyre juhuuludumy ratxikemy. ¹⁹ Jesuisi-ki ibutu wiwihihikŷ rarekemy. Kia tahe Deuxu dee wire. ²⁰ Deuxu ywina diwahinyde Jesuisi hâlubu-di itxeô-ki. Jesuisi hâlubu xiery ibutumy Deuxu riwaaxidŷŷnyre biu-ki bede-ki. ²¹ Kaiboho Deuxu ery aôkô juhuu toite. Iòludu toite, arayky-ki aôbinahakŷ widŷŷ tadexinohôtinytenyte. ²² Jesuisi umy-di Deuxu arainytyhydŷŷnyre Jesuisi rurureki. Tai Deuxu tako-ò akanatamadŷŷnykre taòbitidŷŷnyteki aòraru lyrana-di, aòraru tuedena-di inyô umy ibinamy rarybeôtyhy. ²³ Urile tyhydŷŷna-ki boibebenyhyke araròsòna-ribi ixihitxidŷŷomý. Araròsòna dori Rybewihikŷ-ribi nodu rare. Tii-ò tahe taholatenyte. Ibutumy iny biurawoludu-ò Rybewihikŷlemy narybede. Iribi jiarŷ, Paulo, Rybe wihihikŷmy rybedu rôhonyre.

²⁴ Wijile reysamy watxireri adee aôhôkŷmy ratŷŷnyreriki, aô aôhôkŷmy dŷŷnanabo Kristu-ò rauhenryre. Tai jiarŷ aôhôkŷmy arotŷŷnykre waumy-ki hyymy. Kristu-ò rŷira mahâdu dee kiamy ratŷŷnyre, dôhòdŷŷna mahâdu dee. ²⁵ Iribi jiarŷ Rybe wihihikŷmy rybedu rôhonyre. Kiamy Deuxu dee wimy diwateònyde tarybemy rybedumy. ²⁶ Tii ihetxiu rybe inatyhy ibutu lau rexiwore. Wiji tahe rexitòenymyre ityhydŷŷdu mahâdu dee. ²⁷ Kia-ò Deuxu rexitòenymyre ratxireri iwese aôwihihikŷ, talosòna ratxireri, ibutu iny witxira dee. Kristu inywo-ki, kia tahe iny iraròsòna rare. ²⁸ Kia Rybewihikŷmy relyymahârenyre ibutumy iny-ki reerydŷŷnanymahâre bederysyna-di. Kia wesele ibutumy ityhydŷŷdu mahâdu òbiti Kristu-ò ariteòsinykre. ²⁹ Kiaòle tahe rexirurudŷŷnyhyymahâre, Kristu rurudile waki rŷimyhŷre.

2

¹⁻² Warayky-ribi ijesu nihikýmy resumahâre awo umyreny rahõtieremahâre reysakemy Òlòsò hâwâ-ki. Laodisia mahâdu tule wamy robiõmyhýre mahâdu tule wiluutyhyrenykemy kaiboho ibutumy Deuxu bedeerysynatyhy bierybenykemy adirený watxireri. Kristu-ki tahe bede erysynatyhy-di atxiteri idi watxireri. ³ Kristuwo-ki ibutumy bedeerydýýna bede erysynatyhy ityhyna wesemy riyrubunymy rýire. ⁴ Kawese rarybera inyõ arãitxenanyõmyhýkemy rybe rayky-ribi ije-di. ⁵ Waumy awanarený ratxiõreri, watyytyby tahe awanarený ratxireri, riwadeysanyreri, aõwityhy òbiti-di riwaerynanyreri Kristu-ki aityhydýýna-di riwaerynanyre.

⁶ Iwese Jesuisi Kristu heka Inynyryhyny tetyetynyte wese. Tai tii-wana mabehyybenyke. ⁷ Iwese oworu irarutiõ rimymyhýre wese myike. Anaerynadýýnymahâde wese maumynyke àlàdýýnamy.

⁸ Bexihârubenyke, inyõ anaitxenadýýnyke lau. Tarayky-ribi ije rybe-di lahirybe-di anaitxenanykemy ihýre rybe uritere ije ije-di. Kia rybe iny aõmydýýnana-ki rýire bede tyytyby aõmydýýnana-ki. Kia Kristu aõmydýýnana aõkõhyymy rýirake. ⁹ Kristu umy-ki tahe ibutumy Deuxu ixityndýýna rýire. ¹⁰ Tule Kristu-ki kaiboho tyhynamy toite, texihutenyte. Tii heka ibutumy hâbu rurudýýna ratyre rare, iõlõdýýna ratyre rare. ¹¹ Iwese uladunotyky riòròre wese Kristu aõraru urarina aribi diorode. Notyy resyna inatyhy aõkõ rare. Kristu iwesenalemy riwinyre. ¹² Taratisebenytenyteu, Kristu rubu wesemy tewesenatenyte delede. Tule beribi tadtòhònytenyteu irubu-ribi ixixanamy tewesenanytenyte. Deuxu tyhydýýna-di rubu-ribi texixatenyte. ¹³ Kaiboho aõraruna-ki tòimyhýteu rubu wesemy notyynaresy aõkõ-di toimyhýteu, adeereny runa Deuxu diwahinyde, aõrarurený diixãwidinyde. ¹⁴ Kristu iny òraruna widýýnarený-ribi tõhõti rosara. Kia tyritina-di riixãwididýýnyre taitxeò-ò rareu. ¹⁵ Rurudýýna mahâdu ruru dinodu mahâdu ruru ritara, ibutumy iitxerenarenymy ibutu-ò riteòsinyre. Kristu taitxeò-ki irururený ritara.

¹⁶ Kaiboho tahe uritere iny rybemy deòbyrenykõmy roxina bemomo, ada ahâdu herinau ixenamy, ada sabado bededýýnanamy. ¹⁷ Kaiboho dori aõ kanakre wesemy rare. Kristu tahe ibre tuu rare. Kia aõmydýýnana aõ aõkõ. ¹⁸ Inyõ adeereny rarybekiki: bexitxiõnyke ýju biteàlanykemy, rasina-ki ierysynymy mohõtinykemy. Tamy ijohnarenýomy urile erydýýdumy rohõtinyra. Tii tahe Kristu rityhynyõhyymyhýre. ¹⁹ Inyumi wese inyboho ihýrenyre. Kristu tahe umy ratiwesere. Umybutule-ribi ibutumy iukýna wiwana reare. Ibutumy òhòna tusina-wana umy rabutumyhýre. Deuxu umyna-di umy raumymyhýre.

²⁰⁻²² Kai Kristu-wana taruta-wana bede aõmydýýnana-ribi, aõhererekibo wiji bede aõmydýýnana-wana arumy ahâte. Aõhererekibo bede ywina witxira witxira tetyhynymy ahâte: imyny wedeydýýomy. Tamy ade rexioûy, roxina urihixiõûy. Kia wese hâbu bede ywina tetyhynymahâtenyte. Kia aõmydýýdýýkeki, rexihuken. ²³ Bede erydýýna wese ratxireri. Kia dori ixideele rexityhydýýnyre iyrubu wesemy rawesenanyreri, taumy ixidee aõhõkýmy rexisynyre. Ibutumy kia tahe riwiõhenanyõhyymyhýre umy òraluna lau.

3

¹ Kaiboho Kristu-wana texixatenyteri wana, biu ludu aõmydýýnana-di mohõtinybenyke, tai Kristu Deuxu ruruna weribi rasýnymy ronymyhýreki. ² Biu ludu aõmydýýnana-di mohõtinybenyke, kabede ludu aõmydýýnana-di aõkõ. ³ Rubu wesemy dori ahâtenyte, aumy tuedeõna runa Kristu-wana rare —Deuxu-ki riyrubunymy ratximyhýre. ⁴ Kristu rehemynyreu, tule tii-wana rakatxirenyke.

⁵ Tai õhõti bitosanyke bede ludu aõmydýýnana aki rýire: uri uri rýira mahâduhemey ijara, òbitiõna, deòsana hemi nodu, iòbi retýnyre òbiti-di aõkõ rare. Inyõ rýire-di òtena kia ritxoo àlàdýýna wese rare. ⁶ Kia aõna aõna Deuxuwo binana rare, kia-ò Deuxu ykarana kanakre kia òrarudu mahâdu-ò. ⁷ Kaiboho kia tewinytenyte aõrarunarený

òrarudumy toiteu. ⁸ Wiji tahe ibutumy kia aõmydýñana aribi rexihukemy idi watxirerí —wobinana, ujõmo, rybe ije ije. ⁹ Iny witxira-ò ruiõmy, araybidinatyby dori aribi dexihude, iwídýñabina-di. ¹⁰ Araybidina týmyra-di tahe texiumydýñyte tii araijõnyre bedeerysynahaký-di, Kristu raybidina wesemy araybidina rarekre òbitimy araijõnykre. ¹¹ Kowa-ki wii rikininirenyõkre: judeu mahãdumy, judeukõdu mahãdumy, notky resydumy, bedeeryõ mahãdumy, txiebese wese mahãdumy, deòdu mahãdumy, deòdu aõkõ mahãdumy ibutumy Kristu dee wiwese weselemy rýire. Kristule tahe ibutumy ihýre inydeereny. Tii ibutu inywo-di ratximyhýre.

¹² Kaiboho Deuxu ijesemy anadymyhýde tahõrõ luunana mahãdukremy. Tai rux- etõena-di boibekre ixãwidina-di, inytyhyna-di, ywina-di. ¹³ Wii riwiõhenanymy rýike. Wii riixãwididýñymy rýike. Inyõ adee aõmy rotynykeki ixirawomy biijeranyke. Iwese Inynyry araixãwidinyre wese iny biixãwidinyke. ¹⁴ Ibuturatyre wiluurenkyemy kiadile kaiboho wiwana ibutumy boibeke iweselemy mohotinybenykemy. ¹⁵ Kristu ywina heka umyy-ki itxeredumy rarekre. Kristu hõrõ mahâdu sohojilemy mabeke. Tai tahe àlana tamy biwahinybenyke. ¹⁶ Kristu rybe-di awo-ki mabehyymy mabekre idi watxireri. Wii bierynadyýnymy bitohonymahãbenykemy bede erysyna-di. Deuxu-ò àlana biwahinymahâke wiurybe-di, wiu-di Deuxu Tyytybytyhy wina-di. Mawinyke àlana-di aworeny-ribi. ¹⁷ Ibutumy tuu marybekremy, ibutumy tuu botýñykre Wanyrýni-ò, tuu botýñykre Jesuisi Kristuni-ò. Inytyby dee àlana biwahinykre, Deuxu-ò wahe.

¹⁸ Hääwy! Kai ahãbu bityhynyke, Deuxu erysydýñna-di. ¹⁹ Hääbu! Kai ahäwy luuke, idi tudõrenyõmy. ²⁰ Uladu! Borybe, adirybe-wana bityhynyke. Kia tahe Inynyrydeewire. ²¹ Uladuse, uladutyby! Kai ariõre ikyaradýõmy, bede wona-di aõkõ ratxikemy. ²² Deòdu mahâdu! Kai kabede-ki awedurybe-di ibutumy bityhynyke aõ idi retehererikile aõkõ, awedudeewi sohojilemy aõkõ, awo-ribi tyhy Inynyrydeewimy tuu botýñyke. ²³ Aõbo botýñymahâke ibutu Deuxudeewimy botýñyke. Hábudeewimy aõkõ. ²⁴ Deuxu-ribi aõwydýñna kanakre. Kristu-ò dori taaõmysýdýñymahâte. Adeereny rahetoõ riyrubuny my roimyhýre. ²⁵ Inyõ tahe aõbina riwinymyhýkeki, ihewomy aõbinale ritake. Deuxu dori ibutu dee wiwese weselemy idi rotýñymahâre.

4

¹ Wedu mahâdu, kai eòdureny dee òbitimy idi ahãbenyke. Kai tahe tule awedu dire biu-ki. Kia nohõti losaõmy.

² Bexitõenyhymahãbenyke. Betehehyybenyke. Beàlähyyymahãbenyke. ³ Inydeereny kia bedexitõenykre. Deuxu rybe wihiñ-ò iny dee hääwã witxira-ò kidiraynykre, Kristu inatyhynamy arelyyrenykremy. Iòraru-ki womati reroti nihiký-di watxiwâhâre. ⁴ Kia ritynynykremy idi watxiwâhâre. Waaõmysýdýñna kiemy dori ihýre. ⁵ Biu ludu bedeerydýñna-di boibeke ityhydýñdukõdu mahâduy-ki. Aõwihiñrybe bexitõnykykeki, turybelemy idi beake. ⁶ Arybe aõwi weselemy biyrubunyke, iwese rýsýna juwyra-wana raurinymyhýrewi wesemy. Tai arawyðona ijödikre týraxina-ò.

⁷ Txitxiò ibutumy waaõmydýñana adeereny relyykre. Tii waityhydýdu ser-iõre waluumy rare. Tii rybedu òbiti iny-wana ratxireri. ⁸ Adeereny reteõnyrerí waaõmydýñnanarený erydýñnamy awo deysadýñmy. ⁹ Onesimo heka tii-wana ariteõnykre. Tii tule òbiti ityhydýdu seriõre ratxireri. Ahâwâreny yluduõ rare. Tiiboho kedelyydenykre ibutumy timybo wâhâremy.

¹⁰ Aristarku wawana ròtenawo-ki wâhâre. Tarybe adeereny diwahinyde. Marku adeereny tarybe tule diwahinyde. Tii Banabe exi rare. Markumy, warybe teeryte, adeereny rybe rewhinyre wahe. Tii adeereny kedehemnykeki, bidiwiõhenanymyke.

¹¹ Josue-Justu ibutumy eryna rare. Jesuisi inityhy rare. Kaiboho sohojile tahe judeu mahâdu-ribi iny-wana raaõmysýdýñrerí Deuxu òlõna òraru-ki. Tiiboho riwawiõhenanymyhyrenyre. ¹² Epafa tule aeryrenyõ rare tarybe adeereny diôde. Tii adeereny rexitõenytyhyhymyhýre kaiboho Deuxudeewimy boibehyykemy. ¹³ Jiarý reeryre tii

adeereny tòemy ratximyhŷre, tule Laodisia mahâdu dee tule Ieryopoli mahâdu dee.

¹⁴ Luka, tarybe diwahinyde. Tii ityhydŷŷ ohotibedu rare. Dema tule tarybe diõde.

¹⁵ Warybe wehityhyna biõke Laodisia ityhydŷŷdu seriore. Ninfa-ò tule wehityhyna biwahinyke dohodŷŷna mahâdu taheto-ki rŷrireriana. ¹⁶ Watyyriti-di dohodŷŷnaheto-ki rariakreu, idi tule Laodisia mahâdu-ò biõkre tako-ò rariakemy. Tule watyyriti kowa-ò rewahinyre, wimyke amahâduko-ò rariarenykremy. ¹⁷ Arikipu-ò warybemy marybeke. Tii aõmysŷdŷŷnaõ ritare Deuxu-ribi. Kia-di tii ratxihyykemyidi watxireri.

¹⁸ Kia tyyriti wadebò ritidŷŷna tyhy rare. Womati reroti-di rataataamy nadoimyhŷderibi õhõtireny lusarenymõmy. Deuxu wohyna adee kanakemy idi watxiwâhâre. Paulo.

1 Tesalonia Mahādu-ò

Juhuu Tyyriti Tesalonia Dohodŷŷna Mahādu-ò

¹ Jiarŷboho, Paulo, Sila, Tximòtxi-wana heka Tesalonia hāwā ityhydŷŷdu mahādu-ò tyrityi ariwinyreny Deuxu ijoimy kaiboho toiteki. Deuxu wohyna, Deuxu ruxetðena heka Waha-ribi, Jesuisi Kristu Iòlò-ribi akirenykemy he wadée awire.

² Aõu aõu Deuxu deàlñamay adeereny rexitðenymahâre. ³ Atyhyna tiu inynohõti-ribi rosaõtyhy. Aluunareki dori Deuxu dee taaõmysŷdŷŷmahâte, Jesuisi Kristu iny Iòlò dehemynyna teraòteri. ⁴ Kaiboho, Deuxu luuna mahādu, Deuxu iyrenymy araijere.

⁵ Rybewihikŷ adee retŷnynynymahâre. Kia heka rybe sohojile aõkõ rare. Tii ruruna rare Deuxu Tyytybytyhymy. Erynatyhy teeryte. Iwese iny ako-txi ratŷnyrenyre wese, kaiboho teerytenyta. Aluureki dori kawesemy ratŷnyrenyre. Tai tahe iwese inyboho ratŷnyrenyre wese tule kaiboho tatŷnytenyte. Tule Inynyrŷ-wesemy tatŷnytenyte.

⁶ Aõhõkŷmydŷŷnana hârele heka kaiboho rybe-ò taholatenyte. Tii aradeysarenyre, aõhõkŷmy dŷŷnana-ki hârele. Eysanareny dori Deuxu Tyytybytyhyribile namyhŷde.

⁷ Kaiboho tahe ityhydŷŷdu mahādu wihiķ toite. Ibutumy ityhydŷŷdu mahādu heka aweserenymy roirekemy ratxirenryeri Macedonia bede-ki, Akaia hâwâdŷŷna-ki tule.

⁸ Aeryna ibutumy hāwā hāwā rieryra Deuxu tetyhnyteki, Macedonia bede-ki tahe tule Grecia bede-ki. Tahe kia-ò ixypy boholabenykekõ dori rare. ⁹ Iny arora-ribi dehemynydeu inyko relyymyhŷre. Kaiboho asuritxoo deoxu-di tehutenyte tahe inatyhy Deuxu tetyhnytenyte, Deuxu iru wahe. ¹⁰ Iriore biu-ribi kanakremy teraòmahâtenyte. Kia heka Deuxu rubu-ribi riixixanyré rare. Jesuisi sohojile heka Deuxu debure-ribi riwatarenykre. Deuxu dori òraruna òraru-ki sôwemy rakyaranynihikŷmyhŷre. Tule kia umy inydee relyymyhŷrenyre.

2

¹ Kaiboho teerytenyte arora-ò roirenryre, jiarŷboho Deuxu aõmysŷdŷŷna sôwemy rewinyrenyre. ² Jiarŷboho aõhõkŷmy ratŷnyrenyre Filiposi hāwā-ki. Tai tahe adee rehemynyre Tesalonia hāwā-ò wahe. Deuxu taruru diwahinyde. Tai heka jiarŷboho adeereny roirenryre Deuxu ijyywihiķmy arelyyrenykeky. Sôwemy inydeereny òbinadu rŷire. ³ Iny rybe-di tŷnydŷŷnareny inatyhy rare. Inyboho òbitimy rôhõtinyrenyre. Jiarŷboho anaitxenanyrenyôtyhy. ⁴ Iwese Deuxu inydeereny riwateònyre wese kialemy heka rarybeke. Aõbo inysôwehekŷ deewimy aõkõ raryberenyre, tahe Deuxudeewimy. Tiile rieryre aõbo inywo-ki ratximyhŷ. ⁵⁻⁶ Tii rieryre iwese inyboho adeereny rarybemahârenyre wese. Nieru tarasakemy aõkõ inyboho watxirenryre rui-di raryberenyremy rybewihikŷ adee rewahinyôhyymy. Awowydyna, arybe wiwihiķ heka inydee aõkõhyymy idi watxirenryre. Ijõ iny-ribi tule aõkõ kia rybe idi watxirenryre. ⁷ Jiarŷ tiu ararybeõmahârenyre idi anierurenryre aritakemy. Kia ariwinyrenykeky tahe, tule awire. Inyboho dori Jesuisi Kristu deòdŷŷna inyboho ratxirenryeri. Tahe iu jiarŷ ayreny-ki raremahāu, aluurenryre. Iwese hâwyŷo tariore riyrubunyre wese adirenry watximahâre.

⁸ Deuxu Rybewihikŷ sohojile aõkõ adeereny ariwahinykemy aõkõ, tule wabededŷŷnana tule adeereny ariwahinykemy watxireri, aruruke adeereny, jiarŷboho sôwetyhy my aluurenryreki wahe. ⁹ Sôwetyhy my jiarŷboho raaõmysŷdŷŷnymahâre ayreny-ki raremahāu, tai tahe òwyŷo aõkõ teòwynamahâtenyte. Rumy raaõmysŷdŷŷnymahâre, txumy tule. Tai ixiaõmysŷdŷŷnadile inyboho rŷimahârenyre. ¹⁰ Jiarŷboho ayreny-ki òbitimy roiremahā. Aõhe inatyhy, waityhydŷŷdu serioreboho. Kia teerytenyte. Deuxu tule riwaeryre. ¹¹ Iwese tybyŷo tariore riywinyre wese, jiarŷ araywinyra, wariore wesemy.

¹² Arâwiõhenanykemy adi watxireri arateysadŷŷkemy. Warybe dohodŷŷna-ò boholabenyke. Tai tahe kaiboho Deuxudeewina-ki atxibenyke. Tule tii-wana masŷnybenyke taõlõna-ki, toosõna-ki.

¹³ Tai tahe àlàna sôwemy Deuxu-ò rewahinyrenyre. Ayreny-ki raremahău, Deuxu rybe tñyndÿmy, kaiboho tetyhynytyhymahătenyte. Deuxurybele taholatenyte. Tii heka inatyhy kia rare, Deuxu ijyytyhy wahe. Waityhydÿdu seriore, Deuxu ayreny-ki ratximyhÿre. ¹⁴ Waserioreboho, iwese Judeia ityhydÿdu mahădu heka aõhökÿmy rotÿnyre wese, kaiboho iwesele aõhökÿmy tatÿnytenyte. Kaiboho aõwitxira witxira aõbina bina teõludunymahăe aõhökÿmy dÿñnana-ki. Abede ludu mahădu tuu riwinyre. Iwese Judeia mahădu heka judeu mahădu debò-ki aõhökÿmy rotÿnyre wese, kaiboho tule aõhökÿmy tatÿnytenyte. ¹⁵ Judeu mahădu heka juhuu Deuxu rybedu mahădu rirubunyrenyre. Jesuisi tule rirubunyre. Inyboho tule ribinadÿnykemy ratxireri. Deuxumy dòdu tiiboho roire. Ibutumy iny my òludu ratxireri. ¹⁶ Tiiboho iny ribinadÿnykemy ratximyhÿre, iny dori rybe tñyndÿdumy inyboho ratxireri judeuködu mahădu-ò. Kia-di heka ijõ òraruna tiiboho ributunyre. Deuxu tahe wiji tiiboho ribinadÿnykre. Ityrereny-ò Deuxu kyarana bededÿñana kedesekre.

¹⁷⁻¹⁸ Waityhydÿdu seriore, aribi irehemey watxireri, awehityhyna sôwemy wadi ratxireri. Sôwemy adi aretehekemy watxireri ixityrele. Tiubo aroramay arake, Satanasi riwabinadÿnyra. Tahe aõkõre. Araõke. ¹⁹⁻²⁰ Kaiboho dori iny raròsònatyhy, inydeysana, iny biu-ò hena Inynyrÿ Jesuisi òraru-ki atxitenyte. Tii dori kanake. Kaiboho ixityhydÿnaõ heka toimahăe.

3

¹ Ikonanau tahe reõludunyrenyötyhy. Tai tahe ixisohojile Atena hâwâ-ki rÿikremey watxireri. ² Tai Tximòtxi adee reteònyre, inyseriore wahe. Tii heka wawanareny Deuxu aõmysÿdÿna-ki riwiõhenanyre Kristu Rybewihikÿ tñyndÿmy. Adeereny dori reteònyre aityhydÿna wiòhedÿmy. ³ Tai tahe bede jei jei òraru-ki, kaiboho ahewo-ò booseötyhy. Kia ibutumy Deuxudeewina inydeereny rare. ⁴ Lu ayreny-ki rarewâhău, kiamy rarybewâhâre aõma adeereny aõhökÿmy dÿñnana kanake. Kiale tahe inatyhymy nadé. ⁵ Tai tahe Tximòtxi reteònyre, omy arierykemy timybo aityhydÿna-ki tatÿnytenyte. Satanasi òsana waaõmysÿdÿna ayreny-ki ribinadÿnyre. Aõkõre, tii Deuxu aõmydÿñana ribinadÿnyötyhy. ⁶ Tximòtxi heka Tesalonia hâwâ-ribi ròòsera. Ijyy Wiwihihikÿ tahe raholara. Aityhydÿna aluuna wana raumynyre. Tule tii relyyre iwese kaiboho awehityhyna dire iny luure wese. Wadeysamy watxireri, waserioreboho, òraru-ki. ⁷ Waaõhökÿmy dÿñnana hârele heka wadeysamy watxireri, aityhydÿna awireki wahe. ⁸ Kaiboho awimy matxibenykeki, awimy jiarÿ watximahâre, warumy watximahâre. ⁹ Òraru-ki tahe Deuxu-ò àlàna rewahinyre. Deuxu-ki tahe wadeysamy watxireri. ¹⁰ Rumy txu-wana adeereny arexitòenykre arora-ò arake, aityhydÿna wiòhedÿmy wahe.

¹¹ Deuxu Inytyby, Jesuisi Kristu Inynyrÿ-wana riwawiõhenanykemy idi watxireri arora-ò arake. ¹² Wiluumy ibutumy ityhydÿdu mahădu luumy idi watxireri. Iwese aluure wese wiluuke. ¹³ Tii inydeereny ruruna riwahinykemy idi watxireri. Òbitimy tahe rakatxirenkye Deuxuko-ò, Inytybyko-ò. Inynyrÿ Jesuisi kedehemynykreu, tamahădu-wana, tai iny imahădule rakatxirenkyre.

4

¹ Waityhydÿdu seriore, timybo òbitimy ahâbenykemy rebedeerynyre Deuxudeewina wahe. Iratyre tahe arexitòenykre Inynyrÿ Jesuisi òraru-ki, òbitityhymy boibenybekemy. Kia tahe teerytenyte. ² Jesuisi bede erydÿna heka adeereny rewahinyrenyre. Kia teerytenyte. ³⁻⁴ Kia tahe rare. Òbitityhymy ahâbenyke, òta òtarenymy. Iny sohoji sohoji òbitimy ahâwyy-wana matxibenyke. ⁵ Iwese ityhydÿduködu mahădu riwinyre wese aõkõ idi ahâke. Tii dori Deuxu rierykörenyre. ⁶ Tuleke kia aõmydÿñana-ki iny sohoji sohoji aityhydÿdu seriore ibinadÿñomykemy. Iwese rarybere wese ixityre ararybekre. Inyõ kia aõmydÿñana riwinykeki, debure bededÿñana tii ralõke. ⁷ Òta òta aõmydÿñana aõkõ Deuxudeewire, òbitina aõmydÿna tamywirre. ⁸ Inyõ kia bede

erydýyna rityhynyökeki, Deuxule heka tii rityhynyõre, hãbu bede erydýyna aõkõ. Deuxule Tatyytybytyhy inydee riwahinyre.

⁹ Kaiboho aityhydýýdu seriore mahãdu luurenyre. Tai ixypy kia adeereny ariritinyötyhy. Deuxu dori araerynanyrenyre timybo wiluumy boibekemy. ¹⁰ Kia luuna-di tahe ibutumy Macedonia hãwã hãwã mahãdu luumy. Ihãrele tahe waserioreboho iratyre wiluumy. ¹¹⁻¹² Ywina-di wi-ò wi-ò boibeke. Aaõmysdýýna-di iximynamy boibeke. Tai ibutumy ityhydýdukõdu mahãdu umyreny robikreu anatyhynyrenykre. Tai tahe ijõ iny aaõmydýýnana ixi-di nokõmy. Ixisohojilemyta ixi-di maaõmysdýýnyke.

¹³ Waserioreboho araerynanykre rubu mahãdu aõmydýýnanamy. Tai ijõ inywese mahinybenyöke, bobubenyoke. Tii dori rarõsõna-di aõkõ ratxirenre ¹⁴ Kristu heka rubumy roire ribile rexixare. Kia tahe retyhynyrenyre. Kiawesele tii-wana heka Deuxu taityhydýýdu mahãdu kididyke, rityhynymy rurure mahãdu tule. ¹⁵ Inynyrý riwabe-deerynryrenyre kiamy: inyboho irumy ratxikeki kiatxuu juhuumy timy inorenkyõna. Rubu mahãdu tuukre. ¹⁶ Tahe ÿju wedu juhuu rarybekre. Deuxu jurõna-di ritxurõnykre. Idi Inynyrý kodobehekre biu-ribi. Juhuu ibutumy ityhydýýdu rubumy rýira riumynykre, riumywitxiratýmyranykre, riixixanyrenykre. ¹⁷ Tahe ibutumy inyboho irumy rýira mahãdu heka Inynyrý-wana ributunyrenykre biu-ki. Tai tiiwanahyy roirenre ¹⁸ Kia rybe-di wii beysabenyke.

5

¹ Ityhydýýdu seriore, tiubo kia ibutumy aõhebo rotýýnykre. Kiamy adeereny aririntinyötyhy. ² Rumy wasidu wesemy kia txu kanakre. Kia teerytenyte. Ibededýýnana iny rieryötyhy. ³ Inyõ rarybekiki: —Ibutumy awire. Ibutumy ywina-di ratxirer. Kiatxuu kedexihukre. Inyõ rahenyötyhy. Iwese hãwyy txuberere wese, uladu ijera iõhoreu kia rare. ⁴ Kaiboho, waserioreboho, tetyhynetenye tai kiatxu adeereny bede õtiidýý aõkõ rarekre. Kaiboho dori kia teerytenyte, wasidu wesemy kanakemy wahe. ⁵ Inyboho ibutumy txuu mahãdu atxitenyte, loosõna mahãdu wahe. Bedeluruhuký mahãdu aõkõ inyboho ratxirer. ⁶ Tai tahe rôkôrõnyötyhy. Bexixabenyke. Ijõ iny wese aõkõ atxibenyke. Betehebenyke. ⁷ Rumy ibutumy iny rôrõmyhýre. Tule kiau ibutumy riõmyhýre, axaxaluudu mahãdu wahe. ⁸ Inyboho tahe iximy rekex-iõbitidýýnyke ywina-di. Ityhyna, luuna-wana heka iny òrarunareny itxena wesenamy rikitidikre. Tarasana tahe inyratiywina wesena rare, tarasana rarõsõna wahe. ⁹ Debure bededýýnana-ò aõkõ inyboho ralõötyhy. Deuxu aõhõkýmy dýýnana kia Deuxudeewina aõkõ rare inydeereny. Biu-ò hena-ò tahe inyboho ralõrenykre Jesuisi Kristu Inynyrý òraru-ki. ¹⁰ Tii dori inydeereny rurure. Tai tahe tii-wana rarehyymy rýikre irumy ada rubumy iny ratxirehäre.

¹¹⁻¹³ Kiarybe-di widee beysadýýnymahãbenyke. Deuxu rybe týnydýýdu mahãdu biwiõhenanybenyke, bityhynybenyke. Kia tahe wadee awire. Tii dori awiõhedýýdu ratxirer Inynyrý òraru-ki. Ibutumy widee òbitimy atxibenyke, tii Deuxu deòdu rareki. ¹⁴ Tule adeereny ijõ dohodýýnaõ aratohodýýnykre. Iehehe mahãdu biõbitinybenyke. Ityhyna kyhynakõ mahãdu bikyhynanybenyke. Ibutumy widi atximyhýbenyke. ¹⁵ Inyõ aõbinamy adee rakeki, ixiõwydýýomy. Ywina-di tamy bisýnyke. ¹⁶ Beysahyybenyke. ¹⁷ Ixitõedýýhyymy boibehyybenyke. ¹⁸ Ibutumy beàlãmahãbenyke. Kaiboho dori Kristu iroi atxitenyte. Kia adeereny Deuxudeewinare. ¹⁹ Deuxu Tyytybytyhy-ò boholake, awo-ki arayky-ki tii ratxire. ²⁰ Deuxu dee rybedu mahãdu awire irybe awire. Ibinamy aõkõ tai marybebennyötyhy. ²¹ Ibutumy biurihibenyke. Aõbo awirele tahe idi bimyke. ²² Ibutumy òraruna-ribi irehemy atximahãbenyke.

²³ Deuxu heka ywina rare. Tii araõbitidýýnytyhyke. Adeereny rexitõdenyre. Arayky-wydyna, õhõtiwydyna, aumy-wana ibutumy raywidýýmy ratxike idi watxirer. Jesuisi dori eleelemy kodobehekre. ²⁴ Tii kia ibutumy juhuu rarybere wese, tii adeereny riwinyhyykre.

²⁵ Waityhydýýdu seriore, inydeereny bexitõdenybenyke.

²⁶ Deuxu deysana òlusò-di wii birybebenyke. ²⁷ Wadee boholake Innyryrÿ òraru-ki. Kia watyyriti heka ibutumy ityhydÿdu seriore roholakemy watxireri. Idi mariake.

²⁸ Jesuisi Kristu Innyryrÿ ruxetðena heka adeereny ratximyhÿkemy idi watxireri. Kie.

2 Tesalonia Mahādu-ò 2 Paulo Ryberiti Tesalonia Hāwā-ò

¹ Paulo, Sila, Tximòtxiboho-wana tyyriti rewahinyrenyre Tesalonia dohodýña mahādu-ò. Deuxu Inytyby, Jesuisi Kristu Inynyry ijo toiteò. ² Wiòhedýña, ywina-wana adeereny kanakemy watxireri Deuxu Inytybyreny-ribi, Jesuisi Kristu Inynyryreny-ribi.

³ Inyseriòrereny, Deuxu-ò adee reàlèmahärenyre. Kia tahe awi rare. Kaiboho aðu aðu texityhydýnytyhymy atximahätenyteki, ityhydýdu seriore wiluuna-di iluutyhymy teletenyteri. ⁴ Tai heka ijō Deuxu dohodýña heto-ki aðwiwihihikýmy umy rarybemahäre. Kaiboho dori aðwitxira witxira aðbina bina teòludunymyhýtenyte, aðhökýmy dýñnana-ki ixiwesehyymy toitemahā ire tetyhnytyhymahätenyte. ⁵ Kiawesele Deuxu aðna aðna òbitimy riwinyomyhýre. Kaiboho Deuxu teywintenyeri Iòlòna-ò malòbenykremy, aðhökýmy tatýñytenyteriki wahe. ⁶ Deuxu, tiiboho aðbina bina-di riòwynyrenykre, aðhökýmy dýñnana dori adeereny riwahinyreki. Kia tii òbitimy röhötinyre. ⁷ Biu-ribi Inynyry Jesuisi tarurunaren yju-di kodobehekreu, aðhökýmy dýñnana-ribi elehyna adeereny, tule inydeereny Deuxu kidiwahinykre. ⁸ Heòtyloona-di tii kanakre riòwynykremy Deuxu rieryömy rýira mahādu dee, tule Inynyry Jesuisi Rybewihiký riwinyömy rýira mahādu dee. ⁹ Kia mahādu aðu aðu aðhökýmy rotýñykre Inynyry òsñyñ-ribi iteòdýña-ki taruruloosóna-ribi. ¹⁰ Tii kanakre tahe ibutumy iijoi mahādu tamy lähana riwahinykremy. Ribedeòtiidýñyrenykre ibutumy taijoi dee aðmydýñnana riwinyreki. Tetyhnytmahätenyte, Deuxu rybe dori jiaryboho adeereny rewahinymahäreki. ¹¹ Kaiboho iwese Deuxudeewimy rarekemy boibeke. Tai tahe adeereny rexítòehyyymahärenyre. Deuxu ruruna-di atyhydýña-di sôwemy aðwiwihihiký riwinykemy idi watximahäre. ¹² Tai tahe ibutumy Inynyry Jesuisi Kristu nimy sôwemy beàlèamyhýkemy. Tii loosóna adeereny riwahinykemy watxireri. Kia Deuxu dee, Inynyry Jesuisi dee awi rare. Wiòhedýña iribi bitabenyeke.

2

¹ Waseriòreboho, Inynyry Kristu òkesenamy iximy iny ritakemy adeereny warybe ariwahinykre. Inyō rarybeki Inynyry òkesena txumy rehemynymy rýire, kia rybe-di iòtiidýñomy. ² Inyō rarasinykeki, Deuxu-ribi ijyy ritakeki, urile ityhydýñyrenyömy. Inyō waribi tyyriti itarasamy rarybeki, ityhydýñyrenyömy. ³ Inyō aitxenadýñomy boibeke. Ityhydýdu atysyna nihiký juhuu kanakre, idi tahe kia txu kanakre. Juhuu hābu ibinatyhy kedexideòsinskyre. Heòtybedeluduò tii rare. ⁴ Tii ibutu Deuxumy òludunadu rarekre Deuxumy iny rininire mahādu wahe. Ibutumy àlana aðmydýñnana riatykre. Deuxu dohodýña hetowo-ò ralore tahe Deuxu weselemy ronykre. Iximy rarybekre tii Deuxu raremy. ⁵ Tuu heka adeereny rarybere, akiren y raremahāu, ñhötireny aðbo itxi rearenyöra? ⁶ Ibededýñana raòbitikre xiery, kanakre. Deuxu ruru dori rimymyhyre. Kia tule teertyenye. ⁷ Iaðbinahaký aðmydýñnana inyy-ki ratxireri. Tii tyhy wiji kanaðokre. Imynydu iribi rexitare xiery, tahe tii kanakre. ⁸ Taile tahe hābu ibinatyhy kedexideòsinskyre. Inynyry Jesuisi kanakre, tii tuu kidirubunykre taryeledile. ⁹ Juhuu tahe kia hābu Satanasi deòdu tahe iruru-di kedehemynykre. Aðna aðna wiwihihiký widýñmy ròitxenadýñreri. ¹⁰ Inyō sôwemy riitxenanykremy bedeòbydýñ wesemy. Ityhydýñduködu mahādu tii riitxenanytyhykre. Tiiboho dori inatyhyna rybe rityhnyömyhýre, tuuðmyhýre, tai rexirutaõrenyre. ¹¹⁻¹² Deuxu dori rilawere tuu rityhnyrenykre ibinare hârele. Kia ruina rityhnyrenykre, tai Deuxu rihitxidýñykre inatyhyna rityhnyöreki, taòrarudýñna luureki.

¹³ Deuxu tahe juhuutyhylemy aratarenyre, waseriòreboho. Biu-ò hena adeereny riwahinyremy inatyhyna tetyhnytenyteri. Deuxu Tyytybytyhy aralyradýñyrenyre. Tai, Inynyry luuna mahādu, Deuxu mahädurenymy belebenykemy atximahätenyte.

¹⁴ Deuxu adeereny Rybewihiký diteònyde. Inyboho tahe ijyydumy roire. Iny òrarurenky-ki tahe Inynyry Jesuisi Kristu loosôna bitabenykremy idi toite. ¹⁵ Kia ibutumy, waseriòreboho, itxi õhõtireny reake. Aõmybo araerynanymahãre kowa-ki raremahãu, tule watyyriti-di rebedeerydõñymahãrenyre, idi mohõtinytyhybenyke, òbitimy idi boibeke.

¹⁶⁻¹⁷ Inynyry Jesuisi Kristu Deuxu Inytyby, luuna luuna, wiòhedõyna, raròsôna sôwemy inydeereny diwahinyde. Inyboho aõhyymy aõkõ roire. Iribiren raybidina adeereny kanakemy watxireri. Tule umy kanawiòhenanykemy watxireri ibutumy aõhe botonyke, marybemahãbenyke.

3

¹ Watyyriti-di konanamy tahe adeereny ararybekre. Waseriòreboho, inydeereny bexitõenyke. Inynyry rybemy araryberenykemy, inywitxira-ko arelyyrenykemy, tule Inynyry rybe-di iwese rybe ayreny-ki aõwiwihihikýmy raremyhý wese. ² Tule bexitõenyke kia iny iehehe-ribi arexitarenykemy. Ibutu iny dori inatyhyna rityhynyõreri.

³⁻⁴ Tahe Inynyry òbiti rare tii arawiòhenanykre. Tii ararurudõñymykre kia reeryre. Satanasi-ribi arayrubunyrenykre. Tahe, aõmybo reerynadõñymyre wese kaiboho aõhebo tatõñytenyterimy heka adiren y watximahãre tule kia wesehyyle rakatxirenkye.

⁵ Inynyry-ribi Deuxu luuna, Kristu itxõmotxina bede erynahaký adeereny kanakemy watximahãre.

⁶ Kia Jesuisi Kristu Inynyry bede ywina wese rare adeereny ararybekremy. Waseriòreboho bexiweresynkye iny deoruxere-ribi, ibutumy iny waerysydõyna ro-holaõre mahãdu-ribi, tii ityhydõýdu mahãdu hârele. ⁷ Ayreny-ki roiremahãu, raaõmysõdõñyhyymy roiremyhý. Tai kaiboho teerytenyte iwese mabekemy. ⁸ Tiu iny witxira rýsýna rerýsýrenyõhyre, iowyõmy. Txuu ruwana raaõmysõdõýre waaõna aõna òwydõýmy. Tai tahe adeereny isiramy aõkõ ayreny-ki jiarý raremyhý.

⁹ Inyõ-ribi rýsýnaõ arirýsýmahãkeki, kia tahe ibinamy aõkõ rare, jiarý Deuxu rybemy rybedu-ki wahe. Tahe aõkõre urile rexideòsinykemy rerýsõymahãrenyre. Iwese aõmysõdõýna awirewesele umy reerynanyrenyre. ¹⁰ Tai rarewâhãu kia bede ywina rewahinyre: —Iny raaõmysõdõýõmyhýre riroxiõtyhy. ¹¹ Jiarý raholawâhãre iny de-oruxeretyhy-ò ayreny-ki ratximyhýrenyre, tiiboho aõmysõdõý derarenyre, urile raujõ-momyhýrenyre. ¹² Jesuisi Kristu Inynyryni-di tamyreny ararybekre rayruburenykemy, raaõmysõdõñyrenykemy ixideereny. ¹³ Tahe adeereny, waseriòreboho, ararybekre. Aõwiwihihiký widõý-ò ixirarenymy. ¹⁴ Inyõ ka waryberiti riywinyõkeki, mobo tii rare bierybenyke tahe kie-ribi irehemy biijeke, tai tii raixýrukemy. ¹⁵ Urile tii aòludumy aõkõ ratxireri. Aseriòre wesemy tamy marybeke. Biijemy idi ahâke.

¹⁶ Inynyry ywina wedu rare. Tii adeereny ywina ibutumy aõmydõýnana-ki kidi-wahinykemy idi watxireri. Inynyry awanareny ratxikemy idi watxireri.

¹⁷ Kia konana warybewehityyna jiarýle ariritinykre wadebò-di. Ibutumy waryberiti-ki rýire wese kawesele wani retidire. Paulo. ¹⁸ Jesuisi Kristu Inynyry wiòhena ibutumy adeereny ratximyhýkemy idi watxireri.

1 Tximòtxi-ò

Paulo Juhuu Tyyriti Tximòtxi-ò

¹ Jiarŷ Paulo watxiwâhâre, Jesuisi Kristu deòdýña watxiwâhâre. Deuxu iny tarasadumy riwateònnyre, tule Jesuisi Kristu Inynyrȳ riwateònnyre. Tii tahe inyraròsònarený rare. ² Katyyriti adee rewhinyrerí Tximòtxi. Kai inatyhymy wariore wesemy atximyhýte ityhydýdu mahâduy-ki. Tahe Deuxu-ribi Jesuisi Kristu-ribi luuna, ywina, ruxetðena, adee kanakemy watxireri.

³ Jiarŷ Macedonia-ribi rareu, adee warybe rewhinyre kai Efesu hâwâ-ki mabekemy. Kia adiwahinyde warybe tamy kia beòbykemy; kowa dori inyô Bede ywina tyyriti witxiramy röerydýñanyre riki. ⁴ Ihetxiu ijyymy heka rusake kiawesemy heka kai tamyreny marybekre. Talahi talabie òraruòraru-di he röhötinyöhymyhýkre. Kia aõna aõna tahe rybenatyhytihyre. Kia aõna aõna iny lahi òraru rybena-di ixinohötidýñomy. Kia ityhydýñadile kanakre. ⁵ Kia wiluuna tahe inywolyrahakýwo-ribi röhönymyhýre, iny raykyllyrahaký wo-ribi, iny ityhydýñatyhy-ribi. ⁶ Kia aõna aõna wihihiký-ribi iny rexixâwididýñytre. Tai tahe aõmybo rarybemyhýre heka rieryöhymyhýre. Aõtyhymy aõkõ widee rarybemyhýrenyre. ⁷ Bede ywina tyyriti erysydýdu wesekemy rexino-hötinymyhýre, tahe rieryöhymyhýre aõmybo raremy. Aõmy rierynanymyhýrenyre tahe timybo ihýremy rieryôlemyhýrenyre. ⁸ Katahe inyboho rieryrenyre. Inyô bede ywina tyyriti òbitimy rityhyntekki, Bede ywina tyyriti heka awi rare. ⁹ Inywihihiký-ò heka tiu bede ywina tyyriti riwahinyöhymyhýre. Inybina binaòle iwahidýña rare, iny òrarudu-ò, iny ityhydýdukôdu mahâdu-ò, iny aleerydu-ò, iny tadi tyby-wana rirubunymyhýre mahâdu-ò. ¹⁰⁻¹¹ Kia iny-ò bede ywina tyyriti rýimyhýre. Ibutumy bina bina widýdu-ò. Bede ywina tyyriti rýimyhýre ka mahâdu-ò: inydýwe mahâdu dee, taòtaòta witxiramy òtadu mahâdu-ò, inywasidýdu-ò, ruidu mahâdu-ò. Deuxu ijyy týmyra wihihiký dee wiõkeki, tii aõna aõna riwinykeki, tamy. Deuxu bede ywina tyyriti roimyhýre. Deuxu bedeerydýña òbiti aõkõreki, Deuxu wihihiký loosònadelwimy aõkõreki kia erysydýñadu jiarŷ rare.

¹² Jesuisi Kristu, iny wedu waruruixiòlòdýdu rare. Jiarŷ tamy wawimy raremyhý. Tai tarybe-di wiòhedýñumy riwatare. Kia-ò Jesuisi Kristu heka jiarŷ reowydynyre.

¹³ Juhuu jiarŷ tuu rarybere. Ityhydýdu mahâdu-ò wadeburemy rarewýhý. Tule Jesuisi-ò wedeburemy rarewýhý. Tahe wadee raruxetðenyrenyre. Tahe ibutumy kia reerykôlemy rewinymy raremyhý, retyhynyôlemy rewinymy raremyhýki. ¹⁴ Inywedu sôwemy wadee raruxetðere. Tii riwasýny ixiluuwehikýkemy, rikityhynymyhýrenykemy.

¹⁵ Jesuisi Kristu kabede-ò dobephede òrarudu ritakemy. Ka rybe heka inatyhy rybe heka rare. Jiarŷ heka òrarudutyhy nihiký rare. ¹⁶ Iurenanamy tahe tii riwaruxetðenyre. Tiu heka waki rexiraõre. Tii riwateðsinyre juhuu ityhydýdu wesemy. Ityhydýdu mahâdu-ò itxerenamy, iwese tii mahâdu kidityhyntekki. Tai umy tuedekôdu mahâdu-ò ralòkemy. ¹⁷ Beàlâmahâbenyke Deuxu-ò. Tii heka bededýñana tuedeõdu huký lòlò rare. Tii lobixina aõkõ rare. Tii sohojile rare. Beàlâmahâbenyke aõu aõu, wowydyna tamy biwahinyke. Kie.

¹⁸ Ka inatyhymy rybemy adee ararybekre Tximòtxi —kai dori wariore wesemy tate. Kia rybe heka ihetxinarybe wesele rare. Deuxu aratareu, kia biyrubunywihihikýke. Besuke arurutyhymy aõbo òbitimy ratximyhýre wihihiký-ò. ¹⁹ Aõhewe ôhötiwydynawimy mabekre. Bityhynymy mabekre. Inyô heka idi röhötinyrenyora, tai reserenyra ityhydý-ribi. ²⁰ Ijõ Imineu inire, Alexýdre ijõre. Jiarŷ rewhinyre Satanasi-ò, Satanasi bedeburana tamyreny riwahinykre. Tiiboho rybebinamy tii Deuxu-ò rarybeötyhy.

2

¹ Delemy kamys ararybeke: Àlana sôwemy idi rawahinyke, ibutumy iny-ki bextötenekyre. ² Iòlò dee, ibutumy dinodu dee tule bexitöenykre. Tamyreny biixitötödýñanymy Deuxu-ò, tule Deuxumy beòbykemy, tai ibutumy iny iworana bedehesimy rýikre. Deuxumy iny rököhötinyrenykemy idi òbitimy tamy rokoirekemy. ³ Kia wese awire Deuxu dee. ⁴ Deuxudeewimy ibutumy iny ritakemy raerykemy tibo inatyhy raremy. ⁵ Deuxu sohojile rare iny-ki rybedu tule sohojile rare, Deuxu-ò iny mahädu tii sohojile kia riwinyre. Tii hâbutyhyhyký rare. Tai tahe tii tiò tiò rare, Deuxu, iny mahädu-wana widee ributunykemy, Jesuisi Kristu wahe. ⁶ Jesuisi rexiwahinyre ibutumy iny òraruna òwydýýmy. Tii heka riòwynyre sohojihylemy. Kia heka tiiheyymy deòsidýýmy rarekemy. Tiu iny mahädu rahenykemy Deuxu rexinohötinyre. ⁷ Jiarý heka imynynamy riwamyre kia rybe-di arelyykremy. Tule jiarý rybe-di dohodýðukremy riwamyre iny witxira bedeerydýýmy judeuködu mahädu wahe. Kia raerykemy tibo inatyhy raremy. Kia dori inatyhy rare.

⁸ Ibutumy dohodýyna hetowo-ki ibutumy rexitöenyre rexityhynymy. Ujömomomy röhötinymy aökö. ⁹ Hâwyy uritere ixidi nohötityhyömy ixiaõmydýýnadýýmy urile ywilemy ixidi röhötinykemy. Hâwyy ityhydýýdu ixiywidýýna tahe tyywihihiký aökö, iradesihodýýtyhy aökö, deorutylududike aökö. ¹⁰ Urile tahe iyrubukemy Deuxu-di röhötinyke tamy aöwiwhihiký riwinyre. ¹¹ Hâwyy ityhydýýdu mahädu röerryrenykre yrubu-ki. ¹² Jiarýle heka hâwyy ariwahinyötyhy hâbumy hýynakemy, hâbu erydýðukemy tule tuu areönyke aököre, hâwyy heka urile iyrubumy rýike. ¹³ Adaõ heka Deuxu juhule riwinyre idi Eva riwinyre. ¹⁴ Tule tahe Satanasi Eva juhuu riitxenanyre, Adaõ aökö tai raòrarunyre. ¹⁵ Hâwyy uladu reakeule rexitake. Idi rötyhydýýmy. Inyluumy idi rexityhynykreki.

3

¹ Kia rybe inatyhy rybe rare: —Inyõ dohodýýdu dinodumy rarekeki. Kia heka rexiburemyhýre aöwihihikýmy ratximyhýre. ² Tahe rybe-di dohodýý aõmysýdýýdumy ralòkeki, tii heka òbitimy rareke, tahâwyy sohojidile, rexityhynymy rarekemy, iny inatyhy, iny aòraru rarekemy, erynadýýdutyhymy rarekemy. ³ Tii heka iaxaxa luuõre aõbina luumy aökö rare tule iyrubure. Tahe tule iaõmy nohötidu aököre. ⁴ Tii heka taijoimy reònzymyhýre, tariore rierynanywhihikýmyhýre ixirybe rityhynykemy. ⁵ Inyõ tahe taijoi reònzymykeki, Deuxu aõmydýýna-di òbitimy raaõmysýdýýötyhy. ⁶ Tii ityhydýýdu týmyra aökömy rarekemy. Raxiwenemymy rarekeki tahe urile Satanasi alõseña-txi tii reseke. ⁷ Ihârele tahe ityhydýýdu mahädu aökö rare ihýre, awimy tuu rarybemyhýre. Tuu heka raujõmorenyötyhy tule tii Satanasi iretidisi-txi reseötyhy. ⁸ Tule dohodýýdu wiòhedýýdu mahädu, kiawesele rarekemy. Tii tule òbitimy rarekemy irybe ökese ökese aökö, iaxaxaluu aökö rare, tule aõna aõna sôwemy nohötidu aökö rare. ⁹ Iny inatyhydýýnarený òbitimy tuu rotohodýýnanymy hýrenyke, tarayky òbiti-di. ¹⁰ Tule kia wesele raurihikre. Iribi òbitimy röhönykeki, tai dohodýýdu wiòhedýýdu mahädu-ò ralokre. ¹¹ Ihâwyy tule òbitimy rarekre. Ujömodumy aökö rarekre, iyrubukemy, urileta rexityhynymy rarekemy. ¹² Tule dohodýýdu wiòhedýýdu mahäduõ ihâwyy sohojidilemy rarekre. Tariore, taijoi-wana reònzymyhýkre. ¹³ Kia mahäduõ Deuxu aõmysýdýýna òbitimy riwinymyhýreki, inatyhymy tii iny rityhynykre. Tai Deuxu aõmydýýna tii riòbitinykre ibutumy inydee.

¹⁴⁻¹⁵ Aroramý jiarý wylemy arakemy watxireri. Aökökeki urile warybe ritina adee rewahinyrerí. Kia warybe-di bierynanybenyke aõhebo ityhydýýdu mahädu warybe-di rotýýnykemy. Ityhydýýdu mahädu Deuxu ijoio rare. Inatyhy rybe yrubudýýdu rare. ¹⁶ Iny tyhydýýnarený awi tyhytyhy rare. Kia wese rare: —Jesuisi heka hâbu wese nade. Tii Deuxu Tyytyby-di òbitimy rityhynyreu, ýjureny tuu robirenryre. Taaõmydýýnanarenemymy ibutu bede bedemy relyyrenyre. Sôwemy iny rityhynyrenyre. Roosere biu botorahaký-ò.

4

¹ Deuxu Tyytyby rarybera: —lhewoladu bededŷnana txuu hābu tyytybybina rybe-ò roholakre. Tai iny tyhydŷnanaren y ririkre. ²⁻³ Tahe ruina rybe rityhynyre, hābu aōmy nohōti erykō rybe-ò. Kia heka hābu raerynadŷmyhŷre uritere hāwyymy heriōmykremy, ijō rŷsŷna aōtxi irŷsŷokremy. Kia rŷsŷna iny rirŷsŷke Deuxu riwahinyre. Juhuu ḥlāna Deuxu-ò rawahikre. ⁴ Kia heka ibutumy Deuxu riwinyre awire. Aō aōkō heka awiōre. Deuxumy beòbyke, kia tahe ibutumy awike. ⁵ Ixitòedŷna Deuxu rybe kia ibutumy awimy risŷnykre.

⁶ Kai heka ityhydŷdu mahādu biernanykeki, kai heka Jesuisi Kristu aōmysŷdŷdu mahāduwihihikŷtate. Kia inytyhydŷnaren erydumy mabekre. ⁷ Kai ihetxiu nohōtiwidŷna ijyy bityhynyōtyhy. Marurunymy mabeke Deuxu aōmysŷdŷnana-ò. ⁸ Aumyruru urihimyòmy idi mohōtinykre, atyytybywi-di tahe kia idi sōwemy mo-hōtinykre kai kabede-ki adeewikre tule tiu bede-ki awikre. ⁹ Kia rybe heka òbiti rare. Ibutumy iny rityhynyke. ¹⁰ Inyboho raaōmysŷdŷnymyhyre inatyhymy. Deuxu dori iny rityhynyke. Tii ibutumy iny tarasadu ratximyhyre, ityhydŷdule tarasadure. ¹¹ Kia warybemy biernanybenyke. ¹² Iny aratyhynyōkeki kai matuari aōkō tateki, tai ityhydŷdu wihihikŷ mabekremy bexityhynyke. Tai tahe arybe-ò aratyhynykre aityhydŷna, aluuna, òbitina òraru-ki wahe. ¹³ Adehemynykre kotyre, Deuxu rybe-di mariakre dohodŷna heto-ki, idi belyykemy mabekemy tule biernanykemy. ¹⁴ Uritere nohōti lusaōmy kai erydŷdu wihihikŷ tatemyhŷ. Dohodŷna matuari mahādu debōtidina-di arateōnyrenyreu, wahisidŷna weseō tetate rybe-di tŷnydŷna òraru-ki. ¹⁵ Kia aōmydŷnanamy mohōtinywityhymyhy. Ixidile bexiywinytyhymyhyke bede erydŷnana-di tule bexiywinytyhymyhyke. ¹⁶ Tai kai òraru-ribi bexitake tule aijohnana-di òraru-ribi bitakre.

5

¹ Matuari ityhydŷdu mahādu-ò ywimy aōki tamy marybemyhyke, bowese idi atximahāke Weryrybò mahādu, aseriore wesemy bitohodŷnyke. ² Senadu mahādu adi wesele biernanykre. Ijadòma mahādu aseriore wesere ibutumy òbitilemy biywinskyre. ³ Inatyhytyhy wytese mahādu kai bityhynykre iōsŷnŷ biywinskyre. ⁴ Iriòredikeki, iriòkòredikeki, juhuu iriore biernanyke imahādule òbitimy biwiòhenanyke idi watxireri. Kia dori Deuxu dee awire. ⁵ Wytese mahādu ixisohojilemy rasŷnymyhyre iriòrekōkeki, Deuxu-ribi aōna aōna riraōmyhyre. Deuxu dee sōwemy rexitōenymyhykemy. ⁶ Kia tahe wyteseō òraruna luukeki kia tahe irulemy ratximyhyre hāre rubu rare. ⁷ Tximòtxi, kia bede ywina tahe rewahinryperi urile wytese mahādu òwe òweōmykremy bibedeernanykre. ⁸ Inyō juhuu tasŷreny dee idi aōna aōna taijoi dee kanawyōkeki, tii ityhydŷdukōdu mahādu ratyre rabinare. Tii ityhydŷdu mahādu wese aōkō dotŷnymyhyde. ⁹ Wytese tŷmyrani tyrriti-ki iritidŷōmykre 60 ibeòraōkeki. Tule tii sohojihyle roire hābumy. ¹⁰ Tule tii aōna aōna wihihikŷ riwinymyhyre, tariore ritybienyre, taroraludu-ò awimy raremyhy. ityhydŷdu mahāduwa risuhōmy raremyhy, aōhōkŷtyhytymy rotŷnymy rare mahādu riwiòhenanymy raremyhy. Aōu aōu heka iny witxira riwiòhenanymy raremyhy taworana bedehesi-di. ¹¹ Wytese tŷmyrani heka tyrriti-ki iritidŷōmykre. Hābumy herimy rōhōtinymyhyre wana, tai Kristu-ribi tōhōti rosamyhyre. ¹² Tarybe ywidŷna riywinyōlemyhyre, tai iurenana tahe tuudŷdumy Deuxu-ò ratximyhyre. ¹³ Hetomy rawerywerynymyhyre kia urenana urile raujōmomyhyre aōna aōnalemy. Aō heka riwinyōlemyhyre. Kia ratyre bina tahe tuu rybenanamy aōkō rybebinamy rarybemyhyre. ¹⁴ Kia heka wadee awire wytese tŷmyra hābumy roikre, rariorerenykemy, tule taheto riwinykemy. Kia wese iōludu inydeereny aōna aōnabinamy rarybeōhŷkŷkre. ¹⁵ Wyteseō dori Satanasi hemy roire. ¹⁶ Wyteseō ityhydŷdusŷ-ki rarekeki, tii heka riwiòhenadŷrŷikre. Kiawese dohodŷdu mahādu nieru tamy ritakre. Kia nieru rayrubunykre. Tahe rawahikre ixisohojile ratximyhyre-ò.

¹⁷ Matuari ityhydŷdu mahâdu iny rityhytihynykre. Dohodŷna mahâdu aõmydŷnana òbitimy retehemy ratximyhŷkeki, ratyhytihynykre. Inatyhytihy-wityhymy kowa òbitimy relyymyhŷre tule rybe wiwiký rierynanymahâre kia heka raòwywikre. ¹⁸ Tai tahe raritidŷmy roimyhŷre: —Brorenî maixõmotyre iwysydŷmy rariamyhŷu, iry ratòbonyôtyhy ibyre lau. Tule ròritidŷmy roimyhŷre:

—Mobo raaõmysydŷmyhŷre, tii heka iny riòwynamyhŷre.

¹⁹ Matuari mahâduõ iny tuu raujõmokeki, tuu arityhytihynykre. Tuu lobixidu inatxi ada inataõkekile, aratyhydŷkyre. ²⁰ Tii inatyhytihy òraruna-txi resereu, kai tamy marybeke iòrarumy ibutumy inyko-txi. Iurenana tahe ijõ iny ruberumy rŷimyhŷkremy. ²¹ Adee ararybekre. Deuxu, ýjurenay, Jesuisi Kristu-wana ibutumy warybe-ò roholarer. Kai warybe biywinykre. Myheka wiratyre widi röhötinyôtyhy. Tiiemy wiwese weselekemy rŷikemy. ²² Uritere rybe-di tŷnydŷdu tŷmyra juhu biurihike idi tahe debòtidina-di biteõnyke rybe tŷnydŷmy. Kawese aõkõkeki heka hâbu òrarunamy tuudŷdukremy õsana mabekre. Aõmydŷnana tiemy òbitimy biywinytymy. ²³ Bee sohojilemy aõkõ biõkre urihimyòmy vîimy biõkre. Kai dori awo ibinareriki tiemy tuu abinarer. ²⁴ Ijõ òraru aõwesele iny kanatŷnykre, bedeluura aõwesele kòdòhonykre. Ijõ òraru taheka idile kanatŷnykre. ²⁵ Ruxetõenawihiký iwesele rare. Ele tii raeryôtyhy idi tahe iny rierytymyhŷre.

6

¹ Ibutumy wetxuõ tawedu rityhytihynykre. Tawedu rityhytihy ñokeki heka Deuxu nibinarybemy iny rarybekre. Tule ityhydŷdu eryna binamy rarybekre. ² Weduõ ityhydŷdukeki, kia heka ire ratyhydŷmyhŷke tule aõnityhymy tamy aõmysydŷkyre. Tii dori ityhydŷdu seriore wese rare. Kia dori taaõmysydŷnyteri ityhydŷdu widee. Kaiboho ixideerenyle wiluukemy. Kia tule bierydŷnykre.

³ Inyõ erydŷyna witxira ròerynanykeki kia òbitimy aõkõ Jesuisi Kristu Rybewihiký wese aõkõ ratxikeki, ⁴ kia hâbu ixiwede rare, aõ rieryõlere. Kia hâbu urile dŷraxydŷ luure. Kia dŷraxydŷ-ribi ibutumy rybe jei jei röhönytymyhŷre. Iribi tahe tule rexinaanymyhŷre, raujõmomymy, rexiwodohonanymyhŷre. ⁵ Raruimyhŷre. Kia ibutumy rotŷnyrerí, hâbu tõhõtina òweowere. Inatyhyna-ribi kia hâbu tõhõti rosare. Ityhydŷdureki tii ròtakemy ixidi ratximyhŷre. Kiamy heka röhõtinymyhŷre. ⁶ Inatyhytihy ibutumy heka tai iny aõtyhydŷdu-ki taaõ-di teysakreki. ⁷ Aõ kabede-ò iny ixihemy diwyõhydenye inatyhytihy heka rukururenkyre tule aõ ixihemy kabede-ribi rikiwyôtyhyrenykre. ⁸ Iny tyydirenykeki, iny rŷsŷnadirenkykeki, urile reysarenkyre. ⁹ Tahe inyõ ityhytihy ixidikeki, tii òraruna-txi resekre. Kia heka iny rexiburemy, rexibinanytymyhŷre, tule rexiraykyitxŷtenymyhŷre. ¹⁰ Inyõ nieru luukeki, tii aõ òta òta òraruna-txi resekre. Kia-di heka iny sõwemy ityhydŷdu mahâdu-ribi röhönyra aõhõkõmy rotŷnyrenytre.

¹¹ Kai Deuxu ijoji tate. Ibutumy kia-ribi bexieme mabekre. Uritere ityhytihy ixi-di nohõtiõmy tahe awimy mabekremy mohõtinykre. Deuxu wiwese, ityhydŷdutyhy wese, Deuxuluu wesemy. Tiiemy heka òbitimy atximahâke, ywimy ainytihy my atximahâke.

¹² Aõu aõu òbitimy atximyhŷkemy marurunyke, umy tuedekõnahaký bitakemy, kai tule inatyhy rybemy tarybete inysõweko-ò, Deuxu dori adee rarybere juhuu. ¹³ Inatyhytihy adee ararybekre. Deuxu adee ijomadu rare. Tule Jesuisi Kristu wadee ijomadu rare. Tii inatyhy rybemy tarybete Ponsiu Pilatoko-txi. ¹⁴ Kaheka warybe rare: Kai heka bede ywina bityhytihy aõ bede ywina tyyriti òraru-ki aõhe botyõnyôtyhy. Biraõke Inywedu Jesuisi Kristu dehemynyna txuu. ¹⁵ Tiutxukremybo Deuxule kedexitŷnytymyhŷre, tii deysana wedu rare. Tii sohojile heka lõlõmy rare. Ibutumy lõlõwedu rare. Ibutu wedu wedumy rare. ¹⁶ Tii sohojile heka tiu ruruõhyy rarekre. Tii irehetyhymy loosõnawo-ki rasŷnytymyhŷre. Tiimy heka inyõ tuu robiôtyhyre. Inyõ tiu iõhõmy tamy rehemynyôtyhy. Tamy rikiwodeysanyrenykre. Tiõhe aõu aõu taruru-di ratximyhŷ.

¹⁷ Kai marybekre iaõdi mahädu-ò uritere ta aõna aõna-di rexiwowydynyôtyhy, iaõna aõna dori rŷiõhykyre. Tahe Deuxule rityhynykre. Tii dori ibutumy aõna aõna wiwihiķ inydeereny riwahinyre. ¹⁸ Tii aõna aõna wihiķ inydeereny riwahinymyhyre. Iaõdi mahädu uritere aõwihiķ-di ijõ-ò rawiõhedŷnykre. Aõu aõu ròwirareamyhyke iny-ò.

¹⁹ Kia wese tiiboho ributunyrenykre. Aõna aõna wihiķ biu-ki awimy idi rarekre. Tule umytuedekõnahakŷ tiiboho ritarenykre.

²⁰ Kai Tximòtxi, aõbo adee rawahidŷyre, kia biyrubunykre. Rybe òwe òwe-ribi irehemy mabekre. Aõbo heka raninireri bedeerydŷkia heka inatyhy aõkõ rare. ²¹ Inyõ kia aõ erydumy ixi-di nohõti-ki, rexitara ityhydŷdu mahädu-ribi. Deuxu deysanamy adee ratximyhykemy idi watxireri.

2 Tximòtxi-ò

Paulo Inatxina Tyyriti Tximòtxi-ò

¹ Paulo jiar̄y rare. Jesuisi Kristu deòdu jiar̄y rare. Kia jiar̄y rare Deuxudeewireki wahe. Jesuisi Kristu juhuu rarybere, umy t̄myra tuedeōna inydeereny kidiwahinykre. Tii kia wedu rare. ² Kai Tximòtxi, wariore walunadu wesemy atximahâte. Kia tyyriti adee ariwahinykre. Wiòhedýyna, ruxetòena, ywina, Deuxu Intytyby-ribi, Jesuisi Kristu Inynyr̄-ribi adee kedehemynykemy watxireri.

³ Deuxumy reàläreri iwese wahabohomy reàlare wese. Wanohõti Deuxu-ò ywile jiar̄y rare. Aõu aõu adee, Tximòtxi, rexitòenymahâre. Txuõ txaõlemy, ruvana Deuxu-ò rexitòenymahâre. ⁴ Iu rareu, arube-ribi wanohõti rosaõhyymyhyre. Arora-ò arakemy watximahâre, wadeysatyhymy ararekemy. ⁵ Atyhydýyna-ribi wanohõti rosaõtyhy. Alahi, Lòide, juhuu rityhynymyhyre. Idi adi, Eunisi, tule rityhynymyhyre. Kai tule wiji tetyhynymyhyte inihe. ⁶ Kia dorihe itxi õhõti reijaranyreri. Wadebò tahe arativityre retidireu, arayky-ò Deuxu aõ riwahinyre awahisidýyna weskremy. Wiji kia arayky woludu rôrõra wana biixixanye. Kia dori Deuxu wahisidýyna rare. ⁷ Deuxu-wana iny ruberuõtyhy. Tii dori inydee ruru riwahinyra, luuna riwahinyra, tule bedeerydýyna riwahinyra. ⁸ Tule Deuxu rybemy rybe-ki ixýruõlemy. Deuxu rybemy rybe-ki wamy maixýruõtyhy. Deuxu rybemy rybe-ki tahe, ròtenawo-ò riwatidire. Kia tahe awire. Deuxu rybe wityhydýyna-ò aõhõkýmy rokotýnykre. Deuxu dori inydee ruru riwahinymyhyre. ⁹ Tii heka iny ritarenyre biu-ò hena riwahinyre wahe. Tai taaõmysdýyna inydee diwahinyde. Iny awirerimy rareki aõkõ inydee diwahinyde. Taruxetòenale-ki inydee diwahinyde ixideewireki. Juhu bedeu Jesuisi Kristu òraru-ki ruxetòena inydee diwahinyde. ¹⁰ Kia ruxetòena wijile rehemynyra inydee. Jesuisi Kristu inytarasadu kia diwyde. Tii rubunale riixãwididýnyre. Biu-ò hena Rybewihikýmy kia ritñynymy diwyde. ¹¹ Riwatara tarybemy rybedumy. Rybedumy riwateonyre, tule bedeerydýdukemy riwateonyre. ¹² Tai judeukõdu mahâdu òraru-ki aõhõkýmy ratýñymahâre. Ihârele tahe raixýruõlemahâre. Rexieryre dori tii retyhynymahâre. Reeryre dori tii ruru dire waaõmydýñana tamy retidire iyrubudýymy kiatxu-ò. ¹³ Waòbiti rybe biywinyke juhuu kia wamy taholate, ityhydýyna-di. Biywinyke luuna-wana. Jesuisi-ki tahe luuna tyhy rare. ¹⁴ Timybo Deuxu adee diwahinyde, biyrubunyke. Deuxu Tyytybytyhy dori inywo-ki ratxireri.

¹⁵ Ibutumy kabede ludu Asia ludu riwarira. Fikelu ijõnire. Erimojini tahe ijõre. Kia tahe kai teeryte. ¹⁶ Inynyr̄ ruxetòena kidiwahinykemy watxireri Onisiru sýmahâdu-ò. Tii dori aõu aõu riwawiõhenanyre areysakemy. Tiu riixýrudýñyötyhyre wawomati reroti-di jiar̄y ranyreriki. ¹⁷ Tai tahe Roma hâwâháký-ò ritehemynyreu, riwaijehyyre; idi tawa-ki rahare. ¹⁸ Iny lòlò ruxetòena tamy kidiwahinykemy watxireri kia txuu. Efesu hâwâ-ki dori Onisiru riwawiõhenanytyhyre. Kia teeryte waratyremy.

2

¹ Kai tahe wariore wese tate. Jesuisi Kristu làhàna-ribi ruruna bitake. ² Aõbo wary-ribi taholate my sõweko-ò relyyre, kia ijõ iny òbiti-ò tuu belyykre. Iny rexihumy rarekoole tuu belyykre. Idi tahe tiiboho inywitzira ribedeerynyrenykre.

³ Waaõhõkýmydýñana wawana tuu botýñykre. Jesuisi Kristu soldadowihiký-wesemy kai mabek. ⁴ Soldadoõ tadinodu aõmydýñanale rityhynymyhyre. Tii ixideewimy rarutaaõtyhy. ⁵ Ijesudu ijesu ritake òbitimy resukekile. ⁶ Oworuwidýñule juhuu suribi bederaty ritamyhy. ⁷ Aõmybo wiji raryberadi mohotinyke, raweseranyreki. Inyiòlò ibutumy araerynanykre. ⁸ Jesuisi Kristu rubu-ribi ixixadu-txi õhõti reake. Ihetxiu Davi Jesuisi labiemy raremyhy, iwese inyrybewihiký rarybere wese. ⁹ Rybe wihekýmy

relyyreki dori womati reroti-di rataamy aõhõkõmy ratõyñyreri, aõbina widõydu weseemy. Deuxu rybe tahe, inyõ ritaaõtyhy. ¹⁰ Ibutumy reõludunymahãre ityhydõydu mahãdu dee, Deuxuhõrõ dee. Kiaboho Jesuisi Kristu tarasanamy ritakemy idi watxireri. Tarasana, làhàna aõu aõu ritakemy idi watxireri. ¹¹ Rybe inatyhy rare. Jesuisi Kristu-wana iny rurukeki, irumy tii-wana aroireke. ¹² Inyboho rikityhynyhyrenykeki, tii-wana riõlõnyrenyke. Inyboho Jesuisi rikitxiõnyrenykeki. Tii tule iny ritxiõnykre. ¹³ Iny rikityhynyõrenykeki, ihârele tii ityhyhymy rarekre. Tii rexitxiõnyõtyhy.

¹⁴ Iny nohõti kia-txi reakemy biwisõnyke. Tamy marybeke ujõmohyyõmy rarekemy. Ujõmo tahe wiõhedõyña aõkõ rare. Ujõmo-ò ijomadu urile ujõmodumy relekre.

¹⁵ Kai tahe marurunyke Deuxudeewimy belekemy. Kai Deuxu deõdu tate. Kia rybe inatyhy-di õbitimy maraykynyke, idi tahe, bierynanyke. Tahe bexiixõrudõyñyõtyhy.

¹⁶ Rybe õweõwemy rybedu-ribi irehemey bexieke, rybebina-ribi tule. Kia rybedu urile raõrarunynihikõmyhõke. ¹⁷ Kia erydõyña reurõmyhyre yjy wese. Imineu, Filetu-wana kia wese rierydõyñanyre. Kia rybe inatyhy-ribi rexihitxinyre. ¹⁸ Tii rarybemyhyre: — Iny ixixana dorihe rearra. Kia rybe-di ityhydõyduõ wimy uriurile rityhynyneri. ¹⁹ Deuxu hõrõ tahe inatyhymy rýirakre. Kia tahe urihixina rare:

—Deuxu tahõrõ mahãdu rierymyhyre.

Ijõ tahe:

Inynyrõ ijoimy iximy rybedu, òraruna heka riatykre.

²⁰ Ityhy mahãdu hetonihikõwo-ki womati týrýrýhõkõhyna, pratahyna sohjile aõkõ rýire. Òwòruhyna, suhyna tule rýire. Hynaõ tahe rýsñawihikõ hyna rare. Ijõ tahe rýnysi-di dehuna rare. ²¹ Kia hyna wese iny rýira. Ijõ rýnysihyna wese rýikeki, idi rexisuhokeki, rýsñalyralyra wesemy reuroke. Tawedu-ò awimy rýike, tawedudeewimy. Tai tahe aõ wihihõynamy rexiywinymy rýire. Kai tahe iwesele mabeke. ²² Kai ijo týmyra tate, amahãdu òraruna-ribi bexiekemy; ixi-ribi aõ-di rôhõtinyreri, kia-ribi mahenyke. Òbitina, ityhyna, luuna, ywina-wana bicheludunyke. Deuxu-ò rexitõenyke õbiti mahãdu-wana. ²³ Erysydõyña itxýtemy wiribi rybeõmyke. Kiaribile ujõmo rôhõnomyhyre. ²⁴ Deuxu deõdu raujõmonymyõtyhy. Tii tahe iny ibutu dee ywimy risñnymyhyre, erydõynamy rexihumy ihõmyhyre. ²⁵ Ywina-di riõbitinyreri iny ixitx-iõdõyña mahãdu. Tii heka riraõreri Deuxu worahõresena tamy riwahinykemy. Idi tahe inatyhymy rierykemy. ²⁶ Tule itxýte-ribi ròõsekemy, Satanasi reroti-ribi rexitakemy. Tai tahe Satanasi rímyrau tahe ritaataara teewimy riwinykemy.

3

¹⁻² Bededõyñana konanamy bededõyñana sirahakõ kõnyikre. Kia tahe bieryke. Iny ixideewimy riwinykemy ixi-di ratxikre. Nieru tarasalemy ixi-di rexinohõtidõyñymyhyre. Rybetyhyhykõlemy iximy rarybekemy ratxikre. Ixidee awihikõlemy rôhõtinykemy ratxikre. Rybebinalemy rarybemyhyre. Tyby ise-wana riywinyõhyymyhyre. Inyõ-ò aõmy reälàõhyymyhyre. Òbitiry rityhynyõhyymyhyre. ³ Iny-ò tuuna ihoõhyyre. Inyõ ibiõwamy rareõtyhy. Aõbina binalemy iny relyymyhyre. Rexiywinyõhyymyhyre. Reburehekõ rariamyhyre. Òbitimyno ibinahyymy rarekre. ⁴ Iny deõsadõyñdumy rarekre. Ixiluunadumy rarekre. Ywimy aõkõ rarekre. Iwisõdõyña luuhymy rarekre. Deuxu tahe tuuõkre. ⁵ Òbitimy risñnymyhyre wese tahe òbitiruru ritxiõnymyhyre. Kai, Tximòtxi, kia iny-ribi irehemey mabeke. ⁶ Kia hâbu tahe hetoõ-ò ralõmyhyre. Hâwyi uri uri rýira xiwedeõ-ò òrarulõxina-di ralõmyhyre. Kia tawisõdõyña-di ríerynanymyhyre tarybewiwidile, tahe hâwyi rityhynymyhyre. ⁷ Kia hâwyi aõu aõu ròerykemy ixidi rôhõtinymyhyre, urile tahe inatyhyna tiu rieryõtyhy. ⁸ Iwese ihetxiu Ijâni, Ijâbri-wana Moisesi òladumy rýire wese. Wiji tule kia hâbu inatyhyna òladumy rare. Irayky rawerynyre. Ityhydõyña-di deõsanamy rýimyhyre. ⁹ Tiu tako-ò raõtyhy, iitxýtereriki, kia iruina òraruna ibutumy iny rierykre, iwese Ijâni, Ijâbri òraruna ibutumy iny raeryre wese. ¹⁰ Kai, tahe waerydõyña-ò taholahyymahâte. Iwese raremahâ wese tiwaheludunymahâte. Watyhyna teerymahâte, wadeybina, waywina,

waluuna, waixiòlòdýyna. ¹¹ Aõu aõu inybinahaký wadi riwisýnyreri, tule aõhökýmy ratýñyneri. Kia ibutumy teerymahäte. Kia wade rotýñymy rýire Atxiòkia hãwã-ki, Ionio hãwã-ki, tule Listra hãwã-ki. Aõwtxira witxiramy aõhökýmy ratýñymahäre. Wanyrý tahe ibutu-ribi riwatare. ¹² Inyõ òbitimy ratxikeki Jesuisi Kristu-ò, tii aõhökýmy rotýñykre iòraru-ki. ¹³ Hâbu bina bina rabinahykymy rarekre, tule hâbu inatyhy aõkõ rabinahykymy rarekre. Inyõ tiiboho riitxenanykre, tule tiiboho inyõ kidiitxenanykre. ¹⁴ Kai tahe aõbo teeryte, kia-di mohõtinyke aõbo tetyhynamahäte-di. Tahe tiribibo teeryte, õhõtikile idi mabekre. ¹⁵ Uladuribile teeryte Deuxu Tyryriti. Kiadile bierykre Jesuisi Kristu tarasadýyna idi bimykremy. Kia adee kanake bityhynykekile kýnyhe. ¹⁶ Ibutumy Tyryritityhy Deuxu elewesenamy nadé. Bedeerysyna urenana heka rare. Òrarudu òbitidýyna heka rare, ibutumy riòbitinykemy. Tule aõbo awihikýmy raremy riernanykre. ¹⁷ Deuxu deòdu dori òbitile rýirakemy. Aõwiwhiký widýyna aõbo dori rexihulemy rýirakemy.

4

¹ Deuxu, Jesuisi Kristu kiaru-ki arâteònykre. Jesuisi Kristu dori rubu mahãdu iru mahãdu-wana wiribi rihiitxinykre, tii taòlona kaò kidiwykre. ² Belyyke Deuxu rybemy, inydee awikeki, tule inydee awiôkeki. Ywina-di iny biòbitinyke. Iny biwiòhenanyke. ³ Bededýñnanabina kanakre. Kia txuu erydýdu òbiti-ò roholaõhyyre. Erydýdu ributunykre tamydeewimy. Iwese iny tõhõti nohõtijuty-ò rotýnymyhýre wese tamy wimy aõna aõnaõle roholamyhýkre. ⁴ Inatyhyerydýyna-ò roholaõhyymyhýre. Urile ihetxiu ijyyôle roholakemy ixidi ihýre. ⁵ Kai tahe ywimy maraykynyke. Ibutumy aõhökýmy botýñyke. Deuxu Rybewihikýmy belyyke kia tahe aõmysõdýñnare Deuxu adee riwahinyre. Idi hyylemy mabekre. ⁶ Iny riwawahinskyke xiwena wesemy rubu-ò. Waixituededýñana heka rehemynyreri. ⁷ Ijesu wihikeyesemy tahe rexijesudýñyre wese. Rekonananyra heka waumy ijera. Retyhynyhyrra tahe ityhyna. ⁸ Òbitiwidýyna raheto wese wadee rexihumy roire. Wanyrý, ywisdýdu òbiti, riwawahinskyke kiatxuu. Jiarý sohojiole aõkõ. Tahe tule iraròsòdu mahãdu-ò. Jesuisi dehemynyna luumy kia mahãdu roimyhýre. Tamy tule rataanaõ raheto wese riwahinskyremy.

⁹ Wylemy inihe waroramy manake. ¹⁰ Dema riwarira Tesalonia hãwã-ò rara. Tii bede aõmydýñana luure. Kalatxia bede-ò Kresetxi rara. Dalimasia bede-ò Txitu rara. ¹¹ Luka-wanale watxireri. Tahe kai Marku bididykre, wawiòhedýdu wihikeymymy rarekemy. ¹² Txitxiò heka Efesu-ò reteònyre. ¹³ Kai tahe manakreu warahana bidiwykre. Troaji hãwã-ki Karpu heto-ki tahe warahana rerire. Watyyriti tule bidiwyke tyryiti welýte tule nohõti losaõtyhymy. ¹⁴ Alexýdre womati loresedýdure warybe dibinamymyhýde. Wanyrý iòwydýyna tamy kidilidikre riwabinanyreki. ¹⁵ Kai bexiekre kowa-ribi, inyrybe dori rityhynyõhyymyhýre. ¹⁶ Juhuu dinodu-ò rewyònyre inyõ riwawiòhenanyõhyyre. Ibutumy rirahure waribi. Aõbo wabinamy riwinyre-ribi Deuxu tõhõti rosamy watxireri. ¹⁷ Wanyrý tahe, riwawiòhenanyra Deuxu rybemy rybe-ki. Iny witxira dori, judeukõdu mahãdu roholamyhýre. Leaõry-ò, wadi rehukõra. ¹⁸ Wanyrý tule riwatakre ibutumy aõmydýñana bina bina-ribi. Kowa bede wihikey-ò riwadykre. Tu rekeálàkre aõu aõu bededýñana roobymy. Kie.

¹⁹ Warybe wehityyna Prisila-ò, Akila-ò biõkre tule Onisiru sý mahãdu-ò. ²⁰ Erasto, Oritxi hãwã-ki rarire. Trofimo, Miletu hãwã-ki binamy resere. Taile heka rarira ibinamymyhýreki. ²¹ Wylemy manake inihe beòrako-ki. Ubulu tarybewehityyna adee riwahinyre. Tu Prudente, Lino, Laujia ijõre. Tule ibutumy ityhydýduseriore rybe wehityyna adee riwahinskyri.

²² Wanyrý awana ratxikemy watxiwähäre. Tule làhàna umy-wana ratxikemy watximahäre. Kie. Paulo

Txitu-ò Paulo Tyyriti Txitu-ò

¹ Jiarý Paulo rare. Deuxu deòdu rare. Jesuisi Kristu riwamyre inatyhyuna aritynynykemy. Kia tyhydýyna, Deuxu tarasana mahádu hõrõ rare. Kia ityhydýyna dee inyõ rierykeki, rityhynykeki, Deuxu deewimy tii rarekre. ² Umytuedeõnahaký iny riraõomyhýre. Deuxu dori tuu rarybere ihetxi bedeu. Deuxu heka tiu raruiõtyhy. ³ Ibededýynana òbiti dehemynydeu, Deuxu aõmydýynana rarybekemy rotýnyre. Kia aõmysdýyna wadee Deuxu riwahinyre, iny tarasadurenymy rybe-ò. ⁴ Txitu-ò kia warybe rewhinyra. Kai iny-wana Deuxu tetyhynyteri, kia dori inatyhymy wariore wesemy tate. Deuxu, iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu, iny tarasadu-ribi, Deuxudeysana-di, ywina-wana adee kanakemy watxireri.

⁵ Inyaõmydýynana biòbitinykemy dori adee adiride. Kreta bede-ribi ròhonyreu, dori waaõmysdýyna rehuõre. Kia-ki dori kowa-di anaride. Ibutumy hâwâ hâwâ-ki ityhydýdu mahâduy-ribi kai matuari mahâduõ bimyke. Iwese jiarý rarybere wese kai bimyke. ⁶ Matuari òbiti bimykre. Matuari ihâwyy sohojio rýira bimyke. Inyõ ityhydýdumy riòrenadule bimyke. Iriore iòraruluukeki, iehehekeki, kia hâbu bimyõke. ⁷ Ityhydýdu mahâdu yrubudýdu òbitilemy dori ihýkemy. Inyõ-ki heka ibinamy mahakeki, imynyõmy. Tii dori, Deuxu dee raaõmysdýykre. Ixidile nohõtidu mynyõmy. Hâbukyara rybebyby, mynyõmy, vîñ luudu aõkõ, hâbu aõbinaluudu aõkõ, hâbu ityhyymy nohõtidu aõkõre. Kia mynyõmy. ⁸ Iny inatyhyle, òbiti luunadule, taroraludu-ò awire mahâdu, iny aõwityhy luunadule, ixiwedule, Deuxu rybe tyhydýdu, kiale bimykre. ⁹ Deuxu rybe-di kia hâbu òbitimy rôhõtinykre, òbitityhylemy rierynanykemy. Inyõ ierysydýyna rityhynyõkeki, erydýdu irayky riywinskyre tai ihewo-ribi rieryke, rityhynykemy. Tule iny iwitxira erydýyna-di rarybemyhýreki, tii riòbitidýnyke.

¹⁰ Iny sôwemy inatyhymy rityhynyõreri. Tii dori aõna aõnalemy rarybemyhýre, ityhydýdu mahâdu riitxenanymyhýkemy. Kia mahâdu-ribi, judeu mahâdu ibutu ratyre kia aõna aõnamy rotýnymyhýre. ¹¹ Inyõ kowa mahâdury riyrykemy tamy rarybeke. Iny sôwemy heka riitxenanymyhýre. Òbitimy aõkõ heka iny rierynanymyhýre. Nieruõle heka iny rierynadýnymyhýre. ¹² Kowa mahâduõ, ierydýduõ rarybera:

—Inyboho, Kreta bedeludu mahâdu, ibutumy ruidu roire. Iròdu brebuna wese iny roire.

Inyboho heka teoruxere roire. Byrelemy inyboho rôhõtinymyhýrenyre.

¹³⁻¹⁴ Aõmybo kahâbu rarybera heka inatyhy rare. Urenana tahe arurumy rityhynykemy. Judeu mahâdu ihetxiu ijyy-ribi tõhõtireny rosakemy kai marybeke. Hâbu mahâdu bede ywina rityhynyõkemy. Kia hâbu dori inatyhyna aõkõ rityhynyre. ¹⁵ Òbiti mahâdu dee ibutu òbitire. Ityhydýdukõdu mahâdu-ò aõ aõkõ òbitire. Tõhõtinareny dori aõbina binalemy rôhõtinymyhýre. Aõu tii rexiryre aõbinahaký riwinskyre. Deuxu-ribi tõhõti rosare. ¹⁶ Tiiboho rarybemyhýrenyre: —Deuxu inyboho reeryrenyre. Tiiboho tahe Deuxu erydu wesemy aõkõ aõna aõnamy rotýnymyhýrenyre. Tiiboho iny riojinyrenyre rybemy reòbyõlemyhýrenyre. Aõwiwhiký widýy rieryõrenyre.

2

¹ Kai, Txitu, aõerynawihikýdibo bierynanymyhýke. ² Matuari mahâdu kai bierynanyke hâbu ixiwedu mahâdulemy roirelemy, ywimy nohõti wydynadu mahâdu roirekemy, òbitilemy rityhynykemy, ibutu òbiti luukemy, iixiraterekemy. ³ Senadu mahâdu tule bierynanyke iyrubumy rýikemy iujõmoõmy rýikemy, tule vîñ luuõmykemy. Aõerynawihikýdibo bierynanybenykemy. ⁴ Hâwyy týmyra hâbumy heridu týmyra tahâbu luukemy, tariore luukemy, kia senadu mahâdu rierynanykre. ⁵ Tuu iyrubumy rýikemy, òbitimy raraykynymy rýikemy, taheto riywinymy rýikemy, awimy rýikemy, tahâbu rybe riywinymy rýikemy. Kia wesekeki, Deuxu rybemy inyõ ibinamy rarybeõtyhy.

⁶ Weryrybò mahādu tule biernanyke iyrubumy rÿikemy. ⁷ Kai, Txitu, aõna aõna wiwihihikymy botÿnykre, tai tahe ityhydÿdu mahādu awesele aõna aõnamy rotÿnykre. Kai biernanykeu, òbitilemy inatyhymy biernanykre. ⁸ Arybe òbitityhydile biernanykre. Tai tahe aõludu raixÿrukre aõmy dori umy rarybeötyhy. ⁹ Kai biernanyke urideòdu mahādu tawedu rityhynykemy. Tamy awimy raaõmysÿdÿnykemy. Tamy heka ròrawyòdÿötyhykemy. ¹⁰ Rawasinyke aõkõre, ibutumy òbitilemy riwinykemy. Kiawesekeki, ibutumy Deuxu inytarasadu deewimy riwinykemy. ¹¹ Deuxu taerydÿyna-di taluuna ibutumy iny-ò rexideòsinyre. Taluuna tahe inytarasana-ò rehemynymy raremyhÿ. ¹² Kia heka iny tuu robikeu, awimy erydÿna rahake. Riwaernanymyhÿ aõbina bina widÿmy tule òbitina-di yrubudÿyna-di iny rariakemy kabede-ki. ¹³ Tule iny riraõmyhÿrenykemy iny Deuxu wihikÿ iny tarasadu Jesuisi Kristu loosõnatyhywo-ki kedehemynykre. ¹⁴ Iny òwyomy dexiwahinyde iny òraru òwydÿrenyky. Kiawese heka iny riwyre idi riratisebenyre iny ijoi lyrahakÿ ixidee rimyre. Kia ijoi iluure.

¹⁵ Kai, Txitu kia aõna aõna inyko belyyke. Tai Deuxudeewimy riwinykemy urenana rakatxirenkykemy. Iny biernanykre. Iny biòbitinykre. Iny ibutumy rityhynykemy matxibenyke.

3

¹ Kai ityhydÿdu mahādu ixi bitöhötijeranyke ibutumy hawã dinodu, bede dinodu rityhynykemy, tabede ywina rityhynykemy. Tule aõmysÿdÿnana wihikÿ riwinykemy. ² Modee heka ibinamy rarybeötyhy, raaõbinanyötyhy ywimy rarekemy, moheka iehe-hemy riwinyõmyhÿre. ³ Inyboho heka tule iehehe roiremyhÿ, iitxÿtemy roiremyhÿ, òraruluunamy iny riitxenanymy roiremyhÿ, òtaluumy roiremyhÿ. Aõbina bina luumy iny witxira aõna aõna-di wii risñnymy roiremyhÿ, wideramy roiremyhÿ. ⁴ Tahe Deuxu iny tarasadu luuna, ruxetõena-wana inydeereny dehemynydeu, tii kia-ribi iny ritarenyre. ⁵ Kia aõna aõna wihikÿ iny riwinyrenyreki aõki, iny Deuxu ritarenyre, taluuna-di tahe iny ritarenyre, Jesuisi òraru-ki xiery heka Deuxu riwatÿmyranyre Tatyytybytyhy-di. Umytÿmyra riwahinyrenyre, riwasuhòrenyra. ⁶ Tatyytyby inydee riwahinyre Jesuisi Kristu iny biu-ò hedureki. ⁷ Kiawese iny riwaõbitinyrenyre taluuna-di. Katahe inyboho umytuedeõna ijödire. ⁸ Kia heka inatyhy rare. Ka aõna aõna biernanytyhykeu, tahe wadee awikre. Kia wese Deuxu ityhydÿdu mahādu aõwihihikylemy röhötinymyhÿke tule rewinymyhÿkemy. Kia heka aware. Kia iny riwiõhenanymyhÿre. ⁹ Ÿraxina itxÿte kai rÿýraxidÿõmy, iwyòdÿõmy, rybe jei jei-ribi irehemy mabekre, tule lahi òraru rybe-ribi. Kia rybe aõ aõkõ rare. Awi aõkõ rare, iny riwiõhenanymyhÿ. ¹⁰ Hâbuõ rybe òwe òwe-di ityhydÿdu rierynanykeki, aruru rybemy tamy marybeke. Kai inatxi rybemy marybekeki, tii rexiobitinyõkeki, tahe uritere aõna aõnamy tamydÿõmy. Tii òrarudu dori ratximyhÿre. Hâbu òbiti aõkõ. ¹¹ Tiile rieryre tuudÿdumy ratximyhÿre.

¹² Jiarÿ, Txitxiò, Atema-wana aõrysamy ariteönykre. Niõpõli hawã-ò wadee man-akre. Kowa arasõnykre ibutumy biu bedeu. ¹³ Zena, bede ywina erydÿdu, Apòlo-wana kai itÿinaren-y-ò biteönylebenyke aõmybo tamy biwahinyymyhÿke. ¹⁴ Biernanyke iny aõmysÿdÿwihikÿkemy rotÿnyymyhÿkemy. Kia wese aõbo rauhenyreri tamyreny ijödikre. Tai riwiõhenanymykre.

¹⁵ Ibutumy kaki jiarÿ-wana iny rybe weityhyna adee rewahinyrenyrer. Warybe biwahinyke ibutumy inyluudu ityhydÿdu mahādu-ò ibutumy adeereny Deuxu deysanamykre. Kie.

Filemo-ò Paulo Tyyriti Filemo-ò

¹⁻² Jiarŷ Paulo rare. Jesuisi Kristu òraru-ki ròtena-ki wâhâre. Tximòtxi iny seriore wese jiarŷ-wana adee Filemo-ò rybe rewahinyrenyre. Kai inyluunaren, iny wiòhenadŷýdu tate. Tule Afia-ò, rewahinyrer, tii iny wyòrenyô rare. Tule Arikipu-ò, rewahinyrer iny rybe tŷnydŷýdu-ki ijoîô rare. Tule ityhydŷýdu mahâdu-ò rewahinyrer, aheto dohodŷýna ijoî-ò wahe. ³ Ruxetöena ywina-wana Deuxu iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu iny iòlò ribi adeereny kanakemy watxireri.

⁴ Deuxu-ò rexitòenyereu, atxi, Filemo, wanohôti reamyhŷre. Tai umy rarybera. ⁵ Kai dori Jesuisi tetyhynyte, inyiòlò luumy, ityhydŷýdu mahâdu luumy atximahâte. Kia-ò raholamyhŷre. ⁶ Tule rexitòenymahâre kiamy jiarŷ rarybemahâre. Kai iny witxira-ò Deuxu aômydŷýnanamy belyykeu, Kristudeewimy bierynanyke. Kia inydeereny rex-itòenye Deuxu-ò. ⁷ Jiarŷ wadeysatyhyrer, kai dori aluuna iny witxira dee ratximyhŷre. Kia heka deysana nihikŷ ityhydŷýdu mahâdu-ò rare, tii riwawowesenymyhŷre.

⁸ Jiarŷ timy atxikemy adee ararybekeki, tule ke heka arateranyke. Jiarŷ dori aityhydŷýdu seriore rare. ⁹ Tahe aluudŷýna òraru-ki tahe adee arexitòenykre. Jiarŷ Paulo rare. Ròtenawo-ki jiarŷ roire Jesuisi Kristuluu òraru-ki. ¹⁰ Wariore wese dee rex-itòenyreri. Onesimo wariore wesemy redyreri Kristu tyhydŷýna-ò waribi umy wese kaki ròtenawo-ki rare. ¹¹ Tiu heka adee riwahinyômyhŷre tii dori juhuu awiòhedŷýdutyhy aôkô rare. Wijile tahe iny diwiòhenanamyhŷde adee wadee tule. ¹² Tii adee reteònyrer. Ixyby araòkesedŷýnyrer. Kai ixi-ki bimyke wawesemy, wadee dori tii awityhy rare. ¹³ Jiarŷ dori ixideele remyôre wawiòhedŷýdu kaki ròtenawo-ki Rybewihikŷ dohodŷý òraru-ki. Kia òsŷny adee awire. ¹⁴ Urile aôkômy marybekeki tii arimyôthy. Kai aô wadee bidiwahinykeki, kai ixi sohojile inihe biwahinykre. Waixitöena-ki aôkô. ¹⁵ Onesimo heka aribi irehemy rexijere ijô bededŷýnana witxirau, tahe wijile tiiemy abrysimykre. ¹⁶ Juhuu wesemy aôkô ihŷre deòdumy wahe, wiji aseriore wesemy heka rare. Tii heka waluuthyhy rare, adee tulekemy ityhydŷýdu wese wiluukemy wadee awire. ¹⁷ Kai wabiòwakeki, tii birybenyke iwese tiwarybenymyhyte wese. ¹⁸ Aô adee rasiranyreki, jiarŷ ariwyònykre teròwymy. Jiarŷ iximyna kaa retyyritinyre: Jiarŷ Paulo ariòwynykre. ¹⁹ Kai waòraru-ki ityhydŷýdumy atximahâte. Kia tahe adee tuu ararybeôtyhy.

²⁰⁻²¹ Warybe mynamy ta kai bòwidŷýkre Kristu òraru-ki, tai ta biwadeysanykre. Jiarŷ warybe rewahinyreriu, araeryre, waixitòedŷýna ratyre biwinykre. ²² Ijômy adee arexitòenykre: wasŷ waherina ahetowo-ki biywinykre. Deuxu-ò bexitòenykreki, tai jiarŷ aôhe-wana adeereny aròòsekre.

²³ Epafa wabiòwa ròtenawo-ribi adee riwehityhynanyrer (jiarŷboho kaki watximyhŷrenyre Jesuisi Kristu Rybe òraru-ki), ²⁴ tule Marku, Aristarku, Dema, Luka-wana rexiehityhynanyrer. Kia ibutumy heka Deuxu-ò aômysŷdŷýdumy roire.

²⁵ Jesuisi Kristu làhâna awo-ki ratximyhŷre.

Hebreu-ò

Tyyriti judeu ityhydýýdu mahádu-ò

¹ Juhuu Deuxu inytybyreny-ò rarybemy raremyhý. Deuxu rybe-ò ijohnadu-di tamy rarybere. Tule sôwemy aõna aõna witxira witxira rarybere tamy. ² Tahe ikonana wiji txuu inydeereny tariore diteónykemy rarybera. Tii rarybere tybyderòwymy. Iriore tahe ibutumy aõna aõna wedu rare. Deuxu iriore kia rarekemy rarybere. Tii tule juhuu bede widýýdu rare. ³ Tii Deuxu loosôna týnydýýdumy ratxireri. Deuxu wese-hyymy ihýmyhýre. Iriore, taryberuru-di, ibutumy aõna aõna rimymy roimyhýre. Iny òrarunareny riixâwididýýnomy rahudi, biu-ki Iòlò Deuxu ruruna weribi ronyre. ⁴ Iriore ranire niwihihýky. Tii dori ýjuratyre awityhyre. ⁵ Tiu heka ýjuõ-ò rarybeõhyymyhýre: —Kai wariore tate. Bohyymy wiji wâhâre. Ijõ ritidýýmy rýire, kawesemy: —Jiarý tybymy ararekre. Tii warioremy rarekre. (Kia tahe ýju-ò tii rarybeõhyymyhýre.) ⁶ Irioredela kabede-ki reareu ixityre ijõmy rarybere: —Ibutumy Deuxu ýju tuu realàkemy. ⁷ Ýjumy tahe kawesemy Deuxu rarybere: —Jiarý ýjuboho tahe yhy ele elewesemy retxiényre, wadeòduboho heòtyloosòwesemy retxiényre. ⁸ Tahe tarioremy kawese rarybere: —Wariore, Deuxulemy atxiteri. Kai ibutumy inyiolòhyymy rare. Aruru tuedeõna debònà dire. Wiwesemy nonana-di ibutu-ò atximahâte, òbitimy. ⁹ Òbitinaluumy kai atximahâte òraruna deramy tahe atximahâte. Tai tahe Deuxu, aDeuxu amahâdu ratyre awimy teleta adee riwahinyre deysana. ¹⁰ Ijõmy Deuxu rarybere tarioremy: —Kai Wanyrý juhuu bede widýýdu tate. Bede ibutumy tewinyte. Tule biuludu aõmydýýnana tewinyte. ¹¹ Kia bede aõmydýýnana ludu ibutumy rexihukemy. Kai tahe tiu atuedeõna. Iwese uwòhi retybyre wese, kia aõna aõna retybyke. ¹² Tule wesirahana rawerasemy roimyhýre wese ibutu tyy retybymyhýre, rawitxiradýýmyhýre. Kai tahe ixiwesehyy ahâte. Abede dýýnana tahe tiu itueötyhy. ¹³ Ýjuõ-ò Deuxu tiu rarybeõmyhýre: —Bodonyke waruruna weribi. Aòludu mahâdu ako-txi resemyhýkemy. Eòdumy rarekemy. Kiamy tahe tariore-ò rarybere. ¹⁴ Ibutumy ýju mahâdu Deuxu deòdu rare tyytyby wesemy rare. Deuxu diteónyde ityhydýýdu mahâdu wiòhedýýmy tule ibutumy biu-ò hedu mahâdu wiòhedýýmy.

2

¹ Tai tahe, waserioreboho, ityhyna rybe-ò rokoholarenyreki, tamy tahe rikimyrenykre rikityhynyrenykre. Tai tahe iribi tiu ròkòirenýtyhy. ² Ibutumy ýju rybe inaty-hyymy raremyhý. Ibutu òrarudu rimyre aõhõkýmydýýnana-ò irybe riywinyõreki. ³ Kia inatyhy rare. Tarasana rybe wityhy-ò rokoholarenýoreki, timybo inyboho rik-iòlonyrenyke. Kia rybe wityhy Wanyrý Jesuisile juhuu inydeereny relyyre. Idi tahe, ijohnadu mahâdu tuu rarybere tule. ⁴ Deuxu irybe myna rotýýnyre, ròbedeòbydýýnyre tai ròbedeòtiidýýnyrenymy tai Deuxu ruru ritýýnyre. Tule Deuxu Tatyytybythy iaõwidýýnamy ixideewimy inymy riubýtýnyre.

⁵ Ýju-dee aõkõ bede riwahinyre-kia iòlòmy rarekemy. Jesuisi-ò kia riwahinyre. ⁶ Juhuu inyõ rybe txiódýýnamy rarybere: —Ritina-ki kia rybe roimyhýre: —Aõbo heka hâbu tyhy riore rare? Tii aõ aõkõ rare. ⁷ Ijõ bededýýnanaõ Deuxu riore ýju-ribi tyhymy aõkõ ihýre. ⁸ Tahe wiji wowydyna tamy rawahire iwese iòlò dee iny riwahinyre wese, tamy rawahire. Tule ibutu wedumy rarekemy. Iny ruereny dee ibutu ihõrõ aõkõ òsana rare. Ibutu rurudu wese aõkõ iny ruereny-ki rýire. ⁹ Tahe inyboho Jesuisimy robirenryre. Tiile tuu ihýre. Urihimyò bede aõmydýýnana bedeu ýju-ribi tyhymy aõkõ Deuxu tii relere aõhõkýmy dýýnana rimykemy. Tahe rurure. Rubu riurihire inyderòwryrenymy. Tai tahe rataana raheto wesena Deuxu tamy riwahinyre dealàna-wana. ¹⁰ Deuxu riwinyre ibutu aõna aõna ixidee. Tii kõkeki, bede ihoõhyymy roike. Tii ityhydýýdu mahâdu ridymyhýre taloosònasy-ò, taijoimy. Tai tahe Jesuisi aõhõkýmy rotýýnyre Deuxudeewireki. Tarasana wydydumy heka wityhymy Deuxu

delede aõhõkõmy rotõýnyreki, tai awityhymy ròhonykemy tarasadudikemy. ¹¹ Òbiti widõýdu tahe òbitina mahãdu-wana wimahãdu wese roire. Wiwanale sohoji tybyribile doidenyde. Tai tahe raixýruõlemey Jesuisi seriõremy rininire. ¹² Ritina-ki rarybere: — Ani aritõnynykre waseriõreboho-ò. Dohodýna heto-ki àlànawiu-di adee ariwiunykre. ¹³ Ijõ Ritidýna-ki rarybere: Tii arityhynyhykyre. Ijõ: Kakile wahe watxireri, tule roire wariõre Deuxu diwawahinyde. ¹⁴ Iwese ibutumy inyumi wiwesele roire wese, tule Jesuisi umyõ rimyre, inyumi wesele, tai inywesemy rurukremy. Tai tahe rubu dinodumy rahaananyre, Diabo wahe. ¹⁵ Kia rubu mahãdu lau ruberumyhõre mahãdu, ibrebu iribi ritare. Kia mahãdu dori rububrebu deòduhyymy ihõrenyre. ¹⁶ Ÿju aõkõ ritakemy namyhõde, Abraõ riore riore ritakemy namyhõde. Tahe wiji tule ihõre. ¹⁷ Iseriore wese hyymy roirekemy ihõrenyre. Tii dori Deuxu Xiwena widõýdumy rarekemy inydeereny tai ruxetðena wahidõýdu òbiti tii ihõre. Ibutumy iny òraru òwydýñamy rýimyhõkemy. ¹⁸ Ibutumy ixiradýna mahãdu tii riwiõhenanonymymyhõre, ibutumy ixirana-di aõhõkõmy rotõýnymymyhõreki.

3

¹ Tai tahe, waityhydýdu seriõreboho, boholatyhyke Jesuisi rybe-ò: —Kaiboho dori tule bimybenykemy biu bede aõmysõdýýna. Jesuisi iny ityhydýýna Xiwena wahidõýdu wedu tyhy rare tule inatyhyna deòdýýna tyhy tii rare. ² Deuxu tii riwinyre Xiwena wahidõýdu wedumy. Tai tahe tii òbitimy riywinyre Moisesi riywinyre wese Deuxu sýmahãduy-ki raaõmysõdýñymymyhõre. ³ Jesuisi-ò tahe sôwemy wowydyna rawahikremy. Moisesi wowydyna ratyre rawowydynanykemy. Hetowidýdu iny riwowydynymymyhõre, hetoratyremy. ⁴ Ibutuheto iwidýýdu dire. Ibutu widyydu tahe Deuxu rare. ⁵ Moisesi Deuxu heto-ki òbitimy rybe riywinymymyhõre teòdu aõmysõdýñanamy. Tai tahe teòsidýýna ririre ijesenareki. Deuxu rybe týnydýýdu tahe Moisesi rare. ⁶ Kristu tahe Deuxu sýmahãdu wedu rare Deuxu riore rareki. Inyboho Inynyrýreny-ò ròkòtyhydýýrenykeki tuu rokoirekre. Tai iny brebuttereronymy iny raròsõnareny inatyhymy rakatximyhõrenykeki tahe Deuxu ijoí inyboho roire. ⁷ Kiawesemy tahe Deuxu Tyytybythyymy narybede: —Wiji tahe tamy boholabenyke aworený iòlududýýrenyõmy. ⁸ Judeu mahãdu wesemy aõkõ boibeke, tybyboho wesemy aõkõ wahe boibeke. Tiiboho dori tamy raujõmomyhõre bedero-ki Deuxu riurihirenyre. ⁹ Deuxu rarybere: —Aõbede wiwihičk rewinyre hâre, alabiereny riwaitxenanyrenyre tamyreny watxireri iny inatxiwaitue beòramy aõbedewiwihičk riraõmyhõre. ¹⁰ Tahe Deuxu rarybere: —Waky reamy tamy wâhâre. Tiu heka wawana ratxiõhyymymyhõre ryòbiti tamy retõnynyre hârele. Tawo-ki teòsahyymy ratximyhõre. ¹¹ Deuxu rarybere: Waky reatyhymy tai tahe ixidee resere, inatyhymy rarybere: —Tiu tiiboho elehyna bede-ò ralòõtyhy. ¹² Bexijebenymy waseriõreboho uritere awo-ò ròtedýýomy raykyitxýtena. Kia òraru-ki aDeuxutyhy-ribi irehemy bexilõhòrarienyheny aDeuxu tyhy dori irumy ratximyhõre. Tii inatyhy rare. ¹³ Txuõ txuõlemy wii biòbitinybenyke. Òraruna dori itxenadýýdu nihikõ rare. Tai tahe wiji kiamy botõýnybenyke. ¹⁴ Deuxu rikityhynyrenyhyymy rakatxirenkye. Irybe rikiywinyrenykemy rakatxirenkye iwese juhu rityhynyrenyra wese. Kia wesekeki, Kristu leinamy rakatximyhõrenyke. ¹⁵ Kiawesemy tahe Deuxu Tyytybythyymy narybede: —Wiji tahe tamy boholabenyke aworený iòlududýýrenyõmy. Iwese ihetxiu mahãdu riwinyre wese aõkõ boibebyneke. ¹⁶ Timahãdubohe roholare Deuxu rybe-ò iribi tahe wimy raòludure. Kowa Egito bede-ribi doimyhõde mahãdu roire. Moisesi tamahãdu-wana doimyhõde. ¹⁷ Mobohe Deuxu kyaradýýdure 40 wyra sôwe. Kia mahãdule bederahykile rexihure raòrarunyreki. ¹⁸ Moõbo Deuxu rarybere taelehyna bede-ò ralòõtyhymy? Rybe ywisidýýdukõdu mahãdu-ò rarybere. ¹⁹ Inyboho tuu rieryrenyre. Rirõnyrenyõremy rityhynyõrenyreki.

4

¹ Deuxu juhuu rarybere: —Inyõ taelehynabede-ò ralokremy. Inatyhymy heka aõmybo

rarybere rŷire. Inyō òsana kaibohoō tamy rehemynyōtyhy rityhynyōmyhŷrenyreki. Tai tahe bexityhynymyhŷbenyke kia-ò. ² Inydeereny tahe Rybewihikŷ tŷmyra ròhònymy roimyhŷre, iwese Moisesi mahâdu-ò ròhònyre wese. Tamyreñy tahe awityhymy aôkô tamy rôhôtinymyhŷre rityhynyōhyymyhŷreki. ³ Deuxu tyhydŷdu mahâdu raloke taelehyna bede-ò. Deuxu dori rarybere: —Jiarŷ inatyhymy anarybede. Iny rityhynymyhŷrele tamy ralokre. Deuxu kiamy rarybere: —Taelehynabede tamy rewinyre xiery juhuu bededŷnana rewinyry roireu. ⁴ Inyboho rierymyhŷrenyre tii riraðomyhŷremy Ritidŷna roireki: —Deuxu taelehyna-ki ele rihynyre debòinatxitxu bededŷnanamy. Taaõmysdŷna ibutumy rahure aôbo riwinykemy idi raremyhŷ riwinyre. ⁵ Ijô rybe tule kia-wana roire: —Tiu ralòdtyhy waelehyna bede-ò. ⁶ Tuu heka Deuxu rarybere inatyhy raremy. Ijô mahâduo ralòmyhŷre Ijô mahâduo ralòrenykre. Moisesi mahâdu tahe ralòore Deuxu rybe riywinyoreki. ⁷ Wiji bededŷnanamy heka Deuxu rarybereri. Kia rybe rare iwese Davi rarybere wese: —Wiji tamy boholabenyekeu, aworený iòlududŷrenyômy. ⁸ Josue ridyre Moisesi mahâdu Suwitxira-ò. Kasu tahe kabede aôkô rare Deuxu elehyna bede. Deuxu idihyy tuu rarybemy ihŷre. Wijina ròtena bededŷnanamy Deuxu rarybemyhŷre. ⁹ Tai tahe Deuxu mahâdu dee elehynasu bede roimyhŷre. Deuxu elehynatxu wese heka rare, iwese Deuxu debò inatxitxu-di rexielehynyre wese. ¹⁰ Iwese Deuxu raelehynanyre wese raelehynanyre inyboho taaõmysdŷna-ribi, inyboho rukururenkyre. ¹¹ Awityhymy rokoireke tamy rikironyrenykemy tule. Rekeixijerenyke. Deuxu rybe rikiywinyôrenykeki iwese judeu mahâdu wese rikironyrenyôtyhy. ¹² Ibutumy Deuxu inydeereny rarybere iruru dire. Iwese mayrehe wiòtxureemy rŷrira wese Deuxu rybe rare. Inyrayky wydyna riòròmyhŷre, ôhôti wydyna-wana. Mayrehe rayky riraynymyhŷre aômybo inyrayky Deuxu ibutumy rierykemy. ¹³ Ibutumy Deuxu rierymyhŷre inyraykyreny. Iny Deuxu-reny irumy ihŷre. Ibutumy aôna aôna tamy itŷnyhŷkyle rare. Aô heka iwasi aôkô tamy rare. Ikonanau ilau ibutumy aôhebo iny rotŷnzymyhŷrenyre rikitŷnynyrenykre.

¹⁴ Jesuisi Deuxu riore iny xiwenadŷdu tyhy rare. Tii rare biu-ò iny wiòhedŷymy. Tai tii rikityhynyrenyhyymyhŷke. ¹⁵ Tii iny aôkônarený rierymyhŷre; ixiradŷna rierymyhŷre tai iny riruxetönenyre. Tii kabede-ki tiu heka raòrarunyôhyre, ixiradŷna hârele. ¹⁶ Tai tahe rekexiterenymy rekexitönenyrenyke iny iòlöreny rynana-ò. Tai tahe ruxetöena sôwemy inydeereny kidiwahinskyre. Bedeòbyna kidiôkre tuu rokorurenkyre.

5

¹ Hâbuõ Deuxu rimyre xiwena widŷdu mahâdu wedumy rarekemy. Tii ibutu iny deròwymy Deuxu-ò rybedumy raremyhŷ. Tii iny uriõnosõna Deuxu-ò riwahinskyre. Tule òraruna brò-ki xiwena tamy riwahinskyre. ² Tii dori hâbu rare tamahâdureny-ò dori ywina-di ixi-ki ratxireri iòrarurený rierymyhŷreki. Imahâduo ibedeeryõre ijô tahe reòsamyhŷre tiiemy aôna aôna bina riwinyhyymyhŷre. ³ Tai tahe xiwena riwahinyhyymyhŷre tamahâdu òraru-ki tule ixiòraru-ki. ⁴ Inyô ixideewimy aôkô xiwenawidŷdumy raremyhŷ Deuxudeewi xiery tahe tuu rareke. Deuxu tamy rarybemyhŷrekile tahe tuu rŷike. Iwese Araõ-ò Deuxu rarybere tuu rarekemy. ⁵ Tahe Kristu tule reximyôhyre xiwena widŷdu wedumy rarekemy Deuxu tuu rimymy rarybere: —Kai wariore tate wijile kai inihe anatara. ⁶ Ijô ritina-ki ijô rŷire: —Kai xiwena wahidŷdu atximahâte urenana. Xideki xiwena wahidŷdu wesemy atximahâte. ⁷ Jesuisi kaki raremyhŷ hâbu wesemy irubertynomy rexitönenymy realàmyhŷre. Rahinymy riajuamy Deuxu-ò rarybere. Tii heka Deuxu rityhynyre tai tamy roholare. ⁸ Deuxu riore heka tii rarehârele tahe aôhôkŷmy rotŷnzymyhŷre. Tai tahe ròeryre rybe ywidŷmy. ⁹ Tii heka raòbitinytyhyre. Tai tarasana widŷdu rŷimyhŷre iywidŷdu ityhydŷdu mahâdu dee. ¹⁰ Deuxu dori tii rimyre xiwena wahidŷdu wedu rŷirakemy Xideki wesemy.

¹¹ Sôwemy tuu adee ararybekemy watxireri. Urile adee isirare ierysyna, teeryôhyymy taholamahâte. ¹² Kaiboho ihetxiu tetyhynytenyte. Tahe inyô

bibedeerynybenyke. Ihāre tahe teernanyōhyymahāte. Ihyymy texiòkesedŷnyta tai tahe inyō anaernanykemy adi ratxireri timybo ityhydŷdu-ki tatemahāmy. Juhuu erydŷna wahe. ¹³ Tohouā howtòdu weselemy atximahātenyte, ityhydŷdu aōmydŷnana teertyhyōmahātenytek, rybeerysydu òbiti aōkō atximahātenytek. Kaiboho taumynyōmahātenyte iwese ityhydŷdu mahādu rŷirawesekemy. ¹⁴ Deuxu erysynatyhy inyumi rŷsŷna wesemy roire. Aōbinahakŷ aōwihihŷk erysyduôle kia rŷsŷna roire, tiboho dori rierymyhŷre aōbo awire aōbo ibinare, tuu rotŷnyrenyre aōbo awireki.

6

¹ Tikiemy juhuu Kristu rybetyhynamy araernanymahāre. Rekexitōmonyrenyke. Iwixira erysyna rikieryrenykemy. Tai tahe rakaumynyrenyke ityhydŷdu tyhymy ityhydŷdu rurudŷna-di. Inyō rarybemyhŷre. Iny raòbitinymy ratxike xiery iny ratakemy ihŷre. Kia aōmydŷnana reerydŷnanyōkre tahe. Iny rityhynymyhŷkekile iny ratake. ² Ratisebenamy heka anaernanyōkre, tule debòlidisnamy, tule rubu-ribi ixixanamy, tule bede konana ritxuakre txumy ibutumy heka tuu ararybeōkre. Tii heka juhuu erydŷna rare. Kaiboho dori teertytenyte. ³ Wanyrŷ dee wikeki tahe iwixira erysyna heka ariwiuronykre. ⁴⁻⁶ Inyō biu-ribi loosona wāhidŷna riurihimy ritakeki. Deuxu Tytybytyhy aōmydŷnamy ijō ritake wana, Deuxu rybe riurihike wana, kowa bede wihihŷk ruru rieryke wana. Tii ibutukeki tahe Deuxu-ribi tahewo-ò dòòsede inaty-hyna ririre. Isiratyhyhyre ixityre ròte taòraruna Deuxu-ò relyyôtyhy. Tii dori Deuxu riore ixityre itxeònihikŷ-ki ritidire, inyru-ò ritidire ibinamy rarybemyhŷre. ⁷ Biu heka suō risebenymyhŷre. Òwòruty iribi ritxuhudŷnomyhŷre tòbòròdŷdu-ò. Aōratybo raratynykeki tahe Deuxu bedeòbydŷna kia rare. ⁸ Tahe edeweweju kidiwahinykeki, awiõre heka inydee kia sumy ibinamy rarybere. Urile roomyhŷre. Kia suu tahe iny ityhyna ririre mahādu wese rare.

⁹ Kiawese jiary urile rarybereri. Ihārele tuu aōkō umyreny rahōtinyrer. Inaty-hymy rahotinyrer kaiboho aō òbiti tewinymahātenytemy. Iwese tarasana mahādu weselekemy kaiboho ahātenyte. ¹⁰ Deuxu dori òbitityhy rare. Kaiboho tamy taaōmysŷdŷnihikŷmahātenyte tai aribireny tōhōti rosaôtyhy. Iwese Deuxu-ò aluunareny teteosinyta wese ityhydŷdu seriore tewiòhenanytenytek iħāre tadi-wiòhenanymahāte. ¹¹ Wiluu hyymy boibeke bede dŷnana konana-ò. Tuu raruhyymahāre. Tule iny rarosonareny-di mohōtinybenyke. ¹² Tai tahe ityhydŷdu aōmydŷna irisirenyōmy boibeke. Òbiti widŷdu ieles ele aōkō rare. Rityhynyreri Deuxu wahisidŷna ritakremy iwese Deuxu rarybereki. Kaiboho òbiti widŷdu mahādu wesemy ahābenyke.

¹³ Deuxu Abraō-ò rarybereu, inatyhymy ixideele rarybere. Inyō dori Deuxu ratyremy ratxiōmyhŷre. ¹⁴ Kawesemy rarybere. Deuxu tiiemy ixirybe riwinhyymyhŷre Inaty-hymy anabedeòbynykre, idi anaixijuradŷnnykremy tai ariokoreō rasōwekremy. ¹⁵ Tahe Abraō riraōmyhŷre, raeleeleōmy. Idi Deuxu tarybe myna rotŷnyre. ¹⁶ Inatyhymy aōmy inyō rexirybenykreu aōmy rarybekre. Kai tahe aō ijyy riixāwididŷnomyhŷre. ¹⁷ Deuxu tule ixidee rexirybedŷnyre inatyhy rybe-di. Tai rybe tarasadu mahādu rierymyhŷre Deuxu rawitxiranyōtyhy. ¹⁸ Inatxi aōmydŷnana iny rieryrenyre. Deuxu rarybere-wana tiu raruiōtyhy. Tai tahe inyboho inyrarosonareny rimymyhŷre. Iny ixiwòtena-ò ralōmyhŷre tarasana-ò ralōmyhŷre wese. ¹⁹ Inywo-ki inyrayky wiòhedŷdu ijōdire hāwōjurasa rimymyhŷre wese iny roire Jesuisi koludu wesemy inydeereny ralōmyhŷre wesirahana webòrō-ribi, Deuxusŷ wahe. ²⁰ Jesuisi juhuu ralore tai. Tai tahe Jesuisi Xiwena wahidŷdu wedu rŷihyykemy Jesuisi tahe Xideki axi weseō xiwena wahidŷydure.

7

¹ Xideki tahe Salē hāwā iòlō rare. Deuxu Tyhydŷdu Xiwe wedu rare. Abraō heka aōbina ritara. Xideki ròhonyre itxi reakemy, tahe ribedeòbyrybedŷnyre. ² Tai Abraō tamy riwahinyre ibutu aōbina aōmydŷna-ribi, debòwiō-ribi sohoji riwahinyre, Xidekini

tahe òbiti Iòlò rare iwitzira rybe-ki. Salē hāwā Iòlò tahe ywina nodu rare iwitzira rybe-ki.
³ Tybyõre, iseõre, isyõre. Tii heka itxu ròhonyõhyyre tule bedekanaõhyyre. Tii heka Deuxu riore weselemy ihÿre. Tii Xiwena wahidÿdu urenana ratxihyymyhyre.

⁴ Kaiboho mohõtinybenyke timybo tii aõnityhymy raremyhydi. Abraõ intybyreny tamy diwahinyde: debòwiò aõmydÿna-ribi sohoji tamy riore. Iòlò taòludu aõbina aõbina aõmydÿna-ribi tamy riore. ⁵ Xiwena wahidÿdu mahãdu Levi sÿriore mahãdu-ribi doidenyde. Tamy bede ywina riywinymy riteõnyre debòwiò-ribi sohojina ritakemy iny-ribi. Taijoityhy-ribi. Tiiboho dori Abraõ sÿjioiluduõ tule roire. ⁶ Xideki tahe Levi sÿjioiludu aõkõ rare. Ihârele tahe Abraõ tamy debòwiò-ribi sohojina riwahinyre. Xideki tahe bedeòby rybe-di heka Abraõ rirybedÿnyre. Abraõ juhuu ityhydÿdu rare Deuxu dori tamy ityhyna rybe riwahinyre. Xideki tahe ityhythy rare. Aõhe inatyhy? ⁷ Bedeòbymy rybedÿdu aõnityhy rare. Moõbo rarybemyhyre ratyre aõnityhy rare. Ibutumy kia rierymyhyre. ⁸ Levi xiwedÿdu mahãdu hâbumy ituerenye. Xideki tahe ruruõhyy ihÿre. Kia ritina-ki roimyhyre. ⁹ Levi debòwiò-ribi sohojina tarasadu rare. Ihârele tahe Abraõ teròwymy debòwiò-ribi sohojina riwahinyre. ¹⁰ Levi dori natibiencyde, ihâre Abraõ-ki ratxihyhý iu witxi Xideki-wana witxi reareu.

¹¹ Bede ywina rybe xiwedÿdu mahãdu-wana iny rataôthy. Tai tahe iwitzira xiwe wahidÿdu inyboho riijemâhârenye. Araõ ijoi ribi aõkõ nade, Xideki nade wese tahe Kristu nade. ¹² Xiwena aõmydÿnana rawitxitrakeki, tule rybe bede ywina rawitxitrake. ¹³⁻¹⁴ Inynyrÿ tahe Levi xiwewahidÿdu mahãdu-ribi aõkõ nade. Tii Juda mahãdu-ribi nade. Tiiboho heka tiu xiwewahidÿdu mahãdu-ki riwihedÿõhyymyhyre. Moisesi dori tamy kia aõmysdÿna riwahinyõre. ¹⁵ Kristu iwitzira xiwewahidÿduõ ròhonyre Xideki wesemy raremyhy. Tuu heka teerytenye. ¹⁶ Tii heka bede ywina rarybere wesemy aõkõ nade. Tahe iwitzxi rare. Tii umy witxira tuedeõna-di nade. Kia ruru òraru-ki nade. ¹⁷ Rybe riti-ki rÿire, Kristumy rarybereu: Kai xiwewahidÿdu mahãduõ tate Xideki wesenamy ahâte. ¹⁸ Aõmydÿna tyby rawitxitradÿyre awimy aõkõ dori rare. Irurudimy aõkõre dori rÿire tarasana wiòhedÿmy aõkõ. ¹⁹ Kia iny riòbitidÿnyre aõkõ. Wiji tahe raròsôna wihiķ ròhonyre inydeereny Kristu dori Deuxu-ò inatyhymy iny ridymyhyre. ²⁰⁻²¹ Deuxu rexirybedÿnyre inatyhymy Kristu xiwena wahidÿdumy rarekemy. Tahe iwitzira xiwenadÿdumy aõkõ kiawese narybete. Kristu-ò tahe Deuxu rarybere: —Deuxu rexirybedÿnyre. Tiu rawitxitranyôtyhy arybe. Kai xiwena wahidÿdu atximahâte urenana. ²² Tai tahe Jesuisi riòludunyre wijina aõmydÿnana tÿmyra. ²³ Xiwedu sôwekemy idi ròhõtinymyhyre, ijõ rurumyhyreki. Ijõ tahe teròwymy ralòmyhyre. ²⁴ Jesuisi tahe xiwena wahidÿdu mahãdu-ribi ròhonyôtyhy. Kristu tahe aõu aõu ratxihyymy rarekre. Tai ixiwe òlõdÿnamy aõu aõu iweselemy rarekre. Ijõ-ò tiu raôthy. ²⁵ Tai tahe moõ Deuxu-ò Kristu-di kanakeki, tii tahe Jesuisi ritalekemy ratxihyhyre. Tii dori Deuxu-ò inydeereny rexitõenyhyymyhyre.

²⁶ Tii dori iny deròwymy rarehyymy rareke Deuxu sÿdee. Jesuisi biu-ki ronymyhyre Deuxu-wana. Sÿwihiķ worana bedehesina-ki ronymyhyre urenana. Tai tahe tii xiwenadÿdu wedumy inyboho rurumyhyrenye. Tii òbiti rare, tyrare, iòraruna-ki aõkõ, òrarudu mahãdu-ribi hitximy. ²⁷ Xiwena wedu txuõ txuõlemey xiwena diwinymyhyde juhuu taòraru hetydÿnamy riwinymyhyre idi tahe ibutumy inyòraru hetydÿnamy riwinyre. Jesuisi kia Xiwena wedu wesemy aõkõ ihÿre. Tii xiwena wahidÿdu mahãdu-ribi lahitxi rare. Sohojihyy dori xiwenamy rexiwahinyre rubu-ò ikonana xiwena wahe. Tii txuõ txuõlemey aõ rubu xiwe wesemy riwahinyõre, iwese iwitzira xiwedÿdu riwahinyre wese. Juhuu taòraruna òraru-ki raxiwenyre idi iny òraruna òraru-ki raxiwenyre. ²⁸ Bede ywina hâbule ritidire xiwena wedukremy. Hâbu tahe iruruõre idi tahe sohoji rybeôthyhy bede ywina hewomy nade. Kia tahe Deuxu riorele tuu risyhyre, tii òbitityhyreki.

rare. Deuxusyle iyrubudýdu rare. Kia hābu aōkō riwinyre Deuxule riwinyre. ³ Kristu iheto raroowo-ki Deuxu deewina riwinymyhýre. ⁴ Kristu kabede-ki ratxikeki tii xiwena wahidýduōmy aōkō ratximyhýke. Kabede ludu dori bede ywina rybe riritinymyhýre wesemy riwinymyhýre. ⁵ Tiiboho biu aōmydýñana wesemy urihimyòlemy aōna aōnamy rotynymyhýrenyre. (Deuxu Moisesi-ò riteòsinyre aōwesemybo teàlàná heto-ki raremyhý. Tai tahe Moisesi riwinykemy timybo riteòsinyre wesemy hāwālò ratyy-ki riteòsinyre.) ⁶ Kristu tahe iwitxira aōmysýdýñna iaōmysýdýñnare. Bede òtiidýña urenana heka Kristu aōmydýñana ròimyhýre bede ywina widýdu aōmydýñana ratyremy ihýre. Kristu tahe bede ywidýña týmyra riwinyre Deuxu iny-wana heka widee rilorore. Deuxule rarybere tahe juhuu-ribi awityhyre irybe. ⁷ Juhuu bede ywidýña awi aōkō rare. Awikeki tahe ijō týmyraõ ròhonyötyhy. ⁸ Deuxu dori ihetxina-ki tamy awimy aōkō ihýre. Kawesemy dori rarybere: —Tsuõ kanakreu tahe, bede ywidýña týmyra aritobinskykre Juda sýmahádu-wana judeu sýmahádu-wana. ⁹ Bede ywidýña týmyra ihetxina-ribi iwitxira rarekere. Ihetxina retobinyre tybyreny-ò. Iu Egito-ribi retareu, retobinyre. Tiiboho bede ywidýña týmyra-ò rieryöre. Tai riywinyöre bede ywidýña. ¹⁰ Kiawese bede ywidýña týmyra rarekre, Wanry Ðeuxu rarybere: —Wabede ywina iraykywydyna-di ariritinykre iwo-ò aritidikre wabede ywina. Jiarý iDeuxumy ararekre, tule tiiboho wasý ijoimy roirekre. ¹¹ Kia tsuõ rahukredi tahe ibutumy riwaerykre tasõmo-wana, tanihiký-wana. Tiu wii riernanyötyhy Wanry Ðeuxumy. ¹² Ruxetðøena tamy ariwahinskykre taòrarutedenamy. Iòrarureny ibutumy wanohõti iribi rosakre. ¹³ Bede ywidýña týmyramy Deuxu rarybereu, ihetxina retybyra raseruserunyra. Taita awiõra heka.

9

¹ Juhuu bede ywidýña-ki bede rybe ritina rýimyhýre Deuxu-ò deàlàná timybo rawahinskykre. Tule rýimy raremyhý tykyheto bederahy-ki. ² Iwo-ki inatxi raream y rýimyhýre. Juhuu irareasana-ki Deuxu iòhònásy heka inire iwo-ki tahe adýñ loosóna rýimyhýre. Tule tii paõ brebuna deòtena òwòrubesetyre-ki rýimyhýre. ³ Tyky ijòtòbóna hewo ludu rareasa tahe Deuxu sýle inire. Òkòsy nihiký rihtxinyre ijô-ribi. Tule tahe òwòruwodýñrýire womati týrýrýhýkýle ihetyre. Iwo-ki tahe xiwena deòtena. Tai riwosinymyhýre týnyre reakemy. ⁴ Òwòrudýñrawo-ki tahe womati týrýrýhýký butxi riore ibòbese-di rýire, iro-ki ihina rýire mana ta irybereny-ki inire. Tule Araõ hoju rýimyhýre tai ruhunymy raremyhý. Tule bede ywidýña riti mana tyre-ki tai roimyhýre. ⁵ Tule iratyy tyre-ki rýimyhý ÿju ritxoo inatximy. Teubrorodile tahe riwòmyhýre. Òwòru wodýñ ratòbóna tikibo Deuxu iny òraruna riixâwidýñnymyhýre wahe. Tahe tuu rýbeõnyrenykre kia aōmydýñana tai rýiremy. ⁶ Kia ibutumy rexihureu xiwena wahidýdu mahádu ralòmyhýre juhuu rareasanawo-ki taaōmysýdýñna tyhy widyymy. ⁷ Ihewoludu rareasana-ò iwedule ralòmyhýre. Beòra bededýñana sohojimy sohojile tamy ralòmyhýre. Iròdu riwymyhýre ihälubu ritxiwikemy xiwenamy. Taòraru-ò iny witxira òraru-ò tule. Inyòraru-ki tii mahádu aōna aōnamy rotýñnyrenyre rex-iyeryrenyöhyylem, kiabro-ki. ⁸ Deuxu Tyytybytyhy kia ijyy-di iny ribedeerynymphýre. Juhuu tyky heto rýireu, inybohoõ heka Deuxu iòlõnásy-ò ralòõmyhýre. ⁹ Kia heka wijina bedeerynare. Juhuu dori xiwena witxira witxira wahidýña witxira witxira uriõno rare. Kia urile iwahidýdu iwo irayky-wana riòbitinyöhyyre. ¹⁰ Juhuu ludu aōmydýñana bede ywinale rare. Rawitxitrakekile tahe ròhonyke. Tii tahe rýsýna bede ywinamy rare, monatyhy bede ywinamy, aōna aōna surona bede ywinamy. Iny kia bede ywina ibutumy rityhynykemy rýimyhýre.

¹¹ Kristu dehemynydeu, iu tahe rawitxitradýyre. Kristu Xiwena wahidýdumy ratximyhýre. Tai tahe ibutumy rawitxitradýmy roimyhýre. Tii ralòmyhýre tyheto týmyra-ò. Itýmyra tahe biu-ki rare. Kabede-ki aōkō ihýre; hābu iwidýdu aōkō rare. ¹² Kristu ralore Deuxu Tyytyby sýnawo-ò tahälubu òrarukile ralore. Sohojihyyle ralore iny tarasanarenymy inydeereny riwahinskykre. Iròdu hälubu-di aōkō ralore,

broreni riore-di aõkõ, budoeni hälubu aõkõ wahe tahälubudile. Tai iny tarasanareny rimyhyyre. ¹³⁻¹⁴ Juhuu budòe broreni Oriore hälubu-di raxiwenanyrenyre. Broreni bryby riubýtýnyre iny tyre-ki iaõsusu-ribi rahòkemy. Juhuu xiwena iny taõraru-ribi risuhòkeki, iratyre tyhy Kristu hälubu iny risuhòke. Tai iny raykybina bina ritamyhýre tule inywo aõ aõkõ rare, ritamyhýre. Idi tahe iny Deuxu irumy ratximyhýre dee wimyri kiwinyrenykre. Tii òbitimy ihýre iny dee rurureki. ¹⁵ Kristu tahe bede ywidýyna týmyra wedu rare. Tai tahe ibutumy bede ywidýyna týmyra mahädu namyhýde ibutumy aõmybo rarybere ritakemy. Tii dori rurure iny òrarurený dire-ki ihetxiu bede ywina aõmydýñana rýimyhýreu, tii rubu-ò rexiwahinyre. Tai inyboho òraruna-ribi rexitarenyre. ¹⁶ Inyõ rurumyhýre-wana tii iny dee ritinaõ ririmyhýre kia ritina rarybere: —Moõbo taaõna aõna riwahinymy ririkre. Iny rururemyhýre xiery tahe, ritina awi rare. ¹⁷ Kia ritina aõ aõkõ rare iwidýýdu tyhy irumy ratxikeki, rubumy roimyhýrele ritina aõ rare. ¹⁸ Tai tahe juhuu bede ywidýyna ijõ hälubu txiwixina dire. ¹⁹ Moisesi Deuxu bede ywina wahidýý rahudi, tii bede ywina tyre ritxiwire, iny ratytyre riubýtýnyre budoeni hälubu-di broreni riore hälubu-di bewana riurinymy riubýtýnyre. Tule budòe siratykysò-di riubýtýnyre. ²⁰ Iu tahe tuu rarybere: —Kia bede ywidýyna týmyra hälubu rare. Deuxu wadée rarybere kaiboho bityhynykemy. ²¹ Tule tykyheto-ki hälubu riubýtýnyre deàlana aõmydýñana-ki ²² Bede ywina rybe ditynynyde ibutumy hälubu-di risebenyre, hälubu txiwixina ihoõkeki òraruna rexihuõtyhy.

²³ Kabede aõmydýñana biu aõmydýñana wesele rare. Tai tahe Kristu tahälubu-di kia ibutumy risuhore. Tai iratyre tyhymy ihýre. ²⁴ Kristu heka templo hãbu widýyna-ò ralõõre. Kia tahe inatyhy heto aõkõ rare. Biu-ò Kristu ralore Deuxuko-ki kia tahe isýtyhy rare. ²⁵⁻²⁶ Tii sohojihyyle heka rare iny òrarurený riixäwididýñykemy rubu-ò rexiwahinyre. Xiwena wedu wesemy aõkõ ralõre. Kia xiwena wedu aõu aõu beõralemy hälubu-di rara xiwemyhýre. Kristu tahe sohoji hyyle rubu-ò rexiwahinyre. ²⁷⁻²⁸ Iny rurumyhýre sohojihyylemy idi tahe Deuxu ywisidýyna hitxinatxu kanakre ibutu iny. Kristu rurure sohojile sõwemy iny òraru ixityre riatykemy. Inyõ tamy retehemy riraõmyhýre wana, tamy ixityre kanakre òraru ixäwididýñamy iny tarasanarenymy.

10

¹ Juhu bede ywina rybe urihimyole iny ribedeerynyre Kristu aõmydýñamy. Bede ywina itýnytyhymy aõkõ iny dee roire aõmybo Kristu inydeereny riwinykre. Ubõrõrõna wesemy inydeereny dobephede bede ywina. Tai tahe tiu iny riõbitinyõtyhy xiwena-di reamyhýre beõra ihyymy aõkõ. ² Aõkõkeki beõra beõrau idi reaõtyhy. Aõkõkeki sohojihyylemy xiwena riwinykre. Sohoji bede dýñnanadile òrarurený rexihuken. Tahe aõkõre beõra ihyymy aõkõ xiwena-di reamyhýre. ³ Tai tiiemy òraru-di hyy heka röhõtinymyhýre. ⁴ Broreni hälubu, budoeni hälubu òraruna rahuõtyhy. ⁵ Tai Kristu kabede-ò dehemynydeu, rarybere: —Deuxu, broreni hälubu budòe hälubu adee awimy aõkõ ihýre. Tai tahe waumy teywinymy ahâte axiwenamy aroikremy. ⁶ Kai heka awimy tai tahaõhyyte iròdu hälubu xiwena-ki òraru tuedenamy. ⁷ Tahe jiarý rarybere: —Betehe inihe waumy rubu-ò rewahinyraò iwese ritidýyna rybe roimyhýre wesemy, adeewina ibutumy arityhynykre wahe. ⁸ Tai Kristu juhuu rarybere: —Deuxu, broreni hälubu budòe hälubu adee awimy aõkõ ihýre. Tai tahe waumy teywinymy ahâte axiwenamy aroikremy. Kai heka awimy tai tahaõhyyte iròdu hälubu xiwena-ki òraru tuedenamy. Kia rarybere bedeywina rybe hârele. ⁹ Tahe ixityre rarybere: —Deuxu kakile watxireri adeewimy ariwinykemy. Juhuu bitake xiwena ihewoludu ritidikemy, Kristu xiwena wahe. ¹⁰ Kristu rurure iny òraru-ki. Ixiwena sohojilemy rýire tuhyy ramyhýre Deuxu deewina wahe. Kabede ywidýyna tahe itýmyra ihýre. Tai tahe iny riõbitidýny hyy rarekre. ¹¹ Xiwedýýdu txuõ txuõlemy rixiwenanymyhýre. Tii tahe tiu iny òraruna ritaõtyhy. ¹² Jesuisi tahe sohojihyylemy òraru xiwena riwinyre. Iny òrarunarený riixäwidinymy rahudi Deuxu rurunawe-ribi ronyre, riwowydynamyhýreki. ¹³ Tahe Kristu riraõmy ronymyhýre. Taõludu ruru iribi ritakemy tawarawo-ò Deuxu

ritidikemy. ¹⁴ Jesuisi dori sohoji xiwehyy-di, iny riòbitidýnyhyymyhýre. ¹⁵ Deuxu Tyytybytyhy tule kiamy rarybere. Kiawese ritidýña roire: ¹⁶—Kiawese bede ywidýña týmyra rarekre. Wanyrý Deuxu ijömy rarybere: —Wabede ywina irayky wydyna-ki ariritinykre, aritidikre wabedeywina iwo-ò wahe. ¹⁷—Idi ixityre rarybere: Ruxetðena tamy ariwahinskyre iòrarutuedenamy. Iòrarureny ibutumy wanohõti-ribi rosakre. ¹⁸ Òraru wanohõti-ribi rosareu, idi rehureu, tiu xiwena rýiötyhy tuu rahukemy.

¹⁹ Katahe, waseriore, rekexiuwaresemy rikirónyrenykre Deuxusý-ò. Tamy rekex-itòenyrenykemy Jesuisi hälubu dejuxuna òraru-ki sohojile rikirónyrenykre. ²⁰ Jesuisi dori rytymyra riraynyre Deuxu-ò wesirahana yra-di ralökemy. (Iwese xiwedýñdu wedu ralòmyhýre wese, inyboho wiji ralorenyke.) ²¹ Tule iny xiwe wahidýñdu nihiký ijödireny Deuxu heto-ki. ²² Tai rikitehemynyrenykre inyraykytyhy ywinakemy inatyhynatyhymy òbitinatyhymy nohõtimy, rati betyhy ixâwina-di sebena-di inyumyreny. ²³ Inatyhyna rikirubunyrenyke inyraròsnareny wahe. Aõbo Deuxu inydeereny riwahinskykemy rikiraðrenyke. Tii dori inatyhy rare. ²⁴ Tule widi rököhötinyrenyke wiluurenymy rakatxirenkykemy wiwiòhedýñmy rakatxirenkyke. ²⁵ Uritere ixihitxitdýñmy tamy beahyy rakatximahärenyke. Ijö dori dohodýña-ò noderamy reamyhýre kia awi aõkõ rare. Inyõ ryribi rexidòrarienymyhýkeki, tamy rakarybemyhýrenyke kòdòòsekemy ixypy. Inynyrýtxu dori iòhomy resera. Tai tahe sôwemy ròkoteòsidýñymyhýke.

²⁶ Iribi inyboho inatyhyna ibutumy rieryrenymy rahudi, tahe kia härele heka òraruna-di rariamyhýkeki, òraruna xiwena roiömyhýre inydeereny iny òraruna tarasana wahe. ²⁷ Kia-ribi tule brebu rýimyhýre Deuxu ywisidýñnatxu lau. Deuxu heòty ratyradýñdu lau ruberumyhýre. Kia Deuxu òludu rahukemy rýimyhýre. ²⁸ Ruxetðena-di aõkõ inyõ rurure Moisesi bede ywina riywinyõreki. Itxeredu inatxi ada inataõ-di aõbo raryberenykemy. Tai rirubunyre. ²⁹ Kia-di dori mohötinybenyke. Inyõ Jesuisi rybe-di risinykeki, iratyremy ibinatyhymy rarekre tamy. Tii sôwetyhymy aõhõkýmy rotýñykre ibutu ratyre. Inyõ Deuxu Tyytybytyhy ruxetðena aõ aõkõmy idi röhötinyre ibinamy tuu rarybemyhýre. Jesuisi hälubu aõ aõkõmy idi röhötinyre ibinamy tuu rarybemyhýre. ³⁰ Deuxu kia rarybere: —Txiohe iny òwydýñdu jiarý rare. Iny my jiarýle arexiòwynykre. Inyboho rierymyhýrenyre kiamy rarybemyhýre. Tii kiawese rare. Tule ijömy rarybere: —Inynyrýle taijoi-di ywisidýñna-di riywisidýñnykre. ³¹ Deuxu irumy rare. Tii brebuna-di tyhy rareke. Iu iny tamy ibinakeki, tii dori idi rehuke.

³² Juhuu Kristumy teerytenyteu, awimy heka ahätenyte. Kia-ribi õhõti losarenymy. Kristu òraru-ki aõhõkýmy tatýñytenyte. Ihärele tahe Kristu-wana hyy toitemahã.

³³ Inyõ umyreny robireu, tai akiren y rutxuenyre, tule akiren y òhòte itamadýñnyre. Ityhydýñdu seriore mahädu inyõ aõhõkýmy risýnyreu, kaiboho tewotðenytenyte.

³⁴ Inyõ ròtenawo-ò ridykeki tai tewotðenymahätenyte. Inyõ ahõrõ-di rawasinyreu, urile teysate. Ahõrõ dori iratyre sôwemy rýimyhýre biubede-ki. Tai aõna aõna tiu rabinaõtyhy. Kia teerymahätenyte. ³⁵ Uritere araròsôna-ribi awo xierysyõmy. Kai dori uriõno nihiký bitakre. ³⁶ Ywinihiký-di heka rokoireke Deuxudeewimy rikiwinyrenykemy. Tai aõwihikýmybo Deuxu rarybere, rikitarenkyke. ³⁷ Ritinamy tahe rýire: —Txioke inihe. Urihimyò biraõke. Kia kanakre inatyhymy. Tii raroorehenyötyhy.

³⁸ Waityhydýñdu mahädu òbiti iruhymy rýirake, riwatyhynyreki. Inyõ tahe ròòsekeki tamy Wadeysaõtyhy.

³⁹ Inyboho heka tahewo-ò òkòsedu aõkõ roire. Ityhydýñdu dori roire, iruhymy nodu, biu-ò hena mahädu wahe.

11

¹ Aõbohe ityhyna rare. Aõna aõnaõ iny inatyhymy riraðmyhýreu, kia tahe ityhyna rare. Inatyhymy dori kanakre iny rierymyhýre, iny tuu robiõlemy. ² Ihetxina mahädu Deuxudeewimy tuu ihýre, rityhynymyhýreki. ³ Juhuu Deuxu aõna aõna bede bedemy riwinyre. Iny inatyhy hynale kia rierymahärenyre. Deuxu lobixiõna-di ibutumy aõna aõna riwinyre. Idi tahe lobixinamy ròhonyre iny itxerenarenymy. Deuxu rarybere. Tai

tahe aõna aõna ritxienyre. ⁴ Taityhydýýna òraru-ki Abeli Xiweõ riwahinyre Deuxu-ò. Kaï xiwedýýna ratyre tamy riwahinyre. Abeli rityhynyrekile riwahinyre, tai tahe Deuxu reysare, òbitimy rareki. Tai ixiwedýýna Deuxu riwyre. Abeli tahe rurure. Ihârele, iwese tii ityhyna-di raremyhý wese rokoireke. ⁵ Enoi tatyhydýýna òraru-ki tiu ruruõhyyre. Enoi Deuxudeewimy riwinyre tuu Deuxu juhuu rarybere. Aõwesele iõmy reare. Deuxu ridymy reare. ⁶ Inyõ ityhynaõkeki, tiu Deuxudeewimy aõ iwidýýðna. Inyõ Deuxudee iòhomy ratxikeki, tii rityhynymy hýke inatyhymy Deuxu-wana ihýre. Deuxu dori tamy rexideòsinykemy ratxireri. ⁷ Noe tule ityhyna dire. Tii hãwò nihikýtyhy riwinyre. Aõhebo rotýñykremy robiõhyyre. Ihârele tahe Deuxu rybe rityhynyre. Tai tahe tasý mahâdu ritare rubu-ribi. Bedeludu mahâdu tahe rurure. Noe tahe Deuxu riòbitidýýnyre, ityhyna òraru-ki. ⁸ Abraõ tule Deuxu rityhynyre. Deuxu ijõ bede-ò diteònydeu, Abraõ rybe riywinyre, rare taijoi-wana. Deuxu tamy rarybere suõ tamy rihitxinykemy isýmy. Tai Abraõ rexitare, rare ihãwã bede ierykõna-ò. ⁹ Ityhyna-di rasýnyre kia bede-ki. Tyky heto-ki rahetonymy hýre iwese ijõ bedeludu witxira mahâdu rahetonymy hýre wese. Ibede rarehârele tahe ihõrõmy aõkõ rôhõtimyre idi tuu aõkõ rexinohõtinyre. Tariore Ijai, Ijaõ-wana rasýnyre. Tamy tule Deuxu rarybere iwese tyby-ò narybede wesemy. ¹⁰ Abraõ tahe hãwãõ riraõmy hýre. Deuxu widýýna hãwã biu ludu-ki. Kia hãwã Deuxu nohõti-ribi nyide. Kia hãwã dori tiu rabinamy rejuunyötyhy ihetotira kyhyna direki. ¹¹ Sara ityhyna dire. Tai ruru dire uladusemy ronykemy ibeðra sôwere hârele. Tii tahe rityhynyre tuu raryberemy. ¹² Sara iòhomy irubu roire rasenadunyreki. Ihârele tahe sôwemy rariõreriõrenyre. Iwese taina rudera wese, ýnyra sôwewese.

¹³ Kia heka ibutumy rityhynymy hýre. Idi tahe ituerenyre aõ heka rimyõre Deuxu rybe lidisinaõ. Ireheribile tuu robirenryre; reysarenryre. Tiiboho rarybemy hýrenryre kabede ludu mahâdu aõkõ raremy, isýreny mahâdu aõkõ raremy. ¹⁴ Tii heka rarunymy hýre sýwhikýmy tai raerymy hýre tuu rarybereki. ¹⁵ Tamy wikeki riokeserenryra inihe tahe aõkõre, noderare. ¹⁶ Wiji tahe tii sýwhikýmy biu-ki rarunymy hýre. Tii dori ijõ ratyre rare. Deuxu isý wihihý riwinyre tai tahe inyõ iDeuxurenymy rarybekeki, tai Deuxu tiu raixýruõtihy.

¹⁷ Deuxu Abraõ urihixina-di reareu riwahinyre Ijai xiwenamy. Tariore sohoji riy-winymy rýire xiwenamy rurukremy. Tii Deuxu rybena-ki iriore rarehâre. ¹⁸ Deuxu dori juhuu rarybere: —Ariore Ijai ariokoretybymy rarekre. ¹⁹ Abraõ rieryre Deuxu iruru dire rubu-ribi riixiadýýnyke, tii Deuxu rityhynyreki. Abraõ dori rôhõtinyre rawasenanyre. Ijai juhuu rubu-ribi ixixa wesemy reare, raumynyre. ²⁰ Iribi tahe Ijai ityhyna-di rarybere Ijaõ dee, Ijau dee aõbo kabede-ò kanakremy aõwiwhiký wahe. ²¹ Iribi tahe tule Ijaõ rarybere Jyje riore dee, tariokoreboho-ò. Ityhyna-di rarybere. Ijaõ iòhomy rubu-ò ihýre, òwòru-ò reximymy rariamy hýre. Tahe òwòru-di rexilamadýýnymy rýire rexitõenykemy Deuxu-ò, riwowydynyremy wahe. ²² Iribi tahe tule Jyje iòhomy rubu-ò ihýre. Tule ityhyna-di rarybere judeu ijoi Egito bede-ribi kòdòhonykemy. Tule tahe tarybe ririre titxibo itityby rýikremy. ²³ Iribi tahe Moisesi reareu, tybyboho iseboho riwörenryre inataõ ahâdumy tatyhnarenry-di ihýrenyreki. Moisesi itohouã ruxerare. Iòlò rubudýý bede ywina rybemy rarybere. Moisesi tyby-wana kia bede ywina rybe lau ruberuõhyyre. ²⁴ Moisesi raumynyreu, Faraò riorerioremy noderare tii tatyhydýýna òraru-ki. ²⁵ Tii heka tamywire Deuxu erydu mahâdu-wana aõhõkýmy rotýñykre. Urihimy ò òrarumy reòwarike derare heka rare. ²⁶ Moisesi, Egito bede-ki aõna aõna wihihiký rýiramymy hýre derare. Iny tamy aõmy rarybehinamy hýre. Tahe ibinamy rôhõtinyömy hýre. Kristu dori riraõmy hýre, biu-ki uriõno idi rôhõtinymy hýre. ²⁷ Moisesi Egito bede-ribi rôhõnyre, ityhyna direki wahe. Ruberuõhyyymy hýre heka tii iòlò debureheký lau. Iwese Deuxumy lobixiõnadu iko-txi robire wesemy, rôhõnyre. Tii tahewo-ò ròõseõhyyre. ²⁸ Moisesi heka Deuxu rityhynyre. Tai tahe pascoa worana bedehesi riywinykemy beðra beðramy rarybere. Hälubu ijò-ò ritxiwire. Tai ýju heka iny riore delareny rirubunyõre. Egito riore delareny rurure tai. ²⁹ Iwese surubu tyre-di reurore wesele judeu mahâdu Ahobesò rawo-di reurore beõlemy. Iu Egito mahâdu

reuròkemy rareu, urile bee idi raratòbore. Kia riwinyrenyre ityhydýñadireki. ³⁰ Ijeriò hawā mana òtity nihiký resere judeu mahādu rityhynyreki. Debò inatxi reurò txuumy hawā rora-ki rariare tahe resere. ³¹ Raabe heka hawyyuriuri ixidinodu rare, wedena wahe. Tahe Deuxu tyhydýñdukōdu mahādu rexihureu, Raabe ruruõre tatyhydýñna-ki. Bede-di itxeredu riwòreki.

³² Timybohe ijömy ararybekre? Wasirare heka ibutumy tuu ararybekre, sôwerek. Kideõ ijo, Barake, Sansaõ, Ijete, Davi, Samueli, tule Deuxu rybemy rybedu mahādu sôwerek. ³³ Kaheka ibutumy riwinyre tyhyna-di. Ijö iòlòhawā-di rahýñnanyre. Òbitina riwinyrenyre. Ritarenyre aômybo Deuxu rarybere. Leaõry dori rirarytxinyre. ³⁴ Rirònyre heòtywo-txi ihärele ruruõrenyre. Mayrehe rubudýñna-ribi rexitarenyre. Bina-ribi ixypy rarurunyrenyre. Ijö aôbina-ki irurudityhymy ratximyhýre. Tai sôwemy aôbinadu iribi rahlenyre. ³⁵ Tasýõ rubu-ribi riixixanyre hawyyõ rityhynyreki. Ijö mahāduõ aôhökýmy dýñnana-ki tamy reare. Ixitarasamy rôhötinyöhyyre aôhökýmy dýñnana-ribi. Tii dori umytuedeõna wiwiký-di rubu-ribi rexixakredi rôhötinymyhýre. ³⁶ Ijö ityhydýñduõ idi rybe jei jeina-ki ratximyhýre. Tule tai òhòte rÿire reruti òhòte-di. Tule ijö womati reroti-di rataataare, ihyyymy idi rehure ròtenawo-ò. ³⁷ Ijö mana-di riwere. Ijö sehòtxi-di riwetyaòròre, wiere riatyre. Ijö mayrehe-di rirubunyre. Ijö ityhydýñdu-ò budoenity-di watxinityy-di idi rexityynyre, rama risarenyre, aôhökýmy risñnymy inyõ tòtxi ririöhyyre. Ijö heka aôbinalemy tamy reare. ³⁸ Kia ityhydýñdu mahāduõ ibutu iny ratyre Deuxu dee wire. Kabedeludu ityhydýñdukōdu mahādu wese aôkõ tiiboho roire. Hâwâlomy, bederahymy, hâloomy, kia ibutumy bede-di rariamyhýre iwese iny isýkomy rÿire wese. ³⁹ Ibutumy iribi rakaraykynyrenye tiiboho dori inatyhynarenydireki. Tahe urile Deuxu rybe wahisidýñna ritaõmyhýrenyre. ⁴⁰ Deuxu dori iny-ò riraõmyhýre Kristu dehemynyna wahe. Ihewo-ribi tahe kia inydeereny riwahinskyre, wiwanahyyle. Tai tahe idi awityhymy iny ibutumy ròhonykremy.

12

¹ Sôwerek inydireny itxeredu. Iny robirenylemy rÿirerimy ihýre. Tai tahe tako-ò rekekoamyhýrenykre. Deuxu dori inydeereny riwahinskyre. Òraru iutxiere inykirenry rÿire. Tai tahe rikiatyrenyeke òraru ibutumy inyboho dori rimymyhýrenyre. ² Jesuisi-ò sohojile reketehemynyke. Tii dori inatyhydýñna deledýñdu rare tule inatyhydýñna konanadýñdu rare. Jesuisi deysana kanakredile rôhötinymyhýrenyre. Tai tahe rahötinymyhýre. Tai tahe aôhökýmy rotýnyre, itxeõ nihiký-ki rurure. Tai tahe ixýru tamy reaõhyy rurureu. Wiji tii ronymyhýre Deuxu ryna ruruweribi-ki. ³ Jesuisi dee hâbu binahaký aôbinamy reare. Tahe rawobinarybenyöhyyre. Tai tahe idi rôkohötinyrenyeke iwese rakatxirenkyemy. Uritere bede worenyõomy bede òtiidýñrenyõmy. ⁴ Boholabenyke, òraru ijesu òraru-ki inyõ aribirenry ruruõhyymy ihýre. ⁵ Deuxu tariore dee rybe wesele adeereny rarybemyhýre. Kia-ribi aôbohe ôhötireny rosara. Kia wese Deuxu rarybera: —Wariore, araòbitidýñnyreu, uritere adebureõmy, alisina aôkõ dori rare. Deòsana rybemy adee ararybekeki, uritere bedewoõmy. ⁶ Deuxu dori aluurekile araòbitidýñnykre. Deuxu tariore wesemy inyõ rimykeki, aôhökýmy risñnymyhýre iòbitidýñmy. ⁷ Tybydiõ aôbohe uri tariore-di uri aôbohe tyby idi rÿira tariore riòbitinyõmy? Aôkõre. ⁸ Ibutumy iny òbitidýñmy Deuxu rurumyhýre. Inyõ òbitidýñnadiõkeki tii iriore inatyhy wesemy aôkõ rare. ⁹ Tule inytybyreny inydeereny retehemyhýre inyboho riòbitidýñnymyhýrenyre. Tai tahe iny riywinyymyhýrenyre. Deuxu tahe inytybyreny rare. Inytybyreny ratyre tahe tuu rikiywinyrenye, tahe irumy rokoireke iurenana. ¹⁰ Iny tybyreny urihimyò bededýñnana-di riòbitidýñnyre iwese tamywimy rôhötinyre wese. Deuxu tahe iny riòbitidýñnyre rekexiywinyrenkyemy. Iwese òbitimy tii raremyhý wese rokoirekemy. ¹¹ Inyõ òbitidýñnamy deramy reakeki, tii deysamy aôkõ rareke. Òbitidýñna bedewona-di rare. Rexihuredi, tahe wiòhedýñnamy reamyhýre modeeo reamyhýreò, irumy ywina-di rarehykye. ¹²⁻¹³ Kai bedewokeki, aumy-di, arayky-di iruruõra, ihärele tahe birurudýñnymy bimyke. Ati tule iruruõre

ihārele tahe, myike òbitimy. Betehemy, biywinymy ryòbiti-di mariake. Tai tahe ijõ iny reyterenykre, raòwenyötyhy.

¹⁴ Ainytyhymy inydee ibutumy ahābenyke tule bexiòbitidÿñymy ahābenyke. Iny òbitimy rÿiòkeki, tiu Deuxumy robiötyhy. ¹⁵ Inyõ tahewo-ò Deuxu ruxetòena-ribi ròòseke lau kaiboho bexiebenyke. Tule amahädurenny-ki alòbòrònähyre weseemy inyõ ihÿke lau kaiboho bexiebenyke. Kiakeki, sôwemy iny rahyrenyke òraruna uri wesemy.

¹⁶ Tule bexiebenyke inyõ òta òta òraru-txi reseke lau ada Deuxu töhöti ribi rosake lau. Ijau tahe Deuxu-di röhötinyöre. Tyby rurukreu aõ tarasana-di tii rohonyre byrena sohoji òwylemy tahelÿyna-ò rohonyre. ¹⁷ Iribi tahe õhötireny losarenymy. Tii dori röhötinyre taaõwi-di ixypy imynymy reare. Tahe aõkõhyre rahinyrehärele. Rabedewomy ronyre Ijau dori rÿsÿna deròwymy taaõwi riwahinyre taexi-ò. Inyboho tahe rekexiywinymahärenyke itxÿte lau.

¹⁸ Deuxu tabede ywina rybe heka judeu mahädu-ò riwahinyre, tiiboho Sinai hâwâlò heòtyko-txi rÿire. Sôwemy heòty bedeluru yhynihikÿ tai reare. Tiiboho rubuerurenre. Kaiboho tiu breburenyom y ahābenyke iwesereny. ¹⁹ Txurònâo ruronyre nihikÿmy. Tule rybeõ rarybere. Iny ibinamy tai röhötinyre. Tai tahe riixâwidinykemy Deuxu dee rarybere. ²⁰ Iròduõ hâwâlò-di tawa ritidikeki, iny mana-di tamy rehuke irubudÿñymy Deuxu rybemynamy. ²¹ Tai tahe iny tahewo-ò rexihejire breamy. Moisesi tule, rexiohârunyre tuu robireu. Ramyatamy breamy. ²²⁻²³ Kaiboho dori iwtixira hâwâlò-ò tetehemynya, Siaõ hâwâlò-ò, Deuxu hâwâ-ò. Kia biu-ki Jerusalë rare. Sôwetyhymy tai ÿju mahädu rÿire bede hesina-ò. Ibutu butuna rare. Deuxu riore sohojile butuna-ò tehemynye, dohodÿyna mahädu wahe. Ibutumy ityyriti-ki ini roimyhÿre tamy rehemynre. Deuxu-ò tehemynye ibutumy erydumy ratximyhÿreò. Inyhÿkÿna mahädu òbitimy rÿira mahädu-ò tehemynya. ²⁴ Tule Jesuisi-ò tehemynye. Tii iny lobitÿmyradÿñdu rare. Ihâlubu-ò tehemynye. Abeli hâlubu ratyre awimy ihÿre. Jesuisi hâlubu dori inydee aõwiwhikÿ rare iny òrarurenry òraru-ki dori ritxiwire iny riòbitidÿñykremy. ²⁵ Boholabenyke Deuxu rarybemyhÿre, boholabenyke. Kia Deuxu roholaõmyhÿre mahädu, rexihumyhÿre kabede-ki. Tii biu-ribi narybedeò, rokoholaõrenykeki, tule inyboho rekexihurenre. Inydeereny aõnityhykre. ²⁶ Iu rarybereu, bede ramytatatyhyre. Tahe tii rarybere: —Sohojimy ixityre bede biumy arimytatadÿñykremy. ²⁷ Kiamy heka rarybereri. Aõbo relemy, urile ixâwikre aõbo ixâwidikõnalemy rÿirakre. ²⁸ Tai tahe Deuxumy rikiàlärényke. Inyboho dori Iolónasÿò rokoirenkyre kia rÿihymy rarekre. Iwese Deuxudeewire wese rikiàlärényke ityhyna-di òhâruna-di. ²⁹ Deuxu ykarana dori heòty riworonymyhyre wese rare.

13

¹ Ityhydÿñdu seriore wiluumy ahābenyke. ² Aõtxile aroraluduõ bimyhyymy ahābenyke. Inyõ kawese risÿnykeu, ÿju dori riwiohenanyre, rieryöhyre mobo rare. ³ Ròtenawo-ki rÿire mahädu-ribi nohöti losarenymy. Iwese kai tii-wana atximahâ wesele, aõhökÿmy botÿñykremy. Aõbinahakÿlemy tamy reamyhyre mahädu-ribi nohõtilosaomy. Iwese inyõ adeereny aõbinahakÿ riwinymyhÿre weselemy idi mohõtinybenyke. ⁴ Ibutumy bityhynybenyke ahâwyymy herina, hâbu tahâwy-wana sohojile roike. Deuxu dori aõhökÿmy risÿnykre òta òtana nodu tule òbitimy raòdònyöre mahädu ixi-di ròtemy aõkõ boibeki. ⁵ Aõnihikÿnieru tarasamy ixinohõtidÿñrenymy. Aõbo akirenry rÿiredile, beysabenkye. Deuxu dori rarybere: —Tiu kaiboho wanohöti aribi rosaötyhy. Tiu heka araatyrenyötyhy. ⁶ Tai tahe rikityhynymy rakaryberenyke: Inynyrÿ iny wiòhedÿñdurenre. Tai tahe tiu rukuberurenryötyhy. Inyõ wadee aõbina riwinyötyhy.

⁷ Aerydÿñdurenry-ribi nohöti losarenymy, tii adeereny Deuxu rybe rotohodÿñmyhÿreki. Aõbo iruna konana-ò riwinymyhÿredi, mohõtinybenyke. Iwese inatyhyna-di rÿimyhÿre wese kaiboho inatyhyna-di atximahâbenyke. ⁸ Kanau, wiji, Jesuisi Kristu wiwesele ratxireri. Tiiemy iwesele rarehykyre. ⁹ Deuxu ruxetòena

ixinamy arayky rirurudŷnyke. Roxina bede ywina wiòhena aõkõ ratxireri. Kia heka moo tiu riwiòhenanyõhyyre. ¹⁰ Inyboho ixiwena witxiradirenre. Iribi tyby hetowo xiwena widŷdu mahãdu riroxiôtyhy. ¹¹ Iròduõ didyde tykyhetoworanora-ki hâlubu ritxiwikemy. Xiwena widŷdu mahãdu wedu tuu ritxiwire òraruna tuedenamy. Uritere iròdu umy hâwâ òtity webrò-ribi riwòsinyre. ¹² Tai tahe Jesuisi tule hâwâhâký ijò webòrò-ribi aõhôkýmy rotŷnyre, iu tahâlubu ritxiwireu inydeereny tòemy, iny riòbitidŷnykemy. ¹³ Rokoirenkye tahe tamy hâwâ webòrò-ribi rikimyrenykemy iixŷrunayreõ. ¹⁴ Inatyhymy inydeereny tiiemy hâwâ kabede-ki ihoõre. Tahe inyboho riraòmyhýrenyre biu-ki ijõdikre. ¹⁵ Jesuisi òraru-ki tahe Deuxu rikiwowydynyrenyre. Kia iny xiwena wahidŷreny rare tamy. Tii iny rityhynyrenymyhýre, tai tuu rekeàlarenyke. ¹⁶ Tiu rikiwinyrenyke aõwiwidŷ. Tii Deuxudeewire. Tule wii rikiwiòhenanyrenyke. ¹⁷ Aerydŷna mahãdu biwinybenyke. Bityhynybenyke. Tiiboho dori aijesedureny ratximyhýrenyre. Tii idi Deuxu-ò rirawyònzymyhýre. Kaiboho bityhynybenykeki, tii teysamy raaõmysydŷkkre. Aõkõkeki bedewomy ratxikre. Tai arawiòhenanyõthy.

¹⁸ Wakirenkye bexitòenyhyymahâbenyke. Jiarŷboho wodeysanale-di rahõtinymahâre, òbitina widŷdu-di rahõtinymahâreki. ¹⁹ Tule Deuxu-ò bexitòenyhyke jiarŷ ele elemy adeereny aròòserenykemy.

²⁰ Inynyrŷ Jesuisi Kristu heka Deuxu rubu-ribi riixixadŷnyre. Tii iny-di itxeredureny nihiký rare. Budoeni-di itxeredu weselemy inydireny retehemyhýre. Tii tahâlubu ritxiwire iny-wana bede ywina iixhudunakôna riwinykemy. ²¹ Deuxu adeereny ibutumy riwahinyke tamy wimy kaiboho biwinybenykemy. Kia heka wadeewire. Jesuisi Kristu-ò wowydyna ibutumy rarehyykemy watximahâre. Kie.

²² Waserioreboho, kia watyyriti nihiýmy aõkõ rewinyre. Tai tahe ywinamy idi boholabenyke rybe wiòhedŷna rybe tahe rare. ²³ Iny seriòrereny Tximòtxi heka ròtena-ribi riteònnyrenyre. Ele elemy kanakeki, rakre wawana arorarenymy. ²⁴ Wawehityyna rybe ibutu dohodŷna mahãdu-ò biwahinskyre, aerydŷdu mahãdu-ò tule. Italia bede ludu mahãdu irybe wehityhyna adeereny diwahinyde.

²⁵ Deuxu ruxetòena akirenkye ratxikemy watximahâre.

Txiau Txiau Ryberiti

¹ Jiarý Txiau rare. Deuxu Jesuisi Kristu Inynyrý-wana deòdu rare. Ròritidýýrerí Deuxu mahádu inatyhy-ò. Ubýtýmy iny rýira mahádu-ò. Warybe weityhyna adeereny rewahinýreri.

² Waityhydýýdu aõna aõnasira seriore, araurihixinanykeki adeereny kanamyhýkeki, beysamahábenyke. ³ Kia-di tahe ityhydýýdu tyhymy beleke. ⁴ Aurihixina ixinamy rexiolónyke atyhykemy. Ixinamy kanake araurihikemy. Tai tahe raòbitidýýnykre adee aõ rasiranyôtyhy.

⁵ Inyõ bedeery ihoõkeki, rexitóenykre Deuxu dee, tii dori ibutu dee riwahinýmyhýre. Inyõ lau dori ritdóenyöhyyymyhýre. ⁶ Urile tii iseödýýomy bexityhynymy tamy bextítóenykre. Riseönykeki yhy òbò-di tiò rehumyhýre wese rare. ⁷⁻⁸ Kia hâbu iõreki, awimy aõkõ aõhebo rotýýnymyhýre ywiõreki, tii Deuxu-ribi aõ Ritaõtyhy, irybe inatxire.

⁹ Iny aõ ijökömy rýimyhýre, teysamy rýirake, aõ ijödkreki Kristu dori rityhynyre. Kia iaõdimy ityhymy rýira, tule teysamy rýike ityhydýýdumy. Rýiraki aõ ijöokre häre. ¹⁰ Ityhyna heka iny-ribi wylemy ituemyhýre kie iwese noijese ramorömyhýre wese. Tahe ityhydýýdu mahádu dee kia aõ aõkõ rare. ¹¹ Txutòteetyhy ròhònýmyhýre dori alòbòròna rimorödýýnymyhýre. Tahe noijese rejuxunymyhýre. Tahe iruxerana riixawidinymyhýre. Kia wesele hâbu ityhymy rýire rexihumyhýre. Aõhebo rotýýnymyhýre wetyatxile.

¹² Urihixina inyõdee kanakeu, tahe ijesu binaõ wesemy ritakeki. Tai tahe tii reysakre. Tii tahe umytuedeõna heka Deuxu-ribi ritakre. Deuxu dori kia wahidýýnamy rarybere taluunadu mahádu dee. ¹³ Inyõ aõbina bina ixirana-di rexirakeki. Tii rarybeõtyhyke Deuxu riixiranymyhýremy. Inyõ dori Deuxu tiu riurihiõtyhy. Tule Deuxu riixiranyõtyhy aõbina bina widýý-di. Ixiradýýdu aõkõ tii rare. ¹⁴ Kiawese iny ixiribile rexirake, aõ-di sõwemy ròhõtinykeki, tii arabonyre, araitxenanyre. ¹⁵ Kia urari-ribi tahe òraruna ròhònýmyhýre. Iribi tahe òraruwidýýna-ribi rubu rýimyhýre. ¹⁶ Ixitxenadýýomy waluna mahádu, waseriore mahádu. ¹⁷ Wahidýýna ibutumy bedeerydýýnatyhy Deuxu biu-ribi diwahinyde kia ibutumy loosónatyby-ribi naderi. Tiu heka rawitxiraõtyhy, tii aõu aõu iweselere. ¹⁸ Tii iny ixityre riwinymyhýre ritýýmyranymyhýre tatyhyna rybe-di. Tai ibutumy iwidýýna-ribi inyboho juhuurenyre, awirenre.

¹⁹⁻²⁰ Idi mohõtinybenyke waluu waseriore mahádu. Ibutumy bexiywinymahábenyke iny-ò boholamyhýbenyke, tahe aõwimy aõkõ marybeke lau, wymy adebureömy. Hâbu debure-ribi Deuxu òbitina rahenyõtyhy. ²¹ Abinamy aõhebo tutýýnymyhyte ixi-ribi bitake idi biatyke. Tahe Deuxu rybe-ò boholake, kia dori iruruna dire atyytyby kanatakemy. ²² Kaiboho bede ywina widýýdumy, bede ywina tyhydýýdumy boibeke. Aõ ijomonadu mahädulemy aõkõ boibeke. Kiawesekeki bexiitxenanyke. ²³⁻²⁴ Inyõ ijomonadule ronykeki, rybemynamy nodu aõkõ rare. Tii hâbu itxerena-di itxerenadu wese rare. Itxerena-di ixidee retehereu, rexieryre iwese raremy. Tahe rexitareu, aõwesele ixi-ribi tõhõti rosare timybo tii rare wahe. ²⁵ Inyõ tahe bede ywina òbiti-ò retehemyhýreki, rityhynymyhýreki tii tahe teysamy ratxikremy ibutumy aõhebo rotýýnykremy. Tii dori ijomonamy nohõti losadu aõkõ rare. Bede ywina rybe widýýdu rare, ityhydýýna wahe. ²⁶ Inyõ bede ywina rybe widýýduömy ròhõtinykeki, tahe tòròtò riyrubun-yõhyymyhýkeki, tabedeywidýýna aõ aõkõ rare. Tii tawokile rexiiitxenanyymyhýre. ²⁷ Iny Deuxu, Inytyby-ò kia bede ywina widýýna òbiti rare. Uladuwyté, wytése-wana riwiõhenanykemy. Tule aõbina bina aõmydýýnana widýýömy.

2

¹ Waseriòre mahādu, kaiboho Inynyr̄y Jesuisi Kristu, tetyhyntytenye loosòna wedu tii rare. Tai iny wiribi lahitxiömy, wiweseweselemy iny-di atximahäbenyeke. ² Kie inyō tahe dohodýñawo-ò kanalòkeki, womati debo týrýr̄y-di tywhiký-di kanalòkeki, tahe tule iny aôkôdu mahāduõ kanalòkeki. ³ Kai tywhiký dinodu-ò marybekeki: Kaò bodonyke rynawihiký-ò. Tahe marybekeki iaôkô-ò: Kiakile myike lamalemy ada bede-txi aôbo bonyke. ⁴ Kia wese wiribi hitxidýñ-ki tatýñymyhytenye, araykyreny rabinamy kia wese tumahäre. ⁵ Boholake, waseriòreboho, kaiboho juhuu iny aôkô mahādu wese toite. Iribi ityhy ityhydýñdukôdu mahādu iaôrarumy roirekemy, kaiboho Deuxu weselemy tadeletenyte atyhyna òraru-ki. Aratamyhýrenyre inatyhyna-di ityhydumy boibekemy, tule kaiboho kowa biu-ò hena bitabenycré. Deuxu dori rarybere: —Waluudu mahādu tuu arisýnykre. ⁶ Kiawese, kaiboho urimynodu derarenyre aôhebo tatýñyteri. Ityhy mahādu tahe ararutýkñymyhyre tule aradyrenymyhyre soldadu dohodýña heto-ò. ⁷ Tiiboho tule Kristunimy aôbinamy rarybemyhýrenyre. Kaiboho ini-di texinin-imyhytenye. ⁸ Kia bede ywina rybe-ki roire: iwese ixiluure wese, aerykôdu mahādu luuke, wiery mahādu wahe, abireludu wahe. Kia bede ywina biywinykeki, awimy botýñymy mabeke. ⁹ Tahe iny wiribi lahitxinykeki, taòrarunyteri, teywinyôteri. Bede ywina aôkô atximahâte. ¹⁰ Inyō tahe bede ywina rybe ibutumy riywinykeki, tahe sohoji aômydýña riywinyôreki, tai tahe bede ywina rybe ywidýñdu aôkô ratxireri. ¹¹ Deuxu tarybe ririre. Kia rarybera: —Òta òta widýñomy. Tule rarybera: —Rubudýñomy. Tai òta òta biwinyôkeki tahe inyō terubunytek, kai bede ywina rybe yrubudýñdu aôkô atxiteri. Òrarudumy tate. ¹² Iwese iny bede ywina rybe-di týmyra ahäbenyeke. Deuxu dori bede ywina-di arararutxýnyrenykre. Taita òbitimy botýñybenyeke, marybebeneke. ¹³ Inyō riwotðenyömyhýkeki, tule tamy riwotðenyôleke tawiribihitxinatxu-u. Wotòedýña wiribihitxina ratyre rare.

¹⁴ Waseriòre mahādu, inyō rarybekeki: —Jiarý watyhyna ijôdire. Tahe iaômydýña whihiký-di aôkô rare. Kia tahe aô aôkôhyky heka rare tamy. Ityhynale kahâbu ritakekô aôbo. Tahe reruinyreri. ¹⁵⁻¹⁶ Inyseriòreõ tyy, rýsýna ihoôke-wana. Tahe inyō tamy rarybekeki, ywina-di bòhonyke, aheto-ki biroxikemy. Tahe aô riwahinyôra tyy, rýsýna-wana. Aôbohe irybe rare. Aôkôhykyre irybe. ¹⁷ Kiawese taheka kia hâbu inatyhyna rare, iaôywidyñna ihoôkeki kia ityhyna ihoôke wese rare. ¹⁸ Inyō rarybeke-wana: —Kai atyhyna dire. Jiarý waôwidýñna ijôdire. Biteòsinyke wadee atyhyna sohojile tamyreny wina-di aôkô. Tahe jiarý tamyreny waywina-di adee ariteòsinykre kia òraru-ki bobike jiarý Kristumy retyhynynerimy. Watyhyna iny idiore waôwidýñna ijôore-wana. ¹⁹ Kai bityhynyke Deuxu sohojile raremy. Kia tahe awire urile diabo tyytybybina tule Deuxu rityhynyre. Tai ilau ruberumyhyre. ²⁰ Inatyhyna iaômy widýñana ihoôkeki, aô aôkô wese rare. Kia tetyhynyölemahâte aôbo, hâbu itxýtere. ²¹ Inylabiereny Abraõ tariore-di Ijai rixiwenykemy idi ratximyhýu, kia-ki Deuxu riòbitinyre. ²² Tabimahâte aôbo. Abraõ tatyhyna iwidyñna-wana aôna aôna riwinyre. Ityhyna riwiòhenanyre. ²³ Tahe iwese ritidýñnamy roire wesemy tuu rotýñyre aômybo heka rarybera Abraõmy: —Boholake, Abraõ heka Deuxu rityhynyre. Tai Deuxu tii riòbitidýñnanyre. Tule, Deuxu tabiòwamy rininire. ²⁴ Betehebeny ini. Inyō iòbitidýñmy ronyke-wana inatyhyna sohojidile aôkô tii ihýke, tahe iwidyñna-di tule wahe. ²⁵ Ijôre tahe: Raabe, aderanamy raremyhý. Iribi tii Deuxu rybedeòdu mahādu riyrubunyra rubu lau, tahe riteònyre rywasi witxira-di. Kia widýñna Deuxu Raabe riòbitidýñyre. ²⁶ Iwese umy tyytyby-di aôkô rubumy rýimyhýre wese, tule inatyhyna sohojile aô aôkô rare tamywina-di aôkôreki heka rubu wese rare.

3

¹ Uritere, waseriòreboho, bedeerydýñdu mahâdumy aôkô ixi-di norenkyömyke. Ibede õnana hitxina txuu dorihe aônihikýkre bede erydýñdu mahâdu dee. ² Inyboho ibutumy sôwemy òraruna-txi aôu aôu resemyhýrenyre. Inyō tarybe-ki raòrarunyôkeki, tii iny òbiti rare. ³ Iwese awaru iny riraòmyhýre wese taumy ibutumy riraòmyhýre. Awaruru-ki

juraròsòna rirutymyhyre, tii iraròsòna-di rare. Tai tahe awaru iny riwinymyhyre iumy ibutumy iny riraòmyhyre. ⁴ Betehebenyke iny heòty lawò nihikyòò iraròsòna iyjatyhyre tahe iraròsòdyòdu idile riraòmyhyre titxibo inonana-ò yhy nihikyòò iwetxi kedeakreki, ihärele iraròsòna riraòmyhyre. ⁵⁻⁶ Iwesele iny dòròtò rare. Iyjatyhyre ihärele aõnihikyòò rarybemyhyre. Betehebenyke iny heòty helýyresi ijare, ihärele òtiranihikyòò ritoonymyhyre. Dòròtò tahe heòty wese rare. Sòwemy heka òraru riwinymyhyre. Dòròtò bede aõmydýñanabina dinodu wese rare, inyumi susudýòdu dòròtò rare. Sôna bede tòtee-ribi diabo mahädu-ribi heka nadé. ⁷ Ibutumy iròdu brebuna, nawii witxira witxira, iròdu beraludu, utura, riinytyhydýñnymyhyre. Iny mahädu iratyre irurudýñna dire. ⁸ Inydòròtò inyò tahe riinytyhydýñnyötyhy. Ibinatyhy rare. Rubudýñna uri-di ratxireri. ⁹ Inydòròtò-di Deuxu inytybymy iny reàlìamyhyre tule idi inyumi raujõmomymyhyre. Deuxu ixiewesemy iny riwinyre, ihärele iny wimy raujõmomymyhyre. ¹⁰ Inyò tary-di Deuxu rirowòwydynymahäre tule idi ujõmomymy reamyhyre. Waseriòreboho, kiamy aõkõ idi boibeke. ¹¹ Bejjirana-ribi ibree ihýre-wana wiule heka ròhonyötyhy. ¹² Òwòru inatxi wiribi lahitxire. Ijõ aõbo wiraty-di raratomyke aõkõre? (Figueira azetonamy raratomyötyhy) Videira figomy raratomyötyhy. Juwyrabe hâloo-ribi bebreke ròhonyötyhy.

¹³ Inyò bederykeki ibedeerynadikeki, tii ywimy ratximyhyke. Ibutumy òbitimy ratxirerimy aõ riwinymyhyremy rexityhynymy ixidi rôhötinyötyhy tyhymy rabekemy. ¹⁴ Kaiboho awo-ki ixiburena ijõdikeki, inywitxira hârosu ijõdikeki tai tii deysamy atxiõke tai tuu marybeõke. Kai ruiwidýñomy. ¹⁵ Kia bedeeryna biu-ribi aõkõ nadé, bederibile, iny hârosu diaboribile nadé. ¹⁶ Inywitxira hârosu ijõdike-wana, tai jei jeina rare. Ibutumy aõbina bina. ¹⁷ Bedeerydýñna biu ludu juhule òbiti rare, idi ywina rare, rutaõna rare, wityhyna rare, ruxetõena rare. Awihyymy nodu widýñna rare. ¹⁸ Òbitina aõu aõu kanakre ywinawidýñdu-ò. Iwese aloborodu rehumyhyre wese, tiiboho ywinam yrekoamymyhyreny.

4

¹ Aõhererekibo ayreny-ki jei jei rýimyhyre. Awo-ribi namyhýde araykywydyna ribi. ² Kai sòwemy aõdikemy tahõtinymahâte aõhebo aõkõ tetate. Tahe terubunymahâte. Inywixira aõmydýñna-di òbire, tahe aõkõre. Tai aõbina tetelenymyhyte ijei jei-di. Aõ ijõõre texitõenyõma hâteki. ³ Texitõenyteki, tetaõmahâtenyte. Teòsamy dori texitõenymahâtenyte. Ixidee sohoji dehunalemy tahõtinamahâtenyte aumydeewimy behukelemy. ⁴ Bede aõmydýñnana luudu mahädu heka Deuxu òludumy ihýre. Kia aõbo teeryötenyte, òbitiõna, mahädu. Inyò bede aõmydýñnana bina biòwamy ratxikeki, Deuxu òludumy rare. ⁵ Aõ aõkõ aõbohe rybe riti kawese roire: Aõhe rare. Deuxu taTyytybytyhy inywo-ki heka Deuxu risýdýñnymyhyre. Tai tahe iny-di rrijetyhymy ratximyhyre. Aõbo heka kia rare? ⁶ Tii tahe iny rirurutedyñnymyhyre. Kawesemy ritina rarybere: —Ixiweddu mahädu heka Deuxu ixi-ribi rirehedyñnymyhyre. Tahe ruxetõena sòwemy ixiwedekõ mahädu-ò riwahinymyhyre. ⁷ Deuxudeewi biwinymahâke. Diabo ixi-ribi birehedýñykeki, tahe tii aribi rahenyke. ⁸ Deuxu-ò bexiòhòdýñykeki. Deuxu adee rexiohòdýñnkre. Òrarudu mahädu, ebòmy bexilyraranyke aðraru-ribi bexitake, rybe inatxi mahädu, araykyworeny biòbitinybenyke. ⁹ Mabedewoke, bobuke, mahinyke aðraruna òraru-ki. Ajuedena-ribi arube rytynykre, eysa-ribi mabedewom y atxikemy. ¹⁰ Ayrubumy Inynyrýko-txi boibekeki, tii aratamadýñykre; tii ixideewimy riwinykemy.

¹¹ Waseriòreboho, uritere aõmy wimy ryberenyõmy. Inyò taityhydýñduseriòremy tuu ibinamy rarybekeki, iaõna aõna riaõkõkeki tii bede ywina ibinamy rarybereri. Bede ywina rybe riaõkõdýñynereri. Inyò bede ywina rybe riaõkõnykeki, tii bede ywina ywidýñdu aõkõ rare. Tii bede ywina rybe hitxidýñdu rare. ¹² Deuxu sohojile dori bede ywina hitxidýñdure. Bede ywina dohodýñna dinodu tii rare. Tii itarasadýñdu

rare ihāre irubudŷŷdule rare. Mobohe kai atxiteri; abireludu hitxidŷŷmy aōbo texino-hōtidŷŷnyteri? Aōkōre.

¹³ Boholabenyke, tuu tarybetenyteri: wijile aōbo ada biurasomy aōbo rokoirenkyre hāwāō-ò. Tai bededŷŷnana sohojimy rikierenkyre. Tai nieru tarasamy rakaōmysŷdŷŷrenkyre. ¹⁴ Txiòhe rare. Kaiboho dori teeryōlemahātenye aōhebo bede rotŷŷnykre. Timybo mabekre? Iwese biuwetyy yja aōwesele rexihymyhŷre wese heka timybo mabekre? Kiawesemy aōkō marybeke. ¹⁵ Kamy heka marybeke: — Inynyrŷdeewikeki iny rumy rokoireke, tai tahe kia ada kowa aōbo rikiwinryrenkyre. ¹⁶ Iwese wiji ratximyhŷre wese. Biurasou aōnihikŷ widŷŷmy marybekeki, kia tahe awi aōkō rare. ¹⁷ Inyō aōwiwidŷŷ rierykeki, tahe riwinyōmyhŷ-wana kia rexiōrarunanymyhŷre.

5

¹ Boholabenyke warybe-ò ityhy mahādu. Mahinybenyke, bobubenyke aōhōkŷmy botŷŷnybenykreki. ² Aōmydŷŷnana wiwihihikŷ rabinamy rŷire. Atyywityhy isibrey tysini rirorre. ³ Aorotŷŷrŷreny awomatiurareny raruxinyra tabededŷŷnana riōnonyrerimy. Anieru susudŷŷna awobiredŷŷnamy kiditŷŷnykyre. Iwese dee heōty risōmyhŷre wese, kia sudŷŷ anasōmyhŷkre. Aōna aōna sōwemy ixidee tebutunymahāte kia atxukonana-ò.

⁴ Abaderōwysydŷŷdu òwydŷŷdu aōkō dori kai tate. Kai ixideele tebutunymahāte iribirenry tawasinymahāte. Tiiboho rahinymy rirajuamyhŷreny tahe kia wysydŷŷdu mahādu hina-ò Deuxu roholare. Tii ruru mahādu wedu rare. ⁵ Kaiboho abeōrareny teōnonytenyteri isikile. Ixideehyyle texideysadŷŷnymyhytē. Ibutumy aōbo adeereny wiwi ixidee temytenyteri, iwese rubutxudŷŷnatxu broreni riōwenymyhyre wese. Kai ahāte. Deuxu akanarubunykre. ⁶ Òbiti mahādu teteōnymahāte terubunymahāte. Tii tiu adee rexiōwynyōtyhy.

⁷ Ixieleledŷŷmy tahe waseriōreboho. Inynyrŷ kanakreu. Betehe inihe. Òworudu heka taaōwi riraōmyhŷre biu bedeu. ⁸ Kia wese kaiboho tule eleelemy aōkō biraōmyhŷke aworenkyre beximymyhybenyke, Inynyrŷ nonana dori iōhōrehe. ⁹ Waseriōreboho uritere wimy ibinamy ryberenyōmy Deuxu dori arahitxinyreny. Ihitxidŷŷdu nonana tahe iōhōre ijōkiwesele riijemty rŷimyhŷre. ¹⁰⁻¹¹ Waseriōreboho ihetxiu Deuxu rybemy rybedu mahādu iyrubumy rŷiramyhŷ. Iwese tiiboho rŷiramyhŷwese boibeke aōhōkŷmy dŷŷnana-ki rare. Kia aōhō kŷmydŷŷnana-ki òbitimy rotŷŷnymyhyre. Iwese Jòò iyrubumy raremyhŷre taholamahātenye. Tule iwese ionanau Deuxu riwiōhenanyre wesemy teerytenyteri. Inynyrŷ dori ruxetōenatyhy-di rare làhānatyhy-di.

¹² Ibutu ratyre waseriōreboho inatyhymy sohojilemy marybeke ijō rybemy rybeōmyke Deuxu arybe ritxiōnyōtyhy. Aōna aōnamydŷŷnanaribike aōkō iximyhyyle marybeke. Kohemy marybekeu kohelemy marybeke. Aōkōmy marybekeu, aōkōlemy marybeke. Kawese-ki inyō aratxiōnyōkre.

¹³ Inyō aōbo ayreny-ki aōhōkŷmy rotŷŷnyreri. Tahe tai bexitōenkyre. Inyō aōbo ayreny-ki teysamy ratxireri. Àlānawi-di tii wana mawiunykre. ¹⁴ Inyō aōbo ayreny-ki webinadumy roireri wana. Tahe dohodŷŷna rybedu mahādu-ò tamy bididybedenyke tamy rexitōenryrenykemy. Adŷŷ ityre ritxiwikemy Inynyrŷni òraru-ki. ¹⁵ Ixitōedŷŷna tyhynale webinadu riteytenyteri. Inynyrŷle ritamahŷŷnykre. Tii òraru-ò raōrarunyhyke-wana Deuxu iōraru riixāwidinyke. ¹⁶ Iny wiō wiōmy aōna aōnarenymy belybybenyke. Wiō wiōmy wii bixitōedŷŷnybenyke, ibutu-ribi beytebenyke. Inyòbiti ixitōedŷŷna irurudire, aōna aōna sōwemy riwinyōmyhŷke. ¹⁷ Elias heka inywesereny rare. Tii rexitōenryhyymyhyre biu rōaōtyhykremy bede-ò. Tahe inataō beōra-di biu rōaōhyyre. ¹⁸ Tahe ixityre rexitōenryre. Tai biu rōare. Tahe oworu-ki ixityre aōwi ruhunyre.

¹⁹⁻²⁰ Waseriōreboho, inyō ay-ki inatyhyna-ribi rōhōnykeki. Inywitxira tuu rarybekeki, teōsary-ribi ridykeki, tahe ityytyby ritara, rubu konana ixāwina lau sōwemy araru-di riixāwidinyre. Kie.

1 Pedro

1 Pedro Tyyriti

¹ Jiarŷ, Pedro warybe ritina rewahinyrerri ubŷtŷ deòdŷjna jiarŷ rare. Ibutumy judeu mahâdu-ò rewahinyrerri Ponto-ò, Alatxia-ò, Apadosia-ò, Asia-ò, Bitinia-ò. ² Kaiboho heka iitxe itxemy toite Deuxu Inytybyreny-ò, Deuxu Tyytybytyhy araòbitinyrenyra, Jesuisi Kristu bityhynybenykemy tule tahâlubu-di arasebenyrenykemy. Wiòhedŷjna sôwemy ywina-wana adeereny kanakemy watxireri.

³ Ibutumy àlâna Deuxu Inynyrj tyby-ò rikiwahinyrenyke. Tii dori sôwemy ruxetòena inydeereny diwahinyde. Tai inyboho ixityre reamyhŷrenyre ratybienyrenykemy Deuxu sŷ mahâdu wo-ki. Inyboho wijile iraròsònaren dire, Kristu rubu-ribi rexixareki.

⁴ Tii wiòhedŷjna wiwihiķ inydeereny ririre. Biu bedekile riyrubunymy roire. Tiu rasunyötyhy, retybyötyhy, iruxerahakŷlemy lyrahakŷlemy roire. ⁵ Deuxu tarurusôwe-di arayrubunyrenykre kia wiòhedŷjna bitabenykemy tetyhynyteki. Tarasana heka kia rare. Ikonanatzu Deuxu bedexiteòsinykre. ⁶ Tai tahe beysabenyke. Bededŷjnana tòbò reakreu, mabedewobenykre òsana aõmydŷjnana sira òraru-ki. ⁷ Tii tahe kawese-ki atyhydŷjnaren ytyhymy ròhonykre. Atyhydŷjnaren womati tŷrŷrŷhŷk ōwy ratyre iòwy dire. Tiu rabinaötyhy. Heòtyru-ribi womati tŷrŷrŷhŷk ūròhonyre wese atyhynaren kòdòhonykre àlâna, wowydyna, luuna Jesuisi Kristu-ò, tii kedehemynykreu.

⁸ Kaiboho tuu tabitenyôte ihârele tuure. Tetyhynytenyteri, tai tahe tŷxihikŷlemy deysatyhy-di ahâtenyte. ⁹ Tai atarasadŷjna-di teteheteri, tetyhynytenyteki. ¹⁰ Juhuu Deuxu rybedu mahâdu ritŷraxinyra kia tarasanamy. Tule wiòhenadŷjmy rarybere adeereny kanakemy. ¹¹⁻¹² Idi tahe dierydenyde ibededŷjnana kanaõkre urile ihewo-ribi kanakemy. Katahe adeereny reare Deuxu Tyytybytyhy nade òraru-ki. Žju mahâdu dori tamywimy tuu rieryrenykemy ihŷrenyre. Jesuisi Kristu aõhôkŷmy dŷjnanamy tule toosònadŷjnamy rarybemyhŷrenyreu, tiubedemybo kia kanakemy riijemyhŷrenyre.

¹³ Arayky-ki birarutxynybenyke wereysana rara rotŷjnymyhŷre wese. Òbitimy maraykynybenyke wiòhedŷjna-di bidimybedenykre-ki Kristu kedehemynykreu.

¹⁴ Wijile kaiboho ywimy nodu riore wesemy boibeke. Iwese juhu aykaraòtam ytatŷjnymy tatemahâ wese noõmy, abedeerykõmy tatemahâ. ¹⁵ Iweseõmy. Uritere adee rybedu òbitimy raremyhŷwesemy kaiboho ibutumy tuu botŷjnybenyke kia-ki òbitimy boibeke. ¹⁶ Raritnymy dori rŷire: —Òbitityhymy boibeke, jiarŷ dori òbitityhymy raremahâ. ¹⁷ Deuxu iny wiribi rihitxihitxinyre aõbina bina widŷj òraru-ki. Deuxu wiwese wesele iny luure tuu rarawetyllyohyymyhŷre. Iwese bodee texitonemymahâte wese tamy bedeerykõ rira wese boibeke. ¹⁸⁻¹⁹ Kia teerymahâtenyte tuu ararybekre. Ixinamy rexihumyhŷredi aõkõ iwese womati tŷrŷrŷhŷk iurahakŷ-di aõkõ atarasanaren ytiowynyre. Tahe Kristu hâlubu-di aõhebo ibina botŷjnybenyke-ribi texitatetenya aõwidŷjnabo booren-ribi teerytenyta. Kristu tahe budoeni òbiti lyrahakŷ wesemy rare. ²⁰ Tii juhu bededŷjnana taumy rubu-ò riwahinykemy rexierhyymy raremyhŷ, wijile kaò nade rurukremy aluunaren y òraru-ki. ²¹ Tule Deuxu tetyhynamahâtenyte Kristu òraru-ki, Deuxu rubu-ribi riixihadŷjnyre tahe tamy loosona riwahinyre, tai araròsònaren aityhydŷjna Deuxu-ki roimyhŷre.

²² Kaiboho atyytyby tesurònanytenyte inatyhyna dori teywintenya. Tai tahe wiluuluutyhymy rakatxirenkye. Wiluumy wesendŷjrenyõmy atximahâtenyte. ²³ Wiji umydŷjna juhu wese aõkõ iny bòtòdŷjna raumydŷjre wiji tahe Deuxu Rybe aumydŷjnamy ihŷre. Kia tahe ituerenyötyhy. Umytuedeõna diwahinyde. ²⁴ Iwese ryberiti rarybere wese:

—Ibutu iny asi wese rare. Inyloosona asi noijesa wese rare. Asi ramoenymyhŷreu tõijesa rejuxunymyhŷre.

²⁵ Deuxu Rybe tahe aōu aōuhyy rŷira. Rexihuōtyhy rŷira. Kia rybemy tahe adeereny rarybemyhŷre, Rybewihikŷ wahe.

2

¹ Ibutumy idi behuke ixi-ribi, aōbinatyhyna-di, rui-di, inywixira aōmydŷyna xibure-di aō ikökomy ujōmo-di ibutumy. ² Tahe iwese tohouā howŷsy luure wese rybe-ò bexiborenanyke. Atyytyby howŷsyna wese rare. Idi maumynykemy tarasana inatyhy-ò. ³ Wanyrŷ dori wihihikŷ rare. Kia teerytenyte. ⁴ Tamy bodoibedenyke. Tii dori manairuhykŷ wese rare. Heto tira widŷdu kia mana-di rehura. Tahe Deuxu dee kia ixitarasanamy rare. Awimy heka tai rahare. ⁵ Kaiboho tule mana iruhukŷ wesemy tòimahâte heto òbiti wesemy aijöreny-di kanaijedŷnydenykemy. Xiwena wedu mahâdu òbitimy boibeke, Deuxu dee wina xiwedŷyna òbiti biwinybenykemy Jesuisi Kristu wowydynamy. ⁶ Kawese dori Ryberitina-ki rŷire: —Betehebeny inihe Siaō bede-ki iny mana heto tiramy iwidŷý wesemy ritidire. Tii aōwihihikŷtyhy wadee rare. Kia iny rityhynymyhŷkeki, tiu raixŷruōtyhy bede òtiidŷý ribedewonyôtyhy. ⁷ Kaiboho ityhydŷýdu mahâdu, adeereny tii aōwihihikŷ rare. Ityhydŷýdukôdu mahâdu dee tahe kawese tii rare: —Hetotirawidŷýdu kia mana-di rehura. Kia mana tahe wiji juhuludu mana ritidimy roire. ⁸ Tule ijō kiamy rare: —Mana idiren y keedesenykre. Kia mana awi aōkō tamyreny rare. Reserenykre rybe ritxiōnymyhŷrenyrek Deuxu heka rierymyhŷre reserenykre. ⁹ Kaiboho tahe iny iitxese itxesemy aratarenyre, xiwena wedu mahâdu òbiti boibebenykremy, inyijoi òbiti boibeke, Deuxu hōrō mahâdule, iruxeranamy marybebenykemy adee dori bededorohokŷ-ribi anadydenyde taloosònâ wiwihihikŷ-ò. ¹⁰ Kaiboho juhuu inyijoi aōkō toitemahâ tahe wiji Deuxu taijoimy aratara. Juhuu ruxetòena tuu inyō riwahinyōhyre adeereny, wiji tahe tii riwahinyra adeereny.

¹¹ Waluuna mahâdu adeereny ararybekre. Kaiboho iwtixira bedeludu mahâdu wese atximahâtenytek. Uritere òtaòtarenymy atyytyby òlodu dori kia rare. Atyytyby aōbina dŷñana adeereny diwahinyde. ¹² Ahotiludu mahâduy-ki òbitimy boibeke. Tai omy ibinamy rarybekiki, tiiboho aumytuedeõnamy robimyhŷkemy tahe Deuxumy kidoitosodŷýnadenykre Deuxu hitxidŷýna txuu.

¹³⁻¹⁴ Bede dinodu bede ywina rybe biywinymahâbenyke Wanyrŷ òraru-ki Iòlorybe, aōbo kai deòdu rybewydydu aōbo ibutumy birarenbyenyke. Iòlò deòdu mynyduhykŷ doidenyde aōbinahakŷ widŷdu aōhōkŷmy risŷnemy rimymy risŷdŷnykremy ritamadŷnykremy tule aōwihihikŷ widŷdu riteàlàdŷnykremy. ¹⁵ Aōwi wihihikŷ widŷyna-di kaiboho hâbu bina biyrydŷnybenyke. Kia Deuxudeewi rare. ¹⁶ Kaiboho hâbu ixihyyludumy ahâtenytle urile aōbina bina widŷjömy boibekre. Deuxu deòduweselemy boibeke. ¹⁷ Iny ibutumy iòsana biywinyke. Ityhydŷýdu seriore luumy boibeke. Deuxu biwowydynybenyke. Iòlò bede dinodu biwowydynybenyke.

¹⁸ Deòdu mahâdu, awedu bityhynybenyke awedu wiwihihikŷle-ò sohojile aōkō ibina bina-wana dori bityhybenyke uritere bedeòtiidŷýmy rŷiömy. ¹⁹ Aōbina riwinyōhyymyhŷre deòdu tawedu-ò. Tahe wedu teòdu-ò aōhōkŷmy risŷnyre. Deòdu riòludunymyhŷre aōmy rarybeõhyymyhŷre, Deuxu rityhynymyhŷrek. Kia wese tahe Deuxudeewina rare. ²⁰ Iny raòrarunymyhŷkeki, tai tahe òhòtenamy inyboho ratximyhŷrenykeki, aōloosònâ widŷyna bohe kia rare. Inyboho riòludunymyhŷrek. Aōwihihikŷ widŷyna-di inyboho ywina-di òhòtenamy riòludunymyhŷrenykeki, kia Deuxudeewina rare. ²¹ Kaiboho biòludunymyhŷbenykyem tai iitxemy aratarenyre. Kristu tule dori òrarurenkyem aōhōkŷmy rotŷnyre. Iwese timybo tii riwinyre wese kaiboho biwinybenyke. ²² Kristu dori tiu raòrarunyôtyhy, tule aōbinahakŷmy rarybeõtyhy, raruiôtyhy. ²³ Tamy adebare iràmy ryryreu wobinamy aōkō dirawyonyde. Rihetenyreu, aōma aōkō dirawyonyde. Urile tii rexiwahinyre Deuxu dee. Deuxu dori òbitina-di rihitxidŷnyre. ²⁴ Inyòrarurenkyem dori riwyre itxeò nihikŷ tyre-ki. Tai tahe òraruna dee rakarurunyrenykre, tahe òbiti widŷyna-ò rakatximyhŷrenykre. Kristu wotõmomy iny

riteytenemyhŷre. ²⁵ Iwese budoeni reòsamyhŷre wese kaiboho toite. Wijile tahe kaiboho tòòsemy atxitenyte aitxeredu-ò atyytyby wiòhedŷdu-ò.

3

¹⁻² Hâwyreny, ahâburenry rybe bityhynybenyke. Tai inyô ihâbu ityhydŷdu aõkõkeki, tii kidityhynykre tahâwyhe-ki, aõrybebo aõkõ roholareki ihe-ki robireki. ³⁻⁴ Hâwy ruxerana heka ixidee itidisirenýomy atximahâbenyke aõ taumy-ki ritidimyhŷre aõkõ hâwy ruxerana rare. Aõ iwo-ribi teysare, Deuxu Tyytybytyhy widŷna inytyhyna tii tahe hâwy ruxerana rare. Rade sihodŷtyhy ibutu ratyre aõkõ rare. Womati tûrûrû noho tule aõkõre, tyy wiwihihiky-di rariamyhŷre tule aõkõre. Kia tahe Deuxu dee aõwiwihihikytyhy aõkõ rare. ⁵ Tule ihetxiu hâwy òbiti tuu rotŷnyre, tahâbu riywinyre, Deuxu rityhynyre. ⁶ Sara, Abraõ riorese, tahâbu riywinyre. Itxi ôhôtireny beake tawedumy tamy rarybere. Kiaboho hâwyreny iriõre riõre atximahâtenyte. Tai aõwiwihihiky widŷnampy botŷnybenyke. Bededŷnana jei jei lau brebuõmy.

⁷ Hâbu mahâdu, kaiboho tule asŷreny-ki abedeeryna biyrubunybenyke. Ahâwyreny biywinybenyke hõraõmy idi ahâbenyke, tiiboho dori itxõmotxirenýre iruruõrenyre. Iòsñy bityhynybenyke. Wiwana Deuxu ruxetõena tarasadŷdu atximahâtenyte. Tai aixitõedŷnampy òbitimy bexitõenybenyke.

⁸ Tahe kaiboho ibutumy widi mohõtinybenyke wiwesewessele. Ityhydŷdu seriõre dee tòena luuna-wana biwahinskyke. Ruxetõena-di boibeke iny-ò ixityhydŷ aõkõ. ⁹ Inyô aõbinampy adee rakeki, ixiòwydŷõmy. Inyô rybe-ki aõbinampy adee rakeki, irawyòdŷõmy. Wityhymy tamy marybeke. Kia-ò tahe Deuxu aõwiwhiky adee riwahinskyre, tai ijõtxu Deuxu wityhynamy adee riwahinskyre. ¹⁰ Tai inyô tabededŷnanaluumy ratxike-wana, tatxuu teysamy ratxikeki, tahe dôròtò rexitaake rybe bina lau iry riyryke wobina rybe lau. ¹¹ Aõbina bina-ribi bihenybenyke aõwiwihihikylemu botŷnypahâbenyke. Ywina bijjemahâbenyke ywina-di ahâbenyke. ¹² Deuxurue tahe òbiti mahâdu-di retehemyhŷre. Tanohõti tahe ixitõena-ò riijohonanymy ronymyhŷre. Aõbina widŷnadu-ò tamyreny rayaranymy idi retehemyhŷre.

¹³ Kai aõwiwihihiky widŷylemu tiu matxibekeki aõhe iny adee rotŷnyötyhy. ¹⁴ Kai òbitiwidŷ òraru-ki aõhebo bòtŷnykeki, deysamy atximahâke. Breburenýomy iwese ilaurenry ixiòhârudŷrenýmy. ¹⁵ Urile Kristu awedurenýwesemy bisñybenyke aworenry-ribi. Inyô adeerenry aratŷraxyne-wana aõhererekibo Kristu tetyhynamyhŷtemy, kia bexiywinyhyy tamy ixidee rybena bydŷna biywinyhymy idi ahâke. Arawyòdŷna ywina-di tamy marybeke iòsñy bityhynamy arayky òbiti-di marybemahâke. ¹⁶ Tai tahe biixyrudŷnyke umy ibinampy rarybekeki, tai dori òbitilemy Kristuko-txi tariamahâte. ¹⁷ Tahe Deuxu dee wikeki, aõwiwihihikywidŷ òraru-ki inyô aõhõkõmy rotŷnykeki, kia tahe Deuxu dee awi rare. Aõbinahakýwidŷ òraru-ki aõhõkõmy rotŷnykeki, kia tahe Deuxu dee awi rare. ¹⁸ Kristu tahe sohojihyyle rurure iny òraruna òraru-ki. Òbitiwidŷdu tahe rurure òbitiwidŷdu aõkõ òraru-ki, kaiboho ruruweselemy atximahâtenyte. Deuxu Tyytybytyhy direki kaiboho iruweselemy atximahâtenyte. ¹⁹ Kristu Tyytyby rara rotenawo-ò, tyytyby-ò ritýnynymy rarybeke. ²⁰ Noe hâwò nihiky riwinyreu, Deuxu riraõmy raremyhŷu urile hâbu mahâdu rityhynamyhŷre. Debò inataõ reurò iny my rohonyre rubu-ribi bera-ò rabòròròre. ²¹ Wiji, kia sebedŷna ijyy wese heka rare. Tahe aõsebedŷna aõkõ iny tarasanare. Sebedŷna-ki Kristu rubu-ribi ixixana inyboho riteòsinyreru iny Deuxu-ò retehemyhŷre tarasana ritakemy. Bee tahe hâlubu suròdu aõkõ rare. Rexitõenymyhŷreki inywo rityranymyhŷre risuhònomyhŷre. ²² Kristu tahe wijile biu bede ronyre Deuxu rurunawe-ribi tii ÿjuboho, dinoduboho, rurunaduboho wedu Kristu rare.

4

¹ Tahe Kristu taumy-wana aõhõkõmy rotŷnyre. Tai tahe iwesemy mohõtinybenyke. Inyô dori aõhõkõmy rotŷnyre. Tai tahe òraruna-ribi ixiixâwididŷmy rôhõtinyreru.

² Tai kabede-ki iny bededŷñanaren y uhe hābu òta òtawidŷñ nohōtina wesemy aõkõ rakatximyhŷrenyke. Deuxu deewina widŷña-ò rakatximyhŷrenyke. ³ Juhuu kaiboho sōwemy taòrarunytenyte, iwese ityhydŷñdukõdu mahādu wiji rŷira wese. ⁴ Aòraru-ò biòwa mahādu wiji bederiòtiinyre kai tii-wana taòrarunykõmahâteki iwese tiiboho naòrarunymyhŷdenye wese. Tai adee ibinamy rarybemyhŷrenyke. ⁵ Tule tiiboho ywisidŷñdu Deuxu-ò rirawyonykre. Idi dori òbiti ywisidŷñna-di rihitxitidŷñnykre iru mahādu, rubumahādu wana. ⁶ Tai tahe inyō ituekre mahādu-ò Rybewihikýmy rarybe-myhŷre iumy dori rihitxitidŷñnykre ibutu hābu wesemy. Tahe ityytyby Deuxumy irumy rarekre.

⁷ Boholabeny inyhe, bededŷñnana konana iòhòra. Tai tahe inatyhymy mohõtinyke Deuxu-ò òbitimy bexitöenykemy. ⁸ Ibutu ratyre wiluutyhymy atximahâbenyke. Kaiboho dori aluunadirenkyek iwiòraruna-di itxerekõmy ahâbenyke. Inyō dori iluunadikeki, wiòraruna-di itxerekõmy ihŷke. ⁹ Iny witxira dee awimy rŷira, roraludu isŷomy rŷira aheto-ò bisŷdŷñnyke. Bitŷhidŷñnyke roraludu luumy atximahā. ¹⁰ Wii biwiòhenanymy ahâbeny iwese bede teerytenyte wese biwiòhenanybenyke. Deuxu wiòhedŷñdu wiitxura wahidŷñdu wiwihihikýmy boibeke. ¹¹ Inyō rarybekeu, Deuxu rybedile kana rybeke. Inyō reòbykeu. Deuxu ruudile kedeòbyke. Tai tahe Deuxule loosòna kia-ribi kanatake Jesuisi Kristu òraru-ki ibutumy aõna aõna-di. Aõu aõu ibutumy ruruna, loosòna Jesuisi Kristu hõrõ rare. Kie.

¹² Waluuna mahādu, ixibedeòtiidŷñomy bede aõmydŷñnana sira adee kanakre. Kia tahe aõ brebudŷña aõkõ rare aõhebo adee kodotŷñnykeki. ¹³ Tŷxihikýlemey deysa-di atximahâke kia aõhõkýmy dŷñnana dori Kristu aõhõkýmy dŷñnana-ò biòwa atximahâte. Idi tahe tule kedeksakre Kristu loosòna òraru-ki. ¹⁴ Inyō adee ibinamy Kristuni òraru-ki rarybekeki beysake. Kiau Deuxu Tyytyby heka loosòna sôwe-di atyre-ki kanakre.

¹⁵ Kaibohoõ rubudŷñrenyomy, wasirenyomy, aõna aõna bina widŷñomy, inywitxira aõwysyna-txi ròte. Kiake-wana iowydŷñnamy aõhõkýmy botŷñnybenyke. Tii dori wadee awiõre. ¹⁶ Inyō tahe aõhõkýmy rotŷñnykeki, ityhydŷñdumy rare òraru-ki tai ixyrudõmy mabeke. Urile Kristunimy riwowydynykemy idi rare. Bededŷñnanahe rehemynymy roire ityhydŷñdu mahādu-di rihitxitidŷñnamy riteranykemy. ¹⁷ Tahe inydee ywisidŷñna ritelenykeki, timybohe Deuxu Rybewihiký ityhydŷñdukõdu mahādu-ò kòdòhonykre. ¹⁸ Ryberiti-ki roimyhŷre kia: —Òbiti mahādu dee tarasana isirakeki, timybohe òraruudu mahādu ròhonyke. ¹⁹ Tahe inyō Deuxudeewi òraru-ki aõhõkýmy rotŷñnykeki, Tatyytyby Deuxu-ò rawahike tahe aõwiwihihiký widŷñmy rareke. Deuxu dori aõu aõu iny widŷñdureny rare; iny wiòhedŷñdureny rare.

5

¹ Ityhydŷñdu-ò itxeredu mahādu-ò arithonykre ararybekre. Jiarŷ tule itxeredu-ò rare. Kristu aõhõkýmy rotŷñnyreu, jiarŷ tuu rabire. Taloosòna kiditeòsinykre jiarŷ awana watxire tewebromy rikitarenkykre. ²⁻³ Biwisinanyke aityhydŷñdu butuna iwese itxeredu budoeni-di retehemynhŷre wese idi beteheke. Ixideewimy kia biwinyke. Inywitxira deewimy aõkõ. Aõ nieru tarasa sohojilemy aõkõ, ityhydŷñdu wiòhedŷñmy. Aõ ityhydŷñdu wedu wesemy aõkõ bisŷnybenyke, urile bexideòsinyke iwese ityhydŷñdu òbiti rŷira wesemy. ⁴ Tahe itxeredu mahādu wedutyhy kedehemynkemy, tii adee kidiwahinykre loosòna araheto. Tii tiu toosò ixâwiötyhy. ⁵ Itxeredu mahādu tŷmyra bierybenyke itxeredu mahādu matuari-ribi widee ixiwedeõmy ahâbenyke. Ixiwede mahādumy dori Deuxu rarawetynymyhŷre. Ixiwede aõkõ mahādu-ò tahe ruxetòena riwahinyke.

⁶ Ywimy ahâke Deuxuru-ò iximy xiwedeõmy. Tii dori bede òbiti kanakeuakanaloosonykre. ⁷ Aõmydŷñna witxira witxira biwahinybenyke Deuxu-ò tii dori arawisinaymyhŷrenyre. Anawiòhenanymykre. ⁸ Bexihârubenyke aõluduren Satanasi-ò. Òbitimy mohõtinybenyke. Tii dori leaõ reburemyhŷre wese rare. Tii rariarerimy ihŷre tibo riròkemy. ⁹ Atyhynatyhy-di idi bexiumynyke. Aityhydŷñdu seriore-dori awana

aõhõkõmy rotõyñyreri kia ixiradõyduhukõle-wana. ¹⁰⁻¹¹ Iny Deuxu ruxetõenatyhy rŷire. Kaiboho urihimyò aõhõkõmy botõyñbenykeu akanawiõhenanykre, akanaru-rudõyñykre, akanaõbitidõyñykre, anaijohonadõyñykre. Ibutumy ruruna ihõrõmy aõu aõu rarekehyymy idi watximahãre.

¹² Kia waryberatiyla Sila-wana adeereny riritinyre. Tii iny seriõrereny òbitityhy rare. Jiarõ rarybereri kia Deuxu wiõhedõyyna inatyhy rare. Kaiboho idi tyhy mohõtinybenyke.

¹³ Kowa hãwyy Babilonia hãwã ludu tule tarybe weityhyna adee diwahinyde. Tii tule itarasana mahãdu-ò. Tule wariõre Marku arãrybeweityhynanyrenyre. ¹⁴ Widee buõbenyke narybewehityhynanyde. Ywina adeereny kanakemy watxireri Kristu tety-hynamahãtenyteki.

2 Pedro 2 Pedro Tyyriti

¹ Jiarŷ, Simaõ Pedro, Jesuisi Kristu deòdu rare. Jesuisi Kristu rybemy rybedu rare. Warybe ritina rewahinyre ityhydŷýdu mahâdu-ò, Deuxu ywisdŷýna mahâdu-ò, Jesuisi Kristu inytarasadu òbitina òraru-ki, inatyhyna inyboho ijôdirenyreki. ² Ruxetðena wiòhedŷýna-wana adeereny kanakemy watxireri Deuxu erydŷýna-ki, Inynyrŷ Jesuisi erydŷýna-ki. ³ Tahe Deuxu rurutyhy-ribi inydeereny aõna aõna sôwemy riwahinymyhyre òbitimy inyboho rokoirekemy iny bededŷýnanarený-ki. Tii inyboho ridyrenyre taloosôna òbitiwo-ò, tii inyboho rieryrenytyhyreki. ⁴ Tai inydeereny tuu rarybere, sôwemy aõna aõna kanakremy awityhymy inydeereny kia rybe rare. ⁵ Kia rybe bityhynybenykeki, bede aõmydŷýnana bina-ribi bexitabenye, òta òta widŷýna-ribi bexiebenyke. Tule Deuxu rayky wesena-di urihimyò boibeke. ⁶ Tai tahe ibutumy aruru-di marurunyke aityhydŷýna-ò òbiti widŷýna bibutunyke, kia-ò bedeerydŷýna bibutunyke, kia-ò ixiwedudŷýna bibutunyke, kia-ò widŷýnahayyna, kia-ò òbitimy nonana. ⁷ Kia-ò ityhydŷýdu seriore luuna, kia-ò wiluuna bibutunyke. ⁸ Kia aõna aõna dori awo-ki ratximyhýkeki, rexiòlonykeki, arawiòhenanykre Jesuisi Kristu Inynyrŷ bierybenykemy. Tai ityhydŷýdu wiwikýmy boibekemy. Iny witxira biwiòhenanybenyke. ⁹ Kia aõna aõna inywo-ki ratxiõmyhýkeki, tii heka iruetàlemy ihýre. Aõbo iòhòmy ratxirerilemy robimyhýre. Juhu òraruna iribi risuhoremy idi tõhõti rosare. ¹⁰ Tai waserioreboho marurunybenyke atyhymy boibekemy, aityhydŷýna tythydŷýmy boibekemy. Tai tiu òraruna-txi aixeõna. ¹¹ Kia wesekeki tahe deysana-di birònybenykre Jesuisi Kristu inytarasadu òlõona bede-ò.

¹² Kia aõna aõna teerytenyte. Inatyhyna tetyhynyhyt atximahâtenyte. Ihârele tahe itxi arõhötijiradŷýnyhyrenykre. ¹³ Tule warumy mahâreu, awimy idi rahõtinymahâre kia inatyhyna-di akanaixadŷýnydenykremy. ¹⁴ Waumy dori kaki ele elelemy aririkre reeryre. Inynyrŷ Jesuisi Kristu dori kia wadee diteòsinyde. ¹⁵ Aõu aõu tahe ararurunythyhyt ararekre kaiboho kia ibutumy õhõti-ribi rosaõtyhykemy. Tule warubuhewo-ribi kia-di mohõtinyhyt boibekre. ¹⁶ Tahe adeereny Jesuisi Kristu tehemynynamy rarybereu, aõ uritere tere ijyymy aõkõ heka relyyreri hâbu ijyyna-ribi aõkõ ijytyhyt. Inyboho dori iny iòlöreny loosònatyhyt robimyhýrenyre. ¹⁷ Tii dori Deuxu inytyby-ribi loosôna wowydyna-wana ritare. Tuu Deuxu loosònawo-ribi narybede: Kai heka Wariore waluu tate. Jiarŷ reysamy watxireri adee. ¹⁸ Kia rybe-ò jiarŷboho raholarenyre tii-wana hâwâlò ratyy tyre-ki roiremyhýu. ¹⁹ Iwese juhu rybemy rybedu mahâdu rarybere wese, kiamy heka wijs inydeereny ritýnynomy roimyhýre. Kaiboho tule kia-ò boholamahâbenyke bityhynamahâbenyke. Iwese iny loosôna-di bedeluru-ki, retehemyhýre wese. Idi tahe Kristu kòdòhònykre, iwese tainahaký ròhònyre wese. Tahe aworenky-ki kanasýnykremy ratxikre. ²⁰ Kia heka juhuu bierykre: Tyritirybeõ tiu ixiwanale ritýnydŷýnyötyhy. ²¹ Deuxu rybe dori hâbudeewimy aõkõ heka nadé juhu Deuxu Tyytybytyhy hâbu dee rybe ritýnynomy aõmybo rarybekemy.

2

¹ Iwese juhuu inyy-ki rybedu inatyhyöna rarybere wese, tule ayreny-ki rybedu inatyhyöna kidierydŷýnykremy. Tiiboho kedeerynanykre aõbinabinahâkýmy. Tii-boho kidiitxenanydenykremy. Tule Inynyrŷ kidiseõnykre. Tai tahe aõwesele rexihukre. ² Sôwemy iny iôta òta erydŷýnyra rityhynamy. Tai iny witxira inatyhyna ery dee ibinamy rarybekre. ³ Kia rybedu inatyhyöna adyna-di ratxihyytmy roireke tai adeereny raruimyhýke. Anieru tarasanarený-ò. ⁴ Iatysyna heka iòhòmy namahâde tule idi dehuna inatyhymy kòdòhònykremy ihýre. Ÿju mahâdu raòrarunyreu Deuxu tõtxi ririõlemy reare tahe idi rehulemy reare bedebina heòty-ò. ⁵ Iu bee-di Deuxu suu

ritymynyreu, òrarudu mahādu ituere Deuxu tōtxi ririõre. Noe, òbitina rybedule, ritare debò inatxi reurò iny-wana. ⁶ Sodoma hāwā Omora hāwā-wana aōwesele Deuxu ritoonyre, raòrarunyreki. Brybymy relere. Tai heka iny ribedeerynymyhŷre òraru lau. ⁷ Kia hāwāy-ribi heka Lòijoi sohojile ritare. Lòò òbiti rare. Tii heka terare òrarudu mahādureki. Tōtxi ririõhyre. ⁸ Imahādu-ki Lòò rasñyreu, txuō txuõlemy iwo rabe-dewotyhyymyhŷre, aōbinawidŷymybo robire idi roholareki. ⁹ Tahe òbiti widŷýdu urihixina-ribi Inynyr̄ ridykemy rierymyhŷre. Tule ibinamy widŷýdu mahādu aōhōkŷmy dŷñnana riraõmyhŷre. Ywisidŷýnatxu kedehemynykreò. ¹⁰ Ibutu ratyre urari òta òta widŷýdu mahādu aōhōkŷmy rotŷñykre. Tiiboho Deuxu ruru riseõnyrenymyhŷre. Ixi-di xiwededu wesemy rŷirenyre, ixiluudu wesemy rŷirenyre. ¹¹ Aōbinahakŷlemy biuludu mahādumy rarybemyhŷrenyre. Tahe ſju mahādu iruruna ratyre-di hâre tamy ibinamy rarybeõmyhŷre, Deuxuko-txi. ¹² Tahe kia iykaraluu mahādu iròdu deborehekŷ wesemy ratximyhŷre. Iròdu debore tahe bedehuduna widŷýmy rare ada ròtenawo-ò rakelemy. Kia hābu mahādu aōmybo ròeryõhyymyhŷre dee ibinamy rarybemyhŷ. ¹³ Tiiboho ixi-di dehuna-di ixi dee kedexiixãwinykre. Tiiboho òraru luumyhŷre txumy dori raòrarunyrenymyhŷre. Awanareny dori riroximahâre, aōbinahakŷtyhy wesemy ayreny-ki ratximyhŷ iòrarunarenymy rybe luureki. ¹⁴ Tiiemy iru hāwydihyy retehemy ihŷre tamy òta òtalemy rôhõtinymyhŷre. Kia hābu hāwydŷýweduna rierymyhŷre. Hāwy urihimyò tŷýwekeki kia hābu idyna rybe-di rierymyhŷre hāwy-di aōbo tai riurarinity taòbirenarenymy rihydŷýnymyhŷre aōbo tai riurarinity idi ratximyhŷre. Tiiboho tuedena nihikŷ-di ituerenykre. ¹⁵ Òbitiry ririmyhŷrenyre. Reòsamyhŷrenyre. Balaaõry dori riheludunymyhŷrenyre Balaaõ, Beoro riore òraruòwydŷýnamy ritakemy ratxireri iòraru luureki. ¹⁶ Aōbinahakŷ riwinyreki rexidowynre. Kiamyre heka. Jumenta wesena rybeteremy tamy rarybere inyrybe wesemy iitxýtena-ribi riixãwidinykemy. ¹⁷ Tiiboho bedidehuna wese roire bee ihoõreki. Yhy biuwetyy tiò ridymyhŷre wese kia hābu mahādu roire. Tamy bede luruhukŷ bede riyrubunymy rŷire. ¹⁸ Tiiemy taòrarumy rarybehymy raremyhŷ inyō aôta òta rybe-di ridykemy. Inyō deòsary-ribi ròhonykeki, tii ridylemyhŷre ixybyle òraruna-ò. ¹⁹ Tamyreñy rarybemyhŷre ixideewimy boibekemy. Urile irybedureny òrarunawidŷýna deòdumy ihŷrenyre. ²⁰ Iwese inyō ijesuna-ribi riatymyhŷkeki, iatysydŷýdu deòdumy rarekre wesemy. Kiawesele tahe òraruna rare. Inyō bede aōmydŷñana òraru-ribi ròhonykeki, tahe ixybyle ròðsekeki, teleu raremyhŷ ratyre ikonanau ratŷñykre. Inynyr̄ Jesuisi Kristu dori tii rierymyhŷre juhuu tahe idi rexideyresanyre kia aōmydŷñana òraru-ò. ²¹ Tiiboho ryòbiti rierymyhŷrenyre. Tahe bede ywina òbiti-ribi rexidòlòdŷýnyre. Rieryõhykyeki tamy wimy tuu raremyhŷ, rytŷmyra erysy-ribi rohonyrenyreki. ²² Tiiboho kia rybedŷýna hitxina wesemy ihŷrenyre: —Ijòròsa tahylòina-ò ròðsere. Tule ijõ rybedŷýna wesemy: —Ixñi bedi risuhòkeki, tii tasu burena-di ixybyle rexisunye.

3

¹ Kia, waluuna mahādu warybe ritidŷýna juhuludu aōkō rare ihewoludu rare. Warybe riti wiwanadile anohõti ijiradŷýmy watxireri anohõti riraixixanykemy. ² Deuxu rybemy rybedu òbitimy rarybemyhŷre õhõti-ribi rosaõkre, tule Inynyr̄ iny tarasadu bede ywina nohõti losaõmy iwese tarybe deòdu adeereny rierynanyre wese. ³ Ibutu ratyre, kia-ribi nohõti losaõmy. Ikonana txuu hābu binahakŷ rybe binatyhy-di kòdòidenykre. Kia hābu òta òta widŷýlemy rôhõtinymyhŷre. ⁴ Kiamy hābu rarybekre. Tiubo Jesuisi Kristu nonana kanakre. Juhu inytybyreny ituereu wiji bededŷýnanau tiu naõhyymyhŷde. Ibutumy heka juhu bedeu ixi wese hyylemy bede roimyhŷre. ⁵ Iribi tōhõtireny rosare ixideewimy Deuxu irybedile biu bede-wana riwinyre. Beribi riwinyre, bedi riwinyre. Iribi tahe bedi bede rahure. ⁶ Bedi juhu bede ibutumy rexihura. ⁷ Tule wiji irybedile bede rŷimyhŷre. Tahe ixybyle kanahukre. Heòty-di kanahukre. Kia txuu ibutumy inybinahakŷ ituekre kia-ribi ixideewilemy kia hābu tōhõti rosare.

⁸ Tahe aõsohojibo, waserioreboho, nohõti-ribi loosarenyõmy. Kia heka rare: Inynyrõ dee. Txusohoji 1000 beòra wese heka rare. Tule 1000 beòra txusohoji wese rare. Tamy bededýñana aõ aõkõ rare. ⁹ Inynyrõ tarybewesele aõna aõnamy kodotýñykre. Aõ raroorehenemyhõre aõkõ rare urile tahe hãbu riraõhyymy rýimyhõre hãbu taõraru-txi tõhõti reakemy. Ibutumy tarasana-ki rýikemy dori idi ratxireri. ¹⁰ Wasidu namyhõde wasimy Inynyrõ txuu kõdõhõnykre. Biuwetyy, bede-wana rexihukre. Ibutu suludu heka ramyijy heòty adýñwesemy ritxienykre. ¹¹ Òbitimy rakatxirenyke. Kia ibutumy ròhõnyreki. ¹²⁻¹³ Inyboho heka riraõmyhõrenyre biuwetyy tõmyra sutõmyra-wana. Inynyrõ dori rarybere kia kidiwahinykremy.

¹⁴ Tai heka waseriore waluuboho, òbitimy atximahäbenyke kia-ò dori teraõmahätenyte. Tii kanakreu umyreny robikre ywimy, òbitimy, inyõ heka umyreny ibinamy rarybeõtyhy. ¹⁵ Rexiroorehenemyhõre ibutumy iny tarasanarenymy. Tule inyseriore Paulo adeereny ròritidýyre ibede eryna Deuxu tamy riwahinyre. ¹⁶ Kiamy tule aõna aõnamy tii ròritidýyre. Tahe iritina-ki aõbo isiratyhyre ierykõnatyhõmy roire õbiti mahãdu aõkõ kia rybe-di aõwitxirambyo rierynanymyhõre. Iwese ijõ Ryberiti-di riwinyre wese. Tai heka tiiboho ituerenyre. ¹⁷ Kaiboho tahe waityhydýdu seriore bexihãrubenyke ilau teòsana-di aradyrenyheny. Tai kaiboho beòsabenyke. ¹⁸ Inynyrõ Jesuisi Kristu wiõhedýña-di ibedeerydýña-di maumynybenyke. Wowydyna ibutumy tamy kanakemy idi wãhãre wiji tyhymy rareke. Kie.

1 Juaō 1 Joaō Tyyriti

¹ Jiarýboho akorený retýñnyreri, Jesuisimy. Tii Rybe rininirena. Tii juhubedeu raremyhý. Jiarýboho rabirenýra, tarybemy aholarenýra, tamy reteherenýre, aõbo riwinyreò, tule tamy iny rerimyhýre. Tii inydeereny umytýmyra riwahinyreri.

² Umytýmyra tuedeõna Deuxu inytyby-ribi rehemynyra. Kia umytýmyra tuedeõna Jesuisi-di rare. Jiarýboho tuu rabirenýre. Tii rexideòsinyre inyrenyko-ò. Kia tahe adeereny relyyreri iwese raremyhý wese. ³ Aõbo iny roholare wese, tuu rabire wese, kia tahe tuu relyyreri inyboho wiluurenýkemy winohõtiwesele rökõhõtinyrenýkemy. Inyboho rahõtinyrenýreri iwese Deuxu inytybyreny, Jesuisi Kristu Deuxu Riore-wana wiwese röhõtinyre wese. ⁴ Kia tahe waryberiti adee rewahinyreri adeysamy rakatximahärenýkemy.

⁵ Kiamy tahe Jesuisi inydeereny relyyreri: —Deuxu txuloosóna wese ratximyhýre. Deuxu-ò bedeluru aõmydýñana rehemynyötyhy kiamy adeereny relyyreri. ⁶ Inyõ rarybekiki: —Jiarý Deuxu-wana winohõtiwesele rahõtinymahãre. Kia iny bedeluru aõmydýña-di ratxireriki, kia iny raruimyhýre. ⁷ Tahe inyboho loosóna waõmydýña riwinymyhýrenýkeki iwese, Deuxu loosónawo-ki ratximyhýre wese, tai inyboho wiwesele röhõtinymyhýke. Tahe Jesuisi, Deuxu Riore hâlubu ibutumy iny òraru-ribi iny risuhõmyhýke. ⁸ Inyõ rarybekiki: —Jiarý raðarunyõhywähãre, kia rybe-di tii ixidee riitxenanimyhýre. Tii raruire rityhynyõre. ⁹ Iny taðarurenymy relyyrenýkeki, Deuxu tiiemy ðbiti rare, tii iny òrarurený iny-ribi riixäwididýñykre. Aõbo iny iwo-ki isuisumy ihýre tii rityranyke. ¹⁰ Inyõ òrarudikemy aõkõ raryberenykeki, inyboho Deuxu ruidumy rarybemahãreny. Kia iny Deuxu rybe rieryõhyymyhýre.

2

¹ Kaiboho wariore wese atximahätenyte. Adeereny waryberiti rewahinyreri, kaiboho òrarurenymykemy. Iny òraruna-txi resekeki, iny wiòhedýdureny dire. Tii Jesuisi Kristu rare. ðbiti rare òraru ijydyumy rarekemy Waha Deuxuko iny wiòhedýymy.

² Tii dori itxeñihiký-ki rurura iny òraruòwydýñ-ki. Inysohojile òraru aõkõ rurura tahe ibutumy iny òraruòwydýñ-ki. ³ Tiwesebo inyõ rexierykre Jesuisi rieryrenýkemy rityhynymyhýkeki karybe bede ywina wese rierykre tii rexierykre Jesuisi rityhynyreri wana. ⁴ Inyõ rarybekiki: —Jiarý Jesuisi reeryre. Irybe bede ywina riywinyõkeki, iny ruidu rare. Inatyhyna rityhynyõre. ⁵ Inyõ Jesuisi bede ywina riywinykeki, inatyhymy tawo-ki Deuxuluu rare. Kiawese heka iny rierykre Jesuisi mahäduwo-ki ratxirer-wana.

⁶ Inyõ rarybekiki: —Jiarý Jesuisi mahäduwo-ki watxireri. Tamy kia wese rÿikeki. Aõmybo Jesuisi rotýñyre wese, tii tule rotýñyke. ⁷ Ityhydýñduseriore, adee bede ywina týmyra aõkõ rewahinyreri. Bede ywina tyby kia rare. Kia juhuu teerytenyte. Inyboho wiluurenýkemy, kia bede ywina tyby rare, juhuu taholatenyte. ⁸ Kia rybe bede ywina itýmyra rare. Jiarý adee rewahinyreri. Kristu dee inatyhy rare tule adee inatyhy rare. Bedeluru röhõnyra, loosóna inatyhy bede-ò ralõmyhýre. ⁹ Inyõ rarybekiki: —Jiarý loosónawo-ki watxireri. Kia iny taityhydýñdu seriore luuõkeki, bedeluru-ki ratximyhýre. ¹⁰ Inyõ taityhydýñdu seriore luukeki, kia sohojile loosónawo-ki ratxireri. Aõ aõkõ tii riatydýñyra. ¹¹ Inyõ taityhydýñdu seriore rexihitxinykeki, bedeluru-ki rariamyhýre. Titxibo rakre rieryõhyymyhýre. Bedeluru dori ruetàna rare.

¹² Adeereny warybe rewahinyreri wariore wese aõraru dori, tii riixäwididýñyre Jesuisi òraru-ki. ¹³ Iumy mahädu-ò warybe rití rewahinyre adiwahinyde, kaiboho dori tuu teerytenyte. Tii hykyle dori juhuu raremyhý. Ijoityhy-ò waryberiti rewahinyre, Satanasmý tahañnanytenyte. ¹⁴ Wariore, inytyby Deuxu teerytenyte. Iumy mahädu, adeereny aratyyritinykre, kaiboho dori tuu teerytenyte. Tii hykyle dori juhuu raremyhý.

Ijoityhy, adeereny aratyyritinykre, Deuxu rybe dori õhõtireny-ki ratxireri, arurudirený dori. Satanasimy tahañanytenyte. ¹⁵ Bede aõmydõýnana luurenykõmy boibeke. Inyõ bede aõmydõýnana luukeki, Deuxu intyby luuna rieryõke. ¹⁶ Kia bede aõmydõýna rare: òraruluuna, aõmy robira-wana tuure, aõna aõnamy ixityhydõýna. Kia Deuxu-ribi aõkõ nade. Kia bede aõmydõýna-ribi nade. Kia bede aõmydõýna-ribi nade. ¹⁷ Kabede ixãwikre taaõmydõýna òta òta-wana. Deuxudeewimy widõýdu tiu ixãwiötyhy. Tii awimy rýirakre.

¹⁸ Wariore wese. Ikonana bededõýnana iòhõmy roire. Adeereny narybede Kristu òludu kanakemy. Betehe inihe, Kristu òludu sõwemy dehemynyde. Kiawese inyboho rieryrenyre ikonana bededõýnana iòhõmy roire. ¹⁹ Kia Kristu-ò òludu iny mahädu wotya-ribi ròhõnyrenyra. Tii ityhydõýdutyhymy aõkõ ratximyhõre. Ityhydõýdu mahädu tiu ròhõnyötyhy. Ròhõnyrenyreu, ibutumy rieryre, kia iny mahädu aõkõ ratximyhõre. ²⁰ Kaiboho aõmydõýnana ibutumy teerytenyte Deuxu Tyytybytyhy direki. ²¹ Kia rybe adee aratyyritinyke, kaiboho dori Deuxu rybe inatyhyna teerytenyte. Tiu rui Deuxu inatyhyna-ribi ròhõnyõhyymyhõre. Kia tahe teerytenyte. ²² Moheka ruidu rare. Inyõ rityhynyõkeki Jesuisi Deuxu deòdõýna raremy, tii tahe ruidu rare. Inyõ Kristu Deuxu-wana ritxiõnykeki, tii Kristu òludu rare. ²³ Inyõ Deuxu Riore ritxiõnykeki, tii Deuxu-wana aõkõ ratxieri. Inyõ rarybekiki: —Deuxu Riore retyhynyre, tii Deuxu-wana ratxireri. ²⁴ Juhuu aõðbo roholare taholamy toitemyhõ idí mohõtinybenyke. Idí mohõtinymahäbenykeki, Deuxu, Iriore-wana aõu sõu matxibenye. ²⁵ Jesuisi Kristule juhuu inydeereny narybede, umy ituedeõna inydeereny kidiwahinskyemy. ²⁶ Kia waritina jiarõ wiji rehura. Aitxenadõýdu lau adee reritinyra. ²⁷ Abedeerydõýna Kristu tatyytyby adeereny riwahinskyre. Tii tahe awanale ratxireri. Aerydõýdu aõkõ adeereny rauhenyrenyeri. Tii tahe inatyhy bedeerydõýna ibutumy araerynanyeri. Rui aõkõ rare. Iwese tii araerynanyreri wese, ibutumy biyrubunymahäbenyke. Kia tahe Kristu-ki hykyle bexiemyhõbenyke. ²⁸ Wiji, wariore wese aõu aõu boibekemy Deuxu mahäduy-ki. Tai Jesuisi kaò kedehemynykeu, buberuötyhy ada maixõruötyhy ilau. ²⁹ Deuxu òbitityhyhyy ratximyhõre. Kia teerytenyte. Inyõ òbitimy rarekeki, Deuxu rioremy rareke. Kia tule teerytenyte.

3

¹ Boholake, inytyby Deuxu taluuna nihikõ inydeereny riwahinskyre. Inyboho dori tii rininirenyre Deuxu Rioremy. Inatyhymy inyboho Deuxu Rioremy roire. Kia tahe ityhydõýdukõdu mahädu rieryõre. Tiiboho dori Deuxu inytyby rieryõhyymyhõre. ² Waluuna mahädu, inyboho Deuxu Rioremy roire. Rierykõrenykre timybo iny rokoirekremy. Kia inyboho rieryrenyre: Jesuisi kodobehekre, inyumi taumy wese risõnykre. Inyboho dori kodobidenykre iwese rarybemyhõ wese. ³ Inyõ Jesuisi wesemy rarekemy ratxikeki, iwese Jesuisi òbitimy raremyhõ wese tii rareke. ⁴ Inyõ Deuxu bede ywina rybe rityhynykeki, tii rexidorarunyke. Kia heka òraruna rare. ⁵ Jesuisi dobehede òraru tarasadumy rarekemy. Kia teerytenyte. Jesuisi inatyhymy raòrarunyõhy raremyhõ. ⁶ Inyõ Jesuisirykihyy rarialeke, tii òraruõmy rareõtyhy. Inyõ òrarumy rarehyykeki, tii Deuxu rieryõhyymy rareke tuu robiohyymy rareke. ⁷ Wariore wese, itxenadõýdu lau bexiyrubunyke iny aõmydõýnana òbitimy riwinykeki, iny òbitilemy rareke, iwese Jesuisi òbitimy raremyhõ wese. ⁸ Inyõ òrarunadityhy rarethykeki, tii Diabo mahädu-di rareke, Diabo heka òrarauna-ki hyy nodure. Tai kaò Deuxu riore nade Diabo aõmydõýnana ixãwikemy. ⁹ Inyõ Deuxusõ riorekeki tii òraruna-txi reseõlemy ratximyhõre Deuxu dori iwo ritymyranyre. Tii reseõhyky rareke. Deuxusõ dori rare. ¹⁰ Kia wese iny rieryrenykre inyboho iriore Deuxu rioremy roire ada Diabo rioremy aõbo, inyõ Deuxu deewimy riwinyõkeki, tii Deuxu Riore aõkõ rare. Inyõ taityhydõýdu seriore luuõkeki, tule Deuxu Riore aõkõ rare. ¹¹ Kia bede ywina rybe juhuu taholamy tatemyhõ ihäre tadolamahâte. Kia heka rare: iny wiluukemy. ¹² Iwese Kai taserore rirubunyre wese aõkõ rikiwinykre. Tii dori Satanasi mahädu rare. Aõhererekibo

tasewriore rirubunyre. Iaõmydýñna Deuxu dee awiõre Iserore aõmydýñna Deuxu dee õbitire tai tahe rirubunyre.

¹³ Waserioreboho, ityhydýñdukôdu mahâdu eramy ratximyhý. Kia-di bedeòtiidýñomyke. ¹⁴ Inyõ ityhydýñdu seriore luukeki, tii rubumy rýire wese mahâdu-ribi röhönyre. Kia reerymyhýrenyre. Tahe umytuedõna-ki rahara. Inyõ luuõkeki, tii rubumy rýirawese mahâdu-ki ihýmyhýke. ¹⁵ Inyõ taseriore derakeki, tii rubudýñdu wese rare. Boholake, kia teerytenyte. Rubudýñdu umytuedeõna-ki rahaötyhy. ¹⁶ Kiawese luuna rikieryrenke dori Kristu rubu-ò rexiwahinyre inydeereny tòemy. Tai tahe inyõ taseriore dee rurukeki iluuna sôwerek. Tii tahe awire. ¹⁷ Inyõ ityhydýñdu seriore aõhokýmy rotýñykeki, rama rahukeki, tuu robike aõ ijödikeki, tahe iny riwiöhenanyökeki, tii Deuxu luuna-di aõkõ ratximyhýre. ¹⁸ Wariore wese, luuna urile tuu rybena aõkõ rare. Aõhebo rotýñykemy ihýre. Kia tahe aluuna inatyhymy biteòsinyke. ¹⁹⁻²⁰ Kiawese iny reeryrenyre inatyhyna mahâduwo-ki ratximyhýre. Jiarý arahötinykeki. Jiarý aõkobo ityhydýñdumy watximahäre. Deuxu warayky riwiöhenanymy ratxireri. Deuxu warayky ratyre raraykywydynanymyhýre. Tii ibutumy aõ rieryre. ²¹ Waluuna mahâdu, ruberuõhyymyhýre tahe iny ityhydýñdu mahâdu-ki ratximyhýre wana rieryreki Deuxu iny rityhynyre. ²² Tahe aõmy iny rexitðenykeki tii inydee kidiwahinyke. Iny dori ibede ywina rybe rityhynymyhýre. Deuxu deewimy iny riwinymyhýre. ²³ Kia heka Deuxu bede ywina rare. Jesuisi Kristu, iriörenimy rikityhynykemy. Tule iny wiluuna wiluukemy. Iwese tabede ywina rybe diwahinyde wese rarekemy. ²⁴ Inyõ Deuxu bede ywina rybe rityhynymykeki, Deuxu-wana rareke. Tii-wana ratxikemy. Kia wese heka iny rieryrenyre Deuxu-wana iny ratxireri. Deuxu Tatyytybytyhy dori inydee riwahinyre.

4

¹ Waluuna mahâdu, ibutumy rybe bityhynybenyõke inihe ityhydýñrenyõmy. Tai biurihike iny rybe Deuxu-ribi inatyhy aõbo ada aõkõre aõbo. Sôwemy rybedu mahâdu röhönymyhýre. Tahe inatyhymy Deuxu rybemy rybedu aõkõ rare. ² Kiamy Deuxumy rybedu mahâdu inatyhymy bierykre, inyõ rarybekeki: Jesuisi Kristu hâbu wesemy nade, tii inatyhy Deuxu mahaduõ ihýre. ³ Inyõ kiamy rarybeõkeki, tii Deuxu mahâdu aõkõ ratximyhýre. Kia Kristu òluduõ rare. Tamy taholamahâte kanakreõ, tahe, kia ratximyhýre. ⁴ Wariore wese, kaiboho Deuxu mahâdumy toite. Rybedu inatyhy aõkõ rare, kia ruru tetatenyte. Deuxu dori aworenky-ki ratximyhýre Deuxururu, Diabo ruru ratyre rare. ⁵ Inatyhymy rybedu aõkõ aõmydýñnana binamy relyymyhýre. Tii dori ka bede aõmydýñnana bina mahâdu rare. Tahe ityhydýñdukôdu mahâdu tamy roholamyhýre. ⁶ Inyboho Deuxu mahâdu roire. Inyõ Deuxu rierykeki, inydeereny roholamyhýre. Inyõ Deuxu rieryõkeki, inydeereny roholaötyhy. Kiamy rikierymyhýrenye inatyhyna mahâdu inatyhyna aõkõ mahâdu.

⁷ Waluuna mahâdu, wiluumy rakatximyhýreny. Luuna dori Deuxu-ribi nade. Inyõ luukeki, Deuxu-ribi tibie rare. Iny Deuxu rieryre. ⁸ Inyõ luuõkeki Deuxu rieryõre. Deuxu dori luuna rare. ⁹ Kiawese inyboho rieryrenyre Deuxu inyluuremy ratxire. Deuxu Tariore sohojile diteònyde bede-ò inyboho Iriore-ki umy týmyra-ki rahakemy. ¹⁰ Kia heka luuna rare. Juhuu Deuxu iny tuu aõkõ rare. Tii tahe inyluure. Tule tariore diteònyde inyòraru òwy òwydýñnanyakremy. ¹¹ Waluuna mahâdu, Deuxu inyluurenentyhyreki, tai tahe inyboho wiluumy rokoireke. ¹² Tiu Deuxumy inyõ robiõhykyre. Inyboho wiluumy rýikeki, Deuxu inywo-ki ratxike. Tai tahe inatyhymy Deuxu luuna inywo-ki ratximyhýre. ¹³ Deuxu iny-ò Tatyytyby riwahinyre. Kiamy tahe inyboho rieryrenyre tamahâdu-ki ratximyhýre. Tule rierymyhýreny tii iny-wana ratximyhýrenyre. ¹⁴ Deuxu Riõremy inyboho robirenryra Tulobixidumy inyboho roire. Tuu adeereny relyyreri. Deuxu Tariore diteònyde iny tarasadumy rarekemy. ¹⁵ Inyõ rityhynykeki idi rarybekeki: Jesuisi Deuxu Riõre rare, tii Deuxu-di tawo-ki ratxireri. Tii Deuxu-wana ratxireri. ¹⁶ Inyboho rieryrenyre Deuxu inyluurenryre. Kia iny rityhynyrenyre. Duexu heka

luuna rare. Inyō luuna-ki ratxihiyykeki Deuxu tii-wana ratxihiyyke. Tii Deuxu-wana ratxihiyymyhÿke. ¹⁷ Iny luunaren Deuxu-ò rauhenyõreri. Tai tahe Deuxu wiribi ritxuakre kia txuu inyboho kiatxulau ruberuõtyhy. Iwese tii ratximyhÿre wese inyboho kabede-ki ratximyhÿrenyre. ¹⁸ Inyō luuna-di ratxityhykeki, tii ruberuõtyhy. Luunatyhy brebuna-di rehumyhÿre. Aõhõkÿmydÿñana brebuna kidiwahinyleke. Inyō brebuna-di ratxiikeki, tamy aõhÿkÿmy dÿñana kanakre. ¹⁹ Juhuu Deuxu inyluurenre, tai tahe inyboho iluurenre. ²⁰ Inyō rarybekeki: —Jiarÿ Deuxuluure. Tai tahe tii ityhydÿñdu seriore luuõkeki, tii ruidu rare. Inyō taityhydÿñduseriore luuõkeki, timykibo Deuxu luumy rarekemy iximy rôhõtinyke Deuxu dori tiu tuu robiõhyymyhÿre, taserioremy tahe robihyky ihÿre. ²¹ Kia bede ywina rybe heka Kristu inydeereny riwahinyre: Iny Deuxuluumy ratxiikeki, tule tii taityhydÿñdu seriore luumy ratxikre.

5

¹ Jesuisi inatyhymy Kristu rare, Deuxu deòdÿñna rare, inyō rityhynykeki, tii inatyhymy Deuxusÿ mahăduwo-ki ratximyhÿre. Inyō Deuxu luukeki, tule iriore luukre. ² Inyboho Deuxuluukeki tarybe ywina rikiywinykeki, tai Deuxu tibiedÿñna mahădu luumy rikieryrenye. ³ Deuxu rybe ywina rikityhynykre, irybe ywina dori isiraõre. Tai inyboho Deuxu luuna riteòsinskyre. ⁴ Deuxusÿ mahădu bede aõmydÿñana bina bina ruru ritamyhÿre iny Deuxu rityhynyreriki, kia bede bina bina ruru ritarer. ⁵ Mo tahe kia ijesu tarasadure. Inyō Jesuisi Deuxu Riore raremy rityhynykeki, tii bedebina bina ijesu tarasadu rare. ⁶ Jesuisi Kristu nade. Inyō tii riratisebenyre idi rare rurukremy tahälubu ritxiwikremy. Rexiratisebenykemy sohojile aõkõ nade, tule tahälubu ritxiwikem y nade. Kiamy heka Deuxu Tyytyby tuu rarybere. Deuxu Tyytybytyhy tahe inatyhymy rare. ⁷ Inataõ aõmydÿñnanamy inydeereny rarybere: Deuxu Tyytybytyhy ijõre, Jesuisi ixirati sebedÿñna ijõre, Jesuisi rubudÿñna ijõre. ⁸ Kia inataõ aõmydÿñnanamy wiwese wiweselemy rarybereri. ⁹ Hâbu rybe iny rityhynymyhÿre. Deuxu rybe hâbu rybe ratyre rikityhynymy rakatximyhÿrenyre. Kiamy Deuxu Tarioremy rarybereri. ¹⁰ Inyō Deuxu Riore rityhynykeki, aõbo inatyhy ixidee rieryre. Inyō rityhynyõkeki, tii Deuxu-di ruidumy rôhõtinyreri. Tii dori rityhynyõreri timybo Deuxu tarioremy rarybere. ¹¹ Kia rybe rare: Deuxu inydeereny umytuedeõna riwahinyre. Tii tiu umy ituedeõna iriore-ki inyboho rakaharenyke. ¹² Inyō Deuxu Riòredikeki, tii umytÿmyra tuedeõna-ki rahake. Inyō Deuxu Riore-di aõkõkeki, tii umytÿmyra tuedeõna-ki tahasaõna.

¹³ Kia aõna aõna adeereny retyyritinyre kaiboho umytuedeõna-di atxitenyteri bierybenykemy. Deuxu Riore tetyhynytenye. ¹⁴ Inyboho Deuxudeewimy rex-itõenymyhÿrenyre, Deuxu iny-ò roholamyhÿre. Kia tahe inatyhymy rybena rare. ¹⁵ Inyboho rierykeki tii inydeereny roholamyhÿre, tai rierymyhÿrenyre tii inydeereny riwahinyke aõmybo iny tamy rexitõenyreri. ¹⁶ Iny ityhydÿñdu seriore rubu-ò aõkõ òraruna-txi resekeki, tamy Deuxu-ò rekexitõenyrere, Deuxu kia riwiõhenanykemy ixiby Deuxu-ò ròðsekemy. Tii rubu-ò òraruna-txi resekeki, jiarÿ adee ararybeõkre tamy bexitõenyrkemy. ¹⁷ Ibutumy òbiti aõkõkeki, òraruna rare. Òraruõ rubudÿñnahyky kidiwahinyõkre.

¹⁸ Inyō Deuxu-ribi tybiekeki, òrarunahyy-ki rareõtyhy. Kia inyboho reeryrenyre. Deuxu Riore ryrubunymyhÿre. Diabo iribi ròtaõtyhy. ¹⁹ Deuxuhõrõ inyboho roire. Kia inyboho rieryrenyre. Kabede bina mahădu taaõmydÿñna-wana Diabo hõrõ rare. ²⁰ Tule inyboho rieryrenyre: Deuxu Riore inatyhymy kaò nade. Tii rierynanyre mobo Deuxu inatyhy raremy. Deuxu-wana inyboho ratximyhÿrenyre, inyboho-dori Jesuisi Kristu Deuxu Riore-wana ratximyhÿrenyre. Kia heka inatyhymy Deuxu rare. Kia inatyhymy umytuedeõnamy rare. ²¹ Wariore wese, bexihäruke ibutu bedeòraruna lau.

2 JuaÑ 2 JuaÑ Ryberiti

¹ JiarÑ dohodÑyna matuari mahÑduÑ warybe rare. Watyyriti rewahinyreri Deuxu ywisdÑyna hÑwyÑ-ò, iriore-ò. JiarÑ ibutumy inatyhyerydu mahÑdu-wana tiiboho inyluutyhyrenyre. ² Inatyhyna dori inyworeny-ki ratxireri. Ratxityhyhyymy ratxike. ³ Kia dori inatyhy inydeereny tate luuna-di. Deuxu deysana, ruxetðena, ywina adeereny kanakemy watximahÑre Deuxu Waha-ribi, Jesuisi Kristu, Iriore-ribi.

⁴ Ariore mahÑdug-ribi inatyhyymy ijõ ityhydÑyÑdumy ralore. Kia reeryreu, jiarÑ wadeysatyhyre ariore Deuxu bede ywina rityhynyroriki. ⁵ Adeo arexitðenykre hÑwy. Bede ywina rybe tÑmyra rewahinyreri wese aÑkÑ rare. Juhuu-ribi teeryte. Urile bede ywina hetxina õhõti reijeradÑyÑnyrer. Kia heka rare: iny wiluukemy rakatx-imyhÑrenykemy. ⁶ Bede ywina rybe rikityhynyhykeki, kia heka inatyhy luuna rare. Kia bede ywina juhuu Deuxu-ribi taholate. Tuu txuÑ txuÑlemy biwinyke. ⁷ SÑwemy hÑbu itxenadÑyÑdu tyhy kabede-ò dòhonyde. Tiiboho Jesuisi hÑbuwesemy nade rityhynyole-myhyre. Kia itxenadÑyÑdutyhy tule Kristu òludutyhyymy roire. ⁸ Tamreny bexiebeny, inyaÑmydÑyÑnana aÑmysÑdÑyÑnatyhy-di ritaremy iÑkÑkemy, Deuxu wahidÑyÑnaÑwy ibutumy ritakemy. ⁹ InyÑ Kristu erydÑyÑnana-ribi ròhonykeki tule iwitxira erysyna riery-nanykeki, tii heka Deuxu hÑrÑ aÑkÑ rare. InyÑ Kristu erydÑyÑnana-ribi ròhonyÑkeki, tii Deuxu dire iriore dire. ¹⁰ Tai tahe itxenadÑyÑdu Kristu erydÑyÑnana erydÑyÑdu aÑkÑ aheto-ò rehemynykeki, uritere iròtedÑyÑomy, irybedÑyÑomy. ¹¹ InyÑ rirybenykeki, iaÑmydÑyÑnanabina-ò riwiòhenanyrer.

¹² JiarÑ warybe sÑwemy adibutunywÑhade. Urile tyrity-di ariritinyÑkre. Aro-rarenymy dori arakemy watxireri. Kiamy rybe sÑwemy ròhonykre inysÑwemy reysakremy. ¹³ Aseriore Deuxu ywisdÑyna mahÑdu senadu, kia riore tarybe wehityhyna adee riwahinyreri. Kie.

3 Juaō 3 Juaō Ryberiti

¹ Jiarŷ, dohodŷyna matuari mahāduō rare. Wabiōwa-ò, Kaio-ò watyyriti rewhinyreri. Inatyhymy aluumy watximahâre.

² Waliina, juhuutyhy Deuxu-ò arāixitòedŷnyra aaōmydŷyna tule aumy wihiķhykymy mabekemy, iwese atyytyby awire wesele ratxireri. ³ Inyseriore wese aribi rehemynyrenyre, wako relyyrenyre umy iwese kai òbitimy tate wese tule inatyhyna-ki tateri wese. Tai wawo reysamy watximahâre. ⁴ Jiarŷ raholamahâre wariore wese Deuxu inatyhyna rityhynyreriki, kia ibutu ratyre wawo riteysadŷnytyhyre.

⁵ Kai tahe, Kaio, kowa inyseriore tule iwitxira ludu seriore teeryōteki, tewiōhenanyteu aōmydŷnana wihiķ tewinymahâte. ⁶ Inyboho wirotysra-wana, kia hābu iny seriore alu-unamy rarybera. Ibedetŷinana-ò biwiōhenanykeki, aōwihiķ biwinymahâke. Tuhyykeki Deuxu deewimy atximahâke. Tii dori iny-wana Deuxu inatyhyna-ò raaōmysŷdŷnykre. ⁷ Kia dori kianimy rōhonyre. Ityhydŷdukōdu mahādu-ribi aō ritaōhykyre. ⁸ Kia wese tahe tuu rikiwiōhenanonymyhŷke. Tai tahe Deuxu aōmydŷnana tŷnydŷyna ri-wiōhenanonymyhŷre.

⁹ Ratyyritinymahâre kowa ityhydŷdu mahādu-ò. Inyō tahe warybe-ò roholaōmyhŷre. Tiiboho dori juhuludukemy ratxireri. Diōtesi inire. ¹⁰ Aōu arehemynykreu, ararybekre aōmybo tii rotŷnyre tule aōbinamybo rarybere inymy. Aō tiihykyle aōkō, iny ityhydŷdu seriore hāwāwitxira ludu ixidee tarora-ò rimyōtyhy. Inyō kia serioreō rimykeki, tii riixāwidinyre idy-ribi tii serioredyna-ò dohodŷdu mahādu-ribi hitximy riteonyre. ¹¹ Waleina, kai Kaio, òrarudu mahādu aōhebo rotŷnyre wese aō kai tate. Iny wihiķ wese kai tate. Inyō aōwihiķ riwinykeki, Deuxu hōrō tii rare. Aōkōkeki Deuxu rieryōre. ¹² Ibutumy Dimitiu dee inatyhyna-di aōwihiķ myrabyere. Inyboho tule. Kaile teeryete inyboho inatyhy rarybere.

¹³ Sōwemy rybe adee ariwahinykemy watxireri. Tahe aōkōre tyrriti ritina-ki.

¹⁴ Eleelemy arakemy dori watxireri aroram y tai tahe widee rakarybekre. ¹⁵ Deuxu awo-ki riyrykemy idi watxireri. Abiōwaboho kaki awehityhy risarer. Wabiōwaboho sohoji sohoji kowa-ò warybe wehityhyna biwahinskyre.

Judas Judas Tyyriti

¹ Jiarŷ Juda rare. Jesuisi Kristu deòdu jiarŷ rare, Txiau exi wahe. Deuxu heka aluudu rare. Tii arayrubunymyhyre òraruna-txi reseke lau. Tai òbitimy ahäbenyke Kristu nonana-ò. Watyyriti adee rewahinyre. ² Ruxetòena adee kanakemy watxireri Deuxu-ribi. Ywina sôwemy aworenky adireny watxireri. Wiluuna sôwemy akirenky ihŷke, Deuxu-ribi.

³ Jiarŷ kaiboho ibutumy aluurenkyre. Deuxu ibutumy inyboho ritarenkyre. Kia ibutumy ariritinykemy idi rahötinyra. Inyboho heka ibutumy Deuxu sŷ mahädu roire. Iwese iny rityhynymyhyre wese tii iny ritynynymyhyre. Iribi tahe iny mahäduõ adee nadie iny inytyhyna riwitxiradŷnykemy adireny ratxireri. Iny heka inatyhyna biyrubunybenyke òbitimy rarehyyke. ⁴ Kia òbitikõ mahädu ayreny-ò ralora. Tiiboho Deuxu rityhynyõre. Deuxu inydeereny awi heka rare òraru-ribi iny ritarenkyreki. Kia òbitikõ mahädu tahe kia wese rarybere: —Òraru-di atxikeki, kia aõ aõkõ rare. Deuxu dori iny òraru-ribi ritare. Jesuisi iny wedu rare, iny Iòlò wahe. Tiiboho tule rarybere: —Deuxu bityhynybenyõke. Deuxu ihetxiu rieryre kia wese tiiboho rarybekemy. Tai tahe tii ritynynymy ihŷre tiiboho bedeheðtybina-ò riteðonyke.

⁵ Deuxu inatyhymy riteðonykre ritynynyraki. Iwese tii ihetxiu iny-di rehure wese, tii wiji iny rehukre. Judeu mahädu heka Deuxu ritare Egito bede-ribi. Idi tahe imahäduõ rityhynyõre. Tai tahe imahädu rahurenkyre. Kia teerytenyte. Itxi ðhötireny reakre.

⁶ Ÿju mahäduõ tule juhuu Deuxu deðdumy ihŷre. Idi tahe taaðmysðŷna ririre. Tai Deuxu ròtena bedeõ-ò riteðonyre. Bedelorohokŷ ihŷre. Kabederawo-ki roire. Tiu heka iribi riðlðdŷnyötyhy. Deuxu bededŷnana riwinymy roimyhŷre aõhökýmy isŷdŷnana-ò. Tai tahe Ÿju wesemy kia òbitikõ mahädu rŷike, Deuxu itŷnydŷdumy rŷikre. ⁷ Ijõ ijyy teeryte. Inatxi hâwâ ihetxiu ibinatyhy rare: Sodoma, Omora-wana. Ijõ hâwâ tule ibinatyhy rare. Kia hâwâ yludu mahädu ibutumy heka òta òtanale riwinymyhyre. Hâbuõ dori wiwana rexiorarunymyhyre, hâwy tule wiwana wahe. Tai tahe Deuxu ihâwâ rahure. Biu-ribi heðty diteðonyde. Idi Deuxu dibedeerynyde òraruna derare tii. Tiiemy aõhökýmy dŷnana riwahinyre. ⁸ Kia tule òbitikõ mahädu-ò riwahinyre. Tiiboho dori ibinamy riwinymyhyre. Aõbinalemy raraykynymyhyrenyre, taumyreny risurisunymyhyrenyre òraruna-di. Deuxu rityhynyõre tule Ÿju ruruna-di risinymyhyrenyre. ⁹ Tiiboho Mieli wesemy aõkõ riwinyre Mieli heka Deuxu Ÿju dinoduõ rare. Tii Satanasi-wana wiribi òtumy rarybemyhyrenyre, Moisesi umy òraru-ki. Mieli heka ritirŷmyhyre iumy ridyke lau. Iu Mieli Satanasi-ò rarybereu urihimyò rityhynymy rarybere, ixinoðtidle ritehiötyhy. Urile rarybere: —Deuxule aratehikre. ¹⁰ Kia òbitikõ erydu mahädu aõbina riwinymyhyrenyre. Aõbinalemy tyytyby bede aõmydŷnanamy rarybere kia rieryõmahâ hârele. Kabede aõmydŷnanale rierymyhyre iwese ibutu iròdu mahädu rierymyhyre wese. Tiiboho heka iròdu aõna aõna nohötijuranadile aõna aõnamy rotŷnymyhyre. Tai rexihurenkyre. ¹¹ Deuxu heka kia mahädu kiditŷnynyke, Kaï reðsam y raremyhy wese dori reðsareki. Aõbo Kaï ixi-di riwinymy röhötinymyhyré heka riwinymyhyre. Kia mahädu tule Balaaõ wesemy riwinymyhyre. Balaaõ nieru sôwemy ritakemy ixidi ihŷmyhy. Tai tahe Deuxudeewimy riwinyõre. Tule kia mahädu Kore wesemy riwinymyhyre. Deuxu òludumy rexisyñyre. Tai rexihurenkyre iwese Kore mahädu rexihure wesemy.

¹² Kaiboho wiluuna roxina-ò tebutunyteu, kia mahädu tule ayreny-ò ralora. Aworana bedehesi tiiboho ribinadŷnymyhyre òbitimyno rieryõreki. Urile rexihydynamyhyre, inywitxira-txi tõhõti reaõhyymyhyre. Iwese yhy debure wese tiiboho roire. Urile yhy biu ridyötyhy. Rõaõtyhy. Sôwemy taheka relemyhyre, ihârele aõhom y aõkõ namyhýde.

Òwòru bederaty wahidýýdu wese tiiboho roire. Iratydikemy ratxireriu, ihärele aõkõlere. Òwòru rubu wese roire tiiboho. Raòròmyhýre, rurumyhyre. Kia wese heka kia mahädu rare. ¹³ Kia òbitikõ erydu mahädu tiu ele risaõhyymyhyre. Ahohoký aõwetari òbòhöký idi rehumyhyre wesemy tiiboho inyrenyre. Iwese òbòbexi-di ròhònymyhyre wese. Iòraruna òraru-ki aõbina bina iribi ròhònymyhyre. Tiiboho dori Deuxu inatyhyna ririrenyre. Iwese taina resemyhyre wese tiiboho iribi resemyhyrenyre. Deuxu kia mahädu-di ritýnynymy riteónyke bede luruhuký-ò. Iribi ròhònyöthy. ¹⁴ Enoi heka Adaõ dee yreõ rare. Adaõ juhuu hãbu rare. Debòinatxi rioreky-ribi Enoi rare. Enoi Adaõ riore roko rare. Ihetxiu Enoi rarybere wijnabòdu mahädumy. Iwese òbitikõ erydu mahädumy roirekre. Enoi rarybere Kristu nonanamy: —Tii kanakre tamahädu sôwe-wana. ¹⁵ Idi ibutumy iny ritýnynykemy. Inyõ tii taaõhökýmyna aõhökýmy rotýnykre òraruna òraru-ki. Ibutumy òrarudu mahädu rehukremy Deuxu-my ralahatx-inanymyhyreki. ¹⁶ Tiiboho rexirahemyhyre, tiu reysaõhyymyhyre, aõdibo tamywimy rabinadýýmyhyreki ratxikelemy. Rarybenihikýmyhyre. Riwiòhenanymyhyre aõ ritamymyhyre xiery.

¹⁷ Waluuna mahädu, õhötireny reake aõmybo Wanyrý Jesuisi Kristu teòdýýna mahädu juhuu raryberé. ¹⁸ Tiiboho adeereny rarybere: —Bededýýnana roomy tahe ijesu kòdòhonykre, ixidee wilemy tuu rotýnynymyhyre. ¹⁹ Kia hãbu iny wiribihitximy risýnykemy, bede aõmydýýnana luudu mahädu. Deuxu Tyytybytyhy-di aõkõ ratximyhyre. ²⁰ Kaiboho waluuna mahädu aityhydýýna-di arurumy bitýnynyke, Deuxu Tyytybytyhyna-di bexitdenyberihyy. Deuxu luunay-ki iximy boibeke. ²¹ Wanyrý Jesuisi Kristu ruxetðena biraðbenyke. Tii heka umytuedeõna kidiwahinykre. ²² Biwiòhenanymyhyke ka ritxiõnymy rýira mahädu. ²³ Kia mahädu iworonawe-ribi wese bitake. Ijõ-ò ywina-di brebuna-di bisýnykemy taòraruna deramy bekowabenyke. Iòraruna aõna aõna-ò akyreny reake.

²⁴ Òraruna lau taruru-di Deuxu arayrubunymy ratximyhyre. Tii arateòsinykre yramy, tako-ò wowydyna-wana. ²⁵ Wowydyna, àlädýýna, ruruna, lõlõtyhydýýna, iny Deuxu sohoji-ò kanakemy watxireri tule Inynyrý Jesuisi Kristu iny tarasadu-ò. Kata juhuuna-ribi, wiji aõu aõu-ò rahyykre. Kie.

Apocalipse

Deuxu heka Joaō-ò bede ritñynyre

¹ Katyyriti-ki tahe bede aõmydýñana roire. Kia heka Deuxu Jesuisi-ò ritñynyre. Idi Kristu Joaō-ò ritñynyre. Aõhebo ele elemey rotýñykre heka inydeereny riteòsinyrer, teòdu mahädu wahe. Ÿjuõ heka Kristu riteònyre Joaō-ò ibutumy relyykemy, ritñynykemy. ² Iribi tahe Joaō ibutumy relyyre. Kaki heka riritinyre. Kia heka ijyy rare. Jesuisi Kristu inatyhyna rare. ³ Inyõ katyyriti-di rariakeki, eysamy ratxireri. Inyõ kiamy roholakeki, eysamy ratxireri. Inyõ kia rityhynykeki, eysamy ratxireri. Bededýñana dori iõhomy ratxireri. Kia ibutumy rotýñyke.

⁴ Jiarý heka, Joaō wahe, dohodýña mahädu-ò watyyriti rewahinyrer. Debò inatxi reurò mahädu Asia bede-ki watyyriti rewahinyrer. Ruxetòena, ywina-wana adeereny kanakemy idi watxireri. Deuxu-ribi dori ratxireri, ihetxiu rare, tule tiiemy rarekre. Tii dori ruxetòena adee riwahinskyre, tule irynana tyytyby riwahinskyre, debò inatxi reurò mahädu wahe. ⁵ Jesuisi Kristu tule adee kia riwahinskyre. Tii tahe inatyhyna ijyydu rare. Tii juhuu rubu-ribi ixixadu rare. Tii ibutu iõlõ dinodu heka tii rare. Tii inyluure. Inyõraru iny-ribi tii riwatarenyre tahälubu òraru-ki. ⁶ Tii Xiwe wahidýdu mahäduõ ixidee riwinyre, inyboho wahe. Ibutumy ityhydýdu heka xiwe wahidýdu mahädu wese rare, iõlõ mahädu wese wahe. Deuxu rekeàlàmyhýke. Ibutumy wowydyna, ruru-wana heka Jesuisi Kristu-ò rawahidýmy rarekre ihyy hyymy. Kie ⁷ Beteheke, tii biuwetykywo-ki naderi. Ibutumy iny tuu robikre. Irubudýdu tule tuu robikre. Ibutumy iny rahinskyre, robukre iõraru-ki. Inatyhy rare. Kie.

⁸ Jiarý AA rare YY rare. Juhuu ludu rare, tule ikonana ludu rare. Deuxu jiarý rare ibutu ruru wahõrõ rare. Aõu aõu jiarý watxiwâhãre.

⁹ Jiarý Joaō rare, aityhydýdu seriore wahe. Jiarý tule awese aõhebo ratýñyre. Jesuisi Iõlõna òraru-ki. Patmos bedebute-ki jiarý ratxire, ròtena wese heka tai ratxire. Jesuisi inatyhyna dori retñynyre. ¹⁰ Nobiutxuõ heka jiarý aõma Deuxu Tyytybytyhy wadee dobehede. Iu tahe rybeõ-ò raholare, juròna wodýy wese heka rare. ¹¹ Tahe wadee rarybere: —Biritinyke aõma ibutumy aõbo kai bobikre. Ibutumy dohodýña mahädu-ò kia tyyriti biwahinskyre. Ka tyyriti tahe biteònyke heka debò inatxi reurò hãwã-ò: Efesu hãwã-ò, Esmirna hãwã-ò, Pergamo hãwã-ò, Txiatira hãwã-ò, Sardesi hãwã-ò, Filadelfia hãwã-ò, Laodisia hãwã-ò. ¹² Retehera wahewo-ò mobo wadee rarybereò. Tahe debò inatxi reurò loosõna mynynalemy rabira, womati týrýrýyle wahe. ¹³ Itya-ki tahe hãbuõ wese rare. Ityky urarehe heka ratxire. Iwereysana heka womati týrýrýy heka rare wyò wòtena-ki roire. ¹⁴ Irade iurahaký ratximyhýre. Irue heka heóty wese rare. ¹⁵ Iwa tahe bronze womati wese rare. Irybe wodýy heka bee ijiranahaký wese heka rare. ¹⁶ Iruruwe-ribi debò-ki heka taina debò inatxi reurò sôwe rimyre. Irybe mayrehe wiòtxu wese iry-ribi ròhònymyhyre. Iòsñy tahe txu tòtee wese heka rare, itýnytyhyre. ¹⁷ Kia ibutumy rabireu, jiarý resera bede-ò rubu wesemy. Tii ruruwe-ribi debò watyre-ki ritidire, rarybere: —Buberuôtyhy! Jiarý juhuludu rare, ihewoludu rare. ¹⁸ Jiarý rurure, iribi tahe rexixare rubu-ribi, aõu aõu tahe jiarý watxireri. Tiu aruruôtyhy. Rububede dinodu heka jiarý watxireri, ityre waruru rare. ¹⁹ Biritinyke ibutumy tuu tabita wiji. Tule aõbo idi kanakemy biritinyke. ²⁰ Adee aritñynyke aõbo kia ibutumy rare. Debò inatxi reurò taina heka wadebò-ki rare. Kia taina heka dohodýña mahädu ýju wese rare. Loosõna mynyna heka dohodýña mahädu wese rare.

2

¹ Kia heka biritinyke Efesu dohodýña ýju-ò: —Kaa heka inyõ rybe rare. Tii taina debò inatxi reurò rimymy idi rýimyhý iruruwe-ribi debò wahe. Tii loosõna mynyna yky-ki rariarer. Kia womati týrýrýhýký-di relere wahe. ² Aaõmysýdýýna

wiwihiķy reeryre, awoxierysytere tule. Hābu bina tiu aitxerenaõna toite. Inyō Deuxu deòdumy iximy uritere rybedu, teurihitenyte. Kia iruirybe teerytenyte. ³ Kaiboho tawoxieryterenytenyte. Tule aõhõkõmy tatõõnytenyte waõraru-ki, wijile tule wahe. ⁴ Kiaremy tahe sohojile wadee ibinare. Iwese juhuu waluu wesemy aõkõ wijahätenyte. ⁵ Kaiboho heka atyhyna-ribi ahewo-ò tadoõsetenyte. Kiaremy ta idi bexinohõtinymy bexirähibenyeke. Iwese juhuu atximahäte wese, ixityre boibekemy. Kiamy aõkõkeki, aloosõna mynyna ay-ribi aritakre. ⁶ Kiaremy ta akireny sohojile awire wadee. Kaiboho heka Nikolaita mahädu iaõaõna widõõ derarenyre wawesemy. ⁷ Iny rybeõ ijhona mahädu boholabenyke Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò timybo Ityhydõõdu mahädu-ò rarybemyhõre: —Inyõ òraruna ijesu ritakeki, tamy jiarõ umytuedeõna ariwahinykre. Kia tahe Deuxu bederaty ritokre, Deuxu oworu-ki rýimyhõre wahe. Kia bederaraty inyru wahidõõdu rare.

⁸ Kia heka biritinyke Esmirna dohodõõna ÿju-ò: —Kia heka Juhuuludu rybe rare, Ihewoludu rybe rare. Tii rururibile rexixare. ⁹ Aõhõkõmy dõõnana reerymyhõre. Uriterenodu wesemy toite. Ihäre tahe aõna aõnawiwi ahõröreny rare. Aõludu mahädu umy rarybereri ibinamy. Tiiboho Satanasi mahädu roire. Judeu mahädu aõkõ roire tiiboho tuu raryberehõre. ¹⁰ Buberuõtyhy kaiboho! Aõhõkõmy dõõnanaõ kanakre debò wiõ txumy wahe. Tahe buberuõtyhyke. Rõtenawo-ki boibenyke. Burubenyke hârele heka õbitimy biwatyhynybenyeke. Iribi tahe irudõõna rataana adee ariwahinykre. ¹¹ Kaiboho nohõti-di mahädu, boholake timybo Deuxu Tyytybytyhy heka ityhydõõdu mahädu-ò rarybemyhõre.

¹² Kia heka biritinyke Pergamo dohodõõna ÿju-ò: —Kia inyõ rybe rare. Tii mayrehe wiõtxuree dire:

¹³ —Jiarõ reeryre asõ, ahãwã wahe. Kaiboho Satanasisõ-ki tasõnyteri, irynana rareri wahe. Tahe Kaiboho aityhydõõna teriõtenyte. Tai tiiboho warybedu Antipasi õbiti rirubunyrehõrele.

¹⁴ Ihäre tahe akireny sohojile wadee ibinare. Ayreny-ki inyõ Balaaõ erydõõna rityhynyre. Tii ihetxiu Balake òraruna-txi aatysydõõmy ribedeerydõõnyre resedõõkemy. Tii Israeli mahädu-ò rarybere:

—Xiwena aõma ide tahe birõbenyeke tule òta tahe urihimyò tahe ibinare.

¹⁵ Tule ayreny-ki tahe Niolaita tohodõõna ijõreny rityhynyre, timybo rexiorarunanykemy. Kia ibinare wadee. ¹⁶ Tai marybeke tiiboho rexirahõkemy idi iribi rexixawidõõnykemy. Tukõkeki, anakre warymayrehe wiõtxuree-di iõludumy areakre wou-ki. ¹⁷ Iny nohõti-di mahädu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò timybo Ityhydõõdu mahädu-ò rarybemyhõre: —Inyõ òraruna ijesu ritakeki, tamy biu-ribi rýsõna rýikre. Manauratyre-ki heka nii tõmyra raritimy roire. Õmo nii rieryõre. Tunidukrele rieryre.

¹⁸ Kia heka biritinyke Txiatira dohodõõna ÿju-ò: —Kaa heka Deuxu Riore Rybe rare. Irue heka heõty wese rare. Iwa bronze womati wese rare. ¹⁹ Aaõmysõdõõna reeryreri, luuna, ywina, tyhydõõna, juhuu ratyre wijiaõmysõdõõna. ²⁰ Kiaremy tahe sohojile wadee ibinare: Kaiboho heka Jezabel teijemahätenyte. Kia hãwyy dori Deuxumy rybedu ixi-di rare. Ihäre tahe òtaotamy, xiwe rýsõmy rotohodõõmyhõre, ritxoo hõrõ wahe. ²¹ Jiarõ tule txiõ reijere òtaota-ribi ixãwikemy. Tahe tuuõhyre. ²² Idi herina-ò arilidikre ihäbu mahädu-wana. Tai aõhõkõmy rotõõnyrenykre. Tiiboho kia rexirähõnyrenykeki, tuu ele elemey ariwinykre. ²³ Iriore bina arirubunykre. Tai ibutumy aõwidõõnamyna ityhydõõdu mahädu riwaerykremy. Jiarõ heka inywo erydu dori rare. Kiaremyta iny sohoji sohoji ariowynykre. ²⁴ Ayreny-ki tahe inyõ rýire. Tiiboho bedeeryna bina rityhynyrenyõre. Tiiboho bedeeryna bina rieryõhyre. Txioinihe, bede ywina sira aõkõ adeereny ariwahinykre. ²⁵ Iwese kaiboho tetyhynyte wese wijibityhynybenyhyke. Ele ele dori arehemynykre. ²⁶⁻²⁸ Kaiboho heka òraruna ijesu bitakeki, adeereny ruru ariwahinykre. Kaiboho ihyyymi Wadeewimy biwinybenykeki, bede bede dinodu mahädumy boibebyneke, iwese ruru Waha-ribi remyra wese wahe.

Tamywikeki womati òhòte-di bede bede mahādu rihukre, iwese butxi ribòhònonyre wese wahe. Tule adeereny ariwahinykre aõma biurasò taina wahe.²⁹ Iny nohõti-di mahādu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò, timybo tii ityhydýýdu mahādu-ò rarybemyhýre.

3

¹ Kia heka biritinyke Sardesi dohodýýna ýju-ò: —Deuxu Tyytybytyhy debò inatxi reurò dinodu, taina debò inatxi reurò dinodu kia rybe rare: —Aõhebo tatýñymahätenyte reerymyhýre. Arumy anireny ratýñymyhýre ihäre tahe tarumy ahätenyte.

² Bexirawahatebenyke ainatyhydýýna-ki, urikõ-ribi kiemy ixãwiheny. Deuxuko-ki awityhymy aõkõ ixi-di texiemyhýtenyte. Kia reerymyhýre aõmysýdýýnarený tewinymahäte. ³ Inatyhyna juhu taholatenytedi, bexinohötinybenyke. Idi bityhynybenyke aõnanabina-ribi bexirähike. Tukõkreki wasidu wese ierykõmy adeereny anakre. ⁴ Ihäre tahe Sardesi hawâ-ki inyõ reximymy òbitimy rarekremy ihýre. Tiiboho wahe-ki tyky lyra urahaký-di kanariarenykre kiemy dori òbitimy reximyrenyre. ⁵ Mobo rótarenykre, tyurahaký-di rexityynyrenykre. Inirený Rutyyriti-ribi aritaõtyhy. Idi Wahakõ-ò wahõrõrenymy aritynykre tule iïjuko-ki. ⁶ Kaiboho nohõti-di mahādu, boholake timybo Deuxu Tyytybytyhy heka, ityhydýýdu mahādu-ò rarybemyhýre.

⁷ Kia heka Filadelfia dohodýýna ýju-ò biritinyke: —Kaheka inatyhymy Deuxu deòdýýna rybe rare, òbitimy nodu wahe. Tii Davi ijò rayna dinodu rare. Tii ijò riraynykeki tiu inyõ riratòbonyôtyhy. Tii riratòbonykeki tiu iny riraynyôtyhy.

⁸ Aõhebo tatýñymahätenyte reeryre. Akyhynakõmy atximahätenytemy rieryre warybe dori tetyhynyhyhýtenyte. Tai ijò adeereny reraynyra. Tii inyõ riratòbonyôtyhy.

⁹ Bodoholabenykre. Satanasi mahādu heka Judeumy rexininimyhýre tukõdu härele. Idi adidydenykre akorený-ò tatiowotimy kedeskre. Iu aluurenymy riwaeryrenykre.

¹⁰ Aõhõkõmy dýýnana kanake ibutumy iny urihidýýmy. Kaiboho warybe tetyhynyta, ywina-di tetyhynyta. Tai ilau arayrubunyrenyke. ¹¹ Ele elemy dori adehemynykre. Ahõrõreny biyrubunyke inyõ aribi rawasinyheny arudýýna rataana wahe. ¹² Oraruna ijesu inyõ ritakeki. Tii ixypy rubumy ruruõkre. Tii Deuxu heto-ki rasýnyihyykre. Deuxuni ityre raritinykre tule Kristuni týmyra wahe. Jerusalëni týmyra tule ityre raritidýýmy rýikre, biu-ribi dobekede wahe. ¹³—Iny nohõti-di mahādu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò timybo ityhydýýdu mahādu-ò rarybemyhýre.

¹⁴ Laodisia hawâ dohodýýna mahādu ýju-ò heka biritinyke: —Kie rybe kaa rare. Tii inatyhyna inatyhy rybe rare. Tii Deuxu-wana bede relereu, ratximyhý. ¹⁵ Aõhebo tatýñymyhýtenyte ibutumy reeryre. Ainatyhyna-ki inatyhymy aõkõ, txiõlemy aõkõ toite tule. ¹⁶ Tai tahe iõraru-ki ixi-ribi aratarenykremy rexinohötinyre. ¹⁷ Kaiboho tarybetenyte: —Waaõwiwi-di roire. Awityhymy watxirenryeri. Wadeereny aõ rasiranyõhyryrer. Idi urile texibonytenyteri. Kaiboho dori abina, iaõkõ mahādu, adeheký, aruety toite. ¹⁸ Kia aratohonykre: —Waribi womati týrýrhýký aworibityhy biõbranykre, aityhynamy wiwhiký. Tasýse tyyurahaký tule, ade wótenamy. Tasýse rueluahina tule, arue ywinamy. ¹⁹ Waluuna mahādu òhòte-di aribedeerynnymyhýre warybemy tule. Tahe eryrewemy aõsusu-ribi bexitabenykre wadee. ²⁰ Bodoholabenyke. Ijò-ki rarymy watxireri. Inyõ roholakeki ihetowo-ò aralokre. Tai tii-wana ariroxikre.

²¹ Òraruna ijesu inyõ ritakeki, tii wawana waryna-txi ronykre iwese jiarý waha-wana nadonymyhýde wese. Rótare dori wawouna-ki. ²² Iny nohõti-di mahādu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò, timybo tii ityhydýýdu mahādu-ò rarybemyhýre.

4

¹ Iribi tahe biu-ki ijòmy rabira rasina wese. Rybeõ raholare, jurònajurò wesemy. Iwese wadee rarybere wese. Kiamy narybede: —Mana òwónyke, aõhebo itxõmo rahudi rotýñymykre ini ariteõsinykre. ² Iule tahe Deuxu Tyytybytyhy riwamyre. Iu, inyõ rynanamy rabira biu-ki. ³ Iòsýny heka roosónymyhýre womatiwihihýký rýsý wese, Jaspe wesena, Sadonio wese. Uwajiõ witxira týre heka rare iryna rirurawonyre. ⁴ Tahe 24

ryna iryna rirurawonyre. Ityre tahe 24my wedu mahādu ronyre tyyurahak̄-di. Irati-ki womati t̄yr̄ȳh̄k̄-di rarataanonymy. ⁵ Biudelaa, biumyta, irynana-ribi dohonyde. Heōtyloo heka debo inatxi reurōmy sōwe iko-ki r̄yire. Kia heka Deuxu Tyytybytyhy tuu sōwedu rare. ⁶ Tule iko-ki mana aho roire iuramy raurananyre. Irurawona-ki wiōwiō-ki aōni inaubiōwa raire, irue sōwe ihewo-ki, iko-ki. ⁷ Aōni delena heka hālōehek̄ wese rare. Ijō heka karōtihik̄ wese rare. Ijō tahe hābu ḍs̄ny wese rare. Ikonanarený tahe nawiihik̄ dowomy nadē wese rare. ⁸ Ibutumy tiiboho debò sohoji reurōmy tesōwereny. Ta tiiboho tetya wirawyò rawyò irue dire. Tahe tiiboho rexielehnyōhyylemy txumy rumy rawiunymyh̄: —Òbitityhy tate, Òbitityhy tate, Òbitityhy tate Inynyr̄ Deuxu rurutere. Kai tate, tule kai mabekre. ⁹ Kia heka inaubiōwa boho rawiunyre: —Wowydyna, àlāna-wana rynana-ki r̄ydu-ò, iki kiemy nodu-ò wahe. ¹⁰ Iu tahe 24 wedu mahādu heka tatiowotimy taōs̄ny sutxi ritidimy riwowydynymyh̄reny resemy iko-ò. Tam̄y tarataana-di rehumy raryberenyre. ¹¹ —Wadinodureny, waDeuxureny adee sohojile heka wowydyna, loosōna, àlāna rawahike. Ibutumy dori aōna aōna tewinyte. Adeewimy r̄yimyh̄re idi rariamyh̄renyre.

5

¹ Ryna-ki r̄ydu ruruna debò-ki heka tyyriti werywery wesemy rabira. Tyyriti tahe wirawyò rawyò-ki iriti dire, tii debò inatxi reurò iratòbōna sōwe. ² Ÿju ruru ruruhuk̄-my ryrymy d̄ȳr̄axi-di: —Mobo ityhykre tyyriti ratòbōna aresyd̄ȳdukre irayd̄ȳ-ki tule. ³ Tai tahe inyō ijōhyyre: —Biu-ki, bede-ki, surawo-ki ijoōhyyre. ⁴ Inyō ityhyōre irayd̄ȳ-ki tam̄y itxere-ki. Iòraru-ki ta urile jiar̄y rahinymyh̄re. ⁵ Iule tahe matuariō wadee narybede: —Hiōmyke, betehe ta inihe Juda mahādu hālōehek̄-ò, Iolò Davi iriōre riōre wahe. Tii dori tyyriti ratòbōna riorokre idi riraynykre, tii sohojile dori wou-ribi ròtare. ⁶ Kiamy tahe rabira, Budoeni Riōre wahe. Tii rynana ubey-ki r̄yimyh̄. Aōni inaubiōwa ijōre. Tiiboho-wana tahe matuari mahādu r̄yire. Budoeni rurure wesemy r̄yire. Iò tahe debò inatxi reurò rare. Irue tahe tule. Kia rare Deuxu Tyytybyō rare, tii bede bedemy nodu mahādu. ⁷ Budoeni riōre tahe rynana-ki r̄ydu ruru debò-ribi ditade, aōma tyyriti wahe. ⁸ Iule ta aōni inaubiōwa, 24 matuari boho-wana tatiowotimy rejupure budōeni riōreko-ò. Tii sohoji sohoji wiuna-di, womati t̄yr̄ȳh̄k̄ myh̄na-di ratximyh̄reny. Sohoji sohojiro-ki tahe òwòrusō wydysil̄nywi-di wese rare. Kia Deuxu tyhyd̄ȳdu mahādu ixitòed̄ȳna violão wese tule ratximyh̄reny. ⁹ Tiiboho wiut̄myramy rawiunymyh̄renyre kamy wahe:

—Kai atyhy tate Tyyriti rayd̄ȳ-ò, iratòbōna eresydū tule. Arubumy heka Deuxu-ò Ix̄ȳju ix̄ȳju teōbranyte. Irybe witxira witxira, ibede witxira witxira iix̄ȳjuna tule.

¹⁰ Iolòmy tewasynytenye Deuxu dee tule xiwena wahid̄ȳny mahādu wahe. Idi hāwā hāwā ariwedunyrenykremy. ¹¹ Ÿju sōwetylhy myrabira rynana werora-ki, aōni-boho matuariboho tule. Miliaō hōk̄ymy rasōwerenyre. ¹² Tiiboho rirajuhak̄ymy rawiunymyh̄renyre: —Wowydyna, ruruna, deysana, àlāna, loosōna tam̄y sohojile rawahinyrenyke budōeni riōre-ò. Tii dori rurure ityhymy ¹³ Tai tahe ibutumy biu iròdu iròdu, suityre iròdu, bera iròdu iròdu ibutumy aōna tule rawiunymyh̄renyre rynana-ki r̄ydu-ò. Budoeni riōre-ò tule kia rawiunymyh̄re. Rarehykyle, rarehykyle heka rarekre. Kie. ¹⁴ Aōni inaubiōwa rirawyōnyre: —Kie, Matuari 24 tahe reserenyre iko, kiemy noduko-ò.

6

¹ Tahe Budoeni riōre heka tyyriti ratòbōnaō riōrōre. Kiamy rabire. Tule aōni inaubiōwa mahādu-ò narybede rybenihik̄ymy biumyta wod̄ȳ wese. Mana ini itxeremy.

² Tai retehere awaru urahak̄ymy rabire. Tair̄du iwaxiwahate dire. Tam̄y irud̄ȳna rataana riwahinyrenyre. Tahe rare wou ròtakremy.

³ Tahe ijō ratòbōna riorore. Ijō aōni tahe narybede inatxina wahe: —Mana ini itxeremy. ⁴ Idi awaru sòhòk̄y ròhonyre. Inyō ityre r̄ydu-ò ruruna riwahinyre, wou

ritelenykemy bede bedemy. Tai hābu mahādu wii rahukremy. Tule inyō mayrehe ityre rýdu-ò riwahinyre.

⁵ Tahe inataõna ratòbòna riraynyre. Ixyby inataõna aõni rybe-ò raholare: —Mana ini itxeremy. Tai retehere. Awaru lybymy rabire, ityre rýdu urihina-di tebò-ki. ⁶ Tahe aõniy-ribi rybeõ-ò raholare: —Womati nieru sohoji-di heka urihina sohojile heka trigo rawykre, txusohoji aõmysdýyna òwy wahe. Tule inataõ urihina sevada rawykre, txusohoji aõmysdýyna òwy. Uritere ta uva-ò, adý-ò aõhe isýdýõmykre.

⁷ Tahe inaubiòwana ratòbòna riraynyre, Budoeni riore wahe. Ixyby inataõna aõni rybe-ò raholare: —Mana ini itxeremy. ⁸ Tai retehere. Awaru bisamadòbòlýre wesemy rabire. Ityre-ki rýdu heka Rubu inire, heòty bede rubunana iheludumy. Inyō ityre rýdu-ò ruru riwahinyre. Tai ròhonyre iny rirubunykre. Inaubiòwa iny-ribi heka, sohoji rirubunykre. Wou-ki, rama desemy, rubutyhy-di, iròdu debure-di heka iny rurure.

⁹ Tahe iruyrena ratòbòna riraynyre. Tahe Xiwena wahedýyna rawo-ki iny mahādu rabire Deuxu rybe òraru-ki, tatyhydýyna òraru-ki rururenrye mahādu wahe. ¹⁰ Tiiboho rirajuamyhýre: —Deuxu Inynyrhýký, kai tyhy tate, òbiti tule. Tiu wexi waòwyreny bilidikre, warubudýdureny-ò? ¹¹ Tahe iximynamynamy tyyurahaký-di rexityynyrenyre. Tahe tamyreny rarybere urihimyò rexielehynyrenykre. Iijoirenny iwesereny rurukreu riraòrenykre. Isõwerenry rexihureu wahe.

¹² Tahe debò sohoji reuròna ratòbòna riraynyre. Kiata idi suu ramytytare inihikýmy. Txuu urile rurunyre, ahādu isòmy relere, halubusò wese. ¹³ Taina tahe sutxi dejujude iwese bederaty yhydebole ritxiwimyhýre wese. ¹⁴ Biu titxibo ikõre, iwese tyyriti rarasemyhýre wese. Ibutumy hāwälò bedebute tule taherina-ribi ratare. ¹⁵ Iu tahe ibutumy iny rexiware hāloohokýwo-ò, manahaký hewo-ò tule. Tii roire Iòlò mahādu, bededinodu mahādu, soldado dinodu mahādu, ityhy mahādu irurutere mahādu, ibutumy ijõ mahādu rexiware. ¹⁶ Tahe taixiwotena-ribi rirajuamyhýrenyre: —Watxireny mana heka bedesede rynana-ki rýdu lau rekexiwòrenykre. Budoeni riore debure lau tule. ¹⁷ Deburena txu, kyarana txu heka reare tamy, mobo riijekre.

7

¹ Idi tahe inaubiòwa ÿjumy heka tuu rabire. Tiiboho heka inaubiòwa bedehitxihitxi bedemy rýire. Tahe rimyrenyre yhyhyký tebò-ki heka rimyrenyre. Tiu heka òwòru radeõ raykýhyky roire. Bede-ki aõkõ, aho-ki aõkõ rebonyra? ²⁻³ Tule ijõmy rabire ÿjuõmy ibryra-ribi rarerimy. Deuxu irumy nonadu hāletena nihiký widýyna heka diwymy idi nade. Iribi tahe inaubiòwa ÿju-ò tii ryryre: —Txioskre inuhe. Iwotõmodýõmyke wa suu, bee, òwòru. (Kia ÿju mahādu dori, bede, bero, wotõmodýõdu mahādu ihýre.) Biraòrioreke heka Deuxu hāletena deòdu òru-ò aritudikre. ⁴⁻⁸ Tiwesebo kia ritidýyna rimymy idi rare. Tahe raholare heka jiarý tiweserebo. Ta 144.000 iny ibutumy. Israeli ijoí waòinatxi reurò kia ijoimy heka ixidee rimyre. Sohoji sohoji ijoí-ribi 12.000 inymy heka rimyre: Juda ijoí-ribi, Gade ijoí-ribi, Asser ijoí-ribi, Naftali ijoí-ribi, Manases ijoí-ribi, Simeao ijoí-ribi, Levi ijoí-ribi, Issacar ijoí-ribi, Zebulõ ijoí-ribi, Jyje ijoí-ribi, Benjamí ijoí-ribi, Kia ibutu ijoí-ribi heka 12000 inymy rimyre.

⁹ Iribi tahe sôwemy inymy rabire. Timy heka idi wariramahāduõkre. Ibutu 12.000 hāwā hāwā-ribi wiroytre. Bede ibutu rybe witxira witxira rybedu ibutu ijoí witxira wahe. Tai tahe Budoeniube-ò tiiboho rotamanyrenyre. Budoeniko-txi rynanako-txi wiroytre. Ibutumy tiiboho ityyurahakýlemy roiremy. Horení iru-di heka roiremyhý.

¹⁰ Tahe ryryrenyre —irariemy ryryrenyre: —Biu-ò hena waDeuxu-ribi nade rynana nihiký-ki ronyrerí. Tule Budoeni-ribi nade. ¹¹⁻¹² Tahe ÿju ibutumy heka widotyde rynanawerora-ò, tule matuari mahādu tule iwo-ki. Inaubiòwa aõni ibutumy reserenyre rynana nihikýko-txi resere taòsana sutxi ritidimy Deuxu kia wowydynamy relere. Kie, myheka rarybere: —Wowydyna, Bedeerydýyna, deàlana, loosóna, aruru, aixiòldýyna. Ibutumy heka kia kanakre inyDeuxu-ò. Rarehykyle, rarehykyle heka rarekre. Kie.

¹³ Tahe wawiò inaubiòwa matuari mahāduò wadee rÿyraxire: —Kai aõbo teerymahâte

kia tykyurahaký-di ratxirenyreriõ, tule tiribibo ròirerí? ¹⁴ Tahe rarybere: —Aõkõre wanyrý, reerykõre. Bedelyyke wako. Tahe wako tuu delyyde. Kia heka dòhonyde heka aõhõkymy dýñnana-ribi dòhonyde rare. Itky rityranyre heka Budoeni riore hälubu-di. ¹⁵ Taiki heka rynana nihikýko-ki ratxirenyreri Deuxuko-ki. Kaheka ruu, txuu-wana heka rãähimy ratximyhýrenyre taheto bededýñnana-ki. Kia rynana-ki rýdu tahe riyyrubunyrenykre. ¹⁶ Tiu rama rirubudýñrenyomy heka bemomo boho. Tiu txutòteeheký-wana wirisýnyötyhy ybòtò boho-wana, txutye boho-wana. ¹⁷ Budoeni riore dori rynana nihikýko-ki ratximyhýre. Tii heka aryýna adee riwahinymyhýkre. Tii heka adi itxeredukre heka aradykre heka Umyituedeõna ube-ò. Deuxu irube rirubudýñnykre.

8

¹ Budoeni riore debò inatxi reurò hâletenamy ribòhonyreu, aõdee biu-ki roholaõhyre heka byy, myle roire: aõwodýñ wodýñhomu aõkõ. Wadee meia hora txumy bedemy bede rewyre. ² Debò inatxi reurò ÿjumy tuu rabire Deuxuko-ki nyidemy. Tahe inyõ tamy riõremy idi retehere debò inatxi reurò ajurònamy.

³⁻⁴ Tahe iwixira ÿju nadé. Tii womati týrýrýhýký atara nihiký. Tahe xiwenatyre orarade rýny wihihýký ritoonyre. Inyõ riwahinyre ÿju-dee sõwemy. Riurinkyemy Deuxu ijo ixitòedýñna-wana xiwenatyre-ò risõkemy aderóna rýnyrehéký heka womati týrýrý xiwenatyre-ki ritxiwire Deuxu rynanako-txi. ÿju iribi tahe kia ibutumy raòwonyre Deuxu-ò. ⁵ Tahe heòty-di heka ÿju atara ritýxinyra idi heòty-di rehure biu-ribi bede-ò. Tai tahe biumytxi ramytxynihikýnyre heka suu biu tawe rihetenyre rybe wese wodýñ ramytatare.

⁶ Tahe debò inatxi reurò ÿjumy heka rexiywinymy rýire ajuròna-di jurónykre.

⁷ Juhu ÿju heka rurónyre. Iribi tahe bedejutytyhyký heòty hälubu-wana raurinymy bede-ò rejuunyre. Bedejura tahe roomyhý asirade, bedero-wana inataõ-ribi, sohoji roomyhý.

⁸⁻⁹ Iribi ihewoludu txuròna-di rurónyre. Tahe berahaký-ò resere hâwâlò nihiký wesemy. Tai ibutumy heòtylawò txuramy ituere. Iyre bee tahe hälubuhukýlemy relere. Iyre utura tahe ituere.

¹⁰ Tahe ihewoluduhe txuròna-di rurónyre. Iribi tahe tainahakýõ berohokýyre-txi resere berayre-txi tule. ¹¹ Tainahaký heka ihyre inire. Tahe sõwemy iny ituere ihyre bee riurinyreki.

¹² Tahe ihewotyhy tyaludu txuròna-di rurónyre. Tahe aõwesele txutymy txuu roosõõhyre. Tahe ahâdu tawekremy turutyhy inihe relere taina tule. Tahe bederunytyhyre heka.

¹³ Tahe idi retehemey jiarý râiwâhã. Tahe tuu rabire nawii nihikýõ ruòmy ratxireriõ. Tii iryru-di heka rarybemyhý: —Bede heka rabinakre. Bede heka rabinakre. Suludu bede iny-ò ryrymyhý: —Txioinihe sõwemy aõbina binahaký rexidýñmyranykre. Tahe hewotyhyldu ÿju txuròna-di kudurónykre heka bede rabinatyhykre.

9

¹ Ijõ ÿju tajuròna rurónyre. Tii heka iruyre hewoludu rare. Tahe ijõ inyymy rabire. Biu-ribi suò taina resere wese tii resere. Tamy ijõ raynaõ diwahinyde, hâloo nihiký ratòbòna rayna wahe. Hâloo nihiký heka ireheheký rare. ² Tahe riraynyre. Wàdàsi iribi tahe dòhonyde. Iwese tahe bede rurunyre wawerorareny-di. Txuu, ibutumy rurunyre wàdàsi lybyhyký òraru-ki. ³ Tahe seihihýlyby wese heka wàdây-ribi dòhonyde tahe desede suò. Seihe heka itybòròhòký wese heka ihe rare. ⁴ Asi rubudýñõmykre bederaradeõ tule, òwòru tule. Inyõ Deuxu kia ritidýñna iòru-ki rýiõkeki, tahe tule tamy ijira rýikre. ⁵ Iny rubudýñmy aõkõre. Tahe iny aõhõkýmy rotýñnykemyre heka iruyre ahâdumy. Aõhõkýmy rotýñnymymyhýre kia ihe juberereri riijererimy ihýre. ⁶ Kia txuu tahe ixirubudýñmy reamyhýre. Tahe aõkõre heka timyhe ixirubudýñkõmy tamyhe rubu dehemynyõhyymyhýde. Tukemy heka riwisýnymymyhýre. Tahe aõkõre rubu iribi

rahenemyhŷre. ⁷ Seihikŷ heka awaru wese rare. Iwese awaru rexiywinymy wou-ki ralòkremy rŷimyhŷre wese heka rare. Irati-ki rŷire womati tŷrŷhŷkŷle irataana wahe. Iòsana heka iny òsana wese rare. ⁸ Irade irehehekŷre hâwy y radehekŷ wesele. Txuu tahe leaõ juhukŷ wesele rare. ⁹ Wyhy itxena ibreti-ki roimyhŷre. Womatile ibreti rare. Bede heka urile rawodŷñy hŷkŷmyhŷre. Iwese tewe awaru-di nodu sôwe iwodŷñ rare. Iwese aôbina-ò raijaramyhŷre wodŷñ wese wahe. ¹⁰ Seihikŷ heka bòròhywe nihikŷ wese heka rare. Tahe iruru-di rare. Iny riwotômonymy hŷkemy iruyre ahâdumyhŷmy. Iherona ramytxytxyre iruyre ahâdumyhŷmy. ¹¹ Iiòlò heka hâloo rahejikhŷ wedu heka rare. Ini heka hebreu rybe, Abadu rare. Grego rybe heka, Apoliô heka rare. Iny rybe heka iny hâdu hâduhukŷ rare.

¹² Juhuu bedebinahakŷ ituera ròhonyra. Katahe ijõ iwitxira kòdòhonykre inatximyhŷmy wahe.

¹³ Ijõ ŷju tajurònâ-di ruronyre. Tii heka debò sohoji hewoludu rare. Raholare heka rybeo-ò. Womati xiwena-ò-ribi ròhonyre. Xiwena-ò heka inaubiòwa sôwe. Kia womati tŷrŷrŷ xiwena heka Deuxu rynanako rŷire. ¹⁴ Kia ŷju-ò heka rarybere ijurònâ dinodu wahe: —Inaubiòwa ŷju besedŷnyke ixinamy ròhonyke. Tii heka Bero nihikŷ ròtena-ki, bero Eufratesi-ki. ¹⁵ Tii heka ròtena-ki ratximyhŷre kia bededŷñanau, kia txuu, kia ahâduu kia beòrau. Iribi tahe riòlòdŷñyrenyre. Iribi tahe ihewoludu iny ibutumy rahure. Iyreyre inataõ hâwâ jurajuramy heka rahure. Inataõ jura-ribi sohoji sohoji rirubunyre. ¹⁶ Tahe jiarŷ raholare tiweserebo aôbinadumy rŷire. Iny 200.000.000 inymy rŷire. ¹⁷ Tahe aôbinadumy rabira awaru tyre ronyreri. Awaru tyre ludu tahe iwyhy itxena dire. Ibutumy wako-ki rŷire. Ibutumy rabire. Womatihikŷle, heòtyhykŷwesele heka rare. Ijõ heka tŷreura rare safira wese. Ijõ tahe tŷre raramadòbò wesele. Awaru rati heka leaõ ratihikŷ wesele rare. Heòtyle iry-ribi ròhonyreri wàdasi enxofre-wana wahe. ¹⁸ Kia heòty heka inataõ jura-ribi sohoji jura iny rahure. ¹⁹ Tule awaru nohewòru heka iruru dire. Iryribile tahe iheòty ròhonyre. Taile iruru rare. Hemylala rati wese dire ruròmy heka inatxi hemylala juwesele. ²⁰ Iny ituere sŷtybymy tahe raròonyre. Deuxu deàlana dee heka reòbyôhyre. Diabo mahâdu luulemy ratximyhŷrenyre. Aõma rityhyntyrenyre womati tŷrŷrŷhŷkŷ ritxoo, òwòru ritxoo suritxoo, mana ritxoo. Kia ritxoo heka aõki robiôhyymy hŷre, aõ roholaôhyymy hŷre. Rariaõhyymy hŷre. ²¹ Iòraru-ribi roxitâhiôtyhy iribi tahe rahötinyrenyre aõ òtaòtamay, rubudŷñnamy, wasinamy, òwòrumy. Kiale rôhötinymyhŷrenyre.

10

¹ Tahe iwitxira ŷjuhukŷ rabira biu-ribi suò robehererimy. Biuwetykywesehekŷle iweroramy rŷireri. Tahe owaji wese iratikile roireri. Iòsŷny tahe txuwewehékŷle, iwaube tasŷ heòtyhykŷwesele roosomy. ² Tii heka tyyritinadile debò ritŷtenymy ratximyhŷ. Tahe itŷte heka deboube-ki roimyhŷre. Tahe tawaube ruruludu heka betye ritidimy idi rŷire. Tawahyweludu tasŷ ityti-ò rideemy idi rŷire. ³ Tii ryryre heka tarurumy. Leaõ iràhàkŷwesele ryryre. Iu tii rarybereu, debò inatxi reuròmy heka ramytxynymy dirawyonyde. ⁴ Tahe riritinyre heka aõmybo timykira raryberenyré wahe. Tahe rybeo-ò raholare: —Kia widŷñomy. Kia rybe hewa ierysyna aõkõ rare ixinamy tahe tuu roike. Bir-itinyõke aõmybo ramytxyna rarybere? ⁵ Tahe ŷju suki ratxireri, beki ratxireri ruru ludu debò biu-ò riteòsinyre: ⁶ —Deuxu-ribi heka tuu raryberé, warybemy inatyhymy. Deuxu heka tiiemy rarehyyle rare. Ibutumy heka riwinyre biu-ki rŷira bede-ki rŷira-wana. Tai heka warybe inatyhymy rare. Ararybekre heka raroorehenyôtyhy kaki. ⁷ Debò inatxi reuròna ŷju tajurònâ ritxurònâkreu heka, Deuxu ibutumy relemy rŷikre iwese rarybere wese. ⁸ Iribi tahe rybe biu-ribi wadee nade. Wadee rarybere: —Biòryke hewa tyyritina ŷjudebò-ki naderí suki bera-ki kia rŷireri. ⁹ Tai tahe tamy rehemynyreri iòhòmy tyyriti tamy rexitðenyre. Tahe wadee rarybere: —Biwylke. Birŷsŷke. Juhuu tahe bidi wesemy ary-ò bidekre. Birŷsŷkreu tahe ibutumy rahyrenykre awo-ki. ¹⁰ Iribi rewyra rerŷsŷra. Iwese tii juhuu rarybera wese rare. Ibreere juhuu. Iribi rerŷsŷre tahe, wawe

rubererenyre. ¹¹ Tahe wadee rarybere: —Kai heka dohodýymy makre ixityre ibutumy inywitxiramy heka botorohodýykre. Ibutumy inywitxira witxira-my botoroh. Ibutumy rybewitxira witxira botoromy. Ibutumy iòlòmy botorohodýykre.

11

¹ Iribi tahe inyō Wadee diwahinyde urihixinaõ. Wadee rarybere: —Biurihikesõ titxibo Deuxusõ rýimyhýré. Iwo tule xiwena wahidýyna biurihike. Idi mariake tiwesebo iny iwo-ki rýirémy. ² Tahe ahana-ki iube idi riraõmyke. Tii dori ityhydýydukódu mahádu dee wahisidýyna rare. Tiiboho dori 42 ahádumy idi rariakre. ³ Jiarý dori inatxi rybedu idi watxiwähäre. Tamy ruru ariwahinskyre. Tii heka saumytykyle rariakre. Tii heka rybe ritýnynykre beòra inataõ weeremy. ⁴ Rybedu inatxi heka bederaty òwòru inatxi wese rare. Tahe tule inatxi loosóna mynydu wese heka rare. Kia Deuxuko-txi rýire wese heka rare. ⁵ Inyō idi ibinamy riwišýnykeki, tahe ixirubudýymy rorukumyhýre. Heòty iryribihikýle ròhonyke heka iny rirubunyke. ⁶ Tii heka irurudire biu dejuxu lau riekemy. Tahe tiu biu reseõtyhy heka inataõ beòra weeremy wahe tii Deuxu rybemy rarybereriu wahe. Ihäre tahe tii rexirahòreke bero nihikýmy aho nihikýmy hälubumy rexirahòreke. Ihäre tahe ibutudee bina riwahinskyke, rubuna riwahinskyke tiiboho awimy tai raharenkyre. ⁷ Kia heka inataõ beòra weere rikonananykeu, rybe týnydýydu inatxi rikonananykeu, häloo rehe nihikýwo-ribi aõni kòdòhònkykre, tahe aõbina nihiký-ki heka iu rýikre. Tahe inatxi rybedu rirubunykre. ⁸ Iumy rubu tahe hawãry-ki roikre, tibo inyrý rirubunyrele. Rawesenanyre, kia hawã arininikre Sòdòma ada Egito wese. ⁹ Inataõ txuu weere riwydi hawã ube-ki iumy rubu roikre. Inyō heka tiu rituunyöthy. Ibutu iny hawã hawã-ribi ibutu rybe witxira-ribi heka tamy itxeremy rehemynkyre. ¹⁰ Ibutumy heka iny teysamy rýikre urile iny widee aõna aõnamy riwahinymyhýre. Tiiemy inyō raaõmysýdýyöthy kiatxuu. Tai heka tahõti heka itxi reakre kia inatxi rybedu rurure tahõti itxi reakre. Lisini heka rýikre, worana bedehesi. ¹¹ Kia txu inataõ txuweere-di, iumyreny iruna kòdòòsekre tamy Deuxu-ribi. Tiiboho lamamy rotamanykre. Iny rarokonykre heka ruberu nihikýmy rýikre heka. ¹² Inatxi rybedu-ò heka rybetereò biu-ribi nade: —Kaiboho bòdòibedenye kaò. Tahe biuwetyky raòwònyrenykre kia iòludu mahádu idi retehemy rýireri yrubule. ¹³ Kiaule tahe bede ramytatakre. Debò wiò heto jura jura-ribi heka sohoji resere. Tahe 7000 inymy rurure. Tahe iny rarokonykre tahe iuhe ruberu nihikýmy rýikre. Tahe wowydyna riwahinskyre Deuxu biu-ki ratximyhýreò.

¹⁴ Inatxina bede dýýnana bina tahe ròhonyre. Tahe ijõ kanakre.

¹⁵ Debò inatxi reurò ýjumy heka juróna ruronyre. Tahe sôwemyhe iny rarybemy rýimyhý, ryrymy rýimyhý: —Kia bede dýýnana, iòlona, inynyrý hõrõ rare. Kristu hõrõ rare. Aõu aõu tii ibutu ibutu iòlòmy ronykre. ¹⁶ Wawiò inaubiòwa matuari tahe, rynana-ki ronyrenykeri Deuxuko-txi. Tahe Deuxuko-txi reserenyre. Wowydyna tamy riwahinskyre:

¹⁷ —Kai Deuxu, tuu tate ihyymy, ibutururu ratyre aruru rare. Aruruteremy bonykre bede dinodumy. Umy realàmy kia-ò.

¹⁸ Iny heka ibutumy alau ruberumyhýre ibutumy òludumy rýire, adee deburemy rýimyhýre. Rubu hitxidýyna heka bede reamy heka roire. Eòdurenyle heka riòwonykre, aijoi riòwonykre, rybedu mahádu wahe. Ibutumy ani rityhynymy rýira, nihiký iyja-wana, kia bede huduhuký rare. Ibededýýnana reamy heka roire.

¹⁹ Biuwetyy riraynyre Deuxu heto. Ibutumy heka lobidýyna tyriti hyna iwo-ò iny robimy rýire. Iu tahe biumytxi, biudelaa ibutu yhynihiký, ibutumy bede ramytatamy rýire, berahaký tule resere.

12

¹ Iribi tahe ròhonyre warasina-ki aõbo. Aõhebo bede ritýýnykremy, biuwetyy-ribi hawyyomý rabire. Txuu wese tahe itykyra. Tii lamamy rýire ahádu tyre. Tarati tyre-ki tahe tainahaký rataana idi rýire, waòinatxi taina wahe. ² Tii heka bòtomy ihýmyhý.

Ryrymy heka txubrere riijemey tabededŷñana-ò resera uladu reakremey. ³ Iribi tahe aõna aõna biu-ki rexisñymy, aõni hemylalasò nihikÿ wese wahe. Irati tahe debò inatxi reurò sôwe iratimy. Debòwiò sôwe heka iòmy. Irataana heka iratimyna myna rýimyhýre. ⁴ Tii tahe töhewòru-di taina ributunymy ridyre. Bede tyre-ki idi rehure, taina juràõ. Tii hâwyko-txi rýire. Uladu reakreule tahe uladu riròkremey. ⁵ Tahe tohouã reare, hâbumy heka reare. Tii iòlomy heka ronykre, ibutu bede iòlòteremy wahe. Ihâre tahe Deuxu ridyre. Raòwonyre heka Deuxu rynana-ò. ⁶ Hâwytahe rahenyre bederahy-ò. Tii 1260 txumy heka tii bederahy-ki bede riekremey. Deuxule heka tii riywinyre.

⁷ Biu-ki heka aõbina nihikÿ rýire. Mieli, ýju dinodu heka, taijoi-wana raaõbinanyre aõni-wana taijoi-wana. ⁸ Aõni tahe resera taijoi-wana. Ròtara. Biu-ribi ròhonykemy tahe idi ratxireri. ⁹ Riteònnyre biu-ribi, aõni nihikÿ heka ròhonyra. Tii heka hemylala nihikÿ wese rare. Satanasi inire, Diabo wahe. Itxenadŷýdu heka rare ibutumy iny. Suki resera, taijoi-wana. ¹⁰ Raholare tahe biu-ribi rybeõ-ò: —Deuxu tarasana heka rehemynyre. Tii taruru riteðsinyre iòlòtyhy raremy. Kristu taruru riteðsinyre. Aõbina bina rybedu tahe Deuxu-ò rarybehyyymy ratxireri, txu-wana, ruwana. Tii tahe ròhonyra biu-ribi. ¹¹ Waityhydŷýdu seriore mahâdu heka ròtara Budoeni hâlubu-di, inatyhyna hâletena-wana. Rurukemy ratxireri tiiboho tamydeewikeki. ¹² Beysabenyke biu mahâdu. Koityhyxe tahe ahohokÿ, bede-wana. Diabo dori adee rehemynyre. Tii reburere, ibededyñana dori iòhòmy reare.

¹³ Iu hemylala aõni heka bedekile ratxirerimy rieryreu, tahe hâwytohouã-wana kia-ò aõhõkýmy rotŷñykemy risñykemy idi ratxireri. ¹⁴ Tahe hâwy heka nawiihikÿ-ribi idei rihuötera, tahe idi ruõra bederahy-ò, tasý-ò. ¹⁵ Hemylala aõni tahe bee sôwemy tary-ribi rarybexinyre hâwy ribòròbòròdýkemy. ¹⁶ Tahe aõkõre. Suu tary riraynyre tahe ibutumy bee riõre. ¹⁷ Hemylala aõni tahe reburemy reare hâwy dee. Ibutumy hâwy ijo mahâdu rirubunykemy idi ratxireri. Kia mahâdu tahe Deuxu bede ywina rityhynyre, iwese Jesuisi tuu ritýnnyre wese. ¹⁸ Tai hemylala aõni ÿnyrakile rýire.

13

¹ Iribi tahe aõnimy rabire berawo-ribi ròhonyre warasina-ki. Tii heka debò inatxi reurò iratimy tahe debò wiò iòmy ijõdire. Rataanaõ tahe sohoji sohoji iò-ki rýire. Irati-ki tahe nibinamy heka rýire. ² Tii heka hâlde wesetyhymy rare. Iwa heka ursowa wesele heka rare. Iry heka hâlõery wese rare. Aõni heka tamy ruru sôwemy riwahinyre, irynana wahe. ³ Iribi heka rabire iratiõ, sohoji heka wotõmonahakÿ dire. Tahe reytereri. Ibutumy iny riõtiinyre. Aõni riheludunyre. ⁴ Aõni hemylala heka taruru riwahinyre aõni-ò. Tai tahe ibutmy iny heka aõni riwowydynyre. Iny rarybere: —Mobo heka aõni wese rare? Mobo ijesedukre? ⁵ Aõni heka aõbina bina rarybere. Inyõ ribyrenyôtyhy. Ahâdu 42 tii heka kiawesemy rýikre. ⁶ Tii Deuxu dee heka aõbinamy rarybere, Deuxusõ dee, ibutumy biuludu mahâdu tule rybebina-di ribinabinadŷñyre. ⁷ Inyõ tamy ruru sôwemy riwahinyre Deuxu ijo mahâdu-wana raaõbinadŷñkemy. Tuu rahañnanykemy heka ibutumy iny witxira witxira, ibutumy rybe witxira mahâdu, ibutumy bede bede mahâdu. ⁸ Ibutumy iny ityhydŷñdukõdu mahâdu tamy wowydyna riwahinyke. Budoeni Riore ijo mahâdu tahe aõkõre, kia dori ini rýirenryre tyyriti-ki. Juhu bededŷñana inireny iwo-ki roire. ⁹ Tahe inyõ roholakeki heka, boholake. ¹⁰ Inyõ ridyke. Riròtenyke ròtenawo-ki. Ijõ tahe rirubunyke. Deuxu ijo mahâdu tahe rexityhynyre idi òbitimy roirenrekremey. Kie.

¹¹ Tahe ijõ aõnimy rabira. Tii ròtuòreri bede-ribi. Iò heka inatxire. Budoeni wese heka rare. Ihâre tahe aõni wesele rarybere. ¹² Tii juhu aõni wese rare, iruru. Rarybere: —Juhuludu aõni biwowydynyre. Kia ratiwotomona-di. ¹³ Budoeni aõni heka aõna aõna wiwihihikÿmy riwinyre. Tii heòty biu-ribi resekemy tii rotŷñyre. Ibutumy iny tuu robire. ¹⁴ Tii ibutumy iny riitxenanyre kia aõna aõna wiwihihikÿ òraruki. Iny ibutu-ò rarybere: —Suritxooõ nihikÿ biwinyke aõni dee. Tii mayrehe-di rawotõmore hârele ruruõre. ¹⁵ Tahe ihewoludu aõni heka rabunyra suritxoo-ò tahe irumy rýire. Idi suritxoo rarybere. Inyõ

tamy wowydyna riwahinykeki, tii tahe rirubunyre. ¹⁶ Tii rarybera ibutumy iny-ò: — Kaiboho waritina bitidike aòru-txi, eboreny-txi, ruruweludu wahe. ¹⁷ Aòkòkeki tahe aòhoho aòkò riwyke. Iny kia ritina ijòdiòkeki aòhoho aòkò rohonykre. ¹⁸ Kai erydýyna sôwekekile, aòhebo tatýñyntemy kaiboho bierybenykre. Kai erydýñnadikeki, aõni heka rieryke. Ini heka iritina raròsòna wese rare 666 ihýre.

14

¹ Idi tahe budoenimy rabire lamamy nyidemy Jerusalë hâwâ-ki. Aõma Siaõ hâwâlòkile rýiremy. Tii-wana heka rýire 144.000 kia inymy heka tii-wana rýire. Ibutumy tiiboho heka tybynimy, inymy heka ibutumy iòru-ki raritinymy rýire ibutu òru-ki. Tahe tuu rabire rasinaõmy. ² Biuwodýñ nihikýmy raholare, tule biuwodýñhýký ada benihiký lesetere wese iwodýñ rare. Tahe sôwemy iny rawiunymy rare violaõ-wana, kia wodýñ wesehekýle wahe. ³ Kia heka wiu týmyra riryrymy ròirenrye kia iny týmyra rirahura mahâdu. Kia Deuxu rynana nihikýko-txi heka rotýmynyrenyra. Kia inaubiòwa aõnityhy heka waitue inaubiòwa matuarimy tahe ijömy rýire. Tahe 144.000 kia inyle heka rawiunykeki, awimy rýike. Tii dori aõma tarasadumy ratximyhýrenyre. ⁴ Tiiboho heka tyra roire, tiiboho heka òbiti roire iwese ijadòma ratxirerimy ihýre wese òtadu mahâdu aòkôhyyre. Tahe budoeni riòrehemy heka rare titxibo tii rare hemy. Tii dori wydynamy rare. Kia hâbuy-ribi. Bede ywisidýña juradýña kia dinodumy heka rare. Deuxu heka Budoeni Riòre-wana wahidýñamy heka roiremy. ⁵ Tiiboho heka raryberenyôtyhy tiiboho ruidu roiremy. Òbiti heka tiiboho roire. Tiiboho heka rahitxirenrye Deuxu dee.

⁶ Tasý ijömy rabire ÿjuõmy aõma biuwetyky kiako-txi raramy ruòmy rabirerimy. Tii heka Rybewihiký týmyra rimymy idi rara aõ inywitzira-ò ritýnynykremy. Ibutu bede inywitzira-ò ritýnynykremy. Ibutu rybe-di ritýnynykremy, Rybewihiký týmyra wahe. ⁷ Kiamy heka ryryre: —Deuxu bityhynyke. Marybebentyke tii awi raremy nihiký raremy. Bededýñana rehemynymy roire ihitxidýñdu bede-ò. Bityhynybenyke tii dori bede ibutumy riwinyre bee, biu ibutumy riwinyre.

⁸ Tahe ÿjuõ heka ihewomy ruòmy ratximyhýre. Babilonia hâwâ nihiký rexihura. Ibutu iny dori òraruna-txi resera. Kia hâwâ mahâdu dori ibutumy iòrarudýñyra.

⁹ Iribi tasý iwitzira ÿjusý tamy nadé iheto-ò. Tii tahe ryrymy nadé: —Inyõ aõnimy ada iritxoomy rityhynykeki, iribi riwykeki iwotõmona iòru-ribi tebò-ribi riwykeki iritidýña, tii tahe Deuxu ykarana heka iribi riwykre. ¹⁰⁻¹¹ Tiiboho heka aòhökýmy rotýñyrenykre ÿjuko-txi. Budoeni Riòreko-txi aòhökýmy rotýñyrenykre. Heòty kia bede dýñana tyhy tiiemy raòwonyhyy rarakre. Tiiboho dori tiiemy aõnityhy nihikýle, iritxoo-wana rityhynyhyhýrenyrek, tiiboho heka iritidýñale ixi-ki riwymyhýrenyre. ¹² Tai tahe ibutumy iDeuxuhe ywina-di heka iwitzira iny ronykemy heka ratximyhýre. Ibutu aõ òta ibina bina biòludunybenykemy, tiiboho dori aijoi òbitihyy boibekemy ikonana-ò. Jesuisi bityhynykemy.

¹³ Iribi tasý ixityre ijõ rybe-ò raholare watyre-ki. Rarybere: —Kiae biritinyke: Aõ roorehemy aòkò heka dehemynymy deade. Kia Jesuisi-ò rurure heka uriõno heka tamy dehemynymy deade. Iribi tahe tule rarybere: atyytyby reysamy ratxireri. Myle. Tahe rexielehynyhyhýrenyrek, tiiboho heka rorukumyhýrenyre aòhökýmy dýñana-ribi. Tii dori aõwiwhikýle riwinyrerimy ihýre. Reeryre heka.

¹⁴ Idi tahe iwitziramy aõmybo rabire wiribi hitxiramy. Nonoe wetyky urahakýle wese heka rare. Inyõ ityre-ki ronymyhý. Hâbuõ wesehekýlemy heka rare. Irataanadikhikýlemy ronymy heka tarati-ki heka idi ronymyhý. Womati týrýrýhýkýle wesehekýle irataana rare. Tahe ijõ heka itieresyna-ò di heka tebòkikhikýle heka rýire. ¹⁵ Ijõ heka Deuxusý-ribi nadé, ÿjuõ. Tamye ryryre: —Bexitýmyranyke, itieresyna-di tasý bexitýmyranykre. Bededýñana rehemynymy roire adee aõ biòròòròkemy. ¹⁶ Tahe kia nonoe wetyky tyre-ki ronyreri tahe rexidelenyre riòròrerihe. Riwyrehe ibutumyhe aõna aõna riwyre tahe ributunyre.

¹⁷ Kia ijō Deuxusŷ-ki ratxireri tasŷ tule debònadimy ratximyhŷ kia tieresynadile ratxireri. ¹⁸⁻¹⁹ Kia ŷju aõma heòty kia loo-di ratxireri tahe dyryde heka tieresynadile tamy rehemynykemy. Tieresynadile biorobeke idi atxibeke. Ibutumyhe bede bede kia biorobeke. Ceifale dori biorobeke. Rubumy dori rŷire hitxidŷýna-ò. Iribi tahe reare. Tiò tiò idi reamy tahyna-ò rabutumy reare kia Deuxu ykarana-ò. ²⁰ Tai tahe bederatyhe risorunyrenyre hâwâ-ribi hitximy. Sôwemy hâlubu rôhonyre. Kia urihixina heka sohoji metro weere heka rare. Irehere heka bero wese 300 quilometros irehemy. Awaruloymy heka rabeheõmy roire ibero.

15

¹ Ijō aõna aõnamy rabire biu-ki ihewo-ribi riteòsinyreri. Debò inatxi reuròmy ŷjumy heka rimyra kaa aõmysŷdŷýna. Kidiwydenykre heka debò inatxi reurò aõhôkýmy dŷñnanamy. Idi tahe Deuxu ykaranamy rexikonanamyhe roikre.

² Iribi tahe bero nihikýmy rabire wako-txi aõma heòty wese, womati tŷrŷrŷ wese. Sôwemy heka inymy rabire kia sutyre-ki nyidemy bero iòhômy. Ibutumy heka aõni debure deburehekŷ kia rubu-ribi ritamy nyide. Iu heka aõni tai roiõhykyre heka, aritudŷýna roiõhykyre heka. Tahe aõma aõnimy rahaýnanyrenymy ratximyhŷre iritxoomy tule violaõ oworuvodŷkŷhe tai rŷire, Deuxu rawiunyrenyreri riryryreri. ³ Moisesi Inynyrŷ deòdu wiu riryrynyreri. Tule Budoeni Riòre wiu riryrynyrenyreri. Kiamy heka rare: —Oi Deuxu, Kai heka aruru-di tate. Aõni tewinymahâte. Ibutu tarasana tewinymahâte. Ibutu heka ary òbiti rare. Awî heka rare. Kai heka ibutu iòlò tate. ⁴ Iòlòhyky tanamahâte. Tiiemy heka rityhynymy hyky hyky tanamahâte Inynyrŷbohom. Wowydyna heka adee riwahinymahâke. Kai sohojile heka òbitityhymy atximahâte. Ibutu bede bede ludu heka anatyhynymkre keda kedeakre. Ibutumy aõbo tewintye. Ibutumy bede òbitidŷñnymahâte heka rieryre.

⁵ Kia bedeõ heka Deuxu hetomy roimyhŷre ierykõnamy roimyhŷre. Iwòte ierykõna. Tii heka riraynyrenyre heka kia bede. ⁶ Kia debò inatxi reurò kia ŷjuhe rôhonyre Deuxu heto-ribi. Diwydehe debò inatxi reurò aõhôkýmy dŷñna. Aõma itykyrenyre, linho urahakŷ itykyrenyre. Irawo-di ibreti wereysanamy tahe womati tŷrŷrŷhŷkŷ reare.

⁷ Sohoji aõniõ aõma Deuxu ykarana hyna sohoji sohoji-ò tamy diwahinyde. ⁸ Deuxu hetowo heka aõma wàdàhâkŷlemy reare. Loosôna dori iruru dori sôwemy rŷimyhŷ. Tai heka urile roosòhòkýmy ratŷrŷrŷhŷkýmy. Inyõ heka iròteõna. Debò inatxi reurò ŷjumy. Kia ritxiwimy rexihudile tahe iny ralòke.

16

¹ Deuxu hetowo-ribi ijõmy raholare rybetereõ-ò. Rarybereri ŷju mahâdu-ò: Boibenyeke hewa abede-ò. Debò inatxi reurò hyna bitxiwibenyke kia Deuxu ykarana hynamy. Tahe ŷjumy dòhònymy deade tahyna-di ditxiwide bede-ò.

² Iribi tahe rexidelenymy reare aõma juhuu ŷju ihyna ritxiwire bede-ò. ŷju bina-hakýmy rôhonyre ibutu inymyhe robŷtýmy reare. Kia aõma aõni kia ritina iòru-ki rŷirele kýnyhe tuu rŷximy. Tule suritxoo rityhynymyhŷrele kia mahâdule heka yjy yjy rôhonyre.

³ Tahe ihewoludu heka tahyna-di dòhònymy deade. Betyre ritxiwire. Bee hâlubu hukýlemy reare. Ibutumy bera-ki raremyhŷre ituere.

⁴ Juhu ludu hewoludu tahe ritxiwire berohokŷ tyre heka ritxiwire. Bee ibutumy bewydysna rihôronyre. Ibutumy hâlubu hukýlemy relere. ⁵ Tahe ŷju rybe raholare aõhebo bera-ki rotŷýnyrerio: —Kai Deuxu, Kai awi tate. Kai òbiti tate. Tuhyy ahâte ihâre tahe tuhyy ahâte. ⁶ Rybe tŷnydŷýdu mahâdu heka ituere, rurure. Deuxu ijoí hâlubu ritxiwire suò. Katahe rubudŷýdu kaihe iòwydŷýdukre. Hâlubu tetxiwiteriki tule iòwydŷýdukre. ⁷ Tahe raholare ijõ ŷju rarybereri-ò, Xiwena-ribi heka rôhònymy: —Kia InyDeuxu heka ibutumy ruru dire. Ibutumy tewintye òbitimy awimy.

⁸ Tahe ihewotyhy konana ludu tahe ritxiwire hyna txutyre-ki. Tahe txuu ratòteenyre itòtee nihikýmy relere. Sòwemy heka iny risõre bedetòee. ⁹ Tai tahe rirajuanymy hýre Deuxu nibinahakýmy rirajuarerimy ihýre Deuxu dori diteònyde heka bededýñana binahaký. Tahe inyõ heka töhöti rawitxiranyöhyyre iraykywydyna. Kiamy ixiwesehy y röhötinyrenyre. Kia iny heka aõhe rotýñyöhyyre wowydyna loosònabo.

¹⁰ Iwitxira ýju tahe aõma ritxiwire tahyna aõni ryna tyre. Kia heka aõni beludu rare. Tarynana tyre ronymyhý. Tahe ibutu irynanareny torohokýlemy reare. Ibutu iõlona torohokýlemy reare. Tahe tòròtò-ki ruruare taaõhýkýhýkýnareny-di. ¹¹ Tiiboho heka Deuxu nibinahakýmy ryryre webinadumy roireki taaõhýkýhýkýnareny-di. Timy heka rexinohõtilosanyöhyymyhýre aõbina binahaký riwinymy roiremyhý-ribi.

¹² Tahe iwitxira ýju tahyna ditxiwide. Eufratesi berohoký tyre ritxiwire. Tahe ibutumy heka ruýre. Oriente iõlò mahádu dee tahe ryy kia riraynyre. ¹³ Tuu rabire heka inataõ tyytyby binahaký. Rexitykynyre òrò tykyhyký wese rexitykynyre. Aõni heka hemylala aõni inire tahe iry-ribi rexìolòdýñyrenyre. Tule aõnibina witxirary-ribi, tule aõni rybedubina-ribi. ¹⁴ Iribi heka aõni bina tyytyby kia tyytyby ibutumy heka bede dinodu iõlò ributunyre. Raaõbinanykemy heka dirahude Deuxu kia mahádu-ò. Deuxu ihitxitdýñnatxumy rýikemy heka anade tii dori ibutu ratyre aõna aõna-ki. ¹⁵ Kristu rarybere: —Tahe boholabenyke. Aõwesele heka anakre. Wasidu wesemy heka adehemynymy adeakre. Ibutumy iny wararòsòdu mahádu teysamy rýikre. Atky heka biywinymahãbenyke tai timyki maixýrubenyötyhy adehemynykreu. ¹⁶ Kristu rarybere: —Ibutumy heka widotyde aõbinakedu Mikidu hãwã-ki wahe. Hebreu rybe-ki tahe Armagedom inire.

¹⁷ Tai tahe ikonanatyhy ýju tahyna ritxiwire yhykile. Tahe raholare biumytxihiký raholare Deuxusý-ki. Deuxu rynana-ribi dòhònyde: —Ibutumyhe rakonanamy roire. ¹⁸ Tahe biumytxihikýle ibutumy rawodýñyrene. Tule biu relaanyra. Biu ramytataõmyhýre idi tahe ramytatare. Tii heka lahityhy rare. ¹⁹ Tai tahe Babilonia hãwã rabòhore inataõ jura juramyhýmy. Ibutumy hãwã nihiký-ribi hetohoký rejuxunyre. Tai tahe kia Babilonia kia òraru-txi tahe Deuxu töhöti reare. Tai tahe aõhökýmy risýnymy hý ibutumy aõbede binahaký tamy riwahinyre. ²⁰ Bedebute ibutumy rexiwore. Iribi tahe hãwälò tytyhykýlemy reare bedero wesehekýle. ²¹ Idi inytyre resemyhýre bera ere erewesele resererimy ihýre. Ijõ iutxie tahe 40 quilo bede heka iutxie rare. Kia tahe iny sumy rýire nibinahakýmy Deuxumy rarybemy.

17

¹ Tahe ýju monahyna-ki wadee rybemy nade: —Adee aritýnynykre aõbo Hãwã Bero sôwe aõhebo rotýñykré heka. Kia hãwã adee ariteòsinykre timybo rare. Wedena wese aõhökýmy rotýñykré. Deuxu heka aõhökýmy dýñana riwahinyke kia hãwã-ò.

² Bede iõlò dinodu tamyhe òiararuna tamy rexìorarunyre. Tule iny bedemy rýira mahádu ralòre tamy òtaòtam. ³ Tai ta kia ýju tamy riwadyre bederahy-ò. Deuxu Tyytyby wadee dobehede? (Riwatyytam y watyytyby heka ridyre). Tai tahe tuu rabire heka hãwyymy aõma iròdutyre-ki ronyrerimy. Iròdu heka isòhòkýlemy roire. Debò inatxi reurò irati rýire, tahe iò debò ituemy sôwe. Iritina heka aõkõre rarýñymy hýre. Deuxudee heka aõbina binahakýlemy tai iritidýña rýimy hýre. ⁴ Hãwyy heka isòhòký ityky rare, iwihihý rare. Ityky tyre heka womati týrýhýký roire. Mana rýsý wiwihihý, woumana-wana. Bemonawo debò-ki idi rare, Iwo-ki tahe bemonawo-ki tahe aõna bina nibina tai roire.

⁵ Tai tasý òoru-ki tule rýire iniõ. Aõbo rare tahe iny rieryötyhy. Babilonia Nihiký rare. Ibutu wedenase tii rare. Ibutu inybinase tii rare. Kia luunadu ibutumy bede bede-ki. ⁶ Iribi tahe rabire hãwyymy ixityre. Tii iny hãlubu riõre. Ityhydýñdu mahádu hãlubu-di rexìodewàrinymy heka rare. Tiiboho rurure, òbitimy Jesuisimy rityhynyreki wahe. Kia hãwyymy tahe rabireu, rexìotidýñyrene. ⁷ Tai tahe ýju wadee rarybera: —Aõhererekibo bede teòtiinymy týite. Adee arelyyykre aõbo rare —kia hãwyymy iròdu-wana, aritýnynykre tiiboho aõbo raré. ⁸ Iròdu tuu tabita, irumy rare tahe rurukre ele elemey.

Tii hālooreheheký-ribi kòdòhònkykre. Iribi tahe rexihukre. Tii rurure idi ixby dòòsede. Bede iny mahādu bede riòtiinykre idi heka iròdu debure binamy robirenykre, bede riòtiinykre idi. Tiiboho dori ini ihoõre iru tyyritiwo-ki. Tai tahe iròdu deburebina lau ruberure. Iròdu dori ihetxiu irumy rare tahe wiji aõkõre. Idi tii irumy kanankre ixybyle.

⁹ Kia ibutumy adee aritýnynykre: Debò inataõ rati tahe iròdule rare. Kia hāwyx ityre ronyre kia hāwälò wesere. Iròdu rati tule iòlò mahāduõ rare, debò inatxi reurò sôwe.

¹⁰ Iruyre iòlòõ tahe reserenyre. Sohoji iòlò tahe ratximyhýre. Ihewotyhy ikonanaludu tahe, kanakre wijina. Tai ibededyñana iòhdolere. ¹¹ Iòlò debòinataõ ludu tahe iròdu rare —kia irumy juhuu rare tahe wiji rurumy rare wahe —tii juhuu iòlò mahāduõ rare. Tii tule ituekre. ¹² Debò itue òmy tuu tabitamy wahe tule iòlò mahādu rare. Tiiboho kanakre iòlòwesemy. Iròdu-wana tiiboho hāwā wedumy ronyrenykre iròdu aõni-wana sohoji horamy. Tii tyytyby bina rare. ¹³ Tyyritiõ riwinykre idi tahe ibutumy ruruna iròdu bina-ò riwahinykre. ¹⁴ Raaõbinanyrenykremy heka Budoeni Riòre-wana. Tahe Budoeni Riòre aõbina-ki haõnadukre. Tahe ýju wadée rarybere: —Tii dori butu iòlò, ibutu iòlõna ratximyhýre. Ibutu inynyrõ ratximyhýre. Ijoi heka kia ywimy tii-wana roire itarasaõ-ki. Kia rityhynykremy rýrirerimy ihýre. ¹⁵ Tahe kia ahohoký, berohoký tai kia hāwyx ronymyhýré. Tiiboho iny rare ibutu rybe-ribi, bede-ribi wahe. ¹⁶ Debòwiò òmy tuu tabita iròdu-wana heka hāwyx derarenyre. Tii irurawonykre. Tii heka heòty-ò risõmy, riròrenykre wiò wiò. Ityky iribi ritara idi. ¹⁷ Ibutumy inywese rare. Bede bede iny ibutumy rybe òta òta rarybemyhýre. Tahe Deuxu heka riwahinyre aõbo ixideewimy riwinykremy. Tai tahe aõwaxiny aõ tamywi heka riwinykre. Tai tahe ibutumy iròdu sòhòký taru riwahinykre, Deuxu Rybemyna bede rýidi. ¹⁸ Hāwāháký nihiký tabite heka wedena wesemy roire. Kia Hāwāháký heka ibutu wedu iòlò rare.

18

¹ Tai tahe ijõmy rabire ýjumy rabire biu-ribi ròhònyrerri. Tii sôwemy iruru rare. Tii sôwemy ilosõna rare. Ibutumy bede ritoosõnyre. ²⁻³ Ta ryryre tarurumy tii ryryre: —Babilonia nihiký resera! Resera! Katahe aõma wedumy, bede bede iòlò heka tii-wana òta riwinyre. Ibutu iny-ò tamona riwahinyre iòtaòta boho boho. Nawii witxira witxira ibinahaký tai rasñymyhýre, tyytybybina-wana. Ijohodu mahādu idi nieru sôwemy ributunyre. Idi rexityhynyre.

⁴ Iribi tahe raholare ixityre rybeõ biu-ribi rareri. Manake hewa, Bòdòhònkyke wa kia hāwyx-ribi. Kai heka waijoi toite. Tii-wana bexiòrarunybenyke my aõkõ! Bexiòrarunybenykeki tii-wana, tai tii-wana aõhökýmy botyñnykre. ⁵ Tii heka iòraru sôwe nihikýmy ratximyhýre. Deuxu heka aõhökýmy dýñnana tamy riywinymy ratximyhýre iòraru-ki. ⁶ Biwinymyhýre heka iwese tii riwinymyhýre wese. Aõ ibinamy ibinatyhymy tamy relekre. ⁷ Aõ ibinamy ròhònyke inatxi bededdyñnanamy tamy ròhònykre. Ibutumy aõbo tamywimy idi raremyhý heka riwinymyhý ixideewimy. Katahe iwese aõhökýmy rotyñnykre tahe rabedewokre. Hāwyx tahe ixidee rarybere: —Jikarý ikòlò rare. Wytese anokõ jikarý rare. Tiku heka rabedewokötyhy anohökýmy ratykýnykötihy. ⁸ Tai taheka aõwesele heka tamy bedeòtidyñdu kedehemynymy bedeakre: rubu, aõdese, rama uritereribile tamy kedehemynyre. Heòty ibutumy ritoonykre. Deuxu urihixina-di dehudu ratximyhýre. Tii ruru-di ratximyhýre. ⁹ Kia bede dinodu mahādu rahinykre itòenamy. Tii-wana dori òta òta riwinyrenyra. Tiiboho robikre wàdà iribi ròhònyrerio wahe. ¹⁰ Irehemy iribi rýire. Ruberureri iaõhökýmy dýñnana lau. Tahe raryberenyre: —Babilonia hāwā, kai hāwā nihiký rare. Tahe wiji ituera atximahâte. Kobelàhàxe. ¹¹ Ibutumy aõna-ribi ijohodu rahinykre itòenamy. Inyõ dorihe iaõ tamy riwydyõmy tamy ijomony aõkõ. ¹² Juhuu heka raaõbradýõmy aõma iny mahādu ratyre. Womati týrýrõ riõbranyõre. Tule woumana riwyarerimy ihýre juhuu. Tykyisòwihiký witxira witxira heka riwyarerimy ihýre. Tule òwòrulýnyre, iròdu nohõmy riwinyrerimy ihýre. Bede ritxoo ibutumy aõna iòwyhykýre. Womati òta òta wiwihihiký riwyarerimy ihýre. ¹³ Aõma rýsýna uri wiwihihiký tule aderòna wiwihihiký, tule vñi riwyre, paõ widyñna,

adŷŷ-wana riwyrerimy ihŷre. Tule maixōmo, broreni, budoeni, awaru, tewe, ityti heòty, tule iny deòdu iòwydimy. ¹⁴ Tahe ijohodu mahādu rarybere hāwā-ò: —Ibutumy aõna aõna wiwihiikŷ ituera, kia kaiboho riwyrerimy ihŷre. Tiu ixityre aõna aõna riwyôtyhy, ixâwira. ¹⁵ Tahe aõna-di ijohodu mahādu rabedewokre, rahinykre tiiboho dori iòraru-ki raityhynyrenyre. Irehe-ribi retehere. Ruberurenyre. Ryryreri: ¹⁶ —Kobelâhàxe hāwā wihiikŷ. Ibutumy atykysò ituera, awomati wiwihiikŷ ituera, woumana, manawiwihiikŷ ibutumy ixâwire. ¹⁷ Sohoji òraule ibutumy iaõna aõna ixâwira. Ibutumy hāwòhòkŷ dinodu urile, iwiòhenadŷŷdu mahādu tule suludu mahādu retehereri irehe-ribi. Tii dori nieru ritamyhŷre iaõna-di. ¹⁸ Iu hāwā wàdàsimy robirenreu tahe, ryryre: —Kia hāwā wihiikŷ rare. Ijô hāwā iwese ihoôhyyre. ¹⁹ Tahe brybysi ityrereny rehurerimy ihŷre. Rahinyreri, ryryreri: —Bobrekŷ, bobrekŷ hāwā wihiikŷ. Aõwesele heka ixâwira. Ibutumy ityhy mahādu, iaõna rexihura. ²⁰ Tahe kaiboho beysabenyke biu ludu mahādu. Hāwā nihikŷ dori ituera. Deuxu hōrō mahādu, Deuxu deòdŷŷna mahādu, Deuxu dee rybedu mahādu ibutumy beysabenyke. Deuxu dori iaõhökŷmy dŷñnana tamy riwahinyre àðrauru-ki.

²¹ Tahe ſju nihikŷ heka manaõ rimyre, mana nihikŷõ, iwese maixōmosyna mana wese wahe. Idi rehure ahobero-ki rehure. Tahe ryryre: Kiawese heka Babilonia hāwā-di arehukemy watxireri waruru-di. Ixâwikre. ²² Tahe wiu wodŷŷ kia hāwā-ki roholaõtyhyke, harpa wodŷŷ aõkõ, flauta wodŷŷ aõkõ, jurònna wodŷŷ aõkõ. Aaõmysŷdŷŷdu aõkõ kia hāwā-ki raaõmysŷdŷŷõtyhy. Mai rŷýna, manasyna iny heka iwodŷŷ roholaõtyhy. ²³ Loosõna ay-ki ritoosõnyõtyhy. Herina mahādu rybe ay-ki iny roholaõtyhy. Iaõna ijohodu mahādu ibutu hāwā-ribi ityhy rare. Tule ibutumy iny riitxenanyre aõtaõta-di, bede bede iny wahe. ²⁴ Babilonia hāwā heka aõhökŷmy dŷñnana rotŷŷnyre. Deuxu rybedu mahādu hälubu dori kai tetata tule Deuxu hōrō mahādu. Rirubunyre mahādu wahe.

19

¹ Iribi tahe ijoji nihikŷmy roholare. Ryrymy heka rŷimyhŷ sôwemy iny rŷimyhŷ biu-ki. Deuxu deysanamy heka ryryreri: —Wowydynamy Inynyrŷ-ò. Tarasana dori iny Deuxu-ribi rare. Wowydyna, ruruna ibutumy ihōrôle rare. Aõbo tii riwinyré, òbiti rare. ² Aõhökŷmy dŷñnana òbiti rare. Aõhökŷmy rotŷŷnyre heka kia aderana-ki heka rare. Tii aõhökŷmy dŷñnana ritare. Bede iny heka riòrarudŷŷnyre. Tahe Deuxu riòwynyre teòdu rubudŷŷna heka riòwynyre. ³ Ixityre ijoji ryrynyre, rawiunyre: —Wowydyna Inynyrŷ-ò. Wàdà raðwonyreri tai rawòsi-ribi. Ihyymy raðwonykre, hāwā nihikŷ-ribi wahe. ⁴ Tahe ibutumy rejuxunyre Deuxu luukemy. Wawiò inaubiòwa matuari rare. Tule inaubiòwa aõni rare. Deuxu tahe rynana nihikŷ-ki ronyre. Tamy rirajuaré: —Kia, Kia, wowydyna deysana Deuxu-ò. ⁵ Iribi heka ròhonyre Deuxu rynana nihikŷ-ribi heka rybeunimy ròhonyre: —Biowydynbenyke Deuxu-ò ibutumy deòdu mahādu, ibutumy iny rityhynymyhŷre mahādu, iyja ta nihikŷ-wana. ⁶ Tahe ixityre ijoji-ò raholare. Ryrymy rŷimyhŷre. Tahe benihikŷlesetere wese heka iwodŷŷ rŷireri, biumytxi wesehekŷle heka iwodŷŷ rŷireri: —Wowydyna Inynyrŷ-ò biwahinyke. Tii iruru dire. Tii heka iòlò rare. ⁷ Ibutumy iny rekeysarenyre. Tamy wowydyna rikiwahinyrenykre. Tii dori inihikŷre. Iòhòra dori kia Budoeni Riòre kia hääwyymy herina kia bededŷñnana-ò. Worana bedehesi kŷnyikre. Ihäwy heka rexiywinymy ratxireri. ⁸ Tyyurahakŷle-di rexitynykre. Awityhymy ityy doimyhŷde wahe. Deuxu dee awihikŷ widŷŷna wese heka kia ratxireri. ⁹ Kiamy heka ſju wadée rarybere: —Kia biritinyke. Ibutumy lobidŷŷna mahādu reysamy ratxireri. ſju wadée rarybere ijô: —Kia heka Deuxule tuu rarybere. Inatyhy rare! ¹⁰ Tahe jiarŷ resere ſjuko-txi ariwowydynykemy. Tahe tii wadée rarybere: —Kia widŷŷõmyke hewa. Jiarŷ tule Deuxu deòdule heka jiarŷ rare, awesele wahe. Aityhydŷŷdu seriòre tule awesele rare. Rarybemyhŷre dori Jesuisi tyhydŷŷnamy. Deuxule biowydynye! Ibutumy Jesuisi relyyre heka tuu rybedu mahādu ritŷñnyre.

¹¹ Iribi tahe tuu rabire awaruurahakŷõ biuwetyky-ki. Inyõ ityre-ki ronymyhŷ. Ini heka ðorbiti rare, Inatyhy rare. Tii heka aðbinanymyhyle rare. ¹² Irue heka heòty wesele rare. Irati heka sôwemy raheto rŷire. Iò-ribi heka nii roire, ini wahe. Urile inyõ rieryôtyhy mobo ini rare, tyyriti witxira dori tiile heka rieryre. ¹³ Ihety heka hâlubuhukŷle-di ityre rare. Deuxu Rybe heka inire, hâbu wahe. ¹⁴ Sôwemy iny heka awarutyre-ki rŷire, biu-ribi dòidenyde Deuxu Rybe hewomy, soldado wese wahe. Iny ibutumy ityyura-di rexitynyre, ityratyhy wahe. ¹⁵ Tii heka mayrehe rabuhukŷle iry-ribi ròhonyrerimy ihŷre. Idi tii heka iny rirubunykemy ibutu bede bede-ò. Iribi tahe tii ròhonyre iòlôtyhy tii rare. Aðhôkŷmy dûñana tamy riwahinyre, ibinatyhymy heka riwahinyre, Deuxu iwona, Deuxu ruruwedu wahe. ¹⁶ Ihety-ki heka iti-ki rŷire iniõ: Iòlò iòlò wedu tii rare, ibutu wedu wahe.

¹⁷ Iribi tahe ýjumy rabire, txu-ki rŷire. Nawii ibutu-ò ryrymyhŷ: —Bòdòibedenyke heka, Deuxu worana bedehesina-ò bòdòike rÿsÿna birÿsÿbenykemy. ¹⁸ Aðmade biròbenyke, iòlòde, soldadu wedude, iawarude, ibutumy inyde biròbenyke, ixihy mahâdu, deòdu mahâdu, nihikŷ iyja-wana.

¹⁹ Iribi heka tuu rabire aðni binahakŷ, iòlò mahâdu, tasoldado mahâdu wana. Wii ributunyre aðbinamy. Awaru tyre-ki ronyrerimy kia mahâdu-wana tiiboho raaðbinanykremy. ²⁰ Tahe aðni bina rimyrenyre, rybedu bina-wana. Teròwymy tii aðna aðna witxirawi riwinyre. Iribi ridyrenyre heka heòtyaho-txi idi rehurenykremy, enxofre-di riworonyre wahe. ²¹ Ibutumy isoldado heka ituemy rÿimyhŷre rurumy. Mayrehe-di rurumyhŷre, kia awaru ura tyre-ki ratxireri kia ryribi ròhonyreri kia-di rurure. Tahe rararesa deadeade ide riròkremy.

20

¹ Iribi tahe ýju nademy biu-ribi. Irayna heka debò-ki idi rŷire. Hâloonihikŷ rayna wahe. Tule womati rerotihikŷle iruty-ki roire. ² Kia aðni rimyre, Diabo wahe, Satanasi wahe. Inyõ tule hemylala raninire. Tahe 1000 beòra riekre ritaataare womati reroti-di. ³ Idi heka rehure hâloo nihikŷ-ò tahe riratòbonyre, rirarytxynyre. Tai tahe tii riitxenanyôtyhy bede bede iny. Kia 1000 beòramy bede reakreule, tahe rexihumy iròtena. Urihimyò bededýñana bede riijekre, ixihyyle tai ixhybyle ròbòdýŷkre.

⁴ Iribi tahe rynana sôwemy rabire. Iny ityre ronyreri mahâdu ywisidýŷdu mahâdu heka rare. Iribi heka tuu rabire Jesuisi dee rurure mahâdu. Inatyhyna rybe tÿnydýŷ òraru-ki heka rurure. Aðni rityhynyõre, iritxoo rityhynyõre, iritina òraru iòru-ki ritidiôtyhy, deborenky-ki ritidiôtyhy. Rubu-ribi tiiboho rexixarenyre. Kristu-wana ratxireri 1000 beòramy. ⁵ Kia heka juhuludu ixixana heka rare. Ijõ rubu mahâdu heka wiji rexixaõkre. Tahe 1000 beòramy reareu, tahe rexixarenykre. ⁶ Juhuludu ixixana mahâdu heka reysatyhymy rarekre. Ixyby rubunamy heka ruruõkre, inatxina rubunamy wahe. Deuxu dee, Kristu dee heka tiiboho Xiwena wahidýŷdumy roirekre. Tii-wana 1000 beòramy riwyrenykre, iòlò mahâdu wesemy heka ratxirenykre.

⁷ Kia 1000 beòra reareu heka Satanasi ixihyymy ròhonykre bede-ki. ⁸ Tii itxenadýŷdumy ròhonykre ibutu iny riitxenanykremy. Kia Kòke bede, tule Makòke bede rare. Satanasi heka sôwemy iny ributunykre raaðbinanykremy. Tiiboho sôwemy ihŷre ýnyra sôwe wese. ⁹ Tiiboho tahe ibutu bede-ò rariarenykre ityhydýŷdu hâwâ rirurawonyrenyre kia Deuxu hâwâ Deuxudeewi wahe. Idi heòty biu-ribi isôrenymy desede. Idi wewòsimy rururenyre, Deuxu iny mahâdu òludu wahe. ¹⁰ Tahe diabo iitxenadýŷdureny heka Deuxu rehure heòty aho-ò. Tai aðnibina, ruimy rybedu-wana juhu delemey tamy reserenyre. Tai txumy rumy að rotýñyrenyhykkre.

¹¹ Iribi tahe rynanaurahôkŷmy rabire ityre rÿdu-wana. Suu biu-wana iribi rexitare, titxibo iõrenyre. ¹² Tahe iny rubumy rabire, iny ibutumy iko-ki rÿirenyre. Tyyriti rarayre. Ijõ tahe rarayre, irutyyriti wahe. Tyyriti-ribi Deuxu iaðna aðna rierymy aðhebo risñnykre. ¹³ Ahohokŷ-ribi tahe rubu mahâdu dòhonyde. Rubunahakŷ bede-ribi iludu mahâdu dòhonyde. Idi iaðna aðnamyna Deuxu timybo rexinohôtinykremy idi rare. ¹⁴ Idi

rubunahak̄y, rubuna-wana heòtyaho-txi idi adehu r̄yikre. Kia ixypy rubu rare. ¹⁵ Iru ityyriti-ki inyniō roiōkeki, tii tule heòtyaho-txi adehu r̄yikre.

21

¹ Idi biu t̄myra sut̄myramy rabire. Juhusu juhubiu titxibo ik̄orenyre, ahohok̄y tule. ² Deuxu h̄wā wihiķy t̄myra desemy nadē biu-ribi. Iwese ijadòma t̄myrawesemy ramyh̄re wese kia h̄wā nadē. Deuxu-ribi nadē. ³ Tahe rybehek̄y biurynana r̄ydu-ribi nadē-ò roholare kiamy: —Kahe Deuxu s̄y heka akirený rare. Deuxu ikyreny-ki rarekre. Tii iwedurenykre. Tiiboho Deuxu dee roirekre. ⁴ Idi Deuxu irubereny risuhokre. Tai rubu, hii, ibru, txuberere ijōōkre. Bede tyby dori rexihura. ⁵ Idi rynana-ki r̄ydu narybede: —Wiji it̄myramy ibutumy aōna aōna ariwinykre. Wadee tule narybede: —Kia bityritinyke. Kaa rybe dori rybetyhy rare, ibutumy iny ratyhykremy. ⁶ Kia ixypy narybede: —Ibutumy relera. Jiar̄y dori AA rare YY rare Juhuludu rare ikonanaludu rare. Inyō bemomo risakeki, tamy iòwykōlemy ariōkre, beòlōnaberu-ribi wahe. ⁷ Inyō tarasadu heka ibutumy waribi rimykre. Jiar̄y iDeuxukre. Tii wariorekre. ⁸ Idi kamahādu heòty aōho enxofre-ò rekoarenyre kamahādu wahe: —Iny brebu, watyhyd̄ȳkōdu, òrarudu, maleerudu mahādu, òta òta mahādu, iny rubud̄ȳdu mahādu, har̄i mahādu, ritxoo tyhyd̄ȳdu, ruidu mahādu. Kaboho rubunatyhy-ò rururenkyre. Kia tahe inatxina rubuna rare.

⁹ Tahe ūjuō wadee nadē, debò inatxi reurò mahādu-ò. Tii hyna-di ryireri. Hynawo-ki tahe aōna aōnabina debò inatxi mahādu-di. Kiamy narybede: —Mana ini, Budoeni h̄wyy ini adee ariteòsinykre, h̄wyy wese wahe. ¹⁰ Deuxu Tyytybytyhy wamy reare. ūju tahe riwadyre h̄wālōnora-ò. Jerusalē h̄wā t̄myra awityhy wadee riteòsinyre. Tii biu-ribi desemy nadē. ¹¹ Deuxu loosòna-di yla aōkō. Tii tahe manawiwihiķy wese rar̄yñmyh̄re. Jaspe wese, womati wese mana wiwihiķy wese rare. ¹² Tii ijòtòbònà irariere, waōinatxi reuròmy ijòtòbònà, iitxedu ūju tule. Ijò-ki tahe waōinatxi reuròmy Judeus̄y mahāduni wahe. ¹³ Inataō ijòtòbònà sōwe, iraro-ò, ibòò, biura-ò, beà-ò. ¹⁴ H̄wā rurawona tahe waōinatxi reurò mana tyre-ki r̄imyhy. Mana sohoji sohoji-ki budoeni deòdu mahāduni r̄yire. ¹⁵ ūju wadee rybedu tebò-ki womati t̄yr̄ȳr̄ȳh̄ȳk̄y deòho-di nadē idi h̄wā, h̄wā ijò, h̄wā rurawona iurihinamy. ¹⁶ H̄wā tahe iurihina wiwesele rare. Tahe 2.200 iurihixina rimyre teòho-di tuu riwinyre. ¹⁷ Rurawona raru tahe ūju taurihixinamy riurihixinanyre idi 64my rimyre. ¹⁸ Rurawona tahe jaspe mana-di relere. H̄wā tahe womati t̄yr̄ȳr̄ȳh̄ȳk̄y-di relere. ¹⁹ Rurawo òraru heka mana wiwihiķy-di juhumana heka jaspe rare. Inatxina safira rare. Inataōna, agata rare. Inaubiò-wana esmeralda rare. ²⁰ Iruyrena sardonio rare. Debò sohoji reuròna sardio rare. Debò inatxi reuròna trisolito rare. Debò inataō reuròna berilo rare. Debò inaubiò-wana topazio debò ituena crisoprazo rare. Wasohoji reuròna jasinto rare. Wainatxi reuròna ametista rare. ²¹ Woumanahak̄y sohoji-di heka ijò sohoji sohoji relera, 12my ijò wahe. Ryy heka womati t̄yr̄ȳr̄ȳh̄ȳk̄y-di relera. ²² Tohod̄ȳna heto tahe ihoōhyre. Deuxule dori tuu rare, Budoeni-wana. Tai ihoōre. ²³ Txuu ahādu-wana tai ijōōre Deuxu loosòna, budoeni loosòna dori itxuuxaranarenyre. ²⁴ Bede bede mahādu ilosòna-di r̄yikre. Bede bede mahādu heka taaōna aōna wiwi-di tamy kidirahukre. ²⁵ Tahe ijò raratòbòōhyhykre, tai dori ruu ihoōhyre. ²⁶ Bede bede iòlò mahādu heka wowydyna-di tamy kidirahukre. ²⁷ Inybina bina, iny òrarudu mahādu tamy ralòōtyhy, ruidu mahādu tule. Inyni heka Budoeni tyyriti irumy r̄imyhyre mahādu sohojile wahe.

22

¹ Idi ūju wadee riteòsinyre, iru wahid̄ȳna berohok̄y. Ibelyramy Deuxu rynana, Budoeni rynana-ribi òlòdu wahe. ² Ryrohok̄y tya-di kaa bera namyh̄de iwyòwyò-ki iruwahid̄ȳna bederarade r̄imyhy. Tii bederarade waò inatxi reuròmy raraternyre. Kia ta ahādu ahādu-di sohojile raraternyre. Otxirarade tahe bede bede mahādu deytena rare. ³ Kia h̄wā-ki ihetxi txuhòbina tai ijōōkre, Deuxu aō ritxuhònyōra tai. Deuxu rynanahak̄y itya-ki r̄yikre. Kia teòdu mahādu riwowydynyre. ⁴ Tiiboho iòsñymy robikre inireny

iòru-ki rŷikre. ⁵ Tai ruu ijõõkre. Tai txuloosõna ijõõkre. Deuxu dori itxurenykre. Tiiboho tai ihyymy rŷikre iwese iòlò mahäduõ.

⁶⁻⁷ Kia tahe ſju wadée rarybere: —Kaa rybe tahe inatyhy rybe rare. Bityhynybenyke. Jesuisi rarybere: —Analekre heka tule adehemynylekre heka. Deuxu heka tajüu deòdu adee kanarybekre. Kaheka wylemy ibededyñana kedeakre. Deuxu rarybehyy ratximyhÿre týnydýdu mahädu-ò, aðhebo bede rotýñymyhykremy roimyhÿré. Ibutumy kia tyhydýdu mahädu heka reysamy rŷikremy rŷira.

⁸ Jiarý tahe Joaõ rare. Rabirahe, ibutumy kia raholare. Rabimy rexihurau tahe, jiarý watiowotimy resere ſjuko-txi. ⁹ Ixityre wadée rarybere: —Iwidýõomy hewa, Jiarý heka Jesuisi deòdu týnydýduõle jiarý watxireri. Ibutumy Deuxu tyyriti ityhydýdu biòwa jiarý rare. Deuxule bityhynyke.

¹⁰ Tahe ſju ijõmy wadée rarybere: —Aðbo teritidýñyteri ibutumy iny-ò rybe bitýnynyke. Kia bededýñana iòhõolemy ratxireri. ¹¹ Kia bededýñana kedehemynylkre, aðbina bina widýdu heka aðbinale riwinskyre. Iny binabina heka, ibinamy rŷikre iu. Inywihihiký tasý awimy rŷikre iu. Kia òbitimy rŷira tahe, awityhymy relekre, òbitityhymy rŷira. ¹² Boholake warybe-ò, aðwesele heka anakre. Uriõno heka adiwymy wadi anawähäde. Aðbo wadée að riwinymyhyre wahe iwese aðbo riwinymy raremyhywesemy heka araðwynyke. ¹³ Jiarý heka AA jiarý rare. YY tule jiarý rare. Tyyriti juhuu rare. Tyyriti konana rare. Jiarý heka juhuludu rare. Ihewoludu tule jiarý rare, ibutumy wahe. ¹⁴ Ibutumy tatyytyramy rŷira —teysamy rŷira. Tiiemy teysahyyhy rare. Iru òwòru wahidýyna bederaty heka ritokre. Tule raronyrenykre kia hähähäký-ò. ¹⁵ Ibutumy òrarudu mahädu tule òwòru widýdu tahe irehemy Deuxu hähä-ribi nyimyhÿde. Tule iny rirubunymyhyre mahädu, tule suritxoo luunadu mahädu, tule ibutumy ruidu mahädu. Ibutumy irehemy hähähäký-ribi roimyhÿre.

¹⁶ Jesuisi heka jiarý rare. Waýju reteónyre adeereny kia aðnaaõna bededýñana relyykemy. Kaiboho heka dohodýña heto mahädu-ò relyyrenyke. Jiarý iòlò Davi juhu rare, tule Davi riokore rare. Biurasò taina Jiarý rare, loosõna rare.

¹⁷ Deuxu Tyytybythy rarybere: —Manake! Tule hähyyymy hähumy heridu tule rarybere: —Manke! Ibutumy ijohodu tule marybeke: Jiarý, Juaõ, tule rarybere: — Manake! Ibutumy iny bemy rurumyhyre mahädu tule manake irube biõke. Iðwy-di aðkõ heka rare.

¹⁸ Jiarý, Juaõ, rarybere ibutumy iny katyyriti rariamyhyre mahädu-ò. ¹⁹ Iny ributunykeki aðmybo kaki ritydýña roiré, Deuxu tamy bededýña binahakýõ riwahinskyre karitidýña roireki. Inyõ karitidýña-ribi ritakeki, Deuxu òwòru runa ijuraõ wahe heka iribi ritakre tule Hähähäkýthy-ribi nadedi wahe. Tai rŷire tyyriti-ki.

²⁰ Tule aðmybo narybede inatyhymy tule rarybekre (Jesuisi wahe): —Analekre hewa idi. Araroorehenyöthy. Juaõ, tule rarybere: —Kie, Manake Wanyrý Jesuisi.

²¹ Deuxu deysana, Innyry Jesuisi Kristu kia deysana ibutumy adee kanakremy watxiwahäre.